

අභිධම්මාවතාරො

ගන්ථාරම්භකථා

1.

අනන්තකරුණාපඤ්ඤං, තථාගතමනුත්තරං;
චන්දිත්වා සිරසා බුද්ධං, ධම්මං සාධුගණම්පි ව.

2.

පණ්ඩුකම්බලනාමාය, සිලායාතුලවික්කමො;
නිසින්තො දෙවරාජස්ස, විමලෙ සීතලෙ තලෙ.

3.

යං දෙවදෙවො දෙවානං, දෙවදෙවෙහි පූජිතො;
දෙසෙසි දෙවලොකස්මිං, ධම්මං දෙවපුරක්ඛතො.

4.

තත්ථාහං පාටවත්ථාය, භික්ඛූනං පිටකුත්තමෙ;
අභිධම්මාවතාරන්තු, මධුරං මනිවඩ්ඪනං.

5.

තාළං මොහකවාටස්ස, විසාටනමනුත්තරං;
භික්ඛූනං පවිසන්තානං, අභිධම්මමහාපුරං.

6.

සුදුත්තරං තරන්තානං, අභිධම්මමහොදධිං;
සුදුත්තරං තරන්තානං, තරංව මකරාකරං.

7.

ආභිධම්මිකභික්ඛූනං, හත්ථසාරමනුත්තරං;
පවක්ඛාමී සමාසෙන, තං සුණාථ සමාහිතා.

1. පඨමො පරිච්ඡෙදො

චිත්තනිද්දෙසො

8.

චිත්තං චෙතසිකං රූපං, නිබ්බානන්ති නිරුත්තරො;

චතුර්ධා දෙසැයි ධම්මෙ, චතුසච්චප්පකාසනො.

තත්ථ චිත්තන්ති විසයවිජානනං චිත්තං, තස්ස පන කො චචනත්ථො? චූච්චතෙ
— සබ්බසංඛාරානිකවසෙන පන චිත්තෙති චිත්තං, අත්තසන්තානං වා විනොතීතිපි
චිත්තං.

9.

විචිත්තකරණා චිත්තං, අත්තනො චිත්තතාය වා;
පඤ්ඤත්තියම්පි විඤ්ඤාණෙ, විචිත්තෙ චිත්තකම්මකෙ;
චිත්තසම්මුති දට්ඨබ්බා, විඤ්ඤාණෙ ඉධ විඤ්ඤානා.

තං පන සාරම්මණතො එකවිධං, සවිපාකාවිපාකතො දූවිධං. තත්ථ සවිපාකං
නාම කුසලාකුසලං, අවිපාකං අබ්‍යාකතං. කුසලාකුසලාබ්‍යාකතජාතිභෙදතො
තිවිධං.

තත්ථ කුසලන්ති පනෙතස්ස කො චචනත්ථො?

10.

කුච්ඡිතානං සලනතො, කුසානං ලවනෙන වා;
කුසෙන ලාතබ්බත්තා වා, කුසලන්ති පචුච්චති.

11.

ජෙතෙ කුසලසද්දොයං, ආරොග්‍ය අනවජ්ජකෙ;
දිට්ඨො ඉට්ඨවිපාකෙපි, අනවජ්ජාදිකෙ ඉධ.

තස්මා අනවජ්ජඉට්ඨවිපාකලක්ඛණං කුසලං, අකුසලවිද්ධංසන්තරසං,
වොදානපච්චුපට්ඨානං. වජ්ජපට්ඨකත්තා අනවජ්ජලක්ඛණං වා කුසලං,
වොදානභාවරසං, ඉට්ඨවිපාකපච්චුපට්ඨානං, යොනිසොමනසිකාරපද්ධානං.
සාවජ්ජානිට්ඨවිපාකලක්ඛණමකුසලං. තද්වහයවිපරිතලක්ඛණමබ්‍යාකතං,
අවිපාකාරහං වා.

තත්ථ කුසලචිත්තං එකවිසතිවිධං භොති, තදිදං භූමිතො චතුබ්බිධං භොති —
කාමාවචරං, රූපාවචරං, අරූපාවචරං, ලොකුත්තරඤ්චෙති.

තත්ථ කාමාවචරකුසලචිත්තං භූමිතො එකවිධං, සවත්ථුකාවත්ථුකභෙදතො
දූවිධං, භීතමජ්ඣිමපණිතභෙදතො තිවිධං,
සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණප්පයොගභෙදතො අට්ඨවිධං භොති. සෙය්‍යථිදං —
සොමනස්සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං,
සොමනස්සහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං,
උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකං,

උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං, සසඬ්ඛාරිකමෙකන්ති ඉදං
අට්ඨවිධම්පි කාමාවචරකුසලචිත්තං නාම.

12.

උද්දානතො දුට්ඨෙ කාමා, ක්ලෙසවත්ථුචසා පන;
ක්ලෙසො ඡන්දරාගොව, වත්ථු තෙභුමවට්ටකං.

13.

ක්ලෙසකාමො කාමෙති, වත්ථු කාමීයතීති ව;
සිජ්ඣති දුට්ඨොපෙස, කාමො වො කාරකද්වයෙ.

14.

යස්මිං පන පදෙසෙ සො, කාමොයං දුට්ඨොපි ව;
සම්පත්තීනං වසෙනාව-වරතීති ව සො පන.

15.

පදෙසො චතුපායානං, ඡන්තං දෙවානමෙව ව;
මනුස්සානං වසෙනෙව, එකාදසවිධො පන.

16.

කාමොචචරතීතෙත්ථ, කාමාවචරසඤ්ඤිතො;
අස්සාභිලක්ඛිතත්තා හි, සසත්ථාවචරො විය.

17.

ස්වායං රූපහවො රූපං, එවං කාමොති සඤ්ඤිතො;
උත්තරස්ස පදස්සෙව, ලොපං කත්වා උදිරිතො.

18.

තස්මිං කාමෙ ඉදං චිත්තං, සදාවචරතීති ව;
කාමාවචරමිච්චෙවං, කථිතං කාමසාතිනා.

19.

පටිසන්ධිං හවෙ කාමෙ, අවචාරයතීති වා;
කාමාවචරමිච්චෙවං, පරියාපන්නන්ති තත්ත්වං වා.

20.

ඉදං අට්ඨවිධං චිත්තං, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
දසපුඤ්ඤක්‍රියවත්ථු-වසෙනෙව පවත්තති.

21.

දානං සීලං භාවනා පත්තිදානං,

වෙය්‍යාවච්චං දෙසනා වානුමොදො;
දිට්ඨිජ්ජත්තං සංසුතිච්චාපවායො,
ඤ්ඤොය්‍යා එවං පුඤ්ඤවත්ථුප්පහෙදො.

22.

ගච්ඡන්ති සඬගහං දානෙ, පත්තිදානානුමොදනා;
තථා සීලමයෙ පුඤ්ඤෙ, වෙය්‍යාවච්චාපවායනා.

23.

දෙසනා සවනං දිට්ඨි-උජුකා භාවනාමයෙ;
පුන තිණෙව සම්භොන්ති, දස පුඤ්ඤක්‍රියාපි ව.

24.

සබ්බානුස්සතිපුඤ්ඤඤව, පසංසා සරණත්තයං;
යන්ති දිට්ඨිජුකම්මස්මිං, සඬගහං නත්ථි සංසයො.

25.

පුරිමා මුඤ්චනා වෙව, පරා තිස්සොපි චෙතනා;
භොති දානමයං පුඤ්ඤං, එවං සෙසෙසු දීපයෙ.

ඉදානි අස්ස පනට්ඨවිධස්සාපි කාමාවචරකුසලචිත්තස්ස අයමුප්පත්තික්කමො වෙදිතබ්බො. යදා හි යො දෙය්‍යධම්මප්පටිග්ගාහකාදිසම්පත්තිං, අඤ්ඤං වා සොමනස්සහෙතුං ආගම්ම හට්ඨපහට්ඨො ‘අත්ථි දින්න’ න්ති ආදිනස්ප්පත්තං සම්මාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා පරෙහි අනුස්සාහිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොති, තදාස්ස සොමනස්සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬබාරිකං පට්ඨං මහාකුසලචිත්තං උප්පජ්ජති. යදා පන චුත්තනසෙනෙව හට්ඨපහට්ඨො සම්මාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා පරෙහි උස්සාහිතො කරොති, තදාස්ස තමෙව චිත්තං සසඬබාරිකං භොති. ඉමස්මිං පනත්ථෙ සඬබාරොති අත්තනො වා පරස්ස වා පවත්තස්ස පුබ්බස්පයොගස්සාධිවචනං. යදා පන ඤාතිජනස්ස පටිපත්තිදස්සනෙන ජාතපරිවයා බාලකා හික්ඛු දිස්වා සොමනස්සජාතා සහසා යං කිඤ්චි හත්ථගතං දදන්ති වා වන්දන්ති වා, තදා තෙසං තතියචිත්තමුප්පජ්ජති. යදා පන තෙ ‘දෙථ වන්දථ, අයො’ ති වදන්ති, එවං ඤාතිජනෙන උස්සාහිතා හුත්වා හත්ථගතං දදන්ති වා වන්දන්ති වා, තදා තෙසං චතුත්ථචිත්තමුප්පජ්ජති. යදා පන දෙය්‍යධම්මප්පටිග්ගාහකාදීනං අසම්පත්තිං වා අඤ්ඤෙසං වා සොමනස්සහෙතුං අභාවං ආගම්ම චතුසුපි විකප්පෙසු සොමනස්සරහිතා භොන්ති, තදා සෙසානි චත්තාරි උපෙක්ඛාසහගතානි උප්පජ්ජන්ති. එවං සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණස්පයොගහෙදනො අට්ඨවිධං කාමාවචරකුසලචිත්තං වෙදිතබ්බං.

26.

දසපුඤ්ඤක්‍රියාදීනං, වසෙන ව බහුනිපි;

එතනානි පන චිත්තනානි, භවත්තීති පකාසයෙ.

27.

සත්තරස සහස්සානි, ද්වෙ සතානි අසීති ව;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, භවත්තීති චිත්තද්දියෙ.

තං පන යථානුරූපං කාමාවචරසුගතියං භවභොගසම්පත්තිං අභිනිප්පාදෙති.

ඉතරෙසු පන රූපාවචරකුසලචිත්තං සවත්ථුකතො එකවිධං, ද්වීසු භවෙසු
උප්පජ්ජනතො දුච්චිධං, භීනමජ්ඣිමපණීතභෙදතො තිච්චිධං, පටිපදාදිභෙදතො
චතුඛ්ඛිධං, ක්කානඛිගයොගභෙදතො පඤ්චවිධං. සෙය්‍යථිදං –
කාමච්ඡන්දබ්‍යාපාදථිනමිද්ධඋද්ධච්චකුක්කුච්චිචිකිච්ඡාච්ඡපභීනං
චිතක්කච්චාරපීතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඨමං, චිතක්කච්ඡපභීනං
ච්චාරපීතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං දුතියං, චිතක්කච්චාරච්ඡපභීනං
පීතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං තතියං, චිතක්කච්චාරපීතිච්ඡපභීනං
සුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං චතුත්ථං, චිතක්කච්චාරපීතිසුඛච්ඡපභීනං
උපෙක්ඛාචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඤ්චමන්ති ඉදං පඤ්චවිධං.
රූපාවචරකුසලචිත්තං නාම.

තං පන යථාසම්භවං පථවිකසිණාදීසු ආරම්මණෙසු පවත්තිවසෙන අනෙකවිධං
භොති. සබ්බං පනෙතං රූපාවචරභාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තං යථානුරූපං
රූපාවචරූපපත්තිනිප්පාදකං භොති. එවං තාව රූපාවචරකුසලං වෙදිතඛ්ඛිධං.

සෙසෙසු පන ද්වීසු අරූපාවචරකුසලචිත්තං තාව
උපෙක්ඛාවෙදනායොගභෙදතො එකවිධං, සවත්ථුකාවත්ථුකභෙදතො දුච්චිධං,
භීනමජ්ඣිමපණීතභෙදතො තිච්චිධං, ආරම්මණභෙදතො චතුඛ්ඛිධං.
කසිණුග්ගාටිමාකාසං, තත්ථ පවත්තවිඤ්ඤාණං, තස්ස අපගමො,
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනන්ති ඉදමස්ස චතුඛ්ඛිධමාරම්මණං. යථාපටිපාටියා
එතස්සාරම්මණස්ස භෙදතො චතුඛ්ඛිධං භොති. සෙය්‍යථිදං – සබ්බසො
රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථඛිගමා නානත්තසඤ්ඤානං
අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං,
විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං,
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතන්ති ඉදං චතුඛ්ඛිධං.
අරූපාවචරකුසලචිත්තං නාම. සබ්බං පනෙතං
අරූපාවචරභාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තං යථානුරූපං අරූපූපපත්තිනිප්පාදකං භොති.
එවං අරූපාවචරකුසලචිත්තං වෙදිතඛ්ඛිධං.

ඉතරං පන ලොකුත්තරකුසලචිත්තං නිබ්බානාරම්මණතො එකවිධං,
නියතානියතවත්ථුකභෙදතො දුච්චිධං, තීභි විමොක්ඛමුඛෙහි පත්තඛ්ඛිධතො තිච්චිධං,
චතුමග්ගයොගභෙදතො චතුඛ්ඛිධං. සෙය්‍යථිදං –
සක්කායදිට්ඨිචිකිච්ඡාසීලඛිතපරාමාසසඤ්ඤාජනජ්ජභානකරං

සොනාපත්තිමග්ගවිත්තං, රාගදොසමොහානං තනුත්තකරං සකදාගාමිමග්ගවිත්තං,
කාමරාගබ්‍යාපාදානං නිරවසෙසප්පහානකරං අනාගාමිමග්ගවිත්තං,
රූපරාගඅරූපරාගමානඋද්ධව්වආවිජ්ජාපහානකරං අරහත්තමග්ගවිත්තන්ති ඉදං
චතුබ්බිධං ලොකුත්තරකුසලවිත්තං නාම. එකෙකං පනෙත්ථ
ක්‍රියානිගයොගහෙදතො පඤ්චවිධං හොති, තස්මා විසතිවිධං හොති. සබ්බං පනෙනං
ලොකුත්තරභාවනාපුඤ්ඤවසප්පවත්තං මග්ගානුරූපඵලප්පවත්ති යා චත්තාරො
අරියපුග්ගලෙ අභිනිජ්ජාදෙති. එවං ලොකුත්තරකුසලං වෙදිතබ්බං.

28.

කාමෙ අට්ඨෙව රූපෙ ච, පඤ්ච චත්තාරිරූපිසු;
චත්තාරානුත්තරානෙවං, කුසලානෙකවිසති.

29.

කුසලාකුසලාපගතෙන සතා,
කුසලෙ කුසලෙන ච යං කුසලං;
චතුභූමිගතං මුනිනා චසිනා,
ලපිතං ලපිතං සකලමිපි මයා.

අකුසලං පන භූමිතො එකවිධං කාමාවචරමෙව, නියතානියතවත්ථුචසෙන ච
එකහෙතුකදුහෙතුකචසෙන ච පටිසන්ධිජනකාජනකචසෙන ච දුට්ඨං, තිහි වෙදනාහි
යොගතො ච ලොහමූලං දොසමූලං මොහමූලන්ති මූලතො ච තිවිධං හොති. තත්ථ
ලොහමූලං පන සොමනස්සුපෙක්ඛාදිට්ඨිජ්ජයොගහෙදතො අට්ඨවිධං හොති.
සෙය්‍යාටීදං – සොමනස්සහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං,
සසඬ්ඛාරිකමෙකං, සොමනස්සහගතං දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං,
සසඬ්ඛාරිකමෙකං, උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං,
සසඬ්ඛාරිකමෙකං, උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකමෙකං,
සසඬ්ඛාරිකමෙකන්ති.

යදා හි “නත්ථි කාමෙසු ආදීනවො” තිආදීනා නයෙන මිච්ඡාදිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා
කෙවලං හට්ඨතුට්ඨො කාමෙ වා පරිභුඤ්ජති, දිට්ඨමඬ්ඛලාදීනි වා සාරතො පච්චෙති
සභාවතික්ඛෙනෙව අනුස්සාහිතෙන චිත්තෙන, තදාස්ස පයමං අකුසලවිත්තං
උප්පජ්ජති. යදා පන මන්දෙන සමුස්සාහිතෙන, තදා දුනියං. යදා මිච්ඡාදිට්ඨිං
අපුරක්ඛත්වා කෙවලං හට්ඨතුට්ඨො මෙටුනං ධම්මං වා පරිභුඤ්ජති, පරසම්පත්තිං
වා අභිජ්ඣායති, පරස්ස භණ්ඩං වා හරති සභාවතික්ඛෙනෙව අනුස්සාහිතෙන
චිත්තෙන, තදා තතියං. යදා මන්දෙන සමුස්සාහිතෙන, තදා චතුත්ථං උප්පජ්ජති. යදා
පන කාමානං වා අසම්පත්තිං ආගම්ම අඤ්ඤෙසං වා සොමනස්සහෙතුනං අභාවෙන
චතුසුපි විකප්පෙසු සොමනස්සරහිතා හොන්ති, තදා සෙසානි චත්තාරි
උපෙක්ඛාසහගතානි උප්පජ්ජන්තිති. එවං
සොමනස්සුපෙක්ඛාදිට්ඨිජ්ජයොගහෙදතො අට්ඨවිධං ලොහමූලං වෙදිතබ්බං.

දොසමූලං පන එකන්තසවත්ථුකතො එකවිධං, අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාරහෙදතො දුට්ඨං දොමනස්සසහගතං පටිසසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරන්ති. අස්ස පන පාණාතිපාතාදීසු තික්ඛමන්දප්පවත්තිකාලෙ උප්පත්ති වෙදිතබ්බං.

මොහමූලමිපි විචිකිච්ඡද්ධවිචයොගතො දුට්ඨං හොති උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තං, උපෙක්ඛාසහගතං උද්ධවිචයම්පයුත්තන්ති. තස්ස අසන්තිට්ඨානවික්ඛෙපකාලෙසු පවත්ති වෙදිතබ්බාති.

එවං තාව ද්වාදසවිධං අකුසලචිත්තං වෙදිතබ්බං, සබ්බං පනෙතං යථානුරූපං අපායෙසු උපපත්තියා, සුගතියමිපි දුක්ඛවිසෙසස්ස අභිනිප්පාදකං හොති.

30.

ලොහමූලවසෙනට්ඨ, දොසමූලවසා දුවෙ;
මොහමූලවසෙන ද්වෙ, එවං ද්වාදසධා සියුං.

31.

පාපාපාපෙස්වපාපෙන, යං චුත්තං පාපමානසං;
පාපාපාපප්පභීනෙන, තං මයා සමුදාහරං.

ඉතරං පන අබ්‍යාකතමවිපාකාරහතො එකවිධං හොති, ජාතිහෙදතො දුට්ඨං විපාකචිත්තං කිරියචිත්තන්ති. තත්ථ විපාකචිත්තං භූමිහෙදතො චතුබ්බිධං කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං ලොකුත්තරන්ති. තත්ථ කාමාවචරං දුට්ඨං කුසලවිපාකං අකුසලවිපාකන්ති. කුසලවිපාකං දුට්ඨං සහෙතුකමහෙතුකඤ්චෙති.

තත්ථ සහෙතුකවිපාකචිත්තං සකකුසලං විය
සොමනස්සුපෙක්ඛාඤාණප්පයොගහෙදතො අට්ඨවිධං. සෙය්‍යාථිදං –
සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරං, සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරං, උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරං, උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං අසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරන්ති ඉදං අට්ඨවිධං සහෙතුකවිපාකං නාම.

යථා පනස්ස කුසලං දානාදිවසෙන ඡසු ආරම්මණෙසු පවත්ති, න ඉදං තථා. ඉදං හි පටිසන්ධිභවඬ්ගචුතිතදාරම්මණවසෙන පරිත්තධම්මපරියාපන්තෙසුයෙව ඡසු ආරම්මණෙසු පවත්ති. සම්පයුත්තධම්මානඤ්ච විසෙසෙ අසතිපි ආදාසතලාදීසු මුඛනිමිත්තං විය නිරුස්සාහං විපාකං, මුඛං විය සඋස්සාහං කුසලන්ති වෙදිතබ්බං. ඉමෙසං පන විපව්චනට්ඨානං වෙදිතබ්බං. ඉමානි හි පටිසන්ධිභවඬ්ගචුතිතදාරම්මණානි හුත්වා විපව්චන්ති.

32.

කාමාවචරදෙවානං, මනුස්සානං ඉමෙ පන;
දුහෙතුකතිහෙතුනං, භවන්ති පටිසන්ධියො.

33.

තතො පවත්නියං හුත්වා, භවඬිගං යාවතායුකං;
බලවාරම්මණෙ හුත්වා, තදාරම්මණමෙව ව.

34.

තතො මරණකාලස්මිං, චුති හුත්වා පවත්තරෙ;
එවං චතුසු යානෙසු, විපච්චන්තිති නිද්දිසෙ.

35.

සභුමිකුසලෙහෙව, මහාපාකා සමා විනා;
කම්මද්වාරඤ්ච කම්මඤ්ච, පුඤ්ඤානං ක්‍රියවත්ථුකං.

36.

අවිඤ්ඤත්තිජනත්තා හි, අවිපාකසභාවතො;
අප්පවත්තනතො වෙව, පාකා පුඤ්ඤෙහි නො සමා.

37.

පරිත්තාරම්මණත්තා හි, තෙසමෙකන්තතො පන;
කරුණාමුදිතා තෙසු, න ජායන්ති කදාවිපි.

38.

තථා විරතියො තිස්සො, න පනෙතෙසු ජායරෙ;
පඤ්ච සික්ඛාපදා චුත්තා, කුසලාති හි සත්ථුතා.

39.

තථාධිපතීනොපෙත්ථ, න සන්තිති විනිද්දිසෙ;
ජන්දාදීනි ධුරං කත්වා, අනුප්පජ්ජනතො පන.

40.

අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාර-විධානං පන පුඤ්ඤතො;
ඤෙයාං පච්චයතො වෙව, විපාකෙසු ච විඤ්ඤනා.

41.

භීනාදීනං විපාකත්තා, පුඤ්ඤානං පුඤ්ඤවාදිනා;
භීනාදෙයො භවන්තිති, විපාකා පරිදීපිතා.

42.

ඉදං අට්ඨවිධං චිත්තං, එකන්තෙන සවත්ථුකං;
ජායතෙ කාමලොකස්මිං, න පනඤ්ඤත්ථ ජායතෙ.

එවං තාව සහෙතුකවිපාකචිත්තං වෙදිතබ්බං.

අහෙනුකවිපාකවිත්තං පන අලොභාදිහෙනුවිරහිතං උපෙක්ඛාසහගතං
 චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං සොතවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං
 ඝානවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං ජීව්හාවිඤ්ඤාණං, සුඛසහගතං කායවිඤ්ඤාණං,
 උපෙක්ඛාසහගතං අහෙනුකමනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං, සොමනස්සසහගතං
 අහෙනුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණං, උපෙක්ඛාසහගතං
 අහෙනුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණන්ති ඉදං පන අට්ඨවිධං
 අහෙනුකවිපාකවිත්තං නාම.

ඉදං පන අට්ඨවිධං නියතවත්ථුකතො ඵකවිධං, නියතානියතාරම්මණතො දුට්ඨං.
 තත්ථ විඤ්ඤාණපඤ්චකං නියතාරම්මණං, සෙසත්තයං අනියතාරම්මණං.
 සුඛසොමනස්සුපෙක්ඛාවෙදනායොගතො තිවිධං. තත්ථ සුඛසහගතං
 කායවිඤ්ඤාණං, ද්විට්ඨානිකං සන්තීරණං සොමනස්සුපෙක්ඛායුත්තං,
 සෙසමුපෙක්ඛායුත්තන්ති.

දිට්ඨාරම්මණසුතාරම්මණමුතාරම්මණදිට්ඨසුතමුතාරම්මණදිට්ඨ-
 සුතමුතවිඤ්ඤාතාරම්මණවසෙන පඤ්චවිධං. තත්ථ දිට්ඨාරම්මණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං,
 සුතාරම්මණං සොතවිඤ්ඤාණං, මුතාරම්මණං ඝානජීව්හාකායවිඤ්ඤාණත්තයං,
 දිට්ඨසුතමුතාරම්මණං මනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතාරම්මණං
 සෙසමනොවිඤ්ඤාණධාතුද්වයන්ති.

චත්ථතො ඡබ්බිධං. කථං? චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස චක්ඛුමෙව චත්ථ, තථා
 සොතඝානජීව්හාකායවිඤ්ඤාණානං සොතඝානජීව්හාකායචත්ථ, අවසෙසත්තයස්ස
 හදයචත්ථමෙවාති.

ආරම්මණතො සත්තවිධං හොති. කථං? රූපාරම්මණමෙව චක්ඛුවිඤ්ඤාණං,
 තථා සද්දගන්ධරසථොට්ඨබ්බාරම්මණානි පටිපාටියා
 සොතඝානජීව්හාකායවිඤ්ඤාණානි, රූපාදිපඤ්චාරම්මණා මනොධාතු,
 සෙසමනොවිඤ්ඤාණධාතුද්වයං ඡළාරම්මණන්ති.

තං සබ්බං පන අහෙනුකවිපාකවිත්තං කිච්චතො අට්ඨවිධං හොති. කථං?
 දස්සනකිච්චං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං,
 සචනසායනසායනච්ඡස්සනසම්පට්ච්ඡනසන්තීරණතදාරම්මණකිච්චානි අවසෙසානි.

තත්ථ චක්ඛුතො පචත්තං විඤ්ඤාණං, චක්ඛුමහි සන්තිස්සිතං විඤ්ඤාණන්ති වා
 චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තථා සොතවිඤ්ඤාණාදීනි. තත්ථ
 චක්ඛුසන්තිස්සිතරූපවිජානනලක්ඛණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, රූපමත්තාරම්මණරසං,
 රූපාභිමුඛභාවපච්චුපට්ඨානං, රූපාරම්මණාය කිරියාමනොධාතුයා අපගමපදට්ඨානං.
 තථා සොතඝානජීව්හාකායවිඤ්ඤාණානි
 සොතාදිසන්තිස්සිතසද්දාදිවිජානනලක්ඛණානි, සද්දාදිමත්තාරම්මණරසානි,
 සද්දාදිසු අභිමුඛභාවපච්චුපට්ඨානානි, සද්දාදිආරම්මණානං කිරියාමනොධාතුනං
 අපගමපදට්ඨානානි. මනොධාතුසම්පට්ච්ඡනං පන චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදීනං අනන්තරා

රූපාදිවිජානනලක්ඛණං, රූපාදිසම්පට්ඨිජනරසං, තථාභාවපච්චුපට්ඨානං,
චක්ඛුචිඤ්ඤාණාදීනං අපගමපදට්ඨානං.

සෙසා පන ද්වෙ අහෙනුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුයො
ජ්‍යොරම්මණවිජානනලක්ඛණා, සන්තීරණාදිරසා, තථාභාවපච්චුපට්ඨානා,
හදයවත්ථුපදට්ඨානානි වෙදිතබ්බා. තත්ථ පයමා එකන්තමිට්ඨාරම්මණ
පවත්තිසබ්භාවතො සොමනස්සයුත්තාව හුත්වා පඤ්චද්වාරෙ සන්තීරණකිච්චං
සාධයමානා පඤ්චසු ද්වාරෙසු යත්වා විපච්චති, ඡසු පන ද්වාරෙසු බලවාරම්මණ
තදාරම්මණං හුත්වා විපච්චති. දුතියා පන ඉට්ඨමජ්ඣක්තාරම්මණ
පවත්තිසබ්භාවතො උපෙක්ඛාසහගතා හුත්වා
සන්තීරණතදාරම්මණපටිසන්ධිභවච්චගචුතිවසෙන පවත්තනතො පඤ්චසු යානෙසු
විපච්චති. කථං? මනුස්සලොකෙ තාව
ජච්චන්ධපච්චබ්බිරජච්චජලජච්චුම්මත්තකපණ්ඩකඋභතොඛාඤ්ජනනපුංසකාදීනං
පටිසන්ධිග්ගහණකාලෙ පටිසන්ධි හුත්වා විපච්චති. පටිසන්ධියා චිතිවත්තාය
පවත්තියං යාවතායුකං භවච්චගං හුත්වා විපච්චති. ඉට්ඨමජ්ඣක්තෙ
පඤ්චාරම්මණවීරියා සන්තීරණං හුත්වා, බලවාරම්මණ ඡද්වාරෙ තදාරම්මණං
හුත්වා, මරණකාලෙ චුති හුත්වානි ඉමෙසු පන පඤ්චසු යානෙසු විපච්චතීති. එවං
තාව අහෙනුකවිජානවිත්තානි වෙදිතබ්බානි.

43.

කාමාවචරපුඤ්ඤස්ස, විපාකා භොන්ති සොළස;
තං තිහෙනුකපුඤ්ඤස්ස, වසෙන පරිදීපයෙ.

ඉදානි රූපාවචරවිපාකචිත්තානි වුවචන්ති. තානි නියතවත්ථුකතො එකවිධානි,
කුමාරකම්මණගෙදතො පඤ්චවිධානි. කථං?
චිත්තකම්මාරජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පයමං,
විචාරජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං දුතියං, ජිතිසුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං
තතියං, සුඛචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං චතුත්ථං,
උපෙක්ඛාචිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඤ්චමන්ති ඉමානි පඤ්චපි
රූපාවචරවිපාකචිත්තානි උපපත්තියං පටිසන්ධිභවච්චගචුතිවසෙන පවත්තන්ති.

ඉදානි අරූපාවචරවිපාකචිත්තානි වුවචන්ති. තානි සකකුසලානි විය
ආරම්මණගෙදතො චතුබ්බිධානි භොන්ති. කථං?
ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං,
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං,
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතන්ති ඉමානි චත්තාරි
අරූපාවචරවිපාකචිත්තානි.

44.

කුසලානුගතං කත්වා, භාජිතං කිං මහග්ගතං;
කාමාවචරපුඤ්ඤංව, නාසමානඵලං යතො.

45.

අත්තනො කුසලෙහෙව, සමානං සබ්බථා ඉදං;
ගජාදීනං යථා ඡායා, ගජාදිසදිසා තථා.

46.

කාමාවචරපුඤ්ඤංව, නාපරාපරියවෙදනං;
ඤානා අපරිහීනස්ස, සත්තස්ස භවගාමීනො.

47.

කුසලානන්තරංයෙව, එලං උප්පජ්ජතීති ව;
ඤාපනත්ථං පනෙතස්ස, කුසලානුගතං කතං.

48.

පටිප්පදාක්කමො වෙව, භීනාදීනඤ්ච හෙදතො;
ඤානාගමනතො වෙත්ථ, වෙදිතබ්බො විභාවිනා.

49.

අභාවොධිපතීනඤ්ච, අයමෙව විසෙසකො;
සෙසං සබ්බං ව සෙසෙන, කුසලෙන සමං මතං. —

එවං රූපාවචරාරූපාවචරවිපාකා වෙදිතබ්බා.

ඉදානි ලොකුත්තරවිපාකචිත්තානි භොන්ති. තානි චතුමග්ගයුත්තචිත්තඵලත්තා
චතුබ්බිධානි භොන්ති. කථං? සොතාපත්තිමග්ගඵලචිත්තං,
සකදාගාමිමග්ගඵලචිත්තං, අනාගාමිමග්ගඵලචිත්තං, අරහත්තමග්ගඵලචිත්තන්ති.
එවං පනෙත්ථ එකෙකං ඤානභිගයොගහෙදතො පඤ්චවිධං, පුන
මග්ගවිථිඵලසමාපත්තිවසෙන පවත්තිතො දුට්ඨං. එවං
ලොකුත්තරකුසලවිපාකචිත්තානි වෙදිතබ්බානි.

50.

සුඤ්ඤතං අනිමිත්තන්ති, තථාපණ්ණිහිතන්තිපි;
එතානි තිණි නාමානි, මග්ගස්සානන්තරෙ ඵලෙ.

51.

ලබ්භන්ති පරභාගස්මිං, චළඤ්ජනඵලෙසු න;
විපස්සනාවසෙනෙව, තානි නාමානි ලබ්භරෙ.

52.

භොන්ති සාධිපතීනෙව, ලොකුත්තරඵලානි තු;
විපාකෙධිපතී නත්ථි, යපෙත්වා තු අනාසවෙ.

53.

අත්තනො මග්ගහාවෙන, මග්ගො “මග්ගො” ති වුවිති;
එලං මග්ගමුපාදාය, මග්ගො නාමාති වුවිති. —

එවං ලොකුත්තරවිපාකා වෙදිතබ්බා.

ඉදානි සත්තාකුසලවිපාකානි වුවිත්ති. අකුසලවිපාකං උපෙක්ඛාසහගතං
චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං සොනවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං
සානවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, දුක්ඛසහගතං
කායවිඤ්ඤාණං, උපෙක්ඛාසහගතං අහෙනුකමනොධාතුසම්පට්ඨිජනං,
උපෙක්ඛාසහගතං අහෙනුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසන්තීරණන්ති ඉමානි සත්ත
අකුසලවිපාකවිත්තානි.

එත්ථ පන උපෙක්ඛාසහගතාහෙනුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු එකාදසවිධෙනාපි
අකුසලවිත්තෙන කම්මෙ ආයුභිතෙ කම්මකම්මනිමිත්තගතිනිමිත්තෙසු අඤ්ඤතරං
ආරම්මණං කත්වා චතුසු අපායෙසු පටිසන්ධි හුත්වා විපච්චති, පටිසන්ධියා
විතිවත්තාය දුතියවිත්තවාරං තතො පටියාය යාවනායුකං භවඨගං හුත්වා,
අනිට්ඨමජ්ඣක්තාරම්මණාය පඤ්චවිඤ්ඤාණවිටීයා සන්තීරණං හුත්වා,
බලවාරම්මණෙ ඡසු ද්වාරෙසු තදාරම්මණං හුත්වා, මරණකාලෙ චුති හුත්වා
විපච්චති. එවං පඤ්චසු යානෙසු විපච්චති. කෙවලං හි තානි
කුසලවිපාකාහෙනුකවිත්තානි කුසලකම්මපච්චයානි, ඉමානි අකුසලකම්මපච්චයානි.
අයම්මෙසං, තෙසඤ්ච විසෙසො.

54.

අනිට්ඨානිට්ඨමජ්ඣක්තගොවරෙ චත්තරෙ ඉමෙ;
සුඛාදිත්තයයුත්තා තෙ, දුක්ඛුපෙක්ඛායුතා ඉමෙ.

එවං කාමාවචරකුසලවිපාකසහෙනුකමට්ඨවිධං, අහෙනුකමට්ඨවිධං,
ක්කානඨගයොගහෙදතො රූපාවචරවිපාකං පඤ්චවිධං, ආරම්මණහෙදතො
අරූපාවචරවිපාකං චතුබ්බිධං, මග්ගසම්පයුත්තවිත්තඵලහෙදතො
ලොකුත්තරවිපාකං චතුබ්බිධං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදිහෙදතො අකුසලවිපාකං
සත්තවිධන්ති ඡත්තිංසවිධං විපාකවිත්තං වෙදිතබ්බං.

55.

එවං ඡත්තිංසධා පාකං, පාකසාසනපුජිතො;
සවිපාකාවිපාකෙසු, කුසලො සුගතොබුචි.

කිරියාඛ්‍යාකතවිත්තං පන අවිපාකතො එකවිධං, පරිත්තමහග්ගතතො දුට්ඨං,
කාමාවචරරූපාවචරඅරූපාවචරභූමිහෙදතො තිට්ඨං. තත්ථ කාමාවචරං දුට්ඨං
සහෙනුකමහෙනුකන්ති. තත්ථ සහෙනුකං එකවිධං අරහතො එව උප්පජ්ජනතො.
සොමනස්සුපෙක්ඛාඤ්ඤාණජපයොගහෙදතො කාමාවචරකුසලං විය අට්ඨවිධං භොති.

සෙයාථිදං - සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකං,
 සොමනස්සසහගතං ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකං,
 උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකං, උපෙක්ඛාසහගතං
 ඤාණවිජ්ජයුත්තං අසඬ්ඛාරිකං, සසඬ්ඛාරිකන්ති ඉමානි අට්ඨ
 සහෙතුකකිරියවිත්තානි. එතානි පන යථානුරූපං දානාදිවසෙන ඛිණාසවානංයෙව
 පවත්තන්ති. එවං සහෙතුකකිරියවිත්තානි වෙදිතබ්බානි.

අහෙතුකකිරියවිත්තං පන තිවිධං
 කිරියාහෙතුකමනොධාතුඋපෙක්ඛාසහගතාවජ්ජනවිත්තං,
 කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසොමනස්සසහගතං හසිතුජ්ජාදවිත්තං,
 කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුඋපෙක්ඛාසහගතං වොට්ඨබ්බනවිත්තන්ති.

තත්ථ කිරියාහෙතුකමනොධාතු උපෙක්ඛාසහගතා හදයවත්ථුං නිස්සාය
 චක්ඛුද්ද්වාරෙර ඉට්ඨඉට්ඨමජ්ඣත්තඅනිට්ඨඅනිට්ඨමජ්ඣත්තෙසු රූපාරම්මණෙසු
 යෙන කෙනචි පසාදෙ සට්ඨිතෙ තං තං ආරම්මණං ගහෙත්වා ආවජ්ජනවසෙන
 චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස පුරෙවාරි හුත්වා භවඬ්ගං ආවට්ටයමානා උජ්ජජ්ජති.
 සොතද්වාරාදීසුචි එසෙව නයො. ඉතරා පන ද්වෙ
 අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතූයො සාධාරණාසාධාරණානි දුට්ඨා භොන්ති. තත්ථ
 අසාධාරණා පන කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා
 ඛිණාසවස්සෙව ඡසු ද්වාරෙසු ඡසු අනුලාරෙසු ආරම්මණෙසු හසිතුජ්ජාදකිච්චා
 නියතවත්ථුකා උජ්ජජ්ජති. සාධාරණා පන අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු
 උපෙක්ඛාසහගතා ඡලාරම්මණවිජානනලක්ඛණා, තථාභාවපච්චුපට්ඨානා, සා තීසු
 හවෙසු සබ්බෙසං සවිත්තකසත්තානං සාධාරණා, න කස්සචි පන සවිත්තකස්ස න
 උජ්ජජ්ජති නාම. උජ්ජජ්ජමානා පනායං පඤ්චද්වාරමනොද්වාරෙසු
 වොට්ඨබ්බනාවජ්ජනකිච්චා උජ්ජජ්ජති. ඡ අසාධාරණඤාණානිපි එතාය
 ගහිතාරම්මණමෙව ගණ්හන්ති. සබ්බාරම්මණගහණසමත්ථතාය
 සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාණගතිකානි වෙදිතබ්බා. ඉමානි තීණි අහෙතුකකිරියවිත්තානි.

ඉධ යත්වා හසනවිත්තානි පරිගණ්හිතබ්බානි. තෙරස හසනවිත්තානි.
 කුසලතො චතුභි සොමනස්සසහගතෙහි, අකුසලතො චතුභිති ඉමෙහි අට්ඨහි
 චිත්තෙහි පුපුජ්ජනා හසන්ති, සෙබ්බා පන කුසලතො චතුභි, අකුසලතො ද්විති
 දිට්ඨිගතවිජ්ජයුත්තසොමනස්සසහගතෙහිති ඡහි හසන්ති, ඛිණාසවා කිරියතො
 පඤ්චහි සොමනස්සසහගතෙහි හසන්තිති.

56.
 සොමනස්සයුතානට්ඨ, කුසලාකුසලානි ව;
 ක්‍රියතො පන පඤ්චෙවං, භාසවිත්තානි තෙරස.

57.
 පුපුජ්ජනා හසන්තෙත්ථ, චිත්තෙහි පන අට්ඨහි;
 ඡහි සෙබ්බා අසෙබ්බා ව, හසන්ති පන පඤ්චහි.

ඉදානි රූපාවචරකිරියවිත්තානි හොන්ති.
 විතක්කවිචාරජිනිසුඛවිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පයමං,
 විචාරජිනිසුඛවිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං දුතියං, ජිනිසුඛවිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං
 තතියං, සුඛවිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං චතුත්ථං,
 උපෙක්ඛාවිත්තෙකග්ගතාසම්පයුත්තං පඤ්චමන්ති ඉමානි පඤ්ච
 රූපාවචරකිරියවිත්තානි.

ඉදානි අරූපාවචරකිරියවිත්තානි වුව්චන්ති.
 ආකාසානඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගතං, විඤ්ඤාණඤ්චායනනසඤ්ඤාසහගතං,
 ආකිඤ්චඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං,
 නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතන්ති ඉමානි චත්තාරි
 අරූපාවචරකිරියවිත්තානි. ඉමානි පන රූපාරූපකිරියවිත්තානි
 සකසකභූමිකුසලසදිසානි. කෙවලං පනෙතානි කිරියවිත්තානි ඛිණාසවානංයෙව
 උප්පජ්ජන්ති, කුසලානි පන සෙඛපුපුජ්ජනානං. ඉමානි ච ඛිණාසවානං
 භාවනාකාරවසජ්ජවත්තානි, තානි පන සෙඛපුපුජ්ජනානං
 භාවනාපුඤ්ඤවසජ්ජවත්තානීති අයමෙව ඉමෙසං, තෙසඤ්ච විසෙසො.

58.

යා පුපුජ්ජනකාලස්මිං, අභිනිබ්බත්තිතා පන;
 රූපාරූපසමාපත්ති, සා ඛිණාසවහික්ඛුනො.

59.

යාව ඛිණාසවො හික්ඛු, න සමාපජ්ජතෙව නං;
 තාව තා කුසලා එව, සමාපන්නා සවෙ ක්‍රියා.

එවං සොමනස්සාදිහෙදතො කාමාවචරසහෙතුකකිරියවිත්තමට්ඨවිධං,
 මනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතුද්වයහෙදතො අහෙතුකං තිවිධං,
 ඤානඤ්ඤායගහෙදතො රූපාවචරං පඤ්චවිධං, ආරම්මණහෙදතො අරූපාවචරං
 චතුර්විධං, එවං භූමිවසෙන විසතිවිධං කිරියවිත්තං වෙදිතබ්බන්ති.

60.

එකාදසවිධං කාමෙ, රූපෙ පඤ්ච අරූපිසු;
 චත්තාරීනි ච සබ්බානි, ක්‍රියාවිත්තානි විසති.

61.

ලොකුත්තරක්‍රියවිත්තං, පන කස්මා න විජ්ජති;
 එකවිත්තක්ඛණත්තා හි, මග්ගස්සාති න විජ්ජති.

62.

ක්‍රියාක්‍රියාපත්තිවිභාගදෙසකො,
 ක්‍රියාක්‍රියං විත්තමවොච යං ජිනො;

හිතාහිතානං සක්‍රියාක්‍රියාරතො,
ක්‍රියාක්‍රියං තත්තු මයා සමීරිතං.

එත්තාවතා එකවිසතිවිධං කුසලං, ද්වාදසවිධං අකුසලං ඡත්තිංසවිධං විපාකං,
විසතිවිධං කිරියවිත්තන්ති ආදිමිහි නික්ඛිත්තං විත්තං එකුනනවුතිජ්ජහෙදෙන විධිනා
පකාසිතං භොතීති.

63.

එකවිසති පුඤ්ඤානි, ද්වාදසාකුසලානි ච;
ඡත්තිංසෙව විපාකානි, ක්‍රියවිත්තානි විසති.

64.

එකුනනවුති සබ්බෙ, විත්තුජ්ජපාදා මහෙසිනා;
අට්ඨ ලොකුත්තරෙ කත්වා, නිද්දිට්ඨා හි සමාසතො.

65.

පිටකෙ අභිධම්මස්මිං, යෙ හික්ඛු පාටචත්ථිනො;
තෙහායං උග්ගහෙතඛිබ්බො, විත්තෙතඛිබ්බො පුනජ්ජුතං.

66.

අභිධම්මාවතාරෙන, අභිධම්මමහොදධිං;
යෙ තරන්ති ඉමං ලොකං, පරඤ්චෙව තරන්ති තෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ විත්තනිද්දෙසො නාම

පට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

2. දුතියො පරිච්ඡෙදො

චෙතසිකනිද්දෙසො

67.

විත්තානන්තරමුද්දිට්ඨා, යෙ ච චෙතසිකා මයා;
තෙසං දානි කරිස්සාමි, විභාජනමිතො පරං.

තත්ථ විත්තසම්පයුත්තා, විත්තෙ භවා වා චෙතසිකා. තෙපි විත්තං විය
සාරම්මණතො එකවිධා, සවිපාකාවිපාකතො ද්විධා, කුසලාකුසලාඛ්‍යාකතහෙදතො
තිවිධා, කාමාවචරාදිහෙදතො චතුඛිබ්බා.

තත්ථ කාමාවචරවිත්තසම්පයුත්තා කාමාවචරා. තෙසු
කාමාවචරපට්ඨමහාකුසලවිත්තසම්පයුත්තා තාව නියතා සරුපෙන ආගතා

එකුනතිංස ධම්මා භොන්ති. සෙය්‍යාථිදං – එස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො පීති විත්තෙකග්ගතා සද්ධා සති වීරියං පඤ්ඤා ජීවිතින්ද්‍රියං අලොභො අදොසො හිරි ඔත්තප්පං කායප්පස්සද්ධි විත්තප්පස්සද්ධි කායලභ්‍රතා විත්තලභ්‍රතා කායමුද්දතා විත්තමුද්දතා කායකම්මඤ්ඤතා විත්තකම්මඤ්ඤතා කායපාගුඤ්ඤතා විත්තපාගුඤ්ඤතා කායුප්පකතා විත්තුප්පකතාති. පුන ඡන්දො, අධිමොක්ඛො, තත්‍රමජ්ඣත්තතා, මනසිකාරො වාති චත්තාරො නියතයෙවාපනකා භොන්ති. ඉමෙහි චතුහි තෙත්තිංස භොන්ති. පුන කරුණා මුදිතා කායදුච්චරිතවිරති වව්දුච්චරිතවිරති මිච්ඡාජීවවිරති චෙති ඉමෙ පඤ්ච අනියතා. ඉමෙ පන කදාපි උප්පජ්ජන්ති.

ඉමෙසු පන කරුණාමුදිතාවසෙන භාවනාකාලෙ කරුණාපුබ්බභාගො වා මුදිතාපුබ්බභාගො වා එතා උප්පජ්ජන්ති, න පනෙකතො උප්පජ්ජන්ති. යදා පන ඉමිනා විත්තෙන මිච්ඡාකම්මන්තාදීහි විරමති, තදා සම්මාකම්මන්තාදීහි පරිපූරෙන්ති, එකා විරති උප්පජ්ජති, කරුණාමුදිතාහි සහ, අඤ්ඤාමඤ්ඤෙන ව න උප්පජ්ජන්ති. තස්මා එතෙසු එකෙන සහ චතුත්තිංසෙව ධම්මා භොන්ති.

68.

ආදිනා පුඤ්ඤචිත්තෙන, තෙත්තිංස නියතා මතා;
කරුණාමුදිතෙකෙන, චතුත්තිංස භවන්ති තෙ.

69.

කස්මා පනෙත්ථ මෙත්තා ව, උපෙක්ඛා ව න උද්ධවා;
යෙවාපනකධම්මෙසු, ධම්මරාජෙන සත්ථුතා.

70.

අබ්‍යාපාදෙන මෙත්තාපි, තත්‍රමජ්ඣත්තතාය ව;
උපෙක්ඛා ගහිතා යස්මා, තස්මා න ගහිතා උභො.

71.

කස්මා යෙවාපනා ධම්මා, බුද්ධෙනාදිච්චබන්ධුතා;
සරුපෙනෙව සබ්බෙනෙ, පාළියං න ව උද්ධවා.

72.

යස්මා අනියතා කෙච්චි, යස්මා රාසිං භජන්ති න;
යස්මා ව දුබ්බලා කෙච්චි, තස්මා චුත්තා න පාළියං.

73.

ඡන්දාධිමොක්ඛමුදිතා මනසි ව කාරො,
මජ්ඣත්තතා ව කරුණා විරතිත්තයං ව;
පුඤ්ඤෙසු තෙන නියතානියතා ව සබ්බෙ,
යෙවාපනා මුනිවරෙන න චෙව චුත්තා.

74.

කස්මා පනෙත්ථ එස්සොව, පයමං සමුදිරිතො;
පයමාහිනිපාතත්තා, චිත්තස්සාරම්මණෙ කිර.

75.

ඵ්ඝිත්වා පන එස්සෙන, වෙදනාය ව වෙදයෙ;
සඤ්ජානාති ව සඤ්ඤාය, චෙතනාය ව චෙතයෙ.

76.

බලවපච්චයත්තා ව, සහජාතානමෙව හි;
එස්සොව පයමං වුත්තො, තස්මා ඉධ මහෙසිනා.

77.

අකාරණමිදං සබ්බං, චිත්තානං තු සහෙව ව;
එකුප්පාදාදිභාවෙන, චිත්තජානං පවත්තිතො.

78.

අයං තු පයමුප්පත්තො, අයං පච්ජාති නත්ථිදං;
බලවපච්චයත්තෙපි, කාරණඤ්ච න දිස්සති.

79.

දෙසනාක්කමනො වෙව, පයමං සමුදිරිතො;
ඉච්චෙවං පන විඤ්ඤෙය්‍යං, විඤ්ඤුනා න විසෙසතො.

80.

න ව පරියෙසිතබ්බොයං, තස්මා පුබ්බාපරක්කමො;
චචනත්ථලක්ඛණාදිහි, ධම්මා එව විජානතා.

යස්මා පන ඉමෙ ධම්මා චචනත්ථලක්ඛණාදිහි වුවිචමානා පාකටා භොන්ති සුවිඤ්ඤෙය්‍යාව, තස්මා තෙසං චචනත්ථලක්ඛණාදිනි පවක්ඛාමි. සෙය්‍යාථිදං – ඵ්ඝනීති එස්සො. ස්වායං ඵ්ඝනලක්ඛණො, සඬ්ඝට්ටනරසො, සන්තිපාතපච්චුපට්ඨානො, ඵලට්ඨෙත වෙදනාපච්චුපට්ඨානො වා, ආපාඨගතවිසයපදට්ඨානො. අයං හි අරූපධම්මොපි සමානො ආරම්මණෙසු ඵ්ඝනාකාරෙතෙව පවත්ති, සො ද්විත්තං මෙණ්ඩානං සන්තිපාතො විය දට්ඨබ්බො.

සුන්දරං මනොති සුමනො, සුමනස්ස භාවො සොමනස්සං, සොමනස්සමෙව වෙදනා සොමනස්සවෙදනා. සා වෙදයිතලක්ඛණා, ඉට්ඨාකාරානුභවනරසා රාජා විය සුභොජනරසං, චෙතසිකඅස්සාදපච්චුපට්ඨානා, පස්සද්ධිපදට්ඨානා.

නීලාදිහෙදං ආරම්මණං සඤ්ජානාතීති සඤ්ඤා. සා සඤ්ජානනලක්ඛණා,
පච්චාහිඤ්ඤාණකරණරසා වඩ්ඪකිස්ස අභිඤ්ඤාණකරණමිව,
යථාගහිතනිමිත්තවසෙන අභිනිවෙසකරණපච්චුපට්ඨානා,
යථොපට්ඨිතවිසයපදට්ඨානා.

වෙනයතීති වෙනනා. සද්ධිං අත්තනා සම්පයුත්තධම්මෙ ආරම්මණ
අභිසන්දහතීති අත්ථො. සා වෙනයිතලක්ඛණා, ආයුහනරසා, සංවිදහනපච්චුපට්ඨානා
සකකිච්චපරකිච්චසාධකා ජෙට්ඨසිස්සමභාවඩ්ඪකිආදයො විය.

විතක්කෙතීති විතක්කො. විතක්කනං වා විතක්කො. ස්වායං ආරම්මණ
විත්තස්ස අභිනිරොපනලක්ඛණො, ආහනනපරියාහනනරසො, ආරම්මණ
විත්තස්ස ආනගනපච්චුපට්ඨානො.

ආරම්මණ තෙන විත්තං විවරතීති විවාරො. විවරණං වා විවාරො.
අනුසඤ්චරණන්ති චුත්තං හොති. ස්වායං ආරම්මණානුමජ්ජනලක්ඛණො, තත්ථ
සහජාතානුයොජනරසො, විත්තස්ස අනුපබන්ධපච්චුපට්ඨානො.

පිනයතීති පීති. සා සම්පියායනලක්ඛණා, කායවිත්තපිණනරසා, ඵරණරසා වා,
ඔදග්ගපච්චුපට්ඨානා.

විත්තස්ස ඵකග්ගභාවො විත්තෙකග්ගතා. සමාධිස්සෙනං නාමං. සො
අවිසාරලක්ඛණො, අවික්ඛෙපලක්ඛණො වා, සහජාතානං සම්පිණ්ඩනරසො
න්භානියචුණ්ණානං උදකං විය, උපසම්පච්චුපට්ඨානො, විසෙසතො සුඛපදට්ඨානො.

සද්දහන්ති ඵතාය, සයං වා සද්දහති, සද්දහනමත්තමෙව වා ඵසාති සද්ධා. සා
පනෙසා සද්දහනලක්ඛණා, පසාදනරසා උදකජ්ජසාදකමණි විය,
අකාලුසියපච්චුපට්ඨානා, සද්ධෙය්‍යවත්ථුපදට්ඨානා.

සරන්ති ඵතාය, සයං වා සරති, සරණමත්තමෙව වා ඵසාති සති. සා
අපිලාපනලක්ඛණා, අසම්මොසරසා, ආරක්ඛපච්චුපට්ඨානා, ථීරසඤ්ඤාපදට්ඨානා.

වීරභාවො වීරියං. වීරානං වා කම්මං වීරියං. තං පනෙතං උස්සාහනලක්ඛණං,
සහජාතානං උපත්ථම්භනරසං, අසංසීදනභාවපච්චුපට්ඨානං, සංවෙගපදට්ඨානං.

පජානාතීති පඤ්ඤා. සා පනෙසා විජානනලක්ඛණා, විසයොභාසනරසා පදීපො
විය, අසම්මොහපච්චුපට්ඨානා අරඤ්ඤගතසුදෙසකො විය.

ජීවන්ති තෙන තංසම්පයුත්තධම්මාති ජීවිතං. තං පන අත්තනා අවිනිබ්භුත්තානං
ධම්මානං අනුපාලනලක්ඛණං, තෙසං පවත්තනරසං, තෙසංයෙව
යපනපච්චුපට්ඨානං, යාපයිතබ්බධම්මපදට්ඨානං. සන්තෙපි ව තෙසං
අනුපාලනලක්ඛණාදිමහි විධානෙ අත්ථික්ඛණෙයෙව තං තෙ ධම්මෙ අනුපාලෙති

උදකං විය උප්පලාදීනි, යථාසකං පච්චයුජ්ජන්තෙපි ච ධම්මෙ අනුපාලෙති ධාති විය කුමාරං, සයං පවත්තිතධම්මසම්බන්ධෙනෙව පවත්ති නියාමකො විය, න භඩ්ගතො උද්ධං පවත්තයති අත්තනො ච පවත්තයිතබ්බානඤ්ච අභාවා, න භඩ්ගක්ඛණෙ යපෙනි සයං භිජ්ජමානත්තා බියමානො විය චත්තිස්සෙනෙභොව පදීපසිබන්ති.

න ලුබ්භන්ති තෙන, සයං චා න ලුබ්භති, අලුබ්භනමත්තමෙව චා තන්ති අලොභො. සො ආරම්මණෙ චිත්තස්ස අලග්ගභාවලක්ඛණො කමලදලෙ ජලබින්දු විය, අපරිග්ගහරසො මුත්තභික්ඛු විය, අනල්ලීනභාවපච්චුපට්ඨානො අසුචිම්භි පතිතපුරිසො විය.

න දුස්සන්ති තෙන, සයං චා න දුස්සති, අදුස්සනමත්තමෙව චා තන්ති අදොසො. සො අවණ්ඨික්කලක්ඛණො, අවිරොධලක්ඛණො චා අනුකූලමිත්තො විය, ආසාතවිනයනරසො, පරිලාභවිනයනරසො චා චන්දනං විය, සොම්මභාවපච්චුපට්ඨානො පුණ්ණචන්දො විය.

කායදුච්චරිතාදීහි හිරියතීති හිරී. ලජ්ජායෙනං අධිවචනං. තෙහියෙව ඔත්තජ්ජතීති ඔත්තජ්ජං. පාපතො උබ්බෙගස්සෙනං අධිවචනං. තත්ථ පාපතො ජීගුච්ඡනලක්ඛණො හිරී, ඔත්තාසලක්ඛණං ඔත්තජ්ජං. උභොපි පාපානං අකරණරසා, පාපතො සඬකොචනපච්චුපට්ඨානා, අත්තගාරවපරගාරවපදට්ඨානා. ඉමෙ ධම්මා ලොකපාලාති දට්ඨබ්බා.

කායපස්සම්භනං කායපස්සද්ධි. චිත්තපස්සම්භනං චිත්තපස්සද්ධි. කායොති චෙත්ථ චෙදනාදයො තයො බන්ධා. උභොපි පනෙතා එකතො හුත්වා කායචිත්තදරථවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තදරථනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං අපරිජ්ඣන්දනසිතිභාවපච්චුපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං අවූපසමතා උද්ධච්චාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකභූතාති චෙදිතබ්බා.

කායලහුභාවො කායලහුතා. චිත්තලහුභාවො චිත්තලහුතා. කායචිත්තානං ගරුභාවවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තගරුභාවනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං අදන්ධතාපච්චුපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං ගරුභාවකරදිට්ඨිමානාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකභූතාති චෙදිතබ්බා.

කායමුදුභාවො කායමුදුතා. චිත්තමුදුභාවො චිත්තමුදුතා. කායචිත්තානං ථද්ධිභාවවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තානං ථද්ධිභාවනිම්මදනරසා, අජ්ජපිසාතපච්චුපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං ථද්ධිභාවකරදිට්ඨිමානාදිකිලෙසජ්ජපට්ඨකභූතාති චෙදිතබ්බා.

කායකම්මඤ්ඤභාවො කායකම්මඤ්ඤතා. චිත්තකම්මඤ්ඤභාවො චිත්තකම්මඤ්ඤතා. කායචිත්තානං අකම්මඤ්ඤභාවවූපසමලක්ඛණා, කායචිත්තානං අකම්මඤ්ඤභාවනිම්මදනරසා, කායචිත්තානං

ආරම්භකරණසම්පත්තිපවිච්ඡපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානං, කායචිත්තානං
අකම්මඤ්ඤභාවකරඅවසෙසනීවරණාදිකිලෙසජපටිපක්ඛභූතාති වෙදිතබ්බා.

කායපාගුඤ්ඤභාවො කායපාගුඤ්ඤතා. චිත්තපාගුඤ්ඤභාවො
චිත්තපාගුඤ්ඤතා. කායචිත්තානං අගෙලඤ්ඤභාවලක්ඛණා, කායචිත්තානං
ගෙලඤ්ඤනිම්මදනරසා, නිරාදීනවපවිච්ඡපට්ඨානා, කායචිත්තපදට්ඨානා,
කායචිත්තානං ගෙලඤ්ඤභාවකරඅස්සද්ධාදිකිලෙසජපටිපක්ඛභූතාති දට්ඨබ්බා.

කායස්ස උජ්ජකභාවො කායුජ්ජකතා. චිත්තස්ස උජ්ජකභාවො චිත්තුජ්ජකතා.
කායචිත්තානං අකුට්ඨභාවලක්ඛණා, කායචිත්තානං අජ්ජවලක්ඛණා වා,
කායචිත්තානං කුට්ඨභාවනිම්මදනරසා, අජ්මිහතාපවිච්ඡපට්ඨානා,
කායචිත්තපදට්ඨානා, කායචිත්තානං
කුට්ඨභාවකරමායාසායොයාදිකිලෙසජපටිපක්ඛභූතාති දට්ඨබ්බා.

ජන්දොති කත්තුකම්යතායෙනං අධිවචනං. තස්මා සො කත්තුකම්යතාලක්ඛණො
ජන්දො, ආරම්භණපරියෙසනරසො, ආරම්භණෙන අත්ථිකතාපවිච්ඡපට්ඨානො,
තදෙවස්ස පදට්ඨානො.

අධිමුච්චනං අධිමොක්ඛො. සො සන්තිට්ඨානලක්ඛණො, අසංසජනරසො,
නිච්ඡයපවිච්ඡපට්ඨානො, සන්තිට්ඨෙය්‍යාධම්මපදට්ඨානො, ආරම්භණ
නිච්චලභාවෙන ඉන්දබ්බිලො විය දට්ඨබ්බො.

තෙසු තෙසු ධම්මෙසු මජ්ඣත්තභාවො තත්ත්වමජ්ඣත්තතා. සා චිත්තවෙතසිකානං
සමවාහිතලක්ඛණා, උභ්‍යාධිකතානිවාරණරසා, පක්ඛපාත්‍යපච්ඡෙදනරසා වා,
මජ්ඣත්තභාවපවිච්ඡපට්ඨානා.

කිරියා කාරො, මනස්මිං කාරො මනසිකාරො. පුරිමමනතො විසදිසං මනං
කරොතීති ච මනසිකාරො.

ස්වායං ආරම්භණපටිපාදකො, වීථිපටිපාදකො, ජවනපටිපාදකොති තිස්සකාරො.
තත්ථ ආරම්භණපටිපාදකො මනස්මිං කාරො මනසිකාරො. සො සාරණලක්ඛණො,
සම්පයුත්තානං ආරම්භණෙ සංයොජනරසො, ආරම්භණාහිමුඛභාවපවිච්ඡපට්ඨානො,
ආරම්භණපදට්ඨානො, සඬ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්තො ආරම්භණපටිපාදකත්තෙන
සම්පයුත්තානං සාරථී විය දට්ඨබ්බො. වීථිපටිපාදකොති පඤ්චද්චාරාවජ්ජනස්සෙතං
අධිවචනං, ජවනපටිපාදකොති මනොද්චාරාවජ්ජනස්සෙතං අධිවචනං, න තෙ ඉධ
අධිජ්ජෙතා.

කරුණාති පරදුක්ඛෙ සති සාධුනං හදයකම්පනං කරොතීති කරුණා, කිනාති
විනාසෙති වා පරදුක්ඛන්ති කරුණා. සා පරදුක්ඛාපනයනාකාරජපවත්තිලක්ඛණා,
පරදුක්ඛාසහනරසා, අවිහිංසාපවිච්ඡපට්ඨානා, දුක්ඛාහිභූතානං
අනාථභාවදස්සනපදට්ඨානා.

මොදන්ති තාය, සයං වා මොදන්ති මුදිතා. සා පමොදනලක්ඛණා,
අනිස්සායනරසා, අරතිවිසාතපච්චුපට්ඨානා, සත්තානං සම්පත්තිදස්සනපදට්ඨානා.
කෙවි පන මෙත්තුපෙක්ඛායොපි අනියතෙ ඉච්ඡන්ති, තං න ගහෙතඛිං. අත්ථතො
හි අදොසො එව මෙත්තා, තත්ත්වමස්සකම්මපෙක්ඛායෙව උපෙක්ඛාති.

කායදුච්චරිතතො විරති කායදුච්චරිතවිරති. එසෙව නයො සෙසෙසුපි ද්විසු.
ලක්ඛණාදිතො පන එතා තිස්සොපි විරතියො කායදුච්චරිතාදිවත්ථුනං
අච්ඡික්කමලක්ඛණා, කායදුච්චරිතාදිවත්ථුතො සඬකොවනරසා,
අකිරියපච්චුපට්ඨානා, සද්ධාහිරිමත්තප්පඅප්පිච්ඡතාදිගුණපදට්ඨානා. කෙවි පන
ඉමාසු එකෙකං නියතං විරතිං ඉච්ඡන්ති. එවං කාමාවචරපයම්මහාකුසලචිත්තෙන
ඉමෙ තෙත්තිංස වා චතුත්තිංස වා ධම්මා සම්පයොගං ගච්ඡන්තිති වෙදිතඛිං.

යථා ව පයමෙන, එවං දුතියචිත්තෙනාපි. සසඬබාරහාවමත්තමෙව හි එත්ථ
විසෙසො. පුන තතියෙන ඤාණවිජ්ජයොගතො යපෙත්වා අමොහං අවසෙසා
ද්වත්තිංස වා තෙත්තිංස වා වෙදිතඛිං. තථා චතුත්ථෙතාපි සසඬබාරහාවමත්තමෙව
විසෙසො, පයමෙ චුත්තෙසු පන යපෙත්වා පිතිං අවසෙසා පඤ්චමෙන සම්පයොගං
ගච්ඡන්ති. සොමනස්සට්ඨානෙන චෙත්ථ උපෙක්ඛාවෙදනා පට්ටියා. සා පන
ඉට්ඨානිට්ඨවිපරිතානුභවනලක්ඛණා, පක්ඛපානුපවිජ්ජනරසා. යථා ව පඤ්චමෙන,
එවං ඡට්ඨෙතාපි. සසඬබාරමත්තමෙව හොති විසෙසො. සත්තමෙන පන යපෙත්වා
පඤ්ඤං අවසෙසා එකතිංස වා ද්වත්තිංස වා ධම්මා හොන්ති, තථා අට්ඨමෙනාපි.
සසඬබාරමත්තමෙව විසෙසො. එවං තාව කාමාවචරකුසලචෙතසිකා වෙදිතඛිං.

81.

උපෙක්ඛායුත්තචිත්තෙසු, න දුක්ඛසුඛපීතියො;
ජායන්තෙව විසුං පඤ්ච, කරුණාමුදිතාදයො.

අවසෙසෙසු පන රූපාවචරචිත්තසම්පයුත්තා රූපාවචරා, තත්ථ
පයම්චිත්තසම්පයුත්තා තාව කාමාවචරපයම්චිත්තෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා විරතිත්තයං
අවසෙසා වෙදිතඛිං. විරතියො පන කාමාවචරකුසලලොකුත්තරෙස්ථෙව
උප්පජ්ජන්ති, න අඤ්ඤෙසු. දුතියෙන විතක්කවජ්ජා ද්වත්තිංස වා තෙත්තිංස වා.
තතියෙන විචාරවජ්ජා එකතිංස වා ද්වත්තිංස වා. චතුත්ථෙතා තතො පිතිවජ්ජා තිංස
වා එකතිංස වා. පඤ්චමෙන තතො කරුණාමුදිතාවජ්ජා තිංස හොන්ති,
සොමනස්සට්ඨානෙන උපෙක්ඛා පට්ටියා. එවං රූපාවචරකුසලචෙතසිකා වෙදිතඛිං.

අරූපාවචරචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා, තෙ පන රූපාවචරපඤ්චමෙ
චුත්තනායෙන වෙදිතඛිං. අරූපාවචරහාවොචෙත්ථ විසෙසො.

ලොකුත්තරචිත්තසම්පයුත්තා ලොකුත්තරා, තෙ පන පයම්ඡ්ඤානිකෙ
මග්ගචිත්තෙ පයමරූපාවචරචිත්තෙ චුත්තනායෙන දුතියජ්ඣානිකාදිභෙදෙපි
මග්ගචිත්තෙ දුතියරූපාවචරචිත්තාදිසු චුත්තනායෙනෙව වෙදිතඛිං.

කරුණාමුදිතානමභාවො ච නියතවිරතිභාවො ච ලොකුත්තරභාවො චෙත්ථ විසෙසො. එවං තාව කුසලචිත්තසම්පයුත්තචෙතසිකා චෙදිතබ්බා.

අකුසලා පන චෙතසිකා භූමිතො එකවිධා කාමාවචරායෙව, තෙසු ලොහමූලපඨමාකුසලචිත්තසම්පයුත්තා තාව නියතා සරූපෙනාගතා පන්තරස, යෙවාපනකා නියතා චත්තාරොති එකුනවිසති භොන්ති. අනියතා ඡ යෙවාපනකාති සබ්බෙ පඤ්චවිසති භොන්ති. සෙය්‍යථිදං – එස්සො සොමනස්සචෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො පිති චිත්තස්සෙකග්ගතා වීරියං ජීවිතං අභිරිකං අනොත්තප්පං ලොභො මොභො මිච්ඡාදිට්ඨිති ඉමෙ සරූපෙනාගතා පන්තරස, ඡන්දො අධිමොක්ඛො උද්ධච්චං මනසිකාරොති ඉමෙ චත්තාරො නියතයෙවාපනකා, ඉමෙ පන පටිපාටියා දසසු චිත්තෙසු නියතා භොන්ති, මානො ඉස්සා මච්ඡරියං කුක්කුච්චං ටීනමිද්ධන්ති ඉමෙ ඡයෙව අනියතයෙවාපනකා.

82.

එවං යෙවාපනා සබ්බෙ, නියතානියතා දස;
නිද්දිට්ඨා පාපචිත්තෙසු, හතපාපෙන තාදිනා.

තත්ථ එස්සොති අකුසලචිත්තසහජාතො එස්සො. එස නයො සෙසෙසුපි. න හිරියතිති අභිරිකො, අභිරිකස්ස භාවො අභිරිකං. කායදුච්චරිතාදීහි ඔත්තප්පතිති ඔත්තප්පං, න ඔත්තප්පං අනොත්තප්පං. තත්ථ කායදුච්චරිතාදීහි අජිගුච්ඡනලක්ඛණං, අලජ්ජාලක්ඛණං වා අභිරිකං, අනොත්තප්පං තෙහෙව අසාරජ්ජනලක්ඛණං, අනුත්තාසලක්ඛණං වා.

ලුඛහන්ති තෙන, සයං වා ලුඛහති, ලුඛහනමත්තමෙව වා තන්ති ලොභො. සො ආරම්මණගහණලක්ඛණො මක්කටාලෙපො විය, අභිසංඝරසො තත්තකපාලෙ පක්ඛිත්තමංසපෙසි විය, අපරිච්චාගපච්චුපට්ඨානො තෙලඤ්ජනරාගො විය, සංයොජනියෙසු ධම්මෙසු අස්සාදදස්සනපදට්ඨානො.

මුය්හන්ති තෙන, සයං වා මුය්හති, මුය්හනමත්තමෙව වා තන්ති මොභො. සො චිත්තස්ස අන්ධභාවලක්ඛණො, අඤ්ඤාණලක්ඛණො වා, අසම්පට්ඨෙධරසො, ආරම්මණසභාවච්ඡාදනරසො වා, අන්ධකාරපච්චුපට්ඨානො, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානො.

මිච්ඡා පස්සන්ති තාය, සයං වා මිච්ඡා පස්සති, මිච්ඡාදස්සනමත්තමෙව වා එසාති මිච්ඡාදිට්ඨි. සා අයොනිසොඅභිනිවෙසලක්ඛණො, පරාමාසරසා, මිච්ඡාහිනිවෙසපච්චුපට්ඨානා, අරියානං අදස්සනකාමතාදිපදට්ඨානා.

උද්ධතභාවො උද්ධච්චං. තං අවුපසමලක්ඛණං වාතාභිසාතවලජලං විය, අනවට්ඨානරසං වාතාභිසාතවලධපපටාකා විය, හත්තත්තපච්චුපට්ඨානං පාසාණාභිසාතසමුද්ධතහස්මං විය, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානං.

මඤ්ඤතිති මානො. සො උණ්ණතිලක්ඛණො, සම්පග්ගහණරසො,
කෙතුකම්මානාපච්චුපට්ඨානො, දිට්ඨිවිජ්ජප්පයුත්තලොභපදට්ඨානො.

ඉස්සතිති ඉස්සා. සා පරසම්පත්තිනං උසුයනලක්ඛණො, තත්ථෙව අනභිරතිරසා,
තතො විමුඛභාවපච්චුපට්ඨානා, පරසම්පත්තිපදට්ඨානා.

මච්ඡරහාවො මච්ඡරියං. තං අත්තනො සම්පත්තිනං නිගුහණලක්ඛණං,
තාසංයෙව පරෙහි සාධාරණභාවඅක්ඛන්තරසං, සඬකොචනපච්චුපට්ඨානං,
අත්තසම්පත්තිපදට්ඨානං.

කුච්ඡිතං කතං කුකතං, තස්ස භාවො කුක්කුච්චං. තං පච්ඡානුතාපලක්ඛණං,
කතාකතානුසොචනරසං, විජ්ජපටිසාරපච්චුපට්ඨානං, කතාකතපදට්ඨානං.

ථිනතා ථිනං. මිද්ධතා මිද්ධං. අනුස්සාහනසංසිද්ධතා, අසත්තිවිසානො චාති
අත්ථො. ථිනඤ්ච මිද්ධඤ්ච ථිනමිද්ධං. තත්ථ ථිනං අනුස්සාහනලක්ඛණං,
වීරියවිනොදනරසං, සංසිද්ධභාවපච්චුපට්ඨානං. මිද්ධං අකම්මඤ්ඤතාලක්ඛණං,
ඔනහනරසං, ලිනතාපච්චුපට්ඨානං, උභයමිපි අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානං.
සෙසා කුසලෙ චුත්තනයෙන වෙදිතඛ්ඛා.

එත්ථ පන විතක්කවීරියසමාධිනං මිච්ඡාසඬකප්පමිච්ඡාචායාමමිච්ඡාසමාධයො
විසෙසකා. ඉති ඉමෙ එකුනවිසති චෙතසිකා පට්ඨානසලචිත්තෙන සම්පයොගං
ගච්ඡන්තිති වෙදිතඛ්ඛා. යථා ච පට්ඨමෙන, එවං දුතියෙනාපි. සසඬාරහාවො චෙත්ථ
ථිනමිද්ධස්ස නියතභාවො ච විසෙසො. තතියෙන පට්ඨමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං
සෙසා අට්ඨාරස වෙදිතඛ්ඛා. මානො පනෙත්ථ අනියතො හොති, දිට්ඨියා සහ න
උප්පජ්ජති. චතුත්ථෙන දුතියෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං අවසෙසා වෙදිතඛ්ඛා.
එත්ථාපි ච මානො අනියතො හොති. පඤ්චමෙන පට්ඨමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා පීති.
අවසෙසා සම්පයොගං ගච්ඡන්තිති. සොමනස්සට්ඨානෙ පනෙත්ථ උපෙක්ඛා
පට්ඨා. ඡට්ඨෙනාපි පඤ්චමෙ චුත්තසදිසා එව. සසඬාරතා, ථිනමිද්ධස්ස
නියතභාවො ච විසෙසො. සත්තමෙන පඤ්චමෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා දිට්ඨිං අවසෙසා
වෙදිතඛ්ඛා. මානො පනෙත්ථ අනියතො. අට්ඨමෙන ඡට්ඨෙ චුත්තෙසු යපෙත්වා
දිට්ඨිං අවසෙසා වෙදිතඛ්ඛා. එත්ථාපි මානො අනියතො හොති. එවං
ලොභමූලචෙතසිකා වෙදිතඛ්ඛා.

දොමනස්සසහගතෙසු පටිසසම්පයුත්තෙසු දොසමූලෙසු ද්විසු පට්ඨමෙන
අසඬාරිකෙන සම්පයුත්තා නියතා සරූපෙනාගතා තෙරස. සෙයාථිදං - එස්සො
දොමනස්සවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තෙකග්ගතා විතක්කො විචාරො වීරියං
ජීවිතං අභිරිකං අනොත්තප්පං දොසො මොහො චෙති ඉමෙ තෙරස ධම්මා ඡන්දාදීහි
චතුහි නියතයෙචාපනකෙහි සත්තරස හොන්ති ඉස්සාමච්ඡරියකුක්කුච්චෙසු
අනියතෙසු තීසු එකෙන සහ අට්ඨාරස හොන්ති, එතෙපි තයො න එකතො
උප්පජ්ජන්ති.

තත්ථ දුට්ඨු මනෝති දුමනෝ, දුමනස්ස භාවෝ දොමනස්සං,
 දොමනස්සවෙදනායෙනං අධිවචනං. තෙන සහගතං දොමනස්සසහගතං. තං
 අනිට්ඨාරම්මණානුභවනලක්ඛණං, අනිට්ඨාකාරසම්භොගරසං,
 චෙතසිකාබාධපච්චුපට්ඨානං, එකන්තෙනෙව භදයවත්ථුපදට්ඨානං.

දුස්සන්ති තෙන, සයං වා දුස්සති, දුස්සනමත්තමෙව වා තන්ති දොසො. සො
 චණ්ඩික්කලක්ඛණො පහතාසිවිසො විය, විසජ්ජනරසො විසනිපාතො විය,
 අත්තනො නිස්සයදහනරසො වා දාවග්ගි විය, දුස්සනපච්චුපට්ඨානො ලද්ධොකාසො
 විය සපත්තො, ආසාතවත්ථුපදට්ඨානො. අවසෙසා හෙට්ඨා චුත්තජ්ජකාරාව. ඉති
 ඉමෙ සත්තරස වා අට්ඨාරස වා නවමෙන සම්පයොගං ගච්ඡන්තීති වෙදිතබ්බා. යථා
 ව නවමෙන, එවං දසමෙනාසි. සසඬ්ඛාරතා, පනෙන්ථ ටීනමිද්ධසම්භවො ව
 විසෙසො.

ද්වීසු පන මොහමුලෙසු විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තෙන එකාදසමෙන සම්පයුත්තා තාව
 එස්සො උපෙක්ඛාවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො චීරියං ජීවිතං
 විත්තට්ඨිති අභිරිකං අනොත්තජ්ජං මොහො විචිකිච්ඡාති සරුපෙනාගතා තෙරස,
 උද්ධච්චං මනසිකාරොති ද්වෙ යෙවාපනකා නියතා. තෙහි සද්ධිං පන්නරස
 භොන්ති.

තත්ථ පවත්තට්ඨිතිමත්තා එකග්ගතා. විගතා විකිච්ඡාති විචිකිච්ඡා. සභාවං
 විචිනන්තො එතාය කිච්ඡති කිලමතීති විචිකිච්ඡා. සා සංසයලක්ඛණා, කම්පනරසා,
 අනිච්ඡයපච්චුපට්ඨානා, අයොනිසොමනසිකාරපදට්ඨානා. සෙසා චුත්තනායා එව.

ද්වාදසමෙන උද්ධච්චසම්පයුත්තෙන සම්පයුත්තා සරුපෙනාගතා
 විචිකිච්ඡාසහගතෙ චුත්තෙසු විචිකිච්ඡාහීනා උද්ධච්චං සරුපෙන ආගතං, තස්මා
 තෙරසෙව භොන්ති. විචිකිච්ඡාය අභාවෙන පනෙන්ථ අධිමොක්ඛො උජ්ජජ්ජති,
 තෙන සද්ධිං චුද්දස භොන්ති. අධිමොක්ඛසම්භවතො සමාධි බලවා භොති,
 අධිමොක්ඛමනසිකාරා ද්වෙ යෙවාපනකා, තෙහි සහ පන්නරසෙව භොන්ති. එවං
 තාව අකුසලචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

ඉදානි අබ්‍යාකතා චුච්චන්ති, අබ්‍යාකතා පන දුට්ඨා විපාකකිරියහෙදතො. තත්ථ
 විපාකා කුසලා විය භූමිවසෙන චතුබ්බිධා කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං
 ලොකුත්තරඤ්චෙති. තත්ථ කාමාවචරවිපාකා සහෙතුකාහෙතුකවසෙන දුට්ඨා. තත්ථ
 සහෙතුකවිපාකසම්පයුත්තා සහෙතුකා. තෙ
 සහෙතුකකාමාවචරකුසලසම්පයුත්තසදිසා. යා පන කරුණාමුදිතා අනියතා, තා
 සත්තාරම්මණත්තා විපාකෙසු නුජ්ජජ්ජන්ති. කාමාවචරවිපාකානං
 එකන්තපරිත්තාරම්මණත්තා විරතියො පනෙන්ථ එකන්තකුසලත්තා න ලබ්භන්ති.
 විහඬිගෙ ‘පඤ්ච සික්ඛාපදා කුසලායෙවා’ති හි චුත්තං. එවං
 කාමාවචරසහෙතුකවිපාකචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

තෙත්තිංසාදිද්වයෙ ධම්මා, ද්වත්තිංසෙව තතො පරෙ;
බාත්තිංස පඤ්චමෙ ඡට්ඨෙ, එකතිංස තතො පරෙ.

අභෙතුකචිත්තසම්පයුත්තා පන අභෙතුකා. තෙසු චක්ඛුච්ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා තාව එස්සෙ උපෙක්ඛාවෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා ජීවිතං චිත්තට්ඨිතීති සරූපෙනාගතා ඡ, මනසිකාරෙන ච සත්ත භොන්ති. සොතඝාතජීවහාකායච්ඤ්ඤාණසම්පයුත්තාපි සත්ත සත්තෙව චෙතසිකා. තත්ථ කායච්ඤ්ඤාණසම්පයුත්තෙසු පන උපෙක්ඛායානෙ සුඛවෙදනා පට්ඨා. සා කායිකසාතලක්ඛණා, පිණනරසා, සෙසා චුත්තනායා එව.

84.

ඉට්ඨාරම්මණයොගස්මිං, චක්ඛුච්ඤ්ඤාණකාදිසු;
සති කස්මා උපෙක්ඛාව, චුත්තා චතුසු සත්ථුතා.

85.

උපාදාය ච රූපෙන, උපාදාරූපකෙ පන;
සඬ්ඝට්ටනානිසංසස්ස, දුබ්බලත්තාති දීපයෙ.

86.

පසාදං පනතික්කම්ම, කුටංච පිචුපිණ්ඩකං;
භූතරූපෙන භූතානං, ඝට්ටනාය සුඛාදිකං.

තස්මා කායච්ඤ්ඤාණං සුඛාදිසම්පයුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. මනොධාතුනා සම්පයුත්තා සරූපෙනාගතා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණෙන සද්ධිං චුත්තා ඡ, චිත්තකච්චාරෙහි සහ අට්ඨ, අධිමොක්ඛමනසිකාරෙහි ද්වීහි යෙවාපනකෙහි දස ධම්මා භොන්ති. තථා මනොච්ඤ්ඤාණධාතුඋපෙක්ඛාසහගතෙන. සොමනස්සසහගතෙන පීතිඅධිකා වෙදනාපරිවත්තනඤ්ච නානත්තං. තස්මාවෙන්ථ එකාදස ධම්මා භොන්ති. එවං අභෙතුකාපි කාමාවචරවිපාකචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

රූපාවචරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා පන රූපාවචරා. අරූපාවචරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා. තෙ සබ්බෙපි අත්තනො අත්තනො කුසලචිත්තසම්පයුත්තචෙතසිකෙහි සදිසායෙවාති.

ලොකුත්තරවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා ලොකුත්තරා. තෙ සබ්බෙ තෙසංයෙව ලොකුත්තරවිපාකචිත්තානං සදිසා කුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි චෙතසිකෙහි සදිසා. එවං රූපාවචරාරූපාවචරලොකුත්තරවිපාකචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

අකුසලවිපාකචිත්තසම්පයුත්තා පන අකුසලවිපාකචෙතසිකා නාම. තෙ පන කුසලවිපාකාභෙතුකචිත්තෙසු චක්ඛුච්ඤ්ඤාණාදිසු චුත්තචෙතසිකසදිසා. එත්ථ පන කායච්ඤ්ඤාණෙ දුක්ඛවෙදනා පට්ඨා. සා කායිකාබාධලක්ඛණා. සෙසා චුත්තනායායෙවාති. එවං ඡත්තිංස විපාකචිත්තසම්පයුත්තචෙතසිකා වෙදිතබ්බා.

කිරියාබ්‍යාකතා ව වෙනසිකා භූමිතො තිවිධා භොන්ති කාමාවචරා රූපාවචරා
 අරූපාවචරාති. තත්ථ කාමාවචරා සහෙතුකාහෙතුකතො දුට්ඨා භොන්ති. තෙසු
 සහෙතුකකිරියචිත්තසම්පයුත්තා සහෙතුකා, තෙ පන අට්ඨභි
 කාමාවචරකුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානා යපෙත්වා විරතිත්තයං.
 අනියතයෙවාපනකෙසු කරුණාමුදිතායෙව උප්පජ්ජන්ති.
 අහෙතුකකිරියචිත්තසම්පයුත්තා අහෙතුකා, තෙ
 කුසලවිපාකාහෙතුකමනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතුවිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානා.
 මනොවිඤ්ඤාණධාතුවද්වයෙ පන විරිශින්ද්‍රියං අධිකං. විරිශින්ද්‍රියසම්භවතො
 පනෙත්ථ ඛලප්පත්තො සමාධි භොති. භසිතුප්පාදචිත්තෙන සම්පයුත්තා ද්වාදස
 ධම්මා භොන්ති ජිනියා සහ. අයමෙත්ථ විසෙසො.

රූපාවචරකිරියචිත්තසම්පයුත්තා පන රූපාවචරා.
 අරූපාවචරකිරියචිත්තසම්පයුත්තා අරූපාවචරා. තෙ සබ්බෙපි
 සකසකභූමිකුසලචිත්තසම්පයුත්තෙහි සමානාති. එවං වීසති කිරියචිත්තසම්පයුත්තා
 ව වෙනසිකා වෙදිතබ්බා.

එත්තාවතා කුසලාකුසලවිපාකකිරියහෙදහින්තෙන එකුනනවුතියා චිත්තෙන
 සම්පයුත්තා වෙනසිකා නිද්දිට්ඨා භොන්ති.

87.

කුසලාකුසලෙහි විපාකක්‍රියා-
 හදයෙහි යුතා පන වෙනසිකා;
 සකලාපි ව සාධු මයා කථිතා,
 සුගතෙන මහාමුනිනා කථිතා.

88.

අවගච්ඡති යො ඉමං අනුනං,
 පරමං තස්ස සමන්තතො මති;
 අභිධම්මනයෙ දුරාසදෙ,
 අතිගම්භීරයානෙ විජම්භතෙ.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ වෙනසිකනිද්දෙසො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. තතියො පරිච්ඡෙදො

වෙනසිකවිභාගනිද්දෙසො

89.

සබ්බෙ වෙනසිකා වුත්තා, බුද්ධෙනාදිච්චබන්ධුනා;

නාමසාමඤ්ඤතොයෙව, ද්වෙපඤ්ඤාස භවන්ති තෙ.

සෙය්‍යථිදං - එස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා විතක්කො විචාරො පිති විත්තෙකග්ගතා විරියං ජීවිතං ඡන්දො අධිමොක්ඛො මනසිකාරො තත්‍රමජ්ඣත්තතා සද්ධා සති හිරි ඔත්තප්පං අලොභො අදොසො අමොහො කායප්පස්සද්ධිආදීනි ඡ යුගානි, තිස්සො විරතියො, කරුණා මුදිතා ලොභො දොසො මොහො උද්ධච්චං මානො දිට්ඨි ඉස්සා මච්ඡරියං කුක්කුච්චං ටීනං මිද්ධං විචිකිච්ඡා අහිරිකං අනොත්තප්පඤ්චාති.

90.

චතුපඤ්ඤාසධා කාමෙ, රූපෙ පඤ්චදසෙරිතා;
තෙ හොන්ති ද්වාදසාරූපෙ, චත්තාලීසමනාසවා.

91.

එකච්ඡසතං සබ්බෙ, විත්තුප්පාදා සමාසතො;
එතෙසු තෙසමුප්පත්තිං, උද්ධරිත්වා පනෙකකං.

92.

එස්සාදීනං තු ධම්මානං, පවක්ඛාමි ඉතො පරං;
පාටචත්ථාය හික්ඛුනං, විත්තචෙතසිකෙස්වහං.

93.

එකග්ගතා මනක්කාරො, ජීවිතං එස්සපඤ්චකං;
අට්ඨෙතෙ අවිනිබ්බොගා, එකුප්පාදා සහක්ඛයා.

94.

එස්සො ච වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනා ජීවිතින්ද්‍රියං;
එකග්ගතා මනක්කාරො, සබ්බසාධාරණා ඉමෙ.

95.

විතක්කො පඤ්චපඤ්ඤාස-විත්තෙසු සමුදිරිතො;
චාරො ඡසට්ඨිවිත්තෙසු, ජායතෙ නත්ථි සංසයො.

96.

එකපඤ්ඤාසවිත්තෙසු, පිති තෙසට්ඨියා සුඛං;
උපෙක්ඛා පඤ්චපඤ්ඤාස-විත්තෙ දුක්ඛං තු තිසු හි.

97.

හොති ද්වාසට්ඨිවිත්තෙසු, සොමනස්සින්ද්‍රියං පන;
දුක්ඛින්ද්‍රියං පනෙකස්මිං, තථෙකමහි සුඛින්ද්‍රියං.

98.

පඤ්චුත්තරසතෙ චිත්තෙ, වීරියං ආභ නායකො;
චතුත්තරසතෙ චිත්තෙ, සමාධිත්ථියමබ්චි.

99.

සබ්බාහෙතුකචිත්තානි, යපෙත්වා චෙකහෙතුකෙ;
ඵකුත්තරසතෙ චිත්තෙ, ඡන්දස්සුඡ්පත්තිමුද්දිසෙ.

100.

යපෙත්වා දස විඤ්ඤාණෙ, විචිකිච්ඡායුතම්පි ව;
දසුත්තරසතෙ චිත්තෙ, අධිමොක්ඛො උදීරිතො.

101.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, අලොභාදොසමජ්ඣකා;
ඡළෙව යුගලා වාති, ධම්මා ඵකුනවිසති.

102.

ඵකනචුතියා චිත්තෙ, ජායන්ති නියතා ඉමෙ;
අහෙතුකෙසු චිත්තෙසු, අපුඤ්ඤෙසු න ජායරෙ.

103.

ඵකුනාසීතියා චිත්තෙ, පඤ්ඤා ජායති සබ්බදා;
අට්ඨවිසතියා චිත්තෙ, කරුණාමුදිතා සියුං.

104.

කාමාවචරපුඤ්ඤෙසු, සබ්බලොකුත්තරෙසු ව;
චත්තාලිසවිධෙ චිත්තෙ, සාට්ඨකෙ වීරතිත්තයං.

105.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, අලොභාදිත්තයම්පි ව;
යුගලානි ඡ මජ්ඣත්තං, කරුණාමුදිතාපි ව.

106.

තථා වීරතියො තිස්සො, සබ්බෙ තෙ පඤ්චවිසති;
කුසලාඛ්‍යාකතා වාපි, කුසලෙන පකාසිතා.

107.

අහිරිකමනොත්තජ්ජං, මොහො උද්ධච්චමෙව ව;
ද්වාදසාපුඤ්ඤචිත්තෙසු, නියතායෙව ජායරෙ.

108.

ලොහො දොසො ව මොහො ව, මානො දිට්ඨි ව සංසයො;
මිද්ධමුද්ධවචකුක්කුවං, ටීනං මච්ඡරියමිපි ව.

109.

අභිරිකමනොත්තප්පං, ඉස්සා ව දොමනස්සකං;
එතෙ අකුසලා වුත්තා, එකත්තෙන මහෙසිනා.

110.

ලොහො අට්ඨස්ස නිද්දිට්ඨො, වුත්තා චතුස්ස දිට්ඨිතු;
මානො දිට්ඨිවිසුත්තෙස්ස, දොසොද්විස්ථෙව ජායතෙ.

111.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුවා, ද්විස්ස ජායන්ති නො සහ;
විචිකිච්ඡා පනෙකස්මිං, ටීනමිද්ධං තු පඤ්චස්ස.

112.

එස්සො ව වෙදනා සඤ්ඤා, වෙනනා ජීවිතං මනො;
චිත්තකො ව විචාරො ව, පිති වීරියසමාධි ව.

113.

ජන්දො වෙවාධිමොක්ඛො ව, මනසිකාරො ව වුද්දස;
කුසලාකුසලා වෙව, භොන්ති අඛ්‍යාකතාපි ව.

114.

එකුනතිංසවිත්තෙස්ස, ඤානං පඤ්චඨගිකං මනං;
චතුඤානඨගයුත්තානි, සත්තතිංසානි නිද්දිසෙ.

115.

එකාදසවිධං චිත්තං, තිවඨගිකමුදිරිතං;
චතුතිංසවිධං චිත්තං, දුචඨගිකමුදිරිතං.

116.

සභාවෙනාවිත්තෙස්ස, ඤානඨගානි න උද්ධරෙ;
සඛ්ඛාහෙතුකවිත්තෙස්ස, මග්ගඨගානි න උද්ධරෙ.

117.

තිණි සොළසවිත්තෙස්ස, ඉන්ද්‍රියානි වදෙ බුධො;
එකස්මිං පන චත්තාරි, පඤ්ච තෙරසසුද්ධරෙ.

118.

සත්ත ද්වාදසවිත්තෙස්ස, ඉන්ද්‍රියානි ජිනොබ්බවි;

එකෙනුනෙසු අටියෙව, වත්තාලීසමනෙසු ව.

119.

වත්තාලීසාය විත්තෙසු, නවකං නායකොවුචි;
එවං ඉන්ද්‍රියයොගොපි, වෙදිතබ්බො විභාවිනා.

120.

අමග්ගඤ්ඤානි නාමෙත්ථ, අටියාරස අහෙනුකා;
ඤ්ඤානි න විජ්ජන්ති, විඤ්ඤාණෙසු ද්විපඤ්චසු.

121.

එකං විත්තං දුමග්ගඤ්ඤං, තිමග්ගඤ්ඤානි සත්තසු;
වත්තාලීසාය විත්තෙසු, මග්ගො සො චතුරඤ්ඤිකො.

122.

පඤ්චද්දසසු විත්තෙසු, මග්ගො පඤ්චඤ්ඤිකො මනො;
වුත්තො ද්වත්තිංසවිත්තෙසු, මග්ගො සත්තඤ්ඤිකොපි ව.

123.

මග්ගො අටියසු විත්තෙසු, මනො අටියඤ්ඤිකානි හි;
එවං තු සබ්බවිත්තෙසු, මග්ගඤ්ඤානි සමුද්ධරෙ.

124.

බලානි ද්වෙ ද්විවිත්තෙසු, එකස්මිං තිණි දීපයෙ;
එකාදසසු වත්තාරි, ඡ ද්වාදසසු නිද්දිසෙ.

125.

එකුනාසිතියා සත්ත, සොළසෙවාබලානි තු;
විත්තමෙවං තු විඤ්ඤෙය්‍යං, සබ්බං අබ්බමිපි ව.

126.

ඤ්ඤානිමග්ගඤ්ඤානිලිත්ථියානි,
විත්තෙසු ජායන්ති හි යෙසු යානි;
මයා සමාසෙන සමුද්ධරිත්වා,
වුත්තානි සබ්බානිපි තානි තෙසු.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ චෙතසිකවිභාගනිද්දෙසො නාම

තතියො පරිච්ඡේදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො

එකවිධාදිනිද්දෙසො

127.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, නයමෙකවිධාදිකං;
ආභිධම්මිකභික්ඛුනං, බුද්ධියා පන වුද්ධියා.

128.

සබ්බමෙකවිධං චිත්තං, විජානනසභාවතො;
දුට්ඨඤ්ච භවෙ චිත්තං, අභෙතුකසභෙතුතො.

129.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවිපාකා හි, කාමෙ දස ව පඤ්ච ව;
ක්‍රියා තිස්සොති සබ්බෙපි, අට්ඨාරස අභෙතුකා.

130.

එකසත්තති සෙසානි, චිත්තුප්පාදා මහෙසිනා;
සභෙතුකාති නිද්දිට්ඨා, තාදිනා හෙතුවාදිනා.

131.

සචත්ථුකාවත්ථුකතො, තථොභයවසෙන ව;
සබ්බං වුත්තපකාරං තු, තිව්ධං හොති මානසං.

132.

සබ්බො කාමවිපාකො ව, රූපෙ පඤ්චදසාපි ව;
ආදිමග්ගො සිතුප්පාදො, මනොධාතු ක්‍රියාපි ව.

133.

දොමනස්සද්වයඤ්චාපි, තෙවත්තාලීස මානසා;
නුප්පජ්ජන්ති විනා වත්ථුං, එකන්තෙන සචත්ථුකා.

134.

අරූපාවචරපාකා ව, එකන්තෙන අචත්ථුකා;
ද්වාචත්තාලීස සෙසානි, චිත්තානුභයථා සිද්ධං.

135.

එකෙකාරම්මණං චිත්තං, පඤ්චාරම්මණමෙව ව;
ඡළාරම්මණකඤ්චෙති, එවම්පි තිව්ධං සියා.

136.

විඤ්ඤාණානි ව ද්වෙපඤ්ච, අට්ඨ ලොකුත්තරානි ව;
සබ්බං මහග්ගතඤ්චෙව, යපෙත්වාභිඤ්ඤමානසං.

137.

තෙවත්තාලීස විඤ්ඤායා, එකෙකාරම්මණා පන;
මනොධාතුත්තයං තත්ථ, පඤ්චාරම්මණමීරිතං.

138.

තෙවත්තාලීස සෙසානි, ඡළාරම්මණිකා මතා;
තථා ච තිව්ඨං චිත්තං, කුසලාකුසලාදිතො.

139.

අහෙනුං එකහෙනුඤ්ච, ද්විහෙනුඤ්ච තිහෙනුකං;
එවං චතුඛ්ඛිධං චිත්තං, විඤ්ඤාතඛ්ඛං විභාවිනා.

140.

හෙට්ඨා මයාපි නිද්දිට්ඨා, අට්ඨාරස අහෙනුකා;
විචිකිච්ඡුද්ධච්චසංයුත්තං, එකහෙනුමුදීරිතං.

141.

කාමෙ ද්වාදසධා පුඤ්ඤ-විපාකක්‍රියතො පන;
දසධාකුසලා චාති, බාවිසති දුහෙනුකා.

142.

කාමෙ ද්වාදසධා පුඤ්ඤ-විපාකක්‍රියතො පන;
සඛ්ඛං මහග්ගතඤ්චෙව, අප්පමාණං තිහෙනුකං.

143.

රුපිරියාපට්ඨඤ්ඤත්ති-ජනකාජනකාදිතො;
එවඤ්චාපි හි තං චිත්තං, හොති සඛ්ඛං චතුඛ්ඛිධං.

144.

ද්වාදසාකුසලා තත්ථ, කුසලා කාමධාතුයා;
තථා දස ක්‍රියා කාමෙ, අභිඤ්ඤාමානසං ද්වයං.

145.

සමුට්ඨාපෙන්නි රූපානි, කප්පෙන්නි ඉරියාපථං;
ජනයන්නි ච විඤ්ඤත්තිං, ඉමෙ ද්වත්තිංස මානසා.

146.

කුසලා ච ක්‍රියා චෙව, තෙ මහග්ගතමානසා;
අට්ඨානාසවචිත්තානි, ඡඛ්ඛිසති ච මානසා.

147.

සමුට්ඨාපෙන්ති රූපානි, කප්පෙන්ති ඉරියාපථං;
වොපනං න ච පාපෙන්ති, ද්විකිච්චා නියතා ඉමෙ.

148.

ඨපෙත්වා දස විඤ්ඤාණං, විපාකා ද්විසු භූමිසු;
ක්‍රියා වෙච මනොධාතු, ඉමානෙකුනචිසති.

149.

සමුට්ඨාපෙන්ති රූපානි, න කරොන්තිතරද්වයං;
පුන ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණං, විපාකා ච අරූපිසු.

150.

සබ්බෙසං සන්ධිවිත්තඤ්ච, චුතිවිත්තඤ්චාරභතො;
න කරොන්ති තිකිච්චානි, ඉමෙ සොළස මානසා.

151.

එකද්විතිචතුට්ඨාන-පඤ්චට්ඨානපභෙදතො;
පඤ්චධා විත්තමක්ඛාසි, පඤ්චනිම්මලලොචනො.

152.

කුසලාකුසලා සබ්බෙ, විත්තුප්පාදා මහාක්‍රියා;
මහග්ගතා ක්‍රියා වෙච, චත්තාරො ඵලමානසා.

153.

සබ්බෙව පඤ්චපඤ්ඤාස, නිප්පපඤ්චෙන සත්ථුනා;
ජවනට්ඨානතොයෙව, එකට්ඨානෙ නියාමිතා.

154.

පුන ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණං, දස්සනෙ සවනෙ තථා;
ඝායනෙ සායනෙ යානෙ, චුසනෙ පටිපාටියා.

155.

මනොධාතුත්තිකං යානෙ, ආවජ්ජනෙ පටිච්ඡනෙ;
අට්ඨසට්ඨි භවන්තෙනෙ, එකට්ඨානිකතං ගතා.

156.

පුන ද්විට්ඨානිකං නාම, විත්තද්වයමුදිරිතං;
සොමනස්සයුතං පඤ්ච-ද්වාරෙ සන්තීරණං සියා.

157.

තදාරම්මණං ඡද්වාරෙ, බලවාරම්මණෙ සති;

තථා වොට්ඨබ්බනං හොති, පඤ්චද්වාරෙසු වොට්ඨබ්බො.

158.

මනොද්වාරෙසු සබ්බෙසං, හොති ආවජ්ජනං පන;
ඉදං ද්විට්ඨානිකං නාම, හොති චිත්තද්වයං පන.

159.

පට්ඨන්ධිභවඬ්ඨගස්ස, චුතියා යානතො පන;
මහග්ගතවිපාකා තෙ, නව තිට්ඨානිකා මතා.

160.

අට්ඨ කාමා මහාපාකා, පට්ඨන්ධිභවඬ්ඨගතො;
තදාරම්මණතො වෙව, චුතිට්ඨානවසෙන ව.

161.

චතුට්ඨානිකචිත්තානි, අට්ඨ හොන්තීති නිද්දිසෙ;
කුසලාකුසලපාකං තු-පෙක්ඛාසහගතද්වයං.

162.

සන්තීරණං භවෙ පඤ්ච-ද්වාරෙ ඡද්වාරිකෙසු ව;
තදාරම්මණතං යාති, බලවාරම්මණෙ සති.

163.

පට්ඨන්ධිභවඬ්ඨගානං, චුතිට්ඨානවසෙන ව;
පඤ්චට්ඨානිකචිත්තන්ති, ඉදං ද්වයමුදිරිතං.

164.

පඤ්චකිච්චං ද්වයං චිත්තං, චතුකිච්චං පනට්ඨකං;
තිකිච්චං නවකං ද්වෙ තු, ද්විකිච්චා සෙසමෙකකං.

165.

භවඬ්ඨගාවජ්ජනඤ්ඤවෙව, දස්සනං සම්පට්ඨිජනං;
සන්තීරණං වොට්ඨබ්බනං, ජවනං භවති සත්තමං.

166.

ඡබ්බිධං හොති තං ඡන්තං, විඤ්ඤාණානං පහෙදතො;
සත්තධා සත්තවිඤ්ඤාණ-ධාතුනං තු පහෙදතො.

167.

ඵකෙකාරම්මණං ඡක්කං, පඤ්චාරම්මණහෙදතො;
ඡළාරම්මණතො වෙව, හොති අට්ඨවිධං මනො.

168.

තත්ථ ද්වෙපඤ්චවිඤ්ඤාණා, හොන්ති ඵකෙකගොවරා;
රූපාරම්මණිකා ද්වෙ තු, ද්වෙ ද්වෙ සද්දාදිගොවරා.

169.

සබ්බං මහග්ගතං චිත්තං, පඤ්චාභිඤ්ඤාවිච්ඡින්නං;
සබ්බං ලොකුත්තරඤ්චෙති, ඵකෙකාරම්මණං භවෙ.

170.

ඵකෙකාරම්මණං ඡක්ක-මිදං ඤෙය්‍යං විභාවිතා;
පඤ්චාරම්මණිකං නාම, මනොධාතුත්තයං භවෙ.

171.

කාමාවචරචිත්තානි, චත්තාලීසං තථෙකකං;
අභිඤ්ඤානි ච සබ්බානි, ඡළාරම්මණිකානිති.

172.

චිත්තං නවවිධං හොති, සත්තවිඤ්ඤාණධාතුසු;
පච්ඡිමඤ්ච තිධා කත්වා, කුසලාකුසලාදිතො.

173.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසෙනෙව, විපාකක්‍රියහෙදතො;
ඡසත්තතිවිධො හෙදො, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා.

174.

මනොධාතුං ද්විධා කත්වා, විපාකක්‍රියහෙදතො;
නවධා පුබ්බචුත්තෙහි, දසධා හොති මානසං.

175.

ධාතුද්වයං තිධා කත්වා, පච්ඡිමං පුන පණ්ඩිතො;
ඵකාදසවිධං චිත්තං, හොතීති පරිදීපයෙ.

176.

මනොවිඤ්ඤාණධාතුමිපි, කුසලාකුසලාදිතො;
චතුධා විභජිත්වාන, වදෙ ද්වාදසධා ඨිතං.

177.

භවෙ චුද්දසධා චිත්තං, චුද්දසට්ඨානහෙදතො;
පටිසන්ධිභවභිගස්ස, චුතියාවඡ්ඡනස්ස ච.

178.

පඤ්චන්තං දස්සනාදීනං, සම්පට්ඨිජනවෙනසො;
සන්තීරණස්ස වොට්ඨබ්බ-ජවනානං වසෙන ව.

179.

තදාරම්මණචිත්තස්ස, තථෙව යානභෙදතො;
එවං වුද්දසධා චිත්තං, භොතීති පරිදීපයෙ.

180.

භූමිපුග්ගලනානාත්ත-වසෙන ව පවත්තිතො;
බහුධා පනිදං චිත්තං, භොතීති ව විභාවයෙ.

181.

එකවිධාදිනයෙ පනිමස්මි,
යො කුසලො මතිමා ඉධ භික්ඛු;
තස්සභිධම්මගතා පන අත්ථා,
හත්ථගතාමලකා විය භොන්ති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ එකවිධාදිනිද්දෙසො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො

භූමිපුග්ගලචිත්තුප්පත්තිනිද්දෙසො

182.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, බුද්ධිවුද්ධිකරං නයං;
චිත්තානං භූමිසුප්පත්තිං, පුග්ගලානං වසෙන ව.

183.

දෙවාචෙව මනුස්සා ව, තිස්සො වාපායභූමියො;
ගතියො පඤ්ච නිද්දිට්ඨා, සත්ථුනා තු තයො භවා.

184.

භූමියො තත්ථ තිංසෙව, තාසු තිංසෙව පුග්ගලා;
භූමිස්ථෙතාසු උප්පන්නා, සබ්බෙ ව පන පුග්ගලා.

185.

පටිසන්ධිකචිත්තානං, වසෙනෙකුනවිසති;
පටිසන්ධි ව නාමෙසා, දුට්ඨා සමුදිරිතා.

186.

අවිත්තකා සවිත්තා ව, අසඤ්ඤිනමවිත්තකා;
සෙසා සවිත්තකා ඤෙය්‍යා, සා පනෙකුනවිසති.

187.

පටිසන්ධිවසෙනෙව, භොන්ති වීසති පුග්ගලා;
ඉධ විත්තාධිකාරත්තා, අවිත්තා න ව උද්ධටා.

188.

අහෙනුද්විතිහෙනුති, පුග්ගලා තිවිධා සියුං;
අරියා පන අට්ඨාති, සබ්බෙ එකාදසෙරිතා.

189.

එතෙසං පන සබ්බෙසං, පුග්ගලානං පහෙදතො;
විත්තානං භූමිසුප්පත්තිං, භණතො මෙ නිබ්බාධට.

190.

තිංසභූමිසු විත්තාති, කති ජායන්ති මෙ වද;
චුද්දසෙව තු විත්තාති, භොන්ති සබ්බාසු භූමිසු.

191.

සදා වීසති විත්තාති, කාමෙයෙව හවෙ සියුං;
පඤ්ච රූපහවෙයෙව, චත්තාරෙව අරූපිසු.

192.

කාමරූපහවෙස්වෙව, අට්ඨාරස හවන්ති හි;
ද්වෙචත්තාලිස විත්තාති, භොන්ති තිසු හවෙසුපි.

193.

යපෙත්වා පන සබ්බාසං, චතස්සොපායභූමියො;
තෙරසෙව ව විත්තාති, භොන්ති ඡබ්බිසභූමිසු.

194.

අපරාති චතස්සොපි, යපෙත්වාරූප්පභූමියො;
විත්තාති පන ජායන්ති, ඡ ව ඡබ්බිසභූමිසු.

195.

සුද්ධාලාසිකදෙවානං, යපෙත්වා පඤ්ච භූමියො;
පඤ්ච විත්තාති ජායන්තෙ, පඤ්චවිසතිභූමිසු.

196.

අපරානි දූවෙ හොන්නි, පඤ්චවීසතිභූමිසු;
යපෙත්වා නෙවසඤ්ඤඤඤඤ, වතස්සොපායභූමියො.

197.

ද්වෙපි චිත්තානි ජායන්ති, චතුර්විසතිභූමිසු;
ආකිඤ්චඤ්ඤං නෙවසඤ්ඤඤඤඤ, යපෙත්වාපායභූමියො.

198.

අපායභූමියො හිත්වා, තිස්සො ආරුප්පභූමියො;
ද්වෙයෙව පන චිත්තානි, හොන්නි තෙවීසභූමිසු.

199.

අරුපෙ ව අපායෙ ව, යපෙත්වා අට්ඨ භූමියො;
එකාදසවිධං චිත්තං, හොන්නි ද්වාවීසභූමිසු.

200.

සුද්ධාලාසෙ අපායෙ ව, යපෙත්වා නව භූමියො;
එකවීසාසු නිව්චම්පි, චත්තාරොව භවන්ති හි.

201.

එකං සත්තරසස්වෙව, චිත්තං ජායති භූමිසු;
සුද්ධාලාසෙ යපෙත්වා තු, අපායාරුප්පභූමියො.

202.

ද්වාදසෙව තු ජායන්තෙ, එකාදසසු භූමිසු;
යපෙත්වා පන සබ්බාපි, භූමියො හි මහග්ගතා.

203.

කාමාවචරදෙවානං, මනුස්සානං වසෙන තු;
අට්ඨ චිත්තානි ජායන්තෙ, සදා සත්තසු භූමිසු.

204.

පඤ්චමජ්ඣානපාකෙකො, ජායතෙ ඡසු භූමිසු;
චත්තාරි පන චිත්තානි, තීසු තීස්වෙව භූමිසු.

205.

චත්තාරි පන චිත්තානි, හොන්නි එකෙකභූමිසු;
අරුපාවචරපාකානං, වසෙන පරිදීපයෙ.

206.

කුසලාකුසලා කාමෙ,

තෙසං පාකා අහෙනුකා;
ආවජ්ජනද්වයඤ්චාති,
සත්තතිංසෙව මානසා.

207.

නරකාදීස්වපායෙසු, චතුසුපි ච ජායරෙ;
ද්වෙපඤ්ඤාසාවසෙසානි, නුප්පජ්ජන්ති කදාවිපි.

208.

කාමෙ දෙවමනුස්සානං, නච පාකා මහග්ගතා;
නෙච ජායන්ති ජායන්ති, අසීති හදයා සදා.

209.

කාමෙ අට්ඨ මහාපාකා, දොමනස්සද්වයමිපි ච;
තථා සානාදිවිඤ්ඤාණ-ත්තයං පාකා අපුඤ්ඤජා.

210.

නත්ථි ආරුප්පපාකා ච, රුපාවචරභූමියං;
ඉමෙහි සහ චිත්තෙහි, තයො මග්ගා ඵලද්වයං.

211.

චත්තාරො දිට්ඨිසංයුත්තා, විචිකිච්ඡායුතමිපි ච;
චත්තාරො හෙට්ඨිමා පාකා, සුද්ධාවාසෙ න ලබ්භරෙ.

212.

සෙසානි ඵකපඤ්ඤාස, චිත්තානි පන ලබ්භරෙ;
රුපාවචරිකා සබ්බෙ, විපාකා කාමධාතුයා.

213.

දොමනස්සාදිමග්ගො ච, ක්‍රියා ච ද්වෙ අහෙනුකා;
තෙචත්තාලිස චිත්තානි, නත්ථි ආරුප්පභූමියං.

214.

ඵචං භූමිවසෙනෙච, චිත්තුප්පත්තිං විභාවයෙ;
තථා ඵකාදසන්නමිපි, පුග්ගලානං වසෙන ච.

215.

කුසලාකුසලා කාමෙ,
තෙසං පාකා අහෙනුකා;
ආවජ්ජනද්වයඤ්චාති,
සත්තතිංසෙව මානසා.

216.

අහෙනුකස්ස සත්තස්ස, ජායන්තෙ පඤ්චභූමිසු;
ද්වෙපඤ්ඤාසාවසෙසානි, න ජායන්ති කදාවිපි.

217.

අහෙනුකස්ස චුත්තෙහි, කාමපාකා දුහෙනුකා;
දුහෙනුකස්ස ජායන්තෙ, චත්තාලීසං තථෙකකං.

218.

සබ්බෙ මහග්ගතා චෙව, සබ්බෙපි ච අනාසවා;
තිහෙනුකා විපාකා ච, කාමෙ නව ක්‍රියාපි ච.

219.

දුහෙනුනො න ජායන්ති, චත්තාලීසං තථාට්ඨ ච;
කාමාවචරසත්තස්ස, තිහෙනුපට්ඨන්ධිනො.

220.

පුටුප්පනස්ස ජායන්තෙ, චතුපඤ්ඤාස මානසා;
ද්විහෙනුකස්ස චුත්තානි, චත්තාලීසං තථෙකකං.

221.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, විපාකා කාමධාතුයා;
රූපාරූපෙසු පුඤ්ඤානි, චතුපඤ්ඤාස මානසා.

222.

පුටුප්පනස්ස ජායන්තෙ, පඤ්චනිංස න ජායරෙ;
ඡදෙවෙසු මනුස්සෙසු, සොතාපත්තස්ස දෙහිනො.

223.

පඤ්ඤාසෙවස්ස චිත්තානි, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ;
නවතිංසෙව චිත්තානි, නුප්පජ්ජන්තීති දීපයෙ.

224.

සොතාපත්තස්ස චුත්තානි, ධ්වපෙත්වා පඨමං ඵලං;
අත්තනොව ඵලෙනස්ස, සකදාගාමීනො සිග්ගං.

225.

සොතාපත්තස්ස චුත්තානි, ධ්වපෙත්වා පට්ඨද්වයං;
දුතියං ච ඵලං භිත්වා, යානි චිත්තානි තානිති;
අනාගාමීස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

226.

කති විත්තානි ජායන්තෙ, කාමෙ අරහතො පන;
චත්තාරිසඤ්ච චත්තාරි, කාමෙ අරහතො සිද්ධං.

227.

මග්ගට්ඨානං චතුත්තම්පි, පුග්ගලානං සකං සකං;
මග්ගචිත්තං සියා තෙසං, එකචිත්තක්ඛණා හි තෙ.

228.

පුට්ඨජනස්ස තිස්ථෙව, පට්ඨමජ්ඣානභූමිසු;
පඤ්චතිංසෙව විත්තානි, ජායන්තෙති විනිද්දිසෙ.

229.

සානාදීසු ච විඤ්ඤාණ-ත්තයං සත්ත අපුඤ්ඤජා;
මහාපාකා තථා පාකා, උපරිජ්ඣානභූමිකා.

230.

විපාකාපි ච ආරුජ්ජා, දොමනස්සද්වයම්පි ච;
අට්ඨාරස ක්‍රියා වෙව, අට්ඨ ලොකුත්තරානි ච.

231.

පට්ඨමජ්ඣානනිබ්බත්ත-පුට්ඨජනසරිරිනො;
එතානි චතුපඤ්ඤාස, විත්තානි න ච ලබ්භරෙ.

232.

සොනාපන්තස්ස විත්තානි, තත්ථෙකතිංස ජායරෙ;
පුට්ඨජනස්ස චුත්තෙසු, හිත්වා වාපුඤ්ඤපඤ්චකං.

233.

සකදාගාමිනො තත්ථ, යපෙත්වා පට්ඨමං ඵලං;
එකතිංසෙව ජායන්තෙ, පක්ඛිපිත්වා සකං ඵලං.

234.

අනාගාමීස්ස තත්ථෙව, යපෙත්වා දුතියං ඵලං;
එකතිංසෙව ජායන්තෙ, ඵලචිත්තෙන අත්තනො.

235.

විඤ්ඤාණං චක්ඛුසොනානං, පුඤ්ඤජං සම්පට්ඨිජනං;
සන්තීරණද්වයඤ්ථෙව, ක්‍රියවිත්තානි වීසති.

236.

අරහත්තඵලං පාකො, පයිමජ්ඣානසම්භවො;
සත්තවීසති චිත්තානි, අරහන්තස්ස ජායරෙ.

237.

පුටුජ්ජනස්ස තිස්වෙව, දුතියජ්ඣානභූමිසු;
ඡත්තිංස දුතියජ්ඣාන-තතියජ්ඣානපාකතො.

238.

පුටුජ්ජනස්ස චුත්තෙසු, හිත්වා වාපුඤ්ඤපඤ්චකං;
සොතාපන්නස්ස බාත්තිංස, එලෙන සහ අත්තතො.

239.

සොතාපන්නස්ස චුත්තෙසු, යපෙත්වා පයිමං ඵලං;
බාත්තිංස ඵලචිත්තෙන, සකදාගාමිස්ස අත්තතො.

240.

සකදාගාමිසු චුත්තෙසු, යපෙත්වා දුතියං ඵලං;
අනාගාමිඵලෙනස්ස, බාත්තිංසෙව භවන්ති හි.

241.

අරහන්තස්ස තිස්වෙව, අට්ඨවීසති අත්තතො;
එලෙන දුතියජ්ඣාන-තතියජ්ඣානපාකතො.

242.

පරිත්තකසුභාදීනං, දෙවානං තිසු භූමිසු;
පඤ්චතිංසෙව ජායන්තෙ, චතුත්ථජ්ඣානපාකතො.

243.

සොතාපන්නස්ස තත්ථෙක-තිංස චිත්තානි ජායරෙ;
සකදාගාමිතො ඵවං, තථානාගාමිනොපි ව.

244.

ධීණාසවස්ස තත්ථෙව, සත්තවීසති මානසා;
තථා වෙහජ්ඵලෙ වාපි, සබ්බෙසං භොන්ති මානසා.

245.

ඵකතිංසෙව චිත්තානි, සුද්ධාවාසිකභූමිසු;
අනාගාමිකසත්තස්ස, භොන්තිති පරිදීපයෙ.

246.

අරහතො පන තත්ථෙව, මානසා සත්තවීසති;

එවං රුපීසු චිත්තානි, විඤ්ඤායානි විභාවිනා.

247.

චතුර්විසති චිත්තානි, පට්ඨාප්පභූමියං;
පුට්ඨජනස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

248.

සොතාපන්නස්ස තත්ථෙව, යපෙත්වාපුඤ්ඤපඤ්චකං;
සමච්චිති චිත්තානි, එලෙන සහ අත්තනො.

249.

සකදාගාමිනො තත්ථ, තථානාගාමිනොපි ච;
ජායන්ති චිස චිත්තානි, පුබ්බපුබ්බඵලං විනා.

250.

බ්බිණ්ණසවස්ස තත්ථෙව, දසපඤ්ච ච මානසා;
පුට්ඨජනස්ස සත්තස්ස, දුතියාරුප්පභූමියං.

251.

භොන්ති තෙව්ච චිත්තානි, ඉති චත්වා විභාවයෙ;
තිණ්ණන්තම්පෙත්ථ සෙධානං, විත්තානෙකුනච්චිති.

252.

චුද්දසෙව තු චිත්තානි, දුතියාරුප්පභූමියං;
ත්‍රියාද්වාදස පාකෙකො, ඵලං බ්බිණ්ණසවස්ස තු.

253.

පුට්ඨජනස්ස සත්තස්ස, තතියාරුප්පභූමියං;
බාවිසති ච චිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

254.

අට්ඨාරසෙව චිත්තානි, සොතාපන්නස්ස ජායරෙ;
සකදාගාමිනො තානි, යපෙත්වා පට්ඨං ඵලං.

255.

සකදාගාමිචුත්තෙසු, යපෙත්වා දුතියං ඵලං;
අට්ඨාරසෙව චිත්තානි, අනාගාමිස්ස ජායරෙ.

256.

තෙරසෙව ච චිත්තානි, තතියාරුප්පභූමියං;
බ්බිණ්ණසවස්ස සත්තස්ස, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

257.

එකවිසති විත්තානි, චතුත්ථාරුප්පභූමියං;
පුපුප්පනස්ස සත්තස්ස, ජායන්තීති විනිද්දිසෙ.

258.

සොතාපන්තස්ස සත්තස්ස, සත්තරස පකාසයෙ;
සකදාගාමීනො තානි, යිපෙත්වා පයමං ඵලං.

259.

සකදාගාමිවුත්තෙසු, යිපෙත්වා දුතියං ඵලං;
භොන්ති සත්තරසෙවස්ස, අනාගාමිස්ස මානසා.

260.

ද්වාදසෙව තු විත්තානි, චතුත්ථාරුප්පභූමියං;
ජායන්ති අරහත්තස්ස, ඉති වත්වා විභාවයෙ.

261.

භෙට්ඨිමානං අරුපීනං, බ්‍රහ්මානං උපරුපරි;
අරුපකුසලා වෙව, උප්පජ්ජන්ති ක්‍රියාපි ව.

262.

උද්ධමුද්ධමරුපීනං, භෙට්ඨිමා භෙට්ඨිමා පන;
ආරුප්පානෙව ජායන්තෙ, දිට්ඨාදීනවතො කිර.

263.

යිපෙත්වා පයමං මග්ගං, කුසලානුත්තරා තයො;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, අපුඤ්ඤානි තථා දස.

264.

චත්තාරාරුප්පපුඤ්ඤානි, සබ්බෙ පාකා අනුත්තරා;
පයමාරුප්පපාකො ව, නව කාමක්‍රියාපි ව.

265.

ආරුප්පාපි ක්‍රියා සබ්බා, තෙවත්තාලීස මානසා;
උප්පජ්ජන්ති පනෙතානි, පයමාරුප්පභූමියං.

266.

සබ්බො කාමවිපාකො ව, සබ්බො රූපොමහග්ගතො;
විත්තුප්පාදො මනොධාතු, දොමනස්සද්වයමිපි ව.

267.

ආදිමග්ගො තයො පාකා, ආරුප්පා ච තථුපරි;
ඡවත්තාලීස නත්ථෙත්ථ, පයමාරුප්පභූමියං.

268.

වුත්තෙසු පන චිත්තෙසු, පයමාරුප්පභූමියං;
යපෙත්වා පයමාරුප්ප-ත්තයං පාකො ච අත්තනො.

269.

තාලීසෙතානි ජායන්තෙ, දුතියාරුප්පභූමියං;
එවං සෙසද්වයෙ ඤෙය්‍යා, හිත්වා හෙට්ඨිමහෙට්ඨිමං.

270.

අත්තනො අත්තනො පාකා, චත්තාරො ච අනාසවා;
විපාකා හොන්ති සබ්බෙව, චතුස්ථාරුප්පභූමියු.

271.

වොට්ඨබ්බනෙන චිත්තෙන, කාමෙ අට්ඨ මහාක්‍රියා;
චතස්සොපි ච ආරුප්පා, තෙරසෙව ක්‍රියා සියුං.

272.

බීණාසවස්ස ජායන්තෙ, පයමාරුප්පභූමියං;
ද්වාදසෙව ක්‍රියා හොන්ති, දුතියාරුප්පභූමියං.

273.

එකාදස ක්‍රියා හොන්ති, තතියාරුප්පභූමියං;
දසෙව ච ක්‍රියා ඤෙය්‍යා, චතුත්ථාරුප්පභූමියං.

274.

අරහතො පන චිත්තානි, හොන්ති එකුනවිසති;
අරහත්තං ක්‍රියා සබ්බා, යපෙත්වාචජ්ජනද්වයං.

275.

චතුත්තඤ්ච ඵලට්ඨානං, තිහෙතුකපුපුජ්ජනෙ;
තෙරසෙව ච චිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

276.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, මහාපාකා තථා නව;
රූපාරූපවිපාකා ච, තෙරසෙව භවන්තිමෙ.

277.

චතුත්තඤ්ච ඵලට්ඨානං, දුහෙතුකපුපුජ්ජනෙ;

ඤාණභීතානි චත්තාරි, විපාකා එව ජායරෙ.

278.

පුපුඡ්ඡනානං තිණ්ණමිපි, චතුත්තං අරියදෙහිනං;
සත්තරසෙව චිත්තානි, සත්තත්තමිපි භවත්ති හි.

279.

විඤ්ඤාණානි දූචෙ පඤ්ච, මනොධාතුත්තයමිපි ච;
සන්තීරණානි චොට්ඨබ්බං, භොත්ති සත්තරසෙවිමෙ.

280.

හෙට්ඨා තිණ්ණං ඵලට්ඨානං, තිහෙතුකපුපුඡ්ඡනෙ;
නචෙව කුසලා භොත්ති, චතුත්තමිපි මහග්ගතා.

281.

තිණ්ණං පුපුඡ්ඡනානඤ්ච, තිණ්ණමරියානමාදිතො;
තෙරසෙව තු චිත්තානි, උප්පජ්ජන්තිති නිද්දිසෙ.

282.

අට්ඨෙව කාමපුඤ්ඤානි, දිට්ඨිභීනා අපුඤ්ඤතො;
චත්තාරොපි ච උද්ධච්ච-සංයුත්තඤ්චාති තෙරස.

283.

හෙට්ඨා ද්විත්තං ඵලට්ඨානං, තථා සබ්බපුපුඡ්ඡනෙ;
දොමනස්සයුත්තං චිත්තං, ද්වයමෙව තු ජායතෙ.

284.

තිණ්ණං පුපුඡ්ඡනානං තු, පඤ්චෙව පන ජායරෙ;
චත්තාරි දිට්ඨියුත්තානි, විචිකිච්ඡායුතමිපි ච.

285.

මග්ගට්ඨානං චතුත්තමිපි, මග්ගචිත්තං සකං සකං;
එකමෙව භවෙ තෙසං, ඉති චත්වා විභාවයෙ.

286.

මයා භවෙසු චිත්තානං, පුග්ගලානං වසෙන ච;
භික්ඛුනං පාටචත්ථාය, චිත්තුප්පත්ති පකාසිතා.

287.

එවං සබ්බමිදං චිත්තං, භූමිපුග්ගලහෙදතො;
බහුධාපි ච භොතීති, විඤ්ඤාතබ්බං විභාවිතා.

288.

සක්කා චුත්තානුසාරෙන, හෙදො ඤාතුං විභාවිනා;
ගන්ථවිත්ථාරභීතෙන, සංඛිත්තං පනිදං මයා.

289.

පුබ්බාපරං විලොකෙත්වා, චිත්තෙත්වා ච පුනථපුනං;
අත්ථං උපපරික්ඛිත්වා, ගහෙතඛිබං විභාවිනා.

290.

ඉමඤ්චාභිධම්මාවතාරං සුසාරං,
වරං සත්තමොහන්ධකාරජපදීපං;
සදා සාධු චිත්තෙති වාචෙති යො තං,
තරං රාගදොසා චිරං නොපයන්ති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ භූමිපුග්ගලවසෙන චිත්තුජ්ජත්තිනිද්දෙසො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

6. ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො

ආරම්මණවිභාගනිද්දෙසො

291.

එතෙසං පන විත්තානං, ආරම්මණමිතො පරං;
දස්සයිස්සාමහං තෙන, විනා නත්ථි හි සම්භවො.

292.

රූපං සද්දං ගන්ධං රසං, ඓඨාට්ඨඛිබං ධම්මමෙව ච;
ඡධා ආරම්මණං ආහු, ඡළාරම්මණකොවිදා.

293.

තත්ථ භූතෙ උපාදාය, වණ්ණො චතුසමුට්ඨිතො;
සනිදස්සනපටිසො, රූපාරම්මණසඤ්ඤිතො.

294.

දුට්ඨො හි සමුද්දිට්ඨො, සද්දො චිත්තොතුසම්භවො;
සවිඤ්ඤාණකසද්දොව, හොති චිත්තසමුට්ඨිතො.

295.

අවිඤ්ඤාණකසද්දො යො,
සො හොතුතුසමුට්ඨිතො;

දුට්ඨොපි අයං සද්දො,
සද්දාරම්මණං ගතො.

296.

ධරියතීති ගච්ඡන්තො, ගන්ධො සුචන්තොපි වා;
අයං චතුසමුට්ඨානො, ගන්ධාරම්මණසම්මතො.

297.

රසමානා රසන්තීති, රසොති පරිකිත්තිතො;
සොච චතුසමුට්ඨානො, රසාරම්මණනාමකො.

298.

චුඨියතීති ථොට්ඨබ්බං, පථවිතෙජවායවො;
ථොට්ඨබ්බං චතුසම්භූතං, ථොට්ඨබ්බාරම්මණං මතං.

299.

සබ්බං නාමඤ්ච රූපඤ්ච, භිත්වා රූපාදිපඤ්චකං;
ලක්ඛණානි ච පඤ්ඤත්ති-ධම්මාරම්මණසඤ්ඤිතං.

300.

ජාරම්මණානි ලබ්භන්ති, කාමාවචරභූමියං;
තීණි රූපෙ පනාරූපෙ, ධම්මාරම්මණමෙකකං.

301.

බණ්ඩත්ථුපරිත්තත්තා, ආපාථං න චජන්ති යෙ;
තෙ ධම්මාරම්මණා භොන්ති, යෙසං රූපාදයො කිර.

302.

තෙ පටික්ඛිපිතබ්බාව, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොවරං;
නෙව පච්චනුභොන්තානං, මනො තෙසං තු ගොවරං.

303.

තඤ්ච ‘පච්චනුභොති’ති, වුත්තත්තා පන සත්ථුනා;
රූපාදාරම්මණානෙව, භොන්ති රූපාදයො පන.

304.

දිබ්බවක්ඛාදිඤාණානං, රූපාදීනෙව ගොවරා;
අනාපාථගතානෙව, තානීතිපි න යුජ්ජති.

305.

යං රූපාරම්මණං භොන්තං, තං ධම්මාරම්මණං කථං;

එවං සති පනෙනෙසං, නියමොති කථං භවෙ.

306.

සබ්බං ආරම්මණං එතං, ඡබ්බිධං සමුද්දිරිතං;
තං පරිත්තත්තිකාදීනං, වසෙන බහුධා මතං.

307.

සබ්බො කාමවිපාකො ව, ක්‍රියාහෙතුද්වයමිපි ව;
පඤ්චවිසති එකන්තං, පරිත්තාරම්මණා සිද්ධං.

308.

ඉට්ඨාදිහෙදා පඤ්චෙව, රූපසද්දාදයො පන;
විඤ්ඤාණානං ද්විපඤ්චන්තං, ගොචරා පටිපාටියා.

309.

රූපාදිපඤ්චකං සබ්බං, මනොධාතුත්තයස්ස තු;
තෙරසන්තං පනෙනෙසං, රූපක්ඛන්ධොව ගොචරො.

310.

නාරූපං න ව පඤ්ඤත්තිං, නාතීතං න වනාගතං;
ආරම්මණං කරොන්තෙ ව, වත්තමානො හි ගොචරො.

311.

තෙරසෙතානි විත්තානි, ජායන්තෙ කාමධාතුයං;
වත්තාරි රූපාවචරෙ, නෙව කිඤ්චි අරූපිසු.

312.

මහාපාකානමට්ඨන්තං, සන්තීරණත්තයස්සපි;
ඡස්ස ද්වාරෙසු රූපාදිපපරිත්තානි ගොචරා.

313.

රූපාදයො පරිත්තා ඡ, හසිතුප්පාදගොචරා;
පඤ්චද්වාරෙ පටුප්පන්තා, මනොද්වාරෙ තිකාලිකා.

314.

දුතියාරූපවිත්තඤ්ච, චතුත්ථාරූප්පමානසං;
ඡබ්බිධං නියතං හොති, තං මහග්ගතගොචරං.

315.

නිබ්බානාරම්මණත්තා හි, එකන්තෙන අනඤ්ඤතො;
අට්ඨානාසවවිත්තානං, අප්පමාණොව ගොචරො.

316.

චත්තාරො ඤාණභීතා ව, කාමාවචරපුඤ්ඤතො;
ක්‍රියතොපි ව චත්තාරො, ද්වාදසාකුසලානි ව.

317.

පරිත්තාරම්මණා චෙව, තෙ මහග්ගතගොවරා;
පඤ්ඤත්තාරම්මණත්තා හි, නචත්තබ්බාව භොන්ති තෙ.

318.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, පුඤ්ඤතො ක්‍රියතොපි ව;
තථාහිඤ්ඤාද්වයඤ්ඤෙව, ක්‍රියාවොට්ඨබ්බනම්පි ව.

319.

ඵකාදසන්තමෙතෙසං, තිව්ධො භොති ගොවරො;
පඤ්ඤත්තාරම්මණත්තා හි, නචත්තබ්බාපි භොන්තිමෙ.

320.

යානි චුත්තාවසෙසානි, චිත්තානි පන තානි හි;
නචත්තබ්බාරම්මණානිති, විඤ්ඤයානි විභාවිතා.

පරිත්තාරම්මණත්තිකං සමත්තං.

321.

දුතියාරුප්පචිත්තඤ්ච, චතුත්ථාරුප්පමානසං;
ජබ්බිධං පන ඵකන්ත-අතීතාරම්මණං සියා.

322.

විඤ්ඤාණානං ද්විපඤ්චන්තං, මනොධාතුත්තයස්ස ව;
පඤ්ච රූපාදයො ධම්මා, පච්චුප්පන්නාව ගොවරා.

323.

අට්ඨ කාමමහාපාකා, සන්තීරණත්තයම්පි ව;
හසිතුප්පාදචිත්තන්ති, ද්වාදසෙතෙ තු මානසා.

324.

සියාතීතාරම්මණා පච්චු-ප්පන්නානාගතගොවරා;
කුසලාකුසලා කාමෙ, ක්‍රියතො නච මානසා.

325.

අහිඤ්ඤාමානසා ද්වෙපි, සියාතීතාදිගොවරා;
සන්තපඤ්ඤත්තිකාලෙපි, නචත්තබ්බා භවන්තිමෙ.

326.

සෙසානි පන සබ්බානි, රූපාරූපභවෙසුපි;
නවත්තබ්බානි භොන්තෙව, අතීතාරම්මණාදිනා.

327.

කාමතො ච ක්‍රියා පඤ්ච, රූපතො පඤ්චමී ක්‍රියා;
චිත්තානං ඡන්තමෙතෙසං, නත්ථි කිඤ්චි අගොචරං.

328.

නිබ්බානඤ්ච ඵලං මග්ගං, රූපඤ්චාරූපමෙව ච;
සක්කොන්ති ගොචරං කාතුං, කති චිත්තානි මෙ වද.

329.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා,
පුඤ්ඤතො ක්‍රියතො තථා;
අභිඤ්ඤාභද්‍යා ද්වෙපි,
ක්‍රියා වොට්ඨබ්බනම්පි ච.

330.

සක්කොන්ති ගොචරං කාතුං, චිත්තානෙකාදසාපි ච;
නිබ්බානඤ්ච ඵලං මග්ගං, රූපඤ්චාරූපමෙව ච.

331.

චිත්තෙසු පන සබ්බෙසු, කති චිත්තානි මෙ වද;
අරහත්තඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොචරං.

332.

සබ්බෙසු පන චිත්තෙසු, ඡ ච චිත්තානි මෙ සුණ;
අරහත්තඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොචරං.

333.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා, ක්‍රියා වොට්ඨබ්බනම්පි ච;
ක්‍රියාභිඤ්ඤා මනොධාතු, ඡ ච සක්කොන්ති ගොචරං.

334.

චත්තාරො ඤාණසංයුත්තා-භිඤ්ඤාචිත්තඤ්ච පුඤ්ඤතො;
නාරහත්තං ඵලං මග්ගං, කාතුං සක්කොන්ති ගොචරං.

335.

කස්මා අරහතො මග්ග-චිත්තං වා ඵලමානසං;
පුපුඡ්ජනා වා සෙක්ඛා වා, න සක්කොන්ති භි ජානිතුං.

336.

පුටුප්පතො න ජානාති,
සොකාපන්තස්ස මානසං;
සොකාපන්තො න ජානාති,
සකදාගාමීස්ස මානසං.

337.

සකදාගාමී න ජානාති, අනාගාමීස්ස මානසං;
අනාගාමී න ජානාති, අරහන්තස්ස මානසං.

338.

හෙට්ඨිමො හෙට්ඨිමො නෙව, ජානාති උපරුපරි;
උපරුපරි ජානාති, හෙට්ඨිමස්ස ව මානසං.

339.

යො ධම්මො යස්ස ධම්මස්ස,
හොති ආරම්මණං පන;
තමුද්ධරිත්වා එකෙකං,
පවක්ඛාමී ඉතො පරං.

340.

කුසලාරම්මණං කාමෙ, කුසලාකුසලස්ස ව;
අභිඤ්ඤාමානසස්සාපි, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

341.

කාමාවචරපාකස්ස, තථා කාමක්‍රියස්ස ව;
එතෙසං පන රාසීනං, ඡන්තං ආරම්මණං සියා.

342.

රූපාවචරපුඤ්ඤානි, කාමපාකං තතො විනා;
පඤ්චන්තං පන රාසීනං, භොන්ති ආරම්මණානි හි.

343.

ආරුප්පකුසලඤ්චාපි, තෙභූමකුසලස්ස ව;
තෙභූමකක්‍රියස්සාපි, තථෙවාකුසලස්සපි.

344.

අරූපාවචරපාකානං, ද්විත්තං පන චතුත්ථදු;
ඉමෙසං අට්ඨරාසීනං, භොතාරම්මණපච්චයො.

345.

අපරියාපන්තපුඤ්ඤමිපි, කාමාවචරතොපි ව;
රූපතො පඤ්චමස්සාපි, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

346.

චතුත්තං පන රාසීනං, හොති ආරම්මණං සදා;
තථෙවාකුසලං කාම-රූපාවචරතො පන.

347.

කුසලස්ස ක්‍රියස්සාපි, තථෙවාකුසලස්ස ව;
කාමාවචරපාකානං, ඡන්තං රාසීනමීරිතං.

348.

විපාකාරම්මණං කාමෙ, කාමාවචරතොපි ව;
රූපාවචරතො චෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

349.

කාමාවචරපාකානං, තථෙවාකුසලස්ස ව;
ඡන්තඤ්ච පන රාසීනං, හොතාරම්මණපච්චයො.

350.

විපාකාරම්මණං රූපෙ, කාමාවචරතොපි ව;
රූපාවචරතො චෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

351.

අපුඤ්ඤස්සාති පඤ්චන්තං, රාසීනං හොති ගොචරො;
අරූපාවචරපාකෙසු, අයමෙව නයො මනො.

352.

අපරියාපන්තපාකමිපි, කාමතො රූපතොපි ව;
කුසලස්ස ක්‍රියස්සාපි, හොති ආරම්මණං පන.

353.

ක්‍රියවිත්තමීදං කාමෙ, කාමාවචරතොපි ව;
රූපාවචරතො චෙව, කුසලස්ස ක්‍රියස්ස ව.

354.

කාමාවචරපාකස්ස, තථෙවාකුසලස්ස ව;
ඡන්තං රාසීනමෙතෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

355.

යං ක්‍රියාමානසං රූපෙ, කාමපාකං තතො විනා;

පඤ්චන්තං පන රාසීනං, හොති ආරම්මණං පන.

356.

ක්‍රියාවිත්තං පනාරුප්පෙ, තෙසං පඤ්චන්තමෙව ව;
ආරුප්පස්ස ක්‍රියස්සාපි, ඡන්තං හොතෙව ගොවරො.

357.

රූපං චතුස්මුට්ඨානං, රූපාරම්මණසඤ්ඤිතං;
කාමාවචරපුඤ්ඤස්ස, තථෙව කුසලස්ස ව.

358.

අභිඤ්ඤාද්වයවිත්තස්ස, කාමපාකක්‍රියස්ස ව;
ඡන්තං රාසීනමෙනෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

359.

නිබ්බාතාරම්මණං කාම-රූපාවචරතො පන;
කුසලස්සුභයස්සාපි, කාමරූපක්‍රියස්ස ව.

360.

අපරියාපන්තතො වෙව, ඵලස්ස කුසලස්ස ව;
ඡන්තං රාසීනමෙනෙසං, හොතාරම්මණපච්චයො.

361.

නානස්පකාරකං සබ්බං, පඤ්ඤත්තාරම්මණං පන;
තෙභුමකස්ස පුඤ්ඤස්ස, තථෙවාකුසලස්ස ව.

362.

රූපාරූපවිපාකස්ස, තෙභුමකක්‍රියස්ස ව;
නචන්තං පන රාසීනං, හොතාරම්මණපච්චයො.

363.

රූපාරම්මණිකා ද්වෙ තු, ද්වෙ ද්වෙ සද්ධාදිගොචරා;
පඤ්චාරම්මණිකා නාම, විත්තුප්පාදා තයො මතා.

364.

ඉධෙකචත්තාලීසෙව, ඡළාරම්මණිකා මතා;
කාමාවචරවිත්තාන-මයමාරම්මණක්කමො.

365.

පඤ්චාභිඤ්ඤා විචජ්ජෙත්වා, රූපාරූපා අනාසවා;
විත්තුප්පාදා ඉමෙ සබ්බෙ, ධම්මාරම්මණගොචරා.

366.

පය්මාරුප්පකුසලං, දුතියාරුප්පවෙනසො;
කුසලස්ස විපාකස්ස, ක්‍රියස්සාරම්මණං භවෙ.

367.

පය්මාරුප්පපාකොයං, දුතියාරුප්පවෙනසො;
කුසලස්ස විපාකස්ස, ක්‍රියස්සාරම්මණං න හි.

368.

පය්මං තු ක්‍රියාවිත්තං, දුතියාරුප්පවෙනසො;
න පුඤ්ඤස්ස න පාකස්ස, හොති ආරම්මණං පන.

369.

පය්මං තු ක්‍රියාවිත්තං, දුතියාරුප්පවෙනසො;
ක්‍රියස්සාරම්මණං හොති, ඉති ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

370.

පුච්ඡජ්ජනස්ස සෙක්ඛස්ස, අරුපාරම්මණං ද්විධා;
කුසලං කුසලස්සාපි, විපාකස්ස ච තං සියා.

371.

බ්‍රිණාසවස්ස භික්ඛුස්ස, පය්මාරුප්පමානසං;
ආරම්මණං තිධා හොති, ඉති චුත්තං මහෙසිනා.

372.

ක්‍රියස්සාපි ක්‍රියා හොති, කුසලම්පි ක්‍රියස්ස ච;
කුසලං තු විපාකස්ස, එවං හොති තිධා පන.

373.

තතියාරුප්පවිත්තම්පි, චතුත්ථාරුප්පවෙනසො;
එවමෙව ද්විධා වෙව, තිධා වාරම්මණං සියා.

374.

යං යං පන ඉධාරඛිහ,
යෙ යෙ ජායන්ති ගොවරං;
සො සො තෙසඤ්ච තෙසඤ්ච,
හොතාරම්මණපච්චයො.

375.

යො පනිමස්ස නරො කිර පාරං,
දුත්තරමුත්තරමුත්තරතීධ;

සො අභිධම්මමහණ්ණවපාරං,
දුත්තරමුත්තරමුත්තරතෙව.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ආරම්මණවිභාගො නාම

ජට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

7. සත්තමො පරිච්ඡෙදො

විපාකචිත්තජපචත්තිනිද්දෙසො

376.

අනන්තඤ්ඤාණෙන නිරඬ්ගණෙන,
ගුණෙසිතා කාරුණිකෙන තෙන;
චුත්තෙ විපාකෙ මතිපාටචත්ථං,
විපාකචිත්තජපභවං සුණාථ.

377.

එකුනතිංස කම්මානි, පාකා ද්වත්තිංස දස්සිතා;
තිසු ද්වාරෙසු කම්මානි, විපාකා ඡසු දිස්සරෙ.

378.

කුසලං කාමලොකස්මිං, පචත්තෙ පටිසන්ධියං;
තං තං පච්චයමාගම්ම, දදාති විවිධං ඵලං.

379.

එකාය චෙතනායෙකා, පටිසන්ධි පකාසිතා;
නානාකම්මෙහි නානා ච, භවත්ති පටිසන්ධියො.

380.

තිහෙතුකං තු යං කම්මං, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
තිහෙතුකං දුහෙතුඤ්ඤිතං, විපාකං දෙත්ථාහෙතුකං.

381.

දුහෙතුකං තු යං කම්මං, තං න දෙති තිහෙතුකං;
දුහෙතුකමහෙතුඤ්ඤිතං, විපාකං දෙති අත්තනො.

382.

තිහෙතුකෙන කම්මෙන,
පටිසන්ධි තිහෙතුකා;
දුහෙතුකාපි හොතෙව,

න ව හොති අහෙනුකා.

383.

දුහෙනුකෙන කම්මෙන,
පට්ඨන්ධි දුහෙනුකා;
අහෙනුකාපි හොතෙව,
න ව හොති තිහෙනුකා.

384.

අසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරම්පි දෙනි හි;
සසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරං ඵලං තථා.

385.

ඵකාය චෙතනායෙන්ථ, කුසලස්ස ව සොළස;
විධා විපාකචිත්තානි, භවන්තීති පකාසයෙ.

386.

ආරම්මණෙන හොතෙව, වෙදනාපරිවත්තනං;
තදාරම්මණචිත්තම්පි, ජවනෙන නියාමිතං.

387.

කාමාවචරචිත්තෙන, කුසලෙනාදිනා පන;
තුල්‍යෙන පාකචිත්තෙන, ගහිතා පට්ඨන්ධි වෙ.

388.

බලවාරම්මණෙ ඉට්ඨෙ, චක්ඛුස්සාපාථමාගතෙ;
මනොධාතු භවඬ්ගස්මිං, තාය ආවට්ටිතෙ පන.

389.

විථිචිත්තෙසු ජාතෙසු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදිසු;
ජායතෙ ජවනං හුත්වා, පඨමං කාමමානසං.

390.

සත්තක්ඛත්තුං ජචිත්වාන, පඨමෙ කුසලෙ ගතෙ;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, තෙනෙව සදිසං පුන.

391.

විපාකං ජායතෙ චිත්තං, තදාරම්මණසඤ්ඤිතං;
සන්ධියා තුල්‍යතො මූල-භවඬ්ගන්ති පවුච්චතෙ.

392.

තඤ්ච සන්තීරණං එත්ථ, දස්සනං සම්පට්ඨිතං;
ගණනුපගච්ඡතානි, චත්තාරොව භවන්ති හි.

393.

යදා හි දුතියං චිත්තං, කුසලං ජවනං තදා;
තෙන තුල්‍යවිපාකම්පි, තදාරම්මණකං සියා.

394.

සන්ධියා අසමානත්තා, ද්වෙ නාමානිස්ස ලබ්භරො;
“ආගන්තුකභවඬග”න්ති, “තදාරම්මණක”න්ති ච.

395.

යදා හි තතියං පුඤ්ඤං, ජවනං භොති තෙන ච;
සදිසං තතියං පාකං, තදාරම්මණකං සියා.

396.

“ආගන්තුකභවඬග”න්ති, ඉදම්පි ච පවුච්චති;
ඉමිනා පන සද්ධිං ඡ, පුරිමානි ච පඤ්චපි.

397.

යදා චතුත්ථං කුසලං, ජවනං භොති තෙන ච;
තුල්‍යං චතුත්ථං පාකං තු, තදාරම්මණතං වජෙ.

398.

ආගන්තුකභවඬගං තු, තදාරම්මණනාමකං;
පුරිමානි ඡ පාකානි, ඉමිනා භොන්ති සත්ත තු.

399.

තස්මිං ද්වාරො යදා ඉට්ඨ-මජ්ඣන්තාරම්මණං පන;
ආගච්ඡති තදාපාථං, තදා චුත්තනායෙනිධ.

400.

ආරම්මණවසෙනෙව, වෙදනා පරිචත්තති;
උපෙක්ඛාසහිතං තස්මා, භොති සන්තීරණං මනො.

401.

උපෙක්ඛාසහිතෙස්වෙව, ජවනෙසු චතුසුපි;
තෙහි තුල්‍යානි චත්තාරි, පාකච්ඡතානි ජායරො.

402.

වෙදනායාසමානත්තා, අච්චත්තං පුරිමෙහි තු;

හොන්නි පිට්ඨිභවඩ්ගානි, චත්තාරිති ව නාමනො.

403.

පඤ්චිමානි විපාකානි, පුරිමෙහි ව සත්තහි;
සද්ධිං ද්වාදස පාකානි, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

404.

චක්ඛුද්වාරෙ තථා එවං, සොතාදිස්වපි නිද්දිසෙ;
ද්වාදස ද්වාදස පාකා, සමසට්ඨි භවන්තිමෙ.

405.

එකාය චෙතනායෙව, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන;
සමසට්ඨි විපාකානි, උප්පජ්ජන්ති න සංසයො.

406.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, චක්ඛුද්වාරෙසු ද්වාදස;
සොතවිඤ්ඤාණකාදීනි, චත්තාරිති ව සොළස.

407.

එවමෙව සසඬ්ඛාර-තිහෙතුකුසලෙනපි;
අසඬ්ඛාරසසඬ්ඛාරු-පෙක්ඛාසහගතෙහිපි.

408.

කම්මෙ ආයුහිතෙ තෙසං, විපාකෙහි ව තීහිපි;
එසෙව ව නයො තෙහි, දින්නාය පටිසන්ධියා.

409.

පයමං ඉට්ඨමජ්ඣක්ත-ගොවරස්ස වසෙනිධ;
පවත්තිං පන දස්සෙත්වා, උපෙක්ඛාසහිතද්වයෙ.

410.

දස්සෙතඬ්ඛා තප්පච්ඡා තු, ඉට්ඨස්මිං ගොවරෙ ඉධ;
එකෙකස්මිං පන ද්වාරෙ, ද්වාදස ද්වාදසෙව තු.

411.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, පාකචිත්තානි සොළස;
පුඬ්ඛෙ චුත්තනායෙනෙව, ඤෙය්‍යං සඬ්ඛමසෙසතො.

412.

තිහෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි තිහෙතුකා;
භවතීති අයං වාරො, චුත්තො එත්තාවතා මයා.

413.

සන්ධිමෙකං තු කම්මෙකං, ජනෙති න තතො පරං;
අනෙකානි විපාකානි, සඤ්ජනෙති පවත්තියං.

414.

එකස්මා හි යථා බීජා, ජායතෙ එකමඬිකුරං;
සුබ්බුනි ඵලානිස්ස, භොන්ති හෙතුපවත්තිතො.

415.

දුභෙතුකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි දුභෙතුකා;
භොතීති හි අයං වාරො, අනුපුබ්බෙන ආගතො.

416.

දුභෙතුකෙන කම්මෙන, සොමනස්සයුතෙනිධි;
අසඬ්ඛාරිකවිත්තෙන, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන.

417.

තෙන තුලොග්ග පාකෙන, ගහිතා පටිසන්ධි වෙ;
ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ ආපාඨමාගතෙ.

418.

සොමනස්සයුතෙ ඤාණ-හීනෙ කුසලමානසෙ;
සත්තක්ඛත්තුං ජවිත්වාන, ගතෙ තස්මිං දුභෙතුකෙ.

419.

තදෙවාරම්මණං කත්වා, ජායතෙ තදනන්තරං;
තංසරික්ඛකමෙකං තු, අසඬ්ඛාරිකමානසං.

420.

තං හි මූලභවඬිගන්ති, තදාරම්මණමිච්චපි;
උභයමිපි ච තස්සෙව, නාමන්ති පරිදීපිතං.

421.

දුභෙතුකසසඬ්ඛාරෙ, ජවිතෙපි ච තංසමං;
භොතාගන්තුකසඬ්ඛාතං, තදාරම්මණමානසං.

422.

තථෙව ච දුභෙතුනං, ඉට්ඨමජ්ඣක්තගොචරෙ;
ද්විත්තං උපෙක්ඛායුත්තානං, ජවනානමනන්තරං.

423.

ද්වෙ තාදිසානි ජායන්තෙ, තදාරම්මණමානසා;
තෙසං “පිට්ඨිභවඬ්ග”න්ති, නාමං “ආගන්තුක”න්ති ව.

424.

සන්තීරණද්වයඤ්චෙව, දස්සනං සම්පට්ඨිජනං;
ඉමානි ව භවඬ්ගානි, චක්ඛුද්වාලෙ පනට්ඨ හි.

425.

ඵවමට්ඨට්ඨ කත්චාන, ද්වාලෙසුපි ව පඤ්චසු;
චත්තාලීස විපාකානි, භවන්තීති පවත්තියං.

426.

ගහිතාගහණෙනත්ථ, චක්ඛුද්වාලෙ පනට්ඨ ව;
සොතසානාදිනා සද්ධිං, ද්වාලෙසව භවන්ති හි.

427.

ඵකාය චෙතනායෙවං, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන;
ද්වාලෙසව විපාකානි, භවන්තීති පකාසිතං.

428.

දුග්ගෙකත්තයෙනාපි, සෙසෙන සදිසෙන තු;
පාකෙනාදින්නසන්ධියා, අයමෙව නයො මනො.

429.

දුග්ගෙකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි දුග්ගෙකා;
හොතීතිපි අයං වාරො, චුත්තො ඵත්තාවතා මයා.

430.

දුග්ගෙකෙන කම්මෙන, පටිසන්ධි අග්ගෙකා;
හොතීති ව අයං වාරො, අනුපුබ්බෙන ආගතො.

431.

දුග්ගෙකෙසු චිත්තෙසු, කුසලෙසු චතුසුපි;
තෙසු අඤ්ඤානරෙනෙව, කම්මෙ ආයුහිතෙ පන.

432.

තස්සෙව පාකභූතාය, ආදින්නපටිසන්ධිනො;
උපෙක්ඛාසහිතාගෙන, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා.

433.

පටිසන්ධි න චත්තබ්බා, සා කම්මසදිසානි හි;

කම්මං දුහෙතුකං හොති, පටිසන්ධි අහෙතුකා.

434.

තස්ස බුද්ධිමුපෙතස්ස, ඉට්ඨමජ්ඣත්තගොචරෙ;
ආපාඨමාගතෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ පුන ච දෙහිනො.

435.

දුහෙතුනං චතුන්තම්පි, පුඤ්ඤානං යස්ස කස්සපි;
ජවනස්සාවසානස්මිං, අහෙතුකම්දං මනො.

436.

තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ නත්ථි සංසයො;
තං තු මූලභවඬ්ගඤ්ච, තදාරම්මණමෙව ච.

437.

විථිවිත්තෙසු ජාතෙසු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදිසු;
උපෙක්ඛාසහිතංයෙව, හොති සන්තීරණම්පි ච.

438.

තෙසු එකං යපෙත්වාන, ගහිතාගහණෙනිධ;
ගණනුපගචිත්තානි, තිණියෙව භවන්ති හි.

439.

ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ චක්ඛු-ද්වාරෙ ආපාඨමාගතෙ;
තදා සන්තීරණඤ්චෙව, තදාරම්මණමානසං.

440.

සොමනස්සයුතංයෙව, ගහෙත්වා තෙසු එකකං;
පුරිමානි ච තිණිනි, චත්තාරොච භවන්ති හි.

441.

එවං චත්තාරි චිත්තානි, ද්වාරෙසුපි ච පඤ්චසු;
හොන්ති වීසති චිත්තානි, විපාකානි පචත්තියං.

442.

චක්ඛුද්වාරෙ තු චත්තාරි, ගහිතාගහණෙනිධ;
සොතසානාදිනා සද්ධිං, හොතෙවාහෙතුකට්ඨකං.

443.

අහෙතුපටිසන්ධිස්ස, න තදාරම්මණං භවෙ;
දුහෙතුකං තිහෙතුං වා, දුහෙතුපටිසන්ධිනො.

444.

ජාතා සුගතියං යෙන, පාකෙන පටිසන්ධි තු;
තෙන තුල්‍යමිපි භීතං වා, තදාරම්මණකං භවෙ.

445.

මනුස්සලොකං සන්ධාය, වුත්තඤ්චාභෙතුකට්ඨකං;
චතුසුපි අපායෙසු, පචත්තෙ පන ලබ්භති.

446.

ථෙරො තෙරගිකානං තු, ධම්මං දෙසෙති වස්සති;
ගන්ධං වායුඤ්ච මාපෙති, යදා තෙසං තදා පන.

447.

ථෙරං දිස්වා ච සුත්වා ච, ධම්මං ගන්ධඤ්ච ඝායනං;
පිචතඤ්ච ජලං වායුං, චූසනං මුදුමෙව ච.

448.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදීනි, පුඤ්ඤජානෙව පඤ්චපි;
සන්තීරණද්වයං එකා, මනොධාතුති අට්ඨකං.

449.

අයං තාව කථා ඉට්ඨ-ඉට්ඨමජ්ඣත්තගොවරෙ;
කාමාවචරපුඤ්ඤානං, ජචනානං වසෙතිධ.

450.

නියමත්ථං තු යං වුත්තං, තදාරම්මණචෙතසො;
කුසලං පන සන්ධාය, තං වුත්තන්ති හි දීපිතං.

451.

ඉධාකුසලචිත්තෙසු, සොමනස්සයුතෙසුපි;
ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ තෙසු, ජචිතෙසු චතුසුපි.

452.

සොමනස්සයුතාභෙතු-මනොවිඤ්ඤාණධාතු හි;
තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ තදනන්තරං.

453.

ජස්වාකුසලචිත්තෙසු, උපෙක්ඛාය යුතෙසු හි;
ගොවරෙ ඉට්ඨමජ්ඣත්තෙ, ජචිතෙසු අනන්තරං.

454.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙනු-මනොවිඤ්ඤාණධාතු හි;
තදාරම්මණභාවෙන, ජායතෙ පන පුඤ්ඤජා.

455.

ඉට්ඨාරම්මණයොගස්මිං, කඨිඛතො උද්ධතස්ස වා;
සොමනස්සයුතං හොති, තදාරම්මණමානසං.

456.

සොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ, ජවනෙ ජවිතෙ පන;
ගවෙසිතඛ්ඛා පඤ්චෙව, තදාරම්මණමානසා.

457.

උපෙක්ඛාසහිතෙ චිත්තෙ, ජවනෙ ජවිතෙ පන;
ජලෙව ගවෙසිතඛ්ඛා, තදාරම්මණමානසා.

458.

තිහෙනුසොමනස්සෙන, ආදින්නපට්ඨන්ධිනො;
ඤානතො පරිහීනස්ස, තං ඤානං පච්චවෙක්ඛතො.

459.

දොමනස්සයුතං චිත්තං, හොති විජ්ජපට්ඨාරිනො;
තස්ස කිං ජායතෙ ඛරුහි, තදාරම්මණමානසං.

460.

පට්ඨානෙ පට්ඨිද්ධා හි, දොමනස්සඅනන්තරං;
සොමනස්සස්ස උජ්ජත්ති, දොමනස්සස්ස වස්ස වා.

461.

මහග්ගතං පනාරඛ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි ව;
තත්ථෙව පට්ඨිද්ධං තු, තදාරම්මණමානසං.

462.

තස්මා භවඨගපාතොව, තදාරම්මණමෙව වා;
න හොති කිං නු කාතඛ්ඛං, වද ත්වං ආහිධම්මික.

463.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙනු-මනොවිඤ්ඤාණධාතු තු;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවිපාකා හි, තදාරම්මණිකා සියා.

464.

ආවජ්ජනං කිමස්සාති, නත්ථී තං ජායතෙ කථං;

භවධ්‍රාවජ්ජනානං කිං, මග්ගස්සානන්තරස්ස ව.

465.

ඵලස්සපි නිරොධා ව, වුට්ඨහන්තස්ස භික්ඛුනො;
ඵලවිත්තස්ස වා ඵවං, නත්ථි ආවජ්ජනං කිර.

466.

විනා ආවජ්ජනෙනාපි, හොති ජායතු මානසං;
කිමස්සාරම්මණං බුහි, යදි ජානාසි පණ්ඩිත.

467.

විනා ආරම්මණෙනෙව, න හි ජායති මානසං;
රූපාදීසු පරිත්තෙසු, යං කිඤ්චාරබ්භ ජායතෙ.

468.

උතුබ්භිජනියාමො ව, කම්මධම්මනියාමතා;
විත්තස්ස ව නියාමොති, ඤෙය්‍යා පඤ්ච නියාමතා.

469.

තත්ථ ඵකප්පහාරෙන, ඵලපුප්ඵාදිධාරණං;
රුක්ඛානං පන සබ්බෙසං, අයං උතුනියාමතා.

470.

තෙසං තෙසං තු බිජානං, තංතංතුලභ්ඵලබ්භවො;
මත්ථකෙ නාලිකෙරස්ස, ඡිද්දත්තං බිජජො අයං.

471.

තිහෙතුකං තිහෙතුඤ්ච, දුහෙතුඤ්ච අහෙතුකං;
විජාකං තු යතො දෙනි, අයං කම්මනියාමතා.

472.

ජාතියං බොධිසත්තස්ස, මෙදනීකම්පනාදිකං;
විසෙසත්තමනෙකම්පි, අයං ධම්මනියාමතා.

473.

ගොවරෙන පසාදස්මිං, සට්ඨිතෙ පන තෙනිධ;
උප්පත්තාවජ්ජනාදීනං, අයං විත්තනියාමතා.

474.

අන්ධජ්ජනානං හදයන්ධකාරං,
විද්ධංසනං දීපම්මං ජලන්තං;

සික්කෙට් ධීරො සතතං පයුත්තො,
මොහන්ධකාරාපගමං යදිච්ඡෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ විපාකවිත්තජ්ජවත්තිනිද්දෙසො නාම

සත්තමො පරිච්ඡෙදො.

8. අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො

පකිණ්ණකනිද්දෙසො

475.

ඉදානි පන සබ්බෙසං, එතෙසං මානසං මයා;
පාටවත්ථාය භික්ඛූනං, කපීයති පකිණ්ණකං.

476.

පන්ථමක්කටකො නාම, දිසාසු පන පඤ්චසු;
තත්ථ සුත්තං පසාරෙත්වා, ජාලමජ්ඣෙ නිපජ්ජති.

477.

පට්ඨමාය දිසායෙත්ථ, සුත්තෙ පන පසාරිතෙ;
පාණකෙන පටඬගෙන, සට්ඨිතෙ මක්ඛිකාය වා.

478.

නිපන්තට්ඨානතො කිඤ්චි, චලිත්වා උණ්ණනාහි තු;
ගන්ත්වා සුත්තානුසාරෙන, යුසං පිවති තස්ස සා.

479.

පුනාගන්ත්වාන තත්ථෙව, නිපජ්ජති යථාසුඛං;
එවමෙව කරොතෙව, දිසාසු දුතියාදිසු.

480.

පසාදා පඤ්ච දට්ඨබ්බා, සුත්තං පඤ්චදිසාස්ථිව;
විත්තං පන ච දට්ඨබ්බං, මජ්ඣෙ මක්කටකො විය.

481.

පාණකාදීහි සුත්තස්ස, තස්ස සඬ්ඝට්ඨනා විය;
පසාදානං තු දට්ඨබ්බා, සට්ඨනාරම්මණෙන හි.

482.

චලනං විය තං මජ්ඣෙ, නිපන්තායුණ්ණනාහියා;

පසාදසට්ටනං තත්ථ, ගහෙත්ථාරම්මණං පන.

483.

මනොධාතුක්‍රියාවිත්තං, භවභිගාවට්ටනං මතං;
තස්ස සුත්තානුසාරංව, වීථිවිත්තපවත්තනං.

484.

සීසෙ පනස්ස විජ්ඣිත්ථා, යුසපානංව චෙතසො;
ආරම්මණෙසු දට්ඨබ්බං, ජවනස්ස පවත්තනං.

485.

පුනාගන්ත්ථා යථා සුත්ත-ජාලමජ්ඣෙ නිපජ්ජනං;
චත්ත්වංයෙව ච නිස්සාය, විත්තස්ස පරිවත්තනං.

486.

ඉදං තු පන ඔපම්මං, අත්ථං දීපෙති කිං තු හි;
ආරම්මණෙන පඨමං, පසාදෙ සට්ටිතෙ පන.

487.

පසාදවත්ථුතො විත්තා, චත්ත්වසන්නිස්සිතං මනො;
තතො හි පඨමංයෙව, ජායතීති හි දීපිතං.

488.

එකෙකාරම්මණං ද්වීසු, ද්වීසු ද්වාරෙසු සබ්බසො;
ආගච්ඡති තෙනාපාථං, අයමත්ථොපි දීපිතො.

489.

රූපං චක්ඛුපසාදම්භි, සට්ටිත්ථා තඨ්ඨණෙ පන;
මනොද්වාරෙ තථාපාථ-මාගච්ඡති නිසංසයො.

490.

බගො යථා හි රුක්ඛග්ගෙ, නිලීයන්තොව සාබ්බතො;
සාබ්බං සට්ටෙති තස්සිධ, ජායා ඵරති භූමියං.

491.

සාබ්බාය සට්ටනච්ඡායා, ඵරණානි ව සබ්බසො;
අපුබ්බාවරිමං එක-ක්ඛණස්මිංයෙව ජායරෙ.

492.

එවමෙව ච රූපස්ස, පසාදස්ස ච සට්ටනං;
භවභිගවලනස්සාපි, පච්චයත්තෙන අත්ථතො.

493.

තථෙව ව මනොද්වාරෙ, ආපාඨගමනම්පි ව;
අප්පබ්බාවරිමං එක-ක්ඛණස්මිංයෙව භොතිති.

494.

තතො භවඤ්ඣං ඡිත්ඤිත්වා, චක්ඛුද්වාරෙ යථාක්කමං;
ආවජ්ජනෙ සමුප්පන්නෙ, දස්සනෙ සම්පට්ඨිතෙ.

495.

සන්තීරණෙ සමුප්පන්නෙ, තතො වොට්ඨබ්බනෙපි ව;
කුසලං ජවනං චිත්තං, තථාකුසලමෙව වා.

496.

එසො එව නයො සොත-ද්වාරාදීසුපි විඤ්ඤානා;
අවිසෙසෙන විඤ්ඤෙය්‍යා, සද්දාදීනං තු සට්ඨතෙ.

497.

දොවාරිකොපමාදීනි, එතස්සත්ථස්ස දීපනෙ;
උද්ධරිත්වාන තානෙත්ථ, දස්සෙතබ්බානි විඤ්ඤානා.

498.

අසම්භෙදෙන චක්ඛුස්ස, රූපාපාඨගමෙන ව;
ආලොකනිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

499.

පච්චයෙහි පනෙතෙහි, සමෙතෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

500.

අසම්භෙදෙන සොතස්ස, සද්දාපාඨගමෙන ව;
ආකාසනිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

501.

පච්චයෙහි පනෙතෙහි, සමෙතෙහි චතුහිපි;
ජායතෙ සොතවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

502.

අසම්භෙදෙන සානස්ස, ගන්ධාපාඨගමෙන ව;
වායොසන්තිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

503.

පව්වයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි වතුහිපි;
ජායනෙ සානවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

504.

අසම්භෙදෙන ජීවිභාය, රසාපාථගමෙන ව;
ආපොසන්තිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

505.

පව්වයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි වතුහිපි;
ජායනෙ ජීවිභාවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

506.

අසම්භෙදෙන කායස්ස, ඵොට්ඨබ්බාපාථසඬගමා;
පථවීතිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

507.

පව්වයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි වතුහිපි;
ජායනෙ කායවිඤ්ඤාණං, සම්පයුත්තෙහි තං සහ.

508.

අසම්භෙදා මනස්සාපි, ධම්මාපාථගමෙන ව;
චත්ථසන්තිස්සයෙනාපි, සමනක්කාරහෙතුනා.

509.

පව්වයෙහි පනෙනෙහි, සමෙනෙහි වතුහිපි;
මනොවිඤ්ඤාණමෙවං තු, සම්පයුත්තෙහි ජායනෙ.

510.

මනො භවඬගචිත්තන්ති, වෙදිතබ්බං විභාවිනා;
ආවජ්ජනක්ඛියාචිත්තං, සමනක්කාරොති සඤ්ඤිතං.

511.

චත්ථසන්තිස්සයෙනාති, නායං සබ්බත්ථ ගච්ඡති;
භවං තු පඤ්චවොකාරං, සන්ධාය කථිතො පන.

512.

පටිසන්ධාදිචිත්තානි, සබ්බානෙකුනවිසති;
කාමෙ දස ව රූපෙසු, පඤ්ච චත්තාරිරූපිසු.

513.

කම්මං කම්මනිමිත්තඤ්ච, තථා ගතිනිමිත්තකං;

ඉදං හි තිවිධං තෙසං, ආරම්මණමුදිරිතං.

514.

කාමාවචරසන්ධිනං, පරිත්තාරම්මණං මතං;
පච්චුප්පන්නමතිතං වා, හොති නත්ථි අනාගතං.

515.

අට්ඨෙව ව මහාපාකා, තිණි සන්තිරණානි ව;
එකාදසවිධං චිත්තං, තදාරම්මණසඤ්ඤිතං.

516.

එකාදසවිධෙ චිත්තේ, තදාරම්මණසඤ්ඤිතේ;
දස පුඤ්ඤවිපාකානි, එකං හොති අපුඤ්ඤජං.

517.

මහාපාකා න ජායන්තේ, රූපාරූපභවද්වයේ;
කාමේ රූපේ භවේ චෙව, හොති සන්තිරණත්තයං.

518.

තදාරම්මණචිත්තානි, යානි චුත්තානි සත්ථුතා;
තෙසු චිත්තං පනෙකම්පි, රූපාරූපභවද්වයේ.

519.

න තදාරම්මණං භුත්වා, පචත්තති කදාපිපි;
කස්මා න හොති චෙ තත්ථ, ඛිජස්සාභාවතො පන.

520.

පටිසන්ධිඛිජං නත්ථෙත්ථ, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
රූපාදිගොචරෙ තස්ස, භවෙය්‍ය ජනකං තු යං.

521.

චක්ඛුච්ඤ්ඤාණකාදීනං, නත්ථිතාපජ්ජතීති චෙ;
නින්ද්‍රියානං පචත්තානු-භාවතො චිත්තසම්භවො.

522.

එකන්තෙන යථා චෙතං, තදාරම්මණමානසං;
නජ්ජචත්තති සබ්බම්පි, රූපාරූපභවද්වයේ.

523.

අකාමාවචරධම්මේපි, තදෙතං නානුබන්ධති;
කස්මා අජනකත්තා හි, ජනකස්සාසමානතො.

524.

ජනකං තෙන තුල්‍යං වා, කාමාවචරසඤ්ඤිතං;
කුසලාකුසලාදිං තු, ජවනං අනුබන්ධති.

525.

කාමාවචරධම්මාපි, යෙ මහග්ගතගොවරා;
භුත්වා චත්තන්ති තෙ වාපි, ඉදං නෙවානුබන්ධති.

526.

පරිත්තාරම්මණත්තා ව, එකන්තෙන පනස්ස හි;
තථාපරිචිතත්තා ව, නානුබන්ධති සබ්බදා.

527.

කිං තෙන යුත්තිවාදෙන, චුත්තං අට්ඨකථාසු හි;
තදාරම්මණචිත්තානි, එකාදසපි සබ්බසො.

528.

නාමගොත්තං පනාරබ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි ව;
තදාරම්මණං න ගණ්හන්ති, රූපාරූපභවෙසු වා.

529.

යදා පඤ්ඤත්තිමාරබ්භ, ජවනෙ ජවිතෙපි වා;
තථා විපස්සනායාපි, ලක්ඛණාරම්මණාය ව.

530.

තදාරම්මණා න ලබ්භන්ති, මිච්ඡත්තනියතෙසුපි;
න ලොකුත්තරධම්මෙපි, ආරබ්භ ජවනෙ ගතෙ.

531.

තථා මහග්ගතෙ ධම්මෙ, ආරබ්භ ජවනෙ පන;
පටිසම්භිදාඤාණානි, ආරබ්භ ජවිතෙපි ව.

532.

මනොද්චාරෙපි සබ්බෙසං, ජවනානමනන්තරං;
තදාරම්මණචිත්තානි, භවන්ති අනුපුබ්බතො.

533.

න විජ්ජති මනොද්චාරෙ, සට්ඨනාරම්මණස්ස හි;
කථං භවඬගතො හොති, චුට්ඨානං පන චෙතසො.

534.

මනොද්වාරෙපි ආපාථ-මාගච්ඡන්තෙව ගොවරා;
සට්ඨනාය විනා තස්මා, චිත්තානං හොති සම්භවො.

535.

ද්වාදසාප්පඤ්ඤචිත්තානං, විපාකා සත්තසත්තති;
භවන්ති චතුරාසීති, පාපපාකා පචන්ති යං.

536.

එකාදසවිධානං තු, භිත්වා උද්ධච්චමානසං;
එකාදසවිධා චෙව, භවන්ති පටිසන්ධියො.

537.

ක්‍රියචිත්තෙසු සබ්බෙසු, ජවනං න ච හොති යං;
තං චෙ කරණමත්තත්තා, වාතපුප්ඵසමං මතං.

538.

ජවනත්තං තු සම්පත්තං, කිච්චසාධනතො පන;
ඡින්නමූලස්ස රුක්ඛස්ස, පුප්ඵංව අඵලං සියා.

539.

පටිච්ච පන එතස්මා, ඵලමෙතීති පච්චයො;
යො ධම්මො යස්ස ධම්මස්ස, යීතියුප්පත්තියාපි වා.

540.

උපකාරො හි සො තස්ස, පච්චයොති පචුච්චති;
සම්භවොපහවො හෙතු, කාරණං පච්චයො මනො.

541.

ලොභාදි පන යො ධම්මො, මූලට්ඨෙත්‍රපකාරකො;
හෙතූති පන සො ධම්මො, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිනා.

542.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
තථාලොභාදයො තයො;
ජලෙව හෙතුයො හොන්ති,
ජාතිතො නවධා සියුං.

543.

ධම්මානං කුසලාදීනං, කුසලාදිත්තසාධකො;
මූලට්ඨොති වදන්තෙවං, එකෙ ආචරියා පන.

544.

එවං සන්තෙ තු හෙතුනං, තංසමුට්ඨානරූපිසු;
හෙතුපච්චයතා නෙව, සම්පජ්ජති කදාවිපි.

545.

න හි තෙ පන රූපානං, සාධෙත්ති කුසලාදිකං;
න තෙසං පන රූපානං, පච්චයා න ච හොන්ති තෙ.

546.

තස්මා හි කුසලාදීනං, කුසලාදීත්තසාධකො;
මූලට්ඨොති න ගන්තබ්බො, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

547.

සුඡපතිට්ඨිතභාවස්ස, සාධනෙනුපකාරකො;
මූලට්ඨොති ච හෙතුනං, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිතා.

548.

කුසලාකුසලා හෙතු, ක්‍රියාහෙතු ච සබ්බසො;
ධම්මානං සම්පයුත්තානං, තංසමුට්ඨානරූපිනං.

549.

හෙතුපච්චයනං යාතා, පඤ්චවොකාරභූමියං;
සම්පයුත්තානමෙවෙනෙ, චතුරොකාරභූමියං.

550.

කාමෙ විපාකහෙතුපි, කාමාවචරභූමියං;
අත්තනා සම්පයුත්තානං, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන.

551.

කටත්තාරූපජාතානං, තථෙව ච පචත්තියං;
චිත්තජානඤ්ච රූපානං, හෙතුපච්චයනං ගතා.

552.

රූපෙ විපාකහෙතු ච, රූපාවචරභූමියං;
තථා චූත්තජපකාරානං, හොන්ති තෙ හෙතුපච්චයා.

553.

හෙතුයො පඤ්චවොකාරො, ලොකුත්තරවිපාකජා;
චිත්තජානඤ්ච රූපානං, සම්පයුත්තානමෙව ච.

554.

තෙ හෙතුපච්චයා භොන්ති, චතුටොකාරභූමියං;
භවන්ති සම්පයුත්තානං, ඉතරෙ ච සභූමියං.

555.

හෙතුත්ථො හෙතුයො චෙව, හෙතුපච්චයසම්භවො;
ඵවමෙව ච විඤ්ඤෙයො, සඤ්ජාතසුඛහෙතුනා.

556.

ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසා වාති සත්ථුනා;
ලොකාධිපතිනා චුත්තා, චතුධාධිපති සියුං.

557.

ජන්දං තු ජෙට්ඨකං කත්වා, ජන්දං කත්වා ධුරං පන;
චිත්තස්සුප්පත්තිකාලස්මිං, ජන්දාධිපති නාමසො.

558.

ඵසෙව ච නයො ඤෙයො, සෙසෙසුපි ච තීසුපි;
අධිජ්ජති නිද්දිට්ඨො, ජෙට්ඨට්ඨෙත්ථපකාරකො.

559.

සුමතිමතිවිබොධනං විචිත්තං,
කුමතිමතින්ධනපාවකං පධානං;
ඉමමතිමධුරං අවෙදි යො යො,
ජිනවචනං සකලං අවෙදි සො සො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පකිණ්ණකනිද්දෙසො නාම

අට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

9. නවමො පරිච්ඡෙදො

පුඤ්ඤවිපාකපච්චයනිද්දෙසො

560.

බාත්තිංස පාකචිත්තානි, ලොකිකානෙව යාති හි;
ඵතෙසං පාකචිත්තානං, පටිසන්ධිපවත්තිසු.

561.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාදිසඬ්ඛාරා, යථා යෙසඤ්ච පච්චයා;
භවාදීසු තථා තෙපි, විඤ්ඤාතබ්බා විභාවිනා.

562.

තයො හවා චතස්සො ච, යොනියො ගතිපඤ්චකං;
විඤ්ඤාණධර්මියො සත්ත, සත්තාවාසා නවෙරිතා.

563.

කාමෙ පුඤ්ඤාභිසංඛාර-සඤ්ඤිතා අට්ඨ චෙතනා;
නවන්තං පාකචිත්තානං, කාමෙ සුගතියං පන.

564.

නානාක්ඛණිකකම්මුප-නිස්සයපච්චයෙහි ච;
ද්වේධා හි පච්චයා තෙසං, භවන්ති පටිසන්ධියං.

565.

උපෙක්ඛාසහිතාහෙනු-මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
විනා පරිත්තපාකානං, භොන්ති ද්වේධා පවත්තියං.

566.

තායෙව චෙතනා රූප-භවෙ ද්වේධාව පච්චයා;
පඤ්චන්තං පාකචිත්තානං, භවන්ති හි පවත්තියං.

567.

අට්ඨන්තං තු පරිත්තානං, කාමෙ දුග්ගතියං තථා;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

568.

භොන්ති චුත්තජපකාරාව, කාමෙ සුගතියං තථා;
සොළසන්තං විපාකානං, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

569.

රූපෙ පුඤ්ඤාභිසංඛාරා, රූපාවචරභූමියං;
පඤ්චන්තං පාකචිත්තානං, පච්චයා පටිසන්ධියං.

570.

භොන්තිමාපුඤ්ඤසංඛාරා, කාමෙ දුග්ගතියං ද්විධා;
විඤ්ඤාණස්ස පනෙකස්ස, පච්චයා පටිසන්ධියං.

571.

ජන්තං පන පවත්තෙව, භොන්ති නො පටිසන්ධියං;
සත්තන්තම්පි භවත්තෙව, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

572.

කාමෙ සුගතියං තෙසං, සත්තන්තම්පි තථෙව ව;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

573.

විඤ්ඤාණානං චතුන්තම්පි, තෙසං රූපභවෙ තථා;
පවත්තෙ පච්චයා භොන්ති, න භොන්ති පටිසන්ධියං.

574.

සො ච කාමභවෙනිට්ඨ-රූපාදිඋපලද්ධියං;
අනිට්ඨරූපාදයො පන, ඔභ්මලොකෙ න විජ්ජරෙ.

575.

තථෙවානෙඤ්ජසඬ්ඛාරො, අරූපාවචරභූමියං;
චතුන්තං පාකචිත්තානං, පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

576.

ඵචං තාව භවෙස්වෙනෙ, පටිසන්ධිපවත්තිසු;
යථා ච පච්චයා භොන්ති, තථා ඤෙය්‍යා විභාවිනා.

577.

ඵසෙව ච නයො ඤෙය්‍යො, යොනිආදීසු තත්‍රිදං;
ආදිතො පන පට්ඨාය, මුඛමත්තනිදස්සනං.

578.

අවිසෙසෙන පුඤ්ඤාභි-සඬ්ඛාරො ද්විභවෙසුපි;
දත්ථාන පටිසන්ධිං තු, සබ්බපාකං ජනෙති සො.

579.

තථා චතුසු විඤ්ඤෙය්‍යො, අණ්ඩජාදීසු යොනිසු;
ඛහ්‍රදෙවමනුස්සානං, ගතීසු ද්වීසු ඵච ව.

580.

තථා නානත්තකායාදි-විඤ්ඤාණානං යීතීසුපි;
තථා චුත්තජපකාරස්මිං, සත්තාවාසෙ චතුබ්බිධෙ.

581.

ඵචං පුඤ්ඤාභිසඬ්ඛාරො, භවාදීසු යථාරහං;
ඵකචිසතිපාකානං, පච්චයො භොති ච ද්විධා.

582.

කාමෙ අපුඤ්ඤසඬ්ඛාරො, භවෙ චතුසු යොනිසු;

තීසු ගතීසු එකිස්සා, විඤ්ඤාණට්ඨිතියාපි ව.

583.

සත්තාවාසෙ පනෙකස්මිං,
උභොති සො පච්චයො ද්විධා;
සත්තන්තං පාකච්ඡිත්තානං,
පවත්තෙ පටිසන්ධියං.

584.

තථෙවානෙඤ්ජසඬ්ඛාරො, එකාරූපභවෙ පුන;
එකිස්සා යොනියා චෙව, එකිස්සා ගතියාපි ව.

585.

තීසු චිත්තට්ඨිතීස්ථෙව, සත්තාවාසෙ චතුඛ්ඛිධෙ;
චතුන්තං පාකච්ඡිත්තානං, ද්වෙධා සො භොති පච්චයො.

586.

පටිසන්ධිපවත්තිනං, වසෙනෙව භවාදීසු;
විජානිතඛ්ඛා සඬ්ඛාරා, යථා යෙසඤ්ච පච්චයා.

587.

න රූපාරූපධම්මානං, සඬ්ඛන්ති පන විජ්ජති;
සඬ්ඛන්තිභාවෙ අසති, පටිසන්ධි කථං සියා.

588.

නත්ථි චිත්තස්ස සඬ්ඛන්ති, අතීතභවතො ඉධ;
තතො හෙතුං විනා තස්ස, පාතුභාවො න විජ්ජති.

589.

සුලද්ධපච්චයං රූපා-රූපමත්තං තු ජායති;
උජ්ජජ්ජමානමෙවං තු, ලභිත්වා පච්චයං පන.

590.

භවත්තරමුපෙතීති, සමඤ්ඤාය පවුච්චති;
න ච සත්තො න ච ජීවො, න අත්තා වාපි විජ්ජති.

591.

තයිදං පාකටං කත්වා, පටිසන්ධික්කමං පන;
දස්සයිස්සාමහං සාධු, නිබ්බාදං සුදුබ්බුධං.

592.

අතිතස්මිං භවෙ තස්ස, ආසන්නමරණස්ස හි;
හරිතං තාලපණ්ණංව, පක්ඛිත්තං ආතපෙ පන.

593.

සුස්සමානෙ සරිරස්මිං, නට්ඨෙ චක්ඛුන්ද්‍රියාදිකෙ;
හද්‍යචත්ප්‍රමත්තස්මිං, යීනෙ කායප්පසාදිකෙ.

594.

චත්ප්‍රසන්නස්සිතං චිත්තං, භොති තස්මිං බණ්ණපි ව;
පුබ්බානුසෙවිතං කම්මං, පුඤ්ඤං වාපුඤ්ඤමෙව වා.

595.

කම්මං කම්මනිමිත්තං වා, ආලම්බිත්වා පචත්තති;
එවං පචත්තමානං තං, විඤ්ඤාණං ලද්ධපච්චයං.

596.

අවිජ්ජාය පටිච්ඡන්තා-දීනවෙ විසයෙ පන;
තණ්හා නමෙති සඬ්ඛාරා, බ්‍රහ්මානි සහජා පන.

597.

න මීයමානං තණ්හාය, තං සන්තතිවසා පන;
ඔරිමා පන තීරමහා, ආලම්බිත්වාන රජ්ජකං.

598.

මාතිකාතික්කමොවෙතං, පුරිමං ජහති නිස්සයං;
අපරං කම්මසම්භූතං, ලම්බිත්වා වාපි නිස්සයං.

599.

තං පනාරම්මණාදීහි, පච්චයෙහි පචත්තති;
පුරිමං චචනං එත්ථ, පච්ඡිමං පටිසන්ධි තු.

600.

තදෙතං නාපි පුරිමා, භවතොපි ඉධාගතං;
කම්මාදිඤ්ච විනා හෙතුං, පාතුභූතං න චෙව තං.

601.

එත්ථ චෙතස්ස චිත්තස්ස, පුරිමා භවතො පන;
ඉධානාගමනෙතීත-භවහෙතුහි සම්භවෙ.

602.

පටිඝොසදීපමුද්දාදී, භවන්තෙත්ථ නිදස්සනා;

යථා ආගන්ත්වා අඤ්ඤත්‍ර, භොන්ති සද්දාදිහෙතුකා.

603.

එවමෙව ච විඤ්ඤාණං, වෙදිතබ්බං විභාවිනා;
සන්තානබන්ධනො නත්ථි, එකතා වාපි නානතා.

604.

සති සන්තානබන්ධෙ තු, එකන්තෙනෙකතා සියා;
බීරතො දධිසම්භූතං, න භවෙය්‍ය කදාවිපි.

605.

අථාපි පන එකන්ත-නානතා සා භවෙය්‍ය වෙ;
බීරසාමී නරො නෙව, දධිසාමී භවෙය්‍ය සො.

606.

තස්මා එත්ථ පනෙකන්ත-එකතානානතාපි වා;
න වෙව උපගන්තබ්බා, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

607.

නත්‍ර එවමසඬකන්ති-පාතුභාවෙ තස්ස සති;
යෙ ඉමස්මිං මනුස්සත්ත-භාවෙ බන්ධාභිසම්භවා.

608.

තෙසං ඉධ නිරුද්ධත්තා, කම්මස්ස ඵලහෙතුනො;
පරත්ථාගමනො වෙව, ඉධ තස්ස කතස්ස හි.

609.

අඤ්ඤස්ස අඤ්ඤතො වෙව, කම්මතො තං ඵලං සියා;
තස්මා න සුන්දරං එතං, විධානං සබ්බමෙව ච.

එත්ථාහ –

610.

සන්තානෙ යං ඵලං එතං, නාඤ්ඤස්ස න ච අඤ්ඤතො;
බීජානං අභිසඬ්ඛාරො, එතස්සත්ථස්ස සාධකො.

611.

එකස්මිං පන සන්තානෙ, වත්තමානං ඵලං පන;
අඤ්ඤස්සාතිපි වා නෙව, අඤ්ඤතො වා න භොති තං.

612.

බීජානං අභිසංඛාරා, එතස්සත්ථස්ස සාධකො;
බීජානං අභිසංඛාරො, කතෙ තු මධුආදිනා.

613.

තස්ස බීජස්ස සන්තානෙ, පයමං ලද්ධපච්චයො;
මධුරො ඵලසො තස්ස, හොති කාලන්තරෙ පන.

614.

න හි තානි හි බීජානි, අභිසංඛරණමිපි වා;
පාපුණන්ති ඵලට්ඨානං, එවං ඤෙය්‍යමිදමිපි ව.

615.

බාලකාලෙ පයුත්තෙන, විජ්ජාසිප්පොසධාදිනා;
දීපෙනබ්බො අයං වුද්ධ-කාලස්මිං ඵලදායිනා.

616.

එවං සන්තෙපි තං කම්මං, විජ්ජමානමිපි වා පන;
ඵලස්ස පච්චයො හොති, අථ වාවිජ්ජමානකං.

617.

විජ්ජමානං සචෙ හොති, තප්පවත්තික්ඛණෙ පන;
භවිතබ්බං විපාකෙන, සද්ධිමෙව ව හෙතුනා.

618.

අථ වාවිජ්ජමානං තං, නිරුද්ධං පච්චයො භවෙ;
පවත්තික්ඛණතො පුබ්බෙ, පච්ඡා නිව්චඵලං සියා.

වුච්චතෙ —

619.

කටත්තා පච්චයො කම්මං, තස්මා නිව්චඵලං න ව;
පාටිභොගාදිකං කම්මං, වෙදිතබ්බං නිදස්සනං.

620.

කටත්තායෙව තං කම්මං, ඵලස්ස පන පච්චයො;
න වස්ස විජ්ජමානත්තං, තස්ස වාවිජ්ජමානතා.

621.

අභිධම්මාවතාරොයං, පරමත්ථපකාසනො;
සොතබ්බො පන සොතුනං, පීතිබුද්ධිවිච්ඡිදනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පුඤ්ඤවිපාකපච්චයනිද්දෙසො නාම

නවමො පරිච්ඡේදො.

10. දසමො පරිච්ඡේදො

රූපවිභාගනිද්දෙසො

622.

වුත්තමාදිමිනි යං රූපං, විත්තජානමනන්තරං;
තස්ස දානි කරිස්සාමි, සමාසෙන විභාවනං.

623.

යං රූප්පතීති රූපන්ති, තථා රූපයතීති වා;
රූපාරූපභවාතීතො, සුරූපො රූපමබ්බවි.

624.

තං රූපං දුට්ඨං භොති, භූතොපාදායහෙදතො;
චතුබ්බිධා මහාභූතා, උපාදා චතුච්ඡති.

625.

පථවිධාතු ආපො ච,
තෙජො වායො තථෙව ච;
චත්තාරොමෙ මහාභූතා,
මහාභූතෙන දෙසිතා.

626.

මහන්තා පාතුභූතාති, මහාභූතසමාති වා;
චඤ්චකත්තා අභූතෙන, මහාභූතාති සඤ්ඤිතා.

627.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහා කායො ච රූපතා;
සද්දො ගන්ධො රසො ඉත්ථි-පුරිසින්ද්‍රියජීවිතං.

628.

චත්ථුමාහාරතා කාය-චචිච්ඤ්ඤත්තියො දුචෙ;
ආකාසො චෙව රූපස්ස, ලභුතාදිත්තයමපි ච.

629.

උපවයො සන්තතිරූපං, ජරතානිච්චතාපි ච;
උපාදාති පචුච්චන්ති, ඉමානි චතුච්ඡති.

630.

මහාභූතානි නිස්සාය, අමුඤ්චිත්වා පවත්තිතො;
උපාදාරූපමිච්චාහ, නිරූපාදානමානසො.

631.

පථවී පත්ථටත්තා ව, වායො වායනතො භවෙ;
තෙජො තෙජෙති රූපානි, ආපො ආපෙති පාලනා.

632.

තෙසං දානි පවක්ඛාමී, රූපානං ලක්ඛණාදිකං;
ලක්ඛණාදීසු ඤාතෙසු, ධම්මා ආවි භවත්ති හි.

633.

සාමඤ්ඤං වා සභාවො වා, ධම්මානං ලක්ඛණං මතං;
කිච්චං වා තස්ස සම්පත්ති, රසානි පරිදීපිතො.

634.

ඵලං වා පච්චුපට්ඨානං, උපට්ඨානනයොපි වා;
ආසන්නකාරණං යං තු, තං පදට්ඨානසඤ්ඤිතං.

තත්ථ කක්ඛලත්තලක්ඛණා පථවීධාතු, පතිට්ඨානරසා,
සම්පට්ච්ඡනපච්චුපට්ඨානා. පග්ගරණලක්ඛණා ආපොධාතු, උපබ්බහනරසා,
සඬ්ගහපච්චුපට්ඨානා. උණ්හත්තලක්ඛණා තෙජොධාතු, පරිපාවනරසා,
මද්දවානුප්පදානපච්චුපට්ඨානා. විත්ථමිහනලක්ඛණා වායොධාතු, සමුදීරණරසා,
අභිනීභාරපච්චුපට්ඨානා. ඵකෙකාය චෙත්ථ සෙසභූතත්තයපදට්ඨානාති චෙදිතබ්බා.

චක්ඛතීති චක්ඛු, රූපං විභාවෙතීති අත්ථො.

635.

තත්ථ චක්ඛු ද්විධා වුත්තං, පඤ්ඤාමංසප්පහෙදතො;
තත්ථ පඤ්ඤාමයං චක්ඛු, හොති පඤ්චවිධං පන.

636.

බුද්ධධම්මසමන්තෙහි, ඤාණදිබ්බෙහි නාමතො;
යථානුක්කමතො තෙසං, නානත්තං මෙ නිබ්බොධථ.

637.

ආසයානුසයෙ ඤාණං, ඉන්ද්‍රියානං පරොපරෙ;
බුද්ධචක්ඛුත්ති නිද්දිට්ඨං, මුනිනා ලොකචක්ඛුනා.

638.

හෙට්ඨාමග්ගත්තයෙ ඤාණං, ධම්මවක්ඛන්ති සඤ්ඤිතං;
ඤෙය්‍යං සමන්තවක්ඛන්ති, ඤාණං සබ්බඤ්ඤතා පන.

639.

යං “චක්ඛුං උදපාදී”ති, ආගතං ඤාණවක්ඛු තං;
අභිඤ්ඤාචිත්තජා පඤ්ඤා, දිබ්බවක්ඛන්ති වුවචති.

640.

මංසවක්ඛුපි දුට්ඨං, සසම්භාරපසාදතො;
සසම්භාරඤ්ච නාමෙත්ථ, අක්ඛිකුපෙ පතිට්ඨිතං.

641.

අක්ඛිකුපට්ඨිනා හෙට්ඨා, උද්ධඤ්ච හමුකට්ඨිනා;
උභතො අක්ඛිකුටෙහි, මත්ථලුඬිගෙන අන්තතො.

642.

බහිද්ධා අක්ඛිලොමෙහි, පරිච්ඡින්නො ච යො පන;
න්භාරුසුත්තෙන ආබන්ධො, මංසපිණ්ඩො පවුච්චති.

643.

සකලොපි ච ලොකොයං, කමලස්ස දලං විය;
පුපුලං විපුලං නීලං, ඉති ජානාති ලොචනං.

644.

චක්ඛු නාම න තං හොති, චත්ථ තස්සාති වුවචති;
ඉදං පන සසම්භාර-චක්ඛන්ති පරිදීපිතං.

645.

චණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,
චතස්සො වාපි ධාතුයො;
භාවසම්භවසණ්ඨානං,
ජීවිතාති තපෙව ච.

646.

කායචක්ඛුපසාදාති,
සම්භාරා හොන්ති වුද්දස;
තථා විත්ථාරතො වෙතං,
චතස්සො වාපි ධාතුයො.

647.

චණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,

සංඝදානසම්භවො තථා;
දසෙතෙ චතුසමුට්ඨානා,
චත්තාලීස භවන්ති තෙ.

648.

චක්ඛු කායප්පසාදො ච, භාවො ජීවිතමෙව ච;
චත්තාලීසඤ්ච රූපානි, චත්තාරි තු භවන්ති හි.

649.

ඉමෙසං පන රූපානං, වසෙන පරිපිණ්ඩිතං;
ඉදං සම්භාරචක්ඛුන්ති, පණ්ඩිතෙහි පකාසිතං.

650.

යො පනෙත්ථ සිතො අත්ථි, පරිබන්ධො පරිත්තකො;
චතුන්තං පන භූතානං, පසාදො කම්මසම්භවො.

651.

ඉදං පසාදචක්ඛුන්ති, අක්ඛානං පඤ්චචක්ඛුනා;
තදෙතං තස්ස මජ්ඣෙකෙ තු, සසම්භාරස්ස චක්ඛුනො.

652.

සෙනෙන මණ්ඩලෙනස්ස, පරික්ඛිත්තස්ස සබ්බසො;
කණ්හමණ්ඩලමජ්ඣෙකෙ වා, නිව්ට්ඨෙ දිට්ඨමණ්ඩලෙ.

653.

සන්ධාරණාදිකිච්චාහි, ධාතුහි ච චතුහිපි;
කතුපකාරං හුත්වාන, උතුචිත්තාදිනා පන.

654.

උපත්ථම්භියමානං තං, ආයුනා කතපාලනං;
චණ්ණගන්ධරසාදීහි, රූපෙහි පරිවාරිතං.

655.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණකාදීනං, චත්ථුද්වාරඤ්ච සාධයං;
ඌකාසිරසමානෙන, පමාණෙනෙව තිට්ඨති.

චුත්තං හෙතං –

656.

“යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානිමනුපස්සති;
පරිත්තං සුඛමං ඵතං, ඌකාසිරසමුපම”න්ති.

657.

සොනාදීපු ව එසෙව, නයො ඔඤ්ඤො විභාවිනා;
විසෙසමත්තමෙවෙන්ථ, පවක්ඛාමි ඉතො පරං.

සුභාතීති සොනං, තං තනුතම්බලොමාවිනෙ අභිගුලිවෙධකසණ්ඨානෙ පදෙසෙ
වුත්තප්පකාරාහි ධාතුහි කතුපකාරං උතුචිත්තාභාරෙහි උපත්ථමිහියමානං ආයුනා
පරිපාලියමානං සොනවිඤ්ඤාණාදීනං චන්ද්‍රද්වාරභාවං සාධයමානං තිට්ඨති.

සායතීති සානං, තං සසම්භාරසානබ්ලස්ස අන්තො අප්පදසණ්ඨානෙ පදෙසෙ
යථාවුත්තප්පකාරා හුත්වා තිට්ඨති.

සායතීති ජීවිහා, ජීවිතමච්භායතීති වා ජීවිහා, සා සසම්භාරජීවිහාමජ්ඣස්ස උපරි
උප්පලදලග්ගසණ්ඨානෙ පදෙසෙ යථාවුත්තප්පකාරා හුත්වා තිට්ඨති.

කුච්ඡිතානං මලානං ආයොති කායො. යාවතා පන ඉමස්මිං කායෙ උපාදින්නකං
රූපං අත්ථි, සබ්බත්ථ කායපසාදො කප්පාසපටලෙ ස්නෙහො විය
යථාවුත්තප්පකාරො හුත්වා තිට්ඨති.

එත්ථ පනෙනෙසං ලක්ඛණාදීනි පවක්ඛාමි –
දට්ඨකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං චක්ඛු, රූපෙසු ආවිඤ්ඡනරසං,
චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චුපට්ඨානං,
දට්ඨකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සොතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං සොනං, සද්දෙසු
ආවිඤ්ඡනරසං, සොනවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චුපට්ඨානං,
සොතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සායතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණං සානං, ගන්ධෙසු
ආවිඤ්ඡනරසං, සානවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චුපට්ඨානං,
සායතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානං.

සායතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණාජීවිහා, රසෙසු
ආවිඤ්ඡනරසා, ජීවිහාවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චුපට්ඨානා,
සායතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානා.

ථුසිතුකාමතානිදානකම්මසමුට්ඨානභූතපසාදලක්ඛණො කායො, ඓඨාට්ඨබ්බෙසු
ආවිඤ්ඡනරසො, කායවිඤ්ඤාණස්ස ආධාරභාවපච්චුපට්ඨානො,
ථුසිතුකාමතානිදානකම්මජභූතපදට්ඨානො.

කෙච්චි පනාහු –

658.

තෙජාධිකානං භූතානං, පසාදො පන චක්ඛුති;
ආකාසානිලතොයුබ්බිඅධිකානං තු සෙසකා.

659.

තෙ පනෙවං තු චත්තබ්බා, ‘‘සුත්තං ආභරථා’’ති හි;
සුත්තමෙව ච තෙ අද්ධා, න දක්ඛිස්සන්ති කිඤ්චිපි.

660.

විසෙසෙ සති භූතානං, පසාදො හි කථං භවෙ;
සමානානං හි භූතානං, පසාදො පරිදීපිතො.

661.

තස්මා නිස්සයභූතානං, චතුන්තං සබ්බසො පන;
පභායෙව පනෙතෙසං, විසෙසපරිකප්පනං.

662.

ඤෙය්‍යා කම්මවිසෙසෙන, පසාදානං විසෙසතා;
න හි භූතවිසෙසෙන, හොති තෙසං විසෙසතා.

663.

ඵචමෙතෙසු චක්ඛුඤ්ච, සොතං අපත්තගාහකං;
සෙසං තු පන සානාදිත්තයං සම්පත්තගාහකං.

රූපන්ති රූපයතීති රූපං, චණ්ණවිකාරමාපජ්ජමානං හදයඬගතභාවං
පකාසෙතීති අත්ථො. තං පන චක්ඛුපටිභනනලක්ඛණං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස
විසයභාවරසං, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානං, චතුමභාභූතපදට්ඨානං. යථා
චෙතං, තථා සබ්බානිපි උපාදාරූපානීති.

සද්දොති සද්දයතීති සද්දො, සො පන සොතපටිභනනලක්ඛණො,
සොතවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

රසොති රසන්ති තෙනාති රසො, සො ජීවිභාපටිභනනලක්ඛණො,
ජීවිභාවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

ගන්ධොති අත්තානං ගන්ධයති සුවයතීති ගන්ධො, සො
සානපටිභනනලක්ඛණො, සානවිඤ්ඤාණස්ස විසයභාවරසො, තස්සෙව
ගොචරභාවපච්චුපට්ඨානො.

ඉත්ථීන්ද්‍රියන්ති –

664.

කම්මජො ඉත්ථිභාවොයං, පටිසන්ධිසමුට්ඨිකො;
යඤ්චෙනං ඉත්ථිලිඛිගාදි, න තු තං ඉන්ද්‍රියං සියා.

665.

ඉත්ථින්ද්‍රියං පටිච්චෙව, ඉත්ථිලිඛිගාදයො පන;
පචත්තෙයෙව ජායන්තෙ, න තානි පටිසන්ධියං.

666.

න ච තං චක්ඛුවිඤ්ඤායං, මනොවිඤ්ඤායමෙව තං;
ඉත්ථිලිඛිගාදයො චක්ඛුවිඤ්ඤායා භොන්ති වා න වා.

667.

ඵසෙව ච නයො ඤෙයො, සෙසෙපි පුරිසින්ද්‍රියෙ;
ඉදං පට්ඨකප්පානං, උභයං තු පචත්තියං.

668.

සමුට්ඨානීති විඤ්ඤායං, පරතො පටිසන්ධියං;
පචත්තෙපි සමුට්ඨාය, පචත්තෙ පරිචත්තති.

669.

මහතා පාපකම්මෙන, පුරිසත්තං විනස්සති;
මහතා කුසලෙනෙව, ජායතෙ පුරිසින්ද්‍රියං.

670.

දුබ්බලාකුසලෙනෙව, ඉත්ථිලිඛිගං විනස්සති;
දුබ්බලෙනෙව පුඤ්ඤෙන, ඉත්ථිභාවො හි ජායතෙ.

671.

උභතොඛ්‍යඤ්ජනස්සාපි, ඵකමෙවින්ද්‍රියං සියා;
ඵචං සන්තෙ අභාවො ච, දුතියඛ්‍යඤ්ජනස්ස තු.

672.

න වාභාවො සියා කස්මා, න තං ඛ්‍යඤ්ජනකාරණං;
තස්ස කම්මසභායං හි, රාගවිත්තං තු කාරණං.

උභයස්ස පනෙතස්ස ලක්ඛණාදීනි වුවුවති. තත්ථ ඉත්ථිභාවලක්ඛණං
ඉත්ථින්ද්‍රියං, “ඉත්ථි” ති පකාසනරසං, ඉත්ථිලිඛිගනිමිත්තකුත්තාකප්පානං
කාරණභාවපච්චුපට්ඨානං.

පුරිසභාවලක්ඛණං පුරිසින්ද්‍රියං, “පුරිසො” ති පකාසනරසං,
පුරිසලිඛිගනිමිත්තකුත්තාකප්පානං කාරණභාවපච්චුපට්ඨානං.

ජීවිතන්ති -

673.

ජීවිතින්ද්‍රියනිද්දෙසෙ, වත්තබ්බං යං සියා ඉධ;
අරුපජීවිතෙ චුත්ත-නයෙනෙව ච තං වදෙ.

ලක්ඛණාදීනි පනස්ස එවං වෙදිතබ්බානි. සහජරූපපරිපාලනලක්ඛණං
ජීවිතින්ද්‍රියං, තෙසං පචත්තනරසං, තෙසමෙව යපනපච්චුපට්ඨානං,
යාපයිතබ්බභූතපදට්ඨානන්ති.

වත්ථුති හදයවත්ථු.

674.

යං නිස්සාය මනොධාතු-මනොවිඤ්ඤාණධාතූයො;
වත්තන්ති පඤ්චවොකාරො, තං ‘‘වත්ථු’’ති පවුච්චති.

මනොධාතුමනොවිඤ්ඤාණධාතූනං නිස්සයලක්ඛණං හදයවත්ථු, තාසඤ්චෙව
ධාතූනං ආධාරණරසං, උබ්බාහනපච්චුපට්ඨානං.

ආභාරතාති කබලීකාරො ආභාරො. ඔජට්ඨමකං රූපං ආභරතීති ආභාරො.

675.

යාය ඔජාය යාපෙන්නි, යත්ථ යත්ථ ච පාණිනො;
අයං තු ‘‘කබලීකාරො, ආභාරො’’ති පවුච්චති.

676.

අන්නපානාදිකං වත්ථු, අග්ගිං හරති කම්මජං;
කෙවලං න ච සක්කොති, පාලෙතුං ජීවිතං පන.

677.

ඔජා සක්කොති පාලෙතුං, හරිතුං න ච පාවකං;
හරිතුම්පි ච පාලෙතුං, උභො සක්කොන්ති එකතො.

ලක්ඛණාදිතො පනස්ස ඔජාලක්ඛණො කබලීකාරො ආභාරො,
රූපාභරණරසො, උපත්ථම්භනපච්චුපට්ඨානො, කබලං කත්වා
අජ්ඣෙකාහරිතබ්බවත්ථුපදට්ඨානොති වෙදිතබ්බො.

කායවිඤ්ඤත්තීනිද්දෙසෙ කායෙන අත්තනො භාවං විඤ්ඤාපෙන්නානං
කායග්ගහණානුසාරෙන ගහිතාය එතාය භාවො විඤ්ඤායතීති විඤ්ඤත්ති. සයං වා
කායග්ගහණානුසාරෙන විඤ්ඤායතීතිපි විඤ්ඤත්ති. ‘‘කායෙන සංවරො සාධු, සාධු
වාචාය සංවරො’’ති ආගතො වොපනසංඛාතො කායොව විඤ්ඤත්ති

කායවිඤ්ඤත්ති. කායවිජ්ජන්දනෙන අධිජ්ජායවිඤ්ඤාපනභෙතුත්තා සයඤ්ච තථා විඤ්ඤෙය්‍යාත්තා කායෙන විඤ්ඤත්තීතිපි කායවිඤ්ඤත්ති.

678.

තත්ථ යා සහජාතස්ස, චිත්තජානිලධාතුයා;
රූපස්ස චලනෙ භෙතු, එකාකාරවිකාරතා.

679.

කායවිඤ්ඤත්ති නාමායං, කායද්වාරන්ති සා මතා;
තත්ථ යා චේතනාසිද්ධා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසා පන.

680.

කායකම්මන්ති නිද්දිට්ඨා, සත්ථුනා සා හිතෙසිනා;
සම්පවත්ති පනෙතිස්සා, වච්ඡ්වාරෙපි ජායතෙ.

681.

ලහිත්වා පනුපත්ථම්භං, එකාවජ්ජනවිලීයං;
භෙට්ඨාහි ඡහි චිත්තෙහි, වායොධාතුසමුට්ඨිතං.

682.

සත්තමෙන තු චිත්තෙන, වායොධාතුසමුට්ඨිතා;
වාලෙති සහජං රූපං, විඤ්ඤත්තිසහිතාත්තනා.

වච්චිඤ්ඤත්තිනිද්දෙසෙ පන —

683.

පච්චයො චිත්තජාතාය, උපාදින්නකසට්ඨනෙ;
යො ආකාරවිකාරෙකො, අයං පථවිධාතුයා.

684.

වච්චිඤ්ඤත්ති විඤ්ඤෙය්‍යා, සහ සද්දවසා පන;
වච්ඡ්වාරන්ති නිද්දිට්ඨා, සාව සකායකුලිත්ථුනා.

685.

සද්දො න චිත්තජො අත්ථි, විනා විඤ්ඤත්තිසට්ඨනං;
ධාතුසඬ්ඨිසට්ඨනෙනෙව, සහ සද්දො හි ජායති.

686.

සා විඤ්ඤාපනතො චෙව, අයං විඤ්ඤෙය්‍යතොපි ව;
විඤ්ඤත්තීති සියා තස්සා, සම්භවො කාරකද්වයෙ.

687.

න විඤ්ඤත්තිද්වයං අට්ඨ, රූපානි විය චිත්තජං;
චිත්තජානං විකාරත්තා, චිත්තජන්ති පච්චවති.

තත්ථ කායවිඤ්ඤත්ති අධිජ්ජායපකාසනරසා,
කායවිජ්ජන්දනභෙතුභාවපච්චුපට්ඨානා, චිත්තසමුට්ඨානවායොධාතුපදට්ඨානා. තථා
චචිවිඤ්ඤත්ති අධිජ්ජායපකාසනරසා, චචිසොසස්ස භෙතුභාවපච්චුපට්ඨානා,
චිත්තසමුට්ඨානපට්ඨානාතුපදට්ඨානා.

688.

න කස්සතීති ආකාසො, රූපානං විවරො පන;
යො රූපානං පරිච්ඡේදො, ස්වාකාසොති පච්චවති.

සො රූපපරිච්ඡේදලක්ඛණො, රූපපරියන්තපකාසනරසො,
රූපමරියාදපච්චුපට්ඨානො, අසම්ප්ප්ට්ඨභාවජිද්දවිවරභාවපච්චුපට්ඨානො වා,
පරිච්ඡින්නරූපපදට්ඨානො.

රූපස්ස ලහුතාදිත්තයනිද්දෙසෙ –

689.

හෙට්ඨා චුත්තනගෙනෙව, රූපස්ස ලහුතාදිසු;
තිස්සො රූපවිකාරාති, විඤ්ඤාතඛ්ඛා විභාවිනා.

690.

ඵතාසං පන තිස්සන්තං, කමතො ව පවත්තියං;
අරොගී මද්දිතං චම්මං, ධන්තහෙමං නිදස්සන්.

691.

කම්මං කාතුං න සක්කොති, ලහුතාදිත්තයං පන;
ආභාරාදිත්තයංයෙව, තං කරොති තතො තිජං.

තත්ථ අදන්ධතාලක්ඛණා රූපස්ස ලහුතා, රූපානං ගරුභාවවිනොදනරසා,
ලහුපරිචත්තිතාපච්චුපට්ඨානා, ලහුරූපපදට්ඨානා.

අථද්ධතාලක්ඛණා රූපස්ස මුදුතා, රූපානං ථද්ධභාවවිනොදනරසා,
සඛ්ඛකිරියාසු අවිරොධිතාපච්චුපට්ඨානා, මුදුරූපපදට්ඨානා.

සරිරකිරියානුකූලකම්මඤ්ඤතාලක්ඛණා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා,
අකම්මඤ්ඤතාවිනොදනරසා, අදුබ්බලභාවපච්චුපට්ඨානා,
කම්මඤ්ඤතාරූපපදට්ඨානා. ඵතා පන තිස්සොපි න අඤ්ඤමඤ්ඤං විජහන්ති.

උපවයසන්තතිනිද්දෙසෙ –

692.

රූපානමාවයො යො හි, චුත්තො උපවයොති සො;
අනුජ්ජඛන්ධතා තෙසං, සන්තති පච්චති.

693.

අත්ථතො උභයමිපෙතං, ජාතිරූපන්ති දීපිතං;
චුත්තමාකාරනානත්තා, වෙනෙය්‍යානං වසෙන වා.

ලක්ඛණාදිතො පන ආවයලක්ඛණො රූපස්ස උපවයො, පුබ්බන්තතො රූපානං
උම්මුජ්ජාපනරසො, නිය්‍යාතනපච්චපට්ඨානො, පරිපුණ්ණභාවපච්චපට්ඨානො වා,
උපචිතරූපපදට්ඨානො.

පවත්තිලක්ඛණා රූපස්ස සන්තති, අනුජ්ජඛන්ධනරසා,
අනුපච්ඡෙදපච්චපට්ඨානා, අනුජ්ජඛන්ධරූපපදට්ඨානා.

ජරානිද්දෙසෙ ජීරණං ජරා.

694.

දුට්ඨායං ජරා නාම, පාකටාපාකටාති ව;
පාකටා රූපධම්මෙසු, අරූපෙසු අපාකටා.

රූපස්ස පරිපාකතාලක්ඛණා රූපස්ස ජරතා, උපනයනරසා, සභාවානං අපගමෙපි
නසභාවාපගමපච්චපට්ඨානා විහිපුරාණභාවො විය, පරිපච්චමානරූපපදට්ඨානා.

පරිභෙදලක්ඛණා රූපස්ස අනිච්චතා, සංඝිදනරසා, ඛයවයපච්චපට්ඨානා,
පරිහිජ්ජමානරූපපදට්ඨානාති වෙදිතබ්බාති.

ඵචං චතුච්ඡති උපාදාරූපාති වෙදිතබ්බාති.

695.

භූතරූපාති චත්තාරි, උපාදා චතුච්ඡති;
අට්ඨච්ඡති රූපාති, සබ්බානෙව භවන්ති හි.

696.

ඉමෙසු පන රූපෙසු, අසම්මොහත්ථමෙව තං;
සමොධානං සමුට්ඨානං, නිජ්ජන්තං සඬ්ඛතම්පි ව.

697.

වොදනං පරිභාරඤ්ච, නයමෙකවිධාදිකං;
සඬ්ඛෙපෙන පවක්ඛාමි, පකිණ්ණකම්ඳං සුණ.

තත්ථ සමොධානන්ති සබ්බමෙව ඉදං රූපං සබ්බසමොධානතො පථව්ඨාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු චක්ඛායතනං...පෙ.... ජරතා අනිච්චතාති අට්ඨවිසතිවිධං ව හොති, ඉතො අඤ්ඤං රූපං නාම නත්ථී. කෙච් පන මිද්ධවාදිනො “මිද්ධරූපං නාම අත්ථී”ති වදන්ති, තෙ “අද්ධා මුනීසි සම්බුද්ධො, නත්ථී නිවරණා තවා”ති ව “ථිනමිද්ධනිවරණං අවිජ්ජානිවරණඤ්ච නිවරණසම්පයුත්ත”න්ති සම්පයුත්තවචනතො ව මහාපකරණපට්ඨානෙ “නිවරණං ධම්මං පටිච්ච නිවරණො ධම්මො උප්පජ්ජති නපුරෙජාතපච්චයා”ති අරූපෙපි “කාමච්ඡන්දනිවරණං පටිච්ච ථිනමිද්ධඋද්ධච්චකුක්කුච්චාවිජ්ජානිවරණ”න්ති එවමාදිහි පාළිහි විරුජ්ඣනතො ව අරූපමෙව මිද්ධන්ති පටික්ඛිපිතබ්බා.

698.

අරූපෙපි පනෙතස්ස, මිද්ධස්සුප්පත්ති පායතො;
නිට්ඨමෙත්ථාවගන්තබ්බා, අරූපන්ති ව විඤ්ඤානා.

අපරෙ “බලරූපෙන සද්ධිං එකුනතිංස, සම්භවරූපෙන සද්ධිං තිංස, ජාතිරූපෙන සද්ධිං එකතිංස, රොගරූපෙන සද්ධිං ද්වන්තිංස රූපානී”ති වදන්ති. තෙපි තෙසං විසුං විසුං අභාවං දස්සෙත්වා පටික්ඛිපිතබ්බා. වායොධාතුයා ගහිතාය බලරූපං ගහිතමෙව, අඤ්ඤං බලරූපං නාම නත්ථී. ආපොධාතුයා සම්භවරූපං, උපවයසන්තති ජාතිරූපං, ජරතාඅනිච්චතාදිහි රොගරූපං ගහිතං, අඤ්ඤං රොගරූපං නාම නත්ථීති, තස්මා අට්ඨවිසතිවිධානෙව රූපානීති.

එවං සමොධානතො වෙදිතබ්බානීති.

සමුට්ඨානන්ති චත්තාරි රූපසමුට්ඨානානි උතුචිත්තාභාරකම්මානීති.

699.

කම්මං උතු ව චිත්තඤ්ච, ආභාරො රූපහෙතුයො;
එතෙහෙව ව රූපානි, ජායන්ති න පනඤ්ඤතො.

700.

තස්මා එකසමුට්ඨානා, එකාදස භවන්ති හි;
අට්ඨිත්ථියානි චත්ථුඤ්ච, විඤ්ඤත්තිද්වයමෙව ව.

701.

අට්ඨිත්ථියානි චත්ථුඤ්ච, එකන්තෙනෙව කම්මජා;
චිත්තජංයෙව විඤ්ඤත්ති-ද්වයං චුත්තං මහෙසිනා.

702.

චිත්තෙන උතුනා වෙච, සද්දො ද්විහි සමුට්ඨිතො;
උතුආභාරචිත්තෙහි, උභුතාදිත්තයං කතං.

703.

වණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා,
වතස්සො වාපි ධාතුයො;
සන්තත්ප්‍රපවයාකාසා,
එකාදස චතුඛ්භවා.

704.

එකාදසෙකතො ජාතා,
ද්විජෙකොව තිජා තයො;
චතුජෙකාදසක්ඛාතා,
ද්වෙ න කෙනවි ජායරෙ.

705.

කම්මෙන විසති රූපා, සත්තරස තු වෙනසා;
උතුනා දසපඤ්චෙව, චුද්දසාහාරතො පන.

706.

ජසට්ඨි සබ්බානෙතානි, සමුට්ඨානවිභාගතො;
අට්ඨසට්ඨි ච හොන්තෙව, ජරතානිච්චතාහි තෙ.

707.

ජරතානිච්චතා වෙව, න කෙනවි සමුට්ඨිතා;
ජාතස්ස පාකහෙදත්තා, ජායෙය්‍යං යදි තානිපි.

708.

එවං සන්තෙ තු තෙසම්පි, පාකහෙදා සිද්ධං න හි;
පාකො පච්චති හෙදො වා, න ච හිජ්ජති නත්ථි තං.

709.

ජාතස්ස පාකහෙදත්තා, ද්වයමෙතං න ජායති;
සියා කත්ථවි බුද්ධෙත්ථ, “රූපස්සුපවයො”ති හි.

710.

වචනෙන යථා “ජාති, ජායති”ති ව දීපිතං;
පාකොපි පච්චතෙවං තු, හෙදොපි පරිහිජ්ජතු.

711.

න වෙව ජායතෙ ජාති, ඉති ඤෙය්‍යා විභාවිතා;
ජායමානස්ස ධම්මස්ස, නිබ්බත්තීති පකාසිතා.

712.

තත්ථ යථා සීයා ජාති, යෙසං ධම්මානමෙව සා;
තප්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං.

713.

ලහතෙව තථා තෙසං, පාකහෙදා ලබ්භන්ති තෙ;
තප්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං.

714.

ඵවං ඉදං ද්වයඤ්චාපි, හොති කම්මාදිසම්භවං;
න පාකහෙදා වොහාරං, තං ලභන්ති කදාවිපි.

715.

කස්මා හි ජනකානං තු, පච්චයානමභාවතො;
ආනුභාවබණ්ණප්පාදෙ, ජාතියා පන ලබ්භති.

716.

තප්පච්චයත්තවොහාරං, අභිනිබ්බත්තිසම්මුතිං;
තස්මා ලභති ජාති ව, ලභති තෙතරද්වයං.

717.

ජියාතීති න වත්තබ්බං, තං ද්වයං හිජ්ජතීති වා;
ආනුභාවබණ්ණ තස්ස, පච්චයානමභාවතො.

718.

“අනිච්චං සඬ්ඛතඤ්ඤවෙතං, ජරාමරණං” මිච්චපි;
චුත්තත්තා ජායතිච්චවෙතං, අථ මඤ්ඤසි වෙ තුවං.

719.

ඵවම්පි ව න වත්තබ්බං, සා හි පරියායදෙසනා;
අනිච්චානං තු ධම්මානං, ජරාමරණතො තථා.

720.

අනිච්චං සඬ්ඛතඤ්ඤාති, චුත්තං විඤ්ඤත්තියො විය;
යදි ඵවං තයමෙතං, අජාතත්තා ව සබ්බථා.

721.

නත්ථීති වෙ බංජුජ්ඵංව, නිච්චං වාසඬ්ඛතං විය;
නොභයං පනිදං කස්මා, නිස්සයායත්තචුත්තිතො.

722.

භාවෙ පථවියාදීනං, නිස්සයානං තු භාවතො;

තස්මා හි ව බංසුප්ඵංව, න නත්ථි පන තං තයං.

723.

යස්මා පථවියාදීනං, අභාවෙන ව ලබ්භති;
තස්මා න පන නිව්චං වා, නිබ්බානං විය තං තයං.

නිප්ඵන්තන්ති ඵත්ථ චත්තාරො මහාභූතා

චක්ඛුසොතසානජිවිහාකායරූපසද්දගන්ධරසගුත්ථිපුරිසජීවිතින්ද්‍රියකබ්බිකාරාභාරහද
යචත්ථුති අට්ඨාරස රූපානි නිප්ඵන්තානි නාම. සෙසානි දස අනිප්ඵන්තානි නාම.

724.

අට්ඨාරස නිප්ඵන්තානි, අනිප්ඵන්තාවසෙසකා;
යදි භොන්ති අනිප්ඵන්තා, භවෙය්‍යං තෙ අසඬ්ඛතා.

725.

තෙසමෙව ව රූපානං, විකාරත්තා අසඬ්ඛතා;
කථං නාම භවෙය්‍යං තෙ, නිප්ඵන්තා වෙව සඬ්ඛතා.

ඵචං නිප්ඵන්තසඬ්ඛතො වෙදිතබ්බො.

වොදනාපරිභාරන්ති ඵත්ථ —

726.

ඉත්ථිභාවො පුමත්තඤ්ච, ජීවිතං සම්භවොපි ව;
තථා කායජපසාදොති, සබ්බට්ඨානානි වණ්ණිතා.

727.

ඵචං සන්තෙ තු ධම්මානං, භොති සඬ්ඛකරදොසතා;
චක්ඛුකායපසාදානං, එකත්තං උපපජ්ජති.

728.

අඤ්ඤං පන ව අඤ්ඤස්මිං, න චත්ථි පරමත්ථතො;
තස්මා කායින්ද්‍රියං චක්ඛු-පසාදෙන න සඬ්ඛරං.

729.

අඤ්ඤමඤ්ඤාවිනිබ්භොගවසෙන තු පචත්තිතො;
තෙසං යානන්තරං චත්තුං, න සක්කා සමයඤ්ඤානා.

730.

යාවතා අනුපාදින්නසන්තානං අත්ථි තත්ථ සො;
අත්ථි කායපසාදොති, තස්මා ඵවමුදිරිතං.

731.

ලක්ඛණාදිවසෙනාපි, නානත්තං සමුපාගතං;
ධජානං පඤ්චවණ්ණානං, ඡායා උපමතං ගතා.

732.

තස්මා හි පන ධම්මානං, අඤ්ඤමඤ්ඤං විමිස්සතා;
න භොතෙවාති විඤ්ඤෙය්‍යා, විඤ්ඤානා සමයඤ්ඤානා.

එවං නිජ්ජන්තානිජ්ජන්තභාවො, වොදනාපරිභාරො ච වෙදිතබ්බො.

නයමෙකවිධාදිකන්ති -

733.

ලොකිකත්තා නභෙතුත්තා, සඬ්ඛතත්තා ච සාසවා;
සබ්බමෙකවිධං රූපං, පච්චයායත්තචුත්තිතො.

734.

අජ්ඣත්තිකඛහිද්ධා ච, ඉන්ද්‍රියානින්ද්‍රියාපි ච;
සුඛමොළාරිකා වෙච, උපාදින්නාදිතො ද්විධා.

735.

චක්ඛුආයතනාදීනි, පඤ්ච අජ්ඣත්තිකානි තු;
තෙවීසතිවිධං සෙසං, බාහිරන්ති පචුච්චති.

736.

චක්ඛුසොතින්ද්‍රියාදීනි, ඉන්ද්‍රියානි පනට්ඨ තු;
සෙසඤ්ච තු වීසං රූපං, අනින්ද්‍රියමුදිරිතං.

737.

චක්ඛුආයතනාදීනි, නච ඵොට්ඨබ්බමෙච ච;
තං බාරසවිධං රූපං, ඔළාරිකමුදිරිතං.

738.

සෙසානි පන රූපානි, සුඛමානි තු සොළස;
කම්මජං තු උපාදින්නං, අනුපාදින්නමඤ්ඤථා.

එවඤ්ච දූවිධං භොති.

පුන සනිදස්සනසප්පට්ඨස-අනිදස්සනසප්පට්ඨස- අනිදස්සනඅප්පට්ඨසභෙදතො ච,
කම්මජාකම්මජනෙවකම්මජානාකම්මජභෙදතො ච කිවිධං. තත්ථ රූපායතනං
සනිදස්සනසප්පට්ඨසං, එකාදසවිධං සෙසොළාරිකරූපං අනිදස්සනසප්පට්ඨසං, සෙසං

සොළසවිධං සුබ්බමරූපං අනිදස්සනඅප්පට්ඨං. කම්මතො ජාතං කම්මජං,
අට්ඨන්ද්‍රියානි, වත්ථු ව කම්මජං, තදඤ්ඤප්පච්චයා ජාතං අකම්මජං, නක්කුතොචි
ජාතං නෙවකම්මජානාකම්මජං ජරතා අනිච්චතා ව. එවං තිවිධං හොති.

පුන දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතවසෙන ව, ද්වාරඤ්චෙව වත්ථු ව, ද්වාරමෙව හුත්වා
න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා න ද්වාරඤ්ච, නෙව ද්වාරඤ්ච න වත්ථු වාති එවං
හෙදතො ව, ද්වාරඤ්චෙවින්ද්‍රියඤ්ච, ද්වාරංයෙව හුත්වා නෙවින්ද්‍රියඤ්ච,
ඉන්ද්‍රියමෙව හුත්වා න ද්වාරඤ්ච, නෙව ද්වාරඤ්ච නෙවින්ද්‍රියඤ්චාති එවං හෙදතො
ව, වත්ථු චෙව ඉන්ද්‍රියඤ්ච, ඉන්ද්‍රියමෙව හුත්වා න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා
නෙවින්ද්‍රියඤ්ච, නෙවින්ද්‍රියං න වත්ථු චෙති එවං හෙදතො ව චතුඛ්ඛිධං.

තත්ථ දිට්ඨං නාම රූපායතනං, සුතං නාම සද්දායතනං, මුතං නාම
ගන්ධරසපොට්ඨබ්බායතනත්තයං, විඤ්ඤාතං නාම අවසෙසවක්ඛායතනාදිපඤ්චකං,
සොළසවිධං සුබ්බමරූපඤ්ච. වක්ඛායතනාදිපඤ්චකං ද්වාරඤ්චෙව වත්ථු ව,
විඤ්ඤත්තිද්වයං ද්වාරමෙව හොති, න වත්ථු, හදයවත්ථු වත්ථුමෙව හොති, න
ද්වාරං, සෙසං සබ්බං රූපං නෙව ද්වාරං න වත්ථු ව. තතියචතුක්කෙ ඉන්ද්‍රියමෙව
හුත්වා න ද්වාරන්ති ඉන්ද්‍රියපුරිසින්ද්‍රියජීවිතින්ද්‍රියානි. ඉමානි හි ඉන්ද්‍රියානෙව
හොන්ති, න ද්වාරානි, සෙසමනන්තරචතුක්කෙ වුත්තනයෙනෙව චෙදිතඛ්ඛිධං.
චතුත්ථචතුක්කෙ තතියපදං හදයවත්ථුං සන්ධාය වුත්තං, සෙසං වුත්තනයමෙව. එවං
චතුඛ්ඛිධං හොතීති චෙදිතඛ්ඛිධං.

පුන එකජද්විජනිජචතුජනක්කුතොචිජාතහෙදතො, ද්වාරින්ද්‍රියං වත්ථු ව,
ද්වාරමෙව හුත්වා නෙවින්ද්‍රියං න වත්ථු ව, වත්ථුමෙව හුත්වා නෙවින්ද්‍රියං න
ද්වාරඤ්ච, ඉන්ද්‍රියමෙව හුත්වා න වත්ථු න ද්වාරඤ්ච, නෙවින්ද්‍රියං න වත්ථු න
ද්වාරඤ්චාති එවං පහෙදතො පඤ්චවිධං.

තත්ථ —

739.

අට්ඨන්ද්‍රියානි වත්ථුඤ්ච, විඤ්ඤත්තිද්වයමෙව ව;
එකාදසවිධං රූපං, එකජන්ති පවුච්චති.

740.

සද්දො එකො ද්විජො නාම, ලහුතාදිත්තයං තිජං;
එකාදසවිධං සෙසං, චතුජන්ති පකාසිතං.

741.

ජරතානිච්චතා චෙව, නක්කුතොචි හචෙ පන;
වක්ඛාදිපඤ්චකං ද්වාරං, ඉන්ද්‍රියං වත්ථුමෙව ව.

742.

විඤ්ඤත්තීනං ද්වයං ද්වාරං, නෙවින්ද්‍රියං න චත්ථු ව;
හදයචත්ථු චත්ථුව, න ද්වාරං නෙවින්ද්‍රියං පන.

ඉත්ථිපුරිසජීවිතින්ද්‍රියානි ඉන්ද්‍රියමෙව න චත්ථු න ද්වාරඤ්ච, සෙසං පන රූපං
නෙවින්ද්‍රියං න චත්ථු න ද්වාරන්ති. එවං පඤ්චවිධන්ති වෙදිතබ්බං.

පුන කම්මජචිත්තජඋතුචිත්තජඋතුචිත්තාභාරජචතුජනකුතොච්ඡාතභෙදතො,
චක්ඛුවිඤ්ඤායාසොතසානජීවිභාකායමනොවිඤ්ඤායාවසෙන ඡබ්බිධං.

තත්ථ අට්ඨිත්තියානි චත්ථු ව කම්මජමෙව, විඤ්ඤත්තීද්වයං චිත්තජමෙව,
සද්දො උතුචිත්තජො, ලභ්‍යතාදිත්තයං උතුචිත්තාභාරජමෙව, සෙසං එකාදසවිධං
චතුජං නාම, ජරතා අනිච්චතා නකුතොච්ඡාතං නාම. දුතියජක්කෙ චක්ඛුවිඤ්ඤායාසං
නාම චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤායාසං රූපායතනං...පෙ.... කායවිඤ්ඤායාසං නාම
ඓඨාධිබ්බායතනං, මනොවිඤ්ඤායාසං නාම සෙසා පඤ්ච ඔළාරිකා ව සොළස
සුමුමරූපානි වානි එකවිසතිවිධං භොති. එවං ඡබ්බිධං භොති.

පුන ඡචත්ථුඅචත්ථුභෙදතො ව, චක්ඛුවිඤ්ඤායාසං
සොතසානජීවිභාකායවිඤ්ඤායාසං මනොධාතුචිඤ්ඤායාසං
මනොවිඤ්ඤාණධාතුචිඤ්ඤායාසන්ති සත්තවිධං භොති.

තත්ථ චක්ඛාදිපඤ්චචත්ථුනි හදයචත්ථුනා සද්ධිං ඡ චත්ථුනි, සෙසං බාවිසතිවිධං
රූපං අචත්ථු නාම, දුතියසත්තකමුත්තානමෙව. එවං සත්තවිධං භොති.

පුන සත්තද්වාරාද්වාරභෙදතො අට්ඨවිධං. තත්ථ චක්ඛුද්වාරාදීනි පඤ්ච
කායවිඤ්ඤත්තීච්චිචිඤ්ඤත්තීද්වාරෙහි සද්ධිං සත්ත ද්වාරානි, සෙසමද්වාරන්ති එවං
අට්ඨවිධං භොති.

පුන අට්ඨිත්තියානින්ද්‍රියභෙදතො පන නවවිධං.

පුන නවකම්මජාකම්මජභෙදතො දසවිධං.

පුන ආයතනභෙදතො එකාදසවිධං.

භවෙසු රූපකලාපපචත්තිභෙදතො බහුවිධන්ති වෙදිතබ්බං.

743.

ඉතො පරං පචක්ඛාමි, කාමරූපභවද්වයෙ;
උජ්ජත්තිං පන රූපානං, පටිසන්ධිපචත්තිසු.

744.

භුම්මචජ්ජෙසු දෙවෙසු, නිරයෙ නිජ්ඣාමතණ්හිකෙ;
යොනියො පුරිමා තිස්සො, න සන්තීති විනිද්දිසෙ.

745.

සෙසෙ ගතිත්තයෙ භූමිම-දෙවෙසුපි ව යොනියො;
චතස්සො ච භවන්තීති, වෙදිතබ්බා විභාවිතා.

746.

ගබ්භසෙය්‍යාකසත්තස්ස, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන;
තිංස රූපානි ජායන්තෙ, සභාවස්සෙව දෙහිනො.

747.

අභාවගබ්භසෙය්‍යානං, අණ්ඩජානඤ්ච වීසති;
භවන්ති පන රූපානි, කායචත්ථුවසෙන තු.

748.

ගහිතාගභණෙනෙත්ථ, එකාදස භවන්ති තෙ;
එසෙව ච නයො ඤෙය්‍යො, සබ්බෙසු දසකෙසුපි.

749.

ජීවිතෙන යදා සද්ධිං, ජාතෙ සුද්ධකමට්ඨකං;
ජීවිතනවකං නාම, භොතීති සමුදිරිතං.

750.

ජීවිතනවකං කායපසාදෙනෙකතො සියා;
තං කායදසකං නාම, භොතීති පරියාපුටං.

751.

එසෙව ච නයො ඤෙය්‍යො, සද්ධිං භාවෙන චත්ථුනා;
චක්ඛාදීහි ව යොජෙත්වා, දසකා සත්ත විඤ්ඤානා.

752.

ඔපපාතිකසත්තානං, මනුස්සෙසුපපත්තියං;
කාමාවචරදෙවානං, නිව්චං රූපානි සත්තති.

753.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිතා කායො ච චත්ථු ව;
භාවො වාති හි සත්තන්තං, දසකානං වසා පන.

754.

බ්‍රහ්මානං රූපිනං චක්ඛු-සොතචත්ථුවසා පන;
දසකානි ව තීණෙව, නවකං ජීවිතස්ස ව.

755.

චතුර්තං තු කලාපානං, වසෙන පන රූපිනං;
චත්තාලීසෙව රූපානි, එකුනානි භවන්ති හි.

756.

ජීවිතනවකෙනෙව, අසඤ්ඤාප්පත්ති දීපිතා;
ජව්චන්ධබ්බිරාසාන-රහිතෙ තු නපුංසකෙ.

757.

චත්ථුනො කායජීවිහානං, වසා තිංසාවකංසනො;
උක්කංසස්සාවකංසස්ස, අන්තරෙ අනුරූපනො.

758.

පරිපුණ්ණානං රූපානං, වසෙන පන පාණිනං;
රූපානං තු සමුප්පත්ති, වෙදිතබ්බා විභාවිතා.

759.

සත්තවීසති රූපානි, කාමාවචරදෙහිනො;
අප්පචත්තනනො භොන්ති, ද්විතීයං භාවානමෙකනො.

760.

ඝානං ජීවිහා ව කායො ව, තථා භාවද්වයමිපි ව;
බ්‍රහ්මානං පන රූපිනං, පඤ්ච රූපා න විජ්ජරෙ.

761.

චතුසත්තති කාමස්මිං, රූපෙ භොන්ති තිසත්තති;
ද්විසත්තති අසඤ්ඤෙසු, බහිද්ධා එකසත්තති.

762.

රූපං නිබ්බත්තමානං තු, සබ්බෙසං පන පාණිනං;
පට්ඨං කම්මතොයෙව, නිබ්බත්තති න සංසයො.

763.

ගබ්භසෙය්‍යාකසත්තානං, පටිසන්ධික්ඛණෙ පන;
තඤ්ච බ්‍රො සන්ධිවිත්තස්ස, උප්පාදෙයෙව ජායරෙ.

764.

යථෙව තස්ස උප්පාදෙ, තිංස රූපානි ජායරෙ;
තථෙව ධීතිහඬිගෙසු, තිංස තිංසෙව ජායරෙ.

765.

සබ්බානෙතානි රූපානි, රූපක්ඛන්ධොති සඤ්ඤිතො;

අනිච්චො අද්ධුවොනත්තා, දුක්ඛක්ඛන්ධොව කෙවලො.

766.

රොගතො ගණ්ඨතො රූපං, පරතො ච පලොකතො;
දිස්වාන දුක්ඛතො රූපං, රූපෙ ඡන්දං විරාජයෙ.

767.

ගන්තුං පනිච්ඡෙ පිටකෙහිධම්මෙ,
යො ධම්මසෙනාපතිනා සමත්තං;
හිතත්ථිනා තෙන ච හික්ඛුනායං,
සක්කච්ච සම්මා පන සික්ඛිතබ්බො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ රූපවිභාගො නාම

දසමො පරිච්ඡෙදො.

11. එකාදසමො පරිච්ඡෙදො

නිබ්බානනිද්දෙසො

768.

රූපානන්තරමුද්දිට්ඨං, නිබ්බානං යං පනාදිතො;
තස්සිදානි අනුප්පත්තො, විභාවනනයක්කමො.

769.

තස්මාහං තස්ස දස්සෙතුං, දුක්කරස්ස යථාබලං;
දුබ්බොධස්ස පවක්ඛාමි, විභාවනමිතො පරං.

තත්ථ නිබ්බානන්ති භවාභවං විනාශතො වානං වුව්චති තණ්හා, වානතො නික්ඛන්තත්තා නිබ්බානන්ති ච පවුව්චති අමතං අසඬ්ඛතං පරමං සුඛං. චුත්තං හෙතං “යො සො සබ්බසඬ්ඛාරසමථො සබ්බුපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාන”න්ති.

770.

යස්ස වාධිගමා සබ්බ-කිලෙසානං බයො භවෙ;
නිබ්බානමිති නිද්දිට්ඨං, නිබ්බානකුසලෙන තං.

එතං ච නිබ්බානං නාම තයිදං සන්තිලක්ඛණං, අව්චුතිරසං, අස්සාසකරණරසං වා, අනිමිත්තපච්චුපට්ඨානං, නිස්සරණපච්චුපට්ඨානං වානි වෙදිතබ්බං.

එත්ථාහ - න පරමත්ථතො නිබ්බානං නාම එකො සභාවො අත්ථී, තිත්ථියානං අත්තා විය, සසවිසාණං විය ව අනුපලබ්භනීයතොති? න, පඤ්ඤාවක්ඛුනා උපපරික්ඛියමානානං භික්ඛවෙසීනං යථානුරූපාය පටිපත්තියා උපලබ්භනීයතො. යං භි පුටුප්පනා නොපලබ්භන්ති, තං “නත්ථී”ති න වත්තබ්බං. අථායස්මතා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන ධම්මසෙනාපතිනා “කතමං නු ඛො, ආවුසො, නිබ්බාන”න්ති නිබ්බානං පුට්ඨෙත “යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො”ති රාගාදීනං ඛයොව දස්සිතො, තස්මා රාගාදීනං ඛයමත්තමෙව නිබ්බානන්ති වෙ? තං න. කස්මා? අරහත්තස්සාපි රාගාදීනං ඛයමත්තපසඬගදොසාපත්තිතො. කථං? නිබ්බානං පුච්ඡානන්තරමෙව “කතමං නු ඛො, ආවුසො, අරහත්ත”න්ති පුට්ඨෙත “යො ඛො, ආවුසො, රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො”ති රාගාදීනං ඛයොව චුත්තො, තස්මා තව මතෙන අරහත්තඵලස්සාපි රාගාදීනං ඛයමත්තතා භවෙය්‍ය, න චෙතං යුත්තං අනුත්තරස්ස ලොකුත්තරඵලචිත්තස්ස රාගානං ඛයමත්තතාපථ්ජනං, තස්මා මා එවං බ්‍යඤ්ජනචිත්තායාය වදෙසි, උභින්නං පන සුත්තානං අත්ථො උපපරික්ඛිතබ්බො.

යස්ස පන ධම්මස්සාධිගමෙන රාගාදීනං ඛයො හොති, සො ධම්මො රාගාදීනං ඛයස්ස උපනිස්සයත්තා අක්ඛයොපි සමානො “රාගාදීනං ඛයො නිබ්බාන”න්ති ඛයොපචාරෙන චුත්තො, “තිපුසං ජරො ගුළො සෙම්භො”තිආදීසු විය ඵලූපචාරෙන චුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. අරහත්තං පන ඛයන්තෙ උප්පන්නත්තා “ඛයො”ති චුත්තං. යදි රාගාදීනං ඛයමත්තං නිබ්බානං භවෙය්‍ය, සබ්බෙ බාලපුටුප්පනාපි සමධිගතනිබ්බානා සච්ඡිකතනිරොධා භවෙය්‍ය. කිඤ්ච භියො - නිබ්බානස්ස බහුත්තාදිදොසාපත්තිතො ව. එවඤ්චි සති රාගාදික්ඛයානං බහුභාවතො නිබ්බානස්සාපි බහුභාවො භවෙය්‍ය, සඬබ්බලක්ඛණඤ්ච නිබ්බානං භවෙය්‍ය, සඬබ්බලක්ඛණත්තා සඬබ්බපරියාපන්නඤ්ච, සඬබ්බපරියාපන්නත්තා අනිච්චං දුක්ඛං නිබ්බානං භවෙය්‍යාති.

කිඤ්ච භියො - යදි ඛයො නිබ්බානං භවෙය්‍ය, ගොත්‍රභූවොදානමග්ගඵලචිත්තානං කිං නු ආරම්මණං වදෙසි, වද හදුමුබාති? රාගාදීනං ඛයමෙව වදාමිති. කිං පන රාගාදයො ගොත්‍රභූආදීනං බණෙ ඛියන්ති, උදාහු ඛියස්සන්ති, අථ ඛිණාති? කිං පනෙත්ථ “ඛිණෙස්වෙව ඛයං වදාමි”ති. සුට්ඨ උපධාරෙත්වා වද හදුමුබාති, යදි ඛිණෙස්වෙව ඛයං වදෙසි, න ගොත්‍රභූචිත්තාදීනං නිබ්බානාරම්මණතා සිප්ඤ්ඤිති. කිං කාරණං? ගොත්‍රභූක්ඛණෙ රාගාදයො ඛියස්සන්ති, තථා වොදානක්ඛණෙ, මග්ගක්ඛණෙ පන ඛියන්ති, න ඛිණා, ඵලක්ඛණෙ ඛිණා. එවං සන්තෙ භවතො මතෙන ඵලමෙව ඛයාරම්මණං, න ඉතරෙ, ඉතරෙසං පන කිමාරම්මණං වදෙසිති? අද්ධා සො ආරම්මණං අපස්සන්තො නිරුත්තරො භවිස්සති. අපිව කිලෙසක්ඛයො නාම සප්පුරිසෙහි කරියති, යථානුරූපාය පටිපත්තියා උප්පාදියති අත්ථො. නිබ්බානං පන න කෙනචි කරියති න උප්පාදියති, තස්මා නිබ්බානමමතමසඬබ්බං. තමකතං ජානාතීති අරියසාවකො “අකතඤ්ඤ”ති පවුච්චති. චුත්තඤ්ඤෙතං -

771.

“අසද්ධො අකතඤ්ඤ ව,
සන්ධිවිෂේඨො ව යො නරො;
හතාවකාසො චන්තාසො,
ස වෙ උත්තමපොරිසො”ති.

අපිව “නිස්සරණ”න්ති හගවතා චුත්තත්තා ව. “නිස්සරණ”න්ති හි නිබ්බානස්සෙතං නාම. යථාහ “තයො බොමෙ, හික්ඛවෙ, ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා. කතමෙ තයො ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? තිස්සො නිස්සරණධාතුයො. කාමානමෙතං නිස්සරණං, යදිදං නෙක්ඛම්මං. රූපානමෙතං නිස්සරණං, යදිදං අරූපං. යං බො පන කිඤ්චි භූතං සඬ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං, නිරොධො තස්ස නිස්සරණ”න්ති හි චුත්තං. එවං චුත්තස්ස තස්ස නිබ්බානස්ස අභාවපත්තිදොසනො පට්ඨමජ්ඣානාකාසානඤ්චායතනානම්පි අභාවො භවෙය්‍ය, තස්මා අයුත්තං අක්ඛයස්ස නිබ්බානස්ස ඛයදොසාපජ්ජනන්ති, න තු ඛයො නිබ්බානං.

“අත්ථි නිස්සරණං ලොකෙ, පඤ්ඤාය මෙ සුඵ්පිත”න්ති ව “අත්ථි, හික්ඛවෙ, අජාතං අභූතං අකතං අසඬ්ඛත”න්ති ව ධම්මසාමිනා තථාගතෙන සම්මාසම්බුද්ධෙන අනෙකෙසු සුත්තන්තෙසු පරමත්ථවසෙන චුත්තත්තා “අත්ථි නිබ්බානං නාම එකො ධම්මො”ති නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං. අපිව පරිත්තත්තිකෙ “කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා”ති පදමුද්ධරිත්වා – “චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා චත්තාරි ව සාමඤ්ඤඵලානි නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා”ති චුත්තත්තා රාගාදීනං ඛයස්ස අප්පමාණත්තං කථං යුජ්ජති, තස්මා පරමත්ථතො අත්ථියෙව නිබ්බානං නාම එකො සභාවොති. තං පන පකතිවාදීනං පකති විය, තිත්ථියානං අත්තා විය ව සසවිසාණං විය ව නාවිජ්ජමානං.

අථ පඤ්ඤත්තිමත්තං නිබ්බානන්ති වෙ, තම්පි අයුත්තං. කස්මා? නිබ්බානාරම්මණානං චිත්තවේතසිකානං නචත්තබ්බාරම්මණත්තා. කථං? පරිත්තාරම්මණත්තිකෙ ව පන “කතමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා”ති පදමුද්ධරිත්වා “චත්තාරො මග්ගා අපරියාපන්නා චත්තාරි ව සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණාරම්මණා”ති හි චුත්තං. යදි පනෙතෙසං පඤ්ඤත්තිආරම්මණං සීයා, අප්පමාණාරම්මණතා න යුජ්ජෙය්‍ය, නචත්තබ්බාරම්මණපක්ඛං භජෙය්‍යං. “නචත්තබ්බාරම්මණා පන රූපාවචරත්තිකචතුක්කජ්ඣානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, චතුත්ථස්ස ඥානස්ස විපාකො, ආකාසානඤ්චායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ඉමෙ ධම්මා නචත්තබ්බාරම්මණා”ති හි චුත්තං, තස්මා න පඤ්ඤත්තිමත්තං නිබ්බානං. යස්මා ව පණ්ණත්තිභාවො නිබ්බානස්ස න යුජ්ජති, තස්මා මග්ගඵලානං ආරම්මණපච්චයභූතං උප්පාදාදීනමභාවතො නිව්චං, රූපසභාවාභාවතො අරූපං, පපඤ්චාභාවතො නිප්පපඤ්චං නිබ්බානං නාම අත්ථිති උපගන්තබ්බන්ති.

772.

අවිචන්තමනන්තං සන්තං, අමතං අපලොකිතං;
පණීතං සරණං බෙමං, තාණං ලෙණං පරායණං.

773.

සිවඤ්ච නිපුණං සච්චං, දුක්ඛක්ඛයමනාසචං;
සුදුද්දසං පරං පාරං, නිබ්බානමනිදස්සනං.

774.

තණ්හාක්ඛයං ධුවං දීපං, අඛ්‍යාපජ්ඣමනීතිකං;
අනාලයමරුපඤ්ච, පදමච්චුතමක්ඛරං.

775.

විරාගඤ්ච නිරොධඤ්ච, විමුත්ති මොක්ඛමෙව ච;
ඉමෙහි පන නාමෙහි, නිබ්බානං තු කථීයති.

776.

ඵවඤ්ච පන විඤ්ඤාය, නිබ්බානමපි ච අවිචුතං;
තස්ස වාධිගමුපායො, කත්තබ්බො විඤ්ඤානා සදා.

777.

සද්ධාබුද්ධිකරං තථාගතමනෙ සම්මොහවිද්ධංසනං,
පඤ්ඤාසම්භවසම්පසාදනකරං ජානාති යො වෙ ඉමං;
අත්ථබ්‍යඤ්ජනසාලිනං සුමධුරං සාරඤ්ඤවිම්භාපනං,
ගම්භීරෙ නිපුණාහිධම්මපිටකෙ සො යාහිනිට්ඨං පදං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ නිබ්බානනිද්දෙසො නාම

ඵකාදසමො පරිච්ඡෙදො.

12. ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො

පඤ්ඤත්තිනිද්දෙසො

ඵත්ථාහ – “කිං ඵත්තකමෙව ඤෙය්‍යං, උදාහු අඤ්ඤම්පි අත්ථී”ති? අත්ථී
පඤ්ඤත්ති නාමාති. සා පනෙසා පඤ්ඤපෙතබ්බතො, පඤ්ඤාපනතො ච
“පඤ්ඤත්ති”ති වුච්චති. තෙනෙවාහ – “යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සච්චා
සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරො නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති
බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපො”ති. තත්ථ සච්චායතීති සච්චා, කථීයතීති අත්ථො. කිත්ති
කථීයති? “අහ”න්ති “මම”න්ති “පරො”ති “පරස්සා”ති “මඤ්චො”ති
“පීඨ”න්ති අනෙකෙහි ආකාරෙහි කථීයතීති සච්චා. සමඤ්ඤායතීති සමඤ්ඤා.
පඤ්ඤාපීයතීති පඤ්ඤත්ති. වොහරීයතීති වොහාරො. කිත්ති වොහරීයති?

“අහ” න්ති “මම” න්ති “පරො” න්ති “පරස්සා” න්ති “මඤ්චො” න්ති “පීඨ” න්ති. එවං තාව පඤ්ඤාපෙන ඛිඛතො පඤ්ඤත්තීති චුත්තා. “අහ” න්ති හි රූපාදයො ධම්මෙ උපාදාය පටිච්ච කාරණං කත්වා යථා තෙ රූපාදයො ධම්මා උප්පාදෙව්‍යවන්තො, න එවං විධා, කෙවලං ලොකසඛිකෙනෙන සිද්ධා යා අයං “අහ” න්ති කථියති වෙව පඤ්ඤාපියති ව, එසා පඤ්ඤත්තීති අත්ථො.

ඉදානි පඤ්ඤාපනතො පඤ්ඤත්තිං පකාසෙතුං “නාමං නාමකම්ම” න්ති ආදිමාහ. තත්ථ නාමන්ති තං තං ධම්මං “එස ඉත්ථන්තාමො නාමා” නි පඤ්ඤාපෙති, තස්මා තං පඤ්ඤත්තීති පවුච්චති. නාමකම්මන්ති ආදීනි තස්සා එව වෙවචනානි. අයං පඤ්ඤාපනතො පඤ්ඤත්ති නාම.

සා පනෙසා තජ්ජාපඤ්ඤත්ති උපාදාපඤ්ඤත්ති උපනිධාපඤ්ඤත්තීති තිවිධා හොති. තත්ථ තජ්ජාපඤ්ඤත්ති නාම චක්ඛුසොතරූපසද්දපට්ඨිතෙජොවායොති ආදිනයජ්ජවත්තා. උපාදාපඤ්ඤත්ති පන සමුහාසමුහවසෙන දුට්ඨා හොති. තත්ථ සමුහපඤ්ඤත්ති නාම රූපාරූපධම්මෙසු එකස්ස වා බහුතං වා නාමං ගහෙන්වා සමුහමෙවොපාදාය වුච්චති. කථං? අවිජතරච්ඡසට්ඨාදිජ්ජපහෙදා. අයං සමුහපඤ්ඤත්ති නාම. අසමුහපඤ්ඤත්ති පන දිසාකාසකාලනිමිත්තාභාවනිරොධාදිහෙදා.

යදා පන සා විජ්ජමානං පරමත්ථං ජොතයති, තදා “විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති” නි පවුච්චති. යදා අවිජ්ජමානං සමුහාසමුහහෙදං නාමමත්තං ජොතයති, තදා “අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති” නි පවුච්චති. දුට්ඨාපි පනෙසා සොතද්වාරජවනානන්තරං ගතිතපුබ්බසඛිකෙන මනොද්වාරජවනවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤායති. යාය ගතිතපුබ්බසඛිකෙනෙන මනොද්වාරජවනවිඤ්ඤාණෙන පඤ්ඤාපියති. යං සන්ධාය “විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, අවිජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති” නි ඡක්කනයො චුත්තො. තත්ථ පරමත්ථතො විජ්ජමානානං රූපාදීනං පඤ්ඤාපනා විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. තථා අවිජ්ජමානානමිත්ථිපුරිසාදීනං පඤ්ඤාපනා අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. යට්‍ථෙත්වා පන වචනත්ථං කෙනචි ආකාරෙන අනුපලබ්ධමානානං පඤ්චමසච්චාදීනං, තිත්ථියපරිකප්පිතානං වා පකතිපුරිසාදීනං පඤ්ඤාපනාපි අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්තියෙව. “තෙවිජ්ජො, ඡළභිඤ්ඤො” නි එවමාදිනයජ්ජවත්තා විජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “ඉත්ථිසද්දො, පුරිසසද්දො” නි එවමාදිකා අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොතච්ඤ්ඤාණං” න්ති එවමාදිකා විජ්ජමානෙන විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති. “බත්තියකුමාරො, බ්‍රාහ්මණකුමාරො, භික්ඛුකුමාරො” නි එවමාදිකා අවිජ්ජමානෙන අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්තීති එවං චුත්තා ඡ පඤ්ඤත්තියොපි එත්ථෙව සඛිගහං ගච්ඡන්ති. අයං උපාදාපඤ්ඤත්ති නාම.

උපනිධාපඤ්ඤත්තිපි එතිස්සා එව පහෙදා, සා පන “දීඝං උපනිධාය රස්සො, රස්සං උපනිධාය දීඝො” තිආදිනයජ්ජවත්තා “කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බසුඛං උපනිධායා” ති එවමාදිකා ව, තස්මා පඤ්ඤාපෙතබ්බතො ව පඤ්ඤාපනතො ව පඤ්ඤත්තීති වෙදිතබ්බා. සමඤ්ඤා සමත්තා.

778.

පරමත්ථතො ව පඤ්ඤත්ති, තතියා කොටි න විජ්ජති;
ද්වීසු යානෙසු කුසලො, පරවාදෙසු න කම්පති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පඤ්ඤත්තිනිද්දෙසො නාම

ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො.

13. තෙරසමො පරිච්ඡෙදො

කාරකපටිචෙධනිද්දෙසො

එත්ථාහ – නිද්දිට්ඨා කුසලාදයො නාම ධම්මා, න පනෙනෙසං කාරකො අත්තා නිද්දිට්ඨො. තස්ස හි කාරකස්ස වෙදකස්ස අත්තනො අභාවෙ කුසලාකුසලානං ධම්මානං අභාවො සියා, තෙසමභාවෙ තදායත්තවුත්තීනං තෙසං විපාකානමභාවො භොති, තස්මා කුසලාදීනං ධම්මානං දෙසනා නිරත්ථිකාති? අනු වුච්චතෙ – නායං නිරත්ථිකා, සාත්ථිකාවායං දෙසනා. යදි කාරකස්සාභාවා කුසලාදීනමභාවො සියා, තස්ස පරිකප්පිතස්ස අත්තනොපි අභාවො සියා. කිං කාරණන්ති චෙ? තස්ස අත්තනො අඤ්ඤස්ස කාරකස්සාභාවතො. කාරකාභාවෙපි කත්තා අත්තා අත්ථිති චෙ? තථා කුසලාදීනම්පි අසතිපි කත්තරි අත්ථිතා උපගන්තබ්බා, කුතොයං තච තත්ථානුරොධො, ඉධ විරොධොති. අථාපි යථා පන ලොකෙ කාරකාභාවෙපි පට්ඨිආපතෙජ්ජතුආදයො පටිච්ච අඬකුරාදීනං අභිනිබ්බත්ති දිස්සති, තථා එතෙසම්පි කුසලාදීනං ධම්මානං භෙතුපච්චයසාමග්ගියා අභිනිබ්බත්ති භොතීති වෙදිතබ්බා.

අථාපි චෙත්ථ තස්සා පඤ්ඤාය පරිකප්පිතො නිච්චො ධුචො කුසලාදීනං කත්තා අත්තා පරමත්ථතො අත්ථිති චෙ? තමුපපරික්ඛිස්සාම තාව, සො පන තාව අත්තා කාරකො වෙදකො කිං සචෙතනො වා, උදාහු අචෙතනො වාති? කිඤ්චෙත්ථ – යදි අචෙතනො සියා, පාකාරතරුපාසාණසදිසො සියා. තස්ස කාරකචෙදකත්තාභාවො සියා. යදි සචෙතනො, සො චෙතනාය අඤ්ඤො වා සියා, අනඤ්ඤො වා. අථානඤ්ඤො, චෙතනාය නාසෙ අත්තනොපි නාසො සියා. කිං කාරණන්ති චෙ? චෙතනාය අනඤ්ඤත්තා.

අථාපි භවතො අධිජ්ජායො එවං සියා, අත්තනො පන නාසො න භවති නිච්චත්තා, චෙතනායයෙව නාසො භවතීති? වුච්චතෙ – අත්තනො අනාසෙ සති චෙතනායපි නාසො න භවති. කිං කාරණන්ති චෙ? චෙතනාය අනඤ්ඤත්තා.

වෙනනත්තානං අනඤ්ඤත්තෙ සති වෙනනායයෙව නාසො භවති, න අත්තනොති අයුත්තමෙතං. අථ වෙනනායයෙව විනාසෙ විසෙසකාරණං නත්ථී, අත්තාව නස්සතු, තිට්ඨතු වෙනනා. අථ වෙනනාය නාසෙ අත්තනො නාසො න භවතීති වෙ? වෙනනාය අත්තා අඤ්ඤො සියා. අථ අඤ්ඤස්ස අත්තස්ස නාසෙ සති සයං නාසො න භවති, එවඤ්ච සති “වෙනනාය අනඤ්ඤො අත්තා”ති තව පටිඤ්ඤා භීනා. අථාපි වෙනනත්තානං අනඤ්ඤත්තෙ සති අත්තනො අනාසො වෙනනායපි අනාසො භවතු. අථ න භවති, පටිඤ්ඤා භීනා. අථ චුත්තජ්ජකාරතො විපරීතං වා සියා, අත්තා නස්සතු, වෙනනා තිට්ඨතු. අථ පන එවං න භවතීති වෙ? අනඤ්ඤත්තපක්ඛං පරිච්චජ. අථ පන න පරිච්චජසි, පටිඤ්ඤාභීනො භවසි.

අථායං භවතො අධිජ්ජායො සියා “නායං මම අත්තා වෙනනාය අනඤ්ඤො, අඤ්ඤොයෙවා”ති? තත්‍ර චුච්චතෙ – ඉධ පන අඤ්ඤත්තං දුට්ඨං හොති ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තඤ්ච දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තඤ්චාති. තත්ථ කිං ත්වං වෙනනත්තානං ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදෙසි, උදාහු දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තන්ති? අහං ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදාමිති. යථා හි රූපරසගන්ධාදීනමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං හොති, එවං වෙනනත්තානමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං හොති, තස්මා ලක්ඛණකතමඤ්ඤත්තං වදාමිති. තත්‍ර චුච්චතෙ – යථා හි ජාතවේදස්ස ඩය්භමානෙ ආමකසඬ්ඝප්පෙ ආමකවණ්ණවිනාසෙ රසාදීනං විනාසො භවති, තථෙව වෙනනාය විනාසෙ අත්තනොපි විනාසො සියා. කිං කාරණන්ති වෙ? රූපරසාදීනං විය එකදෙසත්තාති.

අථෙවං භවතො මති සියා “එකදෙසත්තෙ සතිපි අත්තනො පන නාසො න භවති, වෙනනායයෙව විනාසො භවති”ති? අත්‍ර චුච්චතෙ – අත්තනො අනාසෙ වෙනනායපි අනාසොව හොති. කිං කාරණන්ති වෙ? රූපරසාදීනං විය අවිනිබ්භොගතො. අථ සමානෙ එකදෙසත්තෙ අවිනිබ්භොගහාවෙපි කෙන හෙතුනා වෙනනාය එව නාසො භවති, න පන අත්තනො. අථ විසෙසකාරණං නත්ථී, තව ලද්ධියා අත්තාව නස්සතු, තිට්ඨතු වෙනනා. අථ වෙනනාය නාසෙ අත්තනො නාසො න භවති, උභින්නං එකදෙසතා නත්ථී. එවඤ්ච සති කො දොසොති වෙ? යං පන තයා චුත්තං, යථා රූපරසගන්ධාදීනං එකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තං, තථා වෙනනත්තානමෙකදෙසෙ වත්තමානානම්පි ලක්ඛණතො අඤ්ඤත්තන්ති? තමයුත්තන්ති තව පටිඤ්ඤා භීනා. අථ රූපරසාදීනං විය සමානෙපි එකදෙසත්තෙ යදි අත්තනො අනාසෙ වෙනනායපි අනාසො න භවති, පටිඤ්ඤාභීනො අසි. අථ චුත්තජ්ජකාරතො විපරීතං වා සියා, තව අත්තා නස්සතු, වෙනනා තිට්ඨතු. අථෙවං න භවතීති වෙ? එකදෙසතාව නත්ථීති.

අථ දෙසන්තරකතමඤ්ඤත්තං වදෙසි, වෙනනත්තානං අඤ්ඤත්තෙ සති සට්ඨප්පකට්ඨෙහාදීනං විය අඤ්ඤත්තං සියා. වෙනනාය විනා අනඤ්ඤතා තෙ අත්තා න සට්ඨෙව විනා පටො විය අඤ්ඤො සියා. අඤ්ඤො ව හි සටො අඤ්ඤො ව පටොති? න, එවඤ්ච සති කො දොසොති වෙ? “අවෙනතො අත්තා”ති පුබ්බෙ

වුත්තදොසතො න පරිමුච්චතීති. තස්මා පරමත්ථතො න කොචි කත්තා වා වෙදකො
වා අත්තා අත්ථීති දට්ඨබ්බන්ති.

යදි එවං අථ කස්මා භගවතා —

779.

“අස්මා ලොකා පරං ලොකං,
සො ච සන්ධාවතී නරො;
සො ච කරොති වෙදෙති,
සුඛදුක්ඛං සයංකත”න්ති ච.

780.

“සත්තො සංසාරමාපන්නො,
දුක්ඛමස්ස මහබ්භයං;
අත්ථි මාතා අත්ථි පිතා,
අත්ථි සත්තොපපාතිකො”න්ති ච.

781.

“භාරා භවෙ පඤ්චක්ඛන්ධා,
භාරභාරො ච පුග්ගලො;
භාරාදානං දුක්ඛං ලොකෙ,
භාරනික්ඛෙපනං සුඛ”න්ති ච.

782.

“යඤ්භි කරොති පුරිසො,
කායෙන වාචා උද වෙනසා;
තඤ්භි තස්ස සකං භොති,
තඤ්ච ආදාය ගච්ඡති”න්ති ච.

783.

“එකස්සෙකෙන කප්පෙන,
පුග්ගලස්සට්ඨිසඤ්චයො;
සියා පබ්බතසමො රාසි,
ඉති වුත්තං මහෙසිනා”න්ති ච.

784.

“අසද්ධො අකතඤ්ඤ ච,
සන්ධිච්ඡෙදො ච යො නරො;
භතාවකාසො චන්තාසො,
ස වෙ උත්තමපොරිසො”න්ති ච. —

වුත්තන්ති. සච්චං ඵ්චං වුත්තං භගවතා, තඤ්ච ඛො සම්මුතිවසෙන, න පරමත්ථතො.
නනු භගවතා ඉදම්පි වුත්තං –

785.

“කිං නු සත්තොති පච්චෙසි, මාර දිට්ඨිගතං නු තෙ;
සුද්ධසඬ්ඛාරපුඤ්ජොයං, නයිධ සත්තුපලබ්භති” ති ව.

786.

“යථාපි අඬ්භසම්භාරා,
භොති සද්දො රථො ඉති;
ඵචං ඛන්ධෙසු සත්තෙසු,
භොති සත්තොති සම්මුති” ති ව.

තස්මා න වචනමත්තමෙවාචලම්බිතබ්බං, න ච දළ්භමුළ්භගාහිනා ච භවිතබ්බං,
ගරුකුලමුපසෙවිත්වා සුත්තපදානං අධිජ්ජායො ජානිතබ්බො, සුත්තපදෙසු
අභියොගො කාතබ්බො. ද්වෙ සච්චානි භගවතා වුත්තානි – “සම්මුතිසච්චං,
පරමත්ථසච්චඤ්චා” ති. තස්මා ද්වෙපි සම්මුතිපරමත්ථසච්චානි අසඬ්ඛරතො
ඤාතබ්බානි. ඵචං අසඬ්ඛරතො ඤත්වා කොචි කාරකො චා වෙදකො චා නිච්චො
ධුචො අත්තා පරමත්ථතො නත්ථීති උපපරික්ඛිත්වා පච්චයසාමග්ගියා ධම්මානං
පචත්තිං සල්ලක්ඛෙත්වා පණ්ඩිතෙන කුලපුත්තෙන අත්ථකාමෙන
දුක්ඛස්සන්තකිරියාය පටිපජ්ජිතබ්බන්ති.

787.

යො ඉමං ගන්ථං අච්චන්තං, චිත්තෙති සත්තම්පි සො;
කමෙන පරමා පඤ්ඤා, තස්ස ගච්ඡති වෙසුලං.

788.

අනිමතිකරමාධිනීභරං,
විමතිවිනාසකරං පියක්කරං;
පඨති සුණ්ඨි යො සදා ඉමං,
විකසති තස්ස මතීධ භික්ඛුනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ කාරකපටිවෙධනිද්දෙසො නාම

තෙරසමො පරිච්ඡෙදො.

14. වුද්දසමො පරිච්ඡෙදො

රූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

789.

භාවනානයමහං භිතානයං,
මානයඤ්ච සුගතං සුඛානයං;
ඛ්‍යාකරොමි පරමං ඉතො පරං,
තං සුභාප මධුරත්ථවණ්ණනං.

790.

උත්තරං තු මනුස්සානං, ධම්මතො ඤාණදස්සනං;
පත්තුකාමෙන කාතබ්බං, ආදිතො සීලසොධනං.

791.

සඬ්ඤ්ඤාසරසමාවාරො, දුස්සීලෙ සීලවජ්ජිතෙ;
නත්ථි ඤානං කුතො මග්ගො, තස්මා සීලං විසොධයෙ.

792.

සීලං චාරිත්තචාරිත්තවසෙන දුට්ඨං මනං;
තං පනාච්ඡිද්දමක්ඛණ්ඩමකම්මාසමනින්දිතං.

793.

කත්තබ්බං අත්ථකාමෙන, විවෙකසුඛමිච්ඡතා;
සීලඤ්ච නාම භික්ඛුනං, අලඬ්ඤාතො අනුත්තරො.

794.

රතනං සරණං බෙමං, තාණං ලෙණං පරායණං;
චිත්තාමණි පණිතො ච, සීලං යානමනුත්තරං.

795.

සීතලං සලිලං සීලං, කිලෙසමලධොවනං;
ගුණානං මූලභූතඤ්ච, දොසානං බලසාති ච.

796.

තිදිවාරොහණඤ්චෙනං, සොපානං පරමුත්තමං;
මග්ගො බෙමො ච නිබ්බානනගරස්ස පවෙසනෙ.

797.

තස්මා සුපරිසුද්ධං තං, සීලං දුට්ඨලක්ඛණං;
කත්තබ්බං අත්ථකාමෙන, පියසීලෙන භික්ඛුනා.

798.

කාතබ්බො පන සීලස්මිං, පරිසුද්ධෙ යිතෙනිධ;
පලිබොධස්සුපච්ඡෙදො, පලිබොධා දසාහු ච.

799.

“ආවාසො ච කුලං ලාභො,
ගණො කම්මඤ්ච පඤ්චමං;
අද්ධානං ඤාති ආබාධො,
ගන්තො ඉද්ධිති තෙ දසා” ති.

800.

පලිබොධස්සුපච්ඡෙදං, කත්වා දසවිධස්සපි;
උපසඬ්ඛකම්මිකම්මො සො, කම්මට්ඨානස්ස දායකො.

801.

පියො ගරු භාවතීයො, චත්තා ච වචනක්ඛමො;
ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා, නො වට්ඨානෙ නියොජකො.

802.

එවමාදිගුණාපෙතමුපගන්ත්වා හිතෙසිනං;
කල්‍යාණමිත්තං කාලෙන, කම්මට්ඨානස්ස දායකං.

803.

කම්මට්ඨානං ගහෙතඛිබ්බං, චත්තං කත්වා පනස්ස තු;
තෙනාපි චරිතං ඤාත්වා, දාතඛිබ්බං තස්ස භික්ඛුනො.

804.

චරිතං පනිදං රාගදොසමොහවසෙන ච;
සද්ධාබුද්ධිචිත්තක්කානං, වසෙන ඡබ්බිධං මතං.

805.

වොම්ස්සකන්‍යා තෙසං, චතුසට්ඨි භවන්ති තෙ;
තෙහි අත්තො න චත්ථිති, න මයා ඉධ දස්සිතා.

806.

අසුභා ච දසෙවෙත්ථ, තථා කායගතාසති;
එකාදස ඉමෙ රාග-චරිතස්සානුකුලතා.

807.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො, සවණ්ණකසිණා ඉමෙ;
අට්ඨෙව ච සදා දොස-චරිතස්සානුකුලතා.

808.

තං මොහවරිතස්සෙත්ථ, චිත්තකචරිතස්ස ච;
අනුකුලන්ති නිද්දිට්ඨං, ආනාපානං පනෙකකං.

809.

පුරිමානුස්සතිජක්කං, සද්ධාවරිතදෙහිනො;
මරණුපසමායුත්තා, සතිමාහාරනිස්සිතා.

810.

සඤ්ඤා ධාතුච්චත්ථානං, බුද්ධිජපකතිජන්තුනො;
ඉමෙ පන ච චත්තාරො, අනුකූලාති දීපිතා.

811.

චත්තාරොපි ච ආරුජ්ජා, සෙසානි කසිණානි ච;
අනුකූලා ඉමෙ සබ්බ-චරිතානන්ති වණ්ණිතා.

812.

ඉදං සබ්බං පනෙකන්ත-විපච්චනීකභාවනො;
අනිසජ්ජායතො චුත්ත-මිති ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

813.

කම්මට්ඨානානි සබ්බානි, චත්තාලීසානි නිද්දිසෙ;
කසිණානි දස වෙච, අසුභානුස්සතී දස.

814.

චතස්සො අජ්ජමඤ්ඤායො, චත්තාරො ච අරුපිනො;
චතුර්ධාතුච්චත්ථානං, සඤ්ඤා වාහාරතා ඉති.

815.

කම්මට්ඨානෙසු එතෙසු, උපචාරවහා කති;
ආනාපානසතිං කාය-ගතං භිත්වා පනට්ඨපි.

816.

සෙසානුස්සතියො සඤ්ඤා, චචත්ථානන්ති තෙරස;
උපචාරවහා චුත්තා, සෙසා තෙ අජ්ජනාවහා.

817.

අජ්ජනායාවහෙස්චෙත්ථ, කසිණානි දසාපි ච;
ආනාපානසතී වෙච, චතුක්කජ්ඣානිකා ඉමෙ.

818.

අසුභානි දස වෙත්ථ, තථා කායගතාසති;
එකාදස ඉමෙ ධම්මා, පට්මජ්ඣානිකා සියුං.

819.

ආදිබ්‍රහ්මවිහාරානි, තිකජ්ඣානවහා තයො;
චතුත්ථාපි ච ආරුජපා, චතුත්ථජ්ඣානිකා මතා.

820.

වසෙනාරම්මණච්ඡානං, දුට්ඨො සමතික්කමො;
ගොචරාතික්කමාරුපෙ, රුපෙ ඤානච්ඡානික්කමො.

821.

දසෙව කසිණානෙත්ථ, වච්චෙතඛ්ඛානි භොන්ති හි;
න ච වච්චනියා සෙසා, භවන්ති අසුභාදයො.

822.

දසෙව කසිණානෙත්ථ, අසුභානි දසාපි ච;
ආනාපානසතී වෙච, තථා කායගතාසති.

823.

පටිභාගනිමිත්තානි, භොන්ති ආරම්මණානි හි;
සෙසානෙව පටිභාග-නිමිත්තාරම්මණා සිද්ධං.

824.

අසුභානි දසාහාර-සඤ්ඤා කායගතාසති;
දෙවෙසු නජ්ජවත්තන්ති, ද්වාදසෙනානි සබ්බදා.

825.

තානි ද්වාදස වෙනානි, ආනාපානසතීපි ච;
තෙරසෙව පනෙනානි, බ්‍රහ්මලොකෙ න විජ්ජරෙ.

826.

යපෙත්වා චතුරාරුපෙ, නත්ථි කිඤ්චි අරුපිසු;
මනුස්සලොකෙ සබ්බානි, පවත්තන්ති න සංසයො.

827.

චතුත්ථං කසිණං හිත්වා, කසිණා අසුභානි ච;
දිට්ඨෙතෙව ගහෙනඛ්ඛා, ඉමෙ එකුනවීසති.

828.

සතියම්පි ච කායම්හි, දිට්ඨෙන තවපඤ්චකං;
සෙසමෙත්ථ සුතෙනෙව, ගහෙනඛ්ඛන්ති දීපිතං.

829.

ආනාපානසතී එත්ථ, ථුට්ඨෙන පරිදීපිතා;

වායොකසිණමෙවෙත්ථ, දිට්ඨප්ඵට්ඨෙන ගස්හති.

830.

සුතෙනෙව ගහෙනබ්බා, සෙසා අට්ඨාරසාපි ව;
උපෙක්ඛා අප්පමඤ්ඤා ව, අරූපා වෙව පඤ්චිමෙ.

831.

ආදිතොව ගහෙනබ්බා, න භොන්තීති පකාසිතා;
පඤ්චතිංසාවසෙසානි, ගහෙනබ්බානි ආදිතො.

832.

කම්මට්ඨානෙසු හෙනෙසු, ආකාසකසිණං විනා;
කසිණා නව භොන්තෙ ව, අරූපානං තු පච්චයා.

833.

දසාපි කසිණා භොන්ති, අභිඤ්ඤානං තු පච්චයා;
තයො බ්‍රහ්මවිහාරාපි, චතුක්කස්ස භවන්ති තු.

834.

හෙට්ඨිමං හෙට්ඨිමාරූප්පං, උපරූපරිමස්ස හි;
තථා චතුත්ථමාරූප්පං, නිරොධස්සාති දීපිතං.

835.

සබ්බානි ව පනෙතානි, චත්තාලීසවිධානි තු;
විපස්සනාභවසම්පත්ති-සුඛානං පච්චයා සියුං.

836.

කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාන, ආවරියස්ස සන්තිකෙ;
වසන්තස්ස කථෙතබ්බං, ආගතස්සාගතක්ඛණෙ.

837.

උග්ගහෙත්වා පනඤ්ඤත්‍ර, ගන්තුකාමස්ස හික්ඛුනො;
නාතිසඬ්ඛෙපවිත්ථාරං, කථෙතබ්බං තු තෙනපි.

838.

කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාන, සම්මට්ඨානං මනොභුතො;
අට්ඨාරසහි දොසෙහි, නිව්චං පන විවජ්ජිතෙ.

839.

අනුරූපෙ විහාරස්මිං, විහාතබ්බං තු ගාමතො;
නාතිදුරෙ නච්චාසන්තෙ, සිවෙ පඤ්චඩ්ඛගසංයුතෙ.

840.

බුද්දකො පලිබොධොපි, ඡන්දිතබ්බො පනත්ථි වෙ;
දීඝා කෙසා නබා ලොමා, ඡන්දිතබ්බා විභාවිනා.

841.

වීවරං රජිතබ්බං තං, කිලිට්ඨං තු සවෙ සියා;
සවෙ පත්තෙ මලං භොති, පචිතබ්බොව සුට්ඨු සො.

842.

අච්ඡන්තපලිබොධෙන, පච්ඡා තෙන ච භික්ඛුනා;
පච්චිත්තෙ පනොකාසෙ, වසන්තෙන යථාසුඛං.

843.

වජ්ජෙත්වා මත්තිකං නීලං, පීතං සෙතඤ්ච ලොහිතං;
සංභායාරුණවණ්ණාය, මත්තිකාය මනොරමං.

844.

කත්තබ්බං කසිණජ්ඣානං, පත්තුකාමෙන ධිමතා;
සෙනාසනෙ විචිත්තස්මිං, බහිද්ධා වාපි තාදිසෙ.

845.

පට්ච්ඡන්තෙ පනට්ඨානෙ, පබ්භාරෙ වා ගුහන්තරෙ;
සංහාරිමං වා කාතබ්බං, තං තත්ත්වකමෙව වා.

846.

සංහාරිමං කරොත්තෙන, දණ්ඩකෙසු වතුස්වපි;
වමමං වා කට්ඨාරං වා, දුස්සපත්තම්පි වා තථා.

847.

බන්ධිත්වා තථා කාතබ්බං, මත්තිකාය පමාණතො;
භූමියං පත්ථරිත්වා ච, ඔලොකෙතබ්බමෙව තං.

848.

තත්ත්වයං භූමියං වට්ටං, ආකොට්ඨිත්වාන ඛණ්ණකෙ;
චල්ලිහි තං විනන්ධිත්වා, කාතබ්බං කණ්ණිකං සමං.

849.

විත්ථාරතො පමාණෙන, විදත්ථිවතුරඬිගුලං;
වට්ටං වත්තති තං කාතුං, විවට්ටං පන මිච්ඡතා.

850.

හෙරිතලසමං සාධු, කත්වා කසිණමණ්ඩලං;
සම්මජ්ජිත්වාන තං යානං, න්හත්වා ආගම්ම පණ්ඩිතො.

851.

හත්ථපාසපමාණස්මිං, තම්භා කසිණමණ්ඩලා;
පදෙසෙ තු සුපඤ්ඤත්තෙ, ආසනස්මිං සුඅත්ථතෙ.

852.

උච්චෙ තත්ථ නිසිදිත්වා, විදත්ථිචතුරඤ්ඤලෙ;
උජුකායං පණ්ඩාය, කත්වා පරිමුඛං සතිං.

853.

කාමෙස්වාදීනවං දිස්වා, නෙක්ඛම්මං දට්ඨු බෙමතො;
පරමං පිතිපාමොජ්ජං, ජනෙත්වා රතනත්තයෙ.

854.

“භාගී අස්සමහං අද්ධා, ඉමාය පටිපත්තියා;
පච්චෙකසුඛස්සා”ති, කත්වා උස්සාහමුත්තමං.

855.

ආකාරෙන සමෙනෙව, උම්මිලිත්වාන ලොචනං;
නිමිත්තං ගණ්හතා සාධු, භාවෙනඛිඛං පුනජ්ජුනං.

856.

න වණ්ණො පෙක්ඛිතඛිඛො සො, දට්ඨඛිඛං න ව ලක්ඛණං;
වණ්ණං පන අමුඤ්ඤිත්වා, උස්සදස්ස වසෙන හි.

857.

චිත්තං පණ්ණත්තිධම්මස්මිං, යපෙත්ථෙකග්ගමානසො;
“පථවි පථවි”ච්චෙවං, වත්වා භාවෙය්‍ය පණ්ඩිතො.

858.

පථවි මෙදනී භූමි, වසුධා ව වසුන්ධරා;
ඵචං පථවිනාමෙසු, ඵකං වත්තුම්පි වට්ටති.

859.

උම්මිලිත්වා නිමිලිත්වා, ආවජ්ජෙය්‍ය පුනජ්ජුනං;
යාචුග්ගහනිමිත්තං තු, නුජ්ජජ්ජති ව තාව සො.

860.

ඵචං භාවයතො තස්ස, පුන ඵකග්ගචෙනසො;

යදා පන නිමිලෙන්වා, ආවජ්ජන්තස්ස යොගිනො.

861.

යථා උමිමිලිතෙකාලෙ, තථාපාථං තු යාති වෙ;
තද්දග්ගහනිමිත්තං ත-මුජ්ජන්තන්ති පවුච්චති.

862.

නිමිත්තෙ පන සඤ්ජාතෙ, තතො පභුති යොගිනා;
නිසිදිතබ්බං නො වෙචං, තස්මිං යානෙ විජානතා.

863.

අත්තනො වසනට්ඨානං, පවිසිත්වාන ධිමතා;
තෙන තත්ථ නිසින්නෙන, භාවෙතබ්බං යථාසුඛං.

864.

පපඤ්චපරිහාරත්ථං, පාදානං පන ධොවනෙ;
තස්සෙකතලිකා ද්වෙ ව, ඉච්ඡිතබ්බා උපාහනා.

865.

සමාධිතරුණො තස්ස, අසප්පායෙන කෙනචි;
සවෙ නස්සති තං යානං, ගන්ත්වාවාදාය තං පන.

866.

පිට්ඨෙ සුඛනිසින්නෙන, භාවෙතබ්බං පුනස්පුනං;
සමන්තාහරිතබ්බඤ්ච, කරෙ තක්කාහතම්පි ව.

867.

නිමිත්තං පන තං භිත්වා, චිත්තං ධාවති වෙ ඛහි;
නිචාරෙන්වා නිමිත්තස්මිං, යපෙතබ්බං තු මානසං.

868.

යත්ථ යත්ථ නිසිදිත්වා, තම්ච්ඡති තපොධනො;
තත්ථ තත්ථ දිවාරත්තිං, තස්සුපට්ඨාති වෙතසො.

869.

ඵචං තස්ස කරොන්තස්ස, අනුපුබ්බෙන යොගිනො;
වික්ඛම්භන්ති ව සබ්බානි, පඤ්ච නිවරණානිපි.

870.

සමාධියති චිත්තම්පි, උපචාරසමාධිනා;
පටිභාගනිමිත්තම්පි, උජ්ජජ්ජති ව යොගිනො.

871.

කො පනායං විසෙසො හි, ඉමස්ස පුරිමස්ස වා;
ථවිකා නිහතාදාස-මණ්ඩලං විය මජ්ඣිමං.

872.

මෙසතො විය නික්ඛන්තං, සම්පුණ්ණවන්දමණ්ඩලං;
පටිභාගනිමිත්තං තං, බලාකා විය තොයදෙ.

873.

තදුග්ගහනිමිත්තං තං, පදාලෙන්වාච නිග්ගතං;
තතොධිකතරං සුද්ධං, භුත්වාපට්ඨාති තස්ස තං.

874.

තනුසණ්ඨානවන්තඤ්ච, වණ්ණවන්තං න චෙව තං;
උපට්ඨාකාරමත්තං තං, පඤ්ඤජං භාවනාමයං.

875.

පටිභාගෙ සමුප්පන්නෙ, නිමිත්තෙ භාවනාමයෙ;
භොන්ති වික්ඛම්භිතානෙව, පඤ්ච නිවරණානිපි.

876.

කිලෙසා සන්නිසින්නාව, යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො;
චිත්තං සමාහිතංයෙව, උපචාරසමාධිනා.

877.

ආකාරෙහි පන ද්විති, සමාධියති මානසං;
උපචාරක්ඛණෙ තස්ස, පටිලාභෙ සමාධිනො.

878.

නිවාරණජපහානෙන, උපචාරක්ඛණෙ තථා;
අඬිගානං පාතුභාවෙන, පටිලාභක්ඛණෙ පන.

879.

ද්විත්තං පන සමාධිනං, කිං නානාකරණං පන;
අඬිගානි ථාමජාතානි, උපචාරක්ඛණෙන ව.

880.

අප්පනාය පනඬිගානි, ථාමජාතානි ජායරෙ;
තස්මා තං අප්පනාචිත්තං, දිවසම්පි පවත්තති.

881.

පල්ලඬකෙන ව තෙනෙව, වඩ්ඨෙත්වා තං නිමිත්තකං;
අප්පනං අධිගන්තුං සො, සක්කොති යදි සුන්දරං.

882.

නො වෙ සක්කොති සො තෙන,
තං නිමිත්තං තු යොගිනා;
චක්කවත්තිය ගබ්භොව,
රතනං විය දුල්ලහං.

883.

සතතං අප්පමත්තෙන, රක්ඛිතබ්බං සතීමතා;
නිමිත්තං රක්ඛතො ලද්ධං, පරිහානි න විජ්ජති.

884.

ආරක්ඛණෙ අසන්තම්භි, ලද්ධං ලද්ධං විනස්සති;
රක්ඛිතබ්බං හි තස්මා තං, තත්ත්වං රක්ඛණාවිධි.

885.

ආවාසො ගොවරො භස්සං, පුග්ගලො භොජනං උතු;
ඉරියාපථොති සත්තෙන, අසප්පායෙ විවජ්ජයෙ.

886.

සප්පායෙ සත්ත සෙවෙය්, එවඤ්ඤි පටිපජ්ජතො;
න විරෙතෙව කාලෙන, හොති හික්ඛුස්ස අප්පනා.

887.

යස්සප්පනා න භොතෙව, එවම්භි පටිපජ්ජතො;
අප්පනාය ව කොසල්ලං, සම්මා සම්පාදයෙ බුධො.

888.

අප්පනාය හි කොසල්ල-මිදං දසවිධං ඉධ;
ගන්ථවිත්ථාරහිතෙන, මයා විස්සජ්ජිතන්ති ව.

889.

එවඤ්ඤි සම්පාදයතො, අප්පනාකොසල්ලං පන;
පටිලද්ධෙ නිමිත්තස්මිං, අප්පනා සම්පවත්තති.

890.

එවම්භි පටිපන්නස්ස, සවෙ සා නප්පවත්තති;
තථාපි න ජහෙ යොගං, වායමෙථෙව පණ්ඩිතො.

891.

විත්තජ්ජවත්තිආකාරං, තස්මා සල්ලක්ඛයං බුද්ධා;
සමතං වීරියස්සෙව, යොජයෙථ සුතජ්ජුතං.

892.

ඊසකම්පි ලයං යන්තං, පග්ගණ්හෙට්ඨ මානසං;
අව්චාරද්ධං නිසෙධෙත්වා, සමමෙව පවත්තයෙ.

893.

ලීනතුද්ධතභාවෙහි, මොවයිත්වාන මානසං;
පටිභාගනිමිත්තාහි-මුඛං තං පටිපාදයෙ.

894.

ඵවං නිමිත්තාහිමුඛං, පටිපාදයතො පන;
ඉදානෙවජ්ජනා තස්ස, සා සමිජ්ඣස්සතීති ව.

895.

භවඬ්ඨං පන පච්ඡිජ්ජ, පථවිකසිණං තථා;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්හි යොගීතො.

896.

ජායතෙවජ්ජනං විත්තං, තත්ත්වාරම්මණෙ තතො;
ජවනානි ව ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

897.

අවසානෙ පනෙකං තු, රූපාවචරිකං භවෙ;
තක්කාදයො පනඤ්ඤෙහි, භවන්ති ඛලවත්තරා.

898.

අජ්ජනාවෙනසො තානි, පරිකම්මොපචාරතො;
චුච්චන්ති පරිකම්මානි, උපචාරානි වාතිපි.

899.

අජ්ජනායානුලොමත්තා, අනුලොමානි ඵව ව;
යං තං සබ්බන්තිමං ඵත්ථ, ගොත්‍රභූති පචුච්චති.

900.

ගහිතාගහණෙනෙත්ථ, පරිකම්මජ්ජනාදිකං;
දුතියං උපචාරං තං, තතියං අනුලොමකං.

901.

චතුත්ථං ගොත්‍රභූ දිට්ඨං, පඤ්චමං අප්පනාමනො;
පයමං උපචාරං වා, දුතියං අනුලොමකං.

902.

තතියං ගොත්‍රභූ දිට්ඨං, චතුත්ථං අප්පනාමනො;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාතී, අප්පෙති න තතො පරං.

903.

ඡට්ඨෙ වා සත්තමෙ වාපි, අප්පනා නෙව ඡායති;
ආසන්නත්තා භවඬගස්ස, ඡවනං පති තාවදෙ.

904.

පුරිමෙභාසෙවනං ලද්ධා, ඡට්ඨං වා සත්තමම්පි වා;
අප්පෙතීති පනෙත්ථාහ, ගොදත්තො ආභිධම්මිකො.

905.

ධාවත්තො හි යථා කොචි,
නරො ඡින්නතටාමුඛො;
යාතුකාමො පරියන්තෙ,
යාතුං සක්කොති නෙව සො.

906.

ඵවමෙව පනච්ඡට්ඨෙ, සත්තමෙ වාපි මානසො;
න සක්කොතීති අප්පෙතුං, වෙදිතඛිඛං විභාවිනා.

907.

ඵකචිත්තක්ඛණායෙව, භොතායං අප්පනා පන;
තතො භවඬගපාතොව, භොතීති පරිදිපිතං.

908.

තතො භවඬගං ඡින්නිත්වා, පච්චවෙක්ඛණහෙතුකං;
ආවජ්ජනං තතො කුමාන-පච්චවෙක්ඛණමානසං.

909.

කාමච්ඡන්දො ව ඛ්‍යාපාදො, ටීනමිද්ධඤ්ච උද්ධනො;
කුක්කුච්චං විචිකිච්ඡා ව, පහීනා පඤ්චිමෙ පන.

910.

විතක්කෙන විචාරෙන, පිතියා ව සුඛෙන ව;
ඵකග්ගතාය සංයුත්තං, කුමානං පඤ්චඬගිකං ඉදං.

911.

නානාවිසයලද්ධස්ස, කාමච්ඡන්දවසා පන;
ඉතො විතො භමන්තස්ස, වනෙ මක්කටකො විය.

912.

එකස්මිං විසයෙයෙව, සමාධානෙව චෙතසො;
“සමාධි කාමච්ඡන්දස්ස, පටිපක්ඛො” ති වුච්චති.

913.

පාමොජ්ජභාවතො චෙව, සීතලත්තා සභාවතො;
“ඛ්‍යාපාදස්ස තතො පීති, පටිපක්ඛො” ති භාසිතා.

914.

සව්ජ්ජාරිකභාවෙන, නෙක්ඛම්මාදිපවත්තිතො;
“චිතක්කො ටීනමිද්ධස්ස, පටිපක්ඛො” ති වණ්ණිතො.

915.

අචුපසන්තභාවස්ස, සයඤ්චෙවාතිසන්තතො;
“සුඛං උද්ධච්චකුක්කුච්ච-ද්වයස්ස පටිපක්ඛං”.

916.

මනියා අනුරූපත්තා, “අනුමජ්ජනලක්ඛණො;
විචාරො විචිකිච්ඡාය, පටිපක්ඛො” ති දීපිතො.

917.

පඤ්චඩගවිජ්ජයුත්තං තං, ක්කානං පඤ්චඩගසංයුතං;
සිවං තිව්ධකලායාණං, දසලක්ඛණසංයුතං.

918.

එවඤ්චාධිගතං හොති, පයමං තෙන යොගිනා;
සුචිරට්ඨිතිකාමෙන, තස්ස ක්කානස්ස සබ්බසො.

919.

තං සමාපජ්ජිතබ්බං තු, විසොධෙත්වාන පාපකෙ;
තං සමාපජ්ජතො තස්ස, සුචිරට්ඨිතිකං භවෙ.

920.

චිත්තභාවනවෙපුල්ලං, පත්ථයන්තෙන භික්ඛුනා;
පටිභාගනිමිත්තං තං, වඩ්ඪෙතබ්බං යථාක්කමං.

921.

වඩිඬුනාභූමියෝ ද්වෙ ව, උපචාරඤ්ච අප්පනා;
උපචාරමිපි වා පත්වා, වඩිඬුනුං තඤ්ච වත්තති.

922.

අප්පනං පන පත්වා වා, තත්ත්වං වඩිඬුනක්කමො;
කසිතබ්බං යථායානං, පරිච්ඡින්නද්ධි කස්සකො.

923.

යොගිනා ඵ්වමෙවමිපි, අඬුලද්වඩුලාදිනා;
පරිච්ඡිප්ප පරිච්ඡිප්ප, වඩිඬුනබ්බං යථිච්ඡකං.

924.

පත්තෙපි පඨමෙ ඤානෙ, ආකාරෙහිපි පඤ්චහි;
සුචිණ්ණවසිනා තෙන, හවිතබ්බං තපස්සිනා.

925.

ආවජ්ජනං සමාපත්ති, අධිට්ඨානෙසු තිසු ව;
වුට්ඨානපච්චවෙක්ඛාසු, වසිනා පඤ්ච භාසිනා.

926.

ආවජ්ජිත්වා අධිට්ඨිත්වා, සමාපජ්ජ පුනර්පුනං;
වුට්ඨිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා, වසිනා පඤ්ච සාධයෙ.

927.

පඨමෙ අවසිපත්තෙ, දුතියං යො පනිච්ඡති;
උභතො හට්ඨොභවෙ යොගී, පඨමා දුතියාපි ව.

928.

කාමස්සහගතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා වරන්ති වෙ;
පමාදයොගිනො ඤානං, භොති තං භානභාගියං.

929.

සති සන්තිට්ඨතෙ තස්මිං, සන්තා තදනුධම්මතා;
මන්දස්ස යොගිනො ඤානං, භොති තං ධීතිභාගියං.

930.

අතක්කසහිතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා වරන්ති වෙ;
අප්පමත්තස්ස තං ඤානං, විසෙසභාගියං සියා.

931.

නිබ්බදාසංයුතා සඤ්ඤා, මනක්කාරා වරන්ති වෙ;

නිබ්බේධහාගියං ඤානං, හොතිති පරිදීපිතං.

932.

තස්මා පඤ්චස්ස එතෙස්ස, සුචිණ්ණවසිනා පන;
පයමා පගුණතො ඤානා, වුට්ඨාය විධිනා තතො.

933.

යස්මා අයං සමාපත්ති, ආසන්නාකුසලාරිකා;
පුලන්තා තක්කවාරානං, තතොයං අභිගද්ධබලා.

934.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, පයමෙ පන යොගිනා;
දුතියං සන්තතො ඤානං, චිත්තයිත්වාන ධිමතා.

935.

නිකන්තිං පරියාදාය, ඤානස්මිං පයමෙ පුන;
දුතියාධිගමත්ථාය, කාතබ්බො භාවනක්කමො.

936.

අථස්ස පයමජ්ඣානා, වුට්ඨාය විධිනා යදා;
සතස්ස සම්පජානස්ස, ඤානභිගං පච්චවෙක්ඛතො.

937.

පුලතො තක්කවාරා හි, උපතිට්ඨන්ති යොගිනො;
සෙසමභිගත්තයං තස්ස, සන්තමෙවොපතිට්ඨති.

938.

පුලභිගානං පභානාය, තදා තස්ස ව යොගිනො;
සන්තභිගපටිලාභාය, නිමිත්තං තු තදෙව ව.

939.

“පථවි පථවි”ච්චෙවං, කරොතො මනසා පුන;
ඉදානි දුතියජ්ඣාන-මුප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

940.

භවභිගං පන පච්ඡිජ්ජ, පථවිකසිණං පන;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්හි යොගිනො.

941.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තතො;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

942.

අවසානෙ පනෙකම්පි, තෙසං ජවනචෙතසං;
රූපාවචරිකං හොති, දුතියජ්ඣානමානසං.

943.

සම්පසාදනමජ්ඣත්තං, පීතියා ව සුබ්බෙන ව;
එකග්ගතාය සංයුත්තං, ඥානං හොති තිවච්ඡිගිකං.

944.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, සෙසං සමුපලක්ඛයෙ;
එවං දුච්ඡිගහීනං තු, තීභි අභිගෙහි සංයුතං.

945.

ඥානං තිවිධකල්‍යාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
දුතියාධිගතං හොති, භික්ඛුනා භාවනාමයං.

946.

දුතියාධිගතෙ ඥානෙ, ආකාරෙහි ව පඤ්චහි;
සුවිණ්ණචසිනා හුත්වා, දුතියෙපි සතීමතා.

947.

තස්මා පගුණතො ඥානා, චුට්ඨාය දුතියා පුන;
ආසන්නතක්කචාරාරි, සමාපත්ති අයං ඉති.

948.

පීතියා පියතො තස්ස, චෙනසො උජ්ජිලාපනං;
පීතියා පන ථුලත්තා, තතොයං අභිගදුබ්බලා.

949.

තත්ථ ආදීනවං දිස්වා, තතියෙ සන්නතො පන;
නිකන්තිං පරියාදාය, ඥානස්මිං දුතියෙ පුන.

950.

තතියාධිගමත්ථාය, කාතබ්බො භාවනක්කමො;
අථස්ස දුතියජ්ඣානා, චුට්ඨාය ව යදා පන.

951.

සතස්ස සම්පජානස්ස, ඥානචිගං පච්චචෙක්ඛතො;
ධුලතො පිතුපට්ඨාති, සුඛාදි සන්නතො පන.

952.

දුලඬිගානං පභානාය, තදා තස්ස ව යොගිනො;
සන්තඬිගපට්ඨානාය, නිමිත්තං තු තදෙව ව.

953.

“පථවි පථවි”ච්චෙවං, කරොතො මනසා පුන;
ඉදානි තතියං ඤාන-මුජ්ජප්පිස්සති තං ඉති.

954.

භවඬිගං මනුපච්ඡිජ්ජ, පථවිකසිණං පන;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්හි යොගිනො.

955.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තනො;
ජවනානි ව ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

956.

අවසානෙ පනෙකං තු, තෙසං ජවනචෙතසං;
රූපාවචරිකං භොති, තතියජ්ඣානමානසං.

957.

සතියා සම්පජ්ඤෙත, සම්පන්නං තු සුඛෙන ව;
එකග්ගතාය සංයුත්තං, දුච්ඬිගං තතියං මතං.

958.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, සෙසං සමුපලක්ඛයෙ;
එවමෙකඬිගහීනං තු, ද්විති අඬිගෙහි සංයුතං.

959.

ඤානං තිව්ධකලායාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
තතියාධිගතං භොති, හික්ඛුනා භාවනාමයං.

960.

තතියාධිගතෙ ඤානෙ, ආකාරෙහි ව පඤ්චහි;
සුචිණ්ණචසිනා හුත්වා, තස්මිං පන සතීමතා.

961.

තස්මා පගුණතො ඤානා, වුට්ඨාය තතියා පුන;
ආසන්නපිතිදොසා හි, සමාපත්ති අයන්ති ව.

962.

යදෙවචෙත්ථ ආභොගො, සුඛමිච්චෙව චෙතසො;

එවං සුඛස්ස ථූලත්තා, හොතායං අභිගද්ධබ්බලා.

963.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, ඤානස්මිං තතියෙ පුන;
චතුත්ථං සන්තතො දිස්වා, චෙතසා පන යොගිනා.

964.

නිකන්තිං පරියාදාය, ඤානස්මිං තතියෙ පුන;
චතුත්ථාධිගමත්ථාය, කාතබ්බො භාවනක්කමො.

965.

අථස්ස තතියජ්ඣානා, වුට්ඨාය හි යදා පන;
සතස්ස සම්පජානස්ස, ඤානභිගං පච්චචෙක්ඛතො.

966.

ථූලතො තස්සුපට්ඨාති, සුඛං තං මානසං තතො;
උපෙක්ඛා සන්තතො තස්ස, චිත්තස්සෙකග්ගතාපි ව.

967.

ථූලභිගස්ස පහානාය, සන්තභිගස්සුපලද්ධියා;
තදෙව ව නිමිත්තඤ්ඤි, “පථවී පථවී”ති ව.

968.

කරොතො මනසා එව, පුනප්පුනඤ්ඤි යොගිතො;
චතුත්ථං පනිදං ඤානං, උප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

969.

භවභිගං පනුපච්ඡිජ්ජ, පථවීකසිණං තථා;
තදෙවාරම්මණං කත්වා, මනොද්වාරම්භි යොගිතො.

970.

ජායතාවජ්ජනං චිත්තං, තස්මිං ආරම්මණෙ තතො;
ජවනානි ව ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ඤ වා.

971.

අවසානෙ පනෙකං තු, තෙසං ජවනචෙතසං;
රූපාවචරිකං හොති, චතුත්ථජ්ඣානමානසං.

972.

එකභගවිජ්ජනං තු, ද්විති අභිගෙහි යොගතො;
චතුත්ථං පනිදං ඤානං, දුචභගන්ති පවුච්චති.

973.

එවං තිවිධකල්‍යාණං, දසලක්ඛණසංයුතං;
චතුත්ථාධිගතං හොති, භික්ඛුනා භාවනාමයං.

974.

යස්මා සුඛමුපෙක්ඛාය, න හොතාසෙවනං පන;
උපෙක්ඛාසහගතානෙව, ජවනානි ජවන්ති ව.

975.

උපෙක්ඛාසහගතං තස්මා, චතුත්ථං සමුදිරිතං;
අයමෙත්ථ විසෙසො හි, සෙසං වුත්තනයං පන.

976.

යං චතුක්කනයෙ ඤානං, දුතියං තං ද්විධා පන;
කත්ථාන පඤ්චකනයෙ, දුතියං තතියං කතං.

977.

තතියං තං චතුත්ථඤ්ච, චතුත්ථං පඤ්චමං ඉධ;
පයමං පයමංයෙව, අයමෙත්ථ විසෙසතා.

978.

එවමෙත්තාවතා වුත්තා, නාතිසඬ්ඛෙපතො මයා;
නාතිවිත්ථාරතො වායං, රූපාවචරභාවනා.

979.

සුමධුරවරතරවචනො, කං නු ජනං නෙව රඤ්ජයති;
අතිනිසිතවිසදබුද්ධි-පසාදජන වෙදනීයොයං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ රූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

නාම වුද්දසමො පරිච්ඡෙදො.

15. පත්තරසමො පරිච්ඡෙදො

අරූපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො

980.

රූපාරූපමතීතෙන, රූපාරූපාදිවෙදිනා;
යානි වාරූපපුඤ්ඤානි, සරූපෙතීරිතානි තු.

981.

තෙසං දානි පවක්ඛාමි, භාවනානසමුත්තමං;
යොගාවචරහික්ඛුනං, හිතත්ථාය සමාසතො.

982.

“රූපෙ බො විජ්ජමානස්මිං, දණ්ඩාදානාදයො සිග්ගං;
අනෙකාපි පනාබාධා, චක්ඛුරොගාදයො” ඉති.

983.

රූපෙ ආදීනවං දිස්වා, රූපෙ නිබ්බින්නදමානසො;
තස්සාතික්කමනත්ථාය, අරූපං පටිපජ්ජති.

984.

තම්භා කසිණරූපාපි, සො නිබ්බිජ්ජ විසාරදො;
අපක්කම්තුකාමො ච, සුකරාහිභතොව සා.

985.

චතුත්ථෙ පන ක්කානස්මිං, හුත්වා විණ්ණවසි වසි;
චතුත්ථජ්ඣානතො ධිමා, චුට්ඨාය විධිනා පුන.

986.

කරොති පනිදං චිත්තං, රූපමාරම්මණං යතො;
ආසන්නසොමනස්සඤ්ච, ථුලසන්නවිමොක්ඛතො.

987.

ඉති ආදීනවං දිස්වා, චතුත්ථෙ තත්ථ සබ්බසො;
නිකන්තිං පරියාදාය, පඨමාරූප්පඤ්ච සන්නතො.

988.

චක්කවාළපරියන්තං, යත්තකං වා පනිච්ඡති;
තත්තකං පත්ථරිත්වාන, ථුට්ඨොකාසඤ්ච තෙන තං.

989.

ආකාසො ඉති වානන්තො,
ආකාසො ඉති වා පුන;
මනසා හි කරොන්තොව,
උග්ගාටෙති පවුච්චති.

990.

උග්ගාටෙන්නො හි කසිණං, න සංවෙල්ලෙති තං පන;
න චුද්ධරති සො යොගී, පුචං විය කපාලතො.

991.

කෙවලං පන තං නෙව, ආවජ්ජති න පෙක්ඛති;
නාවජ්ජන්තො නපෙක්ඛන්තො, උග්ගාටෙති හි නාමසො.

992.

කසිණුග්ගාටිමාකාසං, නිමිත්තං පන තංව සො;
ආකාසො ඉති විත්තෙන, ආවජ්ජති පුනප්පුනං.

993.

ආවජ්ජතො හි තස්සෙවං,
කරොතො තක්කාහතම්පි ව;
පඤ්ච නිවරණා තස්ස,
වික්ඛම්භන්ති හි සබ්බසො.

994.

ආසෙවති ව භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනප්පුනං;
කරොතො පන තස්සෙව, සන්තචිත්තස්ස යොගිතො.

995.

තත්‍රාකාසෙ පනාප්පෙති, පඨමාරුප්පමානසං;
ඉධාපි පුරිමෙ භාගෙ, තීණි චත්තාරි වා පන.

996.

ජවනානි උපෙක්ඛාය, සම්පයුත්තානි භොන්ති හි;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාපි, භොති ආරුප්පමානසං.

997.

පුන භාවෙතුකාමෙන, දුතියාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණචසිනා හුත්වා, පඨමාරුප්පමානසෙ.

998.

ආසන්තරුපාවචර-ජ්ඣානපච්චත්ථිකන්ති ව;
දුතියාරුප්පචිත්තංව, න ව සන්තම්ඳන්ති ව.

999.

ඵවමාදීනවං දිස්වා, පඨමාරුප්පමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, දුතියං සන්තතො පන.

1000.

තමාකාසං ඵරිත්වාන, පචත්තමානසං පන;
තඤ්ච විඤ්ඤාණමිච්චෙවං, කත්තබ්බං මනසා බහුං.

1001.

ආවජ්ජනඤ්ච කත්තඛ්ඛං, තථා තක්කාහතම්පි ව;
“අනන්ත”න්ති “අනන්ත”න්ති, කාතඛ්ඛං මනසා නිධ.

1002.

තස්මිං පන නිමිත්තස්මිං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
උපචාරෙන තං චිත්තං, සමාධියති යොගිනො.

1003.

ආසෙවති ව භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනස්පුනං;
තස්ස චෙවං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නචෙතසො.

1004.

ආකාසං චූස්චිඤ්ඤාණං, දුතියාරුප්පමානසං;
අප්පෙති අප්පනා යස්මිං, නයො චුත්තනයොව සො.

1005.

ආකාසොයමනන්තොති, එවමාකාසමෙව තං;
එරිත්වා පවත්තචිඤ්ඤාණං, “චිඤ්ඤාණඤ්ච”න්ති වුච්චති.

1006.

මනක්කාරවසෙනාපි, අනන්තං පරිදීපිතං;
“චිඤ්ඤාණානන්ත”ම්චිචෙව, චත්තඛ්ඛං පනිදං සියා.

1007.

අථ භාවෙතුකාමෙන, තතියාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණචසිනා හුත්වා, දුතියාරුප්පමානසෙ.

1008.

ආසන්නපයමාරුප්ප-චිත්තපච්චත්ථිකන්ති ව;
තතියාරුප්පචිත්තංව, න ව සන්නම්ඳන්ති ව.

1009.

එවමාදීනවං දිස්වා, දුතියාරුප්පමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, තතියං සන්නතො පන.

1010.

එවං මනසි කත්වාන, කාතඛ්ඛො මනසා පුන;
පයමාරුප්පචිඤ්ඤාණා-භාවො තස්සෙව සුඤ්ඤතො.

1011.

තං පනාකාසවිඤ්ඤාණං, අකත්වා මනසා පුන;
“නත්ථි නත්ථි”ති වානෙන, “සුඤ්ඤං සුඤ්ඤ”න්ති වා තතො.

1012.

ආවජ්ජිතබ්බමෙවඤ්ඤි, කත්තබ්බං මනසාපි ව;
තක්කාභතඤ්ඤි කාතබ්බං, පුනප්පුනංව ධිමතා.

1013.

තස්මිං නිමිත්තෙ තස්සෙවං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
සති තිට්ඨති භියොපි, සමාධියති මානසං.

1014.

ආසෙවති ච භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනප්පුනං;
තස්ස චෙවං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නචෙතසො.

1015.

කසිණුග්ඝාටිමාකාසං, ඵරිත්ථාන සමන්තතො;
විඤ්ඤාණස්ස පවත්තස්ස, නත්ථිභාවෙ අභාවකෙ.

1016.

තතිශාරුප්පවිඤ්ඤාණං,
තං පනාප්පෙති යොගිතො;
අප්පනාය නයොපෙත්ථ,
භොති චුත්තනයොව සො.

1017.

ආකාසගතවිඤ්ඤාණං, දුතිශාරුප්පවක්ඛුනා;
පස්සන්තො විහරිත්ථාන, “නත්ථි නත්ථි”තිආදිනා.

1018.

පරිකම්මමනක්කාරෙ, තස්මිං අන්තර්ගිතෙ පන;
තස්සාපගමමත්තංව, පස්සන්තො වසතී ච සො.

1019.

සන්නිපාතං යථා කොචි, දිස්වා සඬ්ඝස්ස කත්ථවි;
ගතෙ සඬ්ඝෙ තු තං යානං, සුඤ්ඤමෙවානුපස්සති.

1020.

පුන භාවෙතුකාමෙන, චතුත්ථාරුප්පමානසං;
සුචිණ්ණවසිනා හුත්වා, තතිශාරුප්පමානසෙ.

1021.

ආසන්නදුනියාරුප්ප-විත්තපව්වත්ථිකන්ති ව;
චතුත්ථාරුප්පවිත්තංව, න ව සන්තම්ඳන්ති ව.

1022.

එවමාදීනවං දිස්වා, තනියාරුප්පමානසෙ;
නිකන්තිං පරියාදාය, චතුත්ථං සන්තතො පන.

1023.

එවං මනසි කත්වාන, පුන තත්ථෙව ධිමතා;
අභාවාරම්මණං කත්වා, සම්පවත්තම්ඳං මනො.

1024.

“සන්තං සන්තම්ඳං විත්ත”-මිච්චෙවං තං පුනඡ්ඡනං;
භොති ආවජ්ජිතබ්බඤ්ච, කාතබ්බං මනසාපි ව.

1025.

තස්මිං නිමිත්තෙ තස්සෙවං, විචාරෙන්තස්ස මානසං;
සති තිට්ඨති භියොයාපි, සමාධියති මානසං.

1026.

ආසෙවති ව භාවෙති, තං නිමිත්තං පුනඡ්ඡනං;
තස්ස චෙවං කරොන්තස්ස, සතිසම්පන්නචෙතසො.

1027.

තනියාරුප්පසඬ්ඛාත-ඛන්ධෙසු ව චතුසුපි;
චතුත්ථාරුප්පවිඤ්ඤාණං, තං පනාප්පෙති යොගිනො.

1028.

අප්පනාය නයොපෙත්ථ, හෙට්ඨා චුත්තනුප්පමො;
අපිචෙත්ථ විසෙසොයං, චෙදිතබ්බො විභාවිනා.

1029.

“අභො සන්තා වතාය”න්ති, සමාපත්ති පදිස්සති;
යා පනාභාවමත්තම්පි, කත්වා යස්සති ගොචරං.

1030.

සන්තාරම්මණතායෙව, “සන්තාය”න්ති විපස්සති;
සන්තතො චෙ මනක්කාරො, කථඤ්ච සමතික්කමො.

1031.

අනාපජ්ජීතුකාමත්තා, භොතෙව සමතික්කමො;
“සමාපජ්ජාමහමෙත”-මිච්චාභොගො න විජ්ජති.

1032.

සත්තතො තං කරොන්තො හි, මනසා සුඛුමං පරං;
අසඤ්ඤං පන දුබ්බලාං, පාපුණාති මහග්ගතං.

1033.

නෙවසඤ්ඤී ව නාසඤ්ඤී,
යාය සඤ්ඤාය භොති සො;

න කෙවලං තු සඤ්ඤාව,
එදිසි අථ බො පන.

1034.

එවමෙව භවන්තෙත්ථ, සුඛුමා වෙදනාදයො;
පත්තමක්ඛනතෙලෙන, මග්ගස්මිං උදකෙන ව.

1035.

සාවෙනබ්බො අයං අත්ථො, චතුත්ථාරුප්පබ්බොධනෙ;
පට්ඨසඤ්ඤාය කිච්චස්ස, නෙවක්කරණතො අයං.

1036.

“නෙවසඤ්ඤා”ති නිද්දිට්ඨා, චතුත්ථාරුප්පසම්භවා;
පට්ඨසඤ්ඤාය කිච්චං සා, කාතුං සක්කොති නෙව ව.

1037.

යථා දහනකිච්චං තු, තෙජොධාතු සුබ්බොදකෙ;
සා සඬ්ඛාරාවසෙසත්තා, සුඛුමත්තෙන විජ්ජති;
තස්මා පන ව සා සඤ්ඤා, “නාසඤ්ඤා”ති පවුච්චති.

1038.

එතා හි රූපමාකාසං,
විඤ්ඤාණං තදභාවකං;
අතික්කමිත්වා කමතො,
චතස්සො භොන්ති ආහ ව.

1039.

“ආරම්මණාතික්කමතො, චතස්සොපි භවන්තිමා;
අඬ්ඛාතික්කමමෙතාසං, න ඉච්ඡන්ති විභාවිතො.

1040.

සුපණ්ණකරා හොන්ති,
පවිජ්ජමා පවිජ්ජමා ඉධ;
උපමා තත්ථ විඤ්ඤෙය්‍යා,
පාසාදනලසාට්ඨකා''ති.

1041.

සඬ්ඛෙපෙන මයාරුප්ප-සමාපත්තිනෙයො අයං;
දස්සිතො දස්සිතො සුද්ධ-දස්සිතා පියදස්සිතා.

1042.

රුපාරුපජ්ඣානසමාපත්තිවිධානං,
ජානාතිමං සාරතරං යො පන භික්ඛු;
රුපාරුපජ්ඣානසමාපත්තිසු දක්ඛො,
රුපාරුපං යාති භවං සො අභිභුය්‍යා.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අරුපාවචරසමාධිභාවනානිද්දෙසො නාම

පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

16. සොළසමො පරිච්ඡෙදො

අභිඤ්ඤානිද්දෙසො

1043.

ඉතො පරං කරිස්සාමි, පඤ්ඤාසුද්ධිකරං පරං;
පඤ්චන්තමි අභිඤ්ඤානං, මුඛමත්තනිදස්සනං.

1044.

රුපාරුපසමාපත්ති,
නිබ්බත්තෙත්වා පනට්ඨපි;
ලොකිකාපි අභිඤ්ඤායො,
භාවෙනබ්බා විභාවිතා.

1045.

චතුත්ථජ්ඣානමත්තෙපි, සුචිණ්ණවසිතා සතා;
අනුයොගමභිඤ්ඤාසු, කාතුං චත්තති යොගිතො.

1046.

අභිඤ්ඤා නාම භික්ඛුනං, සාභිඤ්ඤානං අනුත්තරො;
අලඬ්ඨකාරො හි තාණන්ති, සත්ථන්ති ච පවුච්චති.

1047.

නිබ්බත්තිතාස්වහිඤ්ඤාසු, යොගාවචරහික්ඛුනා;
සමාධිභාවනා හිස්ස, තදා නිට්ඨංගිතා සියා.

1048.

දිබ්බානි චක්ඛුසොත්තානි, ඉද්ධිවිත්තවිජානනං;
පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණන්ති, පඤ්චාහිඤ්ඤා ඉමා සියුං.

1049.

කසිණානුලොමතාදීහි, චතුද්දසනයෙහි ව;
දමෙතබ්බමහිඤ්ඤායො, පත්තුකාමෙන මානසං.

1050.

දන්තෙ සමාහිතෙ සුද්ධෙ, පරියොදානෙ අනඨගණේ;
නුපක්චෙසෙ මුදුභුතෙ, කම්මනීයෙ ධීතාවලෙ.

1051.

ඉති අට්ඨංගසම්පන්නො, විත්තෙ ඉද්ධිවිධාය ව;
අහිනීහරති චෙ විත්තං, සිජ්ඣතිද්ධිවිකුබ්බනං.

1052.

අහිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පන;
වුට්ඨාය හි සතං වාපි, සහස්සං වා යදිච්ඡති.

1053.

“සතං හොමි සතං හොමි”-ච්චෙවං කත්වාන මානසං;
අහිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පන.

1054.

වුට්ඨාය පුනාධිට්ඨාති,
සභාධිට්ඨානචෙතසා;
සතං හොති හි සො යොගී,
සහස්සාදීස්වයං නයො.

1055.

පාදකජ්ඣානවිත්තං තු, නිමිත්තාරම්මණං සියා;
පරිකම්මමනානෙත්ථ, සතාරම්මණිකානි තු.

1056.

තදාධිට්ඨානවිත්තම්පි, සතාරම්මණමෙව තං;
පුබ්බෙ වුත්තජ්ජනාවිත්තං, විය ගොත්රභුනන්තරං.

1057.

තමෙකං ජායතෙ තත්ථ, චතුත්ථජ්ඣානිකං මනො;
පරිකම්මවිසෙසොව, සෙසං පුබ්බසමං ඉධ.

ඉද්ධිවිධඤාණං.

1058.

දිබ්බසොතමිදං තත්ථ, භාවෙනබ්බං කථං සියා;
අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානං, සමාපජ්ජ තතො පුන.

1059.

වුට්ඨාය පරිකම්මෙන, කාමාවචරවෙනසා;
සද්දො ආවජ්ජිතබ්බොව, මහන්තො සුඛමොපි ව.

1060.

තස්සෙවං පන සද්දස්ස, නිමිත්තං මනසි කුබ්බතො;
දිබ්බසොතමිදානිස්ස, උප්පජ්ජිස්සති තං ඉති.

1061.

සද්දෙස්වඤ්ඤතරං සද්දං, කත්වා ආරම්මණං තතො;
උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධෙ තු, මනොද්වාරාවජ්ජනෙ පුන.

1062.

ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා;
පුරිමානෙත්ථ චිත්තෙසු, තිණි චත්තාරි වා පන.

1063.

පරිකම්මොපචාරානු-ලොමගොත්‍රභුනාමකා;
චතුත්ථං පඤ්චමං වාපි, අප්පනාවිත්තමීරිතං.

1064.

සහජාතං තු යං ඤාණං, අප්පනාමානසෙන හි;
තං ඤාණං දිබ්බසොතන්ති, වදන්ති සුතකොවිදා.

1065.

ථාමජාතං කරොන්තෙන, තං ඤාණං තෙන යොගිනා;
“ඵත්ථන්තරගතං සද්දං, සුණාමි”ති ව වෙනසා.

1066.

අඬිගුලං ද්වඬිගුලං හියොයා,
විදත්ථී රතනං තථා;

ගාමො දෙසො තතො යාව,
චක්කවාලා තතො පරං.

1067.

ඉච්චෙවං තු පරිච්ඡිජ්ජ, වඩ්ඪෙතඛ්ඛං යථාක්කමං;
එසො අධිගතාභිඤ්ඤො, පාදකාරම්මණෙන තු.

1068.

ඵ්ථිට්ඨොකාසගතෙ සද්දෙ, සබ්බෙ පන සුභාති සො;
සුභන්තො පාටියෙක්කම්පි, සල්ලක්ඛෙනුං පහොති සො.

දිබ්බසොතඤ්ඤාණං.

1069.

කථං පනුජ්ජාදෙනඛ්ඛං, වෙතොපරියමානසං;
දිබ්බචක්ඛුචසෙනෙව, ඉදං ඤාණං පනිජ්ඣති.

1070.

ආලොකං පන වඩ්ඪෙත්වා, තස්මා දිබ්බෙන චක්ඛුනා;
හදයං පන නිස්සාය, චත්තමානං තු ලොභිනං.

1071.

දිස්වා පරස්ස විඤ්ඤයාං,
හොති චිත්තං තු භික්ඛුනා;
සොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ,
ලොභිනං ලොභිනං සියා.

1072.

දොමනස්සයුතෙ චිත්තෙ, චත්තමානෙ තු කාළකං;
උපෙක්ඛාසහිතෙ චිත්තෙ, තිලතෙලූපමං සියා.

1073.

තස්මා පරස්ස සත්තස්ස, දිස්වා හදයලොභිනං;
වෙතොපරියඤ්ඤාණං තං, කාතඛ්ඛං ථාමනං ගතං.

1074.

එවං ථාමගතෙ තස්මිං, යථානුක්කමතො පන;
චිත්තමෙව විජානාති, විනා ලොභිතදස්සනං.

1075.

කාමාවචරචිත්තඤ්ච, රූපාරූපෙසු මානසං;

සබ්බමෙව විජානාති, සරාගාදිප්පහෙදකං.

වෙනොපරියඤාණං.

1076.

පුබ්බෙනිවාසඤාණෙන, කත්තබ්බා තදනුස්සති;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, ආදිකම්මිකභික්ඛුනා;
ඤානානි පන චත්තාරි, සමාපජ්ජානුපුබ්බතො.

1077.

අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානා, වුට්ඨාය භි තතො පුන;
භික්ඛුනා චජ්ජිතබ්බාව, නිසජ්ජා සබ්බපච්ඡිමා.

1078.

තතො පභුති සබ්බමපි, පටිලොමක්කමා පන;
සබ්බමාවජ්ජිතබ්බං තං, දිවසෙ රත්තියං කතං.

1079.

පටිලොමක්කමෙනෙව, දුතියෙ තතියෙපි ව;
දිවසෙ පක්ඛමාසෙසු, තථා සංවච්ඡරෙසුපි.

1080.

යාව අස්මිං භවෙ සන්ධි, තාව තෙන ව භික්ඛුනා;
කතමාවජ්ජිතබ්බං තං, පුරිමස්මිං භවෙපි ව.

1081.

වුත්තික්ඛණ්ණෙපි නිබ්බත්තං, නාමරූපඤ්ච සාධුකං;
ඵවමාවජ්ජිතෙ තස්මිං, නාමරූපෙ යදා පන.

1082.

තදෙවාරම්මණං කත්වා, නාමරූපං වුත්තික්ඛණ්ණෙ;
මනොද්චාරෙ මනක්කාරො, උප්පජ්ජති තදා පන.

1083.

ආවජ්ජනෙ නිරුද්ධස්මිං, තදෙවාරම්මණං පන;
කත්වා ජවනචිත්තානි, භොන්ති චත්තාරි පඤ්ච වා;
පුබ්බෙ වුත්තනගෙයෙනෙව, සෙසං ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

1084.

පරිකම්මාදිනාමානි, පුරිමානි භවන්ති තු;
පච්ඡිමං අප්පනාචිත්තං, රූපාවචරිකං භවෙ.

1085.

තෙන චිත්තෙන යං ඤාණං, සංයුත්තං තෙන යා පන;
සංයුත්තා සති සා පුබ්බෙ-නිවාසානුස්සතීරිතා.

පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණං.

1086.

රූපං පස්සිතුකාමෙන, භික්ඛුනා දිබ්බචක්ඛුනා;
කසිණාරම්මණං ඤානං, අභිඤ්ඤාපාදකං පන.

1087.

අභිනීභාරක්ඛමං කත්වා, තෙජොකසිණමෙව වා;
ඔදාතකසිණං වාපි, ආලොකකසිණමිපි වා.

1088.

ඉමෙසු කතපුඤ්ඤෙහි, කසිණෙසු ච තීපුපි;
ආලොකකසිණං එත්ථ, සෙට්ඨන්ති පරිදීපිතං.

1089.

තස්මා තමිතරං වාපි, උප්පාදෙත්වා යථාක්කමං;
උපචාරභූමියංයෙව, ධත්වා තං පන පණ්ඩිතො.

1090.

වඩ්ඪෙත්වාන ධ්වජෙනිබ්බං, න උප්පාදෙය්‍ය අප්පනං;
උප්පාදෙති සචෙ භොති, පාදකජ්ඣානනිස්සිතං.

1091.

ඤානස්ස වඩ්ඪිතස්සන්තො-ගතං රූපං තු යොගිනා;
පස්සිතබ්බං භවෙ රූපං, පස්සතො පන තස්ස තං.

1092.

පරිකම්මස්ස වාරො හි, අතික්කමති තාවදෙ;
ආලොකොපි තතො තස්ස, බිජ්ජමන්තරධායති.

1093.

තස්මිං අන්තරහිතෙ රූප-ගතමිපි ච න දිස්සති;
තෙනාථ පාදකජ්ඣානං, පවිසිත්වා තතො පුන.

1094.

වුට්ඨාය පන ආලොකො, ඵරිතබ්බොව භික්ඛුනා;
ඵචං අනුක්කමෙනෙව, ආලොකො ථාමවා සියා.

1095.

“ආලෝකො එත්ථ හොතු”ති,
යත්තකං යානමෙව සො;
පරිච්ඡින්නදති තත්ථෙව,
ආලෝකො පන තිට්ඨති.

1096.

දිවසම්පි නිසීදිත්වා, පස්සතො හොති දස්සනං;
තිණුක්කාය ගතො මග්ගං, පුරිසෙත්ථ නිදස්සනං.

1097.

උප්පාදනක්කමොපිස්ස, තත්‍රායං දිබ්බවක්ඛුනො;
චුත්තප්පකාරරූපං තං, කත්වා ආරම්මණං පන.

1098.

මනොද්චාරෙ මනක්කාරෙ, ජාතෙ යාති තදෙව ව;
රූපං ආරම්මණං කත්වා, ජායන්ති ජවනාති හි.

1099.

කාමාවචරචිත්තාති, තාති චත්තාරි පඤ්ච වා;
හෙට්ඨා චුත්තතයෙනෙව, සෙසං ඤෙය්‍යං විභාවිතා.

1100.

අත්ථසාධකචිත්තං තං, චතුත්ථජ්ඣානිකං මතං;
තංචිත්තසංයුතං ඤාණං, දිබ්බවක්ඛුන්ති වුච්චති.

1101.

අනාගතංසඤාණස්ස, යථාකම්මුපගස්ස ව;
පරිකම්මං විසුං නත්ථි, ඉජ්ඣන්ති දිබ්බවක්ඛුනා.

1102.

චුතුපපාතඤාණම්පි, දිබ්බවක්ඛුන්ති වා පන;
අත්ථතො එකමෙවෙදං, ඛ්‍යඤ්ජනෙ පන නානතා.

දිබ්බවක්ඛුඤාණං.

1103.

යොධ සුණාති කරොති ව චිත්තෙ,
ගන්ථම්මං පරමං පන භික්ඛු;
සො අභිධම්මමහණ්ණවපාරං,
යාති අනෙත තරෙන තරිත්වා.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අභිඤ්ඤානිද්දෙසො නාම

සොළසමො පරිච්ඡේදො.

17. සත්තරසමො පරිච්ඡේදො

අභිඤ්ඤාරම්මණනිද්දෙසො

1104.

අනාගතංසඤාණඤ්ච, යථාකම්මුපගම්පි ව;
පඤ්ච ඉද්ධිවිධාදීනි, සත්තාභිඤ්ඤා ඉමා පන.

1105.

එතාසං පන සත්තන්තං, අභිඤ්ඤානම්නො පරං;
පචක්ඛාමි සමාසෙන, ආරම්මණවිනිච්ඡයං.

1106.

ආරම්මණත්තිකා චූත්තා, යෙ චත්තාරො මහෙසිනා;
සත්තන්තමෙත්ථ ඤාණානං, සම්පචත්තිං සුණාථ මෙ.

1107.

තත්ථ ඉද්ධිවිධඤ්ඤාණං, පරිත්තාදීසු සත්තසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පචත්තති කථං පන.

1108.

කායෙනාදිස්සමානෙන, ගන්තුකාමො යදාභවෙ;
චිත්තසන්තිස්සිතං කත්වා, කායං චිත්තවසෙන තං.

1109.

මහග්ගතෙ ව චිත්තස්මිං, සමාරොපෙති සො තදා;
කායාරම්මණතො ඤාණං, පරිත්තාරම්මණං සියා.

1110.

දිස්සමානෙන කායෙන, ගන්තුකාමො යදා භවෙ;
කායසන්තිස්සිතං කත්වා, චිත්තං කායවසෙන තං.

1111.

පාදකජ්ඣානචිත්තං තං, කායෙ රොපෙති සො තදා;
ඤානාරම්මණතො ඤාණං, තං මහග්ගතගොචරං.

1112.

අනාගතමතීතඤ්ච, කරොති විසයං යදා;
අතීතාරම්මණං හොති, තදානාගතගොචරං.

1113.

කායෙන දිස්සමානෙන, ගමනෙ පන භික්ඛුනො;
පච්චුප්පන්නො භවෙ තස්ස, ගොචරොති විනිද්දිසෙ.

1114.

කායං චිත්තවසෙනාපි, චිත්තං කායවසෙන වා;
පරිණාමනකාලස්මිං, අප්පකම්මාරම්මණං සියා.

1115.

බහිද්ධාරම්මණං හොති, බහිද්ධාරූපදස්සනෙ;
ඵවමිද්ධිවිධං ඤාණං, සම්පවත්තති සත්තස්ස.

1116.

පච්චුප්පන්නෙ පරිත්තෙ ව, බහිද්ධප්පකම්මකෙසුපි;
චතුස්ථෙතෙසු ධම්මෙසු, දිබ්බසොතං පවත්තති.

1117.

පච්චුප්පන්නො පරිත්තො ව, සද්දො ආරම්මණං යනො;
පරිත්තාරම්මණං පච්චු-ප්පන්නාරම්මණතං ගතං.

1118.

අත්තනො කුච්ඡිසද්දස්ස, සවනෙපි පරස්ස ව;
අප්පකම්මාරම්මණඤ්චෙව, බහිද්ධාරම්මණමිපි ව.

1119.

වෙතොපරියඤාණමිපි, පරිත්තාදීසු අට්ඨස්ස;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1120.

පරිත්තාරම්මණං හොති, පරිත්තානං පජානනෙ;
ජානනෙ මප්පකම්මානං තු, තං මහග්ගතගොචරං.

1121.

ජානනෙ පන මග්ගස්ස, ඵලස්සාපි පජානනෙ;
තදා පනස්ස ඤාණස්ස, අප්පමාණොච ගොචරො.

1122.

තං මග්ගාරම්මණං හොති, මග්ගචිත්තස්ස ජානනෙ;

පරියායෙනවෙනස්ස, මග්ගාරම්මණකා මතා.

1123.

අතීතෙ සත්තදිවස-බ්බන්තරෙ ව යදා පන;
අනාගතෙ තථා සත්ත-දිවසබ්බන්තරෙපි ව.

1124.

පරෙසං පන චිත්තස්ස, ජානනෙ සමුදිරිතං;
අතිතාරම්මණඤ්චෙව, තදානාගතගොචරං.

1125.

කථඤ්ච පන තං පච්චුප්පන්නගොචරතං ගතං;
පච්චුප්පන්නං තිධා වුත්තං, ඛණසන්නතිඅද්ධතො.

1126.

තත්ථ තික්ඛණසම්පත්තං, පච්චුප්පන්නඛණාදිකං;
එකද්වෙසන්නතිවාරපරියාපන්නමිදං පන.

1127.

සන්නතිපච්චුප්පන්නන්ති, ආහු සන්නතිකොවිදා;
එකබ්බවපරිච්ඡින්නං, පච්චුප්පන්නන්ති පච්ඡිමං.

1128.

ඛණාදිකත්තයං පච්චු-ප්පන්නං තමාහු කෙවිධ;
වෙනොපරියඤාණස්ස, හොති ආරම්මණං ඉති.

1129.

යථා ව පුප්ඵමුට්ඨිමිහි, උක්ඛිත්තෙ ගගනෙ පන;
අවස්සං එකමෙකස්ස, වණ්ටං වණ්ටෙන විජ්ඣති.

1130.

එවං මහාජනස්සාපි, චිත්තෙ ආවජ්ජිතෙ පන;
එකස්ස චිත්තමෙකෙන, අවස්සං පන විජ්ඣති.

1131.

යෙනාවජ්ජති චිත්තෙන, යෙන ජානාති වෙනසා;
තෙසං ද්වින්නං සහට්ඨානා-භාවතො තං න යුජ්ජති.

1132.

පවනාවජ්ජනානං තු, නානාරම්මණපත්තිනො;
අනිට්ඨෙ පන හි යානෙ, අයුත්තන්ති පකාසිතං.

1133.

තස්මා සන්තතිඅද්ධාන-පච්චුප්පන්නානමෙව තු;
වසෙන පච්චුප්පන්නං තං, හොති ආරම්මණං ඉදං.

1134.

පච්චුප්පන්නම්පි අද්ධාබ්‍යං, ඉදං ජවනවාරතො;
දීපෙනබ්බන්ති නිද්දිට්ඨං, තත්‍රායං දීපනානසො.

1135.

යදා පරස්ස චිත්තඤ්ඤි, ඤාතුමාවජ්ජතිද්ධිමා;
ආවජ්ජනමනො තස්ස, පච්චුප්පන්නබ්බවිහයං.

1136.

ආරම්මණං තදා කත්වා, තෙන සද්ධිං නිරුජ්ඣති;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, තස්ස චත්තාරි පඤ්ච වා.

1137.

එතෙසං පච්ඡිමං චිත්තං, ඉද්ධිචිත්තමුදිරිතං;
කාමාවචරචිත්තානි, සෙසානිති විනිද්දිසෙ.

1138.

එතෙසං පන සබ්බෙසං, නිරුද්ධං තු තදෙව ව;
චිත්තං ආරම්මණං හොති, තස්මා සබ්බානි තානිපි.

1139.

එකාරම්මණතං යන්ති, න නානාරම්මණානි හි;
අද්ධාවසා භවෙ පච්චු-ප්පන්නාරම්මණතො පන.

1140.

එකාරම්මණභාවෙපි, ඉද්ධිමානසමෙව ව;
පරස්ස චිත්තං ජානාති, නෙතරානි යථා පන.

1141.

චක්ඛුද්ධාරෙ තු විඤ්ඤාණං, රූපං පස්සති නෙතරං;
එවමෙව ව තං ඉද්ධි-චිත්තමෙව ව ජානාති.

1142.

පරචිත්තාරම්මණත්තා, බහිද්ධාරම්මණං සියා;
වෙතොපරියඤ්ඤාණම්පි, අට්ඨස්ථෙව පවත්ති.

1143.

පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණම්පි, පරිත්තාදීසු අට්ඨසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1144.

කාමාවචරඛන්ධානං, සමනුස්සරණෙ පන;
පරිත්තාරම්මණංයෙව, භොතීති පරිදීපයෙ.

1145.

රූපාවචරිකාරුප්පඛන්ධානුස්සරණෙ පන;
භවතීති හි ඤාතබ්බං, තං මහග්ගතගොචරං.

1146.

අතීතෙ අත්තනා මග්ගං, භාවිතං තු එලම්පි වා;
සමනුස්සරතො එව-ප්පමාණාරම්මණං සියා.

1147.

සමනුස්සරතො මග්ගං, මග්ගාරම්මණමෙව තං;
අතීතාරම්මණංයෙව, භොති එකන්තතො ඉදං.

1148.

වෙනොපරියඤ්ඤාණම්පි, යථාකම්මුපගම්පි ව;
අතීතාරම්මණා භොන්ති, කිඤ්චාපි අථ බො පන.

1149.

වෙනොපරියඤ්ඤාණස්ස, සත්තද්දිවසබ්භන්තරං;
අතීතං විත්තමෙවස්ස, ආරම්මණමුදිරිතං.

1150.

අතීතෙ වෙනනාමත්තං, යථාකම්මුපගස්සපි;
පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණස්ස, නත්ථි කිඤ්චි අගොචරං.

1151.

අප්ඤ්ඤාත්තාරම්මණං අත්ත-ඛන්ධානුස්සරණෙ සියා;
බහිද්ධාරම්මණං අඤ්ඤා-ඛන්ධානුස්සරණෙ භවෙ.

1152.

සරණෙ නාමගොත්තස්ස, තං නවත්තබ්බගොචරං;
පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණම්පි, අට්ඨස්ථෙව පවත්තති.

1153.

පච්චුප්පන්තෙ පරිත්තෙ ව, බහිද්ධප්ඤ්ඤාත්තිකෙසුපි;

වතුස්වෙතෙසු ධම්මෙසු, දිබ්බවක්ඛු පවත්තති.

1154.

දිබ්බසොතසමං දිබ්බ-වක්ඛුආරම්මණක්කමෙ;
රූපං සද්දොති ද්විත්තං තු, අයමෙව විසෙසතා.

1155.

අනාගතංසඤ්ඤාණම්පි, පරිත්තාදීසු අට්ඨසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1156.

නිබ්බත්තිස්සති යං කාමා-වචරෙති පජානතො;
පරිත්තාරම්මණං හොති, රූපාරූපෙස්වනාගතෙ.

1157.

නිබ්බත්තිස්සති යඤ්චාපි, සියා මහග්ගතගොචරං;
භාවෙස්සති අයං මග්ගං, ඵලං සච්ඡිකරිස්සති.

1158.

ඵචං පජානතෙ අප්ප-මාණාරම්මණතං භවෙ;
මග්ගං භාවෙස්සතිච්චෙව, ජානතෙ මග්ගගොචරං.

1159.

ඵකන්තෙන ඉදං ඤාණං, හොතානාගතගොචරං;
වෙනොපරියං තු කිඤ්චාපි, හොතානාගතගොචරං.

1160.

අථ ඛො පන තං සත්ත-දිවසබ්බන්තරං පන;
විත්තමෙව ච ජානාති, න හි තං අඤ්ඤගොචරං.

1161.

අනාගතංසඤ්ඤාණස්ස, අනාගතංසගොචරං;
“අභං දෙවො භවිස්සාමි”-ච්චෙවමජ්ඣත්තගොචරං.

1162.

“තිස්සො චුස්සො අමුත්‍රායං,
නිබ්බත්තිස්සතිනාගතෙ”;
ඉච්චෙවං ජානතෙ තස්ස,
බහිද්ධාරම්මණං සියා.

1163.

ජානන නාමගොත්තස්ස, යස්ස කස්සවිනාගතෙ;
පුබ්බෙනිවාසඤ්ඤාණංව, තං නවත්තබ්බගොවරං.

1164.

යථාකම්මුපගඤ්ඤාණං, පරිත්තාදීසු පඤ්චසු;
ආරම්මණවිභාගෙසු, පවත්තති කථං පන.

1165.

ජානන කාමකම්මස්ස, පරිත්තාරම්මණං සියා;
තථා මහග්ගතකම්මස්ස, තං මහග්ගතගොවරං.

1166.

අතීතමෙව ජානාති, තස්මා වාතීතගොවරං;
අජ්ඣත්තාරම්මණං හොති, අත්තනො කම්මජානනෙ.

1167.

බහිද්ධාරම්මණං හොති, පරකම්මපජානනෙ;
එවං පවත්ති ඤාතබ්බා, යථාකම්මුපගස්සපි.

1168.

සත්තන්තම්පි අභිඤ්ඤානං, චුත්තො ආරම්මණක්කමො;
එත්ථ චුත්තනයෙනෙව, වෙදිතබ්බො විභාවිනා.

1169.

විවිධත්ථවණ්ණපදෙහි සම්පන්නං,
මධුරත්ථමතිනීහරං ගන්ථං;
සොතුජනස්ස හදයපිතිකරං,
සුණෙය්‍ය කොච්ඡි මනුජො සචෙතනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ අභිඤ්ඤාරම්මණනිද්දෙසො නාම

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

18. අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො

දිට්ඨිවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1170.

සමාධිං පන සාහිඤ්ඤං, භාවෙත්වා තදනන්තරං;
භාවෙතබ්බා යතො පඤ්ඤා, හික්ඛුනා තෙන ධිමතා.

1171.

තතොහං දානි චක්ඛාමි, පඤ්ඤාභාවනමුත්තමං;
සමාසෙනෙව භික්ඛුනං, පරං පීතිසුඛාවහං.

1172.

කා පඤ්ඤා පන කො චත්ථො,
කිමස්සා ලක්ඛණාදිකං;
කතිධා සා කථං තෙන,
භාවෙනබ්බාති චුච්චතෙ. —

1173.

පඤ්ඤා විපස්සනාපඤ්ඤා, පුඤ්ඤචිත්තසමායුතා;
පජානාතීති පඤ්ඤා සා, ජානනා වා පකාරතො.

1174.

සඤ්ඤාවිඤ්ඤාණපඤ්ඤානං, කො විසෙසො කිමන්තරං;
සඤ්ඤාවිඤ්ඤාණපඤ්ඤානං, ජානනත්තෙ සමෙපි ව.

1175.

යා සඤ්ජානනමත්තංව, සඤ්ඤා නිලාදිතො පන;
ලක්ඛණජ්ජට්ඨෙධං තු, කාතුං සක්කොති නෙව සා.

1176.

විඤ්ඤාණං පන ජානාති, නිලපිතාදිගොචරං;
සක්කොතිපි අනිච්චාදිලක්ඛණං පටිච්ඡික්ඛිතුං.

1177.

උස්සක්කිත්වා න සක්කොති, මග්ගං පාපෙතුමෙව තං;
පඤ්ඤා චුත්තනයං කාතුං, සක්කොති තිව්ධම්පි තං.

1178.

ඉමෙසං පන තිණ්ණම්පි, විසෙසො සමුදිරිතො;
සබ්බෙසං පන ධම්මානං, සභාවපට්ඨෙධනං.

1179.

ලක්ඛණං පන පඤ්ඤාය, ලක්ඛණඤ්ඤාහි දීපිතං;
සම්මොහනන්ධකාරස්ස, විද්ධංසනරසා මතා.

1180.

අසම්මොහපච්චුපට්ඨානා, සමාධාසන්නකාරණා;
ඵවමෙත්ථ ව විඤ්ඤෙය්‍යා, පඤ්ඤාය ලක්ඛණාදිකා.

කතිධාති එත්ථ –

1181.

ලක්ඛණෙනෙකධා වුත්තා,
ලොකිකාලොකිකා ද්විධා;
ලොකියෙනෙත්ථ මග්ගෙන,
යුත්තා සා ලොකිකා සියා.

1182.

ලොකුත්තරෙන මග්ගෙන, යුත්තා ලොකුත්තරා මතා;
තිවිධාපි සියා පඤ්ඤා, චිත්තාසුතමයාදිතො.

1183.

තත්ථත්තනොව චිත්තාය, නිජ්චන්තත්තාති තස්ස සා;
භොති චිත්තාමයා පඤ්ඤා, භූරිපඤ්ඤෙන දෙසිතා.

1184.

පරතො පන සුත්ථාන, ලද්ධා පඤ්ඤා අයං ඉධ;
සුතෙනෙව ච නිජ්චන්තා, පඤ්ඤා සුතමයා මතා.

1185.

යථා වාපි තථා චෙත්ථ, භාවනාය වසෙන තු;
නිජ්චන්තා අප්පනාපත්තා, පඤ්ඤා සා භාවනාමයා.

1186.

පටිසම්භිදාවතුක්කස්ස, වසෙන චතුධා සියා;
අත්ථධම්මනිරුත්තිසු, ඤාණං ඤාණෙසු තිසුපි.

1187.

යං කිඤ්චි පච්චයුජ්ජන්තං, විපාකා ව ක්‍රියා තථා;
නිබ්බානං භාසිතත්ථො ව, පඤ්චෙනෙ අත්ථසඤ්ඤිතා.

1188.

ඵලනිබ්බත්තකො හෙතු, අරියමග්ගො ව භාසිතං;
කුසලාකුසලඤ්චෙති, පඤ්චෙනෙ ධම්මසඤ්ඤිතා.

1189.

තස්මිං අත්ථෙව ච ධම්මෙව ච, යා සභාවනිරුත්ති තු;
නිරුත්තිති ච නිද්දිට්ඨා, නිරුත්තිකුසලෙන සා.

1190.

ඤාණං ආරම්භණං කත්වා, තිවිධං පච්චවෙක්ඛතො;
තෙසු ඤාණෙසු යං ඤාණං, පටිභානන්ති තං මතං.

1191.

පරියත්තිපරිපුච්ඡාහි, සවනාධිගමෙහි ච;
පුබ්බයොගෙන ගච්ඡන්ති, පහෙදං පටිසම්භිදා.

කථං භාවෙනබ්බාති එත්ථ —

1192.

බන්ධාදීසු හි ධම්මෙසු, භූමිභූතෙසු යොගිනා;
උග්ගහාදිවසෙනෙත්ථ, කත්වා පරිවයං පන.

1193.

සීලං චිත්තවිසුද්ධිඤ්ච, සම්පාදෙත්වා තතො පරං;
දිට්ඨිසුද්ධාදයො පඤ්ච, සම්පාදෙන්තෙන සුද්ධියා.

1194.

තාය පඤ්ඤාය යුත්තෙන, භීතෙන ජනනාදිතො;
භාවෙනබ්බා භවාභාවං, පත්ථයන්තෙන හික්ඛුනා.

1195.

රූපඤ්ච වෙදනා සඤ්ඤා, සඬ්ඛාරා වෙච සබ්බසො;
විඤ්ඤාණඤ්චෙති පඤ්චෙතෙ, බන්ධා සම්බුද්ධදෙසිතා.

1196.

තත්ථ යං කිඤ්චි රූපං තං, අතීතානාගතාදිකං;
අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා, සුඛමොලාරිකම්පි වා.

1197.

භීතං වාපි පණීතං වා, යං දුරෙ යඤ්ච සන්තිකෙ;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, රූපක්ඛන්ධොති වුච්චති.

1198.

ඉතරෙසුපි යං කිඤ්චි, තං වෙදයිතලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, වෙදනාක්ඛන්ධතා කතා.

1199.

චිත්තජං පන යං කිඤ්චි, තං සඤ්ජානනලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති වුච්චති.

1200.

යං කිඤ්චි චිත්තසම්භූතං, අභිසංඛාරලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, සංඛාරක්ඛන්ධතා කතා.

1201.

තත්ථ චිත්තං තු යං කිඤ්චි, තං විජානනලක්ඛණං;
සබ්බං තමෙකතො කත්වා, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධතා කතා.

1202.

චත්තාරො ච මහාභූතා, උපාදා චතුවිසති;
අට්ඨවිසතිධා චෙතං, රූපං රූපන්ති ගණ්හති.

1203.

ඵකාසිතියා චිත්තෙන, සංයුත්තා චෙදනාදයො;
චෙදනාසඤ්ඤාසංඛාර-විඤ්ඤාණක්ඛන්ධසඤ්ඤිතා.

1204.

චත්තාරොරූපිනො ඛන්ධෙ, නාමන්ති පරිගණ්හති;
රූපක්ඛන්ධො භවෙ රූපං, නාමක්ඛන්ධා අරූපිනො.

1205.

රූප්පනලක්ඛණං රූපං, නාමං නමනලක්ඛණං;
ඉති සංඛිප්පෙතො නාම-රූපං සො පරිගණ්හති.

1206.

ඵාලෙන්නො විය තාලස්ස, කන්දං තු යමකං ද්විධා;
චචත්ථපෙති නාමඤ්ච, රූපඤ්චාති ද්විධා පන.

1207.

නාමතො රූපතො අඤ්ඤො,
සත්තො වා පුග්ගලොපි වා;
අත්තා වා කොචි නත්ථිති,
නිට්ඨං ගච්ඡති සබ්බදා.

1208.

ඵචං චචත්ථපෙත්වා සො, නාමරූපං සභාවතො;
සත්තසම්මොහසාතත්ථං, බහුසුත්තවසෙතිධ.

1209.

නාමරූපමත්තඤ්ඤෙව, නත්ථි කොචිධ පුග්ගලො;
ඵචමෙත්ථ පණ්ඩිතො පොසො, චචත්ථපෙති තං පන.

වුත්තං හෙතං —

1210.

“යථාපි අභිගසමිහාරා,
හොති සද්දො රථො ඉති;
එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු,
හොති සත්තොති සම්මුති” ති.

1211.

යථාපි දාරුයන්තමිපි, නිජ්ජීවඤ්ච නිරිහකං;
දාරුරජ්ජුසමායොගෙ, තං ගච්ඡතිපි තිට්ඨති.

1212.

තථෙදං නාමරූපමිපි, නිජ්ජීවඤ්ච නිරිහකං;
අඤ්ඤමඤ්ඤසමායොගෙ, තං ගච්ඡතිපි තිට්ඨති.

තෙනාහු පොරාණා —

1213.

“නාමඤ්ච රූපඤ්ච ඉධන්ථි සච්චතො,
න හෙත්ථ සත්තො මනුජො ච විජ්ජති;
සුඤ්ඤං ඉදං යන්තමිවාහිසඛිඛතං,
දුක්ඛස්ස පුඤ්ජො තිණකට්ඨසාදිසො” ති.

1214.

අඤ්ඤමඤ්ඤපනිස්සාය, දණ්ඩකෙසු ධීතෙසු හි;
එකස්මිං පතමානෙ තු, තථෙව පතතීතරො.

තෙනාහු පොරාණා —

1215.

“යමකං නාමරූපඤ්ච, උභො අඤ්ඤොඤ්ඤනිස්සිතා;
එකස්මිං හිජ්ජමානස්මිං, උභො හිජ්ජන්ති පච්චයා” ති.

1216.

උතින්තං නාමරූපානං, නාමං නිත්තෙජමෙත්ථ තං;
සකෙනෙව හි තෙජෙන, න සක්කොති පචත්තිතුං.

1217.

න ඛ්‍යාහරති නො සෙති, න තිට්ඨති න ගච්ඡති;
න හෙදෙති න වොරෙති, න භුඤ්ජති න බාදති.

1218.

තථා රූපමිපි නිත්තෙජං, විනා නාමඤ්ච සබ්බථා;
සකෙනෙව හි තෙජෙන, න සක්කොති පවත්තිතුං.

1219.

භුඤ්ජාමිති පිවාමිති, බාදාමිති තථෙව ව;
රොදාමිති හසාමිති, රූපස්සෙතං න විජ්ජති.

1220.

නාමං නිස්සාය රූපං තු, රූපං නිස්සාය නාමකං;
පවත්තිති සදා සබ්බං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

1221.

ඉමස්ස පන අත්ථස්ස, ආවිභාවත්ථමෙව ව;
ජචින්ධපීඨසජ්ජිතං, චත්තබ්බා උපමා ඉධ.

1222.

යථා හි නාවං නිස්සාය, මනුස්සා යන්ති අණ්ණංවෙ;
එවං රූපමිපි නිස්සාය, නාමකායො පවත්තිති.

1223.

යථා මනුස්සෙ නිස්සාය, නාවා ගච්ඡති අණ්ණංවෙ;
එවං නාමමිපි නිස්සාය, රූපකායො පවත්තිති.

1224.

සත්තසඤ්ඤං විනොදෙත්වා, නාමරූපස්ස සබ්බථා;
යාථාචදස්සනං එතං, “දිට්ඨිසුද්ධි”ති වුච්චති.

1225.

පරිමුච්චිතුකාමො ව, දුක්ඛතො ජාතිආදිතො;
අන්තද්වයං විචජ්ජෙත්වා, භාවයෙ පන පණ්ඩිතො.

1226.

දිට්ඨිවිසුද්ධිමිමං පරිසුද්ධං,
සුච්ඡිතරං තු කරොති නරො යො;
දිට්ඨිගතානි මලානි අසෙසං,
නාසමුපෙන්නි හි තස්ස නරස්ස.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ දිට්ඨිවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො.

19. එකුනවීසතිමො පරිච්ඡෙදො

කඨිබාවිතරණවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1227.

එතස්ස නාමරූපස්ස, ජානිත්වා හෙතුපච්චයෙ;
කඨිබා තීසු පනද්ධාසු, විතරිත්වා යීතං පන.

1228.

කඨිබාවිතරණං නාම, ඤාණං තං සමුදිරිතං;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, අත්ථකාමෙන භික්ඛුනා.

1229.

නාමරූපස්ස කො හෙතු, කොනු වා පච්චයො භවෙ;
ආවජ්ජිත්වා තම්චිවෙවං, රූපකායස්ස තාවදෙ.

1230.

කෙසා ලොමා නබා දන්තා, තවො මංසං නභාරු ව;
අට්ඨිමිඤ්ජඤ්ච වක්කඤ්ච, හදයං යකනම්පි ව.

1231.

ඉච්චෙවමාදිබාත්තිංස-කොට්ඨාසපච්චයස්ස භි;
පරිග්ගණ්හති කායස්ස, මනසා හෙතුපච්චයෙ.

1232.

අවිජ්ජා තණ්හපාදානං, කම්මං හෙතු චතුබ්බිධො;
එතස්ස රූපකායස්ස, ආභාරො පච්චයො මනො.

1233.

ජනකො හෙතු අක්ඛාතො,
පච්චයො අනුපාලකො;
හෙත්වඬිකුරස්ස බීජං තු,
පච්චයා පථවාදයො.

1234.

ඉතිමෙ පඤ්ච ධම්මා භි, හෙතුපච්චයතං ගතා;
අවිජ්ජාදයො තයො තත්ථ, මාතාව උපනිස්සයා.

1235.

ජනකං පන කම්මං තු, පුත්තස්ස භි පිතා විය;
ධාතී විය කුමාරස්ස, ආභාරො ධාරකො භවෙ.

1236.

ඉච්චෙවං රූපකායස්ස, සො පච්චයපරිග්ගහං;
කත්වා පුනපි “චක්ඛුඤ්ච, රූපමාලොකමෙව ව.

1237.

පට්ඨව චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, හොති” ඉච්චෙවමාදිනා;
නායෙන නාමකායස්ස, පච්චයං පරිගණ්හති.

1238.

සො ඵ්චං නාමරූපස්ස, වුත්තිං දිස්වාන පච්චයා;
යථා ඵතරහිදං තු, අතීතෙපි තථෙවිදං.

1239.

පච්චයා ව පවත්තිත්ථ, තථෙවානාගතෙපි ව;
පවත්තිස්සති අද්ධාසු, තීස්ථෙවං අනුපස්සති.

1240.

තස්සෙවං පස්සතො යා සා, පුබ්බන්තෙ පඤ්චධා තථා;
අපරන්තෙ සියා කඨිබ්බා, පඤ්චධා සමුදිරිතා.

1241.

පච්චුප්පන්තෙපි අද්ධානෙ, ඡබ්බිධා පරිකිත්තිතා;
සබ්බා වානවසෙසාව, යොගිතො සා පහියාති.

1242.

ඵකො කම්මවිපාකානං, වසෙනාපි ව පණ්ඩිතො;
ඵතස්ස නාමරූපස්ස, පච්චයං පරිගණ්හති.

1243.

කම්මං චතුබ්බිධං දිට්ඨි-ධම්මවෙදනියං තථා;
උපපජ්ජාපරාපරියා-හොසිකම්මවසා පන.

තත්ථ ඵකජවනවිටියං සත්තසු චිත්තෙසු කුසලා වා අකුසලා වා
පට්ඨජවනවෙතනා දිට්ඨධම්මවෙදනියකම්මං නාම. තං ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ
විපාකං දෙති, තථා අසක්කොත්තං පන “අහොසිකම්මං නාහොසි කම්මවිපාකො, න
හවිස්සති කම්මවිපාකො, නත්ථි කම්මවිපාකො” ති ඉමස්ස තිකස්ස වසෙන
අහොසිකම්මං නාම හොති. අත්ථසාධිකා පන සත්තමජවනවෙතනා
උපපජ්ජවෙදනියකම්මං නාම. තමනන්තරෙ අත්තභාවෙ විපාකං දෙති, තථා
අසක්කොත්තං වුත්තනායෙන අහොසිකම්මං නාම හොති. උභිත්තමන්තරෙ
පඤ්චජවනවෙතනා අපරාපරියවෙදනියකම්මං නාම. තමනාගතෙ යදා ඔකාසං ලහති,
තදා විපාකං දෙති, සති සංසාරජ්වත්තියා අහොසිකම්මං නාම න හොති.

1244.

අපරං චතුබ්බිධං කම්මං, ගරුකං බහුලම්පි ව;
ආසන්නඤ්ච කටත්තා ව, කම්මන්ති සමුදිරිතං.

1245.

අඤ්ඤං චතුබ්බිධං කම්මං, ජනකං උපථම්භකං;
තප්පපිළකං කම්ම-මුපසාතකමෙව ව.

තත්ථ ජනකං නාම කුසලං වා අකුසලං වා කම්මං පටිසන්ධියම්පි පවත්තෙපි රූපාරූපවිපාකක්ඛන්තො ජනෙති. උපත්ථම්භකං පන විපාකං ජනෙතුං න සක්කොති, අඤ්ඤෙන කම්මෙන දින්නාය පටිසන්ධියා ජනිතෙ විපාකෙ උප්පජ්ජනකසුඛදුක්ඛං උපත්ථම්භෙති, අද්ධානං පවත්තෙති. උපපිළකං පන අඤ්ඤෙන කම්මෙන දින්නාය පටිසන්ධියා ජනිතෙ විපාකෙ උප්පජ්ජනකසුඛදුක්ඛං පිළෙති බාධති, අද්ධානං පවත්තිතුං න දෙති. උපසාතකං පන සයං කුසලම්පි අකුසලම්පි සමානං අඤ්ඤං දුබ්බලකම්මං සාතෙත්වා තස්ස විපාකං පටිබාහිත්වා අත්තනො විපාකස්ස ඔකාසං කරොති. එවං පන කම්මෙන ඔකාසෙ කතෙ තං විපාකමුප්පන්නං නාම භොති. ඉති ඉමං ද්වාදසවිධං කම්මං කම්මවට්ටෙ පක්ඛිපිත්වා එවමෙකො කම්මවිපාකවසෙන නාමරූපස්ස පච්චයපරිග්ගහං කරොති.

ඉති එවං කම්මවිපාකවට්ටවසෙන නාමරූපස්ස පවත්තිං දිස්වා “යථා ඉදං එතරහි, එවමතීතෙපි අද්ධානෙ කම්මවිපාකවසෙන පච්චයතො පවත්තිත්ථ, අනාගතෙපි පවත්තිස්සති” ති ඉති කම්මඤ්චෙව විපාකො වාති කම්මවිපාකවසෙන ලොකො පවත්තතීති තං සමනුපස්සති. තස්සෙවං සමනුපස්සතො සබ්බා සොළසවිධා කඬ්ඛා පහියාති.

1246.

භෙතුඵලස්ස සම්බන්ධවසෙනෙව පවත්තති;
කෙවලං නාමරූපන්ති, සම්මා සමනුපස්සති.

1247.

එවං කාරණතො උද්ධං, කාරණං න ව පස්සති;
පාකපවත්තිතො උද්ධං, න පාකපට්චෙදකං.

තෙනාහු පොරාණා –

1248.

“කම්මස්ස කාරකො නත්ථි, විපාකස්ස ව චෙදකො;
සුද්ධධම්මා පවත්තන්ති, එවෙනං සම්මදස්සනං.

1249.

එවං කම්මෙ විපාකෙ ව, වත්තමානෙ සභෙතුකෙ;

බීජරුක්කාදිකානංව, පුබ්බා කොටි න නායති.

1250.

අනාගතෙපි සංසාරෙ, අප්පවත්ති න දිස්සති;
එතමත්ථමනඤ්ඤාය, තිත්ථියා අසයංවසී.

1251.

සත්තසඤ්ඤං ගහෙත්වාන, සස්සතුව්ඡෙදදස්සිනො;
ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිං ගණ්හන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤවිරොධිනො.

1252.

දිට්ඨිබන්ධනබද්ධා තෙ, තණ්හාසොතෙන වුය්හරෙ;
තණ්හාසොතෙන වුය්හන්තා, න තෙ දුක්ඛා පමුච්චරෙ.

1253.

එවමෙනං අභිඤ්ඤාය, භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
ගම්භිරං නිපුණං සුඤ්ඤං, පච්චයං පටිවිජ්ඣති.

1254.

කම්මං තත්ථි විපාකම්භි, පාකො කම්මෙ න විජ්ජති;
අඤ්ඤමඤ්ඤං උභො සුඤ්ඤා, න ච කම්මං විනා ඵලං.

1255.

යථා න සුරියෙ අග්ගි, න මණ්ඩ්භි න ගොමයෙ;
න තෙසං ඛහි සො අත්ථි, සම්භාරෙහි ච ජායති.

1256.

තථා න අන්තො කම්මස්ස, විපාකො උපලබ්භති;
ඛහිද්ධාපි න කම්මස්ස, න කම්මං තත්ථ විජ්ජති.

1257.

ඵලෙන සුඤ්ඤං තං කම්මං, ඵලං කම්මෙ න විජ්ජති;
කම්මඤ්ච ඛො උපාදාය, තතො නිබ්බත්තතෙ ඵලං.

1258.

න හෙත්ථ දෙවො බ්‍රහ්මා වා,
සංසාරස්සත්ථි කාරකො;
සුද්ධධම්මා පවත්තන්ති,
හෙතුසම්භාරපච්චයා''ති.

1259.

එවං නානප්පකාරෙහි, නාමරූපස්ස පච්චයං;
පරිග්ගහෙත්වා අද්ධාසු, තරිත්වා කඨිබමුට්ඨිකං.

1260.

කඨිබාවිතරණං නාම, ඤාණං තං සමුදිරිතං;
ධම්මට්ඨිති යථාභූතං, තං සම්මාදස්සනන්තිපි.

1261.

ඉමිනා පන ඤාණෙන,
සංයුත්තො බුද්ධසාසනෙ;
භොති ලද්ධපතිට්ඨොව,
සොතාපන්නො හි වුළුකො.

1262.

තස්මා සපඤ්ඤො පන අත්ථකාමො,
යො නාමරූපස්ස හෙතුපච්චයානි;
පරිග්ගහං සාධු කරොති ධීරො,
බ්ඡ්පං ස නිබ්බානපුරං උපෙති.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ කඨිබාවිතරණවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

එකුනවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

20. විසතිමො පරිච්ඡෙදො

මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1263.

කලාපසම්මසනෙනෙව,
යොගො කරණියො සියා;
මග්ගාමග්ගෙ තු ඤාණං ත-
මධිගන්තුං පනිච්ඡතා.

1264.

පච්චුප්පන්නස්ස ධම්මස්ස, නිබ්බත්ති උදයො මනො;
වයො විපරිණාමොති, තස්සෙව සමුදිරිතා.

1265.

අනුපස්සනාපි ඤාණන්ති, වරඤාණෙන දෙසිතං;
සො පනෙවං පජානාති, යොගාවචරමාණොවො.

1266.

ඉමස්ස නාමරූපස්ස, පුබ්බෙ උප්පත්තිනො පන;
නිවයො රාසි වා නත්ථි, තථා උප්පජ්ජතොපි ව.

1267.

රාසිනො නිවයා වාපි, නත්ථි ආගමනන්ති ව;
තථා නිරුජ්ඣමානස්ස, න දිසාගමනන්ති ව.

1268.

නිරුද්ධස්සාපි එකස්මිං, යානෙ නත්ථි වයොති ව;
එත්ථ විණුපමා චුත්තා, එතස්සත්ථස්ස දීපනෙ.

1269.

උදබ්බයමනක්කාරමෙවං සඬ්ඛෙපතො පන;
කත්ථා තස්සෙව ඤාණස්ස, විභඩ්ගස්ස වසෙන තු.

1270.

“අවිජ්ජාසමුදයා රූපසමුදයො”ති හි ආදිනා;
නයෙනෙකෙකඛන්ධස්ස, උදයබ්බයදස්සනෙ.

1271.

දස දසාති කත්ථාන, චුත්තා පඤ්ඤාසලක්ඛණා;
තෙසං පන වසෙනාපි, ධම්මෙ සමනුපස්සති.

1272.

එවං රූපුදයො හොති, එවමස්ස වයො ඉති;
උදෙති එවං රූපමිපි, එවං රූපං තු වෙති ව.

1273.

එවං පච්චයනොපෙත්ථ, ඛණනො උදයබ්බයං;
පස්සනො සබ්බධම්මා ව, පාකටා හොන්ති තස්ස තෙ.

1274.

උදකෙ දණ්ඩරාජීව, ආරග්ගෙරිව සාසපො;
විජ්ජුප්පාදාව ධම්මා තෙ, පරිත්තට්ඨායිනො සිග්ගං.

1275.

කදලීසුපිනාලාතවක්කමායුපමා ඉමෙ;
අසාරා පන නිස්සාරා, හුත්ථා බායන්ති යොගිනො.

1276.

එවමෙත්තාවතා තෙන, උදයබ්බයදස්සනං;
ලක්ඛණානි ව පඤ්ඤාස, පටිච්ඡික්ඛ යීතං පන.

1277.

ඤාණං අධිගතං හොති, තරුණං පයමං පන;
යස්ස වාධිගමා යොගී, හොතාරද්ධවිපස්සකො.

1278.

විපස්සනාය හෙතාය,
කරුණායාථ යොගිනො;
විපස්සකස්ස ජායන්තෙ,
උපක්ලෙසා දසෙවිමෙ.

1279.

ඔභාසො පීති පස්සද්ධි, ඤාණං සද්ධා සතී සුඛං;
උපෙක්ඛා වීරියං නිකන්තීති, උපක්ලෙසා දසෙවිමෙ.

1280.

සම්පත්තපටිච්චධස්ස, සොතාපන්නාදිනොපි ව;
තථා විජ්ජපිපන්නස්ස, උපක්ලෙසා න ජායරෙ.

1281.

සම්මාව පටිපන්නස්ස, යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො;
සදා විපස්සකස්සෙව, උජ්ජජ්ජන්ති කිරස්සු තෙ.

1282.

විපස්සනාය ඔභාසො, ඔභාසොති පච්චිචති;
තස්මිං පන සමුජ්ජන්නො, යොගාවචරභික්ඛු සො.

1283.

මග්ගජ්ජත්තො ඵලජ්ජත්තො, අහමස්මීති ගණ්හති;
අමග්ගංයෙව මග්ගොති, තස්සෙවං පන ගණ්හතො.

1284.

එවං විපස්සනාවිටී,
ඔක්කන්තා නාම හොති සා;
ඔභාසමෙව සො භික්ඛු,
අස්සාදෙන්තො නිසීදති.

1285.

පීති විජ්ජස්සනාපීති, තස්ස තස්මිං බණෙ පන;

තදා පඤ්චවිධා පීති, ජායන්තෙ බුද්ධිකාදිකා.

1286.

විපස්සනාය පස්සද්ධි, පස්සද්ධිති පවුච්චති;
යොගිතො කායචිත්තානි, පස්සද්ධානෙව හොන්ති හි.

1287.

ලහුනි ච මුදුනෙව, කම්මඤ්ඤානෙව හොන්ති හි;
පස්සද්ධාදීහි සො හික්ඛු, අනුග්ගහිතමානසො.

1288.

අමානුසිං රතිං නාම,
අනුභොති අනුත්තරං;
යං සන්ධාය ච ගාථායො,
භාසිතා හි මහෙසිනා.

1289.

“සුඤ්ඤාගාරං පවිට්ඨස්ස, සන්තචිත්තස්ස හික්ඛුනො;
අමානුසි රති හොති, සම්මා ධම්මං විපස්සතො.

1290.

“යතො යතො සම්මසති, ඛන්ධානං උදයබ්බයං;
ලහති පිතිපාමොජ්ජං, අමතං තං විජානත”න්ති.

1291.

ඤාණාදයො උපක්කෙසා, ඤෙය්‍යා චුත්තනයෙනිධ;
එතෙ දස උපක්කෙසා, චජ්ජනියාව යොගිනා.

1292.

එත්ථොභාසාදයො ධම්මා,
උපක්කෙසස්ස චත්ථුතො;
උපක්කෙසාති නිද්දිට්ඨා,
උපක්කෙසතිකන්ති තු.

1293.

තං තමාවජ්ජමානස්ස, භාවනා පරිභායති;
අසත්තෙ සත්තසඤ්ඤී ච, හොති අප්පස්සුතො නරො.

1294.

සබ්බොභාසාදයො ධම්මෙ, න මග්ගොති විචාරයං;
මග්ගො විපස්සනාඤාණං, ඉච්චෙවං පන පණ්ඩිතො.

1295.

වචන්ථපෙනි මග්ගඤ්ච, අමග්ගඤ්චෙව චෙනසා;
තස්ස චෙවං අයං මග්ගො, නායං මග්ගොති යොගිනො.

1296.

මග්ගාමග්ගඤ්ච විඤ්ඤාය, ධීතඤ්ඤාණමිදං පන;
මග්ගාමග්ගෙසුඤ්ඤාණන්ති, භූරිඤ්ඤාණෙන දෙසිතං.

1297.

මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනෙසු කොවිදා,
සාරාසාරචෙදිනො සමාහිතාහිතා;
මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනන්ති තං ඉදං,
බුද්ධා බුද්ධසාවකා වදන්ති වාදිනො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

නාම වීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

21. එකවීසතිමො පරිච්ඡෙදො

පටිපදාඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1298.

අට්ඨඤ්ඤාණවසෙනෙව, සිබ්බාපක්කා විපස්සනා;
නවමං පටිපදාඤ්ඤාණ-දස්සනන්ති පවුච්චති.

1299.

අට්ඨ ඤාණානි නාමෙත්ථ, චෙදිතබ්බානි විඤ්ඤානා;
උපක්ලෙසවිනිමුත්තං, ඤාණං සුවිසදං පන.

1300.

උදයබ්බයෙ ව භඬ්ගෙ ව, භයෙ ආදීනචෙ තථා;
නිබ්බිදාපස්සනාඤ්ඤාණං, ඤාණං මුච්චිතුකමායනා.

1301.

පටිසඬ්ඛා ව සඬ්ඛාරෙ, උපෙක්ඛාඤ්ඤාණමට්ඨමං;
ඉමානි අට්ඨ ඤාණානි, නවමං සච්චානුලොමකං.

1302.

සච්චානුලොමඤ්ඤාණන්ති, අනුලොමං පවුච්චති;
තං සම්පාදෙතුකාමෙන, යොගාවචරහික්ඛුනා.

1303.

උදයබ්බයඤාණං තං, ආදිං කත්වා පනට්ඨස්ස;
එතෙස්ස පන ඤාණෙස්ස, යොගො කරණියො පන.

1304.

යථානුක්කමතො තස්ස, තෙස්ස ඤාණෙස්ස අට්ඨස්ස;
අනිච්චාදිවසෙනෙව, යොගං කත්වා ධීතස්ස හි.

1305.

අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති, සඬබ්බාරෙ අනුපස්සතො;
අට්ඨන්තං පන ඤාණානං, වසෙන පන යොගිතො.

1306.

විපස්සනා සිබ්බාපත්තා, හොති වුට්ඨානගාමිනී;
සච්චානුලොමඤාණන්ති, අයමෙව පවුච්චති.

1307.

සඬබ්බාරුපෙක්ඛාඤාණං තං, ආසෙවන්තස්ස යොගිතො;
ඉදානි තස්ස මග්ගො ව, සමුප්පජ්ජිස්සතිති හි.

1308.

සඬබ්බාරුපෙක්ඛා සඬබ්බාරෙ, අනිච්චා දුක්ඛාති වා තථා;
සම්මසිත්වා භවඬ්ගං තු, පුන වොතරතෙව සා.

1309.

භවඬ්ගානන්තරං සඬබ්බාරු-පෙක්ඛාගතනායෙන තු;
අනිච්චාදිවසෙනෙව, සඬබ්බාරෙ පන ගොචරං.

1310.

කුරුමානං මනොද්චාරෙ, ජායතාවජ්ජනං තතො;
භවඬ්ගාවට්ඨනං කත්වා, ජාතස්සානන්තරං පන.

1311.

සඬබ්බාරෙ ගොචරං කත්වා, පයමං ජවනමානසං;
උප්පජ්ජතිති තං විත්තං, පරිකම්මන්ති වුච්චති.

1312.

තදනන්තරමෙවඤ්ඤං, සඬබ්බාරාරම්මණං පුන;
දුතියං ජවනං හොති, උපචාරන්ති තං මතං.

1313.

තදනන්තරං තං හොති, තථා සඨ්ඛාරගොචරං;
තතියං ජවනවිත්තං, අනුලොමන්ති සඤ්ඤිතං.

1314.

පුරිමානං පනට්ඨන්තං, ඤාණානං අනුලොමතො;
බොධිපක්ඛියධම්මානං, උද්ධඤ්ච අනුලොමතො.

1315.

තෙනෙව තං හි සච්චානුලොමඤාණං පවුච්චති;
ඉදං හි පන සච්චානු-ලොමඤාණං මහෙසිනා.

1316.

“වුට්ඨානගාමිනියා හි, පරියොසාන”න්ති භාසිතං;
ඤෙය්‍යං සබ්බපකාරෙන, පරියොසානන්ති ගොත්‍රභූ.

1317.

ඉතිනෙකෙහි නාමෙහි, කිත්තිතායා මහෙසිනා;
වුට්ඨානගාමිනී සන්තා, පරිසුද්ධා විපස්සනා.

1318.

වුට්ඨාතුකාමො සංසාරදුක්ඛපඨකා මහබ්භයා;
කරෙය්‍ය සතතං තත්ථ, යොගං පණ්ඩිතජාතිකො.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ පටිපදාඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

එකවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

22. බාවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො

1319.

ඉතො පරං තු හික්ඛුස්ස, හොති ගොත්‍රභූමානසං;
ආවජ්ජනියධානන්තා, මග්ගවිත්තස්ස තං පන.

1320.

න වජ්ජපටිපදාඤාණ-දස්සනං වා තථෙව ව;
ඤාණදස්සනසුද්ධිං වා, භජතෙ න කුදාවනං.

1321.

උභින්නමන්තරා එතං, අබ්බොහාරිකමෙව තං;

විපස්සනාය සොතස්මිං, පතිතත්තා විපස්සනා.

1322.

පොච්ඡ්ඡනිකගොත්තං වා, අභිභූයා පවත්තිතො;
ගොත්තං වුච්චති නිබ්බානං, තතො භවති ගොත්‍රභූ.

1323.

ඤාණං චතුස්ස මග්ගෙස්ස, ඤාණදස්සනස්සද්ධිකං;
තත්ථ තං පට්ඨං මග්ගං, සම්පාදෙතුං පනිච්ඡතා.

1324.

අඤ්ඤං කිඤ්චිපි කාතබ්බං, භික්ඛුනා තෙන නත්ථි තං;
යඤ්භි තෙන ච කාතබ්බං, සියා තං කතමෙව තු.

1325.

අනුලොමාවසානඤ්භි, සුරං තික්ඛං විපස්සනං;
උප්පාදෙන්තෙන තං සබ්බං, කතමෙව ච යොගිනා.

1326.

තස්සානුලොමඤාණස්ස, අන්තෙ තු අනිමිත්තකං;
විසඬ්ඛාරං නිරොධඤ්ච, නිබ්බානං අමතං පදං.

1327.

ගොවරං කුරුමානං තං, නිබ්බානාරම්මණෙ පන;
පට්ඨාවජ්ජනඤ්චෙව, පට්ඨාභොගතාපි ච.

1328.

මග්ගස්සානන්තරාදීහි, පච්චයෙහි පනච්ඡහි;
තස්ස පච්චයභාවඤ්ච, සාධයන්තං තතො පන.

1329.

විපස්සනාය මුද්ධඤ්භි, සිබ්බාපත්තාය තාය තං;
උප්පජ්ජති අනාවත්තං-රම්මණං තස්ස ගොත්‍රභූ.

1330.

ඵකෙනාවජ්ජනෙනෙව, ඵකිස්සායෙව වීරියා;
නානාරම්මණතා වානු-ලොමගොත්‍රභූචෙතසං.

1331.

ධත්වා ආවජ්ජනට්ඨානෙ, තමනාවජ්ජනම්පි ච;
මග්ගස්ස පන තං සඤ්ඤං, දත්වා විය නිරුජ්ඣති.

1332.

මග්ගොපි තෙන තං දිත්තං, අමුඤ්චිත්වාච සඤ්භිතං;
තං ඤාණමනුබන්ධන්තො, ජායතෙ තදන්තරං.

1333.

කදාවිපි අනිබ්බිද්ධපුබ්බං මග්ගො පනෙස හි;
ලොභං දොසඤ්ච මොහඤ්ච, විද්ධංසන්තොච ජායති.

1334.

න කෙවලමයං මග්ගො, දොසනාසනමෙව ච;
කරොති අථ බොපායද්වාරානිපි පිටෙති ච.

1335.

අනාමතග්ගසංසාරචට්ඨකුක්ඛමහොදධිං;
අපාරමතිසොරඤ්ච, සොසෙති ච අසෙසතො.

1336.

මිච්ඡාමග්ගං පනට්ඨංගං, ජායමානො ච උජ්ඣති;
සබ්බවෙරහයානෙන්ථ, නිච්චං වූපසමෙති ච.

1337.

බුද්ධස්සොරසපුත්තත්තං, උපනෙති නයං පන;
ආනිසංසෙ අනෙකෙපි, පචත්තයති යොගිනො.

1338.

දායකෙනානිසංසානං, අනෙකෙසමනෙන ච;
ආදිමග්ගෙන සංයුත්තං, ඤාණන්ති ඤාණදස්සනං.

පයමමග්ගඤාණං.

1339.

තස්සෙවානන්තරං තස්ස, විපාකා ද්වෙපි තීණි වා;
ඵලවිත්තානි ජායන්තෙ, න ජායන්තෙ තතො පරං.

1340.

කෙචි ඵකඤ්ච ද්වෙ තීණි, චත්තාරීති වදන්ති තු;
න පනෙතං ගහෙතබ්බං, අජානිත්වා වදන්ති තෙ.

1341.

ඵකස්සාසෙවනං නත්ථී, තස්මා ද්වෙ අනුලොමකා;
තෙහි ආසෙවනං ලද්ධා, තතියං හොති ගොත්‍රභු.

1342.

චතුත්ථං මග්ගචිත්තං තු,
තස්මා තීණි ඵලානි හි;
අනුලොමා තයො හොන්ති,
චතුත්ථං හොති ගොත්‍රභු.

1343.

පඤ්චමං මග්ගචිත්තඤ්ච, ඵලානි ද්වෙ තතො පන;
සත්තචිත්තපරමාව, ඵකාවජ්ජනවීථි හි.

1344.

ඵත්තාවතා පනෙසො හි, සොතාපන්නොති වුච්චති;
ඵලස්ස පරියොසානෙ, භවඬගොත්තරණං සියා.

1345.

තතො භවඬගං ඡීන්දිත්වා, මග්ගපෙක්ඛනහෙතුකං;
උප්පජ්ජති මනොද්වාරෙ, ආවජ්ජනමනො පන.

1346.

තස්මිං නිරුද්ධෙ මග්ගස්ස, පච්චචෙක්ඛණසඤ්ඤිතා;
ජවනානි හි ජායන්තෙ, සත්තෙව පටිපාටියා.

1347.

ඵසෙව ච නයො ඤෙයොයා, ඵලාදීනම්පි පෙක්ඛනෙ;
පච්චචෙක්ඛණඤාණානි, භවන්තෙකුනවීසති.

1348.

මග්ගො ඵලං පහීනා ව, කිලෙසා අවසිට්ඨකා;
නිබ්බානඤ්චෙති පඤ්චෙතෙ, පච්චචෙක්ඛණභූමියො.

1349.

ඵචං සො පච්චචෙක්ඛිත්වා, සොතාපන්නොපපත්තියා;
යොගමාරහතෙ ධීරො, දුතියාය ච භූමියා.

1350.

බන්ධපඤ්චකසඬ්ඛාතං, තං සඬ්ඛාරගතං පුන;
අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති, ඤාණෙන පරිමජ්ජති.

1351.

තතො විපස්සනාවීථි-මොගාහති ච තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපන්නස්ස, හෙට්ඨා වුත්තනයෙන තු.

1352.

තතො සඬ්ඛාරූපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ච;
එකාවජ්ජනවාරස්මිං, ගොත්‍රභුස්ස අනන්තරං.

1353.

බ්‍යාපාදකාමරාගානං, තනුභාවං තු සාධයං;
සකදාගාමිමග්ගොයං, ජායතෙ දුතියො පන.

දුතියමග්ගඤ්ඤාණං.

1354.

ඉමස්සාපි ච ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙනිධ;
එලචිත්තානි ඤෙය්‍යානි, විඤ්ඤානා ද්වෙපි තිණි වා.

1355.

එත්තාවතා පනෙසො හි, සකදාගාමි නාමයං;
සකිදෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වාන්තකරො භවෙ.

1356.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, පඤ්චධා පච්චවෙක්ඛණං;
එවං සො පච්චවෙක්ඛිත්වා, සකදාගාමිපත්තියා.

1357.

යොගමාරහතෙ ධීරො, තතියාය ච භූමියා;
බ්‍යාපාදකාමරාගානං, පහානාය ච පණ්ඩිතො.

1358.

ඛන්ධපඤ්චකසඬ්ඛානං, තං සඬ්ඛාරගතං පන;
අනිච්චං දුක්ඛමනත්තානි, ඤාණෙන පරිමජ්ජති.

1359.

තතො විපස්සනාවිථි-මොගාහති ච තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපන්නස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙන තු.

1360.

තතො සඬ්ඛාරූපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ච;
එකාවජ්ජනවිථිමිහි, ගොත්‍රභුස්ස අනන්තරං.

1361.

බ්‍යාපාදකාමරාගානං, මූලසාතං තු සාධයං;
තස්සානාගාමිමග්ගොයං, ජායතෙ තතියො පන.

තනියමග්ගඤාණං.

1362.

ඉමස්සාපි ච ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙනිධ;
පචත්ති ඵලචිත්තානං, වෙදිතබ්බා විභාවිතා.

1363.

ඵත්තාවතා පනෙසොපි, භොතිනාගාමී නාමයං;
තත්ථෙව පරිනිබ්බාසී, අනාවත්තිසභාවතො.

1364.

හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව, පඤ්චධා පච්චචෙක්ඛණං;
ඵචං සො පච්චචෙක්ඛිත්වා, අනාගාමීරියසාවකො.

1365.

යොගමාරහතෙ ධීරො, චතුත්ථාය ච භූමියා;
පත්තියාරූපරාගාදි-පභානාය ච පණ්ඩිතො.

1366.

තථෙව සඬ්ඛාරගතං, අනිච්චාදිවසෙන සො;
පරිචත්තති ඤාණෙන, තථෙව පරිමජ්ජති.

1367.

තතො විපස්සනාවිථි-මොගාහති ච තාවදෙ;
තස්සෙවං පටිපත්තස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙන තු.

1368.

තතො සඬ්ඛාරූපෙක්ඛාය, අවසානෙ තථෙව ච;
ඵකාවජ්ජනවාරස්මිං, ගොත්‍රභුස්ස අනන්තරං.

1369.

තස්සාරහත්තමග්ගොයං,
ජායතෙ තු තතො පරං;
රූපරාගාදිදොසානං,
විද්ධංසාය කරො පන.

චතුත්ථමග්ගඤාණං.

1370.

ඉමස්සාපි ච ඤාණස්ස, හෙට්ඨා චුත්තනයෙනිධ;
පචත්ති ඵලචිත්තානං, වෙදිතබ්බා විභාවිතා.

1371.

එත්තාවතා පනෙසො හි,
අරහා නාම අට්ඨමො;
අරියො පුග්ගලො හොති,
මහාබ්ණාසවො අයං.

1372.

අනුප්පත්තසදත්ථො ව,
බ්ණසංයොජනො මුනි;
සදෙවකස්ස ලොකස්ස,
දක්ඛිණෙයො අනුත්තරො.

1373.

එත්තාවතා වතස්සොපි, ඤාණදස්සනසුද්ධියො;
හිතත්ථාය ව හික්ඛුනං, සඨබ්බෙපෙනෙව දස්සිතා.

1374.

සද්ධෙන සම්මා පන භාවනීයා,
අරියාය පඤ්ඤාය ව භාවනාය;
විසුද්ධිකාමෙන තපොධනෙන,
භවක්ඛයං පත්ථයතා බුධෙන.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

බාවිසතිමො පරිච්ඡේදො.

23. තෙව්විසතිමො පරිච්ඡේදො

කිලෙසප්පහානකථා

1375.

එතෙසු යෙන යෙ ධම්මා, පහාතබ්බා භවන්ති හි;
තෙසං දානි කරිස්සාමි, පකාසනමිතො පරං.

ඉමෙසු පන චතුසු මග්ගඤාණෙසු යෙ ධම්මා යෙන ඤාණෙන පහාතබ්බා, තෙසං පහානමෙවං වෙදිතබ්බං. එතානි හි යථායොගං සංයොජනකිලෙසමිච්ඡත්තලොකධම්මමච්ඡරියවිපල්ලාසගත්ථාගතිආසව-
ඔසයොගනීවරණපරාමාසඋපාදානානුසයමලඅකුසලකම්මපථ-
අකුසලචිත්තුප්පාදසඨ්ඛාතානං පහානකරානි.

තත්ථ සංයොජනානීති දස සංයොජනානි. සෙය්‍යථිදං –
රූපරාගාරූපරාගමානඋද්ධව්වාචිජ්ජාති ඉමෙ පඤ්ච උද්ධංභාගියසංයොජනානි නාම.
සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො කාමරාගො පටිසොති ඉමෙ පඤ්ච
අධොභාගියසංයොජනානි නාම.

කිලෙසාති දස කිලෙසා. සෙය්‍යථිදං – ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි
විචිකිච්ඡා ටීනං උද්ධව්වං අහිරිකං අනොත්තජ්ජන්ති.

මිච්ඡත්තාති දස මිච්ඡත්තා. සෙය්‍යථිදං – මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඬ්ඤාපො
මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තො මිච්ඡාආජීවො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසති මිච්ඡාසමාධි
මිච්ඡාඤාණං මිච්ඡාවිමුත්තිති.

ලොකධම්මාති අට්ඨ ලොකධම්මා ලාභො අලාභො යසො අයසො නින්දා
පසංසා සුඛං දුක්ඛන්ති. ඉධ පන කාරණපචාරෙන ලාභාදිවත්ථුකස්ස අනුනයස්ස,
අලාභාදිවත්ථුකස්ස පටිසස්ස වෙනං ලොකධම්මගහණෙන ගහණං කතන්ති
වෙදිතබ්බං.

මච්ඡරියානීති පඤ්ච මච්ඡරියානි ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං
ධම්මමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියන්ති. ඉමානි ආවාසාදීසු අඤ්ඤෙසං සාධාරණභාවං
අසහනාකාරෙන පවත්තාති මච්ඡරියානි.

විපල්ලාසාති අනිච්චදුක්ඛඅනත්තඅසුභසුයෙව වත්ථුසු “නිච්චං සුඛං අත්තා
සුභ”න්ති එවං පවත්තා සඤ්ඤාවිපල්ලාසො විත්තවිපල්ලාසො දිට්ඨිවිපල්ලාසොති
ඉමෙ තයො විපල්ලාසා.

ගන්ථාති චත්තාරො ගන්ථා අභිජ්ඣාකායගන්ථො, ඛ්‍යාපාදො,
සීලබ්බතපරාමාසො, ඉදංසච්චාහිනිවෙසො කායගන්ථොති.

අගතීති ඡන්දදොසමොහහයානි. ආසවාති චත්තාරො ආසවා –
කාමරාගහවරාගමිච්ඡාදිට්ඨිඅච්ඡාසවොති. ඔසයොගානීතිපි තෙසමෙවාධිවචනං.
නිවරණානීති කාමච්ඡන්දාදයො. පරාමාසොති මිච්ඡාදිට්ඨියා අධිවචනං.

උපාදානාති චත්තාරි උපාදානාති කාමුපාදානාදීනීති. අනුසයාති සත්ත අනුසයා
කාමරාගානුසයො පටිසමානදිට්ඨිවිචිකිච්ඡාහවරාගාච්ඡානුසයොති. මලාති තයො
මලා – ලොභො දොසො මොහොති.

අකුසලකම්මපථාති දස අකුසලකම්මපථා. සෙය්‍යථිදං – පාණානිපාතො
අදින්නාදානං කාමෙසුමිච්ඡාවාරො මුසාවාදො පිසුණවාචා ඵරුසවාචා
සම්ඵජ්ජලාපො අභිජ්ඣා ඛ්‍යාපාදො මිච්ඡාදිට්ඨිති දස.

අකුසලචිත්තුප්පාදානි ලොහමුලානි අට්ඨ, දොසමුලානි ද්වෙ, මොහමුලානි ද්වෙති ඉමෙ ද්වාදසානි.

එතෙසං සංයොජනාදීනං එතානි යථාසම්භවං පභානකරානි. කථං?
සංයොජනෙසු තාව සක්කායදිට්ඨිවිච්ඡිකිච්ඡාසීලබ්බතපරාමාසා අපායගමනීයා
කාමරාගපටිඝාති එතෙ පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, සෙසා කාමරාගපටිඝා ඔළාරිකා
දුතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, සුඛුමා තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, රූපරාගාදයො පඤ්චපි
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා එව.

කිලෙසෙසු දිට්ඨිවිච්ඡිකිච්ඡා පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, දොසො
තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, ලොහමොහමානථිනඋද්ධච්චඅභිරිකානොත්තප්පානි
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

මිච්ඡත්තෙසු මිච්ඡාදිට්ඨි මුසාවාදො මිච්ඡාකම්මන්තො මිච්ඡාආජීවොති ඉමෙ
පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, මිච්ඡාසඬ්ඤාපො පිසුණවාවා ඵරුසවාවාති ඉමෙ
තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, චෙතනායෙව චෙත්ථ මිච්ඡාවාවාති චෙදිතබ්බා,
සම්ප්ප්පලාපමිච්ඡාවායාමසතිසමාධිවිමුත්තිඤ්ඤාණානි චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

ලොකධම්මෙසු පටිඝො තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, අනුනයො
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, යසෙ පසංසාය ව අනුනයො
චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි එකෙ.

මච්ඡරියානි පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣානි එව.

විපල්ලාසෙසු පන අනිච්චෙ නිච්චං, අනත්තනි අත්තානි ව
සඤ්ඤාචිත්තදිට්ඨිවිපල්ලාසා, දුක්ඛෙ සුඛං, අසුභෙ සුභන්ති දිට්ඨිවිපල්ලාසො වාති
ඉමෙ පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, අසුභෙ සුභන්ති සඤ්ඤාචිත්තවිපල්ලාසා
තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, දුක්ඛෙ සුඛන්ති චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා.

ගන්ථෙසු සීලබ්බතපරාමාසඉදංසච්චාහිනිචෙසකායගන්ථා
පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා, ඛ්‍යාපාදකායගන්ථො තතියමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා,
අභිජ්ඣාකායගන්ථො චතුත්ථමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣාව.

අගතියො පයමමග්ගඤ්ඤාණවජ්ඣා.

ආසවෙසු දිට්ඨාසවො පයමඤ්ඤාණවජ්ඣා, කාමාසවො තතියඤ්ඤාණවජ්ඣා,
ඉතරෙ ද්වෙ චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣා. ඔසයොගෙසුපි එසෙව නයො.

නිවරණෙසු විච්ඡිකිච්ඡානිවරණං පයමඤ්ඤාණවජ්ඣං, කාමච්ඡන්දො ඛ්‍යාපාදො
කුක්කුච්චන්ති තිණි තතියඤ්ඤාණවජ්ඣානි, ථිනමිද්ධඋද්ධච්චානි
චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣානි.

පරාමාසො පයමඤ්ඤාණවජ්ඣකා.

උපාදානෙසු සබ්බෙසමිපි ලොකියධම්මානං චත්ථුකාමවසෙන “කාමා”ති
ආගතත්තා රූපාරූපෙසු රාගොපි කාමුපාදානෙ පතති, තස්මා තඤ්ච කාමුපාදානං
චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣකං, සෙසානි පයමඤ්ඤාණවජ්ඣකානි.

අනුසයෙසු දිට්ඨිවිච්චිකිච්ඡානුසයා පයමඤ්ඤාණවජ්ඣකා, කාමරාගපටිඝානුසයා
තතියඤ්ඤාණවජ්ඣකා, මානභවරාගාවජ්ඡානුසයා චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣකා.

මලෙසු දොසමලං තතියඤ්ඤාණවජ්ඣකං, ඉතරානි චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣකානෙව.

අකුසලකම්මපටේසු පාණාතිපාතො අදිත්තාදානං මිච්ඡාවාරො මුසාවාදො
මිච්ඡාදිට්ඨිති ඉමෙ පයමඤ්ඤාණවජ්ඣකා, පිඤ්ඤාවාචා ඵරුසවාචා ඛ්‍යාපාදොති
තතියඤ්ඤාණවජ්ඣකා, සම්ඵප්පලාපො අභිජ්ඣා චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣකාව.

අකුසලචිත්තුප්පාදෙසු චත්තාරො දිට්ඨිගතචිත්තුප්පාදා, විච්චිකිච්ඡාසම්පයුත්තො
වාති පඤ්ච පයමඤ්ඤාණවජ්ඣකා, ද්වෙ පටිසසම්පයුත්තා තතියඤ්ඤාණවජ්ඣකා, සෙසා
චතුත්ථඤ්ඤාණවජ්ඣකානි.

යඤ්ච යෙන වජ්ඣකං, තං තෙන පහාතබ්බං නාම. තෙන චුත්තං “එතෙසං
සංයොජනාදීනං ධම්මානං එතානි යථායොගං පහානකරානී”ති.

1376.

එතෙසු ඤාණෙසු ච යෙන යෙන,
යො යො හි ධම්මො සමුපෙති සාතං;
සො සො අසෙසෙන ච තෙන තෙන,
සන්දස්සිතො සාධු මයා පනෙවං.

කිලෙසපහානක්කමකථායං.

1377.

පරිඤ්ඤාදීනි කිච්චානි, යානි චුත්තානි සත්ථුනා;
සච්චාහිසමයෙ තානි, පචක්ඛාමි ඉතො පරං.

1378.

එකෙකස්ස පනෙතෙසු,
ඤාණස්සෙකක්ඛණෙ සියා;
පරිඤ්ඤා ච පහානඤ්ච,
සච්ඡිකිරියා ච භාවනා.

1379.

පරිඤ්ඤාදීනි එතානි, කිච්චානෙකක්ඛණේ පන;
යථාසභාවතො තානි, ජානිතබ්බානි විඤ්ඤානා.

1380.

පදීපො හි යථා ලොකෙ, අපුබ්බාවරිමං ඉධ;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණේ පන.

1381.

ආලොකඤ්ච විදංසෙති, නාසෙති තිමිරමිපි ව;
පරියාදියති තෙලඤ්ච, වට්ටිං ඤාපෙති එකතො.

1382.

එවං තං මග්ගඤ්ඤාණමිපි, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරිපි ව කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණේ පන.

1383.

පරිඤ්ඤාහිසමයෙනෙව, දුක්ඛං අභිසමෙති සො;
පහානාහිසමයෙනෙව, තථා සමුදයමිපි ව.

1384.

භාවනාවිධිනායෙව, මග්ගං අභිසමෙති තං;
ආරම්මණක්‍රියායෙව, නිරොධං සච්ඡිකරොති සො.

චුත්තමිපි වෙතං “මග්ගසමඛිගිස්ස ඤාණං දුක්ඛෙපෙතං ඤාණං,
දුක්ඛසමුදයෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා
පටිපදායපෙතං ඤාණං”න්ති. තත්ථ යථා පදීපො වට්ටිං ඤාපෙති, එවං මග්ගඤ්ඤාණං
දුක්ඛං පරිජානාති. යථා අන්ධකාරං නාසෙති, එවං සමුදයං පජහති. යථා ආලොකං
විදංසෙති, එවං සහජාතාදිපච්චයනාය සම්මාසඬකජපාදිමග්ගං භාවෙති. යථා තෙලං
පරියාදියති, එවං කිලෙසපරියාදානෙන නිරොධං සච්ඡිකරොතීති වෙදිතබ්බං.

1385.

උග්ගච්ඡන්තො යථාදිච්චො, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණේ ඉධ.

1386.

ඔභාසෙති ව රූපානි, නාසෙති තිමිරමිපි ව;
ආලොකඤ්ච විදංසෙති, සීතඤ්ච පටිභඤ්ඤති.

1387.

යථා ව මහතී නාවා, අපුබ්බාවරිමං පන;
චත්තාරි පන කිච්චානි, කරොතෙකක්ඛණේ පන.

1388.

ජහති ඔරිමං තීරං, සොතං ඡින්දති සා පන;
තථා වහති භණ්ඩඤ්ච, තීරමජ්ජෙති පාරිමං.

1389.

නාවායොරිමතීරස්ස, යථා පජහනං පන;
තථෙව මග්ගඤ්ඤාණස්ස, දුක්ඛස්ස පරිජානනං.

1390.

යථා ඡින්දති තං සොතං, තණ්හං ජහති තං තථා;
යථා වහති තං භණ්ඩං, සහජාතාදිනා පන.

1391.

තථෙව පච්චයත්තෙන, මග්ගං භාවෙති නාම සො;
යථා පාරං පන ඵලං, නිරොධාරම්මණං භවෙ.

1392.

ලොකුත්තරෙන නිද්දිට්ඨා, යා ලොකුත්තරභාවනා;
සා සඨබ්බෙපනෙයෙනෙවං, මයා සාධු පකාසිතා.

1393.

කො හි නාම නරො ලොකෙ,
ලොකුත්තරසුඛාවහං;
භාවනං පන පඤ්ඤාය,
න ච භාවෙයා පණ්ඩිතො.

1394.

ඉමං විදිත්වා හිතභාවනං වනං,
උපෙති යො වෙ සුඛසංහිතං හිතං;
විදුය විත්තස්ස අනුත්තමං තමං,
උපෙති වාවිග්ගහකම්පදං පදං.

ඉති අභිධම්මාවතාරෙ ඤාණදස්සනවිසුද්ධිනිද්දෙසො නාම

තෙව්සතිමො පරිච්ඡෙදො.

24. චතුර්විසතිමො පරිච්ඡෙදො

පච්චයනිද්දෙසො

1395.

යෙසං පච්චයධම්මානං, වසා සප්පච්චයා ඉමෙ;
ධම්මා තෙ පච්චයෙ වාහං, දස්සයිස්සාමිතො පරං.

කතමෙ පච්චයාති? වූව්වතෙ -
හෙතාරම්මණාධිපතිඅනන්තරසමනන්තරසහජාත-
අඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයපුරෙජාතපච්ඡාජාතාසෙවනකම්මවිපාකාභාරිත්ථිය-
කුමානමග්ගසම්පයුත්තවිප්පයුත්තඅත්ථිනත්ථිවිගතාවිගතවසෙන චතුච්ඡතිවිධා
හොත්ති.

තත්ථ හෙතුපච්චයොති ලොභො දොසො මොහො අලොභො අදොසො
අමොහොති ඉමෙ ඡ ධම්මා හෙතුපච්චයා. ආරම්මණපච්චයොති
සබ්බලොකියලොකුත්තරං යං යං ධම්මං ආරබ්භ යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති
චිත්තවෙතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන
පච්චයො.

අධිපතිපච්චයොති එත්ථ සහජාතාධිපතිආරම්මණාධිපතිවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ
සහජාතාධිපති ඡන්දචිත්තවීරියවීමංසාවසෙන චතුබ්බිධො, ආරම්මණාධිපති පන
දොමනස්සවිචිකිච්ඡුද්ධච්චකිරියාබ්‍යාකතාකුසලවිපාකෙ ච අනිට්ඨසම්මතඤ්ච රූපං
යපෙත්වා අවසෙසං. අනන්තරපච්චයොති අනන්තරනිරුද්ධා චිත්තවෙතසිකා ධම්මා.
තථා සමනන්තරපච්චයොපි.

සහජාතපච්චයොති චිත්තවෙතසිකා, මහාභූතා වෙව හදයවත්ථු ව. තථා
අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයොපි. නිස්සයපච්චයොති වත්ථුරූපානි වෙව මහාභූතා,
චිත්තවෙතසිකා ව. උපනිස්සයපච්චයොති ආරම්මණානන්තරපකතූපනිස්සයවසෙන
තිට්ඨො. තත්ථ ආරම්මණූපනිස්සයො ආරම්මණාධිපතියෙව, අනන්තරූපනිස්සයො
පන අනන්තරපච්චයොව, පකතූපනිස්සයො පන
කායිකසුඛදුක්ඛඋතුහොජනසෙනාසනපුග්ගලා
සද්ධාසීලසුත්තවාගපඤ්ඤාරාගදොසමොභාදයො ව.

පුරෙජාතපච්චයොති වත්ථාරම්මණවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ වත්ථුපුරෙජාතො
නාම වත්ථුරූපානි, ආරම්මණපුරෙජාතො නාම පච්චුප්පන්තරූපාදීනෙව.
පච්ඡාජාතපච්චයොති චිත්තවෙතසිකා ව. ආසෙවනපච්චයොති යපෙත්වා
ආවජ්ජනද්වයං ලොකියකුසලාකුසලකිරියාබ්‍යාකතා ධම්මාව.

කම්මපච්චයොති සහජාතනානක්ඛණිකවසෙන දුට්ඨො. තත්ථ සහජාතා
ලොකියලොකුත්තරා එව, නානක්ඛණිකා පන සාසවකුසලාකුසලවෙතනා,
අනාසවකුසලවෙතනා අනන්තරමෙව අත්තනො විපාකස්ස පච්චයො හොති.
විපාකපච්චයොති විපාකචිත්තවෙතසිකා. ආභාරපච්චයොති
කබ්ච්ඡිකාරාභාරඑස්සවෙතනාවිඤ්ඤාණවසෙන චතුබ්බිධො.

ඉන්ද්‍රියපච්චයෝගි

රූපසත්තකමනථිවිතසුඛදුක්ඛසොමනස්සදොමනස්සඋපෙක්ඛාසද්ධාවිරිය-
සතිසමාධිපඤ්ඤාඅනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියඅඤ්ඤිත්තද්‍රියඅඤ්ඤතාවිත්තද්‍රියානීති
විසතින්ද්‍රියානි, තෙසු ඉත්තීන්ද්‍රියපුරිස්සිත්තද්‍රියානි චජ්ජේත්වා විසතින්ද්‍රියානි භොන්ති.
ඤානපච්චයෝගි විතක්කවිචාරජිනිසුඛවිත්තෙකග්ගතාවසෙන පඤ්චවිධො.

මග්ගපච්චයෝගි

දිට්ඨිසංකප්පවායාමසතිසමාධිවාචාකම්මන්තාජීවමිච්ඡාදිට්ඨිවසෙන නවවිධො.

සම්පයුත්තපච්චයෝගි විත්තවෙනසිකාව. විජ්ජයුත්තපච්චයෝගි

චත්ථුපුරොජාතානි වෙච පච්ඡාජාතා විත්තවෙනසිකා ව. අත්ථිපච්චයෝගි
ජීවිතින්ද්‍රියකඛ්ඤිකාරආහාරආරම්මණපුරොජාතානි වෙච නිස්සයපච්චයෙ
චුත්තධම්මාපි ව. නත්ථිපච්චයෝගි අනන්තරපච්චයොව. තථා විගතපච්චයො ව.
අවිගතපච්චයෝගි අත්ථිපච්චයොව. එවමිමෙ චතුර්විසති පච්චයා නාම.

එත්ථ පන කතිහාකාරෙහි රූපං රූපස්ස පච්චයො භොතීති? යථාරහං
සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයාහාරිත්තද්‍රියඅත්ථිඅවිගතවසෙන සත්තධා පච්චයො
භොති.

රූපං අරූපස්ස යථාරහං

ආරම්මණාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයපුරොජාතින්ද්‍රියවිජ්ජ-
යුත්තඅත්ථිඅවිගතවසෙන එකාදසහි ආකාරෙහි පච්චයො භොති.

රූපං රූපාරූපස්සාති නත්ථි.

1396.

සත්තධා රූපං රූපස්ස, භවතෙකාදසෙහි තං;
පච්චයො නාමධම්මස්ස, මිස්සකස්ස න කිඤ්චි තු.

අරූපං අරූපස්ස යථාරහං

භෙතාරම්මණාධිපතිඅනන්තරසමනන්තරසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයුපනිස්සයා-
සෙවනකම්මවිපාකාහාරිත්තද්‍රියඤානමග්ගසම්පයුත්තඅත්ථිනත්ථිවිගතාවිගත- වසෙන
එකවිසතිධා පච්චයො භොති.

අරූපං රූපස්ස යථාරහං

භෙතාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයපච්ඡාජාතකම්මවිපාකාහාරිත්තද්‍රිය-
ඤානමග්ගවිජ්ජයුත්තඅත්ථිඅවිගතවසෙන පන්තරසධා පච්චයො භොති.

අරූපං රූපාරූපස්ස යථාරහං

භෙතාධිපතිසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයකම්මවිපාකාහාරිත්තද්‍රියඤානමග්ග-
අත්ථිඅවිගතවසෙන තෙරසධා පච්චයො භොති.

1397.

එකවිසතිධා නාමං, පච්චයො භවතත්තනො;
තිපඤ්චහි තං රූපස්ස, උභින්නං තෙරසධා පන.

රූපාරූපං රූපස්ස යථාරහං සහජාතනිස්සයඤ්ථිඅවිගතවසෙන චතුධා පච්චයො
හොති.

රූපාරූපං අරූපස්ස යථාරහං
සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයින්ද්‍රියඤ්ථිඅවිගතවසෙන ඡධා පච්චයො හොති.

රූපාරූපං රූපස්සාති නත්ථි.

1398.

උභොපි රූපධම්මස්ස, චතුධා හොන්ති පච්චයා;
ඡබ්බිධා නාමධම්මස්ස, මිස්සකස්ස න කිඤ්චි තු.

එතෙසු පන පච්චයෙසු කති රූපා, කති අරූපා, කතිමිස්සකාති?
පුරෙජාතපච්චයො එකො රූපධම්මොව,
හෙතුඅනන්තරසමනන්තරපච්ඡාජාතාසෙවනකම්මවිපාකක්කානමග්ගසම්පයුත්තනත්
ථි- විගතානං වසෙන ද්වාදස පච්චයා අරූපධම්මොව, සෙසා පන එකාදස පච්චයා
රූපාරූපමිස්සකාති වෙදිතබ්බා.

පුන කාලවසෙන
හෙතුසහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤනිස්සයපුරෙජාතපච්ඡාජාතවිපාකාභාරින්ද්‍රියක්කානමග්ග-
සම්පයුත්තවිජ්ජයුත්තඤ්ථිඅවිගතානං වසෙන පන්තරස පච්චයා පච්චුජ්ජන්තාව
හොන්ති. අනන්තරසමනන්තරාසෙවනනත්ථිවිගතපච්චයා අතීතාව, කම්මපච්චයො
අතීතො වා හොති පච්චුජ්ජන්තො වා, ආරම්මණාධිපතිඋපනිස්සයපච්චයා පන
තිකාලිකා හොන්ති කාලවිනිමුත්තා ව.

1399.

පච්චුජ්ජන්තාව හොන්තෙත්ථ,
පච්චයා දස පඤ්ච ව;
අතීතා එව පඤ්චෙකො,
ද්වෙකාලිකොව දස්සිතො;
තයො තිකාලිකා වෙව,
විනිමුත්තාපි කාලතො.

සබ්බෙ පනිමෙ චතුර්විසති පච්චයා යථාරහං
ආරම්මණුපනිස්සයකම්මඤ්ථිපච්චයානං වසෙන චතුසු පච්චයෙසු සඬිගහං
ගච්ඡන්තිති වෙදිතබ්බා.

ඉති අභිධම්මාවතාරො පච්චයනිද්දෙසො නාම

චතුච්ඡතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිගමනකථා

1400.

අභිධම්මාවතාරොයං, චරො පරමගම්භිරො;
ඉච්ඡතා නිපුණං බුද්ධිං, භික්ඛුනා පන සොතඛිබ්බො.

1401.

සුමතිමතිවිචාරබොධනො,
විමතිවිමොහවිනාසනො අයං;
කුමතිමතිමහාතමොනාසො,
පටුමතිභාසකරො මනො මයා.

1402.

යතො සුමතිනා මනො නාමනො,
ආයාචිතසම්මානනො මානනො;
තතො හි රචිතො සදා තොසදා,
මයා හිතවිභාවනා භාවනා.

1403.

අත්ථතො ගත්ථතො වාපි, යුත්තිතො වාපි එත්ථ ව;
අයුත්තං වා විරුද්ධං වා, යදි දිස්සති කිඤ්චිපි.

1404.

පුබ්බාපරං විලොකෙත්වා, විචාරෙත්වා පුනස්පුනං;
ධිමතා සඬගහෙතඛිබ්බං, ගහෙතඛිබ්බං න දොසතො.

1405.

තිවිධා ඛාප්පථානඤ්ඤි, ගතියො දුඛ්ඛිධාපි වෙ;
තස්මා උපපරික්ඛිත්වා, වෙදිතඛිබ්බං විභාවිනා.

1406.

නිකායන්තරලද්ධිහි, අසම්මිස්සො අනාකුලො;
මහාවිහාරවාසීනං, වාචනාමග්ගනිස්සිතො.

1407.

මධුරක්ඛරසංයුත්තො, අත්ථො යස්මා පකාසිතො;
තස්මා හිතත්ථකාමෙන, කාතඛිබ්බො එත්ථ ආදරො.

1408.

සද්ධම්මට්ඨිතිකාමෙන, කරොන්තෙන ව යං මයා;
පුඤ්ඤද්ධිගතං තෙන, සුඛං පප්පොන්තු පාණිනො.

1409.

අන්තරායං විනා වායං, යථාසිද්ධිමුපාගතො;
තථා කල්‍යාණසඬ්ඛප්පා, සිද්ධිං ගච්ඡන්තු පාණිනං.

1410.

නරනාරිගණාකිණිණෙ, අසංකිණිණකුලාකුලෙ;
ඵීතෙ සබ්බධ්වගසම්පන්නෙ, සුපසන්නසිතොදකෙ.

1411.

නානාරතනසම්පුණ්ණෙ, විවිධාපණසඬ්ඛකටෙ;
කාවෙරපට්ටනෙ රම්මෙ, නානාරාමොපසොභිතෙ.

1412.

කෙලාසසිඛරාකාරපාසාදපට්මණ්ඩිතෙ;
කාරිතෙ කණ්ඞදාසෙන, දස්සනීයෙ මනොරමෙ.

1413.

විහාරෙ විවිධාකාරචාරුපාකාරගොපුරෙ;
තත්ථ පාචීනපාසාදෙ, මයා නිවසතා සදා.

1414.

අසල්ලෙඛමසාඛලො, සීලාදිගුණසොභිනා;
අයං සුමතිනා සාධු, යාවිතෙන කතො සතා.

1415.

දෙවා කාලෙන වස්සන්තු, වස්සං වස්සවලාභකා;
පාලයන්තු මහීපාලා, ධම්මතො සකලං මහී.

1416.

යාව තිට්ඨති ලොකස්මිං, හිමවා පබ්බතූත්තමො;
තාව තිට්ඨතු සද්ධම්මො, ධම්මරාජස්ස සත්ථුනොති.

උරගපුරනිවසනෙන ආවරියෙන භදන්තබුද්ධදත්තෙන සීලාචාරසම්පන්නෙන
කතො අභිධම්මාවතාරො නාමායං.

අභිධම්මාවතාරො නිට්ඨිතො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

නාමරූපපරිච්ඡේදො

ගන්ථාරම්භකථා

1.

සම්මා සම්මාහිසම්බුද්ධං, ධම්මං ධම්මජ්ජකාසනං;
සංඝං සංඝුත්තමං ලොකෙ, චන්දිත්වා චන්දනාරහං.

2.

නාමරූපපරිච්ඡේදං, පච්ඤාමි සමාසතො;
මහාවිහාරවාසීනං, චණ්ණනානායනිස්සිතං.

1. පඨමො පරිච්ඡේදො

නාමත්තයවිභාගො

3.

තත්ථ චිත්තං චෙතසිකං, නිබ්බානාන්ති මතං තිධා;
නාමං රූපං තු දුට්ඨං, භූතොපාදායහෙදතො.

4.

කාමභූමාදිහෙදෙන, තත්ථ චිත්තං චතුබ්බිධං;
චෙතොයුත්තා ද්විපඤ්ඤාස, ධම්මා චෙතසිකා මතා.

5.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායවිඤ්ඤාණධාතූයො;
සම්පට්ච්ඡනචිත්තඤ්ච, තථා සන්තීරණද්වයං.

6.

සොමනස්සභගතං, උපෙක්ඛාසහිතන්ති ච;
ඉච්චාහෙතුකචිත්තානි, පුඤ්ඤපාකානි අට්ඨධා.

7.

සොමනස්සයුතං තත්ථ, හිත්වා සන්තීරණං තථා;
සත්තාකුසලපාකානි, තානෙවානි විනිද්දිසෙ.

8.

පඤ්චද්වාරමනොද්වාරාවජ්ජනං භසනන්ති ච;

ක්‍රියවිත්තමුදිරිතං, තිව්ධම්පි අභෙනුකං.

9.

එවං අට්ඨාරසව්ධං, මානසං භොතිභෙනුකං;
මූලභෙදෙනාකුසලං, විත්තං තු තිව්ධං මතං.

10.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

11.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං පනට්ඨධා;
ලොහමූලං පකාසෙන්ති, තත්ථාකුසලමානසං.

12.

දොමනස්සසහගතං, පටිසෙත සමායුතං;
දොසමූලමසඬ්ඛාරං, සසඬ්ඛාරන්තිපි ද්විධා.

13.

විච්චිච්ඡාසහගතං, උද්ධච්චසහිතන්ති ච;
මොහමූලඤ්ච දුට්ඨං, උපෙක්ඛාය සමායුතං.

14.

ද්වාදසාකුසලානෙවං, විත්තානීති විභාවයෙ;
හින්වාභෙනුකපාපානි, සොහනානි තතො පරං.

15.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
ද්විධා ඤාණෙන සංයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

16.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං පනට්ඨධා;
සභෙනුකාමාවචර-පුඤ්ඤපාකක්‍රියා භවෙ.

17.

කාමෙ තෙව්ස පාකානි, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි වීසති;
එකාදස ක්‍රියා වෙති, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

18.

තක්කචාරපීතිසුබ්බකග්ගතාසහිතං පන;
පට්ඨමජ්ඣානකුසලං, විපාකඤ්ච ක්‍රියා තථා.

19.

දුතියං තක්කතො හීනං, තතියං තු විචාරතො;
චතුත්ථං පීතීතො හීනං, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

20.

පඤ්චමං පඤ්චදසධා, රූපාවචරමීරිතං;
පඤ්චමජ්ඣානමෙවෙකමරූපාවචරං පන.

21.

ආකාසානඤ්චායතනං, පුඤ්ඤපාකක්‍රියා තථා;
විඤ්ඤාණඤ්චායතනඤ්ච, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනකං;
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං ද්වාදසධා භවෙ.

22.

සොතාපත්තිමග්ගචිත්තං, එලචිත්තං තථාපරං;
සකදාගාමානාගාමී, අරහත්තත්ති අට්ඨධා.

23.

ඤානඨගයොගහෙදෙන, කත්ථෙකෙකං තු පඤ්චධා;
චිත්ථාරානුත්තරං චිත්තං, චත්තාලීසවිධං භවෙ.

24.

රූපාවචරචිත්තානි, ගජ්ඣන්තානුත්තරානි ච;
පයමාදිජ්ඣානහෙදෙ, ආරුජ්ජඤ්චාපි පඤ්චමෙ.

25.

ද්වාදසාකුසලානෙවං, කුසලානෙකවිසති;
ජත්තිංසෙව විපාකානි, ක්‍රියචිත්තානි විසති.

26.

එකවිසසතං වාථ, එකුනනවුතීවිධං;
චිත්තං තංසම්පයොගෙන, භින්නා චෙතසිකා තථා.

27.

එස්සො ච වෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනෙකග්ගතා තථා;
ජීවිතං මනසිකාරො, සබ්බසාධාරණා මතා.

28.

තක්කචාරාධිමොක්ඛා ච, වීරියං ඡන්දපීතියො;
පකිණ්ණකා ඡ අක්ඛාතා, තෙරසඤ්ඤසමානතා.

29.

පකිණ්ණකා න විඤ්ඤාණෙ, විතක්කො දුතියාදිසු;
විචාරො තතියාදිමිහි, අධිමොක්ඛො තු කඨබ්බෙන.

30.

සන්තීරණමනොධාතුත්තිකෙසු වීරියං තථා;
චතුත්ථසුබ්බෙන පීති, ඡන්දොහෙනුමිහි මොමුහෙන.

31.

ඡසට්ඨි පඤ්චපඤ්ඤාස, එකාදස ච සොළස;
සත්තති විසති චෙව, තානි චිත්තානි දීපයෙ.

32.

මොහාහිරිකානොත්තජ්ජ-මුද්ධච්චං සබ්බපාපජං;
ඉස්සාමච්චෙජරකුක්කුච්චදොසා තු පටිසෙ තථා.

33.

ලොහො ලොහෙ තු දිට්ඨි ච, දිට්ඨියුත්තෙ වියුත්තකෙ;
මානො ච ටීනමිද්ධං තු, සසඨ්ඛාරෙසු පඤ්චසු.

34.

කඨබ්බෙන විචිකිච්ඡාති, චුද්දසාකුසලානිමෙ;
ද්වාදසාකුසලෙස්චෙව, නියමෙන චචත්ථිතා.

35.

සද්ධා සති හිරොත්තජ්ජං, අලොහාදොසමජ්ඣකා;
කායචිත්තානං පස්සද්ධි, ලහුතා මුදුතා තථා.

36.

කම්මඤ්ඤතා ච පාගුඤ්ඤඋජුතාති යුගා ඡ ච;
එකුනච්ඡති ධම්මා, අඤ්ඤමඤ්ඤාවියොගිනො;
එකුනසට්ඨිචිත්තෙසු, සොහනෙසු පචත්තිතා.

37.

සම්මාචාචා ච කම්මන්තාජීවාති විරතී ඉමා;
ලොකුත්තරෙ සදා සබ්බා, සහ කාමසුහෙ විසුං.

38.

කරුණාමුදිතා නානා, රූපෙ පඤ්චමචජ්ජිතෙ;
කදාපි කාමෙ කුසලෙ, ක්‍රියචිත්තෙ සහෙනුකෙ.

39.

තිහෙනුකෙසු විත්තෙසු, පඤ්ඤා සබ්බත්ථ ලබ්භති;
එතෙ සද්ධාදයො ධම්මා, පඤ්චවිසති සොහනා.

40.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චවිරතීකරුණාදයො;
නානා කදාචි මානො ච, ථිනමිද්ධං තථා සහ.

41.

සත්ත සබ්බත්ථ ජායන්ති, ඡ තු ධම්මා යථාරහං;
චුද්දසාකුසලෙස්වෙච, සොහනෙස්වෙච සොහනා.

42.

ද්වෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙචං, ධම්මෙ සඬ්භස්ස මානසෙ;
ලබ්භමානෙ විභාවෙය්‍ය, පච්චෙකම්පි විචක්ඛණො.

43.

සොහනඤ්ඤසමානා ච, පඨමෙ විරතී විනා;
දුතියාදීසු තක්කඤ්ච, විචාරං තතියාදිසු.

44.

චතුත්ථාදීසු පිතිඤ්ච, කරුණාදිඤ්ච පඤ්චමෙ;
භිත්වා නෙච වියොජෙය්‍ය, සඬ්ඛිපිත්වාන පඤ්චධා.

45.

පඤ්චතිංස චතුත්තිංස, තෙත්තිංස ච යථාක්කමං;
ද්වත්තිංස තිංස ඵලාථ, ජායන්තීති මහග්ගතෙ.

46.

ගහෙත්වා විරතී සබ්බා, භිත්වාන කරුණාදයො;
පඨමෙ දුතියාදිම්භි, විතක්කාදිං විනා තථා.

47.

පඤ්චධාව ගණෙය්‍යෙවං, ඡත්තිංසා ච යථාක්කමං;
පඤ්චතිංස චතුත්තිංස, තෙත්තිංසද්වයමුත්තරෙ.

48.

සොහනඤ්ඤසමානා ච, කාමෙසු කුසලෙ ක්‍රියෙ;
භිත්වා විරතියො පාකෙ, විරතීකරුණාදයො.

49.

ඤාණයුත්තෙ සොමනස්සෙ, වියුත්තෙ ඤාණවජ්ජිතා;
උපෙක්ඛකෙ පිතිහිතා, විජ්ජයුත්තෙ ද්වයං විතා.

50.

චතුර්ධා තිව්ධෙස්වෙවං, විගණෙය්‍යා ද්වයං ද්වයං;
න සන්තුපෙක්ඛාසහිතෙ, කරුණාදීති කෙවන.

51.

අට්ඨතිංස සත්තතිංසද්වයං ඡත්තිංසකං සුභෙ;
පඤ්චතිංස චතුත්තිංසද්වයං තෙත්තිංසකං ක්‍රියෙ.

52.

තෙත්තිංස පාකෙ ද්වත්තිංසද්වයෙකතිංසකං භවෙ;
සහෙතුකාමාවචරපුඤ්ඤපාකක්‍රියාමනෙ.

53.

මොහාදයො සමානා ව, පයමෙ ලොභදිට්ඨියා;
තතියෙ ලොභමානෙන, ජායන්තෙකුනවිසති.

54.

අට්ඨාරස පිතිහිතා, පඤ්චමෙ සත්තමෙ තථා;
නවමෙ දොසකුක්කුච්චමච්ඡරිස්සාහි විසති.

55.

පයමාදීසු චුත්තාව, දුතියාදීසු ජායරෙ;
ථිනම්ද්ධෙනෙකවිස, විස ද්වෙවිසතික්කමා.

56.

ඡන්දපිතිං විනුද්ධව්වෙ, කඬ්ඛිතෙ නිව්ජයං විතා;
පඤ්චදසෙව කඬ්ඛාය, අසුභෙසු විභාවයෙ.

57.

සිතෙ සමානා නිව්ජන්දා, ද්වාදසෙකාදසෙව තු;
පිතිං හිත්වාන වොට්ඨබ්බෙ, වීරියං සුබතීරණෙ.

58.

ද්වයං හිත්වා මනොධාතු, උපෙක්ඛාතීරණෙ දස;
සත්ත සාධාරණා ඵව, පඤ්චවිඤ්ඤාණසම්භවා.

59.

ඉති වෙනසි සම්භූතා,

ද්වෙපඤ්ඤාස යථාරහං;
ඤ්ඤායා චෙතසිකා ධම්මා,
චෙතොහෙදප්පහෙදිනො.

60.

සුඤ්ඤතඤ්ඤානිමිත්තඤ්ඤව, තථාපණ්ණිතන්ති ව;
තිවිධාකාරමීරෙන්ති, නිබ්බානමමනං බුධා.

61.

යං ආරබ්භ පවත්තන්තං, තත්ථානුත්තරමානසං;
සුඤ්ඤතාදිවිමොක්ඛොති, නාමමාලම්බනො ලභෙ.

62.

සොපාදිසෙසනිබ්බානධාතු චෙව තථාපරා;
අනුපාදිසෙසා චාති, දුච්ඛා පරියායනො.

63.

තදෙනං වානනික්ඛන්තමච්චන්තං සන්තිලක්ඛණං;
අස්සාසකරණරසං, බ්බෙහාවෙන ගය්හති.

64.

තං නාමෙතීති නිබ්බානං, නමන්තීති තතොපරෙ;
තෙපඤ්ඤාසාති නාමානි, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

65.

චිත්තචෙතසිකයොජනානයං,
චිත්තමුත්තමමිදං පකාසිතං;
සාධු චෙතසි නිධාය පණ්ඩිතා,
සාධු සාසනධරා භවන්ති තෙ.

66.

බුද්ධප්පවත්තමවගාහිතබොධිඤ්ඤාණ-
මිච්චාහිධම්මමවගාහිතසබ්බධම්මං;
ඔග්ග්භ නාමගතරාසිමසෙසසිත්වා,
සඬ්ග්ග්භ සබ්බමීධ යොජිතමාදරෙන.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ නාමත්තයවිභාගො නාම

පට්ඨමො පරිච්ඡේදො.

2. දුකියො පරිච්ඡේදො

ලක්ඛණරසුපටියානවිභාගො

67.

සභාවො ලක්ඛණං නාම, කිච්චසම්පජ්ජනා රසො;
ගය්භාකාරො උපටියානං, පදටියානං තු පච්චයො.

68.

අත්තුපලද්ධිසංඛාතා, සම්පත්තා ච පනත්ථතො;
ලක්ඛණරසුපටියානා, වොභාරාභොගහෙදිතා.

69.

තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, තස්මා හෙදං යථාරහං;
ලක්ඛණාදිජ්ජකාරෙහි, පවක්ඛාමි ඉතො පරං.

70.

චිත්තෙතීති හවෙ චිත්තං, චිත්තනමත්තමෙව වා;
සම්පයුත්තාථ වා තෙන, චිත්තෙන්තීති ච ගොචරං.

71.

චුසතීති හවෙ එස්සො, චුසනං වාථ කෙවලං;
සම්පයුත්තාථ වා තෙන, චුසන්තීති ච ගොචරං.

72.

එවං කත්තරි භාවෙ ව, කරණෙ ව යථාරහං;
තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, සද්දනිබ්බවනං නයෙ.

73.

ආලම්භණමනං චිත්තං, තංචිජානනලක්ඛණං;
සහජාධිටියානරසං, චිත්තාකප්පොති ගය්භති.

74.

ආලම්භණසමොධානො,
එස්සො චුසනලක්ඛණො;
සංඝට්ඨනරසො තත්ථ,
සන්නිපාතොති ගය්භති.

75.

වෙදනාලම්භණරසා, සා වෙදයිතලක්ඛණා;
ගොචරානුභවරසා, අනුභුත්තීති ගය්භති.

76.

ආකාරගහණං සඤ්ඤා, සා සඤ්ජානනලක්ඛණා;
නිමිත්තුප්පාදනරසා, උපලක්ඛාති ගය්හති.

77.

චෙතනා චිත්තවිජ්ජාරා, සායං බ්‍යාපාරලක්ඛණා;
කම්මන්තායුහනරසා, සංවිධානන්ති ගය්හති.

78.

එකග්ගතා අවික්ඛෙපො, සාවිසාහාරලක්ඛණා;
සම්පිණ්ඩනරසා චිත්තං, සමොධානන්ති ගය්හති.

79.

යාපනං සහජාතාන-මනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතං ජීවනරසං, ආයුබන්ධොති ගය්හති.

80.

සාරණා මනසිකාරො, සමන්තාහාරලක්ඛණො;
සංයොජනරසො චිත්ත-පටිපත්තීති ගය්හති.

81.

සඬකප්පනලක්ඛණො තක්කො, සහජාහිනිරොපනො;
ආලම්බාහනනරසො, සන්නිරුජ්ඣොති ගය්හති.

82.

විචාරො අනුසන්ධානො, අනුමජ්ජනලක්ඛණො;
චිත්තානුයොජනරසො, අනුපෙක්ඛාති ගය්හති.

83.

අධිමොක්ඛො අසංසප්පො, සුසන්නිට්ඨානලක්ඛණො;
නිච්චලාපාදනරසො, දළ්භවුත්තීති ගය්හති.

84.

වීරියං පන වායාමො, මහුස්සාහනලක්ඛණො;
කිච්චාසංසිදනරසො, උපත්ථම්භොති ගය්හති.

85.

ආලම්බත්ථිකතා ඡන්දො, කත්තුකාමනලක්ඛණො;
ආලම්බණෙසනරසො, හත්ථාදානන්ති ගය්හති.

86.

සහජාතානුඵරණා, සම්පියායනලක්ඛණා;

සම්පීනනරසා පීති, පාමොජ්ජමිති ගය්හති.

87.

වෙනොසද්දහනං සද්ධා, භූතොකප්පනලක්ඛණා;
භිතපක්ඛන්දනරසා, අධිමුත්තීති ගය්හති.

88.

අසම්මොසා සභාවෙසු, සති ධාරණලක්ඛණා;
ධම්මාපිලාපනරසා, අප්පමාදොති ගය්හති.

89.

හිරි ඡෙගුවිජා පාපෙසු, සා හරායනලක්ඛණා;
භීළසංකොචනරසා, පාපලජ්ජාති ගය්හති.

90.

පාපසාරජ්ජමොත්තප්පං, උඛ්ඛෙගුත්තාසලක්ඛණං;
භයසඬ්ඛොචනරසං, අවිස්සාසොති ගය්හති.

91.

අලොහො අනභිසඬ්ගො, අපරිග්ගහලක්ඛණො;
මුත්තප්පවත්තනරසො, අසංසග්ගොති ගය්හති.

92.

අදොසො චිත්තසාඛල්‍යං, අඛ්‍යාපප්පනලක්ඛණො;
සණ්භප්පවත්තනරසො, සොම්මභාවොති ගය්හති.

93.

අමොහො ඛලිතාභාවො, පට්චිජ්ඣනලක්ඛණො;
විසයොභාසනරසො, පට්ඨොධොති ගය්හති.

94.

තත්‍රමජ්ඣත්තතොපෙක්ඛා, සමීකරණලක්ඛණා;
අපක්ඛපාතනරසා, සමවාහොති ගය්හති.

95.

පස්සද්ධි කායචිත්තානං, දර්ශාවලක්ඛණා;
අපරිජ්ඣන්දනරසා, සීතිභාවොති ගය්හති.

96.

ලහුතා කායචිත්තානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණා;
අචිත්ථාරරසා සල්ලහුකචුත්තීති ගය්හති.

97.

මුද්‍රතා කායචිත්තානං, කක්ඛලාභාවලක්ඛණං;
කිච්චාවිරොධනරසා, අනුකූලාන්ති ගය්හති.

98.

කම්මඤ්ඤතා උභින්නම්පි, අලංකිච්චස්ස ලක්ඛණං;
පචත්තිසම්පත්තිරසා, යොගභාවොති ගය්හති.

99.

තථා පාගුඤ්ඤතා ද්වින්නං, විසදාකාරලක්ඛණං;
සුඛජ්ජවත්තනරසා, සෙරිභාවොති ගය්හති.

100.

උජ්ජතා කායචිත්තානං, කුටිලාභාවලක්ඛණං;
ජිම්භනිම්මදනරසා, උජ්ජුත්තීති ගය්හති.

101.

සම්මාවාචා වච්ඡුද්ධි, වාචාසංයමලක්ඛණං;
මිච්ඡාවාචොරමරසා, වච්චෙලාති ගය්හති.

102.

සම්මාකම්මං ක්‍රියාසුද්ධං, සම්මාකරණලක්ඛණං;
මිච්ඡාකම්මොරමරසං, ක්‍රියාවෙලාති ගය්හති.

103.

සම්මාජීවො විසුද්ධෙට්ඨි, අල්ලිට්ඨාජීවලක්ඛණො;
මිච්ඡාජීවොරමරසො, සම්මාවුත්තීති ගය්හති.

104.

කරුණා දීනසත්තෙසු, දුක්ඛාපනයලක්ඛණං;
සොත්ථිතාපත්ථනරසා, අනුකම්පාති ගය්හති.

105.

සුඛට්ඨිතෙසු මුදිතා, අනුමොදනලක්ඛණං;
වෙනොවිකාසනරසා, අවිරොධොති ගය්හති.

106.

වෙනොසාරජ්ජනා ලොභො, අපරිච්චාගලක්ඛණො;
ආලම්බගිජ්ඣනරසො, අභිලශ්ගොති ගය්හති.

107.

වෙතොබ්‍යාපජ්ජනං දොසො, සම්පද්‍රස්සනලක්ඛණො;
ආලම්බණසාතරසො, චණ්ඩික්කමිති ගය්හති.

108.

වෙතොසම්මුය්හනං මොහො,
සො සම්මුය්හනලක්ඛණො;
සභාවච්ඡාදනරසො,
අන්ධභාවොති ගය්හති.

109.

පාපාජ්ඣවිජාහිරිකං, නිල්ලජ්ජාකාරලක්ඛණං;
පාපොපලාපනරසං, මලග්ගාහොති ගය්හති.

110.

අසාරජ්ජනමනොත්තජ්ජමනුත්තාසනලක්ඛණං;
පාපපක්ඛන්දනරසං, පාගබ්භමිති ගය්හති.

111.

දිට්ඨි දළ්භවිපල්ලාසො, සා පරාමාසලක්ඛණො;
කුච්ඡාහිනිවෙසනරසා, මිච්ඡාගාහොති ගය්හති.

112.

“අහස්මි”ති මඤ්ඤමානො, සො සමුන්නතිලක්ඛණො;
කෙතුසම්පග්ගහරසො, අභංකාරොති ගය්හති.

113.

පරසම්පත්තිසු ඉස්සා, අක්ඛමාකාරලක්ඛණො;
වෙතොවිකුචනරසා, විමුඛත්තන්ති ගය්හති.

114.

පරිග්ගහෙසු මච්ඡෙරං, සන්නිග්ගනලක්ඛණං;
සාමඤ්ඤාසහනරසං, වෙච්චිජමිති ගය්හති.

115.

වෙතොපහනනං ථීනං, තං සංසීදනලක්ඛණං;
උස්සාහහඤ්ජනරසං, සංඛිත්තත්තන්ති ගය්හති.

116.

විසාතො සහජාතානං, මිද්ධං මොහනලක්ඛණං;
සත්තිසංහඤ්ජනරසං, ආතුරත්තන්ති ගය්හති.

117.

උද්ධව්වං විත්තවික්කොපො, අවුපසමලක්ඛණං;
වෙනොනවට්ඨානරසං, හත්තත්තමිති ගය්හති.

118.

විජ්ජපට්ඨායො කුක්කුච්චමනුසොවනලක්ඛණං;
අත්තානුසොවනරසං, පච්ඡාතාපොති ගය්හති.

119.

කඬ්ඛායනා විවිකිච්ඡා, අසන්නිට්ඨානලක්ඛණං;
අනෙකගාහනරසා, අජ්ජතිට්ඨාති ගය්හති.

120.

ඉච්චෙවං ලක්ඛණාදීහි, විභාවෙය්‍ය විචක්ඛණො;
තෙපඤ්ඤාසසභාවෙසු, සභාවාකාරලක්ඛණං.

121.

ලක්ඛණත්ථකුසලා සලක්ඛණො,
ලක්ඛණත්ථපරමෙපි කෙවලං;
ලක්ඛණුග්ගහසුඛාය වණ්ණය්‍යං,
ලක්ඛණාදිමුඛතො සලක්ඛණං.

122.

අත්ථං තමෙවමනුගම්ම මයෙත්ථ චුත්ත-
මත්ථානමත්ථනයනත්ථමනෙකධාපි;
පත්ථෙය්‍ය මෙත්ථ වචනත්ථනයෙහි ඤාණ-
මත්ථෙසු බුද්ධවචනත්ථනයත්ථිකෙහි.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ ලක්ඛණරසුපට්ඨානවිභාගො නාම

දුතියො පරිච්ඡේදො.

3. තතියො පරිච්ඡේදො

හෙදසඬ්ඛනවිභාගො

123.

ඵ්වං හෙදසභාවෙසු, තෙස්වෙව පුන සඬ්ඛනං;
සභාවත්ථවිසෙසෙහි, පචක්ඛාමි ඉතො පරං.

124.

අසාධාරණඤාණෙනි, සත්ථා වත්ථුච්චෙවකො;
සඬිගහෙත්වා සභාගෙනි, ධම්මෙ දස්සෙසි චක්ඛුමා.

125.

දිට්ඨිහිනිවෙසට්ඨෙයන, යථාභූතසභාවතො;
පරමාමසතිච්චෙකා, පරාමාසොති භාසිතා.

126.

කිලෙසාසුචිභාවෙන, චණස්සාවරසො විය;
ආලිම්පන්තාව සන්තානං, සවන්තීති පකාසිතා.

127.

කාමතණ්හා භවතණ්හා, දිට්ඨාවිජ්ජාති ආසවා;
චත්තාරො ආසවට්ඨෙයන, තයො ධම්මා සභාවතො.

128.

එතෙවො සාති චුත්තාව, ද්වාරාලම්බාහිවාහිනො;
ඔත්ථරිත්වා පරාභූතෙ, හරන්තා පාණිනො භවෙ.

129.

යොගාති වාහු තෙ එව, පාණිනො භවයන්තකෙ;
ද්වාරාලම්බාහිසම්බන්ධා, යන්තබන්ධාව යොජිතා.

130.

සන්තානමධිගණ්හන්තා, මාලුවාව මහාතරුං;
ගණ්හන්තා දළ්භමාලම්බං, මණ්ඩුකමීව පන්තගො.

131.

කාමතණ්හා ච දිට්ඨි ච, උපාදානා චතුබ්බිධා;
දිට්ඨි දිට්ඨිසිලබ්බත-මත්තවාදොති හෙදිතා.

132.

කායෙන කායං ගන්ථෙන්නා, දුප්පමුඤ්ඤවානුවෙධිනො;
කථිතා කායගන්ථාති, තණ්හාඛ්‍යාපාදදිට්ඨියො.

133.

සීලබ්බතපරාමාසො, ඉති දිට්ඨි විහෙදිතා;
ඉදංසචිවාහිනිවෙසො, ඉති වෙචං චතුබ්බිධා.

134.

නෙක්ඛම්මං පලිබොධෙන්නා, භාවනාපරිපන්ථකා;

සන්තානමණ්ඩකොසාව, පරියොනන්ධකාති ව.

135.

කාමච්ඡන්දො ව ඛ්‍යාපාදො, ටීනමිද්ධඤ්ච සංසයො;
අවිජ්ජද්ධච්චකුක්කුච්චමිති තීවරණා මතා.

136.

ආගාල්හං පරියාදාය, ඔග්ගභුජ්ජචත්තිනො;
යොජ්ජරොගාව සන්තාන-මනුසෙන්තිති භාසිතා.

137.

කාමරාගො භවරාගො, පටිසො මානදිට්ඨියො;
කඬ්ඛාවිජ්ජාති සත්තෙව, ඡ ධම්මානුසයා මතා.

138.

ද්වාරාලම්බණබන්ධෙන, පාණීනං භවමණ්ඩලෙ;
සංයොජනානි චුත්තානි, පාසබන්ධාව පක්ඛිනං.

139.

කාමරූපාරූපරාගා, පටිසො මොහසංසයො;
දිට්ඨි සීලබ්බතං මානො, උද්ධච්චෙන දසා භවෙ.

140.

රූපාරූපරාගද්ධච්චං, අභිධම්මෙ විනා පුන;
භවරාගිස්ස මච්ඡෙරං, ගහෙන්වා දසධා සියුං.

141.

සංක්ලෙපයන්ති සන්තානං, උපසාතෙන්ති පාණිනො;
සහජාතෙක්ලෙසෙන්තිති, කිලෙසාති පකාසිතා.

142.

ලොභො දොසො ව මොහො ව,
දිට්ඨි මානො ව සංසයො;
ටීනාහිරිකනොත්තජ්ජ-
මුද්ධච්චෙන සියුං දස.

143.

නවසඬගහිතා එත්ථ, දිට්ඨිලොභා පකාසිතා;
සත්තසඬගහිතාවිජ්ජා, පටිසො පඤ්චසඬගහො.

144.

චතුසඨගහිතා කඨබ්බා, මානුද්ධව්වා තිසඨගහා;
දුකසඨගහිතං ථිනං, කුක්කුච්චමෙකසඨගහං.

145.

ද්විධාහිරිකනොත්තජ්ජ-මිස්සාමච්ඡරියං තථා;
ඉච්චෙවං දසධා වුත්තා, පාපකෙස්වෙව සඨගහා.

146.

පරාමාසාසවොසා ච, යොගුපාදානගන්ථනො;
නිවාරණානුසයනො, සංයොජනකිලෙසනො.

147.

චුද්දසෙව තු සඨබ්බෙපා, සත්තපඤ්ඤාස හෙදනො;
යථාධම්මානුසාරෙන, චිත්තජ්ජපාදෙසු යොජයෙ.

148.

තතොපරෙ නොපරාමා-සාදිහෙදිතසඨගහා;
චිත්තං චෙතසිකං රූපං, නිබ්බානමිති දීපයෙ.

149.

ඉච්චාකුසලධම්මානං, ඤත්වා සඨගහමුත්තරං;
මිස්සකා නාම විඤ්ඤෙය්සා, යථාසම්භවතො කථං;

150.

ලොහො දොසො ච මොහො ච,
එකන්තාකුසලා තයො;
අලොහාදොසාමොහො ච,
කුසලාබ්බාකතා තථා.

151.

පාදපස්සෙව මූලානි, ථීරභාවාය පච්චයා;
මූලභාවෙන ධම්මානං, හෙතු ධම්මා ඡ දීපිතා.

152.

චිත්තකො ච විචාරො ච, පීති චෙකග්ගතා තථා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, උපෙක්ඛාති ච වෙදනා.

153.

ආභව්වුපනිජ්ඣායන්තා, නිජ්ඣානට්ඨෙන පච්චයා;
ඤානධම්මාති සත්ථාහ, පඤ්ච වත්ථුසභාවතො.

154.

සම්මාදිට්ඨි ව සඬකප්පො, වායාමො විරතිත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ව, මිච්ඡාදිට්ඨි ව සම්භවා.

155.

සම්මාමිච්ඡා ව නියන්තා, නියානාට්ඨෙත පච්චයා;
මග්ගඬ්ඨා ද්වාදසක්ඛාතා, නව ධම්මා සභාවතො.

156.

අත්තභාවං පවත්තෙන්තා, ඔජට්ඨමකචෙදනං;
පටිසන්ධිනාමරූප-මාහරන්තා යථාක්කමං.

157.

කබ්ලිකාරො ආභාරො,
එස්සො සඤ්චෙතනා තථා;
විඤ්ඤාණමිති චත්තාරො,
ආභාරාති පකාසිතා.

158.

ධම්මානං සහජාතානං, ඉන්ද්‍රියට්ඨෙත පච්චයා;
අත්තානමිස්සරට්ඨෙත, අනුචත්තාපකා තථා.

159.

සද්ධා ව සති පඤ්ඤා ව, වීරියෙකග්ගතාපි ව;
චෙදනා ජීවිතං චිත්තං, අට්ඨ රූපින්ද්‍රියානි ව.

160.

කථං ජීවිතමෙකං තු, සුඛං දුක්ඛන්ති චෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, උපෙක්ඛාති ව හෙදිතා.

161.

පඤ්ඤාදිමග්ගෙනඤ්ඤාත-ඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං භවෙ;
මජ්ඣෙ අඤ්ඤින්ද්‍රියමන්තෙ, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං තථා.

162.

සොළසෙව සභාවෙන, ඉන්ද්‍රියට්ඨවිභාගතො;
ඉන්ද්‍රියානීති චුත්තානි, ඛාවිසති විභාවයෙ.

163.

දළ්භාධිට්ඨිතසන්තානා, විපක්ඛෙහි අකම්පියා;
බලචත්තසභාවෙන, බලධම්මා පකාසිතා.

164.

සද්ධා සති හිරොත්තජපං, වීරියෙකග්ගතා තථා;
පඤ්ඤාහිරිකානොත්තජප-මිච්චෙවං නවධා මතා.

165.

ජෙට්ඨා පුබ්බසිගමට්ඨෙත, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤපචත්තියං;
පච්චයාධිජපතෙය්‍යන, සහජානං යථාරහං.

166.

චත්තාරොධිපතී වුත්තා, ආධිජපච්චසභාවතො;
ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසාති ච තාදිනා.

167.

පඤ්චසඬගහිතා පඤ්ඤා, වායාමෙකග්ගතා පන;
චතුසඬගහිතා චිත්තං, සති චෙව තිසඬගහා.

168.

සඬකජපො වෙදනා සද්ධා, දුකසඬගහිතා මතා;
එකෙකසඬගහා සෙසා, අට්ඨවිසති භාසිතා;
ඉච්චෙවං සත්තධා හෙදො, වුත්තො මිස්සකසඬගහො.

169.

හෙතුක්ඛානඬගමග්ගඬගා, ආහාරිත්ථියතො තථා;
බ්ලාධිජපතිතො චෙව, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාදිමිස්සතා;
ජත්තිංසෙව සභාවෙන, චතුසට්ඨි පහෙදතො.

170.

ඉච්චෙවං සඬගහෙත්වාන, විභාවෙය්‍ය තතො පරං;
චිත්තුජ්ජාදපහෙදෙසු, යථාසම්භවතො කථං.

171.

සිතාවජ්ජනවිඤ්ඤාණං, සම්පට්ච්ඡනතීරණං;
අට්ඨාරසාහෙතුකාව, මොමුහා එකහෙතුකා.

172.

සෙසා තු කුසලා ඤාණවිසුත්තා ච ද්විහෙතුකා;
චිත්තුජ්ජාදාපරෙ සත්ත-චත්තාලීස තිහෙතුකා.

173.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමජ්ඣානං, ද්වික්ඛානඬගිකමීරිතං;
චතුත්ථපඤ්චමජ්ඣානං, තික්ඛානං තතියං මතා.

174.

චතුක්කානං තු දුතියං, කාමෙ ව සුඛවජ්ජිතා;
පඤ්චක්කානං තු පඨමං, කාමෙ ව සුඛිතා මතා.

175.

පඨමානුත්තරං කුක්කානං, අට්ඨමග්ගච්ඡිකං මතං;
සත්තමග්ගච්ඡිකං නාම, සෙසක්කානමනුත්තරං.

176.

ලොකියං පඨමං කුක්කානං, තථා කාමෙ තිහෙතුකා;
පඤ්චමග්ගච්ඡිකා නාම, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා.

177.

සෙසං මහග්ගතං කුක්කානං, සම්පයුත්තා ව දිට්ඨියා;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තා ව, චතුමග්ගච්ඡිකා මතා.

178.

පටිසුද්ධච්චයුත්තා ව, විජ්ජයුත්තා ව දිට්ඨියා;
තිමග්ගච්ඡිගං දුමග්ගච්ඡිගං, කච්චිතං සමුදිරිතං.

179.

න භොන්තාහෙතුකෙ මග්ගා, චිත්තට්ඨිති ව කච්චිතෙ;
විදිතා නියතතා ව, ලොකියෙසු න උද්ධවා.

180.

කාමෙසු කබ්ඪිකාරො, අනාභාරො අසඤ්ඤිනො;
චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ, ආභාරත්තයමිරිතං.

181.

ඉන්ද්‍රියානි විභාවෙය්‍ය, නවධානුත්තරෙ බ්‍රහ්මා;
අට්ඨධා සමුදිරෙය්‍ය, ලොකියෙසු තිහෙතුකෙ.

182.

සත්තධා පන ඤාණෙන, විජ්ජයුත්තෙ පකාසයෙ;
සිතවොට්ඨබ්බනාපුඤ්ඤෙ, පඤ්චධා කච්චිතෙ පන.

183.

චතුධා තිව්ධා සෙසෙ, චිත්තුප්පාදෙ සමීරයෙ;
තිහෙතුකා සත්තබ්බා, ඡබ්බා තු දුහෙතුකා.

184.

චතුරලා අකුසලා, කඩ්ඛිතං තිබලං මතං;
ද්විබලං සිතවොට්ඨබ්බ-මබලං සෙසමීරිතං.

185.

ජවනෙධිපතීනං තු, යො කොවෙකො තිහෙතුකෙ;
ද්විහෙතුකෙ වා කුසලෙ, වීමංසා නොපලබ්භති.

186.

ලොකියෙසු විපාකෙසු,
මොහමුලෙ අහෙතුකෙ;
යථාසම්භවචුත්තිත්තා,
නත්ථාධිපති කොවිපි.

187.

සම්භොති කායවිඤ්ඤාණං, පුඤ්ඤපාකෙ සුඛිත්ථියං;
දුක්ඛිත්ථියමිපි තත්ථෙව, පාපපාකමිහි භාසිතං.

188.

සන්තීරණඤ්ච භසනං, සොමනස්සාති සොළස;
පඨමාදිවතුජ්ඣානං, සොමනස්සයුතං භවෙ.

189.

දොමනස්සයුත්තා ද්වෙව, චිත්තූප්පාදා පකාසිතා;
තදඤ්ඤෙ පන සබ්බෙපි, පඤ්චපඤ්ඤාසුපෙක්ඛකා.

190.

වෙදනාසම්පයොගඤ්ච, චිතිබ්භූජ්ජෙවමට්ඨධා;
හෙතුයොගාදිහෙදෙහි, චිත්තූප්පාදා පකාසිතා.

191.

තංතංවියොගහෙදඤ්ච, පච්චෙකමථ මිස්සිතං;
යථාචුත්තානුසාරෙන, යථාසම්භවතො නයෙ.

192.

ඉච්චෙවං පන යොජෙත්වා, චිත්තූප්පාදෙසු මිස්සකං;
තතො ඤෙය්‍යා විසුද්ධා ව, බොධිපක්ඛියසඬ්භා.

193.

කායෙ ව වෙදනාවිත්තෙ, ධම්මෙසු ව යථාරහං;
අසුභං දුක්ඛමනිච්ච-මනත්තාති සුපට්ඨිතා.

194.

සම්මාසති පනිව්වෙකා, කිව්වගොවරහෙදතො;
සතිපට්ඨානනාමෙන, චත්තාරොති පකාසිතා.

195.

උප්පන්නානුප්පන්නපාප-පහානානුප්පාදනාය ව;
අනුප්පන්නුප්පන්නෙහි වා, නිබ්බත්තිඅභිවුද්ධියා.

196.

පදහන්තස්ස වායාමො, කිව්වාහොගවිභාගතො;
සම්මජ්ජපට්ඨානනාමෙන, චත්තාරොති පකාසිතා.

197.

ඉද්ධියා පාදභූතත්තා, ඉද්ධිපාදාති භාසිතා;
ජන්දො විත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසාති චතුබ්බිධා.

198.

පඤ්ච සද්ධා සති පඤ්ඤා, වීරියෙකග්ගතා තථා;
ඉන්ද්‍රියානින්ද්‍රියට්ඨෙන, බලට්ඨෙන බලානි ව.

199.

සති ධම්මවිවයො ව, තථා වීරියපිනියො;
පස්සද්ධෙකග්ගතාපෙක්ඛා, බුජ්ඣන්තස්සඛිගහාවතො.

200.

බොජ්ඣංගිනි විසෙසෙන, සත්ත ධම්මා පකාසිතා;
නියානට්ඨෙන මග්ගඛිනා, සම්මාදිට්ඨාදිඅට්ඨධා.

201.

ජසඛිගහෙන්ථ වායාමො, සතිපඤ්ඤා සමීරිතා;
පඤ්චසඛිගහිතා නාම, සමාධි චතුසඛිගහො.

202.

සද්ධා දුසඛිගහා වුත්තා, සෙසා එකෙකසඛිගහා;
ඉව්වෙවං සත්තධා හෙදො, බොධිපක්ඛියසඛිගහො.

203.

සතිපට්ඨානසම්මජ්ජපට්ඨානතො ඉද්ධිපාදතො;
ඉන්ද්‍රියබලබොජ්ඣංගිනා, මග්ගහෙදා ව භාසිතා.

204.

ජන්දො විත්තමුපෙක්ඛා ව, සද්ධාපස්සද්ධිපිනියො;
සම්මාදිට්ඨි ව සඬකප්පො, වායාමො විරතිත්තයං.

205.

සම්මාසති සමාධිති, දීපිතා බොධිපක්ඛියා;
චුද්දසා ධම්මතො භොන්ති, සත්තතිංස පහෙදතො.

206.

යෙහි ධම්මෙහි බුජ්ඣන්තො, සච්චානි පටිවිජ්ඣති;
සමත්තානුත්තරෙ භොන්ති, න වා සඬකප්පපිනියො.

207.

පුබ්බභාගෙපි ලබ්භන්ති, ලොකියම්භි යථාරහං;
නිබ්බේධභාවනාකාලෙ, ඡබ්බිසුද්ධිපවත්තියං.

208.

ඉච්චෙවං තිව්ධා හෙදං, විභාවෙය්‍ය යථාරහං;
සභාවහෙදහින්නානං, සභාගත්ථෙහි සඬගහං.

209.

හෙදසඬගහවිදුහි වණ්ණිකං, හෙදසඬගහවිමුත්තිසාසනෙ;
හෙදසඬගහනයත්ථමුත්තමං, හෙදසඬගහමුඛං පකාසිතං.

210.

ධම්මසභාවවිභාගබ්බදෙවං, ධම්මදිසම්පතිසාසනධම්මෙ;
ධම්මවිභූතිවිභූසිතවිත්තා, ධම්මරසාමතභාගි භවන්ති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ හෙදසඬගහවිභාගො නාම
තතියො පරිච්ඡේදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො

පකිණ්ණකවිභාගො

211.

ඉතො පරං කිච්චතො ව, ද්වාරාලම්බණවත්ථුතො;
භූමිපුග්ගලතො යානා, ජනකා ව යථාරහං.

212.

සඬගහො ව පවත්ති ව, පටිසන්ධිපවත්තිසු;

චිත්තප්පාදවසෙනෙව, සංඛිපිත්ථාන නියානෙ.

213.

රූපාරූපමහාපාකා, මුපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චුතිසන්ධිභවඬිගානි, චිත්තානෙකුනචිසති.

214.

ආවජ්ජනං තු යුගලං, දස්සනං සවනං තථා;
සායනං සායනඤ්ඤෙව, චුසනං සම්පට්ඨිජනං.

215.

තීණි තීරණචිත්තානි, එකං වොට්ඨබ්බනං මනං;
පඤ්චද්ධාරො මනොද්ධාරො, තදාවජ්ජනනාමකං.

216.

පඤ්චපඤ්ඤාස ජවනකිච්චානිති චිනිද්දිසෙ;
ක්‍රියා වාවජ්ජනං භිත්ථා, කුසලාකුසලප්ඵලං.

217.

තදාලම්බණචිත්තානි, භවන්තෙකාදසෙව භි;
මහාවිපාකචිත්තානි, අට්ඨ සන්තීරණත්තයං.

218.

පඤ්චකිච්චන්ති භාසන්ති, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චතුකිච්චා මහාපාකා, තිකකිච්චා මහග්ගතා.

219.

දුකිච්චමිති වොට්ඨබ්බං, සුඛතීරණමීරිතං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණජවනමනොධාතුත්තිකං පන.

220.

එකකිච්චානි භාසන්ති, අට්ඨසට්ඨි විභාවිනො;
ඉච්චෙවං කිච්චහෙදෙන, චිත්තප්පාදා වචන්ථිතා.

221.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායධාතු යථාක්කමං;
පඤ්චද්ධාරා භවඬිගං තු, මනොද්ධාරං පචුච්චති.

222.

සානාදයො තයො රූපෙ, පඤ්ච චක්ඛාදයො තථා;
අරූපෙ නත්ථුභයත්ථ, තදාලම්බණමානසං.

223.

ඡ ද්වාරා වීථිවිත්තානි, සත්ත කාමීසු රුපිසු;
ද්වාරත්තයං ඡ විත්තානි, මනොද්වාරමරුපිසු.

224.

පටිසන්ධාදිභූතා හි, අවසානෙ චුතිට්ඨිතා;
මජ්ඣෙ භවඛිගං ඡේත්වාන, පච්චෙකං වීථි ජායති.

225.

රූපාදාරම්මණෙ චක්ඛු-පසාදාදිමිහි සට්ඨිතෙ;
ආවජ්ජනාදයො භොන්ති, භවඛිගද්විවලා පරං.

226.

පරිණාමෙ භවඛිගස්ස, ආලම්බෙ ගහණාරහෙ;
තථා වීථි මනොද්වාරෙ, යථාසම්භවතො භවෙ.

227.

ආවජ්ජා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, සම්පට්ඨිජනතීරණං;
වොට්ඨබ්බකාමජවනං, තදාලම්බණමානසං.

228.

සත්තෙවං වීථිවිත්තානි, විත්තුජ්ජාදා චතුද්දස;
චතුපඤ්ඤාස විත්ථාරා, පඤ්චද්වාරෙ යථාරහං.

229.

උජ්ජාදට්ඨිතිහඬිගානං, වසා විත්තක්ඛණං තයං;
රූපානං ඨිති ඵකුන-පඤ්ඤාසඤ්ච දුකෙ දුකං.

230.

පරිත්තෙතිපරිත්තෙ ච, මහන්තෙතිමහන්තකෙ;
වොට්ඨබ්බමොසජවනං, තදාලම්බන්ති තං කමා.

231.

ආවජ්ජනඤ්ච ජවනං, මනොද්වාරෙ තු ගොචරෙ;
විභූතෙ තු තදාලම්බං, විත්ථාරා සත්තසට්ඨි තෙ.

232.

කාමෙ ජවනසත්තාල-ම්බණානං නියමෙ සති;
විභූතෙතිමහන්තෙ ච, තදාලම්බණමීරිතං.

233.

පඤ්චද්වාරෙ මනොධාතු, පච්චෙකම්භි යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, පච්චෙකං තු පකාසිතං.

234.

මනොද්වාරෙ තු ඡවනං, මහග්ගතමනුත්තරං;
සුඛතීරණචොට්ඨබ්බං, පරිත්තඡවනං ඡසු.

235.

මහාවිපාකචිත්තානි, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
ඡසු ද්වාරෙසු ජායන්ති, වීථිමුත්තානි චෙකදා.

236.

සත්තති වීථිචිත්තානි, විපාකා තු මහග්ගතා;
නච වීථිවිමුත්තා ච, දුච්ඛාපි දසිරිතා.

237.

ඉච්චෙවං ද්වාරහෙදෙන, විභාවෙන්වා තතො පරං;
ඤෙය්‍යා ගොචරහෙදෙන, චිත්තුප්පාදා යථාරහං.

238.

රූපසද්දගන්ධරසචොට්ඨබ්බා පඤ්ච ගොචරා;
සෙසඤ්ච රූපපඤ්ඤත්තිනාමඤ්ච ධම්මගොචරං.

239.

පඤ්චද්වාරෙ චත්තමානං, පඤ්චාලම්බං යථාක්කමං;
ඡාලම්බණං මනොද්වාරෙ, අතීතානාගතම්පි ච.

240.

පඤ්ඤත්තානිචත්තන්තං, ඡද්වාරග්ගහිතං පන;
ඡළාරම්මණසඬ්ඛානං, යෙභුයොන භවත්තරෙ.

241.

නිමිත්තගතිකම්මානං, කම්මමෙවොථ ගොචරං;
පටිසන්ධිභවඬ්ඛානං, චුතියාව යථාරහං.

242.

පඤ්චාලම්බෙ මනොධාතු, පච්චෙකම්භි යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, පච්චෙකං තු පකාසිතං.

243.

කාමපාකානි සෙසානි, භසනඤ්ච පරිත්තකෙ;

ඤාණභීතානිපුඤ්ඤානි, ජවනානි අනිම්මලෙ.

244.

තිහෙතුකාමපුඤ්ඤානි, පුඤ්ඤාභිඤ්ඤා ච ලොකියා;
සබ්බාලම්බෙ පවත්තන්ති, අග්ගමග්ගඵලං විනා.

245.

ක්‍රියාභිඤ්ඤා ච වොට්ඨබ්බං, ක්‍රියා කාමෙ තිහෙතුකා;
සබ්බාලම්බෙ පවත්තන්ති, නිබ්බානෙ නිම්මලා සිද්ධං.

246.

දුතියඤ්ච චතුත්ථඤ්ච, ආරුප්පෙසු මහග්ගතෙ;
මහග්ගතඤ්ඤෙ වොහාරෙ, අයමාලම්බණෙ නයො.

247.

චක්ඛුසොතසානජීවහා-කායහදයවත්ථුනා;
කාමලොකෙ ජවත්ථුනි, නිස්සිතා සත්ත ධාතුයො.

248.

පඤ්චවිඤ්ඤාණධාතු ච, තාසං පුබ්බාපරත්තයං;
මනොධාතු තතො සෙසා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච.

249.

චතස්සො ධාතුයො රූපෙ, තීණි වත්ථුනි නිස්සිතා;
අරූපෙ තු අනිස්සාය, ධාත්වෙකාව පවත්තති.

250.

පඤ්චප්පසාදෙ නිස්සාය, පච්චෙකං තු යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, භවතීති පකාසිතං.

251.

කාමපාකානි සෙසානි, මග්ගාවජ්ජනමාදිතො;
භසනං පටිසාරූපා-චචරං වත්ථුනිස්සිතං.

252.

ද්වෙවත්තාලීස නිස්සාය, අනිස්සාය ච ජායරෙ;
අනිස්සාය විපාකානි, ආරුප්පෙති සමීරිතං.

253.

ඉච්චෙචං වත්ථුහෙදෙන, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා;
තතො පරං විභාවෙය්‍ය, භූමිහෙදෙන පණ්ඩිතො.

254.

නිරයෙ පෙනලොකෙ ව, තිරවිජානාසුරෙ තථා;
පාපකම්මොපපජ්ජන්ති, පාපපාකාය සන්ධියා.

255.

භූමිස්සිතෙසු දෙවෙසු, මනුස්සෙසුපි භීතකා;
අහෙතුකාය ජායන්ති, පුඤ්ඤපාකාය සන්ධියා.

256.

වාතුමහාරාජිකා ව, තාවතිංසා ව යාමකා;
තුසිතා වෙව නිම්මානරතීනො වසවත්තීනො.

257.

ඉච්චෙවං ඡසු දෙවෙසු, මනුස්සෙසු ව ජායරෙ;
මහාවිපාකසන්ධිහි, කාමපුඤ්ඤකතා ජනා.

258.

බ්‍රහ්මානං පාරිසජ්ජා ව, තථා බ්‍රහ්මපුරොහිතා;
මහාබ්‍රහ්මා ව ජායන්ති, පටිමජ්ඣානසන්ධියා.

259.

පරිත්තා අප්පමාණාහා, ජායන්තාහස්සරා තථා;
දුතියජ්ඣානපාකාය, තතියාය ව සන්ධියා.

260.

පරිත්තසුහස්පමාණසුහා ව සුහකිණ්හකා;
චතුත්ථාය තු ජායන්ති, තතියජ්ඣානභූමිකා.

261.

වෙහස්ඵලා අසඤ්ඤී ව, සුද්ධාවාසානි සත්තසු;
පඤ්චමාය ව ජායන්ති, අසඤ්ඤීචිත්තවජ්ජිතා.

262.

අවිහා ව අතප්පා ව, සුදස්සා ව සුදස්සිනො;
අකනිට්ඨානි පඤ්චෙතෙ, සුද්ධාවාසා පකාසිතා.

263.

ආකාසානඤ්චායතනපාකාදීහි යථාක්කමං;
ආකාසානඤ්චායතනභූමිකාදීසු ජායරෙ.

264.

වුනිසන්ධිභවච්ඡිගානං, වසා පාකා මහග්ගතා;
කාමෙ සහෙතුකා පාකා, තදාලම්බණතොපි ව.

265.

යථාචුත්තනියාමෙන, භූමිස්ථෙකාව ජායරෙ;
චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ, න ත්ථෙවාසඤ්ඤිනො මතා.

266.

සානජිවිභාකායධාතු-නිස්සිතං මානසං තථා;
පටිසද්ඨයම්චිථෙවමට්ඨි හොන්තෙව කාමිසු.

267.

චක්ඛුසොතඤ්ච විඤ්ඤාණං, මනොධාතු ච තීරණං;
කාමරූපෙසු ජායන්ති, යථාසම්භවතො දස.

268.

චොට්ඨබ්බකාමපුඤ්ඤානි, විජ්ජයුත්තානි දිට්ඨියා;
උද්ධච්චසහිතඤ්චෙති, සබ්බත්ථෙතානි වුද්දස.

269.

කඬබ්බිතං දිට්ඨියුත්තානි, සුද්ධාවාසව්චජ්ජිතෙ;
සිතඤ්ච රූපජවන-මාරුප්පාපායවජ්ජිතෙ.

270.

කාමක්‍රියා සහෙතු ච, උද්ධං ලොකුත්තරත්තයං;
චතුත්ථාරුප්පජවනං, සබ්බත්ථාපායවජ්ජිතෙ.

271.

සෙසමාරුප්පජවනං, හිත්වාපායං යථාක්කමං;
උද්ධමාරුප්පභූමිඤ්ච, ජායතීති විභාවයෙ.

272.

සොනාපත්තිඵලාදීනි, චත්තාරානුත්තරානි තු;
සුද්ධාවාසමපායඤ්ච, හිත්වා සබ්බත්ථ ජායරෙ.

273.

සුද්ධාවාසමපායඤ්ච, හිත්වාරූපඤ්ච සබ්බථා;
පට්ඨමානුත්තරො මග්ගො, සෙසට්ඨානෙසු ජායති.

274.

සත්තනිංස අපායෙසු, කාමෙසීති පකාසිතා;

පඤ්චපඤ්ඤාස සුද්ධෙසු, රූපස්ථෙකුනසත්තති.

275.

ඡවත්තාලීස ආරුප්පෙ, උප්පජ්ජන්ති යථාරහං;
ඉච්චෙවං භූමිහෙදෙන, විත්තුප්පාදා පකාසිතා.

276.

තිහෙතුසත්තෙ සබ්බානි, ද්විහෙතුකාහෙතුකෙ පන;
පරිත්තානි විවජ්ජෙත්වා, ඤාණපාකක්‍රියාජවෙ.

277.

පුට්ඨජනානං සම්භොන්ති, දිට්ඨිසුත්තඤ්ච කඨඛිතං;
සොතාපන්නාදිතිණ්ණමපි, එලං හොති යථාසකං.

278.

වීතරාගස්ස ඡවනං, ක්‍රියා චන්තිමනුත්තරං;
පුට්ඨජනාදිතිණ්ණමපි, පටිසං සමුදිරිතං.

279.

ඡවා පුට්ඨජනාදීනං, චතුත්තං සෙස සාසවා;
සාසවාචජ්ජපාකානි, පඤ්චන්තමපි දීපයෙ.

280.

පුට්ඨජනෙසු තෙසට්ඨී, සොතාපන්නාදිකද්වයෙ;
එකුනසට්ඨී විත්තානි, අනාගාමිකපුග්ගලෙ.

281.

සත්තපඤ්ඤාස ජායන්ති, තෙපඤ්ඤාස අනාසවෙ;
මග්ගට්ඨෙසු සකො මග්ගො, පුග්ගලෙසු අයං නයො.

282.

තිහෙතුකාමචුතියා, සබ්බාපි පටිසන්ධියො;
ද්විහෙතාහෙතුචුතියා, කාමාවචරසන්ධියො.

283.

රූපාවචරචුතියා, සහෙතුපටිසන්ධියො;
ආරුප්පාරුප්පචුතියා, හෙට්ඨිමාරුප්පචජ්ජිතා.

284.

පටිසන්ධි තථා කාමෙ, තිහෙතුපටිසන්ධියො;
භවත්තීති ච මෙධාවී, චුතිසන්ධිනං නයෙ.

285.

වුත්තියානන්තරං හොති, පටිසන්ධි තතො පරං;
භවඬිගං තං පන ඡෙත්වා, හොති ආවජ්ජනං තතො.

286.

අනිට්ඨෙ පාපපාකාව, චක්ඛුච්ඤ්ඤාණකාදයො;
ඉට්ඨෙ තු පුඤ්ඤපාකාව, යථාසම්භවතො සියුං.

287.

සුඛිනෙ වුත්තනගෙනෙව, වීථිවිත්තානි යොජයෙ;
පඤ්චද්වාරෙ යථායොගං, මනොද්වාරෙ ච පණ්ඩිතො.

288.

සන්තීරණතදාලම්බ-මිට්ඨාලම්බෙ පවත්තති;
සුඛිතං ඉට්ඨමජ්ඣත්තෙ, අනිට්ඨෙ ච උපෙක්ඛිතං.

289.

සුඛොපෙතං තදාලම්බං, උපෙක්ඛාක්‍රියතො පරං;
න හොති දොමනස්සම්භා, සොමනස්සං තු සබ්බදා.

290.

තථොපෙක්ඛාතදාලම්බං, සුඛිතක්‍රියතො පරං;
අඤ්ඤත්ථ නියමො නත්ථී, තදාලම්බපවත්තියා.

291.

සොමනස්සභවඬිගස්ස, ජවනෙ දොමනස්සිතෙ;
තදාලම්බෙ අසම්භොත්තෙ, උපෙක්ඛාතීරණං භවෙ.

292.

පරිකම්මොපචාරානු-ලොමගොත්‍රභූතො පරං;
පඤ්චමං චා චතුත්ථං චා, ජවනං හොති අජ්ජනා.

293.

චතුක්ඛානං සුඛොපෙතං, ඤාණයුත්තානන්තරං;
උපෙක්ඛාඤාණයුත්තානං, පඤ්චමං ජායතෙ පරං.

294.

පුච්ඡජ්ජනාන සෙක්ඛානං, කාමපුඤ්ඤතිහෙතුතො;
තිහෙතුකාමක්‍රියතො, වීතරාගානමජ්ජනා.

295.

ආවජ්ජපඤ්චච්ඤ්ඤාණ-සම්පට්ඨජනතීරණං;

පටිසන්ධිවුනි සබ්බා, රූපාරූපාදිකප්පනා.

296.

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස, උපරිට්ඨඵලං ද්වයං;
පඤ්චාභිඤ්ඤා තථා මග්ගා, එකච්ඡන්තක්ඛණා මතා.

297.

ද්වික්ඛත්තුං හි නිරොධස්ස, සමාපත්තික්ඛණෙ පන;
චතුත්ථාරූප්පජචනං, තදාලම්බඤ්ච සබ්බථා.

298.

ද්වික්ඛත්තුං වාථ තික්ඛත්තුං, මග්ගස්සානන්තරං ඵලං;
භවඬගාදි ව වොට්ඨබ්බං, ජවනාදි සකිං පන.

299.

තිහෙතුකාමජචනං, අප්පනාසට්ඨං පන;
තික්ඛත්තුං වා චතුක්ඛත්තුං, මනොද්වාරෙ පවත්තති.

300.

ඡද්වාරෙසු පනඤ්ඤත්ථ, ජවනං කාමධාතුජං;
පඤ්ච වාරෙ ඡ වා සත්ත, සමුප්පජ්ජති සම්භවා.

301.

සමාපත්තිභවඬගෙසු, නියමො න සමීරිතො;
වීථිචිත්තාවසානෙ තු, භවඬගං වුනි වා භවෙ.

302.

ඉච්චානන්තරහෙදෙන, චිත්තූප්පාදට්ඨිතිං වුනිං;
ඤ්ඤත්වා ගණෙය්‍ය සඬගස්භ, ලබ්භමානවසා කථං?

303.

පඤ්චද්වාරාවජ්ජනතො, දස චිත්තානි දීපයෙ;
සෙසාවජ්ජනතො පඤ්ච-චත්තාලීසන්ති භාසිතං.

304.

පඤ්චවිඤ්ඤාණතො පාපවිපාකා සම්පට්ඨිජනා;
පරමෙකං දූවෙ පුඤ්ඤ-විපාකා සම්පට්ඨිජනා.

305.

සන්තීරණද්විහෙතුම්භා, පාකා ද්වාදස ජායරෙ;
තිහෙතුකාමපාකම්භා, එකච්ඡති භාසිතං.

306.

රූපාවචරපාකම්භා, පරමෙකුනවිසති;
නවට්ඨාරූපපාකම්භා, සත්ත ඡ වා යථාක්කමං.

307.

පටිසම්භා තු සත්තෙව, සිත්භා තෙරසබ්බවුං;
ද්විභෙතුපුඤ්ඤාපුඤ්ඤම්භා, එකවිසති භාවයෙ.

308.

ද්විභෙතුකාමක්‍රියතො, අට්ඨාරස උපෙක්ඛකා;
සුඛිත්භා සත්තරස, විභාවෙන්ති විචක්ඛණා.

309.

කාමපුඤ්ඤා තිභෙතුම්භා, තෙත්තිංසෙව උපෙක්ඛකා;
සුඛිත්භා තිපඤ්ඤාස, භවන්තීති පකාසිතං.

310.

තිභෙතුකාමක්‍රියතො, චතුර්විසතිපෙක්ඛකා;
සුඛිත්භා තු දීපෙය්‍ය, පඤ්චවිසති පණ්ඩිතො.

311.

දස රූපජවම්භෙකාදස ද්වාදස තෙරස;
යථාක්කමං පඤ්චදස, ආරූපපා පටිදීපයෙ.

312.

එලම්භා චුද්දසෙවාහු, මග්ගම්භා තු සකං එලං;
පරං සඬගහම්චිවෙවං, විගණෙය්‍ය විසාරදො.

313.

පඤ්චදසම්භාද්‍යාවජ්ජ-මෙකවිසතිතොපරං;
එකම්භා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, පඤ්චම්භා සම්පට්ඨිජනං.

314.

සුඛසන්තීරණං හොති, පඤ්චවිසතිතො පරං;
සම්භොන්ති සත්තතිංසම්භා, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං.

315.

භවන්ති චත්තාලීසම්භා, සුඛපාකා ද්විභෙතුකා;
තට්ඨකචත්තාලීසම්භා, සුඛපාකා ද්විභෙතුකා;
තට්ඨකචත්තාලීසම්භා, උපෙක්ඛාය සමායුතා.

316.

හොන්ති සත්තනිතො කාමෙ,
සුඛපාකා තිහෙතුකා;
ද්විසත්තනිමිහා ජායන්ති,
උපෙක්ඛාසහිතා පුන.

317.

එකුනසට්ඨිතො රූපා, පාකා පාකා අරූපිනො;
කමාට්ඨවත්තාලීසම්හා, තථෙකද්විතිහිනතො.

318.

එලද්වයං චතුක්කම්හා, පඤ්චම්හාන්තඑලද්වයං;
තිකා මහග්ගතා ජවා, මග්ගා කාමජවා ද්වයා.

319.

චිත්තුප්පාදානම්චිචෙවං, ගණිතො පුබ්බසඬ්ඨගහො;
ඤ්ඤොයායං යානහෙදොති, පුබ්බාපරනියාමිතො.

320.

රූපපාකමහාපාකා, මනොධාතු ච තීරණං;
රූපමෙව ජනෙන්තිති, චුත්තා එකුනච්ඡති.

321.

අප්පනාජවනං සබ්බං, මහග්ගතමනුත්තරං;
ඉරියාපථරූපානි, ජනෙතිති සමීරිතං.

322.

වොට්ඨබ්බං කාමජවනමහිඤ්ඤා ච යථාරහං;
ඉරියාපථවිඤ්ඤත්තිරූපානං ජනකා සිද්ධං.

323.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරූප්පා, විපාකා ච න කිඤ්චිපි;
සබ්බෙසං පටිසන්ධි ච, චුති වාරහතො තථා.

324.

රූපාදිත්තයම්චිචෙවං, සමුට්ඨාපෙති මානසං;
උප්පජ්ජමානමෙවෙති, ඤ්ඤොයා ජනකසඬ්ඨගහො.

325.

ඉති කිච්චාදිහෙදෙසු, පච්චෙකස්මිං පකාසිතං;
නයං චුත්තානුසාරෙන, සමාසෙත්වා වියොජයෙ.

326.

පනුණ්ණසම්මොහමලස්ස සාසනෙ,
විකිණ්ණවත්ථුහි සුගන්ථිතං නයං;
පකිණ්ණමොගය්හ පරත්ථනින්නයෙ,
විතිණ්ණකඨ්ඛාව භවන්ති පණ්ඩිතා.

327.

බහුනයවිනිබන්ධං කුල්ලමෙතං ගහෙන්වා,
ජීනවචනසමුද්දං කාමමොගය්හ ධීරා;
හිතසකලසමත්ථං වත්ථුසාරං හරිත්වා,
හදය රතනගඬ්භං සාධු සම්පූරයන්ති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ පකිණ්ණකවිභාගො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡේදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡේදො

කම්මවිභාගො

328.

විභාගං පන කම්මානං,
පචක්ඛාමී ඉතො පරං;
කම්මපාකක්‍රියාහෙදෙ,
අමොහාය සමාසනො.

329.

කම්මපච්චයකම්මන්ති, චෙතනාව සමීරිතා;
තත්ථාපි නානක්ඛණිකා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාව චෙතනා.

330.

දෙති පාකමධිට්ඨාය, සම්පයුත්තෙ යථාරහං;
කම්මස්සායුහනට්ඨෙත, පචත්තත්තා හි චෙතනා.

331.

ක්ලෙසානුසයසන්නානෙ, පාකධම්මා හි ජායරෙ;
පහිනානුසයානං තු, ක්‍රියාමත්තං පචත්තති.

332.

මූලභාවා ව සබ්බෙසං, තථෙචාවජ්ජනද්වයං;
ජනිතානි ව කම්මෙහි, විපාකානි පචත්තරෙ.

333.

විත්තුප්පාදවසෙනෙව, කම්මං තෙත්තිංසධා යීනං;
කම්මවතුක්කහෙදෙහි, විභාවෙය්‍ය විවක්ඛණො.

334.

පච්චුප්පන්නාදිකණ්භාදි-ජනකාදිගරාදිතො;
දිට්ඨධම්මාදිකාමාදි-හෙදා ජධා යථාක්කමං.

335.

යං පාපං සුඛවොකිණ්ණං, අකිච්ඡෙන කරියති;
පච්චුප්පන්නසුඛං කම්මං, ආයතිං දුක්ඛපාකජං.

336.

කිච්ඡෙන දුක්ඛවොකිණ්ණං, යදි පාපං කරියති;
පච්චුප්පන්තෙ ව තං දුක්ඛං, ආයතිං දුක්ඛපාකජං.

337.

කිච්ඡෙන දුක්ඛවොකිණ්ණං, යදි පුඤ්ඤං කරියති;
පච්චුප්පන්නම්හි තං දුක්ඛං, ආයතිං සුඛපාකජං.

338.

යං පුඤ්ඤං සුඛවොකිණ්ණං, අකිච්ඡෙන කරියති;
පච්චුප්පන්නසුඛඤ්ඤවෙව, ආයතිං සුඛපාකජං.

339.

විසසංසට්ඨමධුරං, සවිසං තිත්තකං තථා;
ගොමුත්තමධුභෙසජ්ජ-මිච්චොපම්මං යථාක්කමං.

340.

සමාදානෙ විපාකෙ ව, සුඛදුක්ඛජ්ජහෙදිනං;
කම්මමෙවං චතුද්ධාති, පකාසෙන්ති තථාගතා.

341.

ආනන්තරියකම්මාදි, එකන්තකටුකාවහං;
කණ්භං කණ්භවිපාකන්ති, කම්මං දුග්ගතිගාමිකං.

342.

පට්ඨජ්ඣානකම්මාදි, එකන්තෙන සුඛාවහං;
සුක්කං සුක්කවිපාකන්ති, කම්මං සග්ගුපපත්තිකං.

343.

වොකිණ්ණකම්ම වොකිණ්ණ-සුබ්බක්ඛුපපත්තිකං;
කණ්භසුක්කං කණ්භසුක්ක-විපාකන්ති සමීරිතං.

344.

අකණ්භසුක්කමීරෙන්ති, අකණ්භසුක්කපාකදං;
කම්මං ලොකුත්තරං ලොකෙ, ගතිකම්මක්ඛයාවහං.

345.

ඉති වට්ඨප්පවත්තමිහි, ක්ලෙසවොදානහෙදිතං;
කම්මක්ඛයෙන සඨගය්හ, චතුර්ධා කම්මමීරිතං.

346.

ජනකඤ්චෙවුපත්ථමිහ-මුපපිලොපසාතකං;
චතුර්ධා කිච්චහෙදෙන, කම්මමෙවං පවුච්චති.

347.

ජනෙති ජනකං පාකං, තං ඡන්දතුපපිලකං;
තං පවත්තෙතුපත්ථමිහං, තං සාතෙතොපසාතකං.

348.

කරොති අත්තනො පාක-ස්සාවකාසන්ති භාසිතං;
පාකදායකකම්මං තු, යං කිඤ්චි ජනකං භවෙ.

349.

බාධමානකකම්මං තු, තං පාකමුපපිලකං;
උපසාතකමීරෙන්ති, තදුපච්ඡෙදකංපරෙ.

350.

ගරුකාසන්නමාවිණ්ණං, කටත්තාකම්මුනා සහ;
කම්මං චතුබ්බිධං පාක-පරියායප්පහෙදනො.

351.

මහග්ගතානන්තරියං, ගරුකම්මන්ති වුච්චති;
කතං වින්තිතමාසන්න-මාසන්නමරණෙන තු.

352.

බාහුල්ලෙන සමාවිණ්ණමාවිණ්ණන්ති පවුච්චති;
සෙසං පුඤ්ඤමපුඤ්ඤඤච, කටත්තාකම්මමීරිතං.

353.

දිට්ඨධම්මෙ වෙදනීයමුපපජ්ජාපරෙ තථා;

පරියායවෙදනීයමිති වාහොසිකම්මුනා.

354.

පාකකාලවසෙනාථ, කාලාතීතවසෙන ව;
චතුරෙවමිපි අක්ඛාතං, කම්මමාදිච්චබන්ධුනා.

355.

දිට්ඨධම්මෙ වෙදනීයං, පයමං ජවනං භවෙ;
අලද්ධාසෙවනත්තාව, අසමත්ථං භවත්තරෙ.

356.

වෙදනීයං තුපපජ්ජපරියොසානමිරිතං;
පරිනිට්ඨිතකම්මත්තා, විපච්චති අනත්තරෙ.

357.

සෙසානි වෙදනීයානි, පරියායාපරෙ පන;
ලද්ධාසෙවනතො පාකං, ජනෙත්ති සති පච්චයෙ.

358.

චුච්චන්තාහොසිකම්මානි, කාලාතීතානි සබ්බථා;
උච්ඡින්නතණ්හාමුලානි, පච්චයාලාභතො තථා.

359.

චතුරා පුන කාමාදිභූමිහෙදෙන භාසිතං;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසා ද්වෙධා, කාමාවචරිකං භවෙ.

360.

අපුඤ්ඤං තත්ථ සාවජ්ජ-මනිට්ඨඵලදායකං;
තං කම්මඵස්සද්වාරෙහි, දුට්ඨං සම්පවත්තති.+
361.

කායද්වාරං චච්ච්චාරං, මනොද්වාරන්ති තාදිනා;
කම්මද්වාරත්තයං චුත්තං, ඵස්සද්වාරා ඡ දීපිතා.

362.

කම්මද්වාරෙ මනොද්වාරෙ, පඤ්චද්වාරා සමොභිතා;
ඵස්සද්වාරමනොද්වාරං, කම්මද්වාරත්තයං කතං.

363.

තථා හි කායවිඤ්ඤත්තිං, ජනෙත්වා ජාතවෙතනා;
කායකම්මං චච්චිකම්මං, චච්චිහෙදපවත්තිකා.

364.

විඤ්ඤත්තිද්වයසම්පත්තා, මනොකම්මන්ති වුච්චති;
භෙදොයං පරියායෙන, කම්මානමිති දීපිතො.

365.

පාණ්ණාතාදිකං කම්මං, කායෙ බාහුල්ලචුත්තිතො;
කායකම්මං චචිකම්මං, මුසාවාදාදිකං තථා.

366.

අභිජ්ඣාදි මනොකම්මං, තීඝු ද්වාරෙඝු ජායති;
ද්වීඝු ද්වාරෙඝු සෙසානි, භෙදොයං පරමත්ථතො.

367.

එස්සද්වාරමනොද්වාරෙ, විඤ්ඤත්තිද්වයමිරිතං;
පඤ්චද්වාරෙ ද්වයං නත්ථි, අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො.

368.

අක්ඛන්තිඤාණ කොසජ්ජං, දුස්සිලාං මුට්ඨස්චචතා;
ඉච්චාසංවරභෙදෙන, අට්ඨද්වාරෙඝු ජායති.

369.

කම්මද්වාරත්තයඤ්චෙව, පඤ්චද්වාරා තථාපරෙ;
අසංවරානං පඤ්චන්තං, අට්ඨ ද්වාරා පකාසිතා.

370.

තත්ථ කම්මපට්ඨපත්තං, පටිසන්ධිඵලාවහං;
පාණ්ණාතාදිභෙදෙන, දසධා සම්පවත්තති.

371.

පාණානිපාතො ඵරුසං, ඛ්‍යාපාදො ච තථාපරො;
ඉච්චෙවං තිව්ධං කම්මං, දොසමූලෙහි ජායති.

372.

මිච්ඡාවාරො අභිජ්ඣා ච, මිච්ඡාදිට්ඨි තථාපරා;
ඉච්චෙවං තිව්ධං කම්මං, ලොහමූලෙහි ජායති.

373.

ථෙය්‍යාදානං මුසාවාදො, පිඝුණං සම්ඵලාපනං;
කම්මං චතුබ්බිධම්මෙතං, ද්විමූලෙහි පවත්තති.

374.

ඡන්දාදොසා භයා මොහා, පාපං කුබ්බන්ති පාණිනො;
තස්මා ඡන්දාදිහෙදෙන, චත්තාලීසවිධං භවෙ.

375.

ඉච්චාපුඤ්ඤං පකාසෙන්නි, චතුරාපායසාධකං;
අඤ්ඤත්ථාපි පචත්තම්භි, විපත්තිඵලසාධනං.

376.

තිවිධං පන පුඤ්ඤං තු, අනවජ්ජිට්ඨපාකදං;
දානං සීලං භාවනා ච, තීසු ද්වාරෙසු ඡායති.

377.

මහත්තගාරවා ස්නෙහා, දයා සද්ධුපකාරතො;
භොගජීවාහයධම්මං, දදතො දානමිරිතං.

378.

පුඤ්ඤමාචාරචාරිත්ත-චත්තමාරබ්භ කුබ්බතො;
පාපා ච විරමන්තස්ස, භොති සීලමයං තදා.

379.

දානසීලවිනිමුත්තං, භාවනාති පවුච්චති;
පුඤ්ඤං භාවෙන්ති සන්තානෙ, යස්මා තෙන භිතාවහං.

380.

ජනෙත්වා කායවිඤ්ඤත්තිං, යදා පුඤ්ඤං කරියති;
කායකම්මං තදා භොති, දානං සීලඤ්ච භාවනා.

381.

චචිවිඤ්ඤත්තියා සද්ධිං, යදා පුඤ්ඤං කරියති;
චචිකම්මං මනොකම්මං, විනා විඤ්ඤත්තියා කතං.

382.

තංතංද්චාරිකමෙවාහු, තංතංද්චාරිකපාපතො;
විරමන්තස්ස විඤ්ඤත්තිං, විනා වා සහ වා පුන.

383.

දානං සීලං භාවනා ච, වෙය්‍යාවච්චාපචායනා;
පත්තානුමොදනා පත්ති-දානං ධම්මස්ස දෙසනා;
සවනං දිට්ඨිපුකම්ම-මිච්චෙවං දසධා යීතං.

384.

කාමපුඤ්ඤං පකාසෙන්නි, කාමෙ සුගතිසාධකං;
අඤ්ඤත්ථාපි පවත්තම්හි, සම්පත්තිඵලසාධකං.

385.

චිත්තුප්පාදප්පහෙදෙන, කම්මං වීසතිධා යීතං;
කාමාවචරම්චිචෙවං, විභාවෙන්ති විභාවිනො.

386.

රූපාවචරිකං කම්ම-මප්පනාභාවනාමයං;
කසිණාදිකමාරබ්භ, මනොද්චාරෙ පවත්තති.

387.

පථවාපො ච තෙජො ච,
වායො නිලඤ්ච පිතකං;
ලොහිතොදාතමාකාසං,
ආලොකොති විසාරදා.

388.

කසිණානි දසිරෙන්ති, ආදිකම්මිකයොගිනො;
උද්ධුමාතං විනිලඤ්ච, විපුබ්බකං විබාදිතං.

389.

විච්ඡිද්දකඤ්ච වික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තලොහිතං;
පුළුවං අට්ඨිකඤ්චෙති, අසුභං දසධා යීතං.

390.

බුද්ධෙ ධම්මෙ ච සඬ්ඝෙ ච, සීලෙ වාගෙ ච අත්තනො;
දෙවතොපසමායඤ්ච, චුත්තානුස්සතිභාවනා.

391.

මරණෙ සති නාමෙකා, තථා කායගතාසති;
ආනාපානසතිච්චෙවං, දසධානුස්සතිරිතා.

392.

මෙත්තා කරුණා මුදිතා, උපෙක්ඛා භාවනාති ච;
චතුබ්‍රහ්මවිහාරා ච, අප්පමඤ්ඤාති භාසිතා.

393.

ආභාරෙ තු පටික්කුල-සඤ්ඤෙකාති පකාසිතා;
චතුර්ධාතුවචත්ථානං, චතුර්ධාතුවරිග්ගහො.

394.

වත්තාරොරුප්පකා වෙනි, වත්තාලීස සමාසනො;
කම්මට්ඨානානි චුත්තානි, සමට්ඨ භාවනානසෙ.

395.

ආනාපානඤ්ච කසිණං, පඤ්චකජ්ඣානිකං තභිං;
පයමජ්ඣානිකා චුත්තා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා.

396.

මෙත්තාදයො චතුජ්ඣානා, උපෙක්ඛා පඤ්චමී මනා;
ආරුප්පාරුප්පකා සෙසා, උපචාරසමාධිකා.

397.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ,
ආනාපානෙ ච ඡායති;
පටිභාගො තමාරභිභ,
තත්ථ වත්තති අප්පනා.

398.

කම්මට්ඨානෙසු සෙසෙසු, පටිභාගො න විජ්ජති;
තථා හි සත්තවොභාරෙ, අප්පමඤ්ඤා පවත්තරෙ.

399.

කසිණුග්ගාට්ඨාකාසං, පයමාරුප්පමානසං;
පයමාරුප්පකාභාව-මාකිඤ්චඤ්ඤඤච ගොචරං.

400.

ආරුප්පා සම්පවත්තන්ති, ආලම්බිත්වා යථාක්කමං;
අඤ්ඤත්ථ පන සබ්බත්ථ, නප්පවත්තති අප්පනා.

401.

පරිකම්මං පරිකම්ම-සමාධි ච තතො පරං;
උපචාරප්පනා වෙනි, භාවනායං චතුබ්බිධං.

402.

පරිකම්මනිමිත්තඤ්ච, උග්ගහො ච තතො පරං;
පටිභාගොති තීණෙව, නිමිත්තානි පකාසයුං.

403.

නිමිත්තං ගණ්හතො පුබ්බ-මාදිකම්මිකයොගිනො;
පරිකම්මනිමිත්තන්ති, කසිණාදිකම්මිතං.

404.

තස්මිං පන නිමිත්තමිහි, ආරහන්තස්ස භාවනං;
පයමං පරිකම්මන්ති, භාවනාපි පවුච්චති.

405.

චිත්තෙනුග්ගහිතෙ තස්මිං, මනොද්චාරෙ විභාවිතෙ;
තදුග්ගහනිමිත්තං තු, සමුප්පන්නන්ති වුච්චති.

406.

පඤ්චද්චාරවිනිමුක්තා, තමාරබ්භ සමාහිතා;
පරිකම්මසමාධිති, භාවනා සා පකාසිතා.

407.

උග්ගභාකාරසම්භූතං, චත්ථුධම්මවිමුච්චිතං;
පටිභාගනිමිත්තන්ති, භාවනාමයමීරිතං.

408.

රූපාදිවිසයං හිත්වා, තමාරබ්භ තතො පරං;
භවඬගන්තරිතං භුත්වා, මනොද්චාරං පවත්තති.

409.

සිඛාපත්තසමාධාන-මුපක්ඛෙසවිමුච්චිතං;
උපචාරසමාධිති, කාමාවචරමීරිතං.

410.

පටිභාගනිමිත්තමිහි, උපචාරසමාධිතො;
භාවනාබලනිප්ඵන්නා, සමුප්පජ්ජති අප්පනා.

411.

පුරිමං පුරිමං කත්වා, වසිභූතං තතො පරං;
ඔළාරිකඬගමොභාය, සුබ්බමඬගප්පවත්තියා.

412.

අප්පනා පදහන්තස්ස, පවත්තති යථාක්කමං;
චිත්තකාදිවිනිමුක්තා, විචාරාදිසමායුතා.

413.

ආවජ්ජනා ච වසිතා, තංසමාපජ්ජනා තථා;
වුට්ඨානාධිට්ඨානා පච්ච-වෙක්ඛණාති ච පඤ්චධා.

414.

විතක්කඤ්ච විචාරඤ්ච, සභාතික්කමනො පන;
චතුක්කජ්ඣානමජ්ජෙති, පඤ්චකඤ්ච විසුං විසුං.

415.

අජ්ජනාය ච පච්චෙකඤ්ඤාසංසාපි විසුං විසුං;
ඉච්ඡිතබ්බා හි සබ්බත්ථ, පරිකම්මාදිභාවනා.

416.

තං පරිත්තං මජ්ඣමඤ්ච, පණිතන්ති විහජ්ජති;
විමොක්ඛො ච චස්සුතමහිභායතනන්ති ච.

417.

පරිත්තාදි පරිත්තාදිගොචරන්ති චතුබ්බිධං;
දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාහිඤ්ඤමිච්චාදිනො තථා.

418.

තං ඡන්දවිත්තවීරියවිමංසාධිජ්ජනෙය්‍යනො;
විසෙසට්ඨිතිතිබ්බෙධභානභාගියනොපි ච.

419.

පඤ්චධා ඤානභෙදෙන, චතුධාලම්බභෙදෙනො;
සමාධිභාවනාපුඤ්ඤමජ්ජනාපත්තමීරිතං.

420.

ඉති වික්ඛම්භිතක්කලෙසං, රූපලොකූපපත්තිකං;
රූපාවචරකම්මන්ති, විභාවෙන්ති විසාරදා.

421.

අරූපාවචරකම්මං, චතුධාරූපසාධනං;
රූපධම්මවිභාගෙන, භාවිතන්ති පවුච්චති.

422.

චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬ්ඨගපරිවාරිතං;
සීලවිසුද්ධිසඬ්ඨානං, පුරයිත්වා තනො පරං.

423.

පත්වා චිත්තවිසුද්ධිඤ්ච, සොපචාරසමාධිකං;
තථා දිට්ඨිවිසුද්ධිඤ්ච, නාමරූපපරිශ්ඨනං.

424.

කඬ්ඛාවිතරණං නාම, පච්චයට්ඨිතිදස්සනං;

විසොධෙන්වා මග්ගාමග්ග-ඤාණදස්සනමෙව ව.

425.

තතො පරං විපස්සන්තො, විසුද්ධිසු සමාහිතො;
සම්පාදෙන්වා පටිපදා-ඤාණදස්සනමුත්තමං.

426.

තතො පජ්ජොති මෙධාවී, විසුද්ධිං ඤාණදස්සනං;
චතුමග්ගසමඤ්ඤාතං, සාමඤ්ඤඵලදායකං.

427.

ජබ්බිසුද්ධිකමෙනෙවං, භාවෙනබ්බං යථාක්කමං;
කම්මං ලොකුත්තරං නාම, සබ්බදුක්ඛක්ඛයාවහං.

428.

ඉති ඡන්තං චතුක්කානං, වසා කම්මං විභාවයෙ;
යෙන කම්මවිසෙසෙන, සන්තානමභිසඬ්ඛතං.

429.

භූමිභවයොනිගතිධීතිවාසෙසු සම්භවා;
පටිසන්ධාදිභාවෙන, පාකාය පරිවත්තති.

430.

සායං කම්මසමඤ්ඤාතා, කම්මජානි යථාරහං;
ජනෙති රූපාරූපානි, මනොසඤ්ඤෙතනා කථං.

431.

භූමි ලොකුත්තරා වෙව, ලොකියානි ද්විධා ධීතා;
පරිත්තා ව මහග්ගතා, අප්පමාණානි හෙදිතා.

432.

ඵකාදස කාමභවා, භවා සොළස රූපිනො;
චත්තාරොරූප්පකා වෙති, තිව්ධො භව සඬ්ගහො.

433.

අසඤ්ඤෙකො භවො නෙව-
සඤ්ඤිනාසඤ්ඤිකො භවො;
සබ්බො සඤ්ඤිභවො සෙසො,
ඵවම්පි තිව්ධො භවො.

434.

ආරුප්පා චතුරොකාරා, එකචොකාරසඤ්ඤිනො;
පඤ්චචොකාරකො නාම, භවො සෙසො පට්ඨිවති.

435.

නිරයෙ හොති දෙවෙ ච, යොනෙකා ඔපපාතිකා;
අශ්වජා ජලාබ්ජා ච, සංසෙදජොපපාතිකා.

436.

පෙතලොකෙ තිරච්ඡානෙ, භූමිමදෙවෙ ච මානුසෙ;
අසුරෙ ච භවත්තෙවං, චතුරා යොනි සඬිගහා.

437.

ගතියො නිරයං පෙතා, තිරච්ඡානා ච මානවා;
සබ්බෙ දෙවාති පඤ්චාහ, පඤ්චනිම්මලලොචනො.

438.

තාවතිංසෙසු දෙවෙසු, වෙපවිත්තාසුරා ගතා;
කාලකඤ්චාසුරා නාම, ගතා පෙතෙසු සබ්බථා.

439.

සන්ධිසඤ්ඤාය නානත්තා, කායස්සාපි ච නානතො;
නානත්තකායසඤ්ඤීති, කාමසුග්ගතියො මතා.

440.

පට්ඨජ්ඣානභූමි ච, චතුරාපායභූමියො;
නානත්තකායඑකත්ත-සඤ්ඤීති සමුදිරිතා.

441.

එකත්තකායනානත්ත-සඤ්ඤී දුතියභූමිකා;
එකත්තකායඑකත්ත-සඤ්ඤී උපරිරුපිනො.

442.

විඤ්ඤාණට්ඨිතියො සත්ත, තිහාරුප්පෙහි හෙට්ඨනො;
අසඤ්ඤෙත්ථ න ගණ්හන්ති, විඤ්ඤාණාභාවනො සදා.

443.

චතුත්ථාරුප්පභූමිඤ්ච, පට්ඨවිඤ්ඤාණභානිනො;
තං ද්වයම්පි ගහෙත්වාන, සත්තවාසා නවෙරිතා.

444.

දෙවා මනුස්සාපායාති, තිව්ධා කාමධාතුයො;

පයමජ්ඣානභූමාදි-හෙදා භූමි චතුබ්බිධා.

445.

පයමාරුජ්ජාදිහෙදා, චතුධාරුජ්ජධාතුයො;
සොතාපන්තාදිහෙදෙන, චතුධානුත්තරා මතා.

446.

නිරයාදිජ්ජහෙදෙන, හින්තා පච්චෙකතො පුන;
එකතිංසවිධා භොත්ති, සත්තානං ජාතිභූමියො.

447.

එවං භූමාදිහෙදෙසු, සත්තා ජායන්ති සාසවා;
කම්මානි ච විපච්චන්ති, යථාසම්භවතො කථං;

448.

අපායම්භා වුතා සත්තා, කාමධාතුම්භි ජායරෙ;
සබ්බට්ඨානෙසු ජායන්ති, සෙසකාමභවා වුතා.

449.

සුද්ධාවාසා වුතා සුද්ධා-වාසෙසුපරි ජායරෙ;
අසඤ්ඤම්භා වුතා කාම-සුගතිම්භොපපජ්ජරෙ.

450.

සෙසරූපා වුතා සත්තා, ජායන්තාපායවජ්ජතෙ;
ආරුජ්ජතොපරි කාම-සුගතිම්භි තහිම්පි ච.

451.

පුට්ඨජනාව ජායන්ති, අසඤ්ඤාපායභූමිසු;
සුද්ධාවාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා.

452.

වෙහජ්ඣලෙ අකතිට්ඨෙ, භවග්ගෙ ච පතිට්ඨිතා;
න පුනඤ්ඤත්ථ ජායන්ති, සබ්බෙ අරියපුග්ගලා.

453.

බ්‍රහ්මලොකගතා හෙට්ඨා, අරියා නොපපජ්ජරෙ;
දුක්ඛමූලසමුච්ඡෙදා, පරිනිබ්බන්තිනාසවා.

454.

ජායන්තානඤ්ච ජාතාන-මිති වුත්තනියාමතො;
පචත්තාතීතකං කම්මං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

455.

අරූපං චතුෛකාකරො, රූපමෙව අසඤ්ඤිසු;
ජනෙති රූපාරූපානි, පඤ්චෛකාරභූමියං.

456.

ආරූප්පානුත්තරං කම්මං, පාකමෙව විපච්චති;
කට්ඨ්ථාරූපපාකානි, කාමරූපනියාමිතං.

457.

කාලොපධිජ්ජයොගානං, ගතියා ච යථාරහං;
සම්පත්තිඤ්ච විපත්තිඤ්ච, කම්මමාගම්ම පච්චති.

458.

අපායෙ සන්ධිමුද්ධච්ච-භිනා දත්වා පචත්තියං;
සබ්බාපි පඤ්චෛකාකරො, ද්වාදසාපුඤ්ඤචෙත්තා.

459.

සත්තාකුසලපාකානි, විපච්චන්ති යථාරහං;
කාමාවචරපුඤ්ඤානි, කාමෙසුගතියං පන.

460.

සහෙතුකානි පාකානි, පටිසන්ධිපචත්තියං;
ජනෙත්ති පඤ්චෛකාකරො, අහෙතුපි යථාරහං.

461.

තිහෙතුපුඤ්ඤමුක්කට්ඨං, පටිසන්ධිං තිහෙතුකං;
දත්වා සොළස පාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චති.

462.

තිහෙතුකොමකුක්කට්ඨං, ද්විහෙතු ච ද්විහෙතුකං;
සන්ධිං දෙනි පචත්තෙ තු, තිහෙතුකච්චජ්ජිතං.

463.

ද්විහෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, පටිසන්ධිමහෙතුකං;
දත්වාහෙතුකපාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චති.

464.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාර-විපාකානි න පච්චති;
සසඬ්ඛාරමසඬ්ඛාර-විපාකානීති කෙවන.

465.

පරිත්තං පටිමජ්ඣානං, මජ්ඣිමඤ්ච පණිතකං;
භාවෙත්වා ජායරෙ බ්‍රහ්ම-පාරිසජ්ජාදි තිසුපි.

466.

තට්ඨව දුතියජ්ඣානං, තතියඤ්ච යථාක්කමං;
භාවෙත්වා ජායරෙ ඥානං, පරිත්තාභාදි තිසුපි.

467.

තථා චතුත්ථං තිව්ධං, භාවෙත්වාන සමාහිතා;
පරිත්තසුභාදිකෙසු, තිසු ජායන්ති යොගිනො.

468.

පඤ්චමං පන භාවෙත්වා, භොන්ති වෙහජ්ඣලූපගා;
සඤ්ඤාවිරාගං භාවෙත්වා, අසඤ්ඤදිසුපපජ්ජරෙ.

469.

සුද්ධාවාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා;
ආරුජ්ජානි තු භාවෙත්වා, ආරුජ්ජෙසු යථාක්කමං.

470.

ඵචං මහග්ගතං පුඤ්ඤං, යථාභූමිවචන්ථිතං;
ජනෙති සදිසං පාකං, පටිසන්ධිපවත්තියං.

471.

ලොකුත්තරානි පුඤ්ඤානි, උජ්ජන්තානන්තරං පන;
සමාපත්තික්කණ්ණෙ වෙච, ජනෙත්ති සදිසං ඵලං.

472.

මහග්ගතානන්තරියං, පරිපක්කසභාවතො;
අනන්තරභවාතීතං, කාලාතීතං න පච්චති.

473.

සුබ්‍රමාලසභාවා ච, සුබ්‍රමත්තා මහග්ගතා;
සන්තානෙ න විපච්චන්ති, පටිපක්කෙහි දුසිතෙ.

474.

සමානාසෙවනෙ ලද්ධෙ, විජ්ජමානෙ මහබ්බලෙ;
අලද්ධා තාදිසං හෙතුං, අභිඤ්ඤා න විපච්චති.

475.

සකං භූමිමතීතානං, න විපච්චතානුත්තරං;

කම්මන්තරස්සධිට්ඨානා, සන්තානස්සෙති දීපිතං.

476.

ඉති තෙත්තිංස කම්මානි, පාකා ඡත්තිංස භාසිතා;
චිත්තුප්පාදා ක්‍රියා සෙසා, ක්‍රියාමත්තප්පවත්තිතො.

477.

චිත්තුප්පාදවසෙනෙවමෙකුනනචුභිවිධා;
තෙපඤ්ඤාස සභාවෙන, චිත්තවෙනසිකා මතා.

478.

ඉති චිත්තං වෙනසිකං, නිබ්බානන්ති නරුත්තරො;
නාමං තිධා පකාසෙසි, චක්ඛුමා වදනං වරො.

479.

ඉති කම්මවිපාකපණ්ඩිතා, මිතකම්මවිපාකසාසනෙ;
හිතකම්මවිපාකපාරගු, චතුකම්මවිපාකමබ්බු.

480.

යත්ථායං පරමත්ථවත්ථුනියමෙ තුලොන ඛාහුලානො,
අත්ථානත්ථවිචාරණං පති ජනො සම්මොහමාපාදිතො;
බුද්ධො බොධිතලෙ යමාහ සුගතො ගත්ත්වාන දෙව්‍යාලයං,
ස්වායං කම්මවිපාකනිව්ඡයන යො සඬ්ඛෙපතො දීපිතො.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ කම්මවිභාගො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡේදො.

6. ඡට්ඨො පරිච්ඡේදො

රූපවිභාගො

481.

ඉති පඤ්චපරිච්ඡේද-පරිච්ඡින්නත්ථසඬ්ගහං;
නාමධම්මමසෙසෙන, විභාවෙන්වා සභාවතො.

482.

සප්පහෙදං පවක්ඛාමි, රූපධම්මමිතො පරං;
භූතොපාදායහෙදෙන, දුට්ඨමපි පකාසිතං.

483.

උද්දෙසලක්බණ්ඩාදීහි, විභාගජනකා තථා;
කලාපුප්පත්තිනො වාපි, යථානුක්කමතො කථං?

484.

රූප්පතීති භවෙ රූපවිකාරස්ථව්වයෙසති;
රූපරූපං තථා රූපපරියාපන්නතොපරං.

485.

භූතරූපං තු පථවී, ආපො තෙජො තථාපරො;
වායො ච භවතුපාදාරූපමෙත්ථාති භාසිතං.

486.

භූතරූපමුපාදාය, පචත්තති න චඤ්ඤථා;
ඉච්චුපාදායරූපන්ති, රූපං සෙසමුදිරිතං.

487.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහා කායොති පඤ්චධා;
පසාදරූපමක්ඛාතං, නොපසාදං පනෙතරං.

488.

රූපසද්දගන්ධරසා, ඵොට්ඨබ්බමිති පඤ්චධා;
රූපං පසාදවිසයං, පසාදො ගොචරංපරං.

489.

ඉත්ථත්තං පුරිසත්තඤ්ච, භාවරූපමුදිරිතං;
ජීවිතින්ද්‍රියරූපන්ති, උපාදින්නපචත්තිකං.

490.

චත්ථුරූපං තු භදයං, යං ධාතුද්වයනිස්සයං;
කබ්ඪිකාරමාහාරරූපමිච්චාහු පණ්ඩිතා.

491.

රූපධම්මසභාවත්තා, රූපන්ති පරිදීපිතං;
ඉච්චෙවමට්ඨාරසධා, රූපරූපමුදිරිතං.

492.

අනිස්ථන්නසභාවත්තා, රූපාකාරොපලක්ඛිතං;
අනිස්ථන්නං නාම රූපං, දසධා පරිදීපිතං.

493.

රූපස්පරිච්ඡෙදං රූපමිච්චාකාසො පකාසිතො;

කායබ්බවිච්ඡේදාත්තිකං, ද්වයං විච්ඡේදාත්තිරූපකං.

494.

ලහුතා මුදුතා කම්ම-ඤ්ඤතා විච්ඡේදාත්තියා සහ;
විකාරරූපමිච්චාහු, පඤ්චධා ච විභාවිතො.

495.

උපවයො සන්තති ච, ජරතානිච්චතාති ච;
චතුර්ධා ලක්ඛණරූපං, රූපකණ්ඩෙ විභාවිතං.

496.

ඉච්චෙවමට්ඨවිසතිවිධානිපි විචක්ඛණො;
රූපානි ලක්ඛණාදීහි, විභාවෙය්‍ය යථාක්කමං.

497.

බරතා පථවිධාතු, සායං කක්ඛලලක්ඛණො;
කලාපාධිට්ඨානරසා, පටිග්ගාහොති ගය්හති.

498.

ආබන්ධනමාපොධාතු, සා පග්ගරණලක්ඛණො;
කලාපාබන්ධනරසා, සඬගහත්තෙන ගය්හති.

499.

තෙජනත්තං තෙජොධාතු, සායමුණ්හත්තලක්ඛණො;
පාවනරසා මද්දවා-නුප්පාදනත්ති ගය්හති.

500.

වායොධාතු වායනත්තං, සා විත්ථම්භනලක්ඛණො;
සමීරණරසාහිනි-භාරභාවෙන ගය්හති.

501.

සබ්බත්ථාවිනිභුත්තාපි, අසම්මිස්සිතලක්ඛණො;
තංතංභාවසමුස්සන්තසම්භාරෙසුපලක්ඛිතා.

502.

අඤ්ඤමඤ්ඤෙඤ්ඤපත්ථද්ධා, සෙසරූපස්ස නිස්සයා;
චතුද්ධෙවං කලාපෙසු, මහාභූතා පවත්තරෙ.

503.

චක්ඛු සම්භාරචක්ඛුමිහි, සත්තක්ඛිපට්ඨොවිතෙ;
කණ්හමණ්ඩලමජ්ඣමිහි, පසාදොති පවුච්චති.

504.

යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානි අනුපස්සති;
පරිත්තං සුබ්බමං වෙනං, උභකාසිරසමුපමං.

505.

සොතං සොතබ්බලස්සන්තො,
තම්බලොමාවිතෙ තථා;
අභිගුලිවෙධනාකාරෙ,
පසාදොති පවුච්චති.

506.

අන්තො අප්පදට්ඨානෙ, සානං සානබ්බලෙ යීතං;
ජීවිහා ජීවිහාය මජ්ඣමිහි, උප්පලාකාරසන්නිහෙ.

507.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, තංතංදෙසවචත්ථිතා;
කායප්පසාදො කායමිහි, උපාදින්නෙති පඤ්චධා.

508.

කප්පාසපට්ඨස්සනෙහ-සන්නිහා භූතනිස්සිතා;
පසාදා ජීවිතාරක්ඛා, රූපාදිපරිවාරිතා.

509.

ධිතා රාජකුමාරාව, කලාපන්තරවුත්තිනො;
ද්වාරභූතාව පච්චෙකං, පඤ්චවිඤ්ඤාණවිජියා.

510.

රූපාදාහිසාතාරහභූතානං වා යථාක්කමං;
දට්ඨුකාමනිදානාදිකම්මභූතානමෙව වා.

511.

පසාදලක්ඛණා රූපා-දාවිඤ්ජනරසා තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, ද්වාරභාවෙන ගය්හරෙ.

512.

රූපං නිහාසො භූතානං, සද්දො නිග්ගොසනං තථා;
ගන්ධොව ගන්ධනං තත්ථ, රසො ව රසනියතා.

513.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, ගොවරා භූතනිස්සිතා;
භූතත්තයඤ්ච චොට්ඨබ්බමාපොධානුවිචජ්ජිතං.

514.

සද්දො අනියතො තත්ථ, තදඤ්ඤො සහවුත්තිනො;
තංතංසභාවහෙදෙන, තංතංද්වාරොපලක්ඛිතො.

515.

පඤ්චෙව පඤ්චවිඤ්ඤාණවිථියා විසයා මතා;
චක්ඛාදිපටිහනනලක්ඛණාව යථාක්කමං.

516.

පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලාලම්භාවරසා තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලං, ගොවරත්තෙන ගය්හරෙ.

517.

ඉත්ථිත්ථියං පනිත්ථත්තමිත්ථිභාවොති භාසිතො;
පුරිසත්තං තථා භාවො, පුරිසිත්ථියනාමකො.

518.

තං ද්වයං පනුපාදිත්තකායෙ සබ්බත්ථ ලබ්භති;
කලාපන්තරහිත්තඤ්ච, හිත්තසන්තානවුත්ති ව.

519.

චසෙ චත්තෙති ලිඬගාන-මිත්ථිපුම්භාවලක්ඛණං;
ඉත්ථිති ව පුරිසොති, පකාසනරසං තථා.

520.

ඉත්ථිතං පුරිසානඤ්ච, ලිඬගස්ස ව යථාක්කමං;
නිමිත්තකුත්තාකප්පානං, කාරණත්තෙන ගය්හති.

521.

සත්තා මරන්ති නාසෙන, යස්ස පාණන්ති වුත්තියා;
සජ්චමතකායානං, හෙදො යෙනොපලක්ඛිතො.

522.

තදෙනං කම්මජාතාන-මනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතං ජීවනරසං, ආයුබද්ධොති ගය්හති.

523.

මනොධාතුයා ව තථා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
නිස්සයලක්ඛණං චත්ථු-රූපං හදයසම්මතං.

524.

සමාධානරසං තාස-මුඛබාහත්තෙන ගය්හති;
යස්මිං කුප්පිතකාලමිහි, චික්ඛිත්තා භොන්ති පාණිනො.

525.

කායො යස්සානුසාරෙන, චිත්තක්ඛෙපෙන ඛිජ්ජති;
යස්මිං නිරුද්ධෙ විඤ්ඤාණ-සොතොපි ච නිරුජ්ඣති.

526.

යං නිස්සාය පතිට්ඨාති, පටිසන්ධි භවන්තරෙ;
තදෙනං කම්මසම්භූතං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

527.

මජ්ඣෙකෙ හදයකොසමිහි, අඛිප්පසතලොහිතෙ;
භූතරූපමුපාදාය, චක්ඛාදි විය චත්තති.

528.

කබ්චිකාරො ආහාරො, රූපාහරණලක්ඛණො;
කායානුයාපනරසො, උපත්ථම්මහොති ගය්හති.

529.

ඔජාය යාය යාපෙන්ති, ආහාරස්තෙහසත්තියා;
පාණිනො කාමලොකමිහි, සායමෙවං පච්චවති.

530.

ආකාසධාතු රූපානං, පරියොසානලක්ඛණො;
පරිච්ඡෙදරසා රූපමරියාදොති ගය්හති.

531.

සලක්ඛණපරිච්ඡින්නරූපධම්මපරිග්ගහෙ;
යොගීනමුපකාරාය, යං දෙසෙසි දයාපරො.

532.

පරිච්ඡින්නසභාවානං, කලාපානං යථාරහං;
පරියන්තානමෙවෙස, තදාකාරො පච්චවති.

533.

ගමනාදිවච්ඡෙසාසපවත්තමිහි යථාක්කමං;
වායොපථවිධාතුනං, යො විකාරො සමත්ථතා.

534.

සහජොපාදින්නකානං, ක්‍රියාවාවාපවත්තියා;

විජ්ජන්දසට්ඨනාහෙතු, චිත්තානුපරිවත්තකො.

535.

ස විකාරවිසෙසොයං, විඤ්ඤත්තීති පකාසිතො;
විඤ්ඤාපෙතීති කායෙන, වාචාය ච විචිත්තීතං.

536.

වායොපථවාධිකානං, භූතානමිති කෙචන;
පචුත්තා තාදිනා කාය-පරිග්ගහසුඛාය යා.

537.

කායො යස්සානුභාවෙන,
සභාභොගොච බායති;
යං නිරොධා පරාභූතො,
සෙති නිව්චෙතනො යථා.

538.

ලොකෙ පපඤ්චා චත්තන්ති, බහුධා යාය නිමිමිතා;
කප්පෙත්ති කායමත්තානං, බාලා යාය ච වඤ්චිතා.

539.

සායං කායචචිකම්ම-ද්වාරභාවෙන ලක්ඛිතා;
බ්‍යාපාරසට්ඨනාහෙතු-විකාරාකාරලක්ඛණා.

540.

කායවාචාඅධිජ්ජාය-පකාසනරසා තථා;
කායවිජ්ජන්දසට්ඨන-හෙතුභාවෙන ගය්හති.

541.

ලහුතා පන රූපානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණා;
අවිත්ථානරසා සල්ල-භුක්චුත්තීති ගය්හති.

542.

මුදුතාපි ච රූපානං, කක්ඛලාභාවලක්ඛණා;
කිච්චාවිරූජ්ඣනරසා, අනුකුලාන්ති ගය්හති.

543.

කම්මඤ්ඤතා ච රූපානං, අලංකිච්චස්ස ලක්ඛණා;
පචත්තිසම්පත්තිරසා, යොග්ගභාවොති ගය්හති.

544.

සප්පායමුතුමාහාරං, ලද්ධා චිත්තමනාමයං;
ලහු මුදු ව කම්මඤ්ඤං, යදා රූපං පවත්තති.

545.

තථා පවත්තරූපස්ස, පවත්තාකාරහෙදිතං;
ලහුතාදිත්තයම්පෙතං, සහවුත්ති තදා භවෙ.

546.

සප්පායපට්ඨෙධාය, පට්ඨත්තුපකාරිකා;
සාකාරා රූපසම්පත්ති, පඤ්ඤත්තෙවං මහෙසිනා.

547.

රූපස්සොපවයො නාම, රූපස්සාවයලක්ඛණො;
රූපුම්මුප්පාපනරසො, පාරිපූරිති ගස්හති.

548.

පවත්තිලක්ඛණා රූප-සන්තතීති පකාසිතා;
අනුප්පබන්ධනරසා, අව්ච්ඡෙදොති ගස්හති.

549.

රූපමාවයරූපෙන, ජායතිච්චුපරූපරි;
පෙක්ඛතොපවායාකාරා, ජාති ගස්හති යොගිනා.

550.

අනුප්පබන්ධාකාරෙන, ජායතීති සමෙක්ඛතො;
තදායං සන්තතාකාරා, සමුපට්ඨාසි වෙතසි.

551.

ඵවමානොගහෙදෙන, ජාතිරූපං ද්විධා කතං;
අත්ථුපලද්ධිභාවෙන, ජායන්තං වාථ කෙවලං.

552.

රූපවිචිත්තමොකාසං, පුරක්ඛත්තෙන වීයති;
අභාවා පන භාවාය, පවත්තමිති සන්තති.

553.

ඵවමාකාරහෙදාපි, සබ්බාකාරවරාකරො;
ජාතිරූපං ද්විධාකාසි, ජාතිරූපවිරොචනො.

554.

ජරතා කාලභරණං, රූපානං පාකලක්ඛණා;

නවතාපායනරසා, පුරාණත්තන්ති ගය්හති.

555.

අන්තිමක්ඛණසම්පත්ති, පරිභිජ්ජනලක්ඛණා;
අනිච්චතා භරණරසා, ඛයභාවෙන ගය්හති.

556.

ඉති ලක්ඛණරූපං තු, තිව්ධං භින්නකාලිකං;
සභාවරූපධම්මෙසු, තංතංකාලොපලක්ඛිතං.

557.

යෙන ලක්ඛියති රූපං, භින්නාකාරං ඛණ ඛණෙ;
විපස්සනානායත්ථාය, තම්ච්චාභ තථාගතො.

558.

ඉච්චෙවං සපරිච්ඡෙදා, සවිකාරා සලක්ඛණා;
අකිච්ඡා පටිච්චෙධාය, දයාපන්නෙන තාදිනා.

559.

රූපධම්මා සභාවෙන, විජ්ජමානාති භාසිතා;
අජ්ඣත්තිකාදිහෙදෙන, බහුධා භිජ්ජරෙ කථං;

560.

ද්වාරභූතා පචත්තෙන්ති, විත්තමත්තාති කප්පිතං;
රූපමජ්ඣත්තිකං තස්මා, පසාදා බාහිරංපරං.

561.

චණ්ණො ගන්ධො රසොපා ව, භූතරූපඤ්ච භාසිතං;
අවිනිබ්භොගරූපං තු, විනිබ්භොගං පනෙතරං.

562.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, නිස්සයත්තා යථාරහං;
පසාදා හදයඤ්චෙව, චත්ථුනා චත්ථු දෙසිතං.

563.

පඤ්චවිඤ්ඤාණුපාදින්න-ලිඬිගාදි ව පචත්තිතො;
පසාදා ජීවිතං භාවා, චෙන්ද්‍රියං නෙන්ද්‍රියංපරං.

564.

පඤ්චවිඤ්ඤාණකම්මානං, පචත්තිමුඛභාවතො;
ද්වාරං පසාදවිඤ්ඤත්ති-පරමද්වාරමීරිතං.

565.

පටිහඤ්ඤන්තඤ්ඤමඤ්ඤං, පසාදවිසයා පන;
තස්මා සප්පට්ඨං නාම, රූපමප්පට්ඨංපරං.

566.

ද්වාරාලම්බණභාවෙන, සභාවෙනෙව පාකටා;
තෙ එවොළාරිකං තස්මා, සෙසං සුබ්බමථීරිතං.

567.

ඕළාරිකසභාවෙන, පරිග්ගහසුඛා තභිං;
තෙ එව සන්තිකෙරූපං, දුරෙරූපං පනෙතරං.

568.

තණ්හාදිට්ඨිභූපෙනෙන, කම්මුනාදින්තභාවතො;
කම්මජාතමුපාදින්තං, අනුපාදින්තකංපරං.

569.

චක්ඛුනා දිස්සමානත්තා, සනිදස්සනනාමකං;
රූපමෙව තතො සෙසං-මනිදස්සනමබ්බු.

570.

සනිදස්සනරූපඤ්ච, රූපං සප්පට්ඨං තථා;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, ථූලං සප්පට්ඨං මතං.

571.

අනිදස්සනරූපඤ්ච, සෙසං අප්පට්ඨං තථා;
රූපං තිව්ධම්චිචෙවං, විහජන්ති විචක්ඛණා.

572.

අප්පත්තගොචරග්ගාහිරූපං චක්ඛාදිකං ද්වයං;
සම්පත්තග්ගාහි සානාදි-ත්තයමග්ගාහිකං රූපං.

573.

දිට්ඨං රූපං සුතං සද්දො, මුතං ගන්ධාදිකත්තයං;
විඤ්ඤාණෙනෙව ඤෙය්‍යත්තා, විඤ්ඤාතමපරං භවෙ.

574.

භදයං චත්ථුමෙවෙත්ථ, ද්වාරං විඤ්ඤත්තිකද්වයං;
පසාදා චත්ථු ච ද්වාරං, අඤ්ඤං තුභයවජ්ජිතං.

575.

හෙදින්වා රූපමිව්වෙවං, තස්සෙව පුන පණ්ඩිතො;
සමුට්ඨානජනකෙහි, විභාවෙය්‍ය යථාරහං.

576.

කුසලාකුසලං කම්ම-මතීතං කාමිකං තථා;
රූපාවචරමිව්වෙවං, පඤ්චවිසතිධා යීතං.

577.

පටිසන්ධිමුපාදාය, සඤ්ජනෙති ඛණ ඛණ;
කාමරූපෙසු රූපානි, කම්මජානි යථාරහං.

578.

ජායන්තං පඤ්චවිඤ්ඤාණ-පාකාරුප්පව්වජ්ජිතං;
භවඬිගාදිමුපාදාය, සමුප්පාදෙති මානසං.

579.

සිතුණ්හොතුසමඤ්ඤාතා,
තෙජොධාතු යීතික්ඛණ;
තථෙවජ්ඣොභවාහාරො,
කාමෙ කායජ්ජතිට්ඨිතො.

580.

අජ්ඣත්තං පන චත්තාරො, බාහිරො තුපලබ්භති;
සබ්බෙ කාමභවෙ රූපෙ, ආහාරො න සමීරිතො.

581.

පචත්තෙ හොන්ති චත්තාරො, කම්මමෙවොපපත්තියං;
ජීවමානස්ස සබ්බෙපි, මතස්සොතු සියා න වා.

582.

කම්මං චිත්තොතුමාහාර-මිව්වෙවං පන පණ්ඩිතා;
රූපානං ජනකත්තෙන, පච්චයාති පකාසයුං.

583.

භද්ධන්ද්‍රියරූපානි, කම්මජානෙව චිත්තජං;
විඤ්ඤත්තිද්වයමීරෙන්නි, සද්දො චිත්තොතුජො මතො.

584.

චිත්තොතුකබලීකාර-සම්භූතා ලහුතාදයො;
කම්මචිත්තොතුකාහාර-ජානි සෙසානි දීපයෙ.

585.

ජායමානාදිරූපානං, සභාවත්තා හි කෙවලං;
ලක්ඛණානි න ජායන්ති, කෙහිවිති පකාසිතං.

586.

යදිජාතාදයො තෙස-මවස්සං තංසභාවතා;
තෙසඤ්ච ලක්ඛණානන්ති, අනවත්ථා භවිස්සති.

587.

අට්ඨාරස පන්තරස, තෙරස ද්වාදසාති ව;
කම්මචිත්තොතුකාභාර-ජානි භොන්ති යථාක්කමං.

588.

කලාපානි යථායොගං, තානි සඬග්ග්හ පණ්ඩිතා;
නව ඡ වතුරො ද්වෙති, එකවිසති භාවයුං.

589.

ජීවිතඤ්චාවිනිබ්බොග-රූපඤ්ච, සහවුත්තිතො;
සඬග්ග්හ චක්ඛුදසකං, චක්ඛුමාදාය භාසිතං.

590.

තථා සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීවිහං කායං යථාක්කමං;
ඉත්ථිභාවඤ්ච පුම්භාවං, චත්ථුමාදාය දීපයෙ.

591.

අවිනිබ්බොගරූපෙන, ජීවිතනවකං භවෙ;
ඉච්චෙවං කම්මජා නාම, කලාපා නවධා යිතා.

592.

අවිනිබ්බොගරූපඤ්ච, සුද්ධට්ඨකමුදිරිතං;
කායවිඤ්ඤත්තියා සද්ධිං, නවකන්ති පවුච්චති.

593.

චචිවිඤ්ඤත්තිසද්දෙහි, දසකං භාසිතං තථා;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදිහි තිහිපි.

594.

කායවිඤ්ඤත්තිලහුතා-දිහි ද්වාදසකං මතං;
චචිවිඤ්ඤත්තිලහුතා-දිහි තෙරසකං තථා.

595.

ගහෙත්වාකාරහෙදඤ්ච, තංතංකාලොපලක්ඛිතං;
ඉති චිත්තසමුට්ඨානා, ඡ කලාපාති භාසිතා.

596.

සුද්ධට්ඨකං තු පයමං, සද්දෙන නවකං මතං;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදිසමායුතං.

597.

සද්දෙන ලහුතාදීහි, තථා ද්වාදසකං භවෙ;
කලාපා උතුසම්භූතා, චතුද්ධෙවං පකාසිතා.

598.

සුද්ධට්ඨකඤ්ච ලහුතා-දෙකාදසකමිච්චපි;
කලාපාභාරසම්භූතා, දුට්ඨාව විභාවිතා.

599.

කලාපානං පරිච්ඡේද-ලක්ඛණත්තා විචක්ඛණා;
න කලාපභිගමිච්චාහු, ආකාසං ලක්ඛණානි ච.

600.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, කලාපා එකච්ඡති;
සබ්බෙ ලබ්හන්ති අජ්ඣත්තං, බාහිරොතුසමුට්ඨිතා.

601.

අට්ඨකං සද්දනවක-මිති ද්වෙධාව භාසිතා;
මතකායෙපි තෙ එව, සියුමිච්චාහු පණ්ඨිතා.

602.

කාමෙ සබ්බෙපි ලබ්හන්ති, සභාවානං යථාරහං;
සම්පුණ්ණායතනානං තු, පවත්තෙ චතුසම්භවා.

603.

දසකානෙව සබ්බානි, කම්මජානෙව ජාතියං;
චක්ඛුසොතසානභාව-දසකානි න වා සියුං.

604.

චන්ද්‍රකායදසකානි, සභාවදසකානි වා;
ගබ්භසෙයාසකසත්තානං, තතො සෙසානි සම්භවා.

605.

කම්මං රූපං ජනෙනෙවං,

මානසං සන්ධිතො පරං;
තෙජොධාතු ධීතිජ්ජත්තා,
ආභාරජ්ඣොභවො තථා.

606.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, රූපසන්තති කාමීනං;
දීපජාලාව සම්බන්ධා, යාවජීවං පවත්තති.

607.

ආයුනො වාථ කම්මස්ස, ඛයෙනොභින්නමෙව වා;
අඤ්ඤෙන වා මරන්තාන-මුපවිජ්ජෙදකම්මුතා.

608.

සත්තරසචිත්තක්ඛණමායු රූපානථීරිතං;
සත්තරසමචිත්තස්ස, චුතිචිත්තොපරී තතො.

609.

ධීතිකාලමුපාදාය, කම්මජං න පරං භවෙ;
තතො භිජ්ජතුපාදින්නං, චිත්තජාභාරජං තතො.

610.

ඉච්චෙවං මතසත්තානං, පුනඳෙව භවන්තරෙ;
පටිසන්ධිමුපාදාය, තථා රූපං පවත්තති.

611.

සානජීවිභාකායභාවදසකාභාරජං පන;
රූපං රූපභවෙ නත්ථී, පටිසන්ධිපවත්තියං.

612.

තත්ථ ගන්ධරසොජා ව, න ලබ්භන්තීති කෙවන;
කලාපා ව ගණෙනබ්බා, තත්ථෙතං රූපවජ්ජිතා.

613.

ධීතික්ඛණඤ්ච චිත්තස්ස, තෙ එව පටිසෙධයුං;
චිත්තභඩ්ගක්ඛණෙ රූප-සමුප්පත්තිඤ්ච වාරයුං.

614.

චක්ඛුසොතචත්ථුසද්දචිත්තජම්පි අසඤ්ඤිසු;
අරූපෙ පන රූපානි, සබ්බථාපි න ලබ්භරෙ.

615.

ඉක්ථං පනෙක්ථ විමලෙන විභාවනක්ථං,
ධම්මං සුධම්මමුපගම්ම සුරාධිවාසං;
රූපං අරූපසවිභාගසලක්ඛණං තං,
චුක්ඛං පචුක්ඛමභිධම්මනායෙ මයාපි.

616.

රූපවිභාගම්මං සුචිත්තං, රූපයතො පන චෙතසි නිව්චං;
රූපසමිද්ධජිනෙරිතධම්මෙ, රූපවතී අභිවඤ්ඤා පඤ්ඤා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ රූපවිභාගො නාම

ජට්ඨො පරිච්ඡේදො.

7. සත්තමො පරිච්ඡේදො

සබ්බසම්භවිභාගො

617.

චතුපඤ්ඤාස ධම්මා හි, නාමනාමෙන භාසිතා;
අට්ඨාරසවිධා චුක්ඛා, රූපධම්මාති සබ්බථා.

618.

අභිඤ්ඤායා සභාවෙන, ද්වාසත්තති සමීරිතා;
සච්චිකට්ඨපරමත්ථා, චත්ථුධම්මා සලක්ඛණා.

619.

තෙසං දානි පචක්ඛාමි, සබ්බසම්භාහිකං නයං;
ආභිධම්මිකභික්ඛුනං, හත්ථසාරමනුත්තරං.

620.

දුකා තිකා ච ඛන්ධායතනතො ධාතුසච්චතො;
පට්චිවසමුප්පාදා ච, පච්චයා ච සමඤ්ඤතො.

621.

පච්චයො එව නිබ්බානමපච්චයමසඤ්ඤාතං;
අසඤ්ඤාරමනුප්පාදං, සස්සතං නිව්චලක්ඛණං.

622.

පච්චයා චෙව සඤ්ඤා, සඤ්ඤා ච තතොපරෙ;
උප්පාදවයධම්මා ච, පච්චයට්ඨිතිකා තථා.

623.

නිබ්බානං රූපධම්මා ව, විජ්ජයුත්තාව කෙවලං;
ආරම්මණා එව නාම, නාලම්බන්ති හි කිඤ්චිපි.

624.

එකුප්පාදනිරොධා ව, එකාලම්බණවත්ථුකා;
සංසට්ඨා සම්පයුත්තා ව, සහජාතා යථාරහං.

625.

අඤ්ඤමඤ්ඤෙනුපත්ථද්ධා, සබ්බත්ථ සහවුත්තිනො;
සාරම්මණාරම්මණා ව, විත්තවෙනසිකා මතා.

626.

විපස්සනාය භූමිති, තත්ථ තෙභූමකා මතා;
ලොකියා පරියාපන්නා, වට්ටධම්මා සඋත්තරා.

627.

සක්කායධම්මා සහයා, තීරමොරිමනාමකං;
සංයොජනියා සමලා, තථා නිවරණියකා.

628.

සංක්ලෙසිකා පරාමට්ඨා, උපාදානියසාසවා;
ඔසනියා යොගනියා, ගන්ථනියාති භාසිතා.

629.

අඤ්ඤ අපරියාපන්නා, විවට්ඨා වාවිපස්සියා;
ලොකුත්තරානුත්තරා ව, නොසංයොජනියාදයො.

630.

කම්මජාතා උපාදින්නා, නාම වුව්චන්ති සාසවා;
අනුපාදින්නකා නාම, තතො සෙසා පවුච්චරෙ.

631.

ධම්මා සප්පට්ඨාගාති, කුසලාකුසලා මතා;
අප්පට්ඨාගධම්මාති, තදඤ්ඤ පරිදීපයෙ.

632.

සරණා ව පහාතබ්බා, ද්වාදසාකුසලා පනා;
තදඤ්ඤ අරණා නාම, පහාතබ්බා න කෙහිවි.

633.

රුපිනො රුපධම්මා ව, නාමධම්මා අරුපිනො;
එවමාදිප්පහෙදෙන, ද්විධා හෙදං විභාවයෙ.

634.

බාලා ධම්මා තපනියා, කණ්භා ව කටුකප්ඵලා;
අසෙවිතබ්බා සාවජ්ජා, ද්වාදසාකුසලා මතා.

635.

පණ්ඩිතා වාතපනියා, සුක්කා ව සුබ්බායකා;
සෙවිතබ්බානවජ්ජා ව, කුසලා එකවිසති.

636.

ක්‍රියා විපාකා රුපඤ්ච, නිබ්බානන්ති චතුබ්බිධා;
චුත්තා අබ්‍යාකතා නාම, ධම්මා තබ්බිපරිතතො.

637.

භීතා ධම්මා පරිත්තා ව, කාමාවචරභූමිකා;
රූපාරූපා පච්චිවන්ති, මජ්ඣිමා ව මහග්ගතා.

638.

අප්පමාණා පණිතා ව, ධම්මා ලොකුත්තරා මතා;
සංකිලිට්ඨසංක්කලෙසිකා, ද්වාදසාකුසලා තථා.

639.

අසංකිලිට්ඨසංක්කලෙසිකා, ධම්මා තෙභූමකාපරෙ;
අසංක්කිලිට්ඨසංක්කලෙසිකා, නව ලොකුත්තරා සියුං.

640.

විපාකා තෙ පච්චිවන්ති, විපාකා චතුභූමකා;
විපාකධම්මා නාමාති, කුසලාකුසලා මතා.

641.

ක්‍රියා රුපඤ්ච නිබ්බානං, න පාකං න තු පච්චති;
ආවයගාමිනො ධම්මා, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤාව සාසවා.

642.

චුත්තාපවයගාමිනො, කුසලානුත්තරා පන;
ක්‍රියා රුපඤ්ච නිබ්බානං, පාකා වොහයවජ්ජිතා.

643.

පඨමානුත්තරො මග්ගො, දස්සනං භාවනාපරෙ;

තදඤ්ඤ ද්වයනිමිමුත්තා, සබ්බෙපි පරමත්ථතො.

644.

සත්ත ලොකුත්තරා හෙට්ඨා, වුත්තා සෙක්ඛාති තාදිනා;
අරහත්තඵලමෙව, අසෙක්ඛන්ති පකාසිතං.

645.

ලොකියාපි ච නිබ්බානං, භාසිතොභයවජ්ජිතා;
ඵවමාදිප්පකාරෙහි, තිව්ධාති විභාවයෙ.

646.

අතීතානාගතං රූපං, පච්චුප්පන්තමථාපරං;
අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා, සුඛුමොළාරිකං තථා.

647.

භීතං පඤ්ඤං යං දුරෙ, සන්තිකෙ වා තදෙකතො;
සබ්බං රූපං සමොධාය, රූපක්ඛන්ධොති වුච්චති.

648.

තථෙව වෙදනාක්ඛන්ධො, නාම යා කාචි වෙදනා;
සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති සඤ්ඤා ච, රාසිභාවෙන භාසිතා.

649.

වට්ඨමිමෙසු අස්සාදං, තදස්සාදොපසෙවනං;
විනිභුජ්ජ නිදස්සෙතුං, ඛන්ධද්වයමුදාහරං.

650.

විවාදමූලසංසාර-කමහෙතුනිදස්සනං;
සන්ධාය වෙදනා සඤ්ඤා, කතා නානාති කෙවන.

651.

චිත්තසංසට්ඨමිමානං, චෙතනාමුඛතො පන;
සඬ්ඛාරක්ඛන්ධනාමෙන, ධම්මා චෙතසිකා මතා.

652.

සබ්බහෙදං තථා චිත්තං, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධ සම්මතං;
හෙදාභාවෙන නිබ්බානං, ඛන්ධසඬ්ඛගහනිස්සරං.

653.

ආලම්බනීයභාවෙන, උපාදානොපකාරතො;
පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධාති, ලොකුත්තරවිචජ්ජිතා.

654.

යථා පුලං හිතත්ථාය, පරිග්ගාහකයොගිනං;
ධම්මා තෙභූමකා එක-භූමිභාවාය දෙසිතා.

655.

භාජනං භොජනං තස්ස, බ්‍යඤ්ජනං භොජකො තථා;
භුඤ්ජිතා වාති පඤ්චෙනෙ, උපමෙන්නි යථාක්කමං.

656.

ගිලානසාලා ගෙලඤ්ඤං, අසප්පායොපසෙවනා;
සමුට්ඨානං ගිලානොති, උපමෙන්නි ච පණ්ඩිතා.

657.

චාරකො කාරණං තත්ථ, අපරාධො ච කාරකො;
අපරාධකතො චොරො, ඉති චොපමිතා පුත.

658.

නිච්චාධිජිලනට්ඨෙත, භාරාති පරිදීපිතා;
ක්ලෙසදුක්ඛමුඛෙනෙනෙ, බාදකා ච නිරන්තරං.

659.

අනත්ථාවහිතා නිච්චමුක්ඛිත්තාසිකචෙරිනො;
මච්චුමාරාභිධෙය්‍යත්තා, වධකාති ච භාසිතා.

660.

විමද්දාසහනං රූපං, ඵෙණපිණ්ඩංව දුඛබලං;
මුහුත්තරමණියත්තා, චෙදනා බුබුච්ඡපමා.

661.

මරිචිකූපමා සඤ්ඤා, විපල්ලාසකභාවතො;
සඬ්ඛාරාපි ච නිස්සාරා, කදලික්ඛන්ධසාදිසා.

662.

නානස්පකාරං චිත්තෙන්තං, නානාක්ලෙසවිමොහිනං;
පලම්භනීති විඤ්ඤාණං, මායාසමමුදිරිතං.

663.

ඉච්චෙවං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා ඛන්ධා ච කෙවලං;
පඤ්චක්ඛන්ධාති නාමෙන, දෙසිතාති විභාවයෙ.

664.

අප්පකුත්තකද්ව ඛනිද්ධා ව, විඤ්ඤාණප්පත්තිකාරණං;
ද්වාරාලම්බණහෙදෙන, ද්වෙධායතනමිරිතං.

665.

චක්ඛාදප්පකුත්තිකං තත්ථ, ඡද්වාරායතනං භවෙ;
බාහිරායතනං නාම, තථා රූපාදිගොචරං.

666.

ඉති විච්ඡේදවත්තානං, ද්වාරාලම්බණසංඛගහො;
ආගමෙ අභිධම්මෙ තු, සබ්බථාපි යථාරහං.

667.

තථාහනන්තරාතීතො, ජායමානස්ස පච්ඡතො;
මනො සබ්බොපි සබ්බස්ස, මනස්සායතනං භවෙ.

668.

තථා පුබ්බඪගමට්ඨෙයන, සහජානමරූපිනං;
ද්වාරහාවෙන විඤ්ඤාණං, සබ්බමායතනං මතං.

669.

මනායතනමිච්චෙවං, පසාදායතනං තථා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණධම්මානං, ඉති ඡද්ධා විභාවයෙ.

670.

පඤ්චප්පසාදවිසයා, පඤ්චායතනසම්මතා;
සෙසං රූපඤ්ච නිබ්බානං, සබ්බෙ චෙතසිකාති ව.

671.

ඵකුනසට්ඨිධම්මානං, ධම්මායතනසංඛගහො;
ඉති ඡද්ධා පකාසෙත්ති, බාහිරායතනං බුධා.

672.

සුඤ්ඤගාමොව දට්ඨබ්බ-මප්පකුත්තිකමසාරතො;
ගාමසාතකචොරාව, තං හනන්තංව බාහිරං.

673.

නාමප්පවත්තිමුල්භානං, තදුප්පත්තිකකාරණං;
ද්වාදසායතනානීති, චුත්තමිත්ථං මහෙසිනා.

674.

සමත්තා භාවමත්තෙන, ධාරෙන්තීති සලක්ඛණං;

ද්වාරාලම්බනදුෂ්පන්න-පරියායෙන හෙදිතා.

675.

මනායතනමෙත්ථාහ, සත්ත විඤ්ඤාණධාතුයො;
එකාදස යථාචුත්තා, ඉච්චට්ඨාරස ධාතුයො.

676.

අන්තාදිකා මනොධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා;
පච්චෙසාපගමෙ ද්වාර-පරියායෙන තිට්ඨති.

677.

හෙරිතලදණ්ඩසොස-සමං ඡක්කං යථාක්කමං;
කට්ඨාරණිපාවකාදි-සමඤ්ච තිට්ඨං භවෙ.

678.

දුක්ඛං සමුදයො චෙව, නිරොධො ච තථාපරො;
මග්ගො වාති චතුද්ධාහ, සච්චං සච්චපරක්කමො.

679.

භාරො ච භාරදානඤ්ච, භාරනික්ඛෙපනං තථා;
භාරනික්ඛෙපනුපායො, ඉච්චොපමිමං යථාක්කමං.

680.

රොගො රොගනිදානඤ්ච, රොගචූපසමො තථා;
රොගහෙසජ්ජමිච්චෙව-මුපමාහි ච දීපිතං.

681.

විසරුක්ඛො රුක්ඛමූලං, රුක්ඛච්ඡෙදො තථාපරො;
රුක්ඛච්ඡෙදකසත්ථන්ති, චතුධොපමිතං තථා.

682.

තීරමොරිමසඬ්ඛාතං, මහොසො පාරිමං තථා;
තදතික්කමුපායොති, උපමෙන්නි ච තං බුධා.

683.

සච්ඡිකත්වාන පච්චක්ඛ-මිච්චොපමිමං යථාක්කමං;
සමාවික්ඛි විමොක්ඛාය, සච්චං තච්ඡනියාමනො.

684.

තථා හි දුක්ඛං නාබාධං, නාඤ්ඤං දුක්ඛා ච බාධකං;
බාධකත්තනියාමෙන, දුක්ඛසච්චමිතීරිතං.

685.

තං විනා නාඤ්ඤතො දුක්ඛං, න භොති න ච තං තතො;
දුක්ඛහෙතුනියාමෙන, සච්චමාහ විසක්තිකං.

686.

නාඤ්ඤා නිබ්බානතො සන්ති, න ච සන්තං න තං යතො;
සන්තභාවනියාමෙන, නිබ්බානං සච්චමුත්තමං.

687.

නාඤ්ඤං මග්ගාව නිය්‍යානං, අනිය්‍යානො න වාපි සො;
තස්මා නිය්‍යානභාවෙන, මග්ගො සච්චන්ති සම්මතො.

688.

ඉති තච්ඡාවිපල්ලාස-භූතභාවො චතුසුපි;
සච්චට්ඨොති විනිද්දිට්ඨො, දුක්ඛාදීස්චවිසෙසතො.

689.

පිළුනට්ඨො සඬ්ඛතට්ඨො, සන්තාපට්ඨො ච භාසිතො;
විපරිණාමට්ඨො වාති, දුක්ඛස්සෙවං චතුබ්බිධා.

690.

ආයුහනා නිදානා ච, සංයොගා පලිබොධතො;
දුක්ඛස්සමුදයස්සාපි, චතුධත්ථා පකාසිතා.

691.

නිස්සාරණා විවෙකා වා-සඬ්ඛනාමතතො තථා;
අත්ථා දුක්ඛනිරොධස්ස, චතුධාව සමීරිතා.

692.

නිය්‍යානතො හෙතුතො ච,
දස්සනාධිපතෙය්‍යතො;
මග්ගස්සාපි චතුද්ධෙව-
මිති සොළසධා යිතා.

693.

සච්චිකට්ඨපරමත්ථං, තච්ඡාහිසමයට්ඨතො;
තථත්ථමපි සච්චට්ඨං, පට්ඨපෙන්නෙත්ථ පණ්ඩිතා.

694.

තදෙතං පටිච්ඡේදානි, අරියාව චතුබ්බිධං;
චුත්තමරියසච්චන්ති, තස්මා නාටෙන තං කථං;

695.

ජාති ජරා ව මරණං, සොකො ව පරිදෙවනා;
දුක්ඛඤ්ච දොමනස්සඤ්ච, උපායාසො තථාපරො.

696.

අප්පියෙහි ව සංයොගො, විප්පයොගො පියෙහි ව;
යම්පි න ලහතිච්ඡන්තො, තම්පි දුක්ඛමිදං මතං.

697.

අපායෙසුපපජ්ජන්තා, චචන්තා දෙවලොකතො;
මනුස්සෙසු ව ජීරන්තා, නානාබ්‍යසනපිළිතා.

698.

සොචන්තා පරිදෙවන්තා, වෙදෙන්තා දුක්ඛවෙදනං;
දොමනස්සෙහි සන්තත්තා, උපායාසවිසාතිනො.

699.

අනිට්ඨෙහි අකන්තෙහි, අප්පියෙහි සමායුතා;
සඬ්ඛාරෙහි ව සත්තෙහි, නානානත්ථවිධායිහි.

700.

ඉට්ඨෙහි පියකන්තෙහි, මනාපෙහි වියොජිතා;
සඬ්ඛාරෙහි ව සත්තෙහි, නානාසම්පත්තිදායිහි.

701.

දුක්ඛාපගමම්චිජන්තා, පත්ථයන්තා සුඛාගමං;
අලබ්භනෙය්‍යධම්මෙසු, පිපාසාතුරමානසා.

702.

කිච්ඡාධිපන්තා කපණා, විජ්චන්දන්තා රුද්ධමුඛා;
තණ්හාදාසා පරාභූතා, භවසංසාරසංකටො.

703.

යං තෙභූමකනිස්සන්දං, කටුකං ගාළ්භවෙදනං;
වෙදෙන්ති සංසාරඵලං, තංජාතාදිං විනා කුතො.

704.

තස්මා ජාතාදිහෙදෙහි, බාධමානා භයාවහා;
දුක්ඛා ව දුක්ඛවත්ථු ව, බහුධාපි පපඤ්චිතා.

705.

තෙ සබ්බෙ පඤ්චුපාදාන-ක්ඛන්ධා එව සමාසනො;
දුක්ඛාධිට්ඨානභාවෙන, දුක්ඛතාය නියාමිතා.

706.

තස්මා තෙභූමකා ධම්මා, සබ්බෙ තණ්හාවිවජ්ජිතා;
දුක්ඛසච්චන්ති දෙසෙසි, දෙසනාකුසලො මුනි.

707.

විරාගතෙජාලාහෙන, තණ්හාස්තෙහසිනෙහිතං;
විසරුක්ඛොව ජාතාදිනානානත්ථඵලොදයං.

708.

නන්දිරාගානුබන්ධෙන, සන්තානමවකඩ්ඪිතං;
පුනඛ්භවාහිනිබ්බත්තිභාවෙන පරිවත්තති.

709.

පතිට්ඨිතඤ්ච තත්ථෙතමත්තස්තෙහානුසෙවනං;
ගොවරානුනයාබද්ධං, රාගමුච්ඡාසමොහිතං.

710.

ක්ලෙසරාසිපරික්චිට්ඨං, ඛාසනොපද්දවාහනං;
දුක්ඛසල්ලසමාවිද්ධං, විහඤ්ඤති නිරන්තරං.

711.

භවෙ විරාගතෙජෙන, විච්ඡින්නෙ සති සබ්බථා;
කෙන බන්ධෙන සන්තාන-මානෙස්සති භවන්තරං.

712.

භවන්තරමසම්පත්තෙ, සන්තානමිහි විවට්ටිතෙ;
කිමධිට්ඨාය ජාතාදිදුක්ඛධම්මා පවත්තරෙ.

713.

තස්මා මොක්ඛවිපක්ඛෙන, තණ්හාදුක්ඛවිධායිනී;
දුක්ඛසමුදයො නාම, සච්චමිච්චාහ නායකො.

714.

සබ්බදුක්ඛවිනිමුත්තං, සබ්බක්ලෙසවිනිස්සටං;
දුක්ඛතිරොධනාමෙන, සච්චං වුච්චති අච්චුතං.

715.

දුක්ඛඤ්ච පරිජානන්තො, පජ්ඣං දුක්ඛසම්භවං;

නිබ්බානං පදමාරබ්භ, භාවනාවීථිමොසටො.

716.

නිය්‍යානට්ඨභිගිකො මග්ගො, සබ්බදුක්ඛවිමුත්තියා;
දුක්ඛනිරොධගාමීති, සච්චං තස්මා තමීරිතං.

717.

චතුසච්චවිනිමුත්තා, සෙසා ලොකුත්තරා මතා;
මග්ගභිගසම්පයුත්තා ච, එලධම්මා ච සබ්බථා.

718.

ඉත්ථං සහෙතුකං දුක්ඛං, සොපායාමතනිබ්බුතිං;
පටිපත්තිහිතත්ථාය, විභාවෙති විනායකො.

719.

සප්පාටිභාරියං ධම්මං, දෙසෙත්වාන අනුත්තරො;
චතුධාරියසච්චානි, විහජීති විභාවයෙ.

720.

තබ්භාවභාවිභාවෙන, පච්චයාකාරලක්ඛිතං;
නියද්ධං ද්වාදසභිගඤ්ච, වීසතාකාරසභිගහං.

721.

තිසන්ධි චතුසභිබ්බෙපං, තිවට්ඨඤ්ච තිලක්ඛණං;
තෙභුමකං ද්විමූලඤ්ච, චතුක්කනයමණ්ඩිතං.

722.

පච්චෙකං චතුගම්භීර-මනුපුබ්බවචත්ථිතං;
අවිජ්ජාකූටසභිබ්බාතං, ඛන්ධාවිච්ඡෙදමණ්ඩලං.

723.

සොකාදීනත්ථනිස්සන්දං, කෙවලං දුක්ඛපිණ්ඩිතං;
පටිච්චසමුප්පාදොති, භවචක්කං පවුච්චති.

724.

පටිවිද්ධාය විජ්ජාය, භඩ්ගාවිජ්ජාය සබ්බථා;
විවට්ඨතානුපුබ්බෙන, හෙතුභඩ්ගා යථාකථං.

725.

අස්මිං සති ඉදං හොති, අස්සුප්පාදා ඉදං භවෙ;
අසතාස්මිං න තං හොති, තස්ස භඩ්ගාව හිජ්ජති.

726.

එතමන්ට පුරක්කන්වා, පව්වයටිඳිති දස්සිනා;
පට්ඨවසමුප්පාදස්ස, ඉදස්පව්වයනා නයෙ.

727.

තථා හි ජාතියාපාහ, පව්වයත්තං මහාමුනි;
ජරාමරණධම්මානං, මත්තාභෙදෙපි චත්ථුතො.

728.

ආහව්වපව්වයට්ඨමිහි, නෙදිසි පව්වයට්ඳිති;
තත්ථ ධම්මන්තරස්සෙව, පව්වයට්ඨො විභාවිතො.

729.

වුත්තමාවරියෙනෙතං, පට්ඨානනයසඬගහෙ;
ලබ්භමානනයං තාව, දස්සනත්ථං පපඤ්චිතො.

730.

එත්ථ තස්මානුපෙක්ඛිත්වා, ආහව්ව නියමං බුධො;
තබ්භාවභාවිමත්තෙන, පව්වයත්ථං විභාවයෙ.

731.

තත්ථාවිජ්ජා ච සඬබ්බාරා, අද්ධාතීතොති භාසිතා;
විඤ්ඤාණං නාමරූපඤ්ච, සලායතනසඤ්ඤිතං.

732.

එස්සො ච වෙදනා තණ්හා, උපාදානං භවොති ච;
පට්ඨුප්පන්තො භවෙ අද්ධා, භවෙ අද්ධා අනාගතො.

733.

ජාති ජරා මරණන්ති, ද්වෙධා හොති ච සබ්බථා;
කාලත්තයචචත්ථානං, තියද්ධමිති දීපයෙ.

734.

තත්ථාවිජ්ජාති අඤ්ඤාණං, චතුසව්වෙසු භාසිතං;
පුබ්බන්තෙ වාපරන්තෙ ච, පව්වයට්ඳිතියං තථා.

735.

අපුඤ්ඤාතිසඬබ්බාරොති, වුත්තා ද්වාදස වෙනනා;
තථා පුඤ්ඤාතිසඬබ්බාරො, කාමරූපෙසු භාසිතො.

736.

ආනෙඤ්ජාතිසංඛාරොති, වුත්තාරුජ්ජා චතුබ්බිධා;
කායබ්බවීමනොද්වාරං, පත්වා තායෙව චෙතනා.

737.

වුත්තා කායවච්චිත්තසංඛාරාති මහෙසිනා;
සංඛාරාති විහත්තෙවමෙකුනතිංස චෙතනා.

738.

එකුනවිසතිවිධං, පටිසන්ධික්ඛණේ තථා;
පවත්තෙ ද්වත්තිංසවිධං, විඤ්ඤාණං පාකමානසං.

739.

තිවිධං වෙදනා සඤ්ඤා, සංඛාරාති විහෙදිතං;
නාමරූපං තු ද්විධං, භූතොපාදායහෙදතො.

740.

සලායතනසංඛාරාතං, චක්ඛාදජ්ඣත්තිකං මනං;
චක්ඛුසම්ඵස්සාදිහෙදා, එස්සො ඡධා පකාසිතො.

741.

සුඛා දුක්ඛා උපෙක්ඛාති, වෙදනා තිවිධා භවෙ;
කාමෙ භවෙ ච විභවෙ, තණ්හාති තිවිධා මනා.

742.

කාමුපාදානාදිහෙදා, උපාදානා චතුබ්බිධා;
කම්මොපපත්තිහෙදෙන, භවො නාම ද්විධා මනො.

743.

අත්තභාවාහිතිබ්බත්ති, ජාති නාම ජරා පන;
පුරාණභාවො මරණං, පරියොසානමීරිතං.

744.

ද්වාදසසිගජ්ජහෙදෙන, විහත්තෙවං මහෙසිනා;
පටිච්චසමුප්පාදොති, පච්චයා එව කෙවලා.

745.

පටිච්ච එලභාවෙන, සාපෙක්ඛං ධීතමත්තති;
අපච්චක්ඛාය සසිගන්ත්වා, උප්පාදෙන්තීති පච්චයා.

746.

අවිජ්ජාසංඛාරාතං තු, ගහණේ ගහිතාව තෙ;

තණ්හුපාදානභවාපි, ඉති පඤ්චෙත්ථ හෙතුයො.

747.

තණ්හුපාදානභවානං, ගහණෙ ගහිතා පුන;
අවිජ්ජා සඬබ්බාරා වාති, පඤ්චෙත්ථොපි හෙතුයො.

748.

විඤ්ඤාණාදිසරූපෙන, දස්සිතං ඵලපඤ්චකං;
ජාතිජ්ජරාමරණෙන, තදෙව ගහිතං පුන.

749.

අතීතෙ හෙතවො පඤ්ච, ඉදානි ඵලපඤ්චකං;
ඉදානි හෙතවො පඤ්ච, ආයතිං ඵලපඤ්චකං.

750.

ඉත්ථං හෙදෙන සඬග්ග්හ, ද්වාදසඬගං විචක්ඛණා;
අත්ථාපත්තිවිසෙසෙන, වීසතාකාරමීරයුං.

751.

හෙතුඵලං ඵලහෙතු, පුන හෙතුඵලන්ති ව;
කිසන්ධි වතුසඬබ්බෙපං, තමෙවාහු විභාවිතො.

752.

අවිජ්ජාතණ්හුපාදානා, ක්ලෙසවට්ටන්ති භාසිතා;
භවෙකදෙසො සඬබ්බාරා, කම්මවට්ටං තතොපරං.

753.

විපාකවට්ටම්චිචෙවං, විචට්ටෙනාවිචට්ටිතං;
කිචට්ටවට්ටිතං හුත්වා, වට්ටමෙතං පවත්තති.

754.

අනිච්චඤ්ච ඛයට්ඨෙන, දුක්ඛමෙතං භයට්ඨතො;
අනත්තාසාරකට්ඨෙන, වට්ටමෙවං තිලක්ඛණං.

755.

සංසාරස්සෙව චුත්තායං, පච්චයානං පරම්පරා;
පට්ඨිවසමුප්පාදොති, තතො තෙභූමකො මතො.

756.

බන්ධාවිජ්ජාණ්ඩකොසෙන, විජ්ජාදිහෙදවජ්ජිතා;
විමුත්තිරසමප්පත්තා, භවතණ්හාපිපාසිතා.

757.

අභිසංඛාරභාවෙන, පටිබන්ධනි සන්තති;
තථාභිසංඛිකා පාක-භාවාය පරිවත්තති.

758.

විපාකා පුන කම්මානි, පාකානි පුන කම්මතො;
ඉච්චෙවං පරියායෙන, සංසාරොයං පවත්තති.

759.

ඉච්චාවිජ්ජාභවතණ්හා, වට්ටොපත්ථම්භකා මතා;
සම්පයුත්තානුසයිතා, තස්මා වට්ටං ද්විමුලකං.

760.

පච්චයපච්චයුප්පත්ත-සන්තානහෙදතො පන;
නානාභූතානමෙකන්තං, ඛිජරුක්ඛාදයො විය.

761.

තථාපි තෙසං ධම්මානං, චත්ථුලක්ඛණහෙදතො;
දීපවට්ටිසිඛානංව, නත්ථි එකන්තමෙකතා.

762.

හෙතුහෙතුසමුප්පන්නා, ඊභාභොගවිචජ්ජිතා;
පච්චයාය ව පච්චෙතු-මධ්‍යාපාරා තතො මතා.

763.

අවිජ්ජාදීනමෙවාථ, සම්භවෙ සම්භවන්ති ව;
සංඛාරාදිසභාවානි, යිතෙවංධම්මතාය තෙ.

764.

ඉත්ථමෙකත්තනානත්තා, අඛ්‍යාපාරො තථාපරො;
එත්ථෙවංධම්මතා චෙති, නයා චුත්තා චතුබ්බිධා.

765.

ඵලානං පච්චයුප්පත්ති, පච්චයත්ථො ව හෙතුසු;
සභාවපට්ඨෙධො ව, දෙසනා විත්තතානි ව.

766.

අත්ථධම්මපට්ඨෙධ-දෙසනානං යථාක්කමං;
අනිගම්භීරභාවෙන, චතුගම්භීරමීරිතං.

767.

පධානකාරණත්තා හි, අවිජ්ජාදිපරම්පරා;
කමෙන සඬ්ඛාරාදීනං, පච්චයාති වචන්ථිතා.

768.

තථා හි ජාතියා ඵච, ජරාමරණසම්භවො;
අජාතානං ජරා වාථ, මරණං වා කුතො භවෙ.

769.

සාවොපපත්තිසඬ්ඛාතා, ජාති කම්මභවොදිතා;
අඬ්ඛුරො විය ඛිජම්භා, තත්ථ තත්ථොපලබ්භති.

770.

සම්පයොගානුසයතො, උපාදානජ්ජතිට්ඨිතා;
ආයුහන්ති ච කම්මානි, ආකඬ්ඪන්තොපපත්තිකං.

771.

උපාදානියධම්මෙසු, තණ්හාස්තෙහපිපාසිතා;
දළ්ඪි කුබ්බන්තුපාදානං, පියරුපාහිනන්දිතො.

772.

වෙදනීයෙසු ධම්මෙසු, අස්සාදමනුපස්සතො;
වෙදනාපච්චයා තණ්හා, සමුට්ඨාය පවඬ්ඪති.

773.

ඉට්ඨානිට්ඨඤ්ච මජ්ඣන්තං, චුසන්තා පන ගොචරං;
වෙදෙන්ති වෙදනං නාම, නාචුසන්තා කුදාවනං.

774.

චුසතාලම්බණඤ්චෙසො, සළායතනසම්භවෙ;
ද්වාරාභාවෙ කුතො තස්ස, සමුජ්ජන්ති භවිස්සති.

775.

සළායතනමෙතඤ්ච, නාමරුපුපනිස්සිතං;
ජඵස්සද්වාරභාවෙන, පචත්තති යථාරහං.

776.

පුබ්බචගමාධිට්ඨානෙන, විඤ්ඤාණෙන පතිට්ඨහෙ;
නාමරුපං උපත්ථද්ධං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

777.

සඬ්ඛාරජනිතං භුත්වා, පතිට්ඨාති භවන්තරෙ;

විඤ්ඤාණං ජනකාභාවෙ, තස්සුප්පත්ති කථං භවෙ.

778.

අවිජ්ජායානුසයිතෙ, පටිවෙධවිරොධිතෙ;
චට්ටානුගතස්ත්තානෙ, පටිසන්ධිඵලාවහෙ.

779.

පාකධම්මා සභාවෙන, පවත්තත්ති හී චෙත්තා;
අවිජ්ජාපච්චයා භොන්ති, සඬ්ඛාරාති තතො මතා.

780.

පටිවිද්ධෙසු සච්චෙසු, පච්චයානං පරම්පරා;
විසාතීයති සබ්බාපි, තතො චට්ටං විචට්ටති.

781.

ඉච්චාවිජ්ජාවිරොධෙන, තස්සා චට්ටප්පවත්තියා;
සඬ්ඝාතනිකභාවෙන, අවිජ්ජා කුටසම්මතා.

782.

ජරාමරණසඬ්ඝාට-පටිපිළිතචෙතසං;
ක්ලෙසමුච්ඡාපරෙත්තානං, සා චාවිජ්ජා පවඬ්ඪති.

783.

ඉච්චාබද්ධමච්චිෂෙදං, ඉදප්පච්චයමණ්ඩලං;
චක්කනෙමිසමාවට්ටං, කමෙන පරිචත්තති.

784.

චට්ටස්ස ද්වාදසඬ්භගස්ස, තස්ස තෙභුමකස්ස තු;
දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස දස්සෙසි, නිස්සන්දෙන නිදස්සනං.

785.

සොකඤ්ච පරිදෙවඤ්ච, තථා දුක්ඛඤ්ච කායිකං;
දොමනස්සමුපායාසං, නානාබ්බසනසම්භවං.

786.

ඉච්චාතුරමනිච්චන්තං, මහොපද්දෙවසඬ්ඪකුලං;
බහුපක්ලෙසුපස්සට්ඨං, දුක්ඛමෙත්තන්ති පිණ්ඩිතං.

787.

ඉච්චෙවං පඤ්චුපාදාන-ක්ඛන්ධහෙදිතසඬ්භගො;
අත්තභාවභවරථො, හත්ථමුත්තංව යන්තකං.

788.

ගතිට්ඨිතිනිවාසෙසු, සංසරන්තො නිරන්තරං;
චක්කෙනෙනෙන යාතීති, භවචක්කමිදං මතං.

789.

අවිජ්ජාණ්ඩං පදාලෝචා, පටිවෙධප්පවත්තියා;
පච්චයප්පච්චයුප්පන්නා, සුපට්ඨන්ති සභාවතො.

790.

අනිච්චා දුක්ඛන්තා ව, භඬිගවන්තො භයාවහා;
සාදීනවාති සඬ්ඛාය, විවට්ටමහිතිට්ඨති.

791.

තතො සානුසයා තණ්හා, නිරුජ්ඣති පුනඛිහවෙ;
සන්තානරතියාභාවා, න පක්ඛන්දති සන්ධියං.

792.

අවිරුළුහිකභාවෙන, තත්ථ වට්ටවිරොධිනෙ;
අභිසඬ්ඛාරභාවෙන, න පවත්තන්ති චෙතනා.

793.

පටිසන්ධිපවත්තිපි, න ජනෙන්ති භවන්තරෙ;
ඉච්චාවිජ්ජානිරොධෙන, නිරුද්ධා කම්මචෙතනා.

794.

පච්චයත්ථනිරොධෙන, සඬ්ඛාරානං නිරොධතො;
විඤ්ඤාණං ජනකාභාවා, නිරුද්ධමිති වුච්චති.

795.

විඤ්ඤාණාදිනිරොධා ව, නාමරූපාදිකං තථා;
දුක්ඛක්ඛන්ධස්සිමස්සෙවං, නිරොධොති පවුච්චති.

796.

ඉති වට්ටවිවට්ටානං, වසා ද්වෙධා විභාවිතො;
පටිච්චසමුප්පාදොති, දෙසිතොයං මහෙසිනා.

797.

සබ්බසඬ්ඛතධම්මානං, සබ්බෙ ධම්මාපි පච්චයා;
ජනකා චෙවුපත්ථමිහා, සංවිහත්තා යථාරහං.

798.

ආහව්ව පව්වයටියෙන, චතුර්විසතිධා ධීතා;
හෙතලම්බිණාධිපතානන්තරසමනන්තරා.

799.

සහජාතඅඤ්ඤමඤ්ඤ-නිස්සයා චොපනිස්සයො;
පුරොජාතා පච්ජාජාතා-සෙවනා කම්මමෙව ව.

800.

පාකාභාරිත්ථියජ්ඣාන-මග්ගච්ඡගසම්පයුත්තකා;
විජ්ජයුත්තත්ථි නත්ථි ව, විගතාවිගතන්ති ව.

801.

පඤ්චාතීතාව කම්මං තු, චත්තමානඤ්ච ඊරිතං;
සබ්බථාපි තයො වුත්තා, චත්තමානා තතොපරෙ.

802.

ජධා නාමං තු නාමස්ස, පඤ්චධා නාමරූපිනං;
එකධා පුන රූපස්ස, රූපං නාමස්ස චෙකධා.

803.

පඤ්ඤත්තිනාමරූපානි, නාමස්ස දුට්ඨා ද්වයං;
ද්වයස්ස නවධා චෙති, ඡබ්බිධා පව්වයා කථං.

804.

නිරුද්ධානන්තරා එව, ජායන්තානමනන්තරං;
නාමධම්මාව නාමානං, ජනකත්තොපකාරකා.

805.

නිරන්තරජ්ජවත්තියා, අනුරූපමනන්තරා;
අනන්තරපව්වයෙන, පව්වයොති පකාසිතා.

806.

සමනන්තරභාවෙන, තෙසං තෙ එව පව්වයා;
සමනන්තරනාමෙන, පව්වයොති පකාසිතා.

807.

අත්ථිභාවාය ධම්මානං, නත්ථිතායොපකාරකා;
නත්ථිපව්වයනාමෙන, වුත්තා තෙ එව තාදිනා.

808.

ඔකාසදානභාවෙන, විගතාවොපකාරකා;

ධම්මා තෙ ඵච වුච්චන්ති, විගතජ්ජව්වයොති ව.

809.

ජවා පගුණභාවාය, ජවානමුපකාරකා;
ආසෙවනපච්චයොති, නිරුද්ධානන්තරා මතා.

810.

සංසට්ඨසහජාතානං, සම්පයොගෙන පච්චයා;
සම්පයුත්තපච්චයොති, නාමා නාමානමීරිතා.

811.

ඉච්චෙකො චත්තමානො ව, පඤ්චාතීතා යථාරහං;
අරුපානමරුපා ව, පච්චයා ඡබ්බිධා මතා.

812.

පචත්තෙ චිත්තජාතානං, කම්මජානඤ්ච සන්ධියං;
රුපානං සහජාතාන-මරුපානඤ්ච තාදිනා.

813.

හෙතුභූතා ඡ ධම්මාපි, මූලට්ඨෙතොපකාරකා;
හෙතුපච්චයභාවෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

814.

තථා නිජ්ඣායනට්ඨෙත, තෙසමෙවොපකාරකා;
ඤානපච්චයනාමෙන, ඤානධම්මා විභාවිතා.

815.

තථෙව නියානට්ඨෙත, පච්චයාති පකාසිතා;
මග්ගපච්චයනාමෙන, මග්ගඪ්ඨා ව මහෙසිතා.

816.

තෙසමෙව ව ධම්මානං, සහජාතාති චෙතනා;
කම්මඛ්‍යාපාරාභාවෙන, චත්තමානා ව පච්චයා.

817.

කටත්තාරුපපාකානං, නානක්ඛණිකචෙතනා;
අභිසංඛාරභාවෙන, ජනකජ්ජව්වයා මතා.

818.

ඉච්චෙවං දුට්ඨා හෙදා, විජ්ජාරට්ඨෙත චෙතනා;
කම්මපච්චයනාමෙන, පච්චයොති පකාසිතා.

819.

රූපානං සහජාතානං, අඤ්ඤමඤ්ඤමරූපිනං;
පච්චයා සන්තභාවෙන, විපාකා සමුදිරිතා.

820.

එකොතීතොපි චත්තාරො, චත්තමානාති පඤ්චධා;
පච්චයා නාමධම්මාව, නාමරූපානමිරිතා.

821.

ඉමස්ස රූපකායස්ස, පච්ඡාජාතොපකාරකො;
පච්ඡාජාතපච්චයොති, නාමං රූපානමෙකධා.

822.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, ඡ චත්ථුති පචත්තියං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණවිටීයා, පඤ්චාලම්බා යථාක්කමං.

823.

පුරෙජාතවිසෙසෙන, නාමානමුපකාරකා;
පුරෙජාතපච්චයොති, රූපං නාමස්ස වෙකධා.

824.

චිත්තවෙනසිකා ධම්මා, යං යමාරබ්භ ජායරෙ;
ආලම්බණපච්චයොති, සබ්බමෙතං පචුච්චති.

825.

යමාලම්බං ගරුං කත්වා, නාමධම්මා පචත්තරෙ;
ස්වායමෙවාලම්බණුප-නිස්සයොති පකාසිතො.

826.

අනන්තරපච්චයෙන, යෙ ධම්මා පච්චයා මතා;
තෙ එව වානන්තරූප-නිස්සයොති පකාසිතො.

827.

රාගසද්ධාදයො ධම්මා, අජ්ඣත්තමනුචාසිතා;
සත්තසංඛාරධම්මා ව, බහිද්ධොපනිසෙවිතා.

828.

රාගසද්ධාදිධම්මානං, කම්මං පාකානමිච්චයං;
පකතුපනිස්සයොති, පට්ඨපෙසි තථාගතො.

829.

ඉව්වෙවං බලවටියෙන, නිස්සයෙනොපකාරකා;
උපනිස්සයනාමෙන, පච්චයොයං තිධා මනො.

830.

රූපාරූපං පනිව්වෙවං, තෙකාලිකමකාලිකා;
පඤ්ඤත්ති වෙව නාමානං, පච්චයො දුට්ඨො මනො.

831.

ආලම්බාධිප්පතිභූතං, නාමානං ගරුගොවරං;
සහජාධිප්පතිධම්මා, සහජානං යථාරහං.

832.

නාමරූපානම්චිවෙව-මාධිප්පච්චෙන පච්චයො;
අධිප්පතිපච්චයොති, දුට්ඨො පරිදීපිතො.

833.

සහජා නාමරූපානං, මහාභූතා ව රූපිනං;
පටිසන්ධික්ඛණෙ වත්ථු, නාමානම්ති සබ්බථා.

834.

සහජාතවිසෙසෙන, ධම්මානමුපකාරකා;
සහජාතපච්චයොති, තිව්ධෙවං විභාවිතා.

835.

අරූපිනො චතුක්ඛන්ධා, මහාභූතා චතුබ්බිධා;
සන්ධියං වත්ථුනාමානි, සහජානීති සබ්බථා.

836.

උපකාරපවත්තා ව, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස තාදිනා;
අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයොති, විහත්තා තිව්ධා මනා.

837.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, භූතොපාදායරූපිනං;
සහජාතනාමරූප-ධම්මානඤ්ච යථාක්කමං.

838.

වත්ථු භූතා චතුක්ඛන්ධා, නිස්සයෙනොපකාරකා;
නිස්සයප්පච්චයො නාම, පච්චයොති මනො තිධා.

839.

කබ්ලීකාරො ආභාරො, රූපකායස්ස පච්චයො;

අරුපිනො පනාහාරා, සහජානං යථාරහං.

840.

නාමරූපානම්චිචෙවං, යාපනට්ඨෙයන පච්චයා;
ආහාරපච්චයොනෙව, දුට්ඨෙවං පකාසිතො.

841.

පසාදජීවිතාරූපි-න්ද්‍රියධම්මා යථාක්කමං;
පඤ්චවිඤ්ඤාණුපාදින්න-රූපානං නාමරූපිනං.

842.

සහජානානම්චිචෙව-මිස්සරට්ඨෙයන පච්චයා;
ඉන්ද්‍රියප්පච්චයොනෙව, තිව්ධා සමුදාහටො.

843.

සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං, ඡ වත්ථුනි යථාරහං;
පච්ඡාජානා ච කායස්ස, චිත්තචෙතසිකා තථා.

844.

අරූපා සහජානානං, රූපානන්ති මතා තිධා;
විජ්ජසුත්තපච්චයොති, විජ්ජයොගොපකාරකා.

845.

සහජානං පුරෙජානං, පච්ඡාජානඤ්ච සබ්බථා;
කබ්ලිකාරො ආහාරො, රූපජීවිතම්චිචයං.

846.

අත්ථිපච්චයසඬ්ඛාතො, පච්චයො පඤ්චධා මනො;
විජ්ජමානසභාවෙන, පච්චයට්ඨා යථාරහං.

847.

තෙ ඵ්ථාවිගතා හුත්වා, චත්තමානොපකාරකා;
අවිගතපච්චයොති, සුගතෙන චචත්ථිතා.

848.

අට්ඨෙවං චත්තමානානි, නාමරූපානි පච්චයා;
සබ්බත්ථාධිජ්ජනී වානි, නවධා නාමරූපිනං.

849.

ඉත්ථමුද්දිට්ඨනිද්දිට්ඨා, පට්ඨානනයසඬ්ඛහා;
කුසලාකුසලාදීහි, සුවිහත්තා මහෙසිනා.

850.

පඤ්ඤත්තිනාමරූපානං, වසෙන තිව්ධා යීතා;
පච්චයාති පකාසෙන්ති, චතුච්ඡති පණ්ඩිතා.

851.

පඤ්ඤත්ති පඤ්ඤපීයත්තා, පඤ්ඤාපෙතීති ව ද්විධා;
නාමරූපවිනිමුත්තා, පඤ්ඤත්තා තාදිනා කථං.

852.

භූතපරිණාමාකාරමුපාදාය තථා තථා;
භූමිපබ්බතපාසාණතිණරුක්ඛලතාදයො.

853.

සම්භාරාකාරමාරබ්භ, සන්තීවෙසවිසෙසිතා;
යානගාමවනුයානකටසාරපටාදයො.

854.

කාරකවෙදකාකාරං, විඤ්ඤත්තින්ද්‍රියලක්ඛිතං;
බන්ධපඤ්චකමාහව්ව, මච්චාසුරසුරාදයො.

855.

චන්දාදාවට්ටනාදීහි, දිසාකාලාදිසම්මුති;
පාරම්පරියකාදීහි, ජාතිගොත්තකුලාදයො.

856.

තංතංක්‍රියාදිභෙදෙහි, පඤ්ඤත්තා කථිනාදයො;
තංතංකලාපාසම්ප්‍රීට්ඨා, කූපාකාසගුහාදයො.

857.

තං තං නිමිත්තමාරබ්භ, චිත්තයන්තස්සුපට්ඨිතා;
කසිණාදිකචොභාරා, භාවනාමයගොචරා.

858.

පුබ්බොපලබ්භාභාවෙන, කසිණුග්ඝාටිමාදයො;
නිරොධා ව සමාපත්ති, විසෙසාභාවලක්ඛිතා.

859.

ඉති තං තමුපාදාය, සමඤ්ඤානා තථා තථා;
සඬ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති, වොභාරොති පකාසිතා.

860.

ආලම්බණට්ඨාකාරෙන, සන්තාභාවෙපි වත්ථුනො;
චිත්තාවොභාරනිජ්ජන්තා, අත්ථච්ඡායාව භාසිතී.

861.

පඤ්ඤාපීයත්තා පඤ්ඤත්ති, නාමායමිති භාසිතා;
උපාදාය ව පඤ්ඤත්ති, සා එවාපනිධාය ව.

862.

පඤ්ඤත්ති පඤ්ඤාපනතො, පණ්ඩිතෙහි පකාසිතා;
අවිජ්ජමානා පඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානානිපි ද්විධා.

863.

ලොකවොභාරිකට්ඨෙත, පඤ්ඤත්තං පරමත්ථනො;
අවිජ්ජමානමෙතාය, පඤ්ඤාපෙත්ති යදා තදා.

864.

අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, විජ්ජමානං යදා පුන;
පඤ්ඤාපෙත්ති තදා එසා, විජ්ජමානන්ති වුච්චති.

865.

ඉත්ථං පඤ්ඤත්තිධම්මඤ්ච, සම්මතත්ථවිසෙසනො;
භාවධම්මඤ්ච රූපාදි-සලක්ඛණවිසෙසනො.

866.

පඤ්ඤාපෙතීති පඤ්ඤත්ති, නාමායමිති භාසිතා;
යා නාමං නාමකම්මාදිනාමෙන සමුදිරිතා.

867.

සා එවාචිජ්ජමානෙන-විජ්ජමානාදිහෙදිතා;
ඉත්ථිසද්දො ඡළාහිඤ්ඤො, රාජපුත්තො තු භාසිතා.

868.

ක්‍රියානිමිත්තත්ථයොග-රුළුභිජානොපචාරිකා;
සම්බන්ධොපවයාවත්ථා, සණ්ඨානාපෙක්ඛිතා තථා.

869.

දෙවදත්තොථ මෙධාවී, වෙදනා වන්දිමා තථා;
ඛත්තියො නරසිහො ව, භාතා ලොභිතකං යුචා.

870.

කුණ්ඩලං දුස්සම්චිචෙවමාදිහෙදිතසඬිගහා;

සම්මතත්ථසභාවෙසු, වොභාරාකාරලක්ඛිතා.

871.

සායං යාදිවිජකාන්තත්ථසඬකෙතක්ඛණසම්භවා;
වොභාරත්ථවිසෙසෙන, ඤෙය්‍යාකාරානුසාරිනී.

872.

වවිසොසානුසාරෙන, සොතවිඤ්ඤාණවිටීයා;
පචත්තානන්තරුප්පන්න-මනොද්වාරස්ස ගොචරා.

873.

අත්ථා යස්සානුසාරෙන, විඤ්ඤායන්ති තතො පරං;
සම්මතා ච සභාවා ච, පුබ්බසඬකෙතභාගිනො.

874.

යායං වාලම්බණාකාරවිසෙසෙ පටිදිස්සති;
වෙදනාදිවවිසොසං, සභාවානුගවෙනසො.

875.

සායං පඤ්ඤත්ති විඤ්ඤෙය්‍යා, ලොකසඬකෙතනිමිමිතා;
වවිවිඤ්ඤත්තිසහිතො, සද්දො ඵවාති කෙවන.

876.

ඉත්ථං පඤ්ඤත්තිධම්මාති, චුත්තං පඤ්ඤත්තිකද්වයං;
තථාධිවචනා ධම්මා, නිරුත්තිති ච තාදිනා.

877.

අවිසංවාදකට්ඨෙයන, ලොකවොභාරසාධකං;
සමඤ්ඤාසච්චමිච්චෙවං, ආචික්ඛන්ති විචක්ඛණා.

878.

සත්ථා යං පරමත්ථමුත්තමගුණො නාමඤ්ච රූපන්ති ච,
ද්වෙධාකාසි සභාවධම්මකුසලො නිබ්බිජ්ඣ ධම්මන්තරං;
වොභාරත්ථවිසෙසඤෙය්‍යමපරං ඛ්‍යාකාසි පඤ්ඤත්තිතො,
ආරද්ධං කමතො මයෙවමබ්බිලං තං සුට්ඨු නිට්ඨාපිතං.

879.

යං ධම්මං ධම්මරාජා නිරතිකමහිසම්බොධි මග්ගෙන බුද්ධා,
කත්වා කණ්ඩම්බමූලෙ පරමමනුපමං පාටිභීරං බණෙන;
පාත්වාකා තත්ථ පත්වා පුරවරගණමුල්ලාපලාවණණරංසි,
තත්ථාදායත්ථසාරං කථිතමතිවීරං යාතු පායානුකූලං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සබ්බසංඛගහවිභාගො නාම

සත්තමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච නාමරූපපරිච්ඡේදෙ සබ්බථාපි

අභිධම්මපරමත්ථවිභාගො.

8. අට්ඨමො පරිච්ඡේදො

කසිණාසුභවිභාගො

880.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, භාවනාන යමුත්තමං;
නාමරූපං පරිග්ගස්ස, පටිපජ්ජිතුමිහතො.

881.

භාවනා දුට්ඨා තත්ථ, සමථො ච විපස්සනා;
සමථො දුට්ඨො තත්ථ, පරිත්තො ච මහග්ගතො.

882.

උපචාරමනුස්සත්තො, පරිත්තොති පවුච්චති;
මහග්ගතස්සනාපත්තො, සමථො ලොකියො මතො.

883.

කසිණානි දසාසුභා, දසධානුස්සතී තථා;
අප්පමඤ්ඤා ච සඤ්ඤා ච, වචන්ථාරුප්පකානි ච.

884.

කම්මට්ඨානානි තත්ථාහු, චත්තාලීස විවක්ඛණා;
යත්ථානුයොගං කුබ්බන්තා, භාවෙන්ති සමථද්වයං.

885.

තං පයොගවිසුද්ධෙන, පත්ථානොපායසම්පදං;
අප්පකාසයං විසොධෙන්ථා, භාවෙතබ්බන්ති භාසිතං.

886.

කථං කරොන්තො වාරිත්තං, වාරිත්තඤ්ච විවජ්ජිය;
පාතිමොක්ඛං සමාදාය, සද්ධාය පරිපුරයෙ.

887.

පටිසඬ්ඛාය සොධෙත්වා, ඡද්වාරෙසු මලාසවං;
ඡළිත්ථියානි මෙධාවී, සතාරක්ඛෙන ගොපයෙ.

888.

පාපකාඡීවනිස්සඬ්ගො, කුහකාචාරනිස්සට්ඨො;
ආඡීවං පරිසොධෙය්‍ය, පහිතත්තෙට්ඨිසුද්ධියා.

889.

ඉදමත්ථිතමාරඛ්භ, පටිසඬ්ඛාය යොනිසො;
පඤ්ඤවා සම්පජ්ඤාඤ්ඤා, පරිභුඤ්ඤාය පච්චයෙ.

890.

සංවරං පාතිමොක්ඛෙ ව, සීලමිත්ථියසංවරං;
ආඡීවපාරිසුද්ධිඤ්ඤව, තථා පච්චයනිස්සිතං.

891.

සමාදාය චතුද්ධෙව-මධිට්ඨෙය්‍ය තතො පරං;
තස්සෙව පරිවාරාය, ධුතඬ්ඛානි යථාරහං.

892.

පංසුකුලිකමඬ්ඛං ති-ච්චරං චිවරායුගං;
පිණ්ඩපාතිකමඬ්ඛඤ්ඤව, සපදානිකමුත්තමං.

893.

බලුපච්ඡාහත්තිකඬ්ඛං, ධුතඬ්ඛං පත්තපිණ්ඩිකං;
ඵකාසනිකමිච්චෙවං, පඤ්ඤධා හොජනෙ ධීතං.

894.

ආරඤ්ඤිකං යථාසන්ථ-
තිකඬ්ඛං රුක්ඛමුලිකං;
අඛිභොකාසිකසොසානි-
කඬ්ඛා නෙසජ්ජිකං තථා.

895.

ඡ සෙනාසනමාරඛ්භ, ධුතඬ්ඛානීති තෙරස;
කජ්ජියෙපි ව ලොලුජ්ජ-සමාචාරවිමුත්තියා.

896.

සාමිච්ඡට්ඨත්තිති, කත්වා සල්ලෙඛවුත්තියා;
පච්චයත්තයමාහව්ච, පඤ්ඤත්තානි මහෙසිනා.

897.

චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬුගපරිවාරිතං;
සුරතවාන විසුද්ධෙවං, පයොගපරිසුද්ධියා.

898.

තතො පණ්ඩිසම්පන්නො, භාවනාය විසාරදො;
උපායං පටිපාදෙය්‍ය, පච්චෙකරතො කථං?

899.

ආවාසො ච කුලං ලාභො,
ගණො කම්මඤ්ච පඤ්චමං;
අද්ධානං ඤාති ආබාධො,
ගන්ථො ඉද්ධිති තෙ දස.

900.

ජෙත්වාන නිපකො යොගී,
පලිබ්බාධෙ යථාරහං;
නිරාලයො නිරාරම්භො,
පපඤ්චොපසමෙ රතො.

901.

පියං ගරුං භාවනියං, චත්තාරං චචනක්ඛමං;
කත්තාරමනිගම්භීරකථං යානනියොජකං.

902.

බහුස්සුතං ගුණවත්ත-මාගම්මාවරියං බුධො;
බමො පදක්ඛිණග්ගාභී, නියාතත්තුපු හදුකො.

903.

ආරාධෙත්වාන ගණ්භෙය්‍ය, තං කම්මට්ඨානදායකං;
කම්මට්ඨානං පරික්ඛිත්වා, චරියාරහමත්තනො.

904.

රාගො දොසො ච මොහො ච,
චරියා තීභි පණ්ඩිතා;
සද්ධාබුද්ධිවිතක්කෙහි,
ජබ්බිධා ච විභාවයුං.

905.

රාගුස්සන්තස්ස සප්පායා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා;
දොසුස්සන්තස්සප්පමඤ්ඤා, නීලාදි ච චතුබ්බිධා.

906.

විතක්කං මොහුස්සන්නානං, ආනාපානං පකාසිතං;
ඡ සද්ධාවරිතස්සාහු, බුද්ධානුස්සතිආදයො.

907.

මරණොපසමාසඤ්ඤාවචත්ථානානි බුද්ධිනො;
සෙසානි පන සබ්බෙසං, තත්ථාපි කසිණං බුධා.

908.

විතක්කපකතිකස්ස, පරිත්තං මොහවාරිනො;
මහන්තමිති සප්පායං, ගහෙත්වාන තතො පරං.

909.

මහාවාසං නවං ජිණ්ණං, පන්ථසොණ්ඩිකසන්තිකං;
පණ්ණපුප්ඵලාකිණ්ණං, බහුසම්මානපත්ථිතං.

910.

සීමන්තදාරුනගර-ක්කෙන්තපච්චන්තනිස්සිතං;
විසභාගමසප්පායං, පට්ටනං මිත්තදුල්ලහං.

911.

යානානිට්ඨාරසෙතානි, පරිවජ්ජෙය්‍ය පණ්ඩිතො;
සෙවෙය්‍ය භාවනායොග්ගං, සෙනාසනමතන්දිතො.

912.

නාතිදුරං නාව්වාසන්තං, අප්පසද්දමනාකුලං;
ගමනාගමනසම්පන්තං, අප්පඩංසානුපද්දවං.

913.

අකිච්ඡපච්චයුප්පාදං, ලජ්ජිහික්ඛුගණොචිතං;
විවෙකට්ඨානබහුලං, බහුස්සුතනිසෙවිතං.

914.

අප්පහයං නිරාසඩ්ඛං, අප්පදොසං මහාගුණං;
විහාරමනුසෙවන්තො, තත්ථ නිස්සඩ්ගවෙනසා.

915.

තතො කෙසනබ්බිජෙද-රජනාදිමසෙසතො;
බුද්දකං පලිබොධඤ්ච, ඡිත්තදිත්වාන යථාරහං.

916.

ආවාසං ගොවරං හස්සං, පුග්ගලං භොජනං තථා;
වජ්ජෙන්තොතුමසප්පායං, ඉරියාපථමත්තනො.

917.

සෙවන්තො සත්ත සප්පායෙ, තෙ එවාති පධානවා;
භාවනුපායසම්පන්නො, වූපකට්ඨො රහොගතො.

918.

කාමෙස්වාදීනවං දිස්වා, නෙක්ඛම්මං දට්ඨු බෙමතො;
පරිසුට්ඨානනිබ්බින්නො, සොධෙය්‍යජ්ඣාසයං කථං.

919.

අප්පස්සාදා මහාදුක්ඛා, කාමා හි කට්ඨකප්ඵලා;
දුස්සංහාරා දුරාරක්ඛා, බන්ධාදීනවසණ්ඨිතා.

920.

අට්ඨිකා බජ්ජමානාව, විසාතාය පහිජ්ජිතා;
ගස්හත්තත්තවධායෙන, මංසපෙසිව පක්ඛිහි.

921.

පට්ඨාතෙ තිණුක්කාව, පරිග්ගාහකදාහිතො;
අඬිගාරකාසුසඬිකාසා, සබ්බඬිගපරිතාසකා.

922.

සුපිනෙ පරිභුත්තාව, නාලං කස්සවි තිත්තියා;
න තු කස්සවි අව්චන්තා, අලඬිකාරාව යාවිතා.

923.

ජජ්ජන්නා ඵලරුක්ඛාව, පටිපන්නපහඤ්ජිතො;
අසිසුනුපමා නිව්ච-මධිකොට්ටෙන්ති පාණිතො.

924.

සත්තිසුලුපමා දළ්භං, තණ්හාසල්ලානුවෙධිතො;
සොරානත්ථවිසාකිණ්ණා, කණ්හසප්පසිරුපමා.

925.

සබ්බාසවපරික්චිට්ඨා, සබ්බාසංක්කලෙසවත්ථුකා;
ගම්මා ව වපලා නිවා, පුට්ඨජනමමායිතා.

926.

බහුසාධාරණා වෙනෙ, සපත්තජනපත්ථිතා;

මහොපද්දවුපයට්ඨා, බහ්වායාසා භයාවහා.

927.

මහාරම්භසමාරද්ධා, බිජ්ජාකාරවිධංසිනො;
සොකසල්ලං පච්චෙසන්තා, විගච්ඡන්ති සුචෙ සුචෙ.

928.

නාලං කස්සචි තාණාය, නාලමස්සාසනාය ච;
අවිසාසනියාවස්සං, කිතවා මාරකිංකරා.

929.

සත්තානමුපසාතාය, මධුරාකාරනිම්මිතා;
රක්ඛසී විය සත්තාන-මාවිසන්ති මනොහරා.

930.

ආවිට්ඨා යෙහි දුම්මෙධා, බ්‍යාසනාහිතසම්භවා;
විපල්ලාසපරාභූතා, බ්‍යාපජ්ජන්තා විහඤ්ඤරෙ.

931.

චෙතොසඬ්ඤජපරචිතා, නන්දිරාගොපසෙවනා;
මධුලිත්තාසිධාරාව, බ්‍යාපාරෙතොපසෙවිතා.

932.

මනොරමසුභාකාරා, පියරූපොපලම්භිනො;
මිත්තමුඛං සපත්තාව, චඤ්චයන්ති මහාජනං.

933.

චඤ්චිතා යෙහි දුම්මෙධා, සබ්බසම්පත්තිධංසිතා;
බෙමමග්ගා පරිබ්භට්ඨා, ධාරෙන්ති වධමත්තනො.

934.

විරූපරූපාකාරෙන, නිම්මචේන්තා පලොභිනො;
අභාවිතානං බාලානං, මානසං නිහනන්තිමෙ.

935.

යත්ථ රාගසල්ලවිද්ධා, සල්ලෙනෙව වනෙ මීගා;
තත්ථ තත්ථානුධාවන්තා, විජ්චන්දන්ති නිරන්තරං.

936.

මමංකාරෙන වුඩ්ඪන්තා, සොරමාසීවිසං යථා;
විස්සට්ඨා භොගධම්මෙසු, අස්සාදෙන්ති අවිද්දසු.

937.

අනගඛාසනායෙන, වසී කුබ්බන්ති පාණිනො;
විවිත්තාකාරසංශ්ඨානා, පිසාවනගරං යථා.

938.

අනත්ථාවහිතා බාලා, වාගුරං නාවබුජ්ඣරෙ;
තත්ථෙව පටිවමන්ති, යථා හඤ්ඤන්ති මුච්ඡිතා.

939.

සීසවාහී මහොසොයං, ක්ලෙසවට්ටං මහබ්භයො;
සකණ්ටකඤ්ච ගහනං, පඨකොව දුරතික්කමො.

940.

චෙතොසංමොහනට්ඨානං, පමාදපට්ඨන්ධිතං;
ඔහාරි සිථිලං චෙතං, දුප්පමුඤ්චඤ්ච බන්ධනං.

941.

ජාලංව විත්ථනං ලොකෙ,
මාරපාසො සමොඨ්ඨිතො;
පඤ්ජරං වාරකො චෙසො,
සත්තානමනශාවහො.

942.

යත්ථානුරාගසම්බද්ධා, පලිගුණධීතසායිනො;
මක්කටාලෙපබද්ධාව, නිත්ථුනන්ති විසාතිනො.

943.

බලිසංවාමිසච්ඡන්තං, සවිසං විය භොජනං;
මිගලුද්දනිවාපොව, විනාසාය සමොඨ්ඨිතා.

944.

මීනකා වඨකගිද්ධාව, යෙ ගිලිත්වා පුටුජ්ජනා;
සොරං මච්චුමුඛං පත්වා, සොවන්තාපායභාගිනො.

945.

පාපක්ඛෙත්තමිදං යානං, මිච්ඡාලොහනිසෙවනං;
දුච්චරිතඨිකුරාරොහං, අපායඵලපුරණං.

946.

අජ්ඣොසිතා පනෙත්ථ ව, ලොහමුච්ඡාවිදාහිනො;
කොට්ඨපනාහජලිතා, ඉස්සාමච්ඡෙරධුපිතා.

947.

සාරම්භායුධසන්තද්ධා, විජ්ජුරන්තා මනොරථා;
ආබන්ධිවිජා මහාකවිජා, යන්ති ලොකවිපත්තියා.

948.

අවජ්ජං නත්ථි ඵතෙස-මකත්තබ්බං න විජ්ජති;
සම්මුට්ඨසච්චතා තෙසු, න පතිට්ඨාති සාධුතා.

949.

පරොපසාතාභිරතා, දයාධම්මපරම්මුඛා;
සබ්බසත්තෙස්වවිස්සාසී, සබ්බත්ථ පරිසඬ්ඛිතා.

950.

භයසන්තාසබ්බලා, සබ්බානත්ථානුසාරිනො;
සාධෙත්තා චතුරාපායං, පාපකම්මපුරක්ඛකා.

951.

මහාසඬ්ඛකථුපඛ්‍යාජ්ඣා, පලිබොධපරිජ්ජුට්ඨා;
භඤ්ඤන්ති දුක්ඛධම්මෙහි, කාමෙ බාලා භවෙපරෙ.

952.

තතො මච්චුතිරාසඬ්ඛකා, බ්බිඬාරතිවිමොහිතා;
කිම්පක්කම්ච භක්ඛන්තා, රම්මකාරවිරොධිනො.

953.

ගාමසුකරපොතාව, කාමාසුචිපරිජ්ජුතා;
චමරිකතකම්මන්තා, අස්මිං ලොකෙ පලොහිතා.

954.

ඛජ්ජමානා කිලෙසෙහි, කිමිහිව නිරන්තරං;
පරිභානිං පනඤ්ඤාය, පරිචාරෙන්ති මුච්ඡිතා.

955.

තතො ජරාහි සන්තත්තං, යොබ්බනඤ්ඤොපමුය්හති;
කාමා ච පරිභායන්ති, ජීවිතඤ්ඤොපරුජ්ඣති.

956.

පරං පමාදාහිවට්ඨා, පාපක්ලෙසමහොදකා;
තතො තණ්හානදී පුරා, පාපෙතාපායසාගරං.

957.

ඉඳලොකපරිච්චත්තා, පරලොකත්ථංසිතා;
ගඬිගාකුණපකාකාව, සෙන්ති සොකපරායණා.

958.

ඉච්චත්තත්ථං පරත්ථඤ්ච, සත්තා කාමනිබන්ධනා;
විද්ධංසෙන්වා විනස්සන්ති, ඉධ චෙව පරත්ථ ව.

959.

ඉති සාදීනවා කාමා, ඝොරා සාලසිලූපමා;
යත්ථ බාලා විසිදන්ති, නත්ථි සඬිගො විජානතං.

960.

ඉත්ථං කාමහයට්ඨානං, සික්ඛත්තයමනුත්තරං;
සමාවික්ඛි විමොක්ඛාය, නෙක්ඛම්මමිති චක්ඛුමා.

961.

සබ්බාසවවිසාතාය, පටිපත්ති අනුත්තරා;
අන්තද්වයමනාගම්ම, මජ්ඣිමායං පකාසිතා.

962.

සබ්බදුක්ඛසමුග්ගානී, විසුද්ධි පරමුත්තමා;
විජ්ජාවරණසම්පත්ති, සබ්බසම්පත්තිසාධිකා.

963.

පුඤ්ඤක්ඛෙන්තමීදං යානං, තපොකම්මනිසෙවනං;
සද්ධාසීලඬකුරාරොහං, සම්පත්තිඵලපූරණං.

964.

ක්ලෙසචාරකමොක්ඛාය, ද්වාරමෙතමනුත්තරං;
මහොසුත්තරණං කුල්ලං, සොත්ථි පාරිමපාපකං.

965.

පාපචොරවිසාතාය, බෙමමග්ගො අනුත්තරො;
අකණ්ටකො අගහනො, උජු සබ්භි පචෙදිතො.

966.

මහාබන්ධනමොක්ඛාය,
අබ්භූතො ජීනසොසිතො;
පලිබොධපරිච්චාගො,
අබ්භොකාසො අලෙපනො.

967.

සඬගපඬකසමුත්තාරො, ගන්ථානං විනිවෙදනං;
තණ්හාදාසබ්බානිත්ථාරො, සෙරිභාවො සුඛාවහො.

968.

සබ්බයොගවිසංයොගො, සබ්බසොකනිරුත්ථනො;
සබ්බාලයවිසඬාරො, සබ්බදුක්ඛවිනිග්ගමො.

969.

මාරපාසසමුවිජේදී, පත්තමෙතමනුත්තරං;
මොහන්ධකාරවිද්ධංසී, විජ්ජාලොකවිරොචනො.

970.

අබ්බාපජ්ජමිදං යාන-මහයං නිරුපද්දවං;
තපොකම්මානමොකාසො, මාරචක්ඛුවිමොහනො.

971.

සබ්බසන්තාපහරණමිදං සීතංච චන්දනං;
නිම්මලං ධම්මසලිලං, සංක්ඛලෙසමලසොධනං.

972.

සංසාරසෙතු සුභතා, බොධිපක්ඛියපත්ථතා;
සොකසල්ලසමුද්ධාරී, යන්තං සුක්කතයොජිතං.

973.

විත්තාතඬකසමුද්ධංසී, පරිභොගසුබොසධං;
ලොකාමිසානං වමනං, වෙනොදොසවිරෙචනං.

974.

අච්චන්තතිත්තිකාරණමීරෙන්ති ධම්මභොජනං;
පිපාසහරණං පානං, විමුත්තිරසපෙසලං.

975.

චණ්ණකිත්තිසුගන්ධාය, ගුණමාලා සුගන්ථිතා;
පාපකොපිනවසනං, හිරොත්තජ්ජවිවිත්තිතං.

976.

අච්චන්තපරිසුද්ධො ච, සද්ධම්මරතනාවලි;
අරියානමලඬකාරො, අනුපායි සිරිඬකරො.

977.

වින්තානං දුන්නිමිත්තානමිදං සන්නිකරං පරං;
විපක්තිපටිසාතාය, පරිත්තමිදමුත්තමං.

978.

අන්තරායවිනාසාය, මඬිගලං ජීනදෙසිතං;
මිච්ඡාගාහවිමොක්ඛාය, සොත්ථි සම්බුද්ධභාසිතා.

979.

අනිවත්ති ව පච්චක්ඛමාවෙනිකමහාරියං;
අමතොසධමච්චන්තමජරාමරසාධනං.

980.

යමෙතං සමධිට්ඨාය, සම්බොධිත්තයමුත්තමං;
පජ්ජොන්ති සබ්බසම්පත්තිගුණපාරමිපුරිතං.

981.

සබ්බාකාරවරොපෙන-මෙතං නෙක්ඛම්මසම්මතං;
සීලගම්භිරපරික්ඛං, ධුතඬිගොදිතතොරණං.

982.

සමාධිවිථිවිත්ථිත්තං, සතිපාකාරගොපුරං;
සද්ධාසම්ද්ධිසම්පුල්ලං, පඤ්ඤාපාසාදසොභිතං.

983.

සම්මාජීවධජං රම්මං, හිරොත්තජ්ජපටිච්ඡදං;
විමුක්තාමතසම්භොගං, වෙනෙය්‍යජනසෙවිතං.

984.

අහෙජ්ජං පාපවෙරිහි, පුරං සුගතමාපිතං;
අනීතිමනුපසග්ගං, පටිපන්නා මහෙසයො.

985.

පරමස්සාසසම්පන්නා, පරිපුණ්ණමනොරථා;
සබ්බසඬිගමනික්කම්ම, නික්ඛන්නා අකුතො භයා.

986.

සම්මදන්ථමහිඤ්ඤාය, මච්චුධෙය්‍යපභායිනො;
සබ්බදුක්ඛොසනිත්තිණ්ණා, පාරං ගච්ඡන්ති පණ්ඩිතා.

987.

ඉති සබ්බසඬිගසම්පන්නං, මහෙසිගණසෙවිතං;

නෙක්බම්මං කාමනික්ඛන්තං, සද්ධම්මපථමුත්තමං.

988.

විරාධෙන්ති පරාභූතා, මුච්ඡිතා යෙන දුජ්ජනා;
තං පාපසමුදාවාරං, පරිශුච්ඡානමබ්බවුං.

989.

වෙනොනීවරණං වෙනං, පඤ්ඤාවක්ඛුනිරොධනං;
සීලොපසාතකරණං, චිත්තචික්ඛෙපසඬගමො.

990.

අයසානං පදට්ඨානං, ගුණතෙජ්ජිනාසනං;
සබ්බසම්පත්තිදහනං, චතුරාපායසාධකං.

991.

සබ්බාසවමලොපෙනො, සබ්බොපක්ඛෙසසඤ්චයො;
පාපයක්ඛසමො වෙසො, දොසාසීවිසසඬගමො.

992.

පමාදපථමක්කන්තං, අමිත්තගණසඬගමං;
මහබ්බයසමුට්ඨානං, මහාබ්බසනසඬකරං.

993.

අපායදුක්ඛමාරුළ්භං, අහිතාවහිතං පදං;
සබ්බානන්ථකරං ඝොරං, සබ්බදුක්ඛවිධායකං.

994.

ධිරත්ථු පාපධම්මානං, සබ්බකල්‍යාණභායිනං;
ලද්ධාපි බණසම්පත්ති, දුල්ලභා යෙහි නාසිතා.

995.

තෙසං හි සමුදාවාරො, දුල්ලභං බුද්ධසාසනං;
සමුද්ධංසෙති අසනි, යථා රතනපබ්බතං.

996.

සද්ධම්මධනවොරා තෙ, නෙක්බම්මපතිඛන්ධකා;
පටිපත්තිං විලුම්පන්තා, පලිබුන්ධන්ති පාණිනො.

997.

විස්සාසිවධකාපෙනෙ, විස්සට්ඨාවස්සසාතිනො;
යෙහි බාලාහතා සෙන්නි, නිස්සයෙජ්ජිනසාසනෙ.

998.

තෙපි වාසෙන්නි දුම්මෙධා, නිස්සඬිකා මොහපාරුතා;
අත්තොමනසි උච්ඡඬිකෙ, සොරමාසිවිසං යථා.

999.

අත්තනො ච විනාසාය, නිස්සටං ක්ලෙසපඤ්ජරෙ;
විනන්තා නාවබුජ්ඣන්ති, විපත්තිපට්ඨායායිනො.

1000.

භලාභලංව බාදන්තා, ආලිඬිගන්තාව පාපකං;
අවස්සමුපහඤ්ඤන්ති, පාපධම්මොපලාළිනො.

1001.

පාපවිත්තා පරිඛ්‍යුජ්ඣා, විතක්කමථිතා ජනා;
ලොකද්වයාපි ධංසෙන්නි, අත්ථද්වයවිනාසිනො.

1002.

කොඬුපනාහි විගච්ඡා, ඉස්සාමච්ඡෙරදුසිතා;
මක්ඛි පලාසි සාරම්භි, අප්පතිස්සා අගාරවා.

1003.

මානාතිමානබ්‍රලා, මුධාමුඛරචණ්ඨිකා;
උද්ධතා ච පමත්තා ච, දබ්බිතා කෙතුගාහිනො.

1004.

වෙතොබ්බිලබ්බුතා, විනිබන්ධානුවෙය්ඨිතා;
මහොසො විය සස්සානි, විනාසෙන්නි තපොගුණං.

1005.

විසයස්සාදවික්ඛිත්තා, විකිණ්ණා පාකතින්ද්‍රියා;
මුට්ඨස්සති කුසිතා ච, ජීවන්ති මොසජීවිතං.

1006.

මහග්ගසා බාහුලිකා, දුප්පඤ්ඤා කායදල්භිකා;
ගන්ථනීවරණාබද්ධා, ඉච්ඡාලොභවසිකතා.

1007.

මලග්ගහිතසන්නානා, තිරච්ඡානකථාරතා;
විනයොපසමාපෙතා, විසමාවාරගොචරා.

1008.

දුබ්භරතා ව දුප්පොසා, සුකුමාරසුඛාලයා;
අසන්තුට්ඨා මහිවිජා ව, ලොලුප්පාචාරලක්ඛිතා.

1009.

දුග්ගන්ධෙනෙව සුනඛා, ආමගන්ධෙන මුච්ඡිතා;
තත්ථ තත්ථාහිධාවන්තා, න පතිට්ඨන්ති සාසනෙ.

1010.

නිල්ලජ්ජා විතසාරජ්ජා, ලොකධම්මෙසු මුච්ඡිතා;
පාපිවිජා කුහනච්ඡන්තා, මිච්ජාජීවපලොහිතා.

1011.

සයා පගඛ්භා මායාවී, අන්තොපුති අවස්සුතා;
සඬ්ඤ්ඤාසරසමාචාරා, කසම්බු සිටිලා ජළා.

1012.

සිඬ්ඨාරවපලාවිත්තා, පුතිකායානුරාගිනො;
සිද්ධන්තා පලිමාපන්තා, න විරුළුහන්ති සාසනෙ.

1013.

පාපපුග්ගලසංසට්ඨා, පාපදිට්ඨිපරාගතා;
අසද්ධා ධම්මනිව්ඡින්නා, දුට්ඨා දුබ්බවනිට්ඨුරා.

1014.

සාමඤ්ඤං පරිධංසෙන්තා, දුසෙන්තා ජිනසාසනං;
අතික්කම්ම ජිනොවාදං, බාලා දුග්ගතිභාගිනො.

1015.

කාමගිද්ධා දුරාවාරා, දුස්සිලා මොහපාරුතා;
බජ්ජන්තා කද්දමිභූතා, ජිනසාසනකණ්ටකා.

1016.

හිතාහිතමජානන්තා, අනුරොධවිරොධිනො;
වෙනොපහතසන්තානා, විපල්ලාසපලම්භිතා.

1017.

විපන්තාකුලකම්මන්තා, පාපකාරී පරාජිතා;
සොවන්ති දීඝමද්ධානං, අපායමිහි සමප්පිතා.

1018.

ඉත්ථං හිතසමුච්ඡෙදී, කුමග්ගොයං රජාපථො;

පාපධම්මප්පවත්තීති, විදිත්වා පුන පණ්ඩිතො.

1019.

පරිසුට්ඨානසංක්කලෙසං, විජ්චරන්තං විසාරදො;
පටිසඬ්ඛාය රුන්ධෙය්‍ය, මන්තෙනෙව මහාවිසං.

1020.

බ්‍රිජ්ජමාදිත්තචෙලොව, පාපපාවකමුට්ඨිතං;
භාවනාජලසෙකෙන, නිබ්බාපෙය්‍ය නිරන්තරං.

1021.

අප්පමාදෙන මෙධාවී, නගෙනෙව මහානදිං;
පාපොසං පටිබන්ධන්තො, පිදහෙය්‍ය ඛණ්ණ ඛණ්ණ.

1022.

සහයං විය කන්තාරං, සොරමාසිවිසං යථා;
පපාතමිව ගම්භීරං, මිල්ලං විය ව පණ්ඩිතො.

1023.

පහාය පරිසුට්ඨානං, නෙක්ඛම්මමධිමුච්චති;
කල්‍යාණමිත්තො චජ්ජෙසු, හයදස්සාවි සුඛිකතො.

1024.

කාමරාගවිසංයුත්තො, භොගධනනිරාලයො;
ඉච්ඡාලොභවිනිමුත්තො, අමමො අපරිග්ගහො.

1025.

සොරතො සබ්බො සණ්ණො, මෙත්තායන්තො දයාපරො;
අනාහට්ඨතො ධීරො, සන්තචිත්තො ඛමාපරො.

1026.

භිතෙසී සබ්බපාණීනං,
ඉස්සාමච්ඡෙරමුච්චිතො;
කොධොපනාහඛ්‍යාපාද
විරොධොපසමෙ රතො.

1027.

අනොලීනමනො යොගී, නිච්චාරද්ධපරක්කමො;
සුසමාහිතසඬ්ඛකප්පො, විජ්ජසන්තො අනාවිලො.

1028.

ඔකප්පෙන්තො විමුව්වන්තො, පඤ්ඤවා පටිපත්තියං;
පිහයන්තො මමායන්තො, සම්මාසම්බුද්ධසාසනං.

1029.

ඉති නිවරණාපෙනො, ඤාණාලොකප්‍රතින්ධරො;
පුපෙනි සම්මාසම්බුද්ධං, සද්ධම්මපටිපත්තියා.

1030.

හිරොත්තප්පගුණාපෙනො,
කල්‍යාණාවාරගොචරො;
මක්ඛප්පලාසරහිතො,
සප්පතිස්සො සගාරවො.

1031.

අජ්ජවාචාරවාරිත්තො, මායාසාදේය්‍යානිස්සට්ඨා;
ථම්හසාරම්හනිස්සඬිගො, මද්දවාචාරපෙසලො.

1032.

මානාතිමානවිමුඛො, සද්ධම්මගරුසාදරො;
පරප්පමාදනිමිමද්දී, සංවෙගබ්‍රහ්මලො සදා.

1033.

වොදාතචිත්තසඬිකප්පො, පාපිච්ඡාමලවජ්ජිතො;
මිච්ඡාදිට්ඨිමතික්කන්තො, සද්ධම්මමෙසු පතිට්ඨිතො.

1034.

වෙනොඛිලසමුව්වෂේදී, චිතිත්තධව්වෙය්‍යකො;
මානසං සම්පහංසෙනි, සංකිලෙසවිමුත්තියා.

1035.

පච්චිත්තො අසංසට්ඨො, සන්තො අප්පිච්ඡතාරතො;
අරියාවංසාලඬිකාරො, සුප්පොසො සුභරො සුඛි.

1036.

සල්ලෙබ්‍රුත්ති ධුතවා, පාපාපවයනප්පරො;
පාසාදිකසමාවාරො, පසාදබ්‍රහ්මලො මුති.

1037.

අනුද්ධතො අවපලො,
දන්තො ගුත්තො යතින්ද්‍රියො;
වෙනොසමාධිගරුකො,

සම්පජානො සතියුතො.

1038.

උස්සාහජානො සද්ධම්මෙ, ඡන්දජානො නිරන්තරං;
සාතච්චකාරී ස්වාකාරො, පටිපත්තිපරායණො.

1039.

චෙතොකාළකාපගතො, භාවනාරසමුත්තමං;
රඬිගං නිද්ධොතවත්ථංච, සාධුකං පටිගණ්හති.

1040.

ඉති සම්පාදිතාකාරො, පරිසුද්ධමනොරථො;
නිරාදිනවසඤ්චාරො, සොත්ථිපත්තො නිරඬිගණො.

1041.

පාපගාහවිනිමුත්තො, රාහුමුත්තොච චන්දිමා;
ගුණරංසිපරික්ඛිත්තො, සොහෙති ජිනසාසනං.

1042.

ඉච්චාලොභමදොසඤ්ච, මොහාභාවමථාපරං;
නෙක්ඛම්මං පච්චෙකඤ්ච, තථා නිස්සරණං බුධො.

1043.

සමාරබ්භ විසොධෙන්තො, අජ්ඣාසයමසෙසතො;
ධීරො සම්පටිපාදෙති, භාවනාසුඛමුත්තමං.

1044.

තතො පණිතාධිමුත්ති, පලිබොධවිනිස්සටො;
පරිපන්ථවිනිමුත්තො, විගතාවරණාලයො.

1045.

භාවනානින්නසන්තානො, කල්ලවිත්තො විසාරදො;
කසිණාදිකමාරබ්භ, භාවෙය්‍ය සමථං කථං.

1046.

පථවීකසිණං තාව, විදත්ථිචතුරඬිගුලං;
කත්වානාරුණවණ්ණාය, මත්තිකාය සුමණ්ඩලං.

1047.

යුගමත්තෙ යපෙත්වාන, යානෙ සුඛනිසින්නකො;
පථවීති සමඤ්ඤාය, කත්වාහොගං තු භාවයෙ.

1048.

අකතෙපි බලාදිමිහි, අකිවිෂෙනෙව මණ්ඩලෙ;
නිමිත්තං ජායතිවිවාහු, පුබ්බයොගවතො පන.

1049.

ආපොමණ්ඩලමුග්ගණ්හෙ, භාජනාදිගතෙ ජලෙ;
තෙජමිහි තෙජොකසිණං, පට්ඨිජ්ඣාදිසංගතෙ.

1050.

සස්සග්ගාදිමිහි කම්මන්තෙ, වායොකසිණමණ්ඩලං;
පටිභාගසමාවාරො, ථුට්ඨට්ඨානෙව ජායති.

1051.

නීලාදිකසිණං වත්ථෙ, පුජ්ථෙ වා වණ්ණධාතුයං;
ආකාසමණ්ඩලං හිත්ති-ජිද්දාදිමිහි උපට්ඨිතං.

1052.

ජිද්දජ්ජවිට්ඨමාලොකං, උග්ගණ්හෙයා පතිට්ඨිතං;
සූරියාලොකාදිහෙදං, භූමියං වාථ හිත්තියං.

1053.

දසධා කසිණෙස්ථෙවං, යත්ථ කත්ථවි යොගිනො;
පරිකම්මං කරොන්තස්ස, උග්ගහො නාම ජායති.

1054.

චිත්තස්සුපට්ඨිතෙ තස්මිං, පස්සන්තස්සෙව චක්ඛුනා;
උග්ගහමිහි නිමිත්තමිහි, පටිපාදෙයා භාවනං.

1055.

චික්ඛෙපං චිනිවාරෙන්නො, පරිපන්ථෙ විරාජයං;
නිමිත්තාහිමුබ්බෙනෙව, මානසං පටිපාදෙය.

1056.

ආසෙවන්තස්ස තස්සෙවං, චිත්තං හොති සමාහිතං;
සංක්ඛලෙසා සන්තිසිද්ධන්ති, පටිභාගො ව ජායති.

1057.

තත්ථ පණ්ණන්තිසඬ්ඛාතෙ, නිමිත්තෙ භාවනාමයෙ;
තථෙව පටිභාගමිහි, තතො යුඤ්ජෙයා භාවනං.

1058.

තත්ථාධිමුත්තො සතිමා, නිමිත්තවිධිකොවිදො;
ඉන්ද්‍රියානි සමානෙත්තො, සප්පායමුපලක්ඛයං.

1059.

නිග්ගස්ස උද්ධතං චිත්තං, පග්ගස්ස ලීනමානසං;
උභතං සම්පහංසෙත්තො, උපෙක්ඛත්තො සමාහිතං.

1060.

රෙණුමිහි උප්පලදලෙ, සුත්තෙ නාවාය නාළියා;
යථා මධුකරාදීනං, පචත්ති සම්ම වණ්ණිකා.

1061.

චිත්තපචත්තිආකාරං, සාධුකං ලක්ඛයං බුධො;
තථා සමෙතාකාරෙත, පහිතත්තො පරක්කමෙ.

1062.

සමප්පචත්තමාකාරං, සල්ලක්ඛෙත්වා නිරන්තරං;
පදහන්තස්ස තස්සෙවං, අප්පනා නාම ජායති.

1063.

පටිභාගනිමිත්තං තු, වඩ්ඨෙය්‍යා කසිණං පුන;
උපචාරභූමියං වා, අප්පනායං ව කත්ථවි.

1064.

ඵකඬුලද්වඬුලාදි-වසෙනෙව යථාක්කමං;
ඵරත්තො මනසායෙව, නිපුණො යාවදිවිජකං.

1065.

තත්ථෙවං පයමජ්ඣානං, පත්වාන පගුණං තතො;
කත්වා විණ්ණවසිභුතා, තම්භා වුට්ඨාය පණ්ඩිතො.

1066.

චිතක්කාදිකපුලඬිගං, පහානාය යථාක්කමං;
තථෙව පටිපජ්ජත්තො, පප්පොති දුතියාදයො.

1067.

දසධා කසිණානෙවං, භාවෙත්වා පන යොගිතො;
චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං, කත්වා වික්ඛෙපනිස්සටා.

1068.

සුපක්ඛාලිතුපක්කලෙසා, සන්තචිත්තා සමාහිතා;

පව්වෙකරසස්සාදං, අනුභොන්ති යථාසුඛං.

1069.

අසුභං පන භාවෙන්තො, නිමිත්තං යත්ථ කත්ථවි;
උද්ධුමාතාදිහෙදම්හි, උග්ගණ්ඨෙය්‍යාසුහෙ කථං?

1070.

එකාභාදිමතික්කන්තං, උද්ධුමාතකමීරිතං;
විගතච්ඡවි ඛිභච්ඡං, නිලාකාරං විනිලකං.

1071.

විකිණ්ණපුබ්බකුට්ඨිකං, පරිහින්තං විපුබ්බකං;
විච්ඡේදිතඛිගපච්චඛිගං, විච්ඡිද්දකං කළෙවරං.

1072.

විවිධාකාරපාණෙහි, ඛජ්ජමානං විබාදිතං;
විනාසිතඛිගපච්චඛිගං, වික්ඛිත්තන්ති පවුච්චති.

1073.

පාදාදිභඛිගවික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තකං මතං;
ලොහිතං ලොහිතාකිණ්ණං, පුළුවං කිමිසඬකුලං.

1074.

අට්ඨිසඬබලිකාමත්තං, අට්ඨිකන්ති ව සබ්බථා;
සණ්ඨානාකාරහෙදෙන, දසධාසුභදෙසනා.

1075.

තත්ථෙවං දසධා හෙදෙ, නිජ්ජීවකුණපාසුහෙ;
උජ්ඣිතෙ භූමිභාගස්මිං, මතකායෙ කළෙවරෙ.

1076.

ලබ්භමානකමාකාරං, ඔලොකෙන්වා සලක්ඛණං;
උග්ගහෙන්වාන විත්තෙන, තංතංනාමෙන භාවයෙ.

1077.

පටිකුලඤ්ච පෙගුච්ඡං, දුග්ගන්ධඤ්ච විරූපකං;
හරායිතමජඤ්ඤඤ්ච, භීළිතං වික්ඛිතාසිවං.

1078.

ඉච්චෙවමසුභාකාරෙ,
කත්වාහොගං තු යොගිනො;

භාවෙන් කස්සු පවා රො ව,
පටිභාගො ව ජායති.

1079.

පටිභාගනිමිත්තං තු, උපවා රෙන සෙවතො;
අප්පෙති පයමජ්ඣාන-මෙත්ථෙවං සමථෙ නයො.

1080.

විනා සද්ධම්මං පනිදං, සරීරං බාලනන්දිතං;
විපක්තිපරියොසානං, අවස්සං හෙදගාමිකං.

1081.

යථා ඉදං තථා එතං, යථා එතං තථා ඉදං;
ජීවමානඤ්ච නිජ්ජීවමෙව ධම්මපරායණං.

1082.

සභාවො සොපි දෙහස්ස,
සබ්බස්සාපි ච සබ්බථා;
විචිතබ්බා ධිරෙනාපි,
එසායං නියතා ගති.

1083.

අනිච්චං බයධම්මඤ්ච, දුක්ඛමෙව භයාවහං;
අනත්තා ච පරාභූතා, විබ්භිජ්ජති බණ්ණ බණ්ණ.

1084.

විනාසමානස්සාකාරං, තත්ථෙවං පන පස්සතො;
විපස්සනාභාවනාති, තමීරෙන්ති තථාගතා.

1085.

භාවනං දුට්ඨම්පෙතං, භාවෙන්ති පුන පණ්ඩිතා;
ජීවමානෙපි කායමිහි, තංතදාකාරසම්භවෙ.

1086.

ජීවමානොපි කායොයං,
කුණපොච සභාවතො;
තමලඬිකාරපට්ඨිජන්තො,
බාලානං න පකාසති.

1087.

බහි මට්ඨමුපට්ඨාති, අන්තො කුණපපුරිතං;

උග්ගරන්තං පග්ගරන්තං, නවද්වාරමලස්සවං.

1088.

සරිරං නිව්වද්දග්ගන්ධං, නානාකිම්බමාකුලං;
තවමංසපට්ඨිජන්තං, අට්ඨිපඤ්ජරසණ්ඨිතං.

1089.

වච්චකුපමිදං නාම, ද්වන්තිංසාසුච්ඡරිතං;
නරානුක්කාරභූමිව, නෙකවස්සගණොච්ඡතා.

1090.

සුසානගමනොසානං, බහුසාධාරණාසුභං;
ගණ්ඨභූතං සල්ලභූතං, බහුදුක්ඛනිඛන්ධනං.

1091.

නානාඛ්‍යාධිසමාකිණ්ණං, නානොපද්දවසංකුලං;
නානානත්ථසමොධානං, නානාසංක්කලෙසවත්ථුකං.

1092.

පොසිතමිපි වීරං කාලං, මමංකාරමමායිතං;
ලහුදුජ්ජනමිත්තොව, පිළිතං සම්පද්ධස්සති.

1093.

පරිභායති නිස්සාරං, ජරතාපි තං යොබ්බනං;
මච්චුහජ්ජිතමච්චන්ත-මසෙසං පරිහිජ්ජති.

1094.

තථාපි ජාලසන්තානො, බහුසම්භාරසඬ්ඛනො;
චත්ථාලඬ්ඛකාරසඤ්ජන්තො, මාලාගන්ධාදිසොභිතො.

1095.

සවිඤ්ඤන්තිවිකාරෙහි, විචිත්තාකාරමණ්ඩිතො;
කායො ලීලවිලාසෙහි, පලම්භෙති මහාජනං.

1096.

චඤ්චිතා යෙන දුම්මෙධා, කාමක්කලෙසමලීමයා;
පුරෙන්නි චතුරාපායං, මාරධෙය්‍යානුසාරිතො.

1097.

ඵවමාදීනවං ඤන්වා, පුත්තිකායෙ විචක්ඛණා;
අසුභාදිකමාකාර-මාරඛිහ ඡන්ද්‍රපට්ඨහුං.

1098.

යස්මිං පතන්ති කුණපෙ විපරිතසඤ්ඤා,
සංක්ලෙසපාපවසගා විසමං වරන්තා;
තං පස්සට්ඨෙත්සුභම්පි විනාසධම්මං,
ඉච්චෙවමාහ සුගතො දසධා විභාගං.

1099.

සත්ථාරා කසිණඤ්ච යං දසවිධං වික්ඛෙපවික්ඛම්භනං,
කාමක්ලෙසවිනාසනං දසවිධං යඤ්චාසුභං භාසිතං;
දිබ්බබ්‍රහ්මසුඛාවහං සමපදං විජ්ජොදයං යොගිනා,
කම්මට්ඨානමලං තමුත්තමගුණෙනාසෙවිතං සෙවිතුං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ කසිණාසුභවිභාගො නාම

අට්ඨමො පරිච්ඡේදො.

9. නවමො පරිච්ඡේදො

දසානුස්සතිවිභාගො

1100.

සද්ධාපබ්බජිතො යොගී, භාවෙන්තොනුස්සතිං පන;
දසානුස්සතිහෙදෙසු, භාවෙයාඤ්ඤතරං කථං.

1101.

අරහං සුගතො ලොකෙ, භගවා ලොකපාරගු;
විජ්ජාවරණසම්පන්නො, විමුත්තිපරිනායකො.

1102.

ජෙට්ඨො සම්මාභිසම්බුද්ධො, සෙට්ඨො පුරිසසාරථී;
සත්ථා දෙවමනුස්සානං, බුද්ධො අප්පට්ඨග්ගලො.

1103.

සබ්බලොකභිතො ඛන්ධු, සමත්තරතනාලයො;
සත්තානමනුකම්පාය, ජාතො නාටො සිවංකරො.

1104.

චක්ඛුමා තිත්ථකුසලො, ධම්මස්සාමී තථාගතො;
මච්චුධෙයාවිමොක්ඛාය, පටිපාදයි පාණිනො.

1105.

සත්ථවාහො මහායොග්ගො, මග්ගාමග්ගයුධන්ධරො;
සිරිසත්ථමධිග්ගය්හ, විවරිත්ථ මහාපථං,

1106.

අනොමො අසමො ධීරො,
ලොකභීතපරක්කමො;
සබ්බාකාරවරොපෙනො,
අච්ඡෙරබ්බුතපුග්ගලො.

1107.

අත්ථභූතො ධම්මභූතො,
බ්‍රහ්මභූතො මහායසො;
ඤාණාලොකපරිවිජින්න-
ඤ්ඤායාසෙසපරිග්ගහො.

1108.

ආනුභාවවසිජ්ජත්තො, ආසහණ්ඩානනිච්චලො;
මහන්නමරියාදොයමනන්නගතිගොවරො.

1109.

සබ්බා භිඤ්ඤාබලජ්ජත්තො, වෙසාරජ්ජවිසාරදො;
සබ්බසම්පත්තිනිට්ඨානො, ගුණපාරමිපුරකො.

1110.

අජ්ජමෙය්‍යො මහානාගො, මහාවීරො මහාමුනි;
මහෙසී මහිතාවාරො, මහාමහො මහිද්ධිකො.

1111.

සබ්බත්ථසිද්ධිසඤ්චාරො, මහෙසීගණපුජිතො;
රාජාධිරාජමහිතො, දෙවබ්‍රහ්මාභිවන්දිතො.

1112.

අභිභූය තයො ලොකෙ, ආදිච්චොව නහන්නරෙ;
වීරොචති මහාතෙජො, අන්ධකාරෙ පහඩ්ඤ්ඤා.

1113.

බ්‍යාමජ්ජහාපරික්ඛිත්තො, කෙතුමාලාභලඬ්ඤාතො;
ද්වන්තිංසලක්ඛණාසීතිඅනුබ්‍යාඤ්ජනසොභිතො.

1114.

ජබ්බණ්ණරංසිලලිතො, රතනග්ගියසන්නිහො;

සමිද්ධිරූපසොහග්ගො, දස්සනෙය්‍යංව පිණ්ඩිතං.

1115.

ඵ්ලේලං පදුමසණ්ඩංව, කප්පරුක්ඛොවලඬිකතො;
නහංව තාරකාකිණ්ණං, උත්තමො පටිදිස්සති.

1116.

සත්ථුකප්පමහාවීරපුත්තෙනි පරිවාරිතො;
සබ්බලොකමහිද්ධාය, ධම්මරාජා සයංවසී.

1117.

නිද්ධොතමලවන්දොව, නක්ඛත්තපරිවාරිතො;
ඛත්තසඬ්ඝපරිබ්‍රූළ්භො, චක්කවත්තීව සොහති.

1118.

ඉච්චානන්තගුණාකිණ්ණමසෙසමලනිස්සටං;
සබ්බසම්පත්තිදාතාරං, විපත්තිවිනිබන්ධකං.

1119.

දයාපරමභොරත්තං, භගවත්තමනුස්සරං;
භාවෙනි පඤ්ඤවා යොගී, බුද්ධානුස්සතිභාවනං.

1120.

ස්වාධාතො තෙන සද්ධම්මො, සම්බුද්ධෙන සතීමතා;
පච්චත්තපට්ඨෙධෙන, පස්සිතබ්බො යථාරහං.

1121.

තණ්හාදලිද්දනාසාය, මනොරථසමිද්ධියා;
කාලන්තරමනාගම්ම, පච්චක්ඛඵලදායකො.

1122.

උපනිස්සයවන්තානං, “ඵහි පස්සා”ති දස්සියො;
පච්චත්තමෙව විඤ්ඤුහි, චෙදිතබ්බො සභාවතො.

1123.

සබ්බාසවසමුග්ගාති, සුද්ධො සොවත්ථිකො සිවො;
පිහිතාපායකුම්මග්ගො, මග්ගො නිබ්බානපත්තියා.

1124.

ක්ලෙසසංකටදුග්ගම්හා, දුක්ඛක්ඛන්ධමහබ්භයා;
බෙමන්තභූමිං නිය්‍යාති, අච්චත්තමනුපද්දවං.

1125.

පුඤ්ඤතිත්ථමිදං නාම, මඛිගලඤ්ච සිවඬිකරං;
භිතොදයසුඛාධාන-මමනාභාරමුත්තමං.

1126.

අවිජ්ජාපටලුද්ධාරවිජ්ජානෙත්තොසධං වරං;
පඤ්ඤාධාරමිදං සත්ථං, ක්ලෙසගණ්ඩප්පහෙදකං.

1127.

චතුරොසනිමුග්ගානං, සෙනුබන්ධො සමුග්ගතො;
භවචාරකරුද්ධානං, මහාද්වාරො අපාරුතො.

1128.

සොකොපායාසවිද්ධානං, පරිදෙවසමඬිගිනං;
සල්ලනීහරණොපායො, අවිචන්තසුබ්බමීරිතො.

1129.

බ්‍යාසනොපද්දවාපෙතො, සංක්කලසමලනිස්සටො;
උජුසම්මත්තනියතො, පට්ඨත්තිවිසුද්ධියා.

1130.

සුද්ධසීලපරික්ඛාරො, සමාධිමයපඤ්ඡරො;
සම්මාසඬිකප්පචක්කඬිගො, සම්මාවායාමවාහතො.

1131.

සතිසාරථීසංයුත්තො, සම්මාදිට්ඨිපුරෙජචො;
එස ධම්මරථො යාති, යොගක්කෙමස්ස පත්තියා.

1132.

විපත්තිපට්ඨාභාය, සබ්බසම්පත්තිසිද්ධියා;
සබ්බන්ධවිමොක්ඛාය, ධම්මං දෙසෙසි චක්ඛුමා.

1133.

භිතෙසි සබ්බපාණීනං, දයාපත්තො මහාමුනි;
ධම්මාලොකං පකාසෙසි, චක්ඛුමන්තානමුත්තමො.

1134.

යං ධම්මං සම්මදඤ්ඤාය, බෙමමග්ගප්පතිට්ඨිතා;
පාපකාපගතා ධීරා, පස්සද්ධිදරථාසයා.

1135.

භවයොගා විනිමුත්තා, පභිනභයහෙරවා;
අවිචන්තසුඛමෙධෙන්ති, සොත්ථිපත්තා මහෙසයො.

1136.

තමෙවමුත්තමං ධම්මං, චිත්තෙන්තො පන පණ්ඩිතො;
භාවෙතිති පකාසෙන්ති, ධම්මානුස්සතිභාවනං.

1137.

චත්තාරො ච පටිපත්තා, චත්තාරො ච එලෙ යීතා;
එස සඬ්ඝො උජ්ඣුතො, පඤ්ඤාසිලසමාහිතො.

1138.

පලාපාපගතො සුද්ධො, පටිපත්තිපතිට්ඨිතො;
පරිග්ගහිතසද්ධම්මො, සමිද්ධිගුණසොහිතො.

1139.

පභිනාපායගමනො, පාපක්ලෙසවිනිස්සට්ඨො;
පටිපන්ථසමුච්ඡෙදී, භවචාරකහෙදකො.

1140.

උත්තමදමථප්පත්තො, සුවිනීතො මහෙසිනා;
විජ්ජාවිමුත්තිවොදානො, ආජාතීයපටෙ යීතො.

1141.

සුගතොරසි සම්භූතො, සුවිධම්මසිරිත්ඨරො;
පටිපාදිතසම්පත්තො, ධම්මසාසනසෙවිතො.

1142.

භයහෙරවනිස්සඬිගො, ජිනතෙජානුපාලිතො;
මොනෙයාපථසඤ්චාරො, සුගතොවාදභාජනො.

1143.

අප්පමාදපරිත්තාණො, සීලාලඬිකාරභූසිතො;
වෙතොසමාධිසන්නද්ධො, පඤ්ඤායුධසමුප්පලො.

1144.

උජුමග්ගමධිට්ඨාය, මාරකායප්පදාලනො;
අපරාජිතසඬිගාමො, ලලිතොදාතවික්කමො.

1145.

මච්චුධෙයාමතික්කන්තො, බොධිධම්මප්පතිට්ඨිතො;

ඡළාහිඤ්ඤාබලජපත්තො, සමාරාධිතසාසනො.

1146.

අනුබොධිමනුජපත්තො, පහින්නපටිසම්භිදො;
සාමඤ්ඤපාරමිජපත්තො, තොසෙති ජිනමානසං.

1147.

නෙකාකාරවරුපෙනො, නානාසම්පත්තිච්ඡල්ලිනො;
විපත්තිපට්ඨානිත්තිණ්ණො, අභිබුද්ධිපරායණො.

1148.

ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො,
දක්ඛිණෙය්‍යො සුදුල්ලහො;
සදෙවකස්ස ලොකස්ස,
පුඤ්ඤක්ඛේත්තමනුත්තරං.

1149.

යත්ථ සුද්ධිමිති නිද්දොසෙ, සද්ධාබ්ඡං පතිට්ඨිතං;
අවිචන්තං පරිපාචෙති, සම්පත්තිඵලමුත්තමං.

1150.

යං ඵලං පරිභුඤ්ජන්තා, විමුත්තිරසසෙවනං;
අවිචන්තසුඛිතා ධීරා, භවන්ති අජරාමරා.

1151.

තං ඵලං පත්ථයන්තෙන, සඬ්ඝානුස්සතිභාවනා;
භාවෙනබ්බා පනිච්චෙවමිති භාසන්ති පණ්ඩිතා.

1152.

පඤ්චසීලං දසසීලං, පාතිමොක්ඛමුපොසථං;
වාතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬ්ගපරිවාරිතං.

1153.

ඵවමෙනෙසු යං කිඤ්චි, සමාදාය රහොගතො;
තමානිසංසං ගුණතො, ඵලතො ච විචින්නයෙ.

1154.

ආදි වෙතං පතිට්ඨා ච, මුඛං පමුඛමුත්තමං;
මූලං කුසලධම්මානං, පහවං පටිපත්තියා.

1155.

සාසනොතරණද්වාරං, තිත්ථං සද්ධම්මවාපියා;
පාරිසුද්ධිපද්ධිතං, මග්ගො බෙමන්තපාපකො.

1156.

සාධු සික්ඛාසමාදානං, බාහුසච්චවිභූසනං;
අරියාවාරවාරිත්ත-මචණ්ණමලවජ්ජනං.

1157.

කුලපුත්තඅලඬිකාරො, පාපජල්ලපවාහනං;
අනපායි සුගන්ධඤ්ච, මහාපුරිසසෙවිතං.

1158.

පච්ඡානුතාපහරණං, පිතිපාමොජ්ජවඩ්ඪනං;
නෙක්ඛම්මභාවනොපෙතං, පබ්බජ්ජාවෙසසොහනං.

1159.

සොපානං සග්ගලොකස්ස, දළ්භාපායවිධානකං;
අනුපද්දවසම්පත්ති, සමත්ථගුණසුද්ධී.

1160.

ක්ලෙසපඤ්ජරවිච්ඡෙදි, විපත්තිපථවාරණං;
සොත්ථිකම්මසමුට්ඨානං, අසාධාරණමඬිගලං.

1161.

“සුලද්ධා වත මෙ ලද්ධා, සද්ධා සුගතසාසනෙ;
සීලං මෙ යස්ස කල්‍යාණං, පරිසුද්ධමඛණ්ඩිතං.

1162.

“දුල්ලහො වත මෙ ලද්ධො,
මහාලාහො අනජ්ජකො;
යොහමක්ඛලිතාවාරො,
උපසාතවිච්ඡින්නො.

1163.

“ධම්මඬකුරිතසන්තානො, මූලජාතොස්මි සාසනෙ;
උජුමග්ගං සමාරුල්ලො, පිහිතා සහයා දිසා.

1164.

“අවඤ්චා වත මෙ ජාති, ආරද්ධා ඛණසම්පදා;
පතිට්ඨිතොම්හි සද්ධම්මෙ, සඵලං මම ජීවිතං”.

1165.

ඉත්ථං නානප්පකාරෙන, විත්තෙන්තො ගුණමත්තනො;
සීලක්ඛන්ධස්ස භාවෙනි, සීලානුස්සතිභාවනං.

1166.

සද්ධාය සීලවත්තෙසු, දත්වා දානං යථාරහං;
නිද්ධොතමලමච්ඡෙරො, විවිත්තො තමනුස්සරෙ.

1167.

දානං නිධානමනුගං, අසාධාරණමුත්තමං;
අවිනාසසුඛාධානං, අවිචන්තං සබ්බකාමදං.

1168.

කොපදාහොපසමනං, මච්ඡෙරමලසොධනං;
පමාදනිද්දාවුට්ඨානං, ලොභපාසවිමොචනං.

1169.

චෙතොවිකාරදමනං, මිච්ඡාමග්ගනිවාරණං;
විත්තිලාභසුඛස්සාදො, විභවොදයමඬිගලං.

1170.

සද්ධාදිගුණවොදානං, අප්ඣාසයවිකාසනං;
සතාවාරපරික්ඛාරො, තනුවෙතොවිභූසනං.

1171.

අප්පමඤ්ඤාපදට්ඨානං, අප්පමෙය්‍යෙන චණ්ණිකං;
මහාපුරිසචාරිත්තං, සපදානං මහෙසිනා.

1172.

ධම්මාධිගතභොගානං, සාරාදානමනුත්තරං;
මහත්තාධිගමූපායං, ලොකසන්තතිකාරණං.

1173.

අත්ථකාරී ච සම්මාහං, පරිච්චාගසමායුතො;
අත්තනො ච පරෙසඤ්ච, හිතාය පටිපන්නකා.

1174.

උජුමද්දවචිත්තොස්මි, කාලුස්සියවිනිස්සටො;
පාපසංක්ලෙසවිමුඛො, පාණභූතානුකම්පකො.

1175.

සීලවන්තපතිටියොස්මි, කපණානං පරායණො;
බුද්ධසාසනපටියාකො, ඤාතිමිත්තොපජීවිකො.

1176.

දානවොස්සග්ගසම්මුඛො,
සංවිභාගරතො සුඛි;
කප්පරුක්ඛොව ඵලිතො,
ජාතො ලොකාභිවඩ්ඪියා.

1177.

පිහිතාපායමග්ගොස්මි, මග්ගද්වාරමපාරුතං;
සම්පත්තා සබ්බසම්පත්ති, දලිද්දස්ස මනාපිකං.

1178.

“සංසාරද්ධානපාඨොයං, සබ්බදුක්ඛවිනොදනං;
සුඛන්ධං මම සබ්බත්ථ, ගහිතො ච කටග්ගහො”.

1179.

ඵචං දානගුණං නානප්පකාරෙන විචිත්තයං;
භාවෙති දායකොයොගී, වාගානුස්සතිභාවනං.

1180.

සද්ධං සීලං සුතං වාගං, පඤ්ඤං පණ්ඩිතජාතිකො;
සම්පාදයිත්වා සද්ධම්මෙ, දෙවතායො අනුස්සරෙ.

1181.

වාතුමහාරාජිකා ච, තාවතිංසා ච යාමකා;
තුසිතා චෙව නිම්මානරතිනො වසවත්තිනො.

1182.

තදුත්තරිඤ්ච යෙ දෙවා, දිබ්බකායමධිට්ඨිතා;
තෙපි සද්ධාදිධම්මෙසු, චිරකාලං පතිට්ඨිතා.

1183.

සුසමාහිතසඬ්ඤාපා, දානසීලධුරන්ධරා;
ධම්මමග්ගමධිට්ඨාය, හිරොත්තප්පපුරක්ඛතා.

1184.

තං ලොකමුපපන්නාසෙ, සස්සිරිකං පරායණං;
ඉද්ධිමත්තො ජුතිමත්තො, වණ්ණවත්තො යසස්සිතො.

1185.

දිබ්බසම්පත්තිසම්පත්තා, නානාභොගසමජ්ජිනා;
පාලෙන්තො දීසමද්ධානං, අනුභොන්ති මහාසුඛං.

1186.

තෙ සබ්බෙපි ච මය්හම්පි, විජ්ජන්ති අනුපායිනො;
සද්ධාදිකුසලා ධම්මා, දෙවධම්මාති විස්සුතා.

1187.

සද්ධම්මගුණසම්පත්ති-දාතා මඬ්ගලනායිකා;
දුල්ලභාපි ච මෙ ලද්ධා, සද්ධා සුගතසාසනෙ.

1188.

චජ්ජොපවාදරහිතො, පාපකම්මපරම්මුඛො;
පරිසුද්ධසමාවාරො, පසන්තාමලචෙනතො.

1189.

නිච්චමොහිතසොතොස්මි,
තථාගතසුභාසිතෙ;
සුතභාජනභූතො ච,
සතිමා සුසමාහිතො.

1190.

මච්ඡෙරමලනිත්තිණ්ණො, ලොභක්ඛන්ධවිමුච්චිතො;
ඕපානභූතො ලොකස්මිං, විස්සට්ඨසුඛයාවතො.

1191.

චත්ථුත්තයමහත්තෙ ච, හිතාහිතවිනිව්ජයෙ;
පඤ්ඤා චත්ථුසභාවෙ ච, තිබ්ණා මම චත්තති.

1192.

සමාරාධිතසද්ධම්මො, කතපුඤ්ඤමහුස්සවො;
දෙවධම්මසම්ද්ධොස්මි, කල්‍යාණචරිතාකරො.

1193.

දෙවතාහි සමානොහං, ගුණාලඬ්ඛකාරභූසිතො;
හත්ථපත්තා ච දෙවිද්ධි, නිජ්චන්තා දිබ්බසම්පදා.

1194.

දෙවසාමඤ්ඤම්චිවෙචං, චිත්තෙන්තො ගුණමත්තතො;
භාවෙති ගුණසම්පත්තො, දෙවතානුස්සතිං පරං.

1195.

ජාතිධම්මා ජරාඛ්‍යාධිසොකොපායාසහඤ්ථිතෙ;
අනිච්චෙ දුක්ඛෙනත්තෙ ච, නිබ්බින්නොපධිසම්භවෙ.

1196.

විරාගො ච නිරොධො ච, වාගො මුත්ති අනාලයො;
යොයමාදානනිස්සග්ගො, නිබ්බානමිති වුච්චති.

1197.

උපසන්තමිදං යානමිති වින්තෙති පණ්ඩිතො;
අනුපාදානසංක්ලිට්ඨමසඬ්ඛාරමනාසවං.

1198.

අප්පමාණං පණිතඤ්ච, සිවං පරමමච්චුතං;
අනන්තගුණමච්චන්ත-මවිකාරමනාමයං.

1199.

බෙමං තං පාරිමතීර-මහායනකරං පරං;
තාණං ලෙණඤ්ච දීපඤ්ච, පතිට්ඨානං පරායණං.

1200.

චට්ටානුබන්ධවිච්ඡේදො, භවතණ්භාවිසොසනං;
සබ්බපධිසමුග්ගානො, දුක්ඛනිබ්බාපනං සුඛං.

1201.

සබ්බපාපවිනාසොයං, සබ්බක්ලෙසවිසොධනං;
සොකොපායාසසන්තාපහයහෙරවමොචනං.

1202.

පලිබොධසමුච්ඡේදො, පපඤ්චවිනිවේදනං;
සබ්බසඬ්ඛාරසමථො, සබ්බලොකවිනිස්සට්ඨො.

1203.

පාරිසුද්ධිකරා ධාතු, භවනිස්සරණං පදං;
උත්තමාරියසම්පත්ති, අනොමමමනං පදං.

1204.

සබ්බථා හද්දමතුලං, නිබ්බානමිති පස්සනො;
උපසමානුස්සතීති, භාවනායං පවුච්චති.

1205.

සත්තානුස්සතිමිච්චෙවං, භාවෙන්තො පන පණ්ඩිතො;
පාමොජ්ජඛ්‍යලො හොති, පසන්තො බුද්ධසාසනෙ.

1206.

පටිපස්සද්ධදරථ-මුපචාරසමාධිනා;
සමාධියති චිත්තඤ්ච, පරිසුද්ධමනාමයං.

1207.

භාවනාමයමෙතඤ්ච, කත්වා පුඤ්ඤමනප්පකං;
වාසනාගතිසම්පත්ති-භොගභාගීති වුච්චති.

1208.

උපනිස්සයසම්පන්නො, පත්වා නිබ්බේධමුත්තමං;
දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛග්ගිං, නිබ්බාපෙති අනාසවො.

1209.

ලොකප්පචත්ති චිත්තෙන්වා, මරණානුස්සතිං පන;
භාවෙය්‍ය සකමච්චන්තං, චිත්තෙන්තො මරණං කථං.

1210.

අනිමිත්තමනඤ්ඤාතං, මච්චානමිධ ජීවිතං;
කසිරඤ්ච පරිත්තඤ්ච, තඤ්ච දුක්ඛෙන සංයුතං.

1211.

අප්පොදකම්භි මච්ඡෙව, ඛන්ධමානෙ රුදම්මුඛෙ;
මච්චු ගච්ඡති ආදාය, පෙක්ඛමානෙ මහාජනෙ.

1212.

පුරක්ඛත්ථාව මරණං, ජායන්ති පටිසන්ධියං;
ජාතා පුන මරිස්සන්ති, එවංධම්මා හි පාණිනො.

1213.

යමෙකරත්තිං පයමං, ගබ්භෙ වසති මානවො;
අඛ්භුට්ඨිතොව සො යාති, ස ගච්ඡං න නිවත්තති.

1214.

සත්තා මරන්ති ගබ්භෙපි, ජායමානා ව දාරකා;
කුමාරා යොබ්බනප්පත්තා, බලප්පත්තා මහත්තරා.

1215.

අථාවස්සං මරන්තෙව, ජීණ්ණා දණ්ඩපරායණා;

සුරා පුඤ්ඤබලත්ථාමා, නානාඛ්‍යාධිනිපිළිතා.

1216.

අජීජ සුවෙනි මරණං, පරියෙසති පාණිනො;
සෙනා යුද්ධපයාතාව, සබ්බෙ මච්චුභයාකුලා.

1217.

සත්තාරතනලඬිකාරා, චතුරිද්ධිසමුග්ගතා;
චක්කවත්ති මහාතෙජා, රාජමණ්ඩලසොභිනො.

1218.

කප්පුටියානමභාවාතා, පාතිතාව මහාසිලා;
පතන්ති මච්චුවික්ඛිත්තා, පරො චෙතාන මානවා.

1219.

යෙපි දීඝායුකා දෙවා, චණ්ණචන්තා මහිද්ධිකා;
ආනුභාවබලජපත්තා, මහාභොගසුබ්බෙධිනො.

1220.

තෙපි මච්චුසමුද්ධන්තා, භවන්ති භයසංකුලා;
චෙරම්භක්ඛිත්තපක්ඛිව, මාදිසෙසු කථාව කා.

1221.

අච්චන්තරායබහුලො, මරණාහිතසම්භවො;
නිච්චං චක්කසමාරුළුහො, ලොකොයං පරිචන්තති.

1222.

එත්ථන්තරෙ මරණස්ස, චෙමජ්ඣෙ මම චන්තතො;
අස්සාසෙපි අවිස්සට්ඨෙ, ජීවිකා චෙ කථාව කා.

1223.

අච්ඡෙරං චත ලොකස්මිං, ඛණමත්තම්පි ජීවිතං;
නිස්සිතොපද්දවට්ඨානෙ, මහාඛ්‍යාසනපිළිතෙ.

1224.

අද්ධුවං ජීවිතං නිච්ච-මච්චන්තං මරණං මම;
සභාවො මරණන්තෙව, විසෙසො පන ජීවිතං.

1225.

අත්ථමාරබ්භ ගච්ඡන්තො, ආදිච්චොව නභන්තරෙ;
මරණායාහිධාවන්තො, විභායාමි සුවෙ සුවෙ.

1226.

වජ්ඣාසත්තො මහාවොරො,
නියාතාසාතනං යථා;
මරණාය පයානොහං,
තථෙවමනිවත්තියො.

1227.

අම්බුජොව වඩ්ඤ්ඤාසත්තො, තාණලොභවිජ්ජිතො;
නිව්චං මච්චුචසං යන්තො, විස්සට්ඨො කිමහං වරෙ.

1228.

කො මෙ භාසො කිමානන්දො,
කිමහං මොහපාරුතො;
මදස්සමාදවික්ඛිත්තො,
විවරාමී නිරඬ්ඤ්ඤාසො?

1229.

භන්දාහමාරහිස්සාමි, සම්මාසම්බුද්ධසාසනෙ;
ආතාපී පහිතත්තො ව, හිරොත්තප්පසමාහිතො.

1230.

පට්ඨත්තිපරො හුත්වා, පාපධම්මනිරඬ්ඤ්ඤාසො;
නිබ්බාපයාමි අව්චන්තං, සබ්බදුක්ඛහුතාවහං.

1231.

ඉත්ථං පනත්තනො යොගී, මරණං පට්ඨන්තයං;
මරණානුස්සතිං නාම, භාවෙතීති පච්චිචති.

1232.

තදෙතං පන භාවෙත්වා, උපචාරසමාහිතො;
නිබ්බේදබ්බුලො භොති, අස්සමාදුරන්ධරො.

1233.

මිච්ඡාධම්මං විරාජෙත්වා, නන්දිරාගනිරාලයො;
සබ්බාසවපරික්ඛිණො, පප්පොති අමතං පදං.

1234.

ගහෙත්වා පන මෙධාවි, ද්වන්තිංසාකාරභාවනං;
කරෙය්‍ය තාව පච්ඡා වෙ, අනුපුබ්බමහිණ්ඤ්ඤාසො.

1235.

කෙසා ලොමා නබා දන්තා, තවො මංසං නහාරු ව;
අට්ඨි ව මිඤ්ජ වක්කං ව, හදයං යකනං තථා.

1236.

කිලොමං පිහක පජ්ඨාසං, අන්තං ගුණමුදරියං;
මත්ථලුඬිගං කරිසඤ්ච, පිත්තං සෙම්භමථාපරං.

1237.

පුබ්බො ව ලොහිතං සෙදො,
මෙදො අස්සු වසාථ වා;
බෙළො සිඬ්ඝාණිකා වෙව,
ලසිකා මුත්තමිච්චපි.

1238.

සනඛන්ධසුභාකාර-විපල්ලාසානුසාරිනං;
යථාභුතාවබොධාය, විහත්තාව මහෙසිනා.

1239.

කායෙ බාත්තිංස කොට්ඨාසා,
කුණපාව සමුස්සිතා;
සාරගස්භුපගාපෙතා,
ධික්කතා ධිරභිජිතා.

1240.

අසුභාව පටික්කුලා, ජෙගුවිජා සුවිච්ඡිනා;
නින්දිතා වක්ඛුමන්තෙහි, අන්ධබාලොපලාජිතා.

1241.

විචිත්තජවිසඤ්ජන්තා, තවහත්තසමොහිතා;
පරිස්සවපරික්චිට්ඨා, කුටිතා පුනිගන්ධිතා.

1242.

ධොවියන්තාපි සතතං, අජහන්තා මලස්සවං;
සුගන්ධානුවිලිත්තාපි, දුග්ගන්ධපරිණාමිනො.

1243.

අභංකාරමමන්තෙන, විස්සට්ඨසුඛසඬිගහා;
සඬ්ඝාටසනසම්බද්ධා, සම්මොහෙන්ති මහාජනං.

1244.

ජන්දරාගසමුපෙතා, යත්ථ මුල්භා පුටුජ්ජනා;

සෙවන්ති විසමං සොරං, චතුරාපායභාගිනො.

1245.

තත්ථ චිත්තං විරාජෙනුං, පටිපන්නො යථාක්කමං;
චෙතොවිභාවනත්ථාය, කොට්ඨාසෙසු විචක්ඛණො.

1246.

චචසා මනසා චෙච, යථාචුත්තානුසාරතො;
අනුලොමපටිලොමං, සජ්ඣායිත්වා තතො පරං.

1247.

චණ්ණසණ්ඨානදිසතො, චචත්ථපෙය්‍ය පණ්ඨිතො;
තතොකාසපරිච්ඡේදා, පච්චෙකං තු යථාක්කමං.

1248.

චණ්ණසණ්ඨානගන්ධා ච,
ආසයොකාසතො තතො;
විභාවෙය්‍යාසුභාකාර-
මෙකෙකස්මිං තු පඤ්චධා.

1249.

දසධාභොගමිච්චෙචං, කත්වා භාවයතො පන;
සන්තිභූතා පකාසෙන්නි, රථචක්කාරසාදිසා.

1250.

හිත්වා අප්පගුණෙ තත්ථ, ගණ්භං සුප්පගුණං බුධො;
අප්පනං පටිභාගඤ්ච, පප්පොතෙකෙකචත්ථුසු.

1251.

අසුභාකාරමාරඛ්භ, භාවනා චෙ පචත්තති;
කම්මට්ඨානං පටික්කුලං, පඨමජ්ඣානිකං සියා.

1252.

නිලාදිචණ්ණමාරඛ්භ, පටිභාගො යදා තදා;
නිලාදිකසිණං හුත්වා, පඤ්චකජ්ඣානිකං භවෙ.

1253.

ලක්ඛණාකාරමාරඛ්භ, චිත්තනා චෙ පචත්තති;
විපස්සනාකම්මට්ඨාන-මිති භාසන්ති පණ්ඨිතා.

1254.

තිබා පහෙදමිව්වෙවං, භාවෙන්තො පුන බුද්ධිමා;
කායගතාසනිං නාම, භාවෙතීති පවුච්චති.

1255.

සොයමජ්ඣත්තං නිබ්බින්නො, බහිද්ධා ච නිරාලයො;
උබ්බෙගබ්භුලො යොගී, පමාදමතිවත්තති.

1256.

කාමබන්ධවිනිමුත්තො, පාපා මෙධාවි නිස්සටො;
සච්ඡිකත්වාන සාමඤ්ඤං, අමතං පරිභුඤ්ජති.

1257.

ආනාපානස්සතිං නාම, සම්මාසම්බුද්ධවණ්ණිකං;
කම්මට්ඨානාධිරාජානං, භාවෙන්තො පන පණ්ඩිතො.

1258.

අප්පනඤ්චොපචාරඤ්ච, සමථඤ්ච විපස්සනං;
ලොකුත්තරං ලොකියඤ්ච, සුබ්බෙනෙවාධිගච්ජති.

1259.

සුබ්බමා නිපුණා තික්ඛා, පරිපක්කා බලෙ ධීතා;
බොධිපක්ඛියධම්මා ච, වොදායන්ති විසෙසතො.

1260.

කම්මට්ඨානෙ තථා හෙත්ථ, ගණනා අනුබන්ධනා;
ඵ්ඝනා ඨපනා වෙච, සල්ලක්ඛණවිච්චනා.

1261.

පාරිසුද්ධි තතො පච්ඡා, තෙසඤ්ච පටිපස්සනා;
ඉච්චෙවමට්ඨධා හෙදා, මානිකායං පකාසිතා.

1262.

විහත්තා සතිපට්ඨාන-වසා සොළසධා තතො;
ආනාපානප්පහෙදෙන, භින්නා ද්වත්තිංසධා පුන.

1263.

තමෙව පරියාදාය, සමථඤ්ච විපස්සනං;
මහත්තවෙපුල්ලගතං, භාවෙය්‍ය සතිමා කථං.

1264.

ආනාපානං පරිග්ගස්භ, පච්චිත්තො රහොගතො;

ගණයා පයමං තාව, නිසින්තො සුබමාසනෙ.

1265.

පඤ්චන්තං න යපෙනබ්බං, හෙට්ඨා න දසතොපරි;
තෙනබ්බමනුපුබ්බෙන, ගණෙනබ්බමබ්බන්ධිතං.

1266.

අන්තො බහි ච වික්ඛෙප-මකත්ථාන පුනස්පුනං;
චුට්ඨට්ඨානමහි සතිමා, අනුබන්ධෙයා මානසං.

1267.

නාසිකග්ගොත්තරොට්ඨෙ ච, කත්ථාභොගං තතොපරං;
සතතස්සාසමඵස්සං, ආවජ්ජන්තස්ස යොගිතො.

1268.

පුටුලං වාථ දීසං වා, මණ්ඩලං වාථ විත්ථනං;
තාරකාදිසමාකාරං, නිමිත්තං තත්ථ ජායති.

1269.

විත්තං සමාහිතං භොති, උපචාරසමාධිනා;
උපක්ඛෙසා පහියාන්ති, පටිභාගෙ සමුට්ඨිතෙ.

1270.

නිමිත්තෙ යපයං විත්තං, තතො පාපෙති අප්පනං;
පඤ්චජ්ඣානවසෙනායං, සමථෙ භාවනානයො.

1271.

ආරහිත්ථාහිනිවෙස-මානාපානෙ පුනාපරො;
අජ්ඣාත්තඤ්ච බහිද්ධා ච, තතො තදනුසාරතො.

1272.

භූමිධම්මෙ යථාභූතං, විපස්සිත්ථා විසාරදො;
අප්පෙතානුත්තරජ්ඣාන-මයං සුද්ධිවිපස්සනා.

1273.

ආනාපානසමාපත්තිං, කත්ථා පාදකමුත්තරං;
භාවෙන්තස්ස වසෙනාහු, නයං සොළසධා කථං.

1274.

දීසමස්සාසපස්සාසා, රස්සං වාථ තථා ද්වයං;
සතිමා මතිසම්පන්නො, පයමං පරිගණ්හති.

1275.

ආදිමජ්ඣාචසානං තු, කරොන්තො විදිතං තථා;
සමාහිතො සබ්බකාය-පටිසංවෙදි සික්ඛති.

1276.

තතො තෙ එව සඬ්ඛාරෙ, පස්සම්භෙන්තොපරුපරි;
චුත්තො පස්සම්භයං කායසඬ්ඛාරං සික්ඛතීති ව.

1277.

ආනාපානසතිච්චෙවං, කායසඬ්ඛාරනිස්සිතා;
කායානුපස්සනා නාම, චතුධාපි ව භාසිතා.

1278.

සම්පයුත්තෙන ඤාණෙන, පීතිමාලම්බණෙන ව;
විපස්සනාය සමථෙ, කුබ්බන්තො පාකටං සුඛං.

1279.

වෙදනාසඤ්ඤාසඬ්ඛාතෙ, චිත්තසඬ්ඛාරකෙ තථා;
පීතාදිපටිසංවෙදී, සික්ඛතීති පචුච්චති.

1280.

පුලලෙ තෙ එව සඬ්ඛාරෙ, සමෙතුං පරිභාවයං;
චුත්තො “පස්සම්භයං චිත්තං, සඬ්ඛාරං සික්ඛතී”ති ව.

1281.

තස්සා තංතංමුඛෙනෙත්ථ, සම්පජ්ජනවිසෙසතො;
වෙදනානුපස්සනාය, චතුධා සමුදිරිතා.

1282.

අප්පෙන්නො පච්චවෙක්ඛන්තො, බුජ්ඣන්තො ව පකාසිතං;
කරොන්තො මානසං චිත්ත-පටිසංවෙදි සික්ඛති.

1283.

තමෙවාහිජ්ජමොදෙන්තො, සජ්ජිතිකසමාධිනා;
“අහිජ්ජමොදයං චිත්තං, සික්ඛතී”ති පචුච්චති.

1284.

අප්පනායොපවාරෙන, තමෙවාථ සමාදහං;
යොගී “සමාදහං චිත්තං, සික්ඛතී”ති පකාසිතො.

1285.

පව්වනීකෙහි වික්කම්භ-සමුච්ඡෙදෙහි මොවයං;
තථා “විමොවයං චිත්තං, සික්කති” තිපි භාසිතො.

1286.

ආනාපානං පහෙදාය, කම්මට්ඨානං යථාරහං;
චිත්තානුපස්සනා නාම, පච්ඡිත්තායං චතුබ්බිධා.

1287.

විපස්සනායනිච්චානු-ගතත්තා හි විසෙසතො;
විපස්සන්තො අනිච්චානු-පස්සි සික්කති පණ්ඩිතො.

1288.

තතො විරාගානුපස්සි, නිබ්බිත්තීන්ද්‍රිවා විරාජයං;
තථා නිරොධානුපස්සි, භූමිධම්මෙ නිරොධයං.

1289.

පක්ඛන්දනපරිච්චාගපටිනිස්සග්ගතො පන;
පටිනිස්සග්ගානුපස්සි, සික්කතීති පවුච්චති.

1290.

ආනාපානමුඛෙනෙව, භූමිධම්මවිපස්සනා;
ධම්මානුපස්සනා නාම, භාසිතෙවං චතුබ්බිධා.

1291.

ඉති සොළසධාකාරං, සික්කත්තයපතිට්ඨිතං;
චතුබ්බිධම්පි පුරෙති, සතිපට්ඨානභාවනං.

1292.

පරිග්ගය්හ සතිඤ්ඤෙව-මුස්සාහන්තො විපස්සනං;
ද්වන්තිංසාකාරහෙදෙහි, සතොකාරීති වුච්චති.

1293.

ඉත්ථඤ්ඤ ගණනාදීහි, භාවෙත්වා සමථං තතො;
විපස්සනාධිවචනං, කත්වා සල්ලක්ඛණං පුන.

1294.

පත්වා විචට්ටනාමග්ගං, පාරිසුද්ධිඵලෙ යීතො;
පව්වෙක්ඛණසඬ්ඛාතං, පජ්ජොති සතිපස්සනං.

1295.

ආනාපානසතිච්චෙවමසෙසං පරිපුරිතා;

සාකාරං සප්පහෙදඤ්ච, භාවිතාති පවුච්චති.

1296.

ආනාපානසමාධිමෙතමතුලං බුද්ධාපදානුත්තමං,
පාපක්ලෙසරජොහරං සුබමුඛං දුක්ඛග්ගිනිබ්බාපනං;
භාවෙන්වා සතිසම්පජඤ්ඤවිපුලා වික්ඛෙපවිද්ධංසකා,
පප්පොන්තුත්තරමුත්තමාමතපදං බොධිත්තයඛ්‍යාපකං.

1297.

බුද්ධං ධම්මඤ්ච සඬ්ඝං පුට්ඨනනමහිතං සුද්ධසීලං සුදානං,
ධම්මට්ඨා දෙවතායොපසමථ මරණං කායමානඤ්චපානං;
පඤ්ඤත්තාරබ්භයායං සතිසමවහිතා බොධිමග්ගොදයාය,
සායං සද්ධම්මනෙත්ති සහිතසිවගුණා සෙවිතබ්බාදරෙන.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ දසානුස්සතිවිභාගො නාම

නවමො පරිච්ඡේදො.

10. දසමො පරිච්ඡේදො

සෙසකම්මට්ඨානවිභාගො

1298.

ඛ්‍යාපාදාදීනවං දිස්වා, බ්බමභාවඤ්ච ඛන්තියං;
අප්පමඤ්ඤා තු භාවෙන්තො, විනෙය්‍ය පටිඝං කථං.

1299.

චෙතොසන්තාපනො කොට්ඨා,
සම්පසාදවිකොපනො;
විරූපබ්භවිජකරො,
මුඛවණ්ණප්පධංසනො.

1300.

සීලකාලුස්සියුප්පාදො, චිත්තවික්ඛෙපසම්භවො;
පඤ්ඤාපජ්ජොතවිද්ධංසී, පටිපත්තිවිබන්ධකො.

1301.

අපායෙකායනො මග්ගො, පාපකණ්ටකබන්ධකො;
ධම්මමග්ගසමුච්ඡේදී, මග්ගද්වාරපිටානකො.

1302.

යසොවණ්ණවිසඬ්ඛාරො, ගුණමූලජ්ජහඤ්ජකො;
දුක්ඛධම්මසමොධානො, ඛ්‍යාසනොපද්දවාකරො.

1303.

දුන්නිමිත්තමිදං ජාතං, සබ්බසම්පත්තිධංසනං;
ධුමකෙතුසමුප්පාදො, සබ්බලොකවිනාසකො.

1304.

සබ්බකල්‍යාණධම්මානං, අවමඬ්ඛලමුට්ඨිතං;
භිතාරම්භසමුග්ග්ඝාතී, අන්තරායසමාගමො.

1305.

සබ්බාකාරපටික්කුලං, සබ්බවිද්දෙසකාරණං;
විපත්තිමුලමුප්පන්නං, අමිත්තජනපත්ථිතං.

1306.

සපත්තකරණං ඝොරං, සබ්බානත්ථවිධායකං;
භයමන්තරතො ජාතං, තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

1307.

මුරධාරං ලිහන්තාව, ගිලන්තාව හුතාසනං;
තිත්තලාමුව ඛාදන්තා, ගණ්හන්තාදිත්තමායුධං.

1308.

ඛ්‍යාපාදමත්තසම්භව-මත්තසඤ්ඤාය කෙවලං;
උපලාළෙන්ති දුම්මෙධා, ඝොරමාසිවිසං යථා.

1309.

දොසනෙජෙන රුක්ඛොව, සුසිරාරුළුභපාවකො;
අන්තොනුදය්භමානාපි, විජ්ජන්දන්ති විඝාතිනො.

1310.

නාවබුජ්ඣන්ති දුම්මෙධා, වෙනොසඬ්ඤ්ජපවායුතා;
උක්කාමුඛාමිවාදිත්ත-මුජ්ජලන්තා පුනස්පුනං.

1311.

භයමග්ගසමාරුළුභා, බෙමමග්ගවිරොධිනො;
ඛ්‍යාපන්තා කිබ්බිසාකිණ්ණා, අත්ථද්වයවිරොධිනො.

1312.

අනාථා සල්ලකාවිද්ධා, විසට්ඨා අනුසොචිනො;

අන්ධා විය මිඟරඤ්ඤ, හමන්ති හතවක්ඛකා.

1313.

අසංවිහිතකම්මන්තා, බාලා කොධවසානුගා;
බිජ්ජං ලක්ඛිං පරිච්චන්තා, යසොභාගෙහි ධංසරෙ.

1314.

දුජ්ජපටිජ්ජාදිතාරම්භා, කොධසඬ්ඛොහමොහිතා;
ධම්මාමතරසස්සාදං, න වින්දන්ති අවිද්දසු.

1315.

බන්වාදීනවම්චිචෙව-මන්තො ඛ්‍යාධිමිච්චිධිතං;
ජාතානලමිච්චිජඬ්ගෙ, අජ්ඣුපෙක්ඛන්ති දුජ්ජනා.

1316.

වොදයමානා දුක්ඛෙහි, ක්ලෙසාවිණ්ණමලිමහා;
පාපකම්මෙහි පුරෙන්නා, සෙන්නි මච්චුපපෙ වීරං.

1317.

තමෙවං පටිසඬ්ඛාය, පටිසං පන යොනිසො;
වාළමිගංව ධාවන්තං, ආවිසන්තංව රක්ඛසං.

1318.

පාවකංව පරිබ්‍රුජ්ඣං, භායමානස්ස යොගිතො;
සොත්ථිභාවාය ඛෙමන්ත-මුපඤ්ඤන්තං මහෙසිනා.

1319.

මාතා කල්‍යාණධම්මානං, ඛමා නාම මහිද්ධිකා;
සමජ්ජවන්ති සත්තෙසු, සබ්බසම්පත්තිසාධිකා.

1320.

කොධානලජලාසෙකො,
සොකොපායාසනාසනං;
ආසාතසල්ලනිද්ධාරී,
උපනාහවිමොවනං.

1321.

වණ්ණකිත්තිසමුට්ඨානං, ගුණමූලාභිසෙවනං;
අපාරුතමුඛංවෙත-මත්ථද්වයසමිද්ධියා.

1322.

විසාකපරියාදාන-මාසවානමසෙසනො;
පටිපස්සමිහනං වෙනො-පිතිකරණවන්දනං.

1323.

සබ්බදුක්ඛසමුග්ගාති, සුබ්බපට්ඨානමුත්තමං;
බ්බසනොදයවිච්ඡේදො, භයහෙරවනිග්ගමො.

1324.

වෙනොපසාදසන්ධානො, පාසාදිකඵලාවහො;
පවරො බොධිසම්භාරො, නරානරනිසෙවිනො.

1325.

පාපකන්තාරනිත්ථාරො, චතුරාපායරොධකො;
ද්වාරාවාපුරණඤ්චෙනං, දෙවලොකුපපත්තියා.

1326.

පඤ්ඤාසීලසමාධානං, පටිපත්තිවිසොධනො;
පියඬිකරො සොම්මභාවො, දුල්ලහො බහුපත්ථිනො.

1327.

ක්ලෙසසඬ්ඛොභවික්ඛෙප-විජ්ජන්දපට්ඨන්ධනං;
තිතික්ඛාගුණමක්ඛාත-මාරක්ඛවිධිමත්තනො.

1328.

විහිංසාරතිසාරමිහ-පට්ඨරොධවිමොචනං;
වෙරිකිබ්බිසව්ද්ධංසි, ලොකානුග්ගහකාරණං.

1329.

ධම්මපජ්ජොතකරණං, සංයොගමලසොධනං;
සම්මොහතිමිරුද්ධාරි, සම්පත්තිපටිපාදනං.

1330.

ඉච්චත්තත්ථං පරත්ථඤ්ච, සම්පාදෙත්වා බමාපරො;
සාධෙති සබ්බසම්පත්ති-මිධ වෙච පරත්ථ ව.

1331.

තිතික්ඛාගුණසම්පත්තො, පාණභූතානුකම්පකො;
අනාකුලිතකම්මන්තො, සොරනො සබ්බලො සුචි.

1332.

නිවානො සම්භාවාරො, සුභගො පියදස්සනො;

පටිසඬ්ඛාබලජපත්තො, ධිතිමා මතිපාටවො.

1333.

අක්ඛොහො අධිවාසෙත්තො,
සබ්බානත්ථෙ පරිස්සයෙ;
භීමසඬ්ඛාමාවචරො,
හත්ථිනාගොව සොහති.

1334.

ඉත්ථං සමන්තතො හද්දං, තිතික්ඛං පච්චවෙක්ඛතො;
පස්සම්හෙති සමුට්ඨාය, ඛමා ඛ්‍යාපාදසම්භමං.

1335.

දිබ්බොසධම්මිවාතඬ්ඛං, මෙසජ්ජවං හුතාසනං;
බ්‍රිජ්ජමන්තරධාපෙති, තිතික්ඛා කොධමත්තතො.

1336.

තතොනෙකගුණොපෙතං, නෙකදොසජ්ජහඤ්ජනං;
බන්තිධම්මමධිට්ඨාය, පසන්නධිරමානසො.

1337.

භාවෙය්‍ය පඨමං තාව, මෙත්තාභාවනමුත්තමං;
අත්තානමුපමං කත්වා, සත්තෙසු හිතවුඩ්ඪියා.

1338.

සබ්බෙ සත්තා ව පාණා ව, භූතා ජීවා ව පුග්ගලා;
අඛ්‍යාපජ්ජා තථාවෙරා, අනිසා ව සුඛෙධිනො.

1339.

විජ්ජාසම්පත්තිහොගෙහි, පච්චස්ථන්තු යසස්සිනො;
පරිවාරබලජපත්තා, හයොපද්දවචජ්ජිතා.

1340.

සබ්බො සුඛසම්භාසා, අඤ්ඤමඤ්ඤාවිරොධිනො;
මොදන්තු සුභිතා සබ්බෙ, මා කිඤ්චි පාපමාගමා.

1341.

සද්ධාපාමොජ්ජබහුලා, දානසීලමහස්සවා;
ගුණභූසිතසන්නානා, ආයුං පාලෙන්තනාමයං.

1342.

සම්මාදිට්ඨිං පුරොධාය, සද්ධම්මපටිපත්තියා;
ආරාධෙන්තු හිතොපාය-මච්චන්තං සුඛසාධනං.

1343.

ඉති නානජපකාරෙන, සත්තෙසු හිතමානසං;
මාතාව පියපුත්තම්හි, පවත්තෙය්‍ය නිරන්තරං.

1344.

සිනෙහං පරිවජ්ජෙත්තො, ඛ්‍යාපාදඤ්ච විනාසයං;
පරිසුද්ධෙන චිත්තෙන, හිතකාමොව කෙවලං.

1345.

මෙත්තාය මිත්තෙ මජ්ඣත්තෙ, චෙරිකෙ ච යථාක්කමං;
කරොත්තො සීමසම්භෙදං, අත්තනි ච සමං එරෙ.

1346.

ආසෙවන්තස්ස තස්සෙවං, හිතාභොගසමාහිතං;
සත්තපඤ්ඤත්තිමාරබ්භ, සමාධියති මානසං.

1347.

තතො අනීසො එකග්ගො, උපසන්තමනොරථො;
ඤානත්තිකං චතුක්කං වා, මෙත්තාවෙනොවිමුත්තියා.

1348.

භූමිදෙසදිසාසත්ත-භෙදහින්තෙසු ඔධිසො;
යථාසම්භවමජ්ජෙති, සබ්බසත්තෙස්වනොධිසො.

1349.

තදෙවමෙකසත්තම්හි, පරිච්ඡෙදනියාමනො;
බහුකෙසු ච සත්තෙසු, සබ්බෙසු ච පවත්තති.

1350.

තථාසෙවිතසන්තානො,
මෙත්තාවෙනොවිමුත්තියා;
කරුණාභාවනායොග-
මාරභෙය්‍ය තතො පරං.

1351.

සත්තානං දුක්ඛිතාකාර-මාවජ්ජිත්වාන යොනිසො;
“අභො දුක්ඛා විමුච්චන්තු, සබ්බෙ සත්තා”ති චිත්තයං.

1352.

කථං මාණවකොයඤ්ච, භයහෙරවකම්පිතො;
බ්‍යසනොපද්දවාච්ඡිද්ධො, විජ්ජන්දති විසාතවා.

1353.

තථා හෙනෙ විමොසාය, පට්ඨන්තා විරොධිතො;
සබ්බාපජ්ජා විහඤ්ඤන්ති, වෙනොදුක්ඛසමජ්ජිතා.

1354.

අථඤ්ඤෙ පරිදෙවන්ති, විපත්තිවිනිපාතිකා;
පටුපායිකසඬකප්පා, සොකොපායාසභාගිතො.

1355.

අථාපරෙ පරාභූතා, කාමක්ලෙසවසිකතා;
මොහන්ධකාරපක්ඛන්තා, සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

1356.

තෙ තත්ථ කටුකං ඝොරමනුභොන්තා සකං ඵලං;
දුක්ඛසුලසමාව්ඡිද්ධා, බාහා පග්ගස්ස කන්දරෙ.

1357.

දීඝරත්තාධිමුත්තාය, දෙවලොකසමිද්ධියා;
දෙවකායා විභායන්ති, අකාමා පරිවත්තිතො.

1358.

වීරකාලං ජලිත්වාන, සුරියොව නහන්තරෙ;
බුහ්මානොපි පතන්තෙව, බුහ්මලොකාපරායණා.

1359.

ඛන්ධපඤ්චකම්චිවෙවං, දුක්ඛාගාරං සමුඛිබ්බං;
නානාගතිසු වික්ඛිත්තං, පාණජාතං විහඤ්ඤති.

1360.

අනාථමනශාපන්තං, පරිභානිභයාකුලං;
වාතමණ්ඩලිකක්ඛිත්තපක්ඛිව පරිවත්තති.

1361.

ඉති දිස්වාන සුත්වා වා, සම්භාවෙන්වාන වා පුන;
දුක්ඛාපගමමිච්ඡන්තො, දුක්ඛාපගම පත්ථයං.

1362.

සුඛිතෙසු ව මෙධාවී, දුක්ඛාකාරමනුස්සරං;
පවත්තෙය්‍ය දයාපන්නො, කරුණාභාවනප්පනං.

1363.

“අහො සත්තා විමුච්චන්තු, දුක්ඛධම්මෙහි සබ්බථා;
සාධු සමෙන්නුපායාසා, සොකා ව පරිදෙවනා.

1364.

“බියන්තු පාපධම්මා ව, පස්සම්භෙන්තාමයා තථා;
සංක්ලෙසා පලිබොධා ව, සමුච්ඡිජ්ජන්තු පාණිනං.

1365.

“ඛ්‍යාපාදා ව විභායන්තු, විනිවත්තන්තුපද්දවා;
ඛ්‍යසනානි විනස්සන්තු, විගච්ඡන්තු විපත්තියො.

1366.

“විභෙසා ව විසාතා ව, බියන්තු භයභෙරවා;
පටික්කමන්තු විස්සට්ඨා, සොත්ථිං පස්සන්තු පාණිනො”.

1367.

ඉච්චෙවමනුකම්පන්නො, සබ්බසත්තෙපි සබ්බථා;
සබ්බදුක්ඛසමුග්ගිසානං, පත්ථෙන්නො කරුණායති.

1368.

සොකුප්පත්තං නිවාරෙන්නො, විහිංසං දුරතො භරං;
මෙත්තායමිව පාපෙති, කරුණාක්කාමනමප්පනං.

1369.

කරුණානන්තරං යොගී, භාවෙය්‍ය මුදිතං තතො;
සත්තානං සුඛිතාකාරමාවජ්ජෙත්වාන යොනිසො.

1370.

කථං විරාය බ්‍රහ්මානො, මහාතෙජා මහිද්ධිකා;
පීතිභක්ඛා සුභට්ඨායී, පමොදන්ති නිරාමයා.

1371.

දෙවකායා මහාභොගා,
මහෙසක්ඛා යසස්සිතො;
අච්ඡරාපරිවාරෙහි,
පරිවාරෙත්ති නන්දනෙ.

1372.

රාජාභිසෙකසම්පත්තා, ඡත්තවාමරභූසිතා;
ආධිප්‍යව්‍යවමධිට්ඨාය, සුඛිතා රාජභොගිනො.

1373.

යථොපට්ඨිතභොගෙහි, තදඤ්ඤෙපි ව පාණිනො;
යථාකාමිතනිජ්ජත්තා, මොදන්ති සුඛපීතිකා.

1374.

චතුරාපායිකා සත්තා, පාපකම්මපරික්ඛයා;
තතො චුතාභිනන්දන්ති, සුඛට්ඨානෙ පතිට්ඨිතා.

1375.

සබ්බාලයසමුග්ගසාතං, පත්වා ලොකුත්තරං පදං;
පටිපස්සද්ධදරථා, සුඛං මොදන්තනජ්ජකං.

1376.

ඉති දිස්වාන සුත්වා වා, සම්භාවෙන්වා සුනජ්ජනං;
සත්තානමධිවාසෙන්තො, සුඛාකාරං පමොදති.

1377.

“අභො සාධු අභො සුට්ඨු,
මොදන්ති චත පාණිනො;
අභො සුලද්ධං සත්තානං,
සම්ඤ්ඤිමහිපත්ථිතං.

1378.

“පසන්තමුඛවණ්ණා ච, පරිපුණ්ණමනොරථා;
පිතිපාමොජ්ජඛහුලා, විරං ජීවන්තුනාමයා.

1379.

“භයමග්ගමතික්කන්තා, දුක්ඛසඬ්ඝාටනිස්සටා;
බෙමමග්ගමනුජ්ජත්තා, පිතිසම්පත්තිචුල්ලිතා.

1380.

“සමග්ගා සුභිතා වෙනෙ, පටිසන්ධානපෙසලා;
සම්පත්තිමහිවෙදෙන්ති, කල්‍යාණගුණභූසිතා”.

1381.

ඉති සම්මා පිභායන්තො, සුඛාධිගමසම්පදං;
සත්තානමහිරොවෙන්තො, මුදිතාය සමං ඵරං.

1382.

හිත්වා පලාසාහිසඬිගං, ඉස්සාරතිනිරඬිකතො;
මෙත්තායමිව පාපෙනි, මුදිතාක්කානමජ්ජනං.

1383.

මුදිතං පන භාවෙත්වා, භාවෙය්‍යපෙක්ඛමුත්තමං;
විරොධානුනයං හිත්වා, හුත්වා මජ්ඣත්තමානසො.

1384.

සභාවභූත ලොකස්ස,
ලාභාලාභං යසායසං;
නින්දාපසංසං පස්සන්තො,
සුඛං දුක්ඛඤ්ච කෙවලං.

1385.

කථං කම්මස්සකතත්තායං ලොකානුපරිවත්තති;
ලොකධම්මෙ පරාභූතො, අත්තාධෙය්‍යවිච්ඡේතො.

1386.

කිං නාමත්ථි සමත්ථෙත්ථ, පවත්තෙතුං යථාරුචි;
කස්ස වා රුචියා භොන්ති, සුඛිතා වාථ දුක්ඛිතා.

1387.

යථාපච්චයසම්භූතා, සුඛදුක්ඛා හි පාණිනො;
න සක්කා පරිවත්තෙතුං, අඤ්ඤාන පුන කෙනචි.

1388.

මිච්ඡාමග්ගමධිට්ඨාය, විපජ්ජන්ති ච මානවා;
සම්මාමග්ගං පුරොධාය, සම්පජ්ජන්ති පුනත්තනා.

1389.

තත්ථ කායවසෙනෙනෙ, පරිවත්තන්ති අඤ්ඤාථා;
යථාරුචිතකම්මන්තා, පච්චෙකචසවත්තිනො.

1390.

නිරත්ථකවිහෙසායං, මඤ්ඤ ලොකවිචාරණා;
සන්තමෙතං පණිතඤ්ච, යදිදං තනුපෙක්ඛනං.

1391.

අහං කො නාම කෙ චෙනෙ, කිමට්ඨානබ්බධන්තරො;
පරෙසුපරි පෙක්ඛන්තො, විහඤ්ඤාමිති අත්තනො.

1392.

සුඛිතා හොන්තු වා මා වා, දුක්ඛා මුච්චන්තු වා න වා;
සමිද්ධා වා දලිද්දා වා, කා මමෙත්ථ විචාරණා.

1393.

අත්තානං පරිහාරන්තු, යථාකාමං තු පාණිනො;
පලිබොධො පපඤ්ඤා වා, බ්‍යාපාදො වා න මෙ තභිං.

1394.

ඉති සඬ්ඛායුපෙක්ඛන්තො, භිතකාමොපි පාණිනං;
අපක්ඛපාතුපෙක්ඛාය, සමං ඵරති යොනිසො.

1395.

අඤ්ඤාණුපෙක්ඛා නික්ඛන්තො, අනුරොධං විරාජිය;
මෙත්තායමිව පාපෙති, පඤ්චමජ්ඣානමජ්ජනං.

1396.

අජ්ජමඤ්ඤා චතස්සෙව-මාවික්ඛි වදනං වරො;
මහාපුරිසධොරය්හො, භිතකාමො මහාමුනි.

1397.

න ලිඬගවිසභාගමිහි, ආදිකම්මිකයොගිනා;
භාවෙනඛ්ඛා මතසත්තෙ, මෙත්තමෙව න සබ්බථා.

1398.

පත්තඛ්ඛසම්පදාකාරං, දුක්ඛාකාරඤ්ච පාණිසු;
ආවජ්ජං මුදිතාකාරමනත්තාධීනතං තථා.

1399.

අත්තති දුග්ගතෙ මිත්තෙ, මජ්ඣන්තෙති යථාක්කමං;
පඨමං භාවනායොගමාරහිත්වා තතො පරං.

1400.

අත්තති මිත්තෙ මජ්ඣන්තෙ, චෙරිකෙති චතුසුපි;
කරොන්තො සිමසම්භෙදං, සබ්බත්ථ සමමානසො.

1401.

භූමිකාදිජ්ජහෙදෙහි, පරිච්ඡිජ්ජොධිසො තථා;
අපරිච්ඡිජ්ජ වා චෙතා, භාවෙනඛ්ඛාති භාසිතා.

1402.

අසඬිබොතිතසන්තානා, තාහි භූතානුකම්පකා;
විහරන්තුත්තමා බ්‍රහ්මවිහාරාති තතො මතා.

1403.

අප්පමාණාලම්බණත්තා, තථා සුප්පට්ඨත්තියා;
සත්තෙසු අප්පමාණත්තා, අප්පමඤ්ඤාති සම්මතා.

1404.

අසම්පත්තහිතා සත්තා, දුක්ඛිතා ලද්ධසම්පදා;
කම්මස්සකාති වින්තෙත්වා, තතො තෙසු යථාක්කමං.

1405.

“සම්පත්තිහි සම්ප්ඤ්ඤානු,
දුක්ඛා මුච්චන්තු පාණිනො;
අහො සත්තා සුඛප්පත්තා,
භොන්තු සත්තා යථා තථා”.

1406.

ඉච්චාහිවුද්ධිමිච්ඡන්තො, දුක්ඛාපගමනං තථා;
සම්ද්ධෙ අනුමොදන්තො, උපෙක්ඛන්තො ච පිණිතෙ.

1407.

මාතාව දහරෙ පුත්තෙ, ගිලානෙ යොබ්බනෙ යීතෙ;
සකිච්චපසුතෙ චෙච, චතුර්ධා සම්පවත්තති.

1408.

ඉත්ථං චතුර්ධා සත්තෙසු, සම්මා විත්තපවත්තනා;
සබ්බථාපි චතුද්ධාව, තතො චුත්තා මහෙසිනා.

1409.

ඉච්චෙතා පන භාවෙන්තො, පසන්නමුඛමානසො;
සුඛං සුපති සුත්තොපි, පාපං කිඤ්චි න පස්සති.

1410.

පට්ඨුප්ඤ්ඤානුත්‍රාසො, ජාගරොච පමොදති;
චෙතසො ච සමාධානං, බිජ්ජමෙවාධිගච්ඡති.

1411.

පරිස්සයා පභීයන්ති, විගච්ඡන්ති වුපද්දවා;
දෙවතාපි ච රක්ඛන්ති, අමුය්හන්තං අනාකුලං.

1412.

ඵ්ලේඛ කමලං කාලෙ, චන්දංච විමලං ජනො;
සොම්මකොමලධම්මෙහි, පියවක්ඛුහි පස්සති.

1413.

අසංභීරො අසංකුප්පො, සබ්බාවත්ථාසු පණ්ඩිතො;
සමං පචත්තිකාරම්භො, ලොකමෙසොනුගණ්හති.

1414.

බණ්ණමත්තොපචාරකා, පචත්තෙකම්හි පුග්ගලෙ;
අප්පමාණා ඵලිත්ථෙව, චණ්ණයන්ති මහෙසිනො.

1415.

පගෙව සබ්බසත්තෙසු, අප්පනාපත්තභාවනා;
චතස්සොපි සමීභූතා, චසීභූතා නිරන්තරං.

1416.

පුඤ්ඤධාරාහිසන්දන්තා, පරිපුරෙන්ති පණ්ඩිතං;
අප්පමෙය්‍යමභොසොච, සාගරං විවිමාලිනං.

1417.

අප්පමඤ්ඤාමයානං හි, පුඤ්ඤානං සොළසිං කලං;
සබ්බොපධිකපුඤ්ඤානි, නාග්ගන්තිති පකාසිතං.

1418.

අචඤ්ඤා තස්ස පබ්බජ්ජා, යස්ස හෙතාසු ගාරවො;
සුබ්බමොදග්‍යබ්‍රලො, තිස්සො සික්ඛා සුසික්ඛති.

1419.

අමොසං රට්ඨපිණ්ඩඤ්ච, භුඤ්ජනෙසො විසෙසනො;
තම්පි මහජ්ඵලං හොති, සද්ධාදෙය්‍යං පතිට්ඨිතං.

1420.

සද්ධාදිකුසලා ධම්මා, පචඩ්ඨන්ති අබණ්ඩිතා;
සම්බුද්ධිචරියානඤ්ච, මහත්තං තස්ස පාකටං.

1421.

අකිච්ඡපට්ඨෙධාය, පාදකජ්ඣානමුත්තමං;
උජු වෙකායනො මග්ගො, බ්‍රහ්මලොකූපපත්තියා.

1422.

වාසනාභාගියා වෙතා, බොධිසම්භාරකුලිකා;
සොවග්ගිකා සුඛාභාරා, ලොකාරක්ඛා නිරුත්තරා.

1423.

අප්පමෙය්‍යානිසංසෙවං, අප්පමෙය්‍යගුණොදයා;
අප්පමඤ්ඤා තතො තාසු, න පමජ්ජෙය්‍ය පණ්ඩිතො.

1424.

පටික්කුලං පනාභාරෙ, භාවෙන්තො සඤ්ඤමුත්තමං;
කබ්බිකාරමාභාර-මන්තපානාදිසඬිගහං.

1425.

අසිතං බාසිතං පීතං, සායිතඤ්ච රහොගතො;
පටික්කුලන්ති චිත්තෙය්‍ය, ගමනාදිවසා කථං.

1426.

තපොවනමිදං හිත්වා, රමණීයමනාකුලං;
ආභාරහෙතු ගන්තබ්බො, ගාමො ගාමජනාකුලො.

1427.

තත්ථාසුචිපරික්ලිට්ඨෙ, දුජ්ජනාවාරසඬිකරෙ;
දීනමෙසයතුත්තිට්ඨං, ගෙහෙ ගෙහෙ තු භොජනං.

1428.

තං බෙළුමලසංක්ලිට්ඨං, ජීවිහග්ගපරිවත්තිතං;
දන්තවුණ්ණිතසම්භින්නං, වණ්ණගන්ධං විලිස්සති.

1429.

පිත්තසෙම්භපරිඛ්‍යුල්භං, පුබ්බලොහිතමිස්සිතං;
පවිසන්තං පටික්කුලං, ජෙගුච්ඡං ධික්කතාසිවං.

1430.

කුච්ඡීයං කුණපාකිණ්ණෙ, දුග්ගන්ධපරිභාවිතෙ;
සුචානවමථාකාරං, වන්තංව ස්වානදොණීයං.

1431.

තත්තවන්දනිකායංව, නානාකිමිසමාකුලෙ;
තත්ථ බුබ්බුළකච්ඡන්තං, කුටීතං පරිපච්චති.

1432.

සංපච්චන්තං පනෙතඤ්ච, සභාවඤ්ච විසෙවිතං;

වඩිසෙති කෙසලොමාදිං, නානාකුණපසඤ්චයං.

1433.

විපච්චන්තමථොපෙතමනෙකොපද්දවාචනං;
කුට්ඨගණ්ඩකිලාසාදිමහාබ්බසතොදයං.

1434.

පුත්තිභූතඤ්ච තං පක්ක-මනෙකද්වාරසඤ්චිතං;
මෙදපිණ්ඩංව කුට්ඨං, පරිස්සවති සන්තතං.

1435.

යෙන පුත්තිගතො කායො, නිව්චං දුග්ගන්ධවායිකො;
ධොවියන්තොපි සතතං, සුචිභාවං න ගච්ඡති.

1436.

කුච්ඡිතො සොයමාහාරො,
කායාසුචිනිසෙවනො;
නිස්සන්දමලනිට්ඨානො,
උපක්ලෙසඵලාවහො.

1437.

කාමරාගසමුට්ඨානං, රොගජාතිනිබන්ධනං;
මදප්පමාදාධිට්ඨානං, පාපකම්මමහාපථො.

1438.

අභිතොදයමග්ගොයං, භයහෙරවසම්භවො;
බ්බසනාගමනද්වාරං, අපායාවහිතං මුඛං.

1439.

චරන්තත්තසමත්තාව, යත්ථොදරියමුච්ඡිතා;
ක්ලිට්ඨකම්මානි දුම්මෙධා, කරොන්තා දුක්ඛභාගිනො.

1440.

තත්ථ විත්තවිරාගාය, කිං පක්කඵලසන්තිහෙ;
රසස්සාදපියාකාරෙ, ඝොරාදීනවසඤ්චිතෙ.

1441.

භාවෙන්තස්ස පටික්කුල-සඤ්ඤමෙවං විභාවිතො;
උපවාරපථං පත්වා, විත්තං හොති සමාහිතං.

1442.

සොයං පස්සමිහිතාහාර-
විසදො සො විවක්ඛණො;
මදස්පමාදනික්ඛන්තො,
රසස්සාදනිරාලයො.

1443.

ලිම්පෙන්තො විය හෙසජ්ජ-මක්ඛරබ්භඤ්ජකො යථා;
පුත්තමංසංච ඛාදන්තො, ආහාරං පරිභුඤ්ජති.

1444.

අරියවංසානුපජාතො,
අප්පිච්ඡාදිගුණාදිතො;
කාමජාලං පදාලෙන්වා,
සොත්ථිං පප්පොති පණ්ඩිතො.

1445.

චතුර්ධාතුවචන්ථානං, භාවෙන්තො පන පඤ්චධා;
ධාතුයො පරිගණ්භෙය්‍ය, චතස්සොපි සභාවතො.

1446.

සඬ්ඛෙපෙන ච වින්ථාරා, සම්භාරා ච සලක්ඛණා;
අප්පිකුත්තඤ්ච ඛහිද්ධා ච, චතුර්ධා විහපෙ කථං.

1447.

යං කිඤ්චි කෙසලොමාදි, කක්ඛලත්තං පච්චිචති;
අප්පිකුත්තං පථව්ඨාතු, ඛහිද්ධා තු තතොපරා.

1448.

යුසභුතන්ති යං කිඤ්චි,
ආපොච පරිපාචකං;
තෙජො වායොති ගණ්භෙය්‍ය,
වින්ථම්භකමසෙසතො.

1449.

වින්ථාරතොපි සම්භාරා, කෙසලොමාදි වීසති;
පථව්ඨාතු පිත්තාදි, ද්වාදසාපොති භාවයෙ.

1450.

තෙජෙන යෙන කායොයං, සන්තප්පති ජිරියති;
පරිදය්හති සම්මා ච, පච්චන්ති අසිතාදයො.

1451.

තදෙනං චතුකොට්ඨාසං, කායසම්භවමත්තනො;
තෙජොධාතුති ගණ්භෙය්‍ය, වායොධාතුතිවාපරං.

1452.

උද්ධඤ්චාධොගමාවාතා, කුච්ඡිකොට්ඨාසයා තථා;
අභිගමඬිගානුසාරී ච, ඡධානාපානමිච්චපි.

1453.

තං තං ලක්ඛණමාරබ්භ, නිද්ධාරෙත්වා සලක්ඛණං;
පරිගණ්භෙය්‍ය සබ්බත්ථ, චතුධා ධාතුසඬිගහං.

1454.

ඉච්චෙවං චතුකොට්ඨාසො,
ධාතුමත්තො කලෙවරො;
නිච්චෙතනො ච නිස්සත්තො,
නිස්සාරො පරහොජනො.

1455.

රිත්තො තුච්ඡො ච සුඤ්ඤො ච,
විචිත්තො ච පචජ්ජිතො;
අත්තා වා අත්තනීයං වා,
නත්ථෙවෙත්ථ කථඤ්චිපි.

1456.

කෙවලං චෙතනාවිද්ධො, කායොයං පරිවත්තති;
කම්පිතො යාය යන්තංව, සාධිජ්ජායොව බායති.

1457.

ආයු උස්මා ච විඤ්ඤාණං, යදා කායං ඡහන්තිමං;
අපවිද්ධො තදා සෙති, නිරත්ථංව කලිඬිගරං.

1458.

විපරිතං පපඤ්චෙන්තා, බහුධා මොහපාරුතා;
යත්ථ මිච්ඡාවිපල්ලාසපරාභූතා පුච්ඡජ්ජනා.

1459.

සංසාරද්ධානකන්තාරං, චතුරාපායසඬිකරං;
බ්‍යසනෙකායනොපායං, නාතිවත්තන්ති දුජ්ජනා.

1460.

සොයමෙවං චතුද්ධාති,
ධාතුහෙදෙන පස්සතො;
තස්සොපචාරිකො නාම,
සමථො හොති චෙනසි.

1461.

ඉත්ථං ධාතුවචත්ථානං, කත්ථා තදනුසාරතො;
උපාදාරුපධම්මෙ ව, නාමධම්මෙ ව සබ්බථා.

1462.

භූමිභූතෙ පරිග්ගය්හ, පස්සන්තො පච්චයට්ඨිතිං;
අජ්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධා ව, විපස්සන්තොදයබ්බයං.

1463.

යථාභූතමභිඤ්ඤාය, නිබ්බන්දන්තො විරජ්ජති;
විරාගා ව විමුච්චිත්ථා, පාරගුති පචුච්චති.

1464.

ආරුජ්ජං පන භාවෙන්තො, කම්මට්ඨානමනාවිලං;
චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානං, පත්ථා කසිණමණ්ඩලෙ.

1465.

පරිච්ඡේණවසිභූතා, ඥානා වුට්ඨාය පඤ්චමා;
චින්තෙති දණ්ඩාදානාදිරූපදොසමභිණ්හසො.

1466.

නිබ්බන්දන්තො තතො රූපෙ, තදාකාරෙ ව ගොචරෙ;
තදාලම්බණධම්මෙ ව, පත්ථෙත්තො සමතික්කමං.

1467.

පත්ථරිත්ථාන යං කිඤ්චි, ආකාසකසිණං විනා;
උග්ගාටෙති තමෙවාථ, කසිණං ධිතිමා සතො.

1468.

න තං මනසි කරොති, නාවජ්ජති න පෙක්ඛති;
චින්තාහොගවිනිමුත්තො, කසිණං පති සබ්බථා.

1469.

තදජ්ජායසමඤ්ඤාතමාකාසං පති මානසං;
සාධුකං පටිපාදෙති, යොනිසො පටිච්චන්තයං.

1470.

තස්සාවජ්ජනසම්පන්නං, උපායපටිපාදිතං;
කසිණාපගමාකාසං, චිත්තනාරභිභ වත්තති.

1471.

ඉත්ථමන්තරධාපෙත්වා, කසිණං තු තතො පරං;
සබ්බාවන්තමනන්තරං, ඵරතාකාසගොචරං.

1472.

තත්ථ චුත්තනයෙනෙව, භාවෙන්තස්සොපචාරතො;
පඨමාරුජ්ජමජ්ජෙති, ආකාසානන්තගොචරෙ.

1473.

තතො තම්භා වසීභුතා, චුට්ඨහිත්වා විචිත්තයං;
“ආසන්නරූපාවචරජ්ඣානපච්චත්ථික”න්ති තං.

1474.

නිකන්තිං පරියාදාය, තම්භා ආකාසගොචරා;
අජ්ජෙතුං දුතියාරුජ්ජ-මතිසන්නන්ති ගච්ඡති.

1475.

පඨමාරුජ්ජවිඤ්ඤාණ-මනන්තං ඵරතො තතො;
දුතියාරුජ්ජමජ්ජෙති, විඤ්ඤාණානන්තගොචරෙ.

1476.

පඨමාරුජ්ජවිඤ්ඤාණ-මභාවෙන්තො තතො පරං;
අජ්ජෙති තතියාරුජ්ජ-මාකිඤ්චඤ්ඤමිහි ගොචරෙ.

1477.

තතො ච තතියාරුජ්ජං, “සන්නමෙත”න්ති පස්සතො;
චතුත්ථාරුජ්ජමජ්ජෙති, තතියාරුජ්ජගොචරෙ.

1478.

ගුථමිහි මණ්ඩපෙ ලග්ගො, ඵකො තන්තිස්සිතොපරො;
ඵකො ඛහි අනිස්සාය, තං තං නිස්සාය වාපරො.

1479.

ධීතො චතුහි ඵතෙහි, පුරිසෙහි යථාක්කමං;
සමානතාය ඤාතබ්බා, චතස්සොපි විභාවිතා.

1480.

ඉව්වාලම්බණහෙදෙහි, චතුරාරුප්පභාවනා;
අඬිගහෙදං පනෙතාසං, න කටෙන්නි තථාපි ව.

1481.

සුප්පණිතතරා භොන්නි, උද්ධමුද්ධං යථාක්කමං;
වාතුමහාරාජිකාදිදිබ්බසම්පන්නියො යථා.

1482.

ආනෙඤ්ජමිති භාවෙත්වා, සමාපත්තිං චතුබ්බිධං;
සුසමාහිතසඬිකප්පො, සම්පන්නාවලමානසො.

1483.

විපස්සන්තො යථාභූතං, සච්ඡිකත්වා එලුත්තමං;
උභතොභාගවිමුත්තො, අරහාති පවුච්චති.

1484.

කම්මට්ඨානවිධිං ඤත්වා, චත්තාලීසවිධං තතො;
අභිඤ්ඤායොපි විඤ්ඤායා, සමට්ථ භාවනානයෙ.

1485.

ඉද්ධිවිධා දිබ්බසොතා, වෙනොපරියජානනා;
පුබ්බෙතිවාසානුස්සති, දිබ්බචක්ඛු තථාපරා.

1486.

වෙනොසමාධිනිස්සට්ඨා, පඤ්චාභිඤ්ඤා පකාසිතා;
රූපාවචරධම්මාව, පඤ්චමජ්ඣානභූමිකා.

1487.

බහුභාවාදිධිට්ඨානං, කොමාරාදිවිකුබ්බනා;
මනොමයාහිනිම්මානම්චචෙවං තිව්ධිද්ධියො.

1488.

දිබ්බෙ ව මානුසෙ සද්දෙ,
තථා දුරෙ ව සන්නිකෙ;
සුණන්නි යාය සා දිබ්බා,
සොතධාතුති භාසිතා.

1489.

වෙනොපරියඤාණන්නි, පරපුග්ගලචෙතසො;
සරාගචීතරාගාදිපරිච්ඡෙදකමීරිතං.

1490.

පුබ්බෙනිවුත්ථබන්ධානුස්සරණ ඤාණමිරිතං;
පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණ නාමෙන තාදිනා.

1491.

චචමානෙ ච ජායන්තෙ, සත්තෙ රූපමරූපකං;
තථා මානුසකං රූපං, ථූලං සුඛම සන්තිකං.

1492.

දුරෙ පකාසං ඡන්තඤ්ච, යෙන පස්සන්ති යොගිනො;
චුතුපපාතඤාණං තං, දිබ්බවක්ඛුති වුවචති.

1493.

අනාගතංසඤාණඤ්ච, යථාකම්මුපගං තථා;
තන්තිස්සිතත්තා ගච්ඡන්ති, දිබ්බවක්ඛුම්හි සඬගහං.

1494.

ඉති පඤ්චවිධං පත්තුමහිඤ්ඤං පන පණ්ඩිතො;
කත්වාන පඤ්චමජ්ඣානෙ, පඤ්චධා වසිතං විදං.

1495.

තථා සමාහිතෙ චිත්තෙ, පරිසුද්ධෙ නිරඬගණෙ;
මුදුහුතෙ කම්මනියෙ, ආනෙඤ්ජම්හි පතිට්ඨිතෙ.

1496.

අභිඤ්ඤාපාදකජ්ඣානා, තතො වුට්ඨාය පඤ්චමා;
අභිඤ්ඤාපරිකම්මාය, නින්තාමෙය්‍යාථ මානසං.

1497.

අධිට්ඨෙය්‍යාදිකං තං තමාවජ්ජිත්වා යථාරහං;
පරිකම්මං කරිත්වාන, සමාපජ්ජෙය්‍ය පාදකං.

1498.

පුනඳෙව ච වුට්ඨාය, පරිකම්මං යථා පුරෙ;
කරොන්තස්ස පනජ්ජෙති, අභිඤ්ඤාණෙන පඤ්චමං.

1499.

අධිට්ඨන්තං විකුබ්බන්තං, නිම්මිනන්තං යථාරහං;
සද්දෙ සුභන්තං සත්තානං, පරිජානඤ්ච මානසං.

1500.

සරං පුබ්බෙනිවාසඤ්ච, පස්සං සුගතිදුග්ගතිං;
යථාකම්මං විපාකඤ්ච, පජානන්තමනාගතං.

1501.

යථාසම්භවමිච්චෙවමුපායකුසලො මුනි;
උපනිස්සයසම්පන්නො, අභිඤ්ඤමධිගච්ඡති.

1502.

පත්තාභිඤ්ඤො මහායොගී, පරියොදාතමානසො;
පරිපක්කෙන ඤාණෙන, විපස්සිත්වා තිලක්ඛණං.

1503.

ලද්ධාසවක්ඛයං ඤාණං, ඡධාභිඤ්ඤමනුත්තරං;
මහාබ්ණාසවො නාම, ඡළභිඤ්ඤො පච්චිචති.

1504.

චත්තාලීසවිධං පනිත්ථමමලොචෙනොමලක්ඛාලනං,
කම්මට්ඨානනයං යමාහ සුගතො සම්මා සමාධානකං;
සංඛිත්තං කථිතං තමෙත්ථ සකලං සාභිඤ්ඤමෙත්තාවතා,
කත්තබ්බා මුනිනෙත්ථ සාධුමතිනා සම්භාවනා සබ්බථා.

1505.

චරගුණගුණභූසිතානුසිට්ඨං,
ඉති සමථමිමං තු භාවයිත්වා;
පරමමනුපමං භජන්ති ධීරා,
හිතසුඛමුඛමුත්තමානුබුද්ධං.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදේ සෙසකම්මට්ඨානවිභාගො නාම

දසමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච නාමරූපපරිච්ඡේදේ සබ්බථාපි

සමථභාවනාවිභාගො.

11. එකාදසමො පරිච්ඡේදො

විපස්සනාවිභාගො

1506.

ද්විධා සමුට්ඨානධුරා, තිවිධා භූමියො මතා;

තිවිධානිනිවෙසා ව, සරීරං තු වතුබ්බිධං.

1507.

තිවිධා භාවනා තත්ථ, සඬ්ඛාරෙසු යථාරහං;
දුට්ඨාකාරමාරබ්භ, නිජ්ඣායති තිලක්ඛණං.

1508.

අට්ඨාරසාකාරහින්නා, දසාවත්ථා විභාවිතා;
තිධා විභාගා සාධෙති, විමොක්ඛත්තයමුත්තමං.

1509.

චතුසච්චපට්ඨෙධා, සත්තට්ඨාරියපුග්ගලා;
ක්ලෙසහානී යථායොගං, චතස්සො පටිසම්භිදා.

1510.

තිවිධා ව සමාපත්ති, නිරොධා ව තථාපරා;
නිස්සන්දථලම්චිවාහු, තස්සා සාසනකොට්ඨා.

1511.

විපස්සනාභාවනාය-මිති භාසන්ති පණ්ඩිතා;
තම්භානි පවක්ඛාමි, යථානුක්කමතො කථං.

1512.

භූමිධම්මෙ පරිග්ගස්භ, විචින්නස්ස යොගිනො;
සනියා සමථා වාථ, සමුට්ඨාති විපස්සනා.

1513.

සභාවපට්ඨෙධෙ ව, සද්ධම්මපටිපත්තියං;
පඤ්ඤාසද්ධාද්වයං තස්සා, ධුරමාහු ධුරන්ධරා.

1514.

තෙභූමකසභාවානං, සප්පච්චයපරිග්ගහො;
ඤාතපරිඤ්ඤා නාමායං, භූමිති පඨමා මතා.

1515.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
පරිඤ්ඤාතීරණා නාම, දුතියා භූමි භාසිතා.

1516.

පභානපරිඤ්ඤා භූමි, තතියාහු තතොපරං;
භඬ්ගාදිඤ්ඤාණම්චිවෙවං, තිවිධා භූමියො මතා.

1517.

බණ්ණන්තනිද්දාන-වසෙනත්ථ සමීරිතා;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, තිව්ධාහිනිවෙසනා.

1518.

දිට්ඨිකඬුවිතරණා, මග්ගාමග්ගපටිපදා;
විසුද්ධියො චතස්සොපි, සරීරන්ති නිදස්සිතා.

1519.

සලක්ඛණවත්ථානං, පච්චයාකාරනිව්ඡයො;
කුම්මග්ගපරිභාරො ච, තිලක්ඛණවිපස්සනා.

1520.

ඉති ලක්ඛණහින්නත්තා, ලබ්භන්තෙකක්ඛණෙපි ච;
දෙසිතා හෙතුභූතෙන, කමෙනෙවං විසුද්ධියො.

1521.

සීලබ්බිසුද්ධිආදීනං, තථා සාව පරම්පරා;
චිත්තබ්බිසුද්ධිආදීනමත්ථායාති පකාසිතා.

1522.

දිස්සමානසභාවානං, පස්සන්තො පච්චයට්ඨිති;
පරිපන්ථවිමුත්තො හි, පටිපාදෙති භාවනං.

1523.

තථාපි ච විසෙසෙන, පටිපන්නස්ස යොගිනො;
තත්ථ තත්ථ විභූතත්තා, යානතො හෙදිතා කථං.

1524.

රූපපුබ්බඤ්ඤාමං වාථ, නාමපුබ්බඤ්ඤාමං තථා;
අප්පකත්තං වා බහිද්ධා වා, යථාපාකට්ඨමිමතො.

1525.

නාමරූපාදිහෙදෙන, භූමිධම්මපරිග්ගහො;
වුත්තා දිට්ඨිවිසුද්ධිති, අත්තදිට්ඨිප්පහානතො.

1526.

ආහව්ව පච්චයුප්පන්නා, තථා තබ්භාවභාවිනො;
පවත්තන්තිති සඬ්ඛාරෙ, පස්සතො පන යොනිසො.

1527.

පව්වයග්ගාහිනී පඤ්ඤා, නාමරූපප්පවත්තියා;
කඬ්ඛා තරන්ති තායාති, කඬ්ඛාවිතරණා මතා.

1528.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, පව්වයායත්තවුත්තීතො;
සඬ්ඛිපිත්වා කලාපෙන, සම්මසීයන්ති සඬ්ඛතා.

1529.

උප්පාදවයභාවොපි, ලක්ඛණත්තයසාධකො;
පව්වයාකාරමාරබ්භ, ලක්ඛීයති විසෙසතො.

1530.

තස්මා සම්මසනඤාණං, උදයබ්බයදස්සනං;
කඬ්ඛාවිතරණායං තු, සඬ්ඛග්ගති විසුද්ධියං.

1531.

තත්ථ සංක්ඛ්‍යාසවික්ඛෙපං, කුම්මග්ගං පරිවජ්ජතො;
මග්ගාමග්ගවිසුද්ධීති, ඤාණදස්සනමිරිතං.

1532.

තතො කථෙන්නී අක්ඛිට්ඨමුදයබ්බයදස්සනං;
ආදිං කත්වා පටිපදාඤාණදස්සනසුද්ධියං.

1533.

පව්වයපව්වයුප්පන්නෙ, යථාවත්ථුවචන්ථිතෙ;
පහාතුමිහමානානං, නිශ්ශානපටිපත්තිතො.

1534.

උපක්ඛ්‍යාසවිසුද්ධො හි, පුනඳෙවොදයබ්බයං;
අධිට්ඨන්තිවා භඩ්ගාදි-ඤාණෙහි පටිපජ්ජති.

1535.

තථා වාහිනවුප්පන්නෙ, හිජ්ජමානෙ විපස්සතො;
සංවෙගකඩ්ඪිතං ඤාණං, භඩ්ගාදිමනුකිට්ඨති.

1536.

තතො පුබ්බෙ පවත්තා හි, සංක්ඛ්‍යාසාපායසම්භවා;
පටිපත්තිවිසුද්ධීති, න සඬ්ඛග්ගති භාවනා.

1537.

සම්පාදෙන්නො පනිච්චෙතා, චතස්සොපි විසුද්ධියො;

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, භාවෙය්‍ය තිව්ධා කථං.

1538.

පච්චයපච්චයුප්පන්නා, ජාතානන්තරභෙදිනො;
අනිච්චා ච පහඬු ච, පලුප්පන්නි චචන්ති ච.

1539.

අද්ධුවා ච අසාරා ච, විභවා ච විනාසිනො;
සඬ්ඛතා විපරිණාම-ධම්මා ඉත්තරකාලිකා.

1540.

ධයධම්මා වයධම්මා, ලභුකාලප්පවත්තිනො;
තාවකාලිකධම්මා ච, පරිත්තට්ඨිතිකා තථා.

1541.

ඛණත්තයපරිච්ඡින්නා, පුබ්බාපරච්චිත්තකා;
පුරක්ඛතා නිරොධස්ස, සස්සතා න කුදාවනං.

1542.

ජායන්ති පරිභානාය, න තු ජායන්ති වුද්ධියා;
ජියාමානාව තිට්ඨන්ති, ජිණ්ණා භඬ්ගපරායණා.

1543.

අහුත්වායෙවුප්පජ්ජන්ති, න කුතොච්චි ආගතා;
හුත්වා අන්තරධායන්ති, න තු කත්ථවි සඤ්චිතා.

1544.

තං තං පච්චයසාමග්ගි-මත්තලාභාය නිස්සිකා;
නිරොධධම්මා ජායන්ති, ජාතා ඛාන්ති භවන්ති තෙ.

1545.

යථා නදී පබ්බතෙය්‍යා, යථා දීපසිඛා තථා;
සීසසීසං පවත්තන්තා, උප්පජ්ජන්ති වයන්ති ච.

1546.

ජාතා ජාතා නිරුජ්ඣන්ති, අඤ්ඤෙ අඤ්ඤෙ තු ජායරෙ;
අච්චි අනුසම්ඛන්ධා, න ජානන්ති විසෙසනො.

1547.

ඉති නානප්පකාරෙන, විපස්සන්තො විචක්ඛණො;
අනිච්චභාවනං ධීරො, පරිපාචෙති සාධුකං.

1548.

දුක්ඛා ව දුක්ඛවත්ථු ව, අභිණ්හපරිපිළිතා;
රොගා ගණ්ඨා ව සල්ලා ව, අසතො ව උපද්දවා.

1549.

භයොපසග්ගාසමුලා,
සාසවාදීනවිතිතා;
අලෙණාසරණානාණා,
වධකා මාරකාමිසා.

1550.

ජාතිධම්මා ජරාඛ්‍යාධි-
සොකොපායාසභාගිනො;
පරිදෙවසභාවා ව,
සංක්ලෙසා දුක්ඛභාගිනො.

1551.

ජෙගුවිජා පටිකුලා ව, ඛිභවිජා ව විරූපිනො;
අජඤ්ඤා වපලා භීතා, දුග්ගන්ධා බාලසෙවිතා.

1552.

සොකන්තරිකතානිච්චං, තණ්හාය කඨිසීතා භූසං;
කපණා දුග්ගතා දීනා, විපන්නා ව විසාතිනො.

1553.

අත්තලාභං ගවෙසන්ති, තංතංපච්චයනිස්සිතා;
දුක්ඛාධිට්ඨානමච්චන්තං, ජාතා පුන විභඤ්ඤරෙ.

1554.

අග්ගිකූපෙ නිමුග්ගාව, ක්ලෙසසන්තාපභාගිනො;
ඔවිද්ධා විය සත්තීහි, සඬ්ඛාරා නිච්චදුක්ඛිතා.

1555.

ජායමානා ව ජීය්‍යන්තා, මීය්‍යන්තා ව බණ්ණ බණ්ණ;
පසුකා විය නිච්චම්මා, භඤ්ඤන්ති සෙරිකාතුරා.

1556.

තිලානි තිලයන්තෙව, උච්ඡ්‍රයන්තෙව උච්ඡ්‍රයො;
උදයබ්බයාවස්සං තෙ, පිළයන්ති අභිණ්හසො.

1557.

මනොරමනවාකාරා, විපල්ලාසපරික්ඛතා;
ඉරියාපථසඤ්ජන්තා, නොපතිට්ඨන්ති දුක්ඛතො.

1558.

සඬ්ඛාරෙසු පනෙනෙසු, වෙදනාස්සාදරොධිනො;
සාව සන්දුලසම්බද්ධා, සම්මොහපරිවාරිතා.

1559.

“අදුං දුක්ඛමිදං දුක්ඛ”-මිති සංසාරවාරිනො;
දුක්ඛහෙතුමජානන්තා, සම්භමන්ති අවිද්දසු.

1560.

සුඛාකාරමපස්සන්තා, දුක්ඛභාරනිපිළිතා;
පත්ථෙන්නි දුක්ඛමෙවඤ්ඤං, බාලා බ්‍යසනභාගිනො.

1561.

චචන්තා උපපජ්ජන්තා, රුක්ඛසාඛංච මක්කටො;
දුක්ඛමෙකං විමුච්චන්ති, තතො ගණ්හන්ති වාපරං.

1562.

තෙ දීඝරත්තං සොචන්ති, තණ්හාසල්ලසමජ්ජිතා;
දිට්ඨිපාසසමුපෙතා, මානත්ථම්භානුසායිනො.

1563.

තමාකාරං පනිච්චෙවං, විපස්සන්තො විසාරදො;
දුක්ඛානුපස්සනං නාම, පරිපාවෙති භාවනං.

1564.

ධම්මට්ඨිතිනියාමා හි, ඛන්ධායතනධාතුයො;
අනත්තාසස්සතන්තා ච, ඊභාහොගවිචජ්ජිතා.

1565.

පයොජනමධිට්ඨාය, න තු බ්‍යාපාරයන්ති ච;
පච්චයපච්චයුජ්ජන්තා, ජනෙතුං වාථ ජායිතුං.

1566.

තථාපි හෙතුසාමග්ගි-සම්භවෙ සම්භවන්ති තෙ;
තඬ්ඛාවභාවිභාවෙන, අඤ්ඤමඤ්ඤපවත්තිතා.

1567.

අජායිතුං න සක්කොන්ති, සති පච්චයසම්භවෙ;

පව්වයානමලාභෙ තු, න ජායන්ති කුදාවනං.

1568.

න කිඤ්චෙන්ථ අපෙක්ඛිත්වා, සමග්ගා භොන්ති පව්වයා;
න ජනෙනුං න සක්කොන්ති, සමග්ගා ච කුදාවනං.

1569.

යථාපව්වයලාභෙන, පවත්තන්ති යථා තථා;
රක්ඛිතා වා විධාතා වා, නත්ථි අස්සාමිකා තථා.

1570.

“අභං මම”න්ති ගණ්හන්තා, පරිණාමෙන්ති අඤ්ඤථා;
විස්සසන්තා භරන්තෙනෙ, පරාභූතා පලමිහිනො.

1571.

රිත්තා තුව්ඡා ච සුඤ්ඤා ච, විචිත්තා සාරවජ්ජිතා;
සලක්ඛණපරිච්ඡින්නා, ධම්මා නත්ථෙත්ථ පුග්ගලො.

1572.

ජායමානා ච ජියාන්තා, මියාමානා ච සඬ්ඛතා;
විවසා පරිවත්තන්ති, වසො තෙසං න කත්ථවි.

1573.

න තෙසු කස්සවිස්සෙරං, න තෙසඤ්චත්ථි කත්ථවි;
න චත්තනීති සඬ්ඛාරා, ආධිපච්චවිච්ඡිතා.

1574.

කදලීපත්තවට්ඨිව, අඤ්ඤමඤ්ඤපතිට්ඨිතා;
සහජාතග්ගනීභූතා, නොපට්ඨන්ති අනත්තතො.

1575.

අරූපනිස්සිතං රූපං, අරූපං රූපනිස්සිතං;
පව්වන්ධපීඨසප්පිව, අඤ්ඤමඤ්ඤචචත්ථිතං.

1576.

යන්තසුත්තෙන යන්තංව, කායයන්තං පවත්තති;
නාමාවකඬ්ඨිතං තත්ථ, නත්ථි අත්තා සයංවසී.

1577.

චෙතොවිජ්ජාරනිජ්ජින්නා, වායොධාතුසමුට්ඨිතා;
ඉරියාපථවිඤ්ඤත්තිවිකාරා පාලකා මතා.

1578.

ඔව්ද්ධවෙදනාසල්ලවිකාරපරිණාමනො;
බාලානං විත්තනිජ්ජන්නා, අත්තාති පරිකප්පනා.

1579.

සුද්ධසඬ්ඛාරපුඤ්ජොපායං, නොත්ථ සත්තොපලබ්භති;
තං තං පච්චයමාගම්ම, දුක්ඛක්ඛන්ධොව ජායති.

1580.

ඵවමාදිජ්ජකාරෙහි, විපස්සන්තො අනත්තනො;
අනත්තභාවනං නාම, භාවෙතීති පවුච්චති.

1581.

භාවෙන්තො නිව්ධම්පෙතං, නිජ්ඣායති තිලක්ඛණං;
නිමිත්තඤ්ච පචත්තඤ්ච, සමාරබ්භ යථාක්කමං.

1582.

අත්තලාභනිමිත්තඤ්ච, තංතංපච්චයනිස්සිතා;
තබ්භාවභාවිභාවෙන, ලක්ඛියන්ති නිමිත්තනො.

1583.

ජායමානා ච ජියාන්තා, මියාමානා ච සඬ්ඛතා;
තං තං භාවමතික්කම්ම, පචත්තන්ති ඛණෙ ඛණෙ.

1584.

හෙතුනිස්සයනාකාරො, නිමිත්තන්ති තතො මනො;
පචත්තං චත්තනාකාරො, ඛණසන්තතිඅද්ධනො.

1585.

අපුබ්බාභිනවුජ්ජත්ති, උජ්ජාදොති පකාසිතො;
පුබ්බාපරියසන්ධානං, පටිසන්ධිති භාසිතා.

1586.

ආයුහන්තීති වුච්චන්ති, තදත්ථං පන වාවටා;
ඉච්චාදිපරියායෙහි, බන්ධාකාරාපි සඬ්ඛතා.

1587.

නිමිත්තෙ ච පචත්තෙ ච, චත්ථුතො යන්ති සඬ්ගහං;
තං ද්වයාකාරමාරබ්භ, පතිට්ඨාති තිලක්ඛණං.

1588.

පව්වයාධීනධම්මානං, උප්පාදවයලක්ඛිතා;
අනිච්චතානිමිත්තට්ඨා, පවත්තෙසු න පාකටා.

1589.

පුබ්බාපරච්චිත්තානමසමත්ථානමත්තනි;
සන්නිස්සයෙන නිප්ඵන්නො, භාවදුබ්බලාසාධකො.

1590.

හෙතුසඬ්ඛාතභාවො හි, සඬ්ඛාරානමනිච්චතා;
පවත්තමානා දස්සෙති, තං සභාවං පනත්තනො.

1591.

නිච්චා ධූවා චෙ සඬ්ඛාරා, කස්මා පෙක්ඛන්ති පව්වයෙ;
අහුත්වා යදි නිස්සාය, ජාතා කා තත්ථ නිච්චතා;

1592.

අත්තලාභං ලභිත්වාන, හෙතුසාමග්ගිලාභතො;
යාපෙස්සන්ති තමඤ්ඤත්‍ර, කථං නාමත්තදුබ්බලා.

1593.

පව්වයෙ අනපෙක්ඛිත්වා, යදි නත්ථි සමත්ථතා;
අත්තලාභුපලාභාය, කිං සමත්ථානුපාලනෙ;

1594.

ජනකා පව්වයානඤ්ඤි, තදායුහනතො පරං;
පරිහාරිතුමාරද්ධා, ජියා ඛිත්තසරො යථා.

1595.

අච්චිච වට්ටිනික්ඛන්තා, මෙසමුත්තාව විජ්ජතා;
පව්වයුද්ධට්ඨස්සට්ඨා, ධම්මා භඬ්ගපරායණා.

1596.

තස්මා නිමිත්තමාකාරං, පස්සන්තො ස විපස්සකො;
“විනස්සන්ති අවස්ස”න්ති, සද්දහන්තො විමුච්චති.

1597.

අනිච්චතො තථා භෙවං, විපස්සන්තස්ස යොගිතො;
සද්ධාවිමොක්ඛ ඛාහුලාං, භවතීති පකාසිතං.

1598.

ඉති සඬ්ඛාරධම්මෙසු, නිමිත්තාකාරනිව්ඡිතං;

අනිච්චලක්ඛණං ධීරො, නිජ්ඣායති නියාමනො.

1599.

බාධකත්තභයාකාරා, පවත්තෙ දුක්ඛිතා විය;
පවත්තමානා පිළෙන්නි, සඬ්ඛාරා ච භයාවහා.

1600.

උප්පාදාහිනවාකාරං, අතික්කම්ම තතො පරං;
ජරාජව්චරිතා භුත්වා, භඤ්ජමානා කථං සුඛා.

1601.

තස්මා පවත්තමාකාරං, නිජ්ඣායන්තො නිරන්තරං;
සඬ්ඛාරෙ දුක්ඛතො දිස්වා, හිත්වාන පණ්ඩිතං තහිං.

1602.

තදායුහනනිස්සඬ්ඛො, පස්සද්ධදරථො සුඛි;
සමාධිබහුලො යොගී, වූපසන්තොති වූච්චති.

1603.

බ්‍යාපාරවසිතාකාරං, සඬ්ඛාරානං විපස්සනො;
නිමිත්තෙ ච පවත්තෙ ච, උපට්ඨාති අනත්තතො.

1604.

අනත්තාධීනනිජ්ජන්තා, වසාතීතප්පවත්තිනො;
භාවදුබ්බලානිස්සාරා, කථමත්තා භවිස්සරෙ.

1605.

තමෙවං පටිවිජ්ඣන්තො, මඤ්ඤානත්තලක්ඛණං;
විපස්සනාරසස්සාදී, සංවෙගබහුලො භවෙ.

1606.

ඉච්චාභව්ච පවත්තානං, ලක්ඛණානං සභාවතො;
චචත්ථීතො තත්ථ තත්ථ, තංතංලක්ඛණනිච්ඡයො.

1607.

තථාපිපාකට්ඨානෙ, හෙතුභූතෙ ච යොනිසො;
චචත්ථපෙති සඬ්ඛාය, ලක්ඛණානි විචක්ඛණො.

1608.

උප්පාදවයභාවෙන, දිස්සමානා හි සඬ්ඛතා;
පුබ්බාපරවිචෙකෙන, දස්සෙන්නි තදනිච්චතං.

1609.

තථා ච විපරිණාමං, විපස්සන්තො විසාරදො;
නිමිත්තඵලනිප්පන්නං, තමත්ථමධිමුච්චති.

1610.

දුක්ඛජ්ජවත්තිහෙතුත්තා, නිමිත්තමපි පණ්ඩිතො;
භයාවහනියාමෙන, බාධකන්තෙව පස්සති.

1611.

තථා හි පච්චයාරභි, සඬ්ඛාරා නිස්සයන්ති චෙ;
තතොවස්සං භවිස්සන්ති, මහඛ්භයසමොභිතා.

1612.

නිරොධධම්මා ජායන්ති, සල්ලවිද්ධාව දුක්ඛිතා;
ජරාතුරා විපජ්ජන්තා, භිජ්ජන්තාව විසාතිනො.

1613.

තෙනෙවානිච්චතො දිට්ඨා, දුක්ඛභාවෙන බායරෙ;
සඬ්ඛතත්තා සභාවො හි, දුක්ඛාය පරිවත්තති.

1614.

අනිච්චා පුන සඬ්ඛාරා, දුක්ඛාති ච වචන්ථිතා;
අනත්තත්තනියාමෙන, නිදස්සෙන්ති සලක්ඛණං.

1615.

කථං අත්තපරාධිනා, පච්චයුජ්ජන්තභඩ්දුරා;
විපත්තිනියතා වාථ, බාධමානා භයාවහා.

1616.

ආභව්වාකාරහෙදෙන, තිව්ධා හි විපස්සනා;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, අයමෙත්ථ විනිවිජ්ජයො.

1617.

තිධාභුතා පනිච්චෙතා, පභානාකාරහෙදිතා;
මහාවිපස්සනා නාම, අට්ඨාරසව්ධා කථං.

1618.

හෙතුසාමග්ගිනිප්පන්නමනිච්චන්ති තිලක්ඛණං;
අනිච්චතං විපස්සන්තො, නිව්චසඤ්ඤං විමුඤ්චති.

1619.

අනිච්චතායාධිට්ඨානනිමිත්තං පන පස්සතො;
අනිමිත්තෙ විමුච්චන්ති, අනිමිත්තානුපස්සනා.

1620.

නිරුජ්ඣමානධම්මානං, බ්‍යන්තිභාවං විපස්සතො;
සමුදයං පජහන්ති, නිරොධානුපස්සනා.

1621.

සිලීලා ජාතු නිස්සාරා, දුබ්බලා ලහුසාතිනො;
බයධම්මාති සඬබ්‍යාස, සනසඤ්ඤං විමුඤ්චති.

1622.

අත්තලාභමතික්කම්ම, වයන්තිති විචිත්තයං;
ජහතායුහනං තත්ථ, පුත්තෙ සුතිපජා විය.

1623.

අනවත්තිතභාවානං, අඤ්ඤථත්තං විපස්සතො;
විකාරපරිණාමෙසු, ධුවසඤ්ඤා විරජ්ජති.

1624.

ආලම්බඤ්ච තදාලම්බ-ඤාණහඬගඤ්ච භාවයං;
සාරාදානාභිනිවෙසං, අධිපඤ්ඤාය මුච්චති.

1625.

ඉච්චානිච්චානිමිත්තා ව, නිරොධා ව බයා වයා;
විපරිණාමාධිසඤ්ඤා, ධම්මානුපස්සනාති ව.

1626.

සත්තානුපස්සනාහෙදමනිච්චාකාරදස්සනං;
නිච්චසඤ්ඤාදිහඬගාය, පරිදීපෙන්ති පණ්ඩිතා.

1627.

තං තමාකාරමාරබ්භ, තථා බාහුලාවුත්තිනො;
තංලක්ඛණානුගතා ව, හෙදා තස්සෙව සත්තධා.

1628.

සුබසඤ්ඤං නිස්සජ්ජන්ති, වුත්තා දුක්ඛානුපස්සනා;
නිබ්බින්නා නිබ්බිදාඤාණං, විරාගා රාගවජ්ජිතා.

1629.

ජාතාප්පණිහිතා නාම, මුඤ්චන්ති පණ්ඩිතං තථා;

නිරාලයාහිනිවෙසා, ආදිනවානුපස්සනා.

1630.

පඤ්චානුපස්සනාහෙදං, තදිදං දුක්ඛදස්සනං;
සුඛසඤ්ඤාදිහඬිගාය, පචත්තන්ති පකාසිතං.

1631.

අනත්තතො විපස්සන්තො, අත්තසඤ්ඤා විමුච්චති;
ජහත්තතාහිනිවෙසං, ක්කායන්තො පුන සුඤ්ඤතො.

1632.

ද්වයානුපස්සනාහෙදමනත්තකාරදස්සනං;
අත්තසඤ්ඤාහිනිවෙසං, විමොක්ඛාය විභාවිතුං.

1633.

පට්තිස්සග්ගතො දිස්වා, සඬ්ඛාරෙසු තිලක්ඛණං;
ජහන්තො සඬ්ඛතාදානං, පක්ඛන්දති අසඬ්ඛතෙ.

1634.

යථාභූතෙන ඤාණෙන, විපස්සන්තො විමුච්චති;
සම්මොහාහිනිවෙසම්භා, අවිපල්ලත්ථදස්සනො.

1635.

මොහතාහොගවිමුත්තා, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා;
ජහන්තප්පටිසඬ්ඛං තු, පටිසඬ්ඛාය ලක්ඛණං.

1636.

දිට්ඨිසඬ්ඛාතදොසත්තා, විභාවෙන්තො විවට්ටතො;
සංයොගාහිනිවෙසම්භා, පටිලීනො විමුච්චති.

1637.

මුච්චිතුකම්මාතාඤාණං, පට්තිස්සග්ගසම්මතං;
යථා භූතං තථා ඤාණං, පච්චයාකාරනිස්සිතං.

1638.

සඬ්ඛාරූපෙක්ඛාඤාණං තු, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා;
වුට්ඨානගාමිනී නාම, විවට්ටන්ති පවුච්චති.

1639.

චතස්සොපි පනිව්චෙනා, ආදානාදිප්පහඤ්ඡිතා;
ලක්ඛණත්තයමාහව්ච, පචත්තන්ති යථා තථා.

1640.

නිමිත්තමාරබ්භ තථා පචත්තං,
තිලක්ඛණං ඤායති යාය යොගී;
තමිත්ථමට්ඨාරසහෙදභින්නං,
විපස්සනාභාවනමාහු ධීරා.

1641.

විපස්සනානායමිමමුත්තමං සුභං,
නිදස්සිතං ජීනවචනානුසාරතො;
විභාවයං මනසි භිතාවහං පරං,
නිරාමයං පදමනුපාපුණිස්සති.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ විපස්සනාවිභාගො නාම

එකාදසමො පරිච්ඡේදො.

12. ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො

දසාවත්ථාවිභාගො

1642.

ඉච්චට්ඨාරසධා භින්නා, පටිපක්ඛජ්ජහානතො;
ලක්ඛණාකාරහෙදෙන, තිව්ධාපි ච භාවනා.

1643.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
භඩ්ගෙ ඤාණං භයෙ ඤාණං, ඤාණමාදීනවෙපි ච.

1644.

තථෙච නිබ්බිදාඤාණං, ඤාණං මුච්චිතුකමාසතා;
පටිසඬ්ඛා ච සඬ්ඛාරු-පෙක්ඛාඤාණානුලොමකං.

1645.

ඉච්චාවත්ථාපහෙදෙන, දසධාපි විභාවිතා;
සභාගත්ථවිසෙසෙන, තිධා සඬ්ගභිතා පුත.

1646.

යථාභූතං නාම ඤාණත්තයං සම්මසනාදිකං;
භයාදිඤාණං තිව්ධං, නිබ්බිදාති පවුච්චති.

1647.

තථා මුච්චිතුකාමාදි, විරාගොච චතුබ්බිධං;
ලක්ඛණත්තයනිජ්ඣානවසෙන පුන වුට්ඨිතා.

1648.

සුඤ්ඤතඤ්චානිමිත්තඤ්ච, තථාජ්ජණිනන්ති ච;
සාධෙති මග්ගසඬ්ඛාතං, විමොක්ඛත්තයමුත්තමං.

1649.

ඉති භාවෙතුකාමස්ස, විභාවෙති යථාක්කමං;
දසාවත්ථාවිභාගෙන, සමාදාය යථා කථං.

1650.

විසුද්ධො පයමං තාව, සාධු සීලවිසුද්ධියා;
උපචාරජ්ජනායඤ්ච, යත්වා චිත්තවිසුද්ධියං.

1651.

සජ්ජච්චයං පරිග්ගස්භ, නාමරූපං සභාවතො;
දිට්ඨිකඬ්ඛාවිතරණං, පත්වා සුද්ධිං තතො පරං.

1652.

අතීතානාගතෙ ඛන්ධෙ, පච්චුජ්ජන්තෙ ච සාසවෙ;
කලාපතො සම්මසිත්වා, සම්මසෙය්‍ය තිලක්ඛණං.

1653.

ආදානනික්ඛෙපනතො,
වයොචුද්ධත්ථගාමීතො;
ආහාරතොපි උතුතො,
කම්මතො වාපි චිත්තතො.

1654.

ධම්මතාරූපතො වාපි, රූපසත්තකතො නයෙ;
කලාපතො යමකතො, ඛණිකා පටිපාටිතො.

1655.

දිට්ඨිමුග්ග්ඝාටයන්තො ච, මානමුග්ග්ඝාටයං තථා;
නිකන්තිපරියාදාතො, නාමසත්තකතො නයෙ.

1656.

නිච්චා වෙ න නිරුජ්ඣෙය්‍යං, න ඛාධෙය්‍යං සුඛා යදි;
වසෙ වත්තෙය්‍යුමත්තා වෙ, තදභාවා න තාදිසා.

1657.

සම්භවන්ති හි සඬ්ඛාරා, සති පච්චයසම්භවෙ;
තතො පච්චයනිජ්චන්තා, අවස්සං හෙදගාමිනො.

1658.

තදනිච්චා ඛයට්ඨෙන, දුක්ඛා නාම භයට්ඨනො;
අනත්තාසාරකට්ඨෙන, සඬ්ඛාරාති විභාවයං.

1659.

කාලෙන සම්මසෙ රූපං, නාමං කාලෙන සම්මසෙ;
අජ්ඣත්තඤ්ච බ්හිද්ධා ච, සමාසඛ්‍යාසතො තතො.

1660.

යථොපට්ඨිතහෙදෙන, සම්මසන්තො සමුහතො;
කලාපතො සම්මසනමිති භාවෙති පණ්ඩිතො.

1661.

තස්සෙවං සම්මසන්තස්ස, කම්මඤ්ඤං හොති මානසං;
සුපට්ඨන්ති ච සඬ්ඛාරා, වොදායති ච භාවනා.

1662.

තතො පරං විපස්සන්තො, පරිග්ගණ්හාති පණ්ඩිතො;
පච්චුප්පන්තසභාවානං, ඛන්ධානමුදයබ්බයං.

1663.

තණ්හාසම්මොහකම්මෙහි,
ඛන්ධපඤ්චකසභාවො;
රූපමාහාරතො හොති,
එස්සතො වෙදනාදයො.

1664.

විඤ්ඤාණං නාමරූපමිහා, සම්භොතීති ච පස්සතො;
තස්ස පච්චයතො හොති, ඛන්ධෙසුදයදස්සනං.

1665.

තණ්හාදීනං නිරොධා ච,
නිරොධො හොති පස්සතො;
තථා විසතිධා හොති,
තත්ථෙව වයදස්සනං.

1666.

නිබ්බන්තිවිපරිණාමලක්ඛණං පන පස්සතො;
බණතො දසධා නෙසමුදයබ්බයදස්සනං.

1667.

ඉත්ථං පඤ්ඤාසධා හෙදො,
බන්ධානමුදයබ්බයො;
ආයතනාදිහෙදොපි,
යොජෙනබ්බො යථාරහං.

1668.

තදෙවමනුපස්සන්තො, බන්ධායතනධාතුයො;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, භාවෙති බහුධා බුධො.

1669.

භාවනාපසුතස්සෙවං, පස්සතො බොධිපක්ඛියා;
පාතුභුතා පවත්තන්ති, විසෙසෙන විසාරදා.

1670.

සලක්ඛණපරිච්ඡින්නො, තිලක්ඛණවචන්ථිනො;
ජන්දො සාසවසඬ්ඛාරො, සාරදං පරියෙසති.

1671.

තත්ථ පුබ්බඬ්ඛගමං හුත්වා, සංපක්ඛන්දති මානසං;
සඬ්ඛජ්ජොහිතිරොපෙති, ආහරන්තො පුනස්පුනං.

1672.

යථාවත්ථුසභාවෙන, තතො සද්ධාධිමුච්චති;
සති සුපට්ඨිතා හොති, පරිග්ගය්හ සභාවතො.

1673.

පඤ්ඤා සම්පට්ඨිජ්ඣන්ති, සමාහව්ව විපස්සති;
පග්ගහෙත්වාන වායාමො, පටිපාදෙති භාවනං.

1674.

තතො ජිතිමතො හොති, නිජ්ජාදිතමනොරථො;
පාමොජ්ජබහුලො හුත්වා, පස්සද්ධදරථො පන.

1675.

වික්ඛෙපුද්ධව්වනින්තිණ්ණො, සමාධියති නිච්චලො;
උපෙක්ඛා භාවනාවීථිං, අධිට්ඨාති තතො පරං.

1676.

ආරුළුහයෝග්ගාවරියෝ, ආජානීයරථෝ විය;
වාතාභාවෙ පදීපොව, පසන්තෙකමුඛට්ඨිකා.

1677.

සුබ්බමා නිපුණාකාරා, බුරධාරාගතා විය;
ගණ්හන්ති භාවනාගබ්භං, පවඨ්ඨති විපස්සනා.

1678.

සම්පත්තපට්ඨෙධස්ස,
තස්සෙවං තං විපස්සතො;
ජායතෙකො උපක්ලෙසො,
දසොපක්ලෙසවත්ථුකා.

1679.

ඕභාසො පීති පස්සද්ධි, අධිමොක්ඛො ච පග්ගහො;
සුඛං ඤාණමුපට්ඨානමුපෙක්ඛා ච නිකන්ති ච.

1680.

ජාතෙස්වෙනෙසු යං කිඤ්චි, උළාරං ජාතවිම්භයො;
දිස්වා විපස්සනාමග්ගා, වොක්කමිත්වා තතො පරං.

1681.

තමහංකාරවික්ඛිත්තො, අස්සාදෙන්තො මමායති;
භොතාධිමානිකො වාථ, මඤ්ඤන්තො තමනුත්තරං.

1682.

සීයා වෙවමුපක්ච්චියා, පතිතා වාථ භාවනා;
තත්ථෙවං පටිසඬ්ඛාය, පටිවිජ්ඣති පණ්ඩිතො.

1683.

න තණ්හාදිට්ඨිමානෙහි, පරියොගාහහෙතුතො;
ලක්ඛණාලම්භණත්තා ච, ලොකියායං විපස්සනා.

1684.

දිට්ඨිමානනිකන්ති ච, කුමමග්ගා පරිපන්ථකා;
මග්ගො විසුද්ධියා නාම, විසුද්ධා ච විපස්සනා.

1685.

සාරථීව රථං හන්තමිති සඬ්ඛාය සාධුකං;
පට්ටියමග්ගං වික්ඛිත්තං, සම්පාදෙති යථා පුරෙ.

1686.

ඉන්ථං මග්ගෙ අමග්ගෙ ව, යාථාවපට්ඨෙධකං;
මග්ගාමග්ගවිසුද්ධිති, ඤාණදස්සනමිරිතං.

1687.

වෙනොපවත්තනාකාරමිති සල්ලක්ඛයං බුධො;
සාධුකං පටිච්ඡික්ඛන්තො, සුබ්බමං නිපුණං තතො.

1688.

පරිපන්ථෙ විමොචෙන්වා, බොධෙන්වා බොධිපක්ඛියෙ;
භාවනං පටිපාදෙන්තො, පුනදෙවොදයබ්බයං.

1689.

සමධිට්ඨාය මෙධාවි, විපස්සති තිලක්ඛණං;
උදයබ්බයඤාණන්ති, තමීරෙන්ති තතො පරං.

1690.

සඬ්ඛාරානං විභූතත්තා, සාකාරානං විසෙසතො;
තිලක්ඛණානං දිට්ඨත්තා, සඬ්ඛාරෙසු සභාවතො.

1691.

පරිපන්ථා විමුක්තස්ස, මග්ගාමග්ගවිසුද්ධියා;
යථාවිථිප්පවත්තස්ස, පටිපත්තිවිසුද්ධියා.

1692.

ඉන්ද්‍රියානං සුතික්ඛත්තා, පරිපක්කා විපස්සනා;
උදයම්භා විමුච්චිත්වා, භඩ්දෙ යාති යථා කථං.

1693.

උප්පාදො පච්චයායන්තො, ධම්මානමිති නිච්ඡිනෙ;
නිරොධානුගතා ජාති, සිද්ධාවස්සං නියාමතො.

1694.

තතොදයාව පට්ඨාය, අත්ථාය සුරියො විය;
විනාසාය පවත්තන්තා, වයන්තෙවාති පෙක්ඛති.

1695.

උදයානොගමොභාය, වයන්තිව්චෙව සබ්බථා;
හෙදස්සභාවමාරබ්භ, ධම්මෙසු සති තිට්ඨති.

1696.

අනිතා ව නිරුද්ධාව, නිරුජ්ඣස්සන්තිනාගතා;
නිරුජ්ඣන්තෙව චත්තන්තා, ඉච්චෙවමනුපස්සතො.

1697.

නිජ්ඣරොව ගිරග්ගමිහි, වාරිවොණතපොක්ඛරෙ;
පදීපො විය ඥායන්තො, ආරග්ගෙරිව සාසපො.

1698.

ආතපෙ විය උස්සාවො, පරිස්සාවෙ ජලං විය;
මද්දිතං චේණපිණ්ඩංව, ලොණපිණ්ඩමිවොදකෙ.

1699.

උදකෙ දණ්ඩරාජීව, විජ්ජුතාව වලාහකෙ;
ජලං තත්තකපාලෙව, සලිලෙ විය බුබ්බුලං.

1700.

වාතබ්භාහතතුලංව, තීරං පත්තාව විවියො;
එලං ඛන්ධනමුත්තංව, තිණානීව හුතාවහෙ.

1701.

ජායන්තාපි ව ජියාන්තා, මියාන්තා ව නිරන්තරං;
නිරොධායාහිධාවන්තා, හඬගාහිමුඛපාතිනො.

1702.

විගච්ඡන්තාව දිස්සන්ති, බියන්තන්තරධායිනො;
විද්ධංසයන්තා සඬ්ඛාරා, පතන්තා ව විනාසිනො.

1703.

හඬගඤ්ඤාණං තමක්ඛාතං, යෙන ඤාණෙන පස්සතො;
අනිච්චන්තානුධාවන්ති, තිව්ධාපි විපස්සනා.

1704.

උදයබ්බයහඬගෙසු, පාකටා හි අනිච්චතා;
හයාදීනවනිබ්බෙදෙ, දුක්ඛතානත්තතා තතො.

1705.

ඉත්ථං හඬගමධිට්ඨාය, පස්සන්තස්ස තිලක්ඛණං;
සඬ්ඛාරා සහයා හුත්වා, සමුපට්ඨන්ති යොගිනො.

1706.

වාළමිගානුබද්ධාව, නිම්මුජ්ජන්තා වියණ්ණවෙ;

අමනුස්සගතිතාව, පරික්ඛිත්තාව වෙරිහි.

1707.

කණ්භසප්පසමාලිල්හා, චණ්ඩහත්ථිසමුට්ඨිතා;
පපාතාවාටපක්ඛන්තා, පතන්තාව හුතාවහෙ.

1708.

වජ්ඣප්පත්තා මහාවොරා, ඡිජ්ජන්තා විය සීසතො;
සුලමාරොපියන්තාව, පබ්බතෙතොත්ථං විය.

1709.

ජාතිසඬ්ඛටපක්ඛන්තා, ජරාඛ්‍යාධිනිපිළිතා;
මරණාසනිසම්මද්දා, මහාඛ්‍යසනභාගිතො.

1710.

මච්චුනබ්භාහතා නිච්චං, දුක්ඛහාරසමොත්ථං;
සොකොපායාසනිස්සන්දා, පරිදෙවපරායණා.

1711.

තණ්හාදිට්ඨිමමත්තෙන, සත්තා එත්ථාධිමුච්ඡිතා;
බද්ධා භයෙන බද්ධාව, මුත්තාව භයමුත්තකා.

1712.

ඉති සඬ්ඛාරධම්මෙසු, භයුප්පත්තිමුදික්ඛතො;
භයඤ්ඤාණන්ති භාසන්ති, භයමුත්තා මහෙසයො.

1713.

සභයා පුන සඬ්ඛාරා, සන්දිස්සන්ති සමන්තතො;
අභිතාවහිතානිච්චමාදීනවං නිරන්තරං.

1714.

ගුථකුපංව කුථිතං, භස්මච්ඡන්තොව පාවකො;
සරක්ඛසංව සලිලං, සවිසං විය භොජනං.

1715.

වනං වාළුමිගාකිණ්ණං, මග්ගො වොරමහබ්භයො;
භිජ්ජමානා මහානාවා, ඵලන්තා අසනී යථා.

1716.

ආවුධාකුලසන්නද්ධා, යුද්ධභූමිපතිට්ඨිතා;
සඬ්ගතාව මහාසෙනා, සොරානත්ථනියාමිතා.

1717.

රථං වක්කසමාරුළ්භං, වුය්භන්තං වළවාමුඛං;
කප්පුටියානමහාරම්භං, කප්පො පත්තන්තරො යථා.

1718.

තථා ලොකා තයොපෙන,
මහොපද්දවසඬිකුලා;
ඛය්භන්තෙකාදසග්ගීහි,
පරිජ්චන්දපරායණා.

1719.

මහාරඤ්ඤමිවාදිත්තං, භවයොනිගතිට්ඨිති-
සත්තාවාසා සමීභූතා, ජලිතඬිගාරකාසුකා.

1720.

ආසිවිසා මහාභූතා, වධකා ඛන්ධපඤ්චකා;
වක්ඛාදයො සුඤ්ඤා ගාමා, ගොවරා ගාමසාතකා.

1721.

ඉච්චානායසමාකිණ්ණං, භවසාගරමණ්ඩලං;
ලෙණං තාණං පතිට්ඨා වා, සරණං වා න විජ්ජති.

1722.

එත්ථාහිරොධිනො බාලා, වඬිකසස්තාව මීනකා;
මහාසකටුපබ්බුළුභා, මහබ්භයපතිට්ඨිතා.

1723.

ජායමානාව ජියාන්තා, නානාබ්‍යසනපිළිතා;
විපත්තාවට්ටපතිතා, මරණාඛද්ධනිව්ජයා.

1724.

මොහන්ධකාරපිහිතා, චතුරොසසමොත්ථවා;
චිතුන්තා දුක්ඛසල්ලෙන, විභඤ්ඤන්ති විසාතිනො.

1725.

ඉත්ථඤ්ච විසපුජ්ඣංව, නානානත්ථඵලාවහං;
දුක්ඛානුඛන්ධසම්බාධං, ආබාධංව සමුට්ඨිතං.

1726.

ආසිවිසංව කුපිතං, ඝොරං භයනිඛන්ධනං;
අසිසුනංව සාරම්භං, දුක්ඛායුහනකං පදං.

1727.

සවිදාහපරිප්ඵන්දපක්කඛන්ධමිවොදකං;
උප්පාදඤ්ච පවත්තඤ්ච, නිමිත්තායුහනං තථා.

1728.

පටිසන්ධිඤ්ච පස්සන්තං, ඤාණමාදීනවං මතං;
තෙභුමකෙසු තෙනායමවුද්ධිං පටිවිජ්ඣති.

1729.

භයගෙරවපක්ඛන්තෙ, ඛන්වාදීනවපච්චයෙ;
සඬ්ඛාරෙ සමවෙක්ඛන්තො, නිබ්බින්නද්ධි නිරාලයො.

1730.

විසං ජීවිතුකාමොව, වෙරිකෙ විය භිරුකො;
සුපණ්ණං නාගරාජාව, චොරං විය මහද්ධනො.

1731.

දුක්ඛානුසයසම්ඛාමෙ, ඛාධමානෙ විභාවයං;
සංවෙජෙති නිරානන්දෙ, පරිපන්ථහයාකුලෙ.

1732.

සුද්ධො මුත්තකරිසංව, සුභිතො වමිතං විය;
සුවිලිත්තොව දුග්ගන්ධං, සුන්භාතො අඬ්ගණං විය.

1733.

රාගදොසපරික්ඛිට්ඨෙ, චතුරාසවපුත්තිකෙ;
භීතලොකාමිසාසාරෙ, සංක්ඛලෙසවිසදුසිතෙ.

1734.

සඬ්ඛාරෙපි ජිගුච්ඡන්තො, නාහිනන්ද්ධි පණ්ඩිතො;
තස්සෙතං නන්දිනිස්සට්ඨං, නිබ්බිදාඤාණමබ්බුචුං.

1735.

සහයාදීනවෙ දිස්වා, සඬ්ඛාරෙ පුන පණ්ඩිතො;
නිබ්බින්නන්තො තතො තෙහි, පරිමුච්චිතුමිච්ඡති.

1736.

මීනාව කුමිනෙ ඛද්ධා, පඤ්ජරෙ විය පක්ඛිතො;
වොරො වාරකඛද්ධොව, පෙළායන්තොව පන්නගො.

1737.

පඩිකෙ සන්නො මහානාගො, චන්දො රාහුමුඛං ගතො;
මීගො යථා පාසගතො, තථා සංසාරචාරකෙ.

1738.

අවිජ්ජාපරියොනද්ධෙ, ඛන්ධපඤ්චකසන්ථරෙ;
දිට්ඨිජාලපටිච්ඡන්තෙ, විපල්ලාසපරික්ඛිතෙ.

1739.

පඤ්චනිවරණාබ්ධෙ, මානත්ථම්හසමුස්සයෙ;
ඉච්ඡාපපාතගම්භීරෙ, විපත්තිවිනිපාතනෙ.

1740.

ජරාඛ්‍යාධිසමුප්පාදෙ, ධුමකෙතුපපත්තිකෙ;
කොඬුපනාහදහනෙ, සොකොපායාසධුපිතෙ.

1741.

මදස්පමාදාවරොධෙ, හවතණ්භාවකඨ්ඨනෙ;
විජ්ජයොගසමුත්තාසෙ, නිව්වාපායහයාකුලෙ.

1742.

ජාලම්බාහිහතෙ නිව්චං, එස්සද්වාරාධිකුට්ටනෙ;
සඤ්චෙතනාකාරණිකෙ, වෙදනාකම්මකාරණෙ.

1743.

අනත්ථාලාපනිග්ගොසෙ, ක්ලෙසරක්ඛසලාලිතෙ;
මරණාරම්හනිට්ඨානෙ, බද්ධො මුත්තිං ගවෙසති.

1744.

අග්ගිං විය ච සම්චුට්ඨි-මසුචිං ගහිතං විය;
පෙතං බාදිතුකාමංච, වික්කන්තෙන්තම්චාවුධං.

1745.

මහාඛ්‍යාසනුපස්සට්ඨෙ, සඨිබ්බොරෙ මොත්තුමිච්ඡතො;
මුච්චිතුකම්‍යතාඤ්ඤාණමුප්පන්නන්ති පවුච්චති.

1746.

දුජ්ජහෙ පලිබ්ඡ්ඤාන්තෙ, ගන්ථානුසයසඨිගමෙ;
තණ්හුපාදානගහණෙ, නන්දිරාගානුබන්ධනෙ.

1747.

දිට්ඨිමානමදත්ථද්ධෙ, ලොහපාසනිරන්තරෙ;

සංයොජනමහාදුග්ගෙ, චිරකාලජපපඤ්චිතෙ.

1748.

සඬ්ඛාරෙ මුඤ්චතච්චන්තං, ආවිජ්ඣිත්වාච පන්තගං;
ලක්ඛණානුපනිජ්ඣාය, සුබ්බමං පන යොනිසො.

1749.

මජ්ඣන්තගහණො තස්මා, නිරපෙක්ඛවිමුත්තියා;
චග්ගුලීවාඵලං රුක්ඛං, විමංසති විසෙසතො.

1750.

විහතං විය කප්පාසං, විහනන්තො පුනප්පුනං;
ගන්ධං විය ච පිසෙන්නො, පිසිතංයෙව සාධුකං.

1751.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, සතිමා සුසමාහිතො;
ආහච්ච පටිවිජ්ඣන්තො, ලක්ඛණාති විපස්සති.

1752.

විපස්සන්තස්ස තස්සෙවං, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා-
ඤාණමිච්චාහු නිපුණං, විචින්නං විසාරදා.

1753.

ඉති සම්මා විපස්සන්තො, සව්ඡිකත්වා තිලක්ඛණං;
යථාභූතසභාවෙන, තත්ථෙවමනුපස්සති.

1754.

අනිච්චා චත සඬ්ඛාරා, නිච්චාති ගහිතා පුරෙ;
දුක්ඛාච සුඛතො දිට්ඨා, අනත්තාච පනත්තතො.

1755.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තා ච, සඬ්ඛතා පුන සඬ්ඛථා;
අලඛිතෙය්‍යාධම්මා ච, තථෙවාකාමකාරියා.

1756.

ධාතුමත්තා පරාධිනා, අත්තාධෙය්‍යාවිච්ඡිකා;
මච්චුධෙය්‍යාවසානිකා, උපධිහතගොචරා.

1757.

අභං මමන්ති වොහාරො, පරො වාථ පරස්ස වා;
අත්තා වා අත්තනීයං වා, චත්ථුතො නත්ථි කත්ථවි.

1758.

යථාපි අභිගසම්භාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;
එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති.

1759.

තත්ථ කප්පෙත්ති අත්තානං, බාලා දුම්මෙධිනො ජනා;
අජ්ඣන්තං වා බහිද්ධා වා, පස්සතො නත්ථි කිඤ්චනං.

1760.

සුඛිතො දුක්ඛිතො වාථ, පුග්ගලො නාම කත්ථවි;
චත්ථුතො නත්ථි සබ්බත්ථ, සඬබ්බාරා තංසභාවිනො.

1761.

ජායමානා ච ජියාන්තා, මියාමානා ච සඬබ්බතා;
අත්තාව දුක්ඛිතා හෙතෙ, න තු දුක්ඛාය කස්සවි.

1762.

දුක්ඛමෙව හි සම්භොති, දුක්ඛං තිට්ඨති වෙති ච;
නාඤ්ඤත්ව දුක්ඛා සම්භොති, නාඤ්ඤං දුක්ඛා නිරුජ්ඣති.

1763.

එත්ථ ගය්භුපගං නත්ථි, පලාසෙනං පපඤ්චිතං;
නිරුද්ධස්ස සමායුභා, නිරත්ථකසමුඛිභවා.

1764.

අනිච්චා භොන්තු සඬබ්බාරා, දුක්ඛිතා වා මමෙත්ථ කිං;
අනත්තා වාති? සඬබ්බාරුපෙක්ඛාඤාණං පවත්තති.

1765.

ඉති දිස්වා යථාභූතං, යාව භඩ්ගා තතො පරං;
ගණ්හන්ති භාවනාගබ්භං, පරිපක්කා විපස්සනා.

1766.

අවස්සං භඩ්ගනිට්ඨානෙ, භයාදීනවනිච්ඡිතෙ;
නිබ්බන්දිත්වා විරජ්ජන්තො, පටිසඬබ්බායුපෙක්ඛති.

1767.

තත්ථ මුත්තකරීසංච, බෙළුපිණ්ඩංච උජ්ඣිතං;
විස්සට්ඨපරපුත්තංච, විස්සට්ඨභරියං විය.

1768.

පවත්තඤ්ච නිමිත්තඤ්ච, පටිසඬ්ඛායුපෙක්ඛතො;
සබ්බසඬ්ඛාරධම්මෙසු, ගතියොනිභවෙසු වා.

1769.

වාරි පොක්ඛරපත්තෙව, සුවිකල්ගෙව සාසපො;
බිත්තං කුක්කුටපත්තංව, දද්දුලංව හුතාවහෙ.

1770.

න පසාරියති චිත්තං, න තු සජ්ජති ඛජ්ඣති;
ආලයා පතිලියන්ති, පරිවත්තති වට්ටතො.

1771.

සීතං සම්මාහිතත්තොව,
ජාතජ්ඣත්තොව භොජනං;
පිපාසිතොව පානීයං,
බ්‍යාධිතොව මහොසධං.

1772.

භීතො බෙමන්තභූමිංව, දුග්ගතොව මහානිධිං;
අඤ්ජසං මග්ගමුළ්භොව, දීපං විය ව අණ්ණංවෙ.

1773.

අජරාමරමච්චන්තං, අසඬ්ඛාරමනාසවං;
සබ්බදුක්ඛක්ඛයං යානං, නිබ්බානමභිකඩ්ඛති.

1774.

වුට්ඨානගාමිනී වායං, සිඛජ්ජත්තා විපස්සනා;
සකුණී තීරදස්සිව, සානුලොමා පවත්තති.

1775.

අජ්ජවත්තමනිමිත්තං, පස්සන්තො පන සන්තතො;
පක්ඛිව නිජ්ජලං රුක්ඛං, හිත්වා වුට්ඨාති සඬ්ඛතා.

1776.

උපචාරසමාධිති, කාමාවචරභාවනා;
මුත්තොයං ලොකියො මග්ගො, පුබ්බභාගවිපස්සනා.

1777.

පරිපක්කා කමෙනෙවං, පරිභාවිතභාවනා;
පරිච්චජන්ති සඬ්ඛාරෙ, පක්ඛන්දන්ති අසඬ්ඛතෙ.

1778.

ජනෙතානුත්තරං මග්ග-මාසෙවනවිසෙසතො;
කට්ඨසඬ්ඝට්ටනා ජාතා, අවිවිදුමාව භාසුරං.

1779.

උග්ගච්ඡති යථාදිව්චො, පුරක්ඛත්ථාරුණං තථා;
විපස්සනං පුරක්ඛත්ථා, මග්ගධම්මො පවත්තති.

1780.

තථා පවත්තමානො ච, නිබ්බානපදගොචරො;
විමොක්ඛත්තයනාමෙන, යථාරහමසෙසතො.

1781.

ක්ලෙසදුස්සිතසන්නානෙ, අභිභන්ත්වා විගච්ඡති;
එකච්ඡත්තක්ඛණුප්පාදො, අසනී විය පබ්බතං.

1782.

පුබ්බෙ චුත්තනයෙනෙව, අප්පනානයමීරයෙ;
පාදකප්ඤ්ඤානභෙදෙන, ඤානඬ්ඣගනියමො භවෙ.

1783.

පරිකම්මොපචාරානු-ලොමසඬ්ඛාතගොචරා;
යං කිඤ්චි ලක්ඛණාකාරං, විපස්සන්නා පවත්තරෙ.

1784.

තතො ගොත්‍රභූ නිබ්බාන-මාලම්බිත්ථාන ජායති;
බහිද්ධා ඛන්ධතො තස්මා, චූට්ඨානන්ති පචුච්චති.

1785.

තතො මග්ගො කිලෙසමහා, විමුච්චන්තො පවත්තති;
චූට්ඨානං උභතො තස්මා, ඛන්ධතො ච කිලෙසතො.

1786.

ද්වෙ තථා තීණි වා භොන්ති, එලානි ච තතො පරං;
භවඬ්ඣපාතො තං ඡෙත්වා, ජායතෙ පච්චචෙක්ඛණා.

1787.

මග්ගං එලඤ්ච නිබ්බානං, පච්චචෙක්ඛති පණ්ඩිතො;
භීතෙ කිලෙසෙ සෙසෙ ච, පච්චචෙක්ඛති වා න වා.

1788.

භාවෙත්වා පයමං මග්ග-මිත්ථමාදිඵලෙ යීතො;
තතො පරං පරිග්ගය්හ, නාමරූපං යථා සුරෙ.

1789.

කමෙන ච විපස්සන්තො, පුනදෙව යථාරහං;
යථානුක්කමමප්පෙති, සකදාගාමීආදයො.

1790.

ඉත්ථං විහත්තපරිපාකවිභාවනායං,
බුද්ධානුබුද්ධපරිභාවිතභාවනායං;
පච්චුද්ධරෙති භවසාගරපාරගාමී,
මග්ගො මහෙසී ගුණසාගරපාරගාමී.

1791.

ඉච්චෙනං දසවිධ භාවනාවිභාගං,
භාවෙත්වා පරමභිතාවහං කමෙන;
පප්පොන්ති පදමජරාමරං චිරාය,
සංක්කලෙසං සකලමචස්සජන්ති ධීරා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ දසාවත්ථාවිභාගො නාම

ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො.

13. තෙරසමො පරිච්ඡේදො

නිස්සන්දඵලවිභාගො

1792.

විපස්සනාය නිස්සන්දමිති චුත්තමිතො පරං;
සච්චානං පටිච්චෙධාදිං, පචක්ඛාමි යථාක්කමං.

1793.

පරිඤ්ඤා ච පහානඤ්ච, සච්ඡිකිරියා ච භාවනා;
ඉති දුක්ඛාදිසච්චෙසු, කිච්චමාහු චතුබ්බිධං.

1794.

තං සබ්බං මග්ගකාලමහි, කරිස්සති තතො පරං;
පටිපස්සද්ධකිච්චත්තා, කතං හොති ඵලෙ කථං.

1795.

ඡින්නතාලො ඵලස්සෙව, ඡින්නානුසයමූලකා;

බන්ධා නාලමධිට්ඨානං, විපල්ලාසපවත්තියා.

1796.

අව්වන්තපට්ඨකත්තා, චතුමග්ගපවත්තියා;
පරං ක්ලෙසා න ජායන්ති, දඬිසිඤ්ඤාකරං යථා.

1797.

නියානට්ඨවිසෙසෙන, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස පච්චයො;
මග්ගොව මග්ගං භාවෙති, ජායමානොථ වා සුත.

1798.

මග්ගප්පවත්තිසන්තානෙ, භාවනාති පච්චිචති;
චත්තමානෙන තං කිච්චං, නිජ්ජාදිතමසෙසතො.

1799.

ඉති තිණ්‍හිපි සච්චානි, කිච්චතො පටිවිජ්ඣති;
නිබ්බානං සච්ඡිකුඛ්ඛන්තො, මග්ගො ඵකක්ඛණෙ සහ.

1800.

කිච්චප්පවත්තිතො චෙත්ථ, පටිච්චෙධොති චුච්චති;
තඤ්ච සාධෙති මග්ගොයං, නියාන්තො සන්තිගොචරො.

1801.

පරිච්චජිත්වා සඬ්ඛාරෙ, මග්ගස්සාරඛින නිබ්බුතිං,
නියානමෙව සච්චෙසු, කිච්චසාධනමීරිතං.

1802.

මග්ගො ඵච හි නියානි, සෙසා තස්සොපකාරකා;
අප්පෙන්නා ඤානධම්මා ව, බුද්ධත්තා බොධිපක්ඛියා.

1803.

තස්මා තස්සෙව චුට්ඨානං, පකාසෙන්ති විසෙසතො;
බන්ධෙහි ව කිලෙසෙහි, විමොක්ඛත්තයතො කථං.

1804.

කත්වානාහිනිචෙසං තු, යත්ථ තත්ථ යථා තථා;
භූමිධම්මං පරිග්ගය්හ, විපස්සිත්වා තතො පරං.

1805.

යතො කුතොචි චුට්ඨානං, යදි හොති අනිච්චතො;
හුත්වාධිමොක්ඛඛුලො, සද්ධිත්ථියවිසෙසතො.

1806.

අනිමිත්තවිමොක්ඛෙන, නියාන්තො සත්තපුග්ගලො;
සද්ධානුසාරී පයමෙ, මජ්ඣෙ සද්ධාවිමුත්තකො.

1807.

අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොති, තමීරෙන්ති තථාගතා;
සඬ්ඛාරෙ දුක්ඛතො දිස්වා, වුට්ඨහන්තො ස පුග්ගලො.

1808.

පස්සද්ධිබහුලො හුත්වා, සමාධිත්ථියලාභතො;
තට්ඨවාජපණ්ණිනෙන, නියාන්තො තිව්ඛො භවෙ.

1809.

අනත්තතො වුට්ඨහිත්වා, වෙදබාහුලායොගතො;
සුඤ්ඤතෙනාථ නියාන්තො, පඤ්ඤිත්ථියවිසෙසතො.

1810.

ධම්මානුසාරී පයමෙ, දිට්ඨිජ්ජත්තො තතො පරං;
අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොති, තමපි දිපෙන්ති පණ්ඩිතා.

1811.

ආනෙඤ්ජපාදකජ්ඣාන-නාමකායවිසෙසතො;
සව්ජකත්වාන නිබ්බානං, මජ්ඣෙ ඡ කායසක්ඛිතො.

1812.

අරුපතො ච මග්ගෙන, ආනෙඤ්ජෙන ච රුපතො;
විමුත්තො උභතොභාග-විමුත්තො අරහා භවෙ.

1813.

තිව්මොක්ඛමුඛිභූතා, ඉති වුට්ඨානසාධිකා;
සත්තපුග්ගලභෙදඤ්ච, සම්පාදෙති විපස්සනා.

1814.

අධිමුච්චති සද්ධා ච, යථාවත්ථුසභාවතො;
ඤ්ඤායාධම්මෙසු සබ්බත්ථ, පඤ්ඤා ච පටිවිජ්ඣති.

1815.

තස්මා සද්ධා ච පඤ්ඤා ච, වත්ථුනිව්ඡයලක්ඛණා;
වත්ථුජ්ජනිට්ඨිතා වායං, තිලක්ඛණවිපස්සනා.

1816.

තස්මා සද්ධාධුරො යොගී, දිස්වොලාරිකලක්ඛණං;
තතො පරමනත්තාති, සුබ්බමෙ අධිමුච්චති.

1817.

තස්සෙවමධිමුත්තස්ස, සද්ධා වා පන කෙවලා;
සමාධිත්ථියාධිකා ව, වුට්ඨානසට්ඨිකා භවෙ.

1818.

පුලලක්ඛණමොහාය, පඤ්ඤාධුරෙ විපස්සතො;
ධම්මසභාවමාහව්ව, සුබ්බමං පටිවිජ්ඣති.

1819.

තස්මා සද්ධාධුරස්සෙව, වුට්ඨානද්වයමාදිතො;
අන්තෙ සද්ධානුගතස්ස, පඤ්ඤා සුපරිපූරති.

1820.

පඤ්ඤාධුරස්ස සෙසන්ති, කෙවි ආවරියා පන;
ධුරසංසන්දනං නාම, වුට්ඨානෙසු විභාවයුං.

1821.

සත්තක්ඛත්තුපරමො ව,
කොලංකොලො තථාපරො;
එකඛිජීති තිව්ධො,
සොතාපන්නො පවුච්චති.

1822.

සකිංදෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වා පුන පුග්ගලො;
සකදාගාමීනාමෙන, දුතියොපි පකාසිතො.

1823.

අන්තරාපරිනිබ්බාසී, උපභව්වාපරො තථා;
අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරං, උද්ධංසොතොති පඤ්චධා.

1824.

අනාගාමී ව තතියො, චතුත්ථො අරහාති ව;
ඉත්ථං ඵලට්ඨා වත්තාරො, මග්ගට්ඨා ව තතොපරෙ.

1825.

භාවනාපරියායෙන, පටිවෙධානුරූපතො;
චත්තාරො ව යුගා භොන්ති, අට්ඨ වාරියපුග්ගලා.

1826.

දිට්ඨිකඩ්ඛා පභියන්ති, ආදිමග්ගෙන සබ්බථා;
අපායගමනියම්පි, පාපමඤ්ඤං පභියති.

1827.

සකදාගාමීමග්ගෙන, ඛියන්තොළාරිකා තථා;
අනාගාමීකමග්ගෙන, කාමදොසාව සබ්බථා.

1828.

අරහත්තෙන සබ්බෙපි, ක්ලෙසා ඛියන්ති සබ්බථා;
ක්ලෙසහානි යථායොග-මිති ඤෙය්‍යා විභාවිනා.

1829.

පටිසම්භිදා චතස්සො, අත්ථෙ ධම්මෙ නිරුත්තියං;
පටිභානෙ ච භාසන්ති, ඤාණං හෙදගතං බුධා.

1830.

හෙතුප්ඵලඤ්ච නිබ්බානං, භාසිතත්ථො තථාපරො;
පාකාක්‍රියාති පඤ්චෙතෙ, අත්ථනාමෙන භාසිතා.

1831.

හෙතු වාරියමග්ගො ච, භාසිතඤ්ච තථාපරං;
කුසලාකුසලඤ්චෙති, පඤ්ච ධම්මො පකාසිතො.

1832.

තත්ථෙවං දසධා හෙදෙ, අත්ථධම්මෙ යථාරහං;
යො වොහාරො සභාවෙන, සා නිරුත්තීති සම්මතා.

1833.

තංතංගොචරකිච්චාදි-හෙදහින්නං තහිං තහිං;
පචත්තමානං යං ඤාණං, පටිභානං තමීරිතං.

1834.

පුබ්බයොගො බාහුස්සච්චං,
දෙසභාසා තථාගමො;
පරිපුච්ඡා වාධිගමො,
නිස්සයො මිත්තසම්පදා.

1835.

ඉච්චුපනිස්සයං ලද්ධා, හිජ්ජති පටිසම්භිදා;
අසෙක්ඛභූමියං වාථ, සෙක්ඛභූමියමෙව වා.

1836.

සරස්සතො ආගමනො, තථාලම්බණනොපි ව;
නාමුප්පත්තිං පකාසෙන්ති, එලස්ස තිවිධං බුධා.

1837.

තිධා තතො සමාපත්ති, සොතාපත්තිඵලාදිකා;
සුඤ්ඤතා වානිමිත්තා ව, තථාප්පණිහිතාති ව.

1838.

තඤ්ච චුත්තනායෙනෙව, සමාපජ්ජිතුමිච්ඡතො;
විපස්සන්තස්ස සඬ්ඛාරෙ, එලමජ්ජෙති අත්තනො.

1839.

නිරොධං තු සමාපත්තිං, රූපාරූපස්ස ලාභකො;
සමාපජ්ජතානාගාමී, අරහා ව යථා තථා.

1840.

රූපාරූපසමාපත්තිං, සමාපජ්ජ යථාක්කමං;
චුට්ඨහිත්වා විපස්සන්තො, තත්ථ තත්ථෙව සඬ්ඛතෙ.

1841.

යුගනන්ධං පවත්තෙත්වා, සමථඤ්ච විපස්සනං;
යාචාකිඤ්චඤ්ඤායතන-මිත්ථං පත්වා තතො පරං.

1842.

අධිට්ඨෙය්‍යමධිට්ඨාය, කත්වාහොගං යථාරහං;
මග්ගාරූපසමාපත්තිං, සමාපජ්ජති පණ්ඩිතො.

1843.

තතො නිරොධං ඵුසති, චිත්තුප්පාදද්වයා පරං;
තස්සෙවං මනසාභාවො, නිරොධොති පවුච්චති.

1844.

එලචිත්තසමුප්පාදා, චුට්ඨානං තස්ස දීපිතං;
තතො භවඬ්ඨං ඡෙත්වාන, පච්චවෙක්ඛති බුද්ධිමා.

1845.

ඉච්චානෙකගුණාධාරං, පඤ්ඤාභාවනමුත්තමං;
භාවෙය්‍ය මතිමා යොගී, පත්ථෙත්තො හිතමත්තනො.

1846.

ඉත්ථං සුසම්පාදිතසීලවිත්ත-
පඤ්ඤාච්ඡුද්ධි පටිපාදයන්තා;
පත්වාන සම්බොධිමපෙනසොකා,
පාලෙන්ති සොත්ථිං පරමං චිරාය.

1847.

තෙ පත්තිපත්තා පරමජ්ජනිතා,
පක්ඛාලිතක්ලෙසමලා මහෙසී;

අච්චන්තවොදානගුණොදිතත්තා,
ලොකස්ස භොන්තුත්තමදක්ඛිණෙය්‍යා.

ඉති නාමරූපපරිච්ඡේදෙ නිස්සන්දඵලවිභාගො නාම

තෙරසමො පරිච්ඡේදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි විපස්සනාවිභාගො.

නිගමනකථා

1848.

ඵත්තාවතා පටිඤ්ඤාතො, පචක්ඛාමීති ආදිතො;
නාමරූපපරිච්ඡේදො, පරිනිට්ඨාපිතො මයා.

1849.

තෙරසෙව පරිච්ඡේදො, විහත්තා සත්ත සාධිකා;
නාමරූපපරිච්ඡේදෙ, භාණුවාරා පකාසිතා.

1850.

අභිධම්මපරමත්ථා, සමථො ච විපස්සනා;
විසුං විසුං විහත්තාති, විභාගෙන්ථ තිධා මතා.

1851.

සොයං විජ්ජාවීමොක්ඛා ච, හදයෙසු විභාවිනං;
චල්ලහත්තමධිට්ඨාය, සාසනෙන්ථ ගවෙසිනං.

1852.

මනොගතතමුද්ධංසි, රවිරංසිව පණ්ඩිතො;
දස්සෙතු චිරමාලොකං, සද්ධම්මරතනාලයෙ.

1853.

පණ්ඩිච්චං පරමත්ථෙසු, පාටචං පටිපත්තියං;

පත්ථයන්තෙන භික්ඛුන-මිත්ථං සුගතසාසනෙ.

1854.

නාමරූපපරිච්ඡේද-මසංකිණ්ණමනාකුලං;
කුබ්බිකා භිතකාමෙන, සුකතෙන කතෙන මෙ.

1855.

මහාමෙරුනිහං ගෙහං, මහාවෙනියභූසිතං;
මහාවිහාරමාරුළුභ-මහාබොධිමුහුස්සවං.

1856.

අලඬිකාතුං පභොන්තාලං, වීරකාලං තපොධනා;
ලඬිකාදීපස්සලඬිකාරං, කලඬිකාපගතාලයං.

1857.

නාමරූපපරිච්ඡේදො,
අන්තරායං විනා යථා;
නිට්ඨිතොයං තථා ලොකෙ,
නිට්ඨන්තජ්ඣාසයා සුභා.

ඉති අනුරුද්ධාවරියෙන වීරචිතං

නාමරූපපරිච්ඡේදපකරණං නිට්ඨිතං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

පරමත්ථවිනිච්ඡයො

ගන්ථාරම්භකථා

1.

වන්දිත්වා වන්දනෙය්‍යානං, උත්තමං රතනත්තයං;
පවක්ඛාමී සමාසෙන, පරමත්ථවිනිච්ඡයං.

පඨමො පරිච්ඡේදො

1. චිත්තවිභාගො

1. සරූපසඬ්භකථා

2.

විත්තං වෙනසිකං රූපං, නිබ්බානන්ති නිරුත්තරො;
චතුර්ධා දෙසයි ධම්මෙ, චතුසච්චප්පකාසනො.

3.

විත්තමෙකුනනවුතිවිධං තත්ථ විභාවයෙ;
එකනවුතිවිධං වා, එකවිසසතම්පි වා.

4.

ද්වෙපඤ්ඤාස සරූපෙන, ධම්මා වෙනසිකා මතා;
විත්තුප්පාදවසා භින්නා, සම්පයොගානුසාරනො.

5.

අට්ඨවිසවිධං රූපං, භූතොපාදායහෙදනො;
දූවිධං රූපරූපං තු, අට්ඨාරසවිධං භවෙ.

6.

නිබ්බානං පන දීපෙන්නි, අසඬ්ඛතමනුත්තරං;
අත්ථනාමවසා ද්වෙධා, පඤ්ඤත්තීති පවුච්චති.

7.

තෙසං දානි පචක්ඛාමි, විභාගං තු යථාක්කමං;
චතුර්ධා පරමත්ථානං, ද්විධා පඤ්ඤත්තියා කථං.

8.

කුසලාදිවිභාගෙන, තත්ථ විත්තං චතුබ්බිධං;
තථා භූමිවිභාගෙන, කාමභූමාදිනො කථං.

9.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
ඤාණෙන සම්පයුත්තඤ්ච, විප්පයුත්තන්ති හෙදිතං.

10.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති භින්නං පුනට්ඨධා;
කාමාවචරකුසලං, කාමෙ සුගතිසාධකං.

11.

තක්කචාරපීතිසුඛ-විත්තස්සෙකග්ගතායුතං;
පයමප්ඤ්ඤානකුසලං, පඤ්චඬ්ඛිකමුදාහථං.

12.

විතක්කහීනං දුතියං, ඤානං තු චතුර්ඬ්ඛිකං;

විවාරහීනං තතියං, ක්කානං පන තිවච්ඡිකං.

13.

පිතිහීනං චතුත්ථස්ථං, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං;
පස්ථමස්ථං පකාසෙත්ති, උභයමිපි දුච්ඡිකං.

14.

ඵචං ක්කානචගහෙදෙන, චිත්තං පස්ථවිධං භවෙ;
රූපාවචරකුසලං, රූපභූමිපචත්තකං.

15.

ආකාසානස්ථායතනං, කුසලං පයමං භවෙ;
විස්ඤ්ඤාණස්ථායතනන්ති, දුතියං තතියං තථා.

16.

ආකිස්ථස්ථායතනං තු, චතුත්ථං පන මානසං;
නෙවසස්ථානාසස්ථාය-තනස්ථෙති චතුඛ්ඛිධං.

17.

ආරූප්පකුසලං නාම, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං;
දුච්ඡිකමිදං සබ්බං, ආරූප්පභවසාධකං.

18.

සොනාපත්තිමග්ගචිත්තං, පයමානුත්තරං තථා;
සකදාගාමී අනාගාමී, අරහත්තන්ති සබ්බථා.

19.

චතුධා මග්ගහෙදෙන, ක්කානහෙදෙන පස්ථවධා;
විසතාපරියාපන්නකුසලං ද්වයමිස්සිතං.

20.

ඉත්ථං භූමිවිභාගෙන, කුසලං තු චතුඛ්ඛිධං;
ඵකච්ඡාපි ඛාච්ඡං, සත්තතිංසවිධමිපි වා.

21.

සොමනස්සසහගතං, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං, විජ්ජයුත්තන්ති හෙදිතං.

22.

අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හිත්තං පුනට්ඨධා;
ලොභමූලං පකාසෙත්ති, ලොභමොභද්විහෙතුකං.

23.

දොමනස්සසහගතං, පටිසෙන සමායුතං;
අසඬ්ඛාරං සසඬ්ඛාරමිති හින්තං ද්විධා පන.

24.

දොසමුලං පකාසෙන්නි, දොසමොහද්විහෙනුකං;
විවිකිච්ඡාසහගතං, උද්ධච්චසහිතන්නි ව.

25.

උපෙක්ඛාවෙදනායුත්තං, මොමුහං දුට්ඨං පන;
මොහමුලං පකාසෙන්නි, මොහෙනෙනවෙකහෙනුකං.

26.

ද්වාදසාකුසලා නාම, චතුරාපායසාධකා;
එතෙ සුගතියඤ්චාපි, විපත්තිඵලදායකා.

27.

චක්ඛුසොතසානජිවිහා-කායවිඤ්ඤාණනාමකා;
පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලා, යුගලං සම්පට්ච්ඡනං.

28.

සන්තීරණද්වයඤ්චෙව, උපෙක්ඛාසහිතං තථා;
පුඤ්ඤාපුඤ්ඤවසෙනෙව, විපාකා දුට්ඨා යීතා.

29.

උපෙක්ඛාසහිතා තත්ථ, මානසා ද්වාදසෙරිතා;
කායවිඤ්ඤාණයුගලං, සුඛදුක්ඛයුතං කමා.

30.

සොමනස්සසහගතං, යං සන්තීරණමානසං;
තං පුඤ්ඤපාකමෙවාහු, පාපපාකං න විජ්ජති.

31.

පඤ්චද්වාරමනොද්වාර-වසෙන දුට්ඨං පන;
උපෙක්ඛාවෙදනායුත්තං, ක්‍රියාවජ්ජනනාමකං.

32.

සොමනස්සසහගතං, භසිතුප්පාදමානසං;
ක්‍රියාජවනමිච්චෙවං, තිව්ධාහෙනුකක්‍රියා.

33.

අටියෙව පුඤ්ඤපාකානි, පාපපාකානි සත්තධා;
ත්‍රියවිත්තානි තිණිති, අටියාරස අහෙනුකා.

34.

සපුඤ්ඤෙහි සමානා ව, මහාපාකමහාත්‍රියා;
මහග්ගතත්‍රියා පාකා, එලවිත්තානි ව කමා.

35.

ඉත්ථමෙකුනනවුති-විධං විත්තං හවෙ තථා;
එකනවුතිවිධං වා, එකවිසසතම්පි වා.

36.

තක්කවාරපිතිසුඛවිත්තස්සෙකග්ගතායුතං;
සොතාපත්තිමග්ගවිත්තං, පයමජ්ඣානිකං මතං.

37.

දුතියං තක්කතො හීනං, තතියං තු විචාරතො;
චතුත්ථං පිතිතො හීනං, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

38.

පඤ්චමන්ති ව පඤ්චෙනෙ, පයමානුත්තරා මතා;
දිට්ඨිකඛ්ඛාසීලබ්බතපරාමාසප්පහායිනො.

39.

තථෙව සකදාගාමීමග්ගවිත්තඤ්ච පඤ්චධා;
රාගදොසමොහත්තයතනුත්තකරමීරිතං.

40.

කාමදොසසමුග්ගාතකරං නිරවසෙසතො;
තතියානුත්තරඤ්චාපි, කුසලං පඤ්චධා තථා.

41.

රූපරාගාරූපරාගමානුද්ධච්චාපි වාපරා;
අවිජ්ජා වෙති පඤ්චුද්ධංභාගියානමසෙසතො.

42.

සංයොජනානං සෙසානං, සමුග්ගාතකරං පරං;
චතුත්ථානුත්තරං මග්ගවිත්තං පඤ්චවිධන්ති ව.

43.

වත්තාරි පඤ්චකානෙව, මග්ගෙසු ව එලෙසු ව;

සෙසානි වෙකාසීතීති, එකවීසසතං භවෙ.

44.

ලොකුත්තරානං අට්ඨන්තං, ඉච්චෙවං පඤ්චධා පුන;
කුමාරකම්මග්ගබොජ්ඣකම්ම-විභාගාය යථාරහං.

45.

පාදකජ්ඣානමාමට්ඨකුමාරං අජ්ඣාසයො තථා;
වුට්ඨානගාමීතී වෙව, නියාමෙති විපස්සනාති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ සරූපසම්මග්ගකථා නිට්ඨිතා.

පට්ඨමො පරිච්ඡෙදො.

දුතියො පරිච්ඡෙදො

2. පකිණ්ණකකථා

46.

කුසලානෙකවීසෙව, ද්වාදසාකුසලානි ව;
ජත්තිංසති විපාකානි, ක්‍රියාවිත්තානි වීසති.

47.

කාමෙසු චතුපඤ්ඤාස, රූපෙසු දස පඤ්ච ව;
ද්වාදසාරූප්පවිත්තානි, අට්ඨානුත්තරමානසා.

48.

කාමෙ තෙවීස පාකානි, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි වීසති;
එකාදස ක්‍රියා වෙති, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා.

49.

පුඤ්ඤපාකක්‍රියාහෙදා, තයො රූපෙසු පඤ්චකා;
ආරූප්පෙති චතුක්කානි, සත්තවීස මහග්ගතා.

50.

චතුමග්ගඵලානං තු, වසෙනට්ඨපි කුමාරනො;
දසොහයම්පි මිස්සෙත්වා, තාලීසානුත්තරා සියුං.

51.

පුඤ්ඤපාකක්‍රියාපාපා, සත්ති කාමෙ මහග්ගතෙ;
පාපං නත්ථි ක්‍රියාපාපා, න විජ්ජන්ති අනුත්තරෙ.

52.

පාපාහෙතුකමුත්තානි, අනවජ්ජානි සබ්බථා;
එකුනසට්ඨි චිත්තානි, පුඤ්ඤපාකක්‍රියාවසා.

53.

කම්මචිත්තානි තෙත්තිංස, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි සබ්බථා;
ජත්තිංස තෙසං පාකානි, ක්‍රියා වීස න වොහයං.

54.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතාදි, පඤ්චවිඤ්ඤාණනාමකා;
පඤ්චද්වාරාවජ්ජනඤ්ච, දුට්ඨං සම්පට්ඨිජනං.

55.

මනොධාතුත්තයං නාම, ඡසත්තති තතො පරෙ;
මනොවිඤ්ඤාණධාතූති, සත්තධා ධාතුහෙදතො.

56.

මනොවිඤ්ඤාණධාතුඤ්ච, මනොධාතුත්තයං තථා;
කත්වා මනොවිඤ්ඤාණන්ති, ඡ විඤ්ඤාණා පකිත්තිතා.

57.

ආවජ්ජනං දස්සනඤ්ච, සවනං සායනං තථා;
සායනං චූසනඤ්චෙව, සම්පට්ඨිජනතීරණං.

58.

වොට්ඨබ්බනඤ්ච ජවනං, තදාරම්මණනාමකං;
භවඬගං චුති සන්ධිති, චිත්තං චුද්දසධා යීතං.

59.

ආවජ්ජනාදයො ද්වෙ ද්වෙ, යුගා සත්ත යථාක්කමං;
තීණි තීරණචිත්තානි, එකං වොට්ඨබ්බනං මතං.

60.

කුසලාකුසලා සබ්බෙ, එලා වාවජ්ජනං විනා;
ක්‍රියා ව පඤ්චපඤ්ඤාස, ජවනන්ති පවුච්චරෙ.

61.

සන්තීරණමහාපාකා, තදාරම්මණනාමකා;
එකාදස පවත්තන්ති, ජවනාරම්මණෙ යතො.

62.

මහග්ගතමහාපාකා, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
චුතිසන්ධිහවඩගානි, චිත්තානෙකුනචීසති.

63.

ජවනාවජ්ජනාදීනි, වොට්ඨබ්බසුඛතීරණා;
මහග්ගතමහාපාකා, උපෙක්ඛාතීරණානි ව.

64.

අට්ඨසට්ඨි තථා ද්වෙ ව, නවට්ඨ ද්වෙ යථාක්කමං;
එකද්විතිවතුජපඤ්චකිච්චට්ඨානානි නිද්දිසෙ.

65.

රූපපාකා මහාපාකා, මනොධාතු ව තීරණං;
රූපං ජනෙන්නි එකුනචීසති නෙතරද්වයං.

66.

අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා සබ්බෙ, අජ්ජනාජවනා පන;
රූපං ජනෙන්නි ඡබ්බිස, පණාමෙන්නිරියාපථං.

67.

අභිඤ්ඤාද්වයවොට්ඨබ්බපරිත්තජවනා පන;
ද්වත්තිංස රූපවිඤ්ඤත්තිඉරියාපථසාධකා.

68.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරුජ්ජ-විපාකා සබ්බසන්ධියො;
චුති බිණාසවස්සෙති, සොළසෙනෙ න කිඤ්චිපි.

69.

රූපං ජනෙන්නි චිත්තානි, සත්තසත්තති සබ්බථා;
අට්ඨපඤ්ඤාස චිත්තානි, පණාමෙන්නිරියාපථං.

70.

ද්වත්තිංස චතුර්විඤ්ඤත්තිං, සමුට්ඨාපෙන්නි මානසා;
න ජනෙන්නි තස්සම්පෙකං, යථාචුත්තානි සොළස.

71.

සොමනස්සසහගතා, පරිත්තජවනා පන;
හසනම්පි ජනෙන්නිති, චතුකිච්චානි තෙරස.

72.

සබ්බම්පි පඤ්චවොකාරො, කිච්චමෙතං පකාසිතං;

ආරුප්පෙ පන සබ්බමිසි, රූපායත්තං න විජ්ජති.

73.

අසඤ්ඤීනං තු සබ්බානි, චිත්තානෙව න ලබ්භරෙ;
රූපක්ඛන්ධොව තෙසං තු, අත්තභාවොති වුව්චති.

74.

පාණාතිපාතථෙය්‍යාදිවසෙනොපවිතං පන;
උද්ධච්චරහිතාපුඤ්ඤං, චතුරාපායභූමියං.

75.

දත්වා සන්ධිං පචත්තෙ තු, පඤ්චවොකාරභූමියං;
උද්ධච්චසහිතඤ්ඤාපි, සත්ත පාකානි පච්චති.

76.

දානසීලාදිහෙදෙන, පචත්තං කුසලං පන;
කාමෙ මානසමුක්කට්ඨං, චතුක්කං තු තිහෙතුකං.

77.

දත්වා තිහෙතුකං සන්ධිං, කාමෙ සුගතියං පන;
සොළස පුඤ්ඤපාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චති.

78.

තිහෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, උක්කට්ඨඤ්ච ද්විහෙතුකං;
දත්වා ද්විහෙතුකං සන්ධිං, කාමෙ සුගතියං තථා.

79.

පචත්තෙ පන ඤාණෙන, සම්පයුත්තං විවජ්ජිය;
ද්වාදස පුඤ්ඤපාකානි, විපච්චති යථාරහං.

80.

ද්විහෙතුකොමකං පුඤ්ඤං, පට්ඨන්ධිමහෙතුකං;
දෙනි මානුසකෙ වෙව, විනිපාතාසුරෙ තථා.

81.

අට්ඨාහෙතුකපාකානි, පචත්තෙ තු විපච්චරෙ;
චත්තාරිපි චතුක්කානි, පඤ්චවොකාරභූමියං.

82.

භාවනාමයපුඤ්ඤං තු, මහග්ගතමනුත්තරං;
යථාභූමිනියාමෙන, දෙනි පාකං යථාසකං.

83.

කටත්තාරූපපාකානි, පඤ්චවොකාරභූමියං;
ආරූප්පානුත්තරෙ පාකං, තථා රූපමසඤ්ඤිසු.

84.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි කම්මානි, තෙත්තිංසාපි ච යඛ්ඛථා;
සඤ්ජනෙත්ති යථායොගං, පටිසන්ධිපචත්තියං.

ඉති චිත්තවිභාගෙ පකිණ්ණකකථා නිට්ඨිතා.

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

තතියො පරිච්ඡෙදො

3. වීථිසඬගහකථා

85.

චක්ඛුසොතසානජීවිභා-කායායතන පඤ්චධා;
පසාදා භද්‍යඤ්ඤෙති, ඡ චත්ථුනි විනිද්දිසෙ.

86.

චක්ඛුසොතසානජීවිභා-කායද්වාරා ච පඤ්චධා;
මනොද්වාරං භවඬගත්ති, ඡ ද්වාරා චිත්තවීථියා.

87.

රූපසද්දගන්ධරස-ථොට්ඨඛ්ඛා පඤ්ච ගොචරා;
ධම්මාරම්මණපඤ්ඤත්ති, ඡ ද්වාරාරම්මණක්කමා.

88.

නිමිත්තගතිකම්මානි, කම්මමෙවොථ ගොචරා;
පටිසන්ධිභවඬගානං, චුතියා ච යථාරහං.

89.

මරණාසන්තසත්තස්ස, යථොපට්ඨිතගොචරං;
ඡද්වාරෙසු තමාරඛ්භ, පටිසන්ධි භවත්තරෙ.

90.

එකචිත්තක්ඛණා භොති, යාවජීවං තතො පරං;
භවඬගං පරියොසානෙ, චුති වෙකක්ඛණා භවෙ.

91.

දුහෙතාහෙතුවුනියා, කාමාවචරසන්ධියො;
තිහෙතූකාමවුනියා, සබ්බාපි පටිසන්ධියො.

92.

රූපාවචරවුනියා, සහෙතූපටිසන්ධියො;
ආරූප්පතොපරි කාමෙ, තත්ථ වාපි තිහෙතූකා.

93.

පටිසන්ධි භවඤ්ඤාව, එකමෙවෙකජාතියං;
වුනි වාරම්මණඤ්ඤවස්ස, එවමෙව යථාරහං.

94.

රූපාදාරම්මණෙ චක්ඛු-ප්පසාදාදිමිහි සට්ඨිතෙ;
මජ්ඣෙ භවඤ්ඤං ඡිත්ථිත්ථා, වීරී නාම පචත්තති.

95.

ආවජ්ජපඤ්ඤවිඤ්ඤාණසම්පට්ඨිජනතීරණා;
වොට්ඨබ්බකාමජවනතදාරම්මණනාමකා.

96.

සත්තෙව යානසඤ්ඤා, පඤ්ඤාද්වාරිකමානසා;
චතුපඤ්ඤාස සබ්බෙපි, විත්ථාරෙන සරූපතො.

97.

ආවජ්ජසබ්බජවනතදාරම්මණනාමකා;
සත්තසට්ඨි සරූපෙන, මනොද්වාරිකමානසා.

98.

ඉට්ඨෙ ආරම්මණෙ භොන්ති, පුඤ්ඤපාකානි සබ්බථා;
අනිට්ඨෙ පාපපාකානි, නියමොයං පකාසිතො.

99.

තත්ථාපි අනිඉට්ඨමිහි, තදාරම්මණතීරණං;
සොමනස්සයුතං ඉට්ඨමජ්ඣත්තමිහි උපෙක්ඛිතං.

100.

ගොචරෙතිපරිත්තමිහි, අතිඅප්පායුකෙ පන;
භවඤ්ඤමෙව චලති, මොඝවාරොති සො කතො.

101.

වොට්ඨබ්බනං පරිත්තමිහි, ද්වත්තික්ඛත්තුං පචත්තති;

තතො භවඤ්ඤාපාතොව, සොපි මොසොති වුච්චති.

102.

ඡවනඤ්ඤා මහන්තමිහි, ඡවිත්වාන තතො පරං;
න සම්මොහාති තදාලම්බං, සොපි මොසොති වුච්චති.

103.

ගොවරෙතිමහන්තමිහි, අතිදිසායුකෙ පන;
සම්මොහාති ච තදාලම්බං, සම්පුණ්ණොති පවුච්චති.

104.

ගොවරෙතිමහන්තමිහි, තදාරම්මණසම්භවො;
පඤ්චද්ධාරො මනොද්ධාරො, විභූතෙ පන ගොවරො.

105.

කාමාවචරසත්තානං, කාමාවචරගොවරො;
පරිත්තඡවනෙස්සවෙව, තදාරම්මණමුද්දිසෙ.

106.

නාතිතික්ඛෙ නාතිසිසෙ, නාතිතෙජ්ජස්සදෙ ඡවෙ;
සමමන්දප්පවත්තමිහි, තදාරම්මණමිච්ඡිතං.

107.

සුඛොපෙතං තදාලම්බං, උපෙක්ඛාත්‍රියතො පරං;
න භොතුපෙක්ඛාසහිතං, සුඛිත්‍රියතො තථා.

108.

න භොති දොමනස්සම්භා, සොමනස්සිකමානසං;
තදාරම්මණමඤ්ඤඤ්ඤා, භවඤ්ඤා වුති වා තථා.

109.

රජ්ජනාදිවසෙනෙත්ථ, ඡවනාකුසලං භවෙ;
කුසලං පන සම්මොහාති, සද්ධාපඤ්ඤාදිසම්භවෙ.

110.

තදෙව චිත්තරාගානං, ක්‍රියා නාම පවුච්චති;
අවිපාකතමාපන්නං, වට්ඨමුලපරික්ඛයා.

111.

අප්පනාඡවනං සෙසං, මහග්ගතමනුත්තරං;
ඡබ්බිසති යථායොගං, අප්පනාවිථියං භවෙ.

112.

පරිකම්මං කරොන්තස්ස, කසිණාදිකගොවරෙ;
සුසමාහිතචිත්තස්ස, උපචාරසමාධිනා.

113.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභූතො පරං;
පඤ්චමං වා චතුත්ථං වා, ජවනං හොති අප්පනා.

114.

පුටුප්පනාන සෙක්ඛානං, කාමපුඤ්ඤතිහෙතුතො;
තිහෙතුකාමක්‍රියතො, වීතරාගානමප්පනා.

115.

තත්‍රාපි සුඛිතජවං, සුඛිතද්වයතො පරං;
උපෙක්ඛිතම්භා සම්මොති, උපෙක්ඛෙකග්ගතායුතං.

116.

පඤ්ච වාරෙ ඡ වා සත්ත, පරිත්තජවනං භවෙ;
සකිං ද්වෙ වා තදාලම්ඛං, සකිමාවප්පනාදයො.

117.

අප්පනාජවනඤ්චෙකං, පට්ඨප්පත්තියං පන;
තතො පරං වසිභූතං, අහොරත්තං පවත්තති.

118.

සකිං ද්වෙ වා නිරොධස්ස, සමාපත්තික්ඛණෙ පන;
චතුත්ථාරුප්පජවනං, තතො චිත්තං නිරුජ්ඣති.

119.

නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස, උපරිට්ඨඵලද්වයං;
පඤ්චාහිඤ්ඤා තථා මග්ගා, එකචිත්තක්ඛණා මතා.

120.

ඵලමෙකද්වයං තථා, තිස්සො වා මග්ගචීථියං;
සමාපත්තික්ඛණෙ තම්පි, අහොරත්තං පවත්තති.

121.

පඤ්චද්වාරෙ න ලබ්භන්ති, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
වීථිමුත්තමනොධාතු, පඤ්ච චිත්තානි අන්තිමෙ.

122.

පරිත්තානෙව සබ්බානි, පඤ්චද්වාරෙසු සම්භවා;
මනොද්වාරම්භි වොට්ඨබ්බ-තදාලම්භජවා සියුං.

123.

සානඡිව්භාකායවීථි, තදාරම්මණමෙව ච;
රූපෙ නත්ථි තථාරූපෙ, චක්ඛුසොතාපි වීථියො.

124.

සබ්බාපි වීථියො කාමෙ,
රූපෙ තිස්සො පකාසිතා;
එකා වීථි පනාරූපෙ,
නත්ථාසඤ්ඤිසු කාවිපි.

125.

සත්තාපි වීථිවිත්තානි, කාමෙ රූපෙ ඡ සම්භවා;
අරූපෙ ද්වෙ මනොද්වාරා-චජ්ජනං ජවනන්ති වාති.

ඉති විත්තවිභාගෙ වීථිසංගහකථා නිට්ඨිතා.

තතියො පරිච්ඡෙදො.

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො

4. වීථිපරිකම්මකථා

126.

පට්ඨාචජ්ජනං පඤ්ච-දසන්තං පරතො භවෙ;
දුතියාචජ්ජනං භොති, එකවීසතිතො පරං.

127.

එකම්භා පඤ්චවිඤ්ඤාණං, පඤ්චම්භා සම්පට්ච්ඡනං;
සුඛසන්තීරණං භොති, පඤ්චවීසතිතො පරං.

128.

සත්තතිංසතිතො භොති, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
වොට්ඨබ්බනසරූපානං, ද්වින්තං කාමජවා පරං.

129.

මග්ගාභිඤ්ඤා පරං ද්වින්තං, තිණ්ණන්තං ලොකියජ්ජනා;
එලා චතුන්තං පඤ්චන්තං, උපරිට්ඨඵලද්වයං.

130.

භවන්ති චත්තාලීසම්භා, සුඛපාකා ද්විහෙතුකා;
තථෙකචත්තාලීසම්භා, උපෙක්ඛාය සමායුතා.

131.

භොන්ති සත්තතිතො කාමෙ, සුඛපාකා තිහෙතුකා;
ද්වාසත්තතිම්භා ජායන්ති, උපෙක්ඛාසහිතා පන.

132.

එකුනසට්ඨිතො රූප-පාකා පාකා අරූපිනො;
කමාට්ඨචත්තාලීසම්භා, තථෙකද්විතිහිතනො.

133.

පුඛ්ඛසඬගහමිච්චෙවං, විගණෙත්වා විචක්ඛණො;
පරසඬගහසඬඛ්ඛාදිං, විභාවෙය්‍ය විසාරදො.

134.

පඤ්චද්වාරාවජ්ජනතො, දස චිත්තානි දීපයෙ;
සෙසාවජ්ජනතො පඤ්චචත්තාලීසන්ති භාසිතං.

135.

පඤ්චවිඤ්ඤාණතො පාපවිපාකා සම්පට්ච්ඡනා;
පරමෙකං ද්වයං පුඤ්ඤවිපාකා සම්පට්ච්ඡනා.

136.

සන්තීරණා ද්විහෙතුම්භා, පාකා ද්වාදස ජායරෙ;
තිහෙතුකාමපාකම්භා, එකච්ඡති ලබ්භරෙ.

137.

රූපාවචරපාකම්භා, පරමෙකුනච්ඡති;
නවට්ඨාරූපපාකම්භා, සත්ත ඡාපි යථාක්කමං.

138.

පටිසම්භා තු සත්තෙව, සිතම්භා තෙරසෙරිතා;
පාපපුඤ්ඤද්විහෙතුම්භා, එකච්ඡති භාවයෙ.

139.

ද්විහෙතුකාමක්ඛියතො, අට්ඨාරස උපෙක්ඛකා;
සත්තරස සුඛොපෙතා, විභාවෙය්‍ය විචක්ඛණො.

140.

කාමපුඤ්ඤතිහෙතුම්භා, තෙත්තිංසෙව උපෙක්ඛකා;

තෙපඤ්ඤාස සුබොපෙතා, භවන්තීති පකාසිතං.

141.

තිහෙතුකාමක්‍රියතො, චතුච්ඡතිපෙක්ඛකා;
සුඛිතම්භා තු දීපෙය්‍යා, පඤ්චච්ඡති පණ්ඩිතො.

142.

දසරූපජවම්භෙකා-දසද්වාදස තෙරස;
යථාක්කමං පඤ්චදස, ආරූප්පා පරිදීපයෙ.

143.

ඵලම්භා චුද්දසෙවාහු, මග්ගම්භා තු සකං ඵලං;
පරං සඬිගහම්චිචෙවං, විගණෙය්‍යා විසාරදො.

144.

පුබ්බාපරසමොධාන-මිති ඤාත්වා තතො පරං;
චත්ථවිථිසමොධානං, යථාසම්භවමුද්දිසෙ.

145.

පඤ්ච චත්ථනි නිස්සාය, කමතො පඤ්චමානසා;
තෙත්තිංස පන නිස්සාය, හදයං මානසා සිග්ගං.

146.

කාමපාකමනොධාතු-භසිතුප්පාදමානසා;
දොසමුලානි මග්ගො ච, රූපජ්ඣානාව සබ්බථා.

147.

දසාවසෙසාපුඤ්ඤානි, කාමපුඤ්ඤමහාක්‍රියා;
වොට්ඨබ්බාරූපජවනං, සත්ත ලොකුත්තරානි ච.

148.

ද්වෙචත්තාලීස විත්තානි, පඤ්චවොකාරභූමියං;
නිස්සාය හදයං භොන්ති, අරූපෙ නිස්සයං විනා.

149.

ආරූප්පපාකා චත්තාරො, අනිස්සායෙති සබ්බථා;
විත්ථාරෙනට්ඨධා භින්තං, සඬිබ්බො තිව්ධං භවෙ.

150.

තෙචත්තාලීස නිස්සාය, අනිස්සාය චතුබ්බිධං;
නිස්සිතානිස්සිතා සෙසා, ද්වෙචත්තාලීස මානසා.

151.

පඤ්ච විත්තජපනා භොන්ති, කමෙනෙකෙකවිටියං;
මනොධාතුත්තිකං නාම, පඤ්චද්වාරිකමීරිතං.

152.

සුඛතීරණවොට්ඨබ්බ-පරිත්තජවනා පන;
එකතිංසාපි ඡායන්තෙ, ඡසු වීටීසු සම්භවා.

153.

මහාපාකා පනට්ඨාපි, උපෙක්ඛාතීරණද්වයං;
ඡසු ද්වාරෙසු ඡායන්ති, දස මුත්තා ව වීටීයා.

154.

චුතිසන්ධිභවඪගානං, වසා පාකා මහග්ගතා;
නව වීටීවිමුත්තාති, දසධා වීටීසඪගභො.

155.

එකද්වාරිකවිත්තාති, පඤ්චජද්වාරිකා තථා;
ජද්වාරිකවිමුත්තා ව, විමුත්තාති ව සබ්බථා.

156.

ජත්තිංස තයෙකතිංස, දස වෙව නවෙති ව;
ඤ්ත්වා වීටීසමොධානං, ගොවරඤ්ච සමුද්දිසෙ.

157.

කමතො පඤ්චවිඤ්ඤාණා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා සබ්බා, පඤ්චතාලිස මානසා.

158.

යථාසම්භවතො භොන්ති, රූපාදෙකෙකගොවරා;
පඤ්චගොවරමීරෙන්නි, මනොධාතුත්තිකං පන.

159.

සන්තීරණමහාපාකා, පරිත්තජවනාති ව;
වොට්ඨබ්බනමභිඤ්ඤා ව, තෙවත්තාලිස සම්භවා.

160.

ඡාරම්මණෙසු භොන්තිති, අට්ඨධා තිවිධා පුන;
එකාරම්මණවිත්තාති, පඤ්චඡාරම්මණාති ව.

161.

සඬ්ඛෙපා මානසා පඤ්ච-චත්තාලීස තයො තථා;
තෙචත්තාලීස වෙවෙති, සත්තධාපි සිද්ධං කථං.

162.

කාමපාකමනොධාතු-භසිතුප්පාදමානසා;
පඤ්චවීස යථායොගං, පරිත්තාරම්මණා මතා.

163.

කසිණුග්ගාටිමාකාසං, පඨමාරුප්පමානසං;
තස්සෙව නත්ථිභාවං තු, තතියාරුප්පකං තථා.

164.

ආලම්බිත්වා පචත්තන්ති, ආරුප්පා කමතො තතො;
දුතියඤ්ච චතුත්ථඤ්ච, ඡ මහග්ගතගොචරා.

165.

අප්පමාණසමඤ්ඤා තෙ, නිබ්බානෙ පන ගොචරෙ;
අට්ඨ ලොකුත්තරා ධම්මා, නියමෙන චචත්ථිතා.

166.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ,
ආනාපානෙ ච යොගිනො;
පටිභාගනිමිත්තමහි,
අප්පමඤ්ඤානුයුඤ්ජනො.

167.

සත්තපණ්ණත්තියඤ්චෙව, රූපජ්ඣානං පචත්තති;
යථාචුත්තනිමිත්තමහි, සෙසමාරුප්පකන්ති ච.

168.

අභිඤ්ඤාවජ්ජිතා එකවීස මහග්ගතා සබ්බා;
සබ්බෙ පණ්ණත්තිසඬ්ඛානෙ, නචත්තබ්බෙ පචත්තරෙ.

169.

ජායන්තාකුසලා ඤාණවිජ්ජයුත්තජවා තථා;
අප්පමාණං විනා වීස, පරිත්තාදීසු තීසුපි.

170.

තිහෙතුකාමපුඤ්ඤානි, පුඤ්ඤාභිඤ්ඤා ච පඤ්චිමෙ;
චතුසුපි පචත්තන්ති, අරහත්තද්වයං විනා.

171.

ත්‍රියාභිඤ්ඤා ව වොට්ඨබ්බං, ත්‍රියාකාමෙ තිහෙතුකා;
ඡ සබ්බත්ථාපි භොන්තීති, සත්තධා මානසා යීතා.

172.

එකතිච්චතුකොට්ඨාසගොචරා තිවිධා පන;
සමසට්ඨි තථා වීස, කමෙනෙකාදසෙති ව.

173.

පඤ්චද්චාරෙඤ්ඤ පඤ්චාපි, පච්චුප්පන්තාව ගොචරා;
තෙකාලිකා නවත්තබ්බො, මනොද්චාරෙ යථාරහං.

174.

අජ්ඣත්තා ව බහිද්ධා ව, පඤ්චද්චාරෙඤ්ඤ ගොචරා;
මනොද්චාරෙ නවත්තබ්බො, නත්ථිභාවොපි ලබ්භති.

175.

පඤ්චද්චාරෙඤ්ඤ පඤ්චන්ත-මෙකමෙකො ව ගොචරො;
ඡාපි ආරම්මණා භොන්තී, මනොද්චාරම්භි සබ්බථා.

176.

පඤ්චද්චාරෙඤ්ඤ ගහිතං, තදඤ්ඤම්භි ව ගොචරං;
මනොද්චාරෙ වචත්ථානං, ගච්ඡතීති හි දෙසිතං.

177.

අතීතා වත්තමානා ව, සම්භවා කාමසන්ධියා;
ඡද්චාරගහිතා භොන්තී, තිවිධා තෙපි ගොචරා.

178.

කම්මනිමිත්තමෙවෙකං, මනොද්චාරෙ උපට්ඨිතං;
නවත්තබ්බමතීතඤ්ඤ, ධම්මාරම්මණසඬ්භං.

179.

ආලම්බිත්ථා යථායොගං, පටිසන්ධිමහග්ගතා;
අන්තෙ චුති භවෙ මජ්ඣෙ, භවඬ්භම්භි පවත්තතීති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ වීථිපරිකම්මකථා නිට්ඨිතා.

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො

5. භූමිපුග්ගලකථා

180.

ඉතො පරං පවක්ඛාමි, භූමිපුග්ගලභෙදතො;
චිත්තානං පන සබ්බෙසං, කමතො සඬිගහං කථං.

181.

නිරයඤ්ච නිරව්ඡානයොනි පෙතාසුරා තථා;
චතුරාපායභූමිති, කාමෙ දුග්ගතියො මතා.

182.

වාතුමහාරාජිකා ච, තාවතිංසා ච යාමකා;
තුසිතා චෙව නිම්මානරතීනො වසවත්තීනො.

183.

ජලෙන දෙවලොකා ච, මානවාති ච සත්තධා;
කාමසුගතියො චෙකාදසධා කාමභූමියො.

184.

බ්‍රහ්මානං පාරිසජ්ජා ච, තථා බ්‍රහ්මපුරොහිතා;
මහාබ්‍රහ්මා ච තිව්ධා, පයමජ්ඣානභූමියො.

185.

පරිත්තාභාජපමාණාභා, තථෙවාහස්සරාති ච;
දුතියජ්ඣානභූමි ච, තිව්ධාව පකාසිතා.

186.

පරිත්තසුභාජපමාණාසුභා ච සුභකිණ්භකා;
තිව්ධාපි පච්චිවන්ති, තතියජ්ඣානභූමියො.

187.

චෙහජ්ජලා අසඤ්ඤී ච, සුද්ධාවාසා ච පඤ්චධා;
ඉච්චෙනා පන සත්තාපි, චතුත්ථජ්ඣානභූමියො.

188.

අවිහා ච අතජ්ජා ච, සුදස්සා ච සුදස්සිනො;
අකනිට්ඨාති පඤ්චෙනෙ, සුද්ධාවාසා පකාසිතා.

189.

ඉති සොළසධා භින්නා, බ්‍රහ්මලොකා පච්චිවරෙ;
රූපිබ්‍රහ්මානමාවාසා, රූපාවචරභූමියො.

190.

ආකාසානඤ්චායතනනාමාදීහි පකාසිතා;
අරුපිබ්බමලොකා ව, චතුධාරූපභූමියො.

191.

සොතාපන්තාදිහෙදෙන, චතුධානුත්තරා මතා;
පඤ්චතිංස පනිච්චෙවං, සබ්බථාපි ව භූමියො.

192.

ජායන්ති චතුරාපායෙ, පාපපාකාය සන්ධියා;
කාමාවචරදෙවෙසු, මහාපාකෙහි ජායරෙ.

193.

අහෙනුකා පුඤ්ඤපාකාහෙනුකෙන තු ජායරෙ;
භූමිමදෙවමනුස්සෙසු, මහාපාකෙහි චෙතරෙ.

194.

විපාකං පයමජ්ඣානං, පයමජ්ඣානභූමියං;
දුතියං තතියඤ්චෙව, දුතියජ්ඣානභූමියං.

195.

තතියමිති චතුත්ථං තු, චතුත්ථමිති ව පඤ්චමං;
ආරුප්පා ව කමෙනෙව, ආරුප්පෙ හොන්ති සන්ධියො.

196.

කායවාමාමනොද්චාරෙ, කම්මං පාණවධාදිකං;
කත්වා පාපකච්ඡිත්තෙහි, ජායන්තාපායභූමියං.

197.

කායවාමාමනොද්චාරෙ, දානං සීලඤ්ච භාවනං;
කාමපුඤ්ඤෙහි කත්වාන, කාමසුගතියං සියුං.

198.

පරිත්තං මජ්ඣමං ඥානං, පණිතඤ්ච යථාක්කමං;
භාවෙත්වා තිව්ධා හොන්ති, තීසු භූමීසු යොගිනො.

199.

වෙහස්ථලෙසු ජායන්ති, භාවෙත්වා පඤ්චමං තථා;
සඤ්ඤාචිරාගතඤ්චෙව, භාවෙත්වාසඤ්ඤභූමියං.

200.

සුද්ධාවාසෙසු ජායන්ති, අනාගාමිකපුග්ගලා;
ආරුප්පානි ව භාවෙත්වා, අරුපෙසු යථාක්කමං.

201.

ලොකුත්තරං තු භාවෙත්වා, යථාසකමනත්තරං;
සමාපත්තික්කණෙ වෙව, අප්පෙති ඵලමානසං.

202.

අපායම්භා චුතා සත්තා, කාමධාතූමිහි ජායරෙ;
සබ්බට්ඨානෙසු ජායන්ති, කාමසුගතිනො චුතා.

203.

චුතා ජායන්ති රූපම්භා, සබ්බත්ථාපායවජ්ජිනෙ;
කාමසුගතියං භොන්ති, අරුපාසඤ්ඤානො චුතා.

204.

තථාරූපචුතා භොන්ති, තත්ථෙවොපරිමෙව ව;
වට්ඨමුලසමුච්ඡෙදා, නිබ්බායන්ති අනාසවා.

205.

සුද්ධාවාසෙස්වනාගාමි-පුග්ගලාවොපපජ්ජරෙ;
කාමධාතූමිහි ජායන්ති, අනාගාමිවිවජ්ජිතා.

206.

හෙට්ඨුපපත්තිබ්බුමානං, අරියානං න කත්ථවි;
අසඤ්ඤසත්තාපායෙසු, තත්ථෙවාරියපුග්ගලා.

207.

වෙහජ්ඣලෙ අකනිට්ඨෙ, භවග්ගෙ ව පතිට්ඨිතා;
න පුනාඤ්ඤත්ථ ජායන්ති, සබ්බෙ අරියපුග්ගලා.

208.

ජසු දෙවෙස්වනාගාමී, වීතරාගා න තිට්ඨරෙ;
න විරට්ඨායිනො තත්ථ, ලොකියාපි ව යොගිනො.

209.

ගිහිලිඬිගෙ න තිට්ඨන්ති, මනුස්සෙසු අනාසවා;
පබ්බජ්ජායඤ්ඤ භූමිමෙ ව, බ්‍රහ්මත්තෙපි ව තිට්ඨරෙ.

210.

යානි පඤ්ඤාස වස්සානි,

මනුස්සානං ස පිණ්ඩිතො;
එකො රත්තිදිවො තෙන,
මාසෙකො තිංස රත්තියො.

211.

ද්වාදසමාසියො වස්සො, තෙන පඤ්චසතං භවෙ;
වාතුමහාරාජිකානං, පමාණමිදමායුතො.

212.

තං නවුතිවස්සසත-සහස්සං පන පිණ්ඩිතං;
ගණනාය මනුස්සානං, චතුහාගුපරුපරි.

213.

යං මනුස්සවස්සසතං, තදෙකො දිවසො කතො;
තෙන වස්සසහස්සායු, තාවතිංසෙසු දෙසිතො.

214.

කොට්ඨ්ථයං සට්ඨිසතසහස්සඤ්චාධිකං භවෙ;
ගණනාය මනුස්සානං, තාවතිංසෙසු පිණ්ඩිතං.

215.

ආයුජ්ජමාණමිච්චෙවං, දෙවානම්පරුපරි;
ද්වික්ඛත්තුං ද්විගුණං කත්වා, චතුහාගමුදාහරං.

216.

ගණනාය මනුස්සානං, තත්ථ වුද්දස කොට්ඨියො;
චත්තාලිසසතසහස්සාධිකා යාමභුමියං.

217.

තුසිතානං පකාසෙන්නි, සත්තපඤ්ඤාස කොට්ඨියො;
සට්ඨිසතසහස්සානි, වස්සානි අධිකානි ව.

218.

නිම්මානරතිදෙවානං, ද්විසතං තිංස කොට්ඨියො;
චත්තාලිසවස්සසතසහස්සානි ව සබ්බථා.

219.

නවකොට්ඨසතඤ්චෙකවිසතිවස්සකොට්ඨියො;
සට්ඨිවස්සසතසහස්සාධිකා වසවත්තිසු.

220.

කප්පස්ස තතියො භාගො, උපඩ්ඨඤ්ච යථාක්කමං;
කප්පෙකො ද්වෙ ව චත්තාරො, අට්ඨ කප්පා ව සොළස.

221.

ද්වත්තිංස චතුසට්ඨි ව, නවසු බ්‍රහ්මභූමිසු;
චෙහස්ඵලා අසඤ්ඤී ව, පඤ්චකප්පසතායුකා.

222.

කප්පසහස්සං ද්වෙ චත්තාරි, අට්ඨ සොළස චක්කමා;
සහස්සානි ව කප්පානං, සුද්ධාවාසානමුද්දිසෙ.

223.

විසකප්පසහස්සානි, චත්තාලිසඤ්ච සට්ඨි ව;
චතුරාසීතිසහස්සා, කප්පා වාරුප්පකෙ කමා.

224.

ආයුප්පමාණනියමො, නත්ථි භුමිමෙ ව මානවෙ;
චස්සානං ගණනා නත්ථි, චතුරාපායභූමියං.

225.

පුට්ඨ්ජනාරියා චෙති, දුට්ඨා භොන්ති පුග්ගලා;
තිහෙතුකාදිහෙදෙන, තිට්ඨා ව පුට්ඨ්ජනා.

226.

මග්ගට්ඨා ව ඵලට්ඨා ව,
අට්ඨෙවාරියපුග්ගලා;
ආදිනො සත්ත සෙක්ඛා ව,
අසෙක්ඛො වාරහාපරො.

227.

අහෙතුකාව ලබ්භන්ති, සත්තා දුග්ගතියං පන;
තිහෙතුකාව ලබ්භන්ති, රූපාරූපෙ සවිත්තකා.

228.

කාමාවචරදෙවෙසු, අහෙතුකවිච්ඡිකා;
විනිපාතාසුරෙ චෙව, මානවෙ ව තයොපි ව.

229.

අරියා නාම ලබ්භන්ති, අසඤ්ඤාපායව්ච්ඡිකෙ;
පුට්ඨ්ජනා තු ලබ්භන්ති, සුද්ධාවාසවිච්ඡිකෙ.

230.

සුද්ධාවාසමපායඤ්ච, හිත්වාසඤ්ඤිභවං තිඛා;
සොකාපන්තාදයො ද්වෙපි, සෙසට්ඨානෙසු ලබ්භරෙ.

231.

ඉති සබ්බජ්ජහෙදෙන, භූමිපුග්ගලසඬගහං;
ඤ්ඤත්වා විඤ්ඤා විභාවෙය්‍ය, තත්ථ චිත්තානි සම්භවාති.

ඉති චිත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

ඡට්ඨො පරිච්ඡෙදො

6. භූමිපුග්ගලචිත්තජ්ජවත්තිකථා

232.

කාමසුගතියං භොන්ති, මහාපාකා යථාරහං;
මහග්ගතවිපාකා ච, යථාසන්ධිවචන්ථිතා.

233.

වොට්ඨබ්බකාමපුඤ්ඤානි, වියුත්තානි ච දිට්ඨියා;
උද්ධච්චසහිතඤ්චෙති, භොන්ති සබ්බත්ථ චූද්දස.

234.

සන්තීරණමනොධාතු-චක්ඛුසොතමනා පන;
දස චිත්තානි ජායන්ති, සබ්බත්ථාරූපවජ්ජිතෙ.

235.

දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා, විචිකිච්ඡායුතා තථා;
පඤ්ච සබ්බත්ථ ජායන්ති, සුද්ධාවාසවිවජ්ජිතෙ.

236.

දොසමුලද්වයඤ්චෙව, ඝානාදිත්තයමානසා;
අට්ඨ සබ්බත්ථ ජායන්ති, මහග්ගතවිවජ්ජිතෙ.

237.

චතුත්ථාරූපජ්ජවනං, අනාගාමීඵලාදයො;
මහාක්‍රියා ච ජායන්ති, තෙරසාපායවජ්ජිතෙ.

238.

හෙට්ඨාරුප්පචා ද්වෙ ද්වෙ, ඡාපායුපරිවජ්ජිතෙ;
සිතරුපචා භොන්ති, අරුපාපායවජ්ජිතෙ.

239.

සොතාපත්තිඵලාදීනි, සුද්ධාපායව්වජ්ජිතෙ;
පය්මානුත්තරං සුද්ධා-පායාරුපව්වජ්ජිතෙ.

240.

අවත්ථාභුමිභූතත්තා, න ගය්හන්ති අනුත්තරා;
එකචොකාරභුමි ව, රුපමත්තා න ගය්හති.

241.

සභුමමා සබ්බභුමමා ව, එකද්විත්තයවජ්ජිතා;
තථාරුපසුද්ධාවාස-බ්‍රහ්මාපායවසාති ව.

242.

මානසා පඤ්ච කොට්ඨාසා, සත්තරස චතුද්දස;
ජත්තිංසතෙකවිසා ව, එකඤ්චෙව යථාක්කමං.

243.

අට්ඨාරසාපි භොන්තෙනෙ, නවධාපි පුනෙකධා;
චතුධා තිවිධා චෙව, එකධාති ව හෙදතො.

244.

තෙරසාපි ව කොට්ඨාසා, භවන්තෙකතිභුමකා;
ජසත්තෙකාදසසත්ත-රසභුමකමානසා.

245.

එකද්වයතිචතුක්කපඤ්චකාධිකවිසජා;
ජබ්බිසතිංසජා චෙති, යථානුක්කමතො භවෙ.

246.

චත්තාරි පුන චත්තාරි, එකමට්ඨට්ඨ චෙකකං;
චත්තාරෙකාදස ද්වෙ ද්වෙ, සත්ත තෙවිස වුද්දස.

247.

ක්‍රියාජවමභාපාකා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ද්වෙපඤ්ඤාස න ලබ්භන්ති, චතුරාපායභුමියං.

248.

කාමාවචරදෙවෙසු, ඡසු භුමිමෙ ව මානවෙ;

කාමසුගතියං නත්ථී, නව පාකා මහග්ගතා.

249.

දොසමුලමහාපාකා, සානාදිත්තයමානසා;
නත්ථාරූපවිපාකා ව, වීසති රූපභූමියං.

250.

කඬබාදිට්ඨියුතා පඤ්චාරූපපාකා චතුබ්බිධා;
පඤ්චාදොනුත්තරා වෙව, සුද්ධාවාසෙ න ලබ්භරෙ.

251.

ආදාවජ්ජනමග්ගා ව, පටිසාරූපමානසා;
කාමපාකා සිතාරූපෙ, තෙවත්තාලීස නත්ථී තෙ.

252.

සත්තතිංස පරිත්තා ව, ලබ්භත්තාපායභූමියං;
මානසාසිති ලබ්භන්ති, කාමසුගතියං පන.

253.

එකුනසත්තති රූපෙ, සුද්ධෙ පඤ්ඤාස පඤ්ච ව;
ජවත්තාලීස ආරූප්පෙ, නත්ථාසඤ්ඤීසු කිඤ්චිපි.

254.

ඉත්ථමෙකද්විතිචතුපඤ්චභූමිමානි සොළස;
දස පඤ්චදසෙවාථ, චතුත්තිංස චතුද්දස.

255.

අපායාහෙතුකානං තු, මහාපාකක්‍රියාජවෙ;
හිත්වා සෙසපරිත්තානි, විත්තානි පන ලබ්භරෙ.

256.

ද්විහෙතුකාහෙතුකානං, සෙසානං කාමමානසා;
ලබ්භන්ති පන හිත්වාන, ඤාණපාකක්‍රියාජවෙ.

257.

තිහෙතුකානං සත්තානං, තත්ථ තත්ථුපපත්තියං;
තත්ථ තත්ථුපපත්තානං, ලබ්භමානානි ලබ්භරෙ.

258.

තිහෙතුකානං සබ්බෙපි, මානසාපායපාණීනං;
සත්තතිංසාවසෙසානං, එකතාලීස නිද්දිසෙ.

259.

පුපුඡ්ඡනාන සෙක්ඛානං, න සන්ති ජවනක්‍රියා;
න සන්ති චිතරාගානං, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි සබ්බථා.

260.

කඬ්ඛාදිට්ඨියුතා පඤ්ච, සෙක්ඛානං නත්ථි මානසා;
දොසමුලද්වයඤ්චාපි, නත්ථානාගාමිනො පන.

261.

චචත්ථිතාරියෙස්ථෙච, යථාසකමනුත්තරා;
මග්ගට්ඨානං සකො මග්ගො, නත්ථඤ්ඤං කිඤ්චි සබ්බථා.

262.

පුපුඡ්ඡනානං ද්විත්තමිපි, ඵලට්ඨානං යථාක්කමං;
තතියස්ස ඵලට්ඨස්ස, චතුත්ථස්ස ච සම්භවා.

263.

තෙසට්ඨි චෙච චිත්තානි, ලබ්භන්තෙකුනසට්ඨි ච;
සත්තපඤ්ඤාස චිත්තානි, තෙපඤ්ඤාස ච සබ්බථා.

264.

චතුපඤ්ඤාස පඤ්ඤාස, පඤ්ඤාසද්වයභීනකා;
කාමෙසු තෙසං සම්භොන්ති, චතුතාලිස චක්කමා.

265.

තෙචත්තාලිස චෙකුනචත්තාලිස යථාක්කමං;
භවන්තෙකුනතාලිස, පඤ්චත්තිංස ච රූපිසු.

266.

සත්තචීස ච තෙචීස, තෙචීස ච යථාක්කමං;
ආරුප්පෙසුපි ලබ්භන්ති, තෙසමට්ඨාරසෙච ච.

267.

පුපුඡ්ඡනා ච චත්තාරො, අපායාහෙතුකාදයො;
අරියා චෙච අට්ඨානි, ද්වාදසන්තං වසා සියුං.

268.

ජබ්බිධා චිත්තකොට්ඨාසා, එකපුග්ගලිකා තථා;
චතුපඤ්චජසත්තට්ඨි-පුග්ගලට්ඨානි චක්කමා.

269.

ඡබ්බිස වුද්දසෙවාථ, තෙරස ද්වෙ ව මානසා;
දස සත්තාධිකා වෙව, පුන සත්තාධිකා දසාති.

ඉති විත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලවිත්තජ්ජවත්තිකථා නිට්ඨිතා.

ජට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

සත්තමො පරිච්ඡෙදො

7. භූමිපුග්ගලසම්භවකථා

270.

ද්විහෙතුකාහෙතුකානං, න සම්පජ්ජති අප්පනා;
අරහත්තඤ්ච නත්ථිති, නත්ථෙව ජවනක්‍රියා.

271.

ඤාණපාකා න චත්තන්ති, ජළත්තා මූලසන්ධියා;
ද්විහෙතුකතදාලම්බං, සියා සුගතියං න වා.

272.

තිහෙතුකානං සත්තානං, සමථඤ්ච විපස්සනං;
භාවෙන්තානං පවත්තන්ති, ඡබ්බිසතිපි අප්පනා.

273.

අරහන්තාන සත්තානං, භවන්ති ජවනක්‍රියා;
යථාභූමිනියාමෙන, ඤාණපාකා ව ලබ්භරෙ.

274.

වජ්ඣා පයමමග්ගෙන, කඬ්ඛාදිට්ඨියුතා පන;
පටිසං තතියෙනෙව, කම්මමන්තෙන සාසවං.

275.

තස්මා තෙසං න චත්තන්ති, තානි විත්තානි සබ්බථා;
මග්ගට්ඨානං තු මග්ගොව, නාඤ්ඤං සම්භොති කිඤ්චිපි.

276.

අහෙතුකවිපාකානි, ලබ්භමානාය වීථියා;
සබ්බථාපි ව සබ්බෙසං, සම්භවන්ති යථාරහං.

277.

පඤ්චද්වාරෙ මනොද්වාරෙ, ධූවමාවජ්ජනද්වයං;

පරිත්තපුඤ්ඤාපුඤ්ඤානි, ලබ්භන්ති ලභුවුත්තිනො.

278.

ක්‍රියාජවනමජ්ජනා, නත්ථාපායෙසු කාරණං;
නත්ථි සහෙතුකා පාකා, දුග්ගතත්තා හි සන්ධියා.

279.

බ්‍රහ්මානං පටිසං නත්ථි, ක්‍මානවික්ඛම්භිතං තථා;
හෙට්ඨාක්‍මානං විරත්තත්තා, න භාවෙන්ති අරුපිනො.

280.

පුබ්බෙව දිට්ඨසච්චාව, අරියාරූපභූමකා;
තස්මාදිග්ගො නත්ථෙත්ථ, කායාභාවා සිතං තථා.

281.

සුද්ධාවාසාපි පත්තාව, හෙට්ඨානුත්තරපඤ්චකං;
සත්තපාපපහිනා ව, තස්මා නත්ථෙත්ථ තානි ව.

282.

පඤ්චද්වාරිකචිත්තානි, ද්වාරාභාවෙ න විජ්ජරෙ;
සහෙතුකච්චාකා ව, යථාභූමිවත්ථිතා.

283.

සම්භවාසම්භවඤ්ඤෙවං, ඤාත්වා පුග්ගලභූමිසු;
ලබ්භමානවසා තත්ථ, විත්තසඬ්ඨගහමුද්දිසෙ.

284.

කුසලාදිජ්ජහෙදා ව, තථා භූමාදිහෙදතො;
චත්ථුද්වාරාරම්මණතො, භූමිපුග්ගලතොපි ව.

285.

විභාගො යො සමුද්දිට්ඨො,
විත්තානඤ්ච තු සම්භවා;
ඤෙය්‍යො වෙතසිකානඤ්ච,
සම්පයොගානුසාරතොති.

ඉති විත්තවිභාගෙ භූමිපුග්ගලසම්භවකථා නිට්ඨිතා.

සත්තමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ව විත්තවිභාගො.

අට්ඨමො පරිච්ඡේදො

2. චෙතසිකවිභාගො

8. චෙතසිකසම්පයොගකථා

286.

ඉති චිත්තවිධිං ඤාත්වා, ද්වෙපඤ්ඤාස විභාවිනා;
ඤ්ඤායා චෙතසි සම්භූතා, ධම්මා චෙතසිකා කථං.

287.

එස්සො ච චෙදනා සඤ්ඤා, චෙතනෙකග්ගතා තථා;
ජීවිතං මනසිකාරො, සත්ත සාධාරණා ඉමෙ.

288.

චිතක්කො ච විචාරො ච, පිති ච වීරියං තථා;
ජන්දො ච අධිමොක්ඛො ච, ඡ පකිණ්ණකනාමකා.

289.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤෙසු පාකෙසු, ක්‍රියාසු ච යථාරහං;
මානසෙසු පචත්තන්ති, විජ්ජකිණ්ණා පකිණ්ණකා.

290.

සද්ධා සතින්ද්‍රියඤ්චෙව, හිරොත්තජ්ජබලද්වයං;
අලොභො ච අදොසො ච, පඤ්ඤා මජ්ඣත්තතාපි ච.

291.

අට්ඨෙතෙ උත්තමා නාම, ධම්මා උත්තමසාධනා;
නිවජ්ජාති පවුච්චන්ති, යුගලා ඡ තතොපරෙ.

292.

පස්සද්ධි කායචිත්තානං, ලහුතා මුදුතා තථා;
කම්මඤ්ඤානා ච පාගුඤ්ඤා-නා ච උජුකතාති ච.

293.

අජ්ජමඤ්ඤාද්වයං නාම, කරුණාමුදිතා සියුං;
සම්මාවාචා ච කම්මන්තා-ජීවා ච වීරතිත්තයං.

294.

පඤ්චවිසි පනිච්චෙනෙ, අනවජ්ජා යථාරහං;
පාපාහෙතුකමුත්තෙසු, අනවජ්ජෙසු ජායරෙ.

295.

ලොහො දොසො ව මොහො ව,
මානො දිට්ඨි ව සංසයො;
ථිනමිද්ධඤ්ච උද්ධච්චං,
කුක්කුච්චඤ්ච තථා දස.

296.

අහිරිකමනොත්තප්පං, ඉස්සා මච්ඡරියන්ති ව;
හොන්ති චුද්දස සාවජ්ජා, සාවජ්ජෙස්සවෙව සම්භවා.

297.

ද්වෙපඤ්ඤාස චතුද්ධෙවං, ධම්මා චෙතසිකා යිතා;
තෙසං දානි පවක්ඛාමි, සම්පයොගඤ්ච සභිගහං.

298.

සත්ත සාධාරණා සබ්බ-චිත්තසාධාරණා තතො;
චිත්තෙන සද්ධි අට්ඨන්තං, විජ්ජයොගො න කත්ථවි.

299.

චිත්තකංකො පඤ්චවිඤ්ඤාණං, දුතියාදිවිච්ඡිනෙ;
විචාරොපි ව තත්ථෙව, තතියාදිවිච්ඡිනෙ.

300.

සොමනස්සයුතෙ පිති-චතුත්ථජ්ඣානවජ්ජිනෙ;
වීරියං පට්ඨාචජ්ජ-විපාකාහෙනුච්ඡිනෙ.

301.

ජන්දො සම්භොති සබ්බත්ථ, මොමුහාහෙනුච්ඡිනෙ;
අධිමොක්ඛො විචිකිච්ඡා-පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිනෙ.

302.

ජසට්ඨි පඤ්චපඤ්ඤාස, සත්තති වෙව සොළස;
විසතෙකාදසෙවාථ, පකිණ්ණකවිච්ඡිනා.

303.

මානසා පඤ්චපඤ්ඤාස, සචිත්තකා ජසට්ඨි ව;
සච්චාරකපඤ්ඤාස, සප්පිතිකමනා තථා.

304.

තෙසත්තති සචිරියා, සජන්දෙකුනසත්තති;
සාධිමොක්ඛා පච්චිචන්ති, අට්ඨසත්තති මානසා.

305.

පඤ්ඤාප්පමඤ්ඤාචරතී, හිත්වා එකුනසට්ඨිසු;
පාපාහෙතුකමුත්තෙසු, සද්ධාදෙකුනවිසති.

306.

ද්විහෙතුකාහෙතුපාපවජ්ජිතෙසු සමාසතො;
පඤ්ඤා තු ජායතෙ සත්තවත්තාලීසෙසු සබ්බථා.

307.

මහාත්‍රියාකාමපුඤ්ඤ-රූපජ්ඣානෙසු ජායරෙ;
අප්පමඤ්ඤාට්ඨවීසෙසු, හිත්වා ඥානං තු පඤ්චමං.

308.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බත්ථ, සහෙව විරතිත්තයං;
කාමපුඤ්ඤෙසු සම්මොගි, යථාසම්භවතො විසුං.

309.

විරතීඅප්පමඤ්ඤාසු, පඤ්චස්වපි යථාරහං;
කදාවිදෙව සම්මොගි, එකෙකොව න චෙකතො.

310.

අහිරිකමනොත්තප්පං, මොහඋද්ධව්වමෙව ච;
පාපසාධාරණා නාම, චත්තාරො පාපසම්භවා.

311.

ලොහො ව ලොහමුලෙසු, දිට්ඨියුත්තෙසු දිට්ඨි ව;
මානො දිට්ඨිවියුත්තෙසු, දිට්ඨිමානා න චෙකතො.

312.

දොසමුලෙසු දොසො ව, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමිති චත්තාරො, විචිකිච්ඡා තු කඨඨිතෙ.

313.

සහෙව ටීනමිද්ධං තු, සසඬ්ඛාරෙසු පඤ්චසු;
ඉති වුද්දස සාවජ්ජා, සාවජ්ජෙස්වෙව නිව්ඡිතා.

314.

මානො ව ටීනමිද්ධඤ්ච, සහ වාථ විසුං න වා;
ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චා, අඤ්ඤමඤ්ඤං විසුං න වාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ චෙතසිකසම්පයොගකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨමො පරිච්ඡේදො.

නවමො පරිච්ඡේදො

9. චෙනසිකසඨගහකථා

315.

සත්ත සාධාරණා වෙව, ඡ ධම්මා ව පකිණ්ණකා;
සද්ධාදි පඤ්චවිසෙති, අට්ඨනිංස සමිස්සිතා.

316.

කාමාවචරපුඤ්ඤසු, ලබ්භන්ති පයමද්වයෙ;
සත්තනිංසෙව දුතියෙ, පඤ්ඤාමත්තවිවජ්ජිතා.

317.

තතියෙ ව යථාචුත්තා, පිතිමත්තවිවජ්ජිතා;
ඡත්තනිංසෙව චතුත්ථමිහි, පඤ්ඤාපිතිද්වයං විනා.

318.

මහාක්‍රියාසු යුජ්ජන්ති, හිත්වා විරතියො තථා;
පඤ්චනිංස චතුත්තනිංසද්වයං තෙත්තනිංසකං කමා.

319.

යපෙත්වා අප්පමඤ්ඤා ව, මහාපාකෙසු යොජිතා;
තෙත්තනිංසා වෙව ද්වත්තනිංසද්වයෙකත්තනිංසකං කමා.

320.

අප්පමඤ්ඤා ගහෙත්වාන, හිත්වා විරතියො තථා;
පඤ්චනිංසෙව පයමෙ, රූපාවචරමානසෙ.

321.

විතක්කං දුතියෙ හිත්වා, විචාරඤ්ච තතො පරං;
චතුත්ථෙ පන පිතිඤ්ච, අප්පමඤ්ඤඤ්ච පඤ්චමෙ.

322.

යථාචුත්තපකාරාව, චතුත්තනිංස යථාක්කමං;
තෙත්තනිංස වෙව ද්වත්තනිංස, සමනිංසඤ්ච ලබ්භරෙ.

323.

පඤ්චමෙන සමානා ව, යපෙත්වාරූප්පමානසා;
භූමාරම්මණහෙදඤ්ච, අභිගානඤ්ච පණිතතං.

324.

අප්පමඤ්ඤා යපෙත්වාන, ගහෙත්වා විරතීත්තයං;
ඡත්තිංසානුත්තරෙ හොන්ති, පයමජ්ඣානමානසෙ.

325.

විතක්කං දුතියෙ හිත්වා, විචාරඤ්ච තතො පරං;
පීතිං හිත්වා චතුත්ථෙ ච, පඤ්චමෙපි ච සබ්බථා.

326.

යථාචුත්තජ්ජකාරාව, පඤ්චතිංස යථාක්කමං;
චතුත්තිංසඤ්ච තෙත්තිංස, තථා තෙත්තිංස වාපරෙ.

327.

ඵචං බාවිසධා හෙදො, අනවජ්ජෙසු සඬගහො;
ඵකුනසට්ඨිවිත්තෙසු, අට්ඨතිංසානමීරිතො.

328.

විරතී අප්පමඤ්ඤා ච, ගහෙත්වා පන සබ්බසො;
ඵකමෙකං ගහෙත්වා ච, පච්චක්ඛාය ච සබ්බථා.

329.

කාමෙසු සත්තධා පුඤ්ඤෙ, චතුධා ච ක්‍රියෙ තථා;
රූපජ්ඣානචතුක්කෙ ච, කත්තබ්බොයමිපි සඬගහො.

330.

ඉමිනා පනුපායෙන, සමසත්තති හෙදතො;
අනවජ්ජෙසු විඤ්ඤෙය්‍යා, චිත්තුජ්ජාදෙසු සඬගහො.

331.

ඉති සබ්බජ්ජකාරෙන, අනවජ්ජවිනිව්ජයං;
ඤ්ඤත්වා යොජෙය්‍ය මෙධාවී, සාවජ්ජෙසු ච සඬගහං.

332.

සත්ත සාධාරණා වෙච, ඡ ධම්මා ච පකිණ්ණකා;
චත්තාරො පාපසාමඤ්ඤා, ධම්මා සත්තරසෙවිමෙ.

333.

ඵකුනවිසාසඬබාරෙ, පයමෙ ලොහදිට්ඨියා;
දුතියෙ ලොහමානෙන, යථාචුත්තා ච තත්තකා.

334.

අට්ඨාරස විනා පීතිං, තතියෙ ලොහදිට්ඨියා;
චතුත්ථෙපි විනා පීතිං, ලොහමානෙන තත්තකා.

335.

පටිසෙ ච විනා පීතිං, අසඬ්ඛාරෙ තථෙව තෙ;
ලබ්භන්ති දොසකුක්කුච්ච-මච්ඡරියාහි වීසති.

336.

අසඬ්ඛාරෙසු චුත්තා ච, සසඬ්ඛාරෙසු පඤ්චධා;
ථිනම්ඤ්ඤෙතෙකවීස, වීස ද්වෙවීසතික්කමා.

337.

ඡන්දං පීතිඤ්ච උද්ධච්චෙ, හිත්වා පඤ්චදසෙව තෙ;
හිත්වා විමොක්ඛං කඬ්ඛඤ්ච, ගහෙත්වා කඬ්ඛිතෙ තථා.

338.

සත්තවීසතිධම්මානං, ඉති ද්වාදස සඬ්ඛහා;
ද්වාදසාපුඤ්ඤචිත්තෙසු, විඤ්ඤාතඬ්ඛා විභාවිනා.

339.

හිත්වා ඡානියතෙ ධම්මෙ, ගහෙත්වා ච යථාරහං;
චතුත්තිංසාපි විඤ්ඤෙය්‍යා, සඬ්ඛහා තත්ථ විඤ්ඤානා.

340.

ද්වාදසාකුසලෙස්ථෙව, ඤාත්වා සඬ්ඛහමුත්තරං;
ඤෙය්‍යාගෙතුකචිත්තෙසු, සඬ්ඛහං කමතො කථං?

341.

සත්ත සාධාරණා ඡන්දවජ්ජිතා ච පකිණ්ණකා;
හසිතුප්පාදචිත්තමිහි, ද්වාදසෙව පකාසිතා.

342.

වොට්ඨබ්බෙ ච විනා පීතිං, වීරියං සුබතීරණෙ;
ඵකාදස යථාචුත්තා, ධම්මා ද්වීසුපි දෙසිතා.

343.

මනොධාතුත්තිකෙ චෙව, උපෙක්ඛාතීරණද්වයෙ;
දස භොන්ති යථාචුත්තා, හිත්වා වීරියපීතියො.

344.

සත්ත සාධාරණා ඵව, පඤ්චවිඤ්ඤාණසම්භවා;

ඉව්වාහෙතුකවිත්තෙසු, පඤ්චධා සඬගහො ධීතො.

345.

ඉති චෙතසිකෙ ධම්මෙ, විත්තෙසු ගණිතෙ පුන;
විත්තෙන සහ සඬගය්හ, ගණෙය්‍යාපි ච පණ්ඩිතො.

346.

අට්ඨතිංසාති යෙ චුත්තා, විත්තෙන සහ තෙ පුන;
එකුනචත්තාලීසෙති, සබ්බත්ථෙකාධිකං නයෙ.

347.

බාවීසෙවං දස ද්වෙ ච, පඤ්ච චෙති යථාරහං;
සඬගහා සම්පයුත්තානං, තාලීසෙකුනකා කථා.

348.

විතක්කො ච විචාරො ච, ජිති පඤ්ඤා තථා පන;
අප්පමඤ්ඤා විරතීති, නච ධම්මා යථාරහං.

349.

ගහෙතබ්බාපනෙතබ්බා, හචන්ති අනචජ්ජකෙ;
පරිචන්තෙති සබ්බත්ථ, වෙදනා තු යථාරහං.

350.

ජන්දාධිමොක්ඛවීරියා, සද්ධාදෙකුනචිසති;
එස්සාදයො ඡළෙචාති, න චලන්තට්ඨචිසති.

351.

තෙරසෙව තු සාවජ්ජෙ, ඡළෙචාහෙතුමානසෙ;
න චලන්ති දස අඤ්ඤෙ, චුද්දසා ඡ ච සම්භවාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ චෙතසිකසඬගහකථා නිට්ඨිතා.

නචමො පරිච්ඡෙදො.

දසමො පරිච්ඡෙදො

10. පහෙදකථා

352.

එකුප්පාදා නිරොධා ච, එකාලම්ඛණචත්ථුකා;
සහගතා සහජාතා, සංසට්ඨා සහචුත්තිතො.

353.

තෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙනෙ, සම්පයුත්තා යථාරහං;
චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, අට්ඨාරසවිධාපි ව.

354.

එකධා ඡබ්බිධා චෙව, චතුධා සත්තධා ධීතා;
චිත්තුප්පාදපහෙදෙන, භිත්ඳිතබ්බා විභාවිතා.

355.

අට්ඨ ධම්මාවිනිබ්භොගා, භිත්තාසීති නවුත්තරා;
සත්තසතං දස ද්වෙ ව, සබ්බෙ භොන්ති සම්ප්පිතා.

356.

සන්තීරණමනොධාතු, සිතචොට්ඨබ්බතා තථා;
අපුඤ්ඤා කාමපුඤ්ඤා ව, මහාපාකා මහාක්‍රියා.

357.

පඨමජ්ඣානධම්මා ව, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
පඤ්චපඤ්ඤාස සබ්බෙපි, විතක්කා භොන්ති හෙදිතා.

358.

විචාරාපි ව තෙයෙව, දුතියජ්ඣානනාමකා;
එකාදසාපරෙ චෙති, ඡසට්ඨි පරිදීපිතා.

359.

අපුඤ්ඤා කාමපුඤ්ඤා ව, මහාපාකා මහාක්‍රියා;
චතුක්කා චෙව චත්තාරො, සිතඤ්ච සුබතීරණං.

360.

පඨමාදිතිකජ්ඣානා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ඉච්චෙවමෙකපඤ්ඤාස, පිතියො භොන්ති සබ්බථා.

361.

සිතචොට්ඨබ්බතා ද්වෙ ව, සාවජ්ජා වානවජ්ජකා;
භිත්තමෙවං තු වීරියං, තෙසත්තතිවිධං භවෙ.

362.

සාවජ්ජා වානවජ්ජා ව, මොමුහද්වයවජ්ජිතා;
ඡන්දා භවන්ති සබ්බෙපි, සට්ඨිහෙදා නවුත්තරා.

363.

සන්තීරණමනොධාතු, සිතවොට්ඨබ්බනා තථා;
සාවජ්ජා වානවජ්ජා ව, විවිකිච්ඡාවිවජ්ජිනා.

364.

අධිමොක්ඛා පනිච්චෙවං, අට්ඨසත්තති හෙදිනා;
තිසතං නවුනි ද්වෙ ව, භින්නා භොන්ති පකිණ්ණකා.

365.

එකුනසට්ඨි වා භොන්ති, සද්ධාදෙකුනච්ඡති;
සහස්සඤ්ච සතඤ්චෙකං, එකච්ඡඤ්ච සබ්බථා.

366.

ඤාණෙන සම්පයුත්තා ව, කාමෙ ද්වාදසධාපරෙ;
පඤ්චතිංසාති පඤ්ඤාපි, සත්තතාලීසධා කථා.

367.

රූපජ්ඣානවතුක්කා ව, කාමපුඤ්ඤා මහාක්‍රියා;
අට්ඨච්ඡප්පමඤ්ඤෙවං, ඡප්පඤ්ඤාස භවන්ති ව.

368.

අනුත්තරා කාමපුඤ්ඤා, තිස්සො විරතියො පන;
භොන්ති සොළසධා භින්නා, අට්ඨතාලීස පිණ්ඩිනා.

369.

පඤ්චචිසානවජ්ජෙවං, සම්පයුත්තා චතුබ්බිධා;
සහස්සද්විසතඤ්චෙව, ද්වි ව සත්තති හෙදතො.

370.

චත්තාරො පාපසාමඤ්ඤා, භින්නා ද්වාදසධා පන;
අට්ඨතාලීසධා භොන්ති, තෙ සබ්බෙ පරිපිණ්ඩිනා.

371.

ලොභො පනට්ඨධා භින්නො, ථිනමිද්ධඤ්ච පඤ්චධා;
චතුධා දිට්ඨිමානො ව, චතුධා දිට්ඨියො විසුං.

372.

ද්විධා දොසාදිචත්තාරො, විවිකිච්ඡෙකධාති ව;
සාවජ්ජා සත්තධා චුත්තා, භින්නාසීති තිකුත්තරා.

373.

ඉච්චට්ඨාරසධා චුත්තා, තෙපඤ්ඤාසාපි හෙදතො;

ද්විසහස්සඤ්ච තු සතං, භවන්තෙකුනසට්ඨි ව.

374.

විතක්කවිචාරපීතිසුඛොපෙක්ඛාසු පඤ්චසු;
භින්දිත්වා ඤානභෙදෙන, ගභෙනබ්බා අනුත්තරා.

375.

අඤ්ඤත්‍ර පන සබ්බත්ථ, නත්ථි හෙදප්පයොජනං;
අට්ඨෙව කස්මා ගය්හන්ති, අභෙදෙනාති ලක්ඛයෙ.

376.

පට්ඨාදිවතුජ්ඣානා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
ඉච්චෙකමෙකදසධා, චතුතාලීස පිණ්ඩිතා.

377.

තෙවීස පඤ්චමා වෙති, සත්තසට්ඨි සම්මිසිතා;
අප්පනා තත්ථ සබ්බාපි, අට්ඨපඤ්ඤාස දීපිතා.

378.

පඤ්චතිංසෙව සඬ්ඛෙපා, ලොකුත්තරමහග්ගතා;
අප්පනා තත්ථ සබ්බාපි, ඡබ්බිසති පකාසිතා.

379.

ඉද්ධිවිධං දිබ්බසොතං, වෙතොපරියනාමකා;
පුබ්බෙනිවාසානුස්සති, දිබ්බවක්ඛුති පඤ්චධා.

380.

අභිඤ්ඤාඤාණමීරෙන්ති, රූපාවචරපඤ්චමා;
කුසලඤ්ච ක්‍රියා වෙති, හෙදිතං දුට්ඨමපි ව.

381.

තං ද්වයමපි සම්මිස්සෙන්වා, පඤ්චාභිඤ්ඤා ව ලොකියා;
ආසවක්ඛයඤාණඤ්ච, ඡළභිඤ්ඤා පච්චිවරෙ.

382.

ලොකියා ව දසාභිඤ්ඤා, භින්දිත්වා කුසලක්‍රියා;
සත්තසත්තති ඤානානි, අට්ඨසට්ඨි පනප්පනා.

383.

සත්තසත්තති විත්තානි, චතුපඤ්ඤාස සබ්බථා;
පවිත්තානි ව විත්තානි, එකතිංසසතං සියුන්ති.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ පහෙදකථා නිට්ඨිතා.

දසමො පරිච්ඡේදො.

එකාදසමො පරිච්ඡේදො

11. රාසිසරූපකථා

384.

සබ්බං සභාවසාමඤ්ඤ-විසෙසෙන යථාරහං;
ගතරාසිවසනාථ, අට්ඨාරසවිධං කථං.

385.

එස්සපඤ්චකරාසී ච, කුමාරිත්ථියමථාපරෙ;
මග්ගබ්බහෙතුකම්ම-පථලොකියරාසයො.

386.

නිරවජ්ජා ඡ පස්සද්ධි-ආදිකා ච සතීමතා;
යුගනන්ධා ච සමථා, තථා යෙවාපනාති ච.

387.

එස්සො ච වෙදනා සඤ්ඤා, වෙනනා විත්තමෙව ච;
එස්සපඤ්චකරාසීති, පඤ්ච ධම්මා පකාසිතා.

388.

විතක්කො ච විචාරො ච, පීති වෙකග්ගතා තථා;
සුඛං දුක්ඛමුපෙක්ඛාති, සත්ත කුමාරභිගනාමකා.

389.

සද්ධිත්ථියඤ්ච වීරියං, සති වෙව සමාධි ච;
පඤ්ඤා චතුබ්බිධා චුත්තා, මනො පඤ්චාපි වෙදනා.

390.

ජීවිතිත්ථියමෙකන්ති, චක්ඛාදීනි ච සත්තධා;
බාවිසතිත්ථියා නාම, ධම්මා සොළස දෙසිතා.

391.

ආදිමග්ගෙ අනඤ්ඤාත-ඤ්ඤස්සාමිතිත්ථියං භවෙ;
මජ්ඣෙ අඤ්ඤිත්ථියං අන්තෙ, අඤ්ඤාතාවිත්ථියන්ති ච.

392.

පඤ්ඤානුත්තරචිත්තෙසු, හොන්ති තීණිත්ථියානිපි;
තිහෙතුකෙසු සෙසෙසු, එකං පඤ්ඤිත්ථියං මතං.

393.

සුඛං දුක්ඛිත්ථියඤ්චෙව, සොමනස්සිත්ථියං තථා;
දොමනස්සමුපෙක්ඛාති, පඤ්චධා වෙදනා කථා.

394.

රූපාරූපවසා ද්වෙධා, ජීවිතිත්ථියමෙකකං;
චක්ඛුසොතසානජීවිහාකායිත්ථිපුරිසිත්ථියා.

395.

තත්ථ ජීවිතරූපඤ්ච, අට්ඨෙත්ථ න තු ගය්හරෙ;
තස්මා නාමිත්ථියානෙව, දසපඤ්ච විනිද්දිසෙ.

396.

සම්මාදිට්ඨි ච සඬකජ්ජො, වායාමො විරතිත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ච, මිච්ඡාදිට්ඨි ච ධම්මතො.

397.

මග්ගඬගානි නවෙතානි, ද්වාදසාපි යතො ද්විධා;
සම්මාමිච්ඡාති සඬකජ්ජො, වායාමො ච සමාධි ච.

398.

ලොකපාලදුකඤ්චෙව, හිරොත්තජ්ජමථාපරං;
අහිරිකමනොත්තජ්ජං, දුකං ලොකවිනාසකං.

399.

පඤ්ච සද්ධාදයො වෙති, බලධම්මා නවෙරිතා;
කණ්හසුක්කවසෙනාපි, පටිපක්ඛෙ අකම්පියා.

400.

ඡ හෙතු හෙතුරාසිම්භි,
ලොභාලොභාදිකා තිකා;
මොමුහෙ කඬ්ඛිතුද්ධච්චා,
තත්ථ වුත්තාති අට්ඨධා.

401.

මිච්ඡාදිට්ඨි අහිජ්ඣා ච, ඛ්‍යාපාදො විරතිත්තයං;
සම්මාදිට්ඨිනහිජ්ඣා ච, අඛ්‍යාපාදො ච වෙතනා.

402.

දස කම්මපථානෙන්ථ, වුත්තා විරතීවෙනනා;
ලොකපාලවිනාසාති, වුත්තා ලොකදුකා ද්විධා.

403.

පස්සද්ධිආදියුගලා, නිරවජ්ජා ඡ රාසයො;
සති ව සම්පජ්ඣඤ්ඤව, උපකාරදුකං භවෙ.

404.

යුගනන්ධදුකං නාම, සමපො ව විපස්සනා;
පග්ගහො ව අවික්ඛෙපො, සමථද්දුකමීරිතං.

405.

යෙ සරූපෙන නිද්දිට්ඨා, චිත්තුප්පාදෙසු තාදිනා;
තෙ යපෙත්වාචසෙසා තු, යෙවාපනකනාමකා.

406.

ජන්දො ව අධිමොක්ඛො ව, තත්ත්වමජ්ඣත්තතා තථා;
උද්ධච්චං මනසිකාරො, පඤ්චාපණ්ණකනාමකා.

407.

මානො ව ටීනමිද්ධඤ්ඤව, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමජ්ජමඤ්ඤො ව, තිස්සො විරතියොපි ව.

408.

එතෙ අනියතා නාම, එකාදස යථාරහං;
තතො ව සෙසා සබ්බෙපි, නියතාති පකිත්තිතා.

409.

කෙච්ච රාසිං න භජන්ති, කෙච්ච වානියතා යතො;
තස්මා යෙවාපනාතෙව, ධම්මා සොළස දෙසිතා.

410.

සත්තතිංසාවසෙසා තු, තත්ථ තත්ථ යථාරහං;
සරූපෙනෙව නිද්දිට්ඨා, චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බථා.

411.

දෙසිතානුත්තරුද්ධච්චෙ, නාමනො විරතුද්ධවා;
තථානුත්තරචිත්තෙසු, නියතං විරතිත්තයං.

412.

විත්තං විතක්කො සද්ධා ව,
හිරොත්තජ්ජබ්බද්වයං;
අලොභො ව අදොසො ව,
ලොභො දොසො ව දිට්ඨි ව.

413.

අහිරිකමනොත්තජ්ජං,
උද්ධව්වං විරතීත්තයං;
සොළසෙන යථායොගං,
ද්විසු යානෙසු දෙසිතා.

414.

වෙදනා තීසු වීරියං, සති ව චතුරාසිකා;
සමාධි ඡසු පඤ්ඤා ව, සත්තට්ඨානෙසු දීපිතා.

415.

එකවිස පනිච්චෙන, සවිහත්තිකනාමකා;
සෙසා ද්වත්තිංසති ධම්මා, සබ්බෙපි අවිහත්තිකාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසිසරූපකථා නිට්ඨිතා.

එකාදසමො පරිච්ඡෙදො.

ද්වාදසමො පරිච්ඡෙදො

12. රාසිවිනිච්ඡයකථා

416.

තත්ථ විඤ්ඤාණකායා ඡ, සත්ත විඤ්ඤාණධාතුයො;
එස්සා චක්ඛාදිසම්ඵස්සා, ඡබ්බිධා සත්තධාපි ව.

417.

චක්ඛුසම්ඵස්සජාදීහි, හෙදෙහි පන වෙදනා;
සඤ්ඤා ව චෙතනා චෙව, භින්නා ඡධා ව සත්තධා.

418.

විත්තුජ්ජාදෙසු ධම්මා ව, ඛන්ධායතනධාතුයො;
ආහාරා ව යථායොගං, එස්සපඤ්චකරාසියං.

419.

සබ්බෙ සඬගහිතා භොන්ති, තස්මා නාමපරිග්ගහො;

මූලරාසි ව සො සබ්බ-සභිගහොති පවුච්චති.

420.

කුමාරාසිමිහි පඤ්චෙව, ධම්මා සත්තජ්ජහෙදනො;
ඉන්ද්‍රියානි ව බාවිස, ධම්මනො පන සොළස.

421.

නව මග්ගඤ්ඤා ව, හින්තා ද්වාදසධාපි නෙ;
ජලෙව හෙතුයො තත්ථ, දෙසිතා කඨිඛිතුද්ධවා.

422.

දස කම්මපථා ධම්මා, ජලෙව පන දෙසිතා;
සෙසාව දසධම්මෙහි, සමානා චතුරාසයො.

423.

පඤ්ඤා දසවිධා තත්ථ, වෙදනා නවධා ඨිතා;
සමාධි සත්තධා හොති, විරියං පන පඤ්චධා.

424.

සති හින්තා චතුරධාව, විතක්කො තිව්ධො මනො;
ද්විධා විත්තාදයො හොන්ති, දසපඤ්චෙව සම්භවා.

425.

සෙසා ද්වත්තිංස සබ්බෙපි, ධම්මා එකෙකධාපි ව;
හින්වා රුපින්ද්‍රියානෙන, විභාගා අට්ඨධා කථං.

426.

එස්සො ව චෙතනා සඤ්ඤා, විචාරො පිති ජීවිතං;
නිරවජ්ජා ඡ යුගලා, සාවජ්ජමොහකඨිඛිතා.

427.

යෙවාපනකධම්මා ව, විරතුද්ධව්ච්චජ්ජිතා;
ද්වාදසා වෙති සබ්බෙපි, ද්වත්තිංසකෙකධා තථා.

428.

විත්තං මනින්ද්‍රියං විත්තං, සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං බලං;
බලෙසු ලොකියා චුත්තා, ලොකියෙ ව දුක්ඛද්වයෙ.

429.

ලොභාලොභාදිකා ද්වෙ ද්වෙ,
චත්තාරො හෙතුරාසියං;

මිච්ඡාදිට්ඨි ව මග්ගඤ්ඤා,
පඤ්චකම්මපථෙසි නෙ.

430.

යෙවාපනකරාසිමිහි, දෙසිතා විරතුද්ධවා;
මග්ගභෙතුසු චෙවෙනි, ද්විධා පඤ්චදස ධීතා.

431.

විතක්කො ක්කාමග්ගෙසු, තිවිධා නවධා පන;
චෙදනා මූලරාසිමිහි, තථා ක්කානිත්ථියෙසු ව.

432.

ඉන්ද්‍රියමග්ගරාසිමිහි, බලපිට්ඨිදුකත්තිකෙ;
චතුර්ධා සති තත්ථෙව, විරියමිපි ව පඤ්චධා.

433.

සමාධි සත්තධා චුත්තො, ක්කානඤ්ඤා ව තත්ථ ව;
තත්ථෙව දසධා පඤ්ඤා, භෙතුකම්මපථෙසු ව.

434.

දසනවසත්තපඤ්චචතුතිද්ධෙකධා ධීතා;
ඡළෙකකා පඤ්චදස, ද්වත්තිංස ව යථාක්කමං.

435.

අට්ඨ විභාගසඤ්ඤා, පදානි දසධා සිග්ගං;
තෙපඤ්ඤාසෙව ධම්මා ව, අට්ඨාරස ව රාසයො.

436.

ඉති ධම්මචචත්ථානො, ධම්මසඤ්ඤාසං පන;
විත්තුප්පාදපරිච්ඡෙදො, උද්දෙසනසඤ්ඤා.

437.

පදානි චතුරාසිති, දෙසිතානි සරුපනො;
යෙවාපනකනාමෙන, සොළසෙව යථාරහං.

438.

තත්ථානියතනාමානි, පදානෙකාදසෙව තු;
චුත්තානෙකුනනචුති, නියතානෙව සම්භවා.

439.

අසම්භින්නපදානෙත්ථ, තෙපඤ්ඤාසෙව සබ්බථා;

විත්තවෙනසිකානං තු, වසෙන පරිදීපයෙ.

440.

විභාගපදධම්මානං, වසෙනෙවං පකාසිතො;
විත්තවෙනසිකානං තු, කමතො රාසිනිච්ඡයොති.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ රාසිවිනිච්ඡයකථා නිවසීතා.

ද්වාදසමො පරිච්ඡේදො.

තෙරසමො පරිච්ඡේදො

13. රාසියොගකථා

441.

ඉති රාසිවීථිං ඤාත්වා, ලබ්භමානවසා බුධො;
තෙසමෙවාථ යොගමිපි, විත්තුජ්ජාදෙසු දීපයෙ.

442.

කාමාවචරකුසලස්ස, පයිමද්වයමානසෙ;
සබ්බෙපි රාසයො භොන්ති, යථාසම්භවතො කථං.

443.

ඵස්සපඤ්චකරාසි ව, ක්කානපඤ්චකරාසි ව;
ඉන්ද්‍රියට්ඨකරාසි ව, මග්ගපඤ්චකරාසි ව.

444.

බලසත්තකරාසි ව, හෙතුකම්මපථත්තිකා;
දසාවසෙසා රාසි ව, ලොකපාලදුකාදයො.

445.

යෙවාපනකනවකං, නියතුද්ධව්වච්ඡිතා;
අප්පමඤ්ඤාද්වයඤ්චෙව, තිස්සො විරතියොති ව.

446.

ඉති සත්තරසෙවෙනෙ, දෙසිතා ව සරූපතො;
යෙවාපනකරාසි ව, ලබ්භන්තිට්ඨාරසාපි ව.

447.

ජප්පඤ්ඤාස පදානෙත්ථ, දෙසිතානි සරූපතො;
ධම්මා පන සමතිංස, තත්ථ භොන්ති සරූපතො.

448.

තානි යෙවාපනකෙහි, පඤ්චසට්ඨි පදානි ව;
ධම්මා චෙක්ඛනතාලීස, භවන්ති පන සම්භවා.

449.

තත්ථ ද්වාදස ධම්මා ව, දෙසිතා සවිහත්තිකා;
අවසෙසා තු සබ්බෙපි, අවිහත්තිකනාමකා.

450.

එකද්වි ව තිවතුක්ක-ඡසත්තට්ඨානිකා පන;
සත්තවීස ව සත්තෙකො, ද්වෙකෙකො ව යථාක්කමං.

451.

නියතා තු චතුත්තිංස, ධම්මාව සහවුත්තිතො;
යථාසම්භවවුත්තිතො, පඤ්චධා නියතා කථා.

452.

තත්ථ වානියතෙ සබ්බෙ, ගහෙත්වා ව පභාය ව;
පච්චෙකඤ්ච ගහෙත්වාපි, සත්තධා යොජනක්කමො.

453.

සකිමෙක්ඛනතාලීස, චතුත්තිංස යථාක්කමං;
පඤ්චක්ඛත්තුඤ්ච යොජෙය්‍ය, පඤ්චතිංසානි පණ්ඩිතො.

454.

රාසයො ව පදානිධ, ධම්මන්තරවිහත්තියො;
සරූපයෙවාපනකෙ, නියතානියතෙ යථා.

455.

යොජනානසහෙදඤ්ච, ගණනාසඬ්ඛිගහට්ඨිති;
ලබ්භමානානුමානෙන, සල්ලක්ඛෙන්තො තහිං තහිං.

456.

ඤාණං ඤාණවිජුත්තම්හි, හිත්වා පීතිං උපෙක්ඛිතෙ;
වෙදනා පරිවත්තෙන්තො, කාමපුඤ්ඤෙ ව සෙසකෙ.

457.

මහාක්‍රියෙ ව යොජෙය්‍ය, පභාය විරතිත්තයං;
අප්පමඤ්ඤා ව හිත්වාථ, මහාපාකෙ ව යොජයෙ.

458.

තක්කාදිං කමතො හිත්වා, සබ්බත්ථ විරතිත්තයං;
පඤ්චමෙ අප්පමඤ්ඤාය, හිත්වා රූපෙ ව යොජයෙ.

459.

හිත්වාප්පමඤ්ඤා යොජයෙ, යථාක්කාමනුත්තරෙ;
ලොකුත්තරින්ද්‍රියඤ්චෙව, ගහෙත්වා විරතිත්තයං.

460.

ක්කානානි චතුතාලීස, සුබ්බුත්තානි චත්තරෙ;
උපෙක්ඛිතානි තෙවීස, පඤ්චමජ්ඣානෙ ව සබ්බථා.

461.

අප්පමඤ්ඤාවිරතියො, කාමපුඤ්ඤෙසු ලබ්භරෙ;
අප්පමඤ්ඤා රූපජ්ඣාන-චතුක්කෙ ව මහාක්‍රියෙ.

462.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බත්ථ, සම්මොහානි විරතිත්තයං;
නත්ථිද්ධියම්පි ආරූප්පෙ, මහාපාකෙ ව පඤ්චමෙ.

463.

විතක්කාදිත්තයං පඤ්ඤා, පඤ්ච වානියතා චලා;
භානිබුද්ධිවසා සෙසා, න චලන්ති කුදාවනං.

464.

බාවීසතිවිධො චෙත්ථ, සඬගහො අනවජ්ජකෙ;
ද්ධියද්ධියවසා චෙව, ක්කානපඤ්චකතොපි ව.

465.

ඉති ඤත්වානවජ්ජෙසු, රාසිසඬගහ සම්භවං;
සාවජ්ජෙසුපි විඤ්ඤෙය්‍යා, විඤ්ඤානා රාසයො කථං.

466.

ලොහමුලෙසු පඨමෙ, එස්සපඤ්චකරාසි ව;
ක්කානපඤ්චකරාසි ව, තථෙවින්ද්‍රියපඤ්චකං.

467.

මග්ගබලචතුක්කඤ්ච, හෙතුකම්මපථදුකා;
ලොකනාසකරාසි ව, සමථො සමථද්දුකා.

468.

තත්‍රමජ්ඣාත්තං හිත්වා, යෙවාපනකනාමකා;

වත්තාරො වෙති ලබිහන්ති, තත්ථෙකාදස රාසයො.

469.

ද්වන්තිංසෙව පදානෙත්ථ, දෙසිතාති සරූපතො;
තාති යෙවාපනකෙහි, ඡන්තිංසෙව භවන්ති ව.

470.

අසම්භින්තපදානෙත්ථ, සමවිසති සම්භවා;
සවිහත්තිකනාමා ව, නව ධම්මා පකාසිතා.

471.

එකද්වයතිවතුක්ක-ඡට්ඨානනියතා පන;
එකාදස ඡළෙකා ව, කමෙනෙකො පුනෙකකො.

472.

තත්ථෙවානියතා හෙත්ථ, යෙවාපනකනාමකා;
යොජනානයහෙදො ව, තස්මා තත්ථ න විජ්ජති.

473.

මානො ව ටීනමිද්ධඤ්ච, ඉස්සා මච්ඡරියං තථා;
කුක්කුච්චමිති සාවජ්ජෙ, ඡළෙවානියතා මනා.

474.

මානො දිට්ඨිවිසුත්තෙසු, සසඬ්ඛාරෙසු පඤ්චසු;
ටීනමිද්ධං තයො සෙසා, පටිසද්වයයොගිනො.

475.

ඉච්චෙවමට්ඨ සාවජ්ජා, අනවජ්ජට්ඨවිසති;
ඡන්තිංස මානසා සබ්බෙ, භොන්තානියතයොගිනො.

476.

තෙහි යුත්තා යථායොගං, එකද්විත්තයපඤ්චහි;
ද්වෙ ද්වාවිසං තයො චෙව, නව වාථ යථාක්කමං.

477.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, ලබිහමානවසා පන;
තදඤ්ඤෙසුපි යොජෙයා, සාවජ්ජෙසු යථාක්කමං.

478.

ලොහමුලෙසු ලොහඤ්ච, දොසඤ්ච පටිසද්වයෙ;
මොහමුලෙ කඬ්ඛුද්ධච්චං, ගහෙත්වා හෙතුරාසියං.

479.

දිට්ඨිං දිට්ඨිවිසුත්තමිහි, හිත්වා පිතිමුපෙක්ඛිතෙ;
වෙදනං පරිවත්තෙන්තො, දොසමුලෙ ච පණ්ඩිතො.

480.

තථා කම්මපථං දිට්ඨිං,
පීතිං ඡන්දඤ්ච මොමුහෙ;
කඬ්ඛිතෙ අධිමොක්ඛඤ්ච,
හිත්වා යොජෙය්‍ය රාසයො.

481.

චිත්තස්ස ධීතිං පත්තාසු, චිත්තස්සෙකග්ගතා පන;
කඬ්ඛිතෙ පරිහිනාව, ඉන්ද්‍රියාදීසු පඤ්චසු.

482.

ඉති ද්වාදසධා ඤත්වා, සාවජ්ජෙසුපි සඬ්ගහං;
අහෙතුකෙපි විඤ්ඤෙය්‍යා, යථාසම්භවතො කථං.

483.

අට්ඨාරසාහෙතුකෙසු, පඤ්චවිඤ්ඤාණමානසෙ;
එස්සපඤ්චකරාසී ච, කුමානට්ඨානදුකං තථා.

484.

ඉන්ද්‍රියත්තිකරාසී ච, යෙවාපනකනාමකො;
එකො මනසිකාරොති, චත්තාරො රාසයො සිද්ධං.

485.

අසම්භින්නා පනට්ඨෙව, ද්වෙ තත්ථ සවිහත්තිකා;
එකද්වයතිකට්ඨානා, ඡලෙකො ච පුනෙකකො.

486.

මනොධාතුත්තිකාහෙතු-පට්ඨන්ධියුගෙ පන;
චිත්තකො ච විචාරො ච, අධිකා කුමානරාසියං.

487.

සුඛසන්තීරණෙ පීති, දුතියාවජ්ජනෙ පන;
වීරියඤ්ච සමාධිඤ්ච, ලබ්භතින්ද්‍රියරාසියං.

488.

අධිකා භසිතෙ භොන්ති, පීති ච වීරියාදයො;
යෙවාපනාධිමොක්ඛො ච, පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිතෙ.

489.

ඉච්චානවජ්ජෙ ඛාවිස,
සාවජ්ජෙ ද්වාදසාපරෙ;
යොගා හෙතුමිහි පඤ්චෙන,
තාලිසෙකුනකා කථාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ රාසියොගකථා නිට්ඨිතා.

තෙරසමො පරිච්ඡෙදො.

වුද්දසමො පරිච්ඡෙදො

14. රාසිසම්භවකථා

490.

නචෙව යෙවාපනකා, අට්ඨාරස ව රාසයො;
නවහිංසතිසම්භින්තා, දස ද්වෙ සවිහත්තිකා.

491.

එකද්වයතිවතුජසත්තට්ඨානානවජ්ජකෙ;
සත්තවිසති සත්තෙකො, ද්වයමෙකො පුනෙකකො.

492.

දසෙව යෙවාපනකා, එකාදස ව රාසයො;
අට්ඨවිසතිසම්භින්තා, දසෙව සවිහත්තිකා.

493.

එකද්වයතිවතුක්කජට්ඨානනියතා පන;
අට්ඨාරස ව සත්තෙකො, එකො චෙකොව පාපකෙ.

494.

ද්වෙ යෙවාපනකා භොන්ති, රාසයො ව චතුබ්බිධා;
තෙරසෙත්ථ අසම්භින්තා, තයොව සවිහත්තිකා.

495.

එකද්වයතිකට්ඨානා, දස ද්වෙකො අහෙතුකෙ;
ඉච්චානවජ්ජා සාවජ්ජා-හෙතුකෙ යොගනිච්ඡයො.

496.

සත්තාපි නත්ථි සාවජ්ජෙ, නිරවජ්ජෙ පකාසකො;
අහෙතුකෙ ව මග්ගාදිරාසයො නත්ථි වුද්දස.

497.

අනවජ්ජා තු සාවජ්ජෙ, සාවජ්ජකානවජ්ජකෙ;
චිත්තුප්පාදම්භි නත්ථෙව, නත්ථොභයමහෙතුකෙ.

498.

සාවජ්ජා පන සාවජ්ජෙ, අනවජ්ජානවජ්ජකෙ;
ගහෙනබ්බා තු සබ්බත්ථ, සාධාරණා පකිණ්ණකා.

499.

ඤානපඤ්චකචිත්තෙසු, සත්තසට්ඨිසු නිද්දිසෙ;
ඤානභිගයොගහෙදෙන, රාසිහෙදං තභිං තභිං.

500.

චතුෂ්ඤානවජ්ජෙසු, ඤාණපීතිකතං තථා;
චතුච්ඡ පරිත්තෙසු, චතුධා හෙදමුද්දිසෙ.

501.

සරාගච්ඡරාගානං, අජ්ජමඤ්ඤාපචත්තියං;
කරුණාමුදිතා භොන්ති, කාමපුඤ්ඤමහාක්‍රියෙ.

502.

උපචාරජ්ජනාපත්තා, සුඛිතා සත්තගොචරා;
තස්මා න පඤ්චමාරුජ්ජෙ, මහාපාකෙ අනුත්තරෙ.

503.

සොනාපතිතුපෙක්ඛාසු, පරිකම්මාදිසම්භවෙ;
ඤානානං තුලාපාකත්තා, තජ්ජාකෙසු ච ලබ්භරෙ.

504.

චිරතී ච සරාගානං, චිතික්කමනසම්භවා;
සම්පත්තෙ ච සමාදානෙ, කාමපුඤ්ඤෙසු ලබ්භරෙ.

505.

තංතංද්චාරිකදුස්සිලා-වෙනනුච්ඡෙදකිච්චතො;
මග්ගෙ ච තුලාපාකත්තා, එලෙ ච නියතා සියුං.

506.

පචත්තාකාරවිසයභින්නා පඤ්චාපි සම්භවා;
ලොකියෙ ලබ්භමානාපි, විසුං වෙච සියුං න වා.

507.

පාපා ලබ්‍හන්ති පාපෙසු, සත්ත ඡක්කෙකකා කමා;
සරුපයෙවොහයකා, නියතට්ඨ ඡලෙතරෙ.

508.

සාධාරණා ව සබ්බත්ථ, යථාචුත්තා පකිණ්ණකා;
තත්ථ වෙකග්ගතා නත්ථි, ඉන්ද්‍රියාදීසු කඩ්ඛිතෙ.

509.

ඡන්දාධිමොක්ඛා යෙවාපි, විසෙකාදසවජ්ජිතෙ;
උද්ධච්චමෙකාදසසු, මජ්ඣන්තමනවජ්ජකෙ.

510.

සබ්බත්ථ මනසිකාරො, තිද්ධෙකද්විතිකාපරෙ;
අට්ඨට්ඨවිසවතුසු, පඤ්චද්විසු යථාක්කමං.

511.

සමුදායවසෙනෙත්ථ, උද්ධච්චවිරතිත්තයං;
සවිහත්තිකමඤ්ඤත්ථ, අවිහත්තිකමෙව තං.

512.

චිත්තුප්පාදෙසු තෙනෙතං, විහත්තිඅවිහත්තිකං;
ඉති සාධු සල්ලක්ඛෙය්‍ය, සම්භවාසම්භවං බුධොති.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ රාසිසම්භවකථා නිට්ඨිතා.

චුද්දසමො පරිච්ඡෙදො.

පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො

15. රාසිසම්භවකථා

513.

තෙත්තිංස වෙව ද්වත්තිංස, එකතිංස ව තිංස ව;
එකද්වත්තිංසභීතා ව, තිංස ධම්මානවජ්ජකෙ.

514.

දස ධම්මා තු සාවජ්ජෙ, ඡපඤ්චවතුරාධිකා;
එකාදස දස නව, සත්තධාහෙතුකෙ පන.

515.

ඉත්ථං චුද්දසධා භින්නා, කොට්ඨාසා තු සරුපතො;

විහත්තා තෙහි යුත්තා ව, විත්තුප්පාදා යථාක්කමං.

516.

තිකට්ඨකා පඤ්චවිස, දස පඤ්චාධිකා නව;
අට්ඨාරසෙති සත්තෙතෙ, අනවජ්ජා තථෙතරෙ.

517.

ද්වෙ චත්තාරො ඡළෙකං ද්වෙ,
පඤ්චාථ දසධාපරෙ;
සාවජ්ජාහෙතුකා චෙති,
කොට්ඨාසා හොන්ති චුද්දස.

518.

නව වාපි ඡ චත්තාරො, චතුපඤ්චජසත්තකා;
නව ද්වෙ ද්වෙ තථෙකො ව, යෙවාපනකසඬිගහා.

519.

තෙහි යුත්තා පනට්ඨාථ, විසෙකතිංස මානසා;
ද්වෙ ද්වෙ ද්වෙ තිණි චෙකං ද්වෙ, අට්ඨ දස යථාක්කමං.

520.

සත්තතිංසකතො යාව, එකතිංසානවජ්ජකෙ;
තිකට්ඨකාදිකෙ සත්ත, ධීතා නියතසඬිගහා.

521.

පාපෙසු විස චෙකුන-විසට්ඨාරස සොළස;
චතුධා ද්විසු චතුසු, චතුසු ද්විසු වට්ඨිතා.

522.

එකද්විපඤ්චදසසු, ව ද්විධාහෙතුකෙසු ව;
තිකද්වෙකාධිකා ධම්මා, දසට්ඨ ව යථාක්කමං.

523.

පඤ්චද්වෙකද්විහිපඤ්ච, කොට්ඨාසා නියතා ධීතා;
තෙහි යුත්තා පනට්ඨාථ, විස ද්වෙ ද්වෙ තිකෙකකා.

524.

පුබ්බාපරද්වයාපුඤ්ඤෙ, කාමපාකෙ අහෙතුකෙ;
පඤ්චමානුත්තරාරුජ්ජෙ, නත්ථානියතසම්භවො.

525.

ජත්තිංසමානසෙස්වෙව, ලබ්භන්තානියතා න වා;
තෙපඤ්ඤාසාවසෙසා තු, සබ්බෙ නියතයොගිනො.

526.

නියතානියතෙ කත්වා, ලබ්භන්තොභයථා තථා;
සරූපයෙවොභයකා, තිව්ධෙවං තු සඬගහා.

527.

ඤෙය්‍යා චුත්තානුසාරෙන, තෙහි යුත්තාව මානසා;
තතො පුන විභාවෙය්‍ය, සබ්බසඬගාහිකං නයං.

528.

එකුනතාලීසකතො, යාවෙකත්තිංසකා යීතා;
නවධා අනවජ්ජෙසු, තෙහි යුත්තා ව මානසා.

529.

ද්වෙ චත්තාරො දසෙවාථ, තිකපඤ්චාධිකා දස;
තෙවීස කමතො සත්ත, ද්වෙ ච පඤ්චදසාපරෙ.

530.

ද්වෙ ච ද්වෙ තිකද්වෙ ද්වෙකා, සාවජ්ජෙසු ච සොළස;
එකුනවීස වීසාථ, වීසෙකද්විතයාධිකා.

531.

අහෙතුකෙ පනට්ඨාථ, දසෙකද්විතයාධිකා;
දසපඤ්ච ද්විකෙකාති, භවන්තෙකුනවීසති.

532.

ලබ්භමානානුසාරෙන, ධම්මානං පන සඬගහො;
සක්කා චුත්තනයෙනෙව, විඤ්ඤාතුං පන විඤ්ඤානාති.

ඉති වෙතසිකවිභාගෙ රාසිසඬගහකථා නිට්ඨිතා.

පන්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

සොළසමො පරිච්ඡෙදො

16. විත්තුප්පාදකථා

533.

විත්තුප්පාදෙසු ධම්මානං, ඉති ඤත්වා විනිවිජයං;

විත්තුප්පාදානමෙවාථ, ඤාතබ්බො හෙදසඬගහො.

534.

වෙදනාභාරතො වෙව, හෙතාධිපතීතො තථා;
කුමාරිත්ථිසමග්ගබලා, යෙවාපනපථාදිතො.

535.

තත්ථ සුඛා ච දුක්ඛා ච, අදුක්ඛමසුඛාති ච;
තිස්සො ච වෙදනා චුත්තා, සම්භොගත්ථවිසෙසතො.

536.

සුඛං දුක්ඛං සොමනස්සං, දොමනස්සමථාපරං;
උපෙක්ඛිත්ථිසමිච්චෙවං, පඤ්චිත්ථිසවිභාගතො.

537.

කායවිඤ්ඤාණයුගලෙ, සුඛදුක්ඛා හි වෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, ඉති නාමං ලහන්ති න.

538.

අඤ්ඤත්ථ පන සබ්බත්ථ, සුඛා දුක්ඛා ච වෙදනා;
සොමනස්සං දොමනස්සං, ඉති නාමං ලහන්ති ච.

539.

අදුක්ඛි අසුඛොපෙක්ඛා, මජ්ඣන්තාති ච වෙදනා;
පඤ්චපඤ්ඤාසවිත්තෙසු, තදඤ්ඤෙසු පකාසිතා.

540.

සුඛදුක්ඛිත්ථිසයුත්තං, කායවිඤ්ඤාණකද්වයං;
දොමනස්සිත්ථිසයුත්තං, පටිසද්වයමානසං.

541.

අට්ඨාරස පරිත්තාති, චතුක්කජ්ඣානමාදිතො;
සොමනස්සිත්ථිසයුත්තා, ද්වාසට්ඨිවිධ මානසා.

542.

ද්වත්තිංස ච පරිත්තාති, තෙව්ස ඝානපඤ්චමා;
භොන්තිපෙක්ඛිත්ථිසයුත්තා, පඤ්චපඤ්ඤාස මානසා.

543.

සුඛයුත්තා තු තෙසට්ඨි, දුක්ඛයුත්තා තයො තභිං;
අදුක්ඛමසුඛයුත්තා, පඤ්චපඤ්ඤාසුපෙක්ඛකා.

544.

ඔජ්ඣමකරූපඤ්ච, වෙදනං සන්ධිමානසං;
නාමරූපඤ්ච කමතො, ආහරන්තීති දෙසිතා.

545.

ආහාරා කබලීකාරො, එස්සො සඤ්චෙතනා තථා;
විඤ්ඤාණඤ්චෙති චත්තාරො, උපත්ථම්භා ච සම්භවා.

546.

චිත්තුප්පාදෙසු සබ්බත්ථ,
ආහාරාරූපිනො තයො;
කබලීකාරො ආහාරො,
කාමො කායානුපාලකො.

547.

අලොභො ච අදොසො ච,
අමොභො ච තථාපරො;
ලොභො දොසො ච මොභො ච,
හෙතු ධම්මා ඡ දෙසිතා.

548.

කුසලාකුසලා හෙතු, තයො අබ්‍යාකතාති ච;
නවද්වාදසධා තත්ථ, විපාකක්‍රියහෙදතො.

549.

දස පඤ්චාධිකා භොන්ති, භූමිහෙදා තතො තභිං;
පුඤ්ඤපාකක්‍රියාහෙදා, තාලීස චතුත්තකා.

550.

සන්තීරණමනොධාතු-පඤ්චවිඤ්ඤාණමානසෙ;
චොට්ඨබ්බතො ච භසිතෙ, හෙතු නාම න විජ්ජති.

551.

ලොභමූලෙසු ලොභො ච,
මොභො ච පටිසද්චයෙ;
දොසො මොභො ච ලබ්භන්ති,
මොභො එකොච මොමුහෙ.

552.

ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු,
අලොභාදිද්වයං භවෙ;

තතො සෙසෙසු සබ්බත්ථං,
අලොභාදිතයොපි ව.

553.

තිහෙතුකා සත්තවත්තා-ලීස භොන්ති ද්විහෙතුකා;
බාවීස ද්වෙකහෙතුකා, අට්ඨාරස අහෙතුකා.

554.

ජන්දො චිත්තඤ්ච වීරියං, වීමංසාති චතුබ්බිධා;
සහජාතාධිපා ධම්මා, චුත්තාධිපතයො සියුං.

555.

යමාලම්බං ගරුං කත්වා, නාමධම්මා පචත්තරෙ;
ආරම්මණාධිපනාමෙන, තදාලම්බණමීරිතං.

556.

තිහෙතුකජවෙස්වෙකො, චතුසුපි යථාරහං;
ද්විහෙතුකෙසු සම්භොති, වීමංසාධිපතිං විනා.

557.

අනුත්තරෙ කාමපුඤ්ඤෙ, තිහෙතුකමහාක්‍රියෙ;
ලොභමූලෙ ච සාවජ්ජෙ, ලබ්හතාලම්බණාධිපො.

558.

තත්ථ වානියතා කාමෙ, ලබ්හමානාපි ලබ්හරෙ;
මහග්ගතානුත්තරෙසු, නියතාව යථාරහං.

559.

ක්‍රියාද්විහෙතුපට්ඨෙ,
නත්ථෙවාලම්බණාධිපො;
මොමුභාහෙතුකෙ පාකෙ,
ලොකියෙ ච න කොච්ඡි.

560.

උභයාධිපයුත්තා ව, සහජාධිපයොගිනො;
උභයානියතාධිජ්ජා, සහජානියතාධිපා.

561.

උභයවිජ්ජයුත්තා ව, පඤ්චධා තත්ථ මානසා;
අට්ඨට්ඨාරස වීසං ඡ, සත්තතිංස යථාක්කමං.

562.

පඤ්චාධිපතියොගා ව, චතුරාධිපයොගිනො;
තිවිධාධිපයුත්තා ව, විමුත්තාපි ව සබ්බථා.

563.

සොළසාථ සමත්තිංස, ඡළෙවාථ යථාක්කමං;
සත්තතිංසතිවිධාති, චතුරෙවම්පි නිද්දිසෙ.

564.

විමංසාධිපයුත්තා ව, සහජාධිපයොගිනො;
ආලම්බාධිපයුත්තා ව, විජ්ජමුත්තාපි සබ්බථා.

565.

චතුත්තිංස ද්විපඤ්ඤාස, අට්ඨවිස යථාක්කමං;
සත්තතිංසති චෙවෙනි, චතුරෙවම්පි නිද්දිසෙ.

566.

සහජාධිපලද්ධා තු, ද්වෙපඤ්ඤාසෙව සබ්බථා;
ආලම්බාධිපලද්ධා ව, උභයාධිපලාභිනො.

567.

අට්ඨවිසෙව සබ්බෙපි, ද්වෙපඤ්ඤාසෙව සාධිපා;
සෙසා නිරාධිපා සබ්බෙ, සත්තතිංසාපි සබ්බථා.

568.

වෙදනාදිවසෙනෙවං, ඤත්වා හෙදං චතුබ්බිධං;
කුමාරිත්ථියමග්ගබල-වසෙනාපි විභාවයෙ.

569.

චිත්තක්කහෙට්ඨිමං කුමානං, මනොපරං මනින්ද්‍රියං;
හෙතුපරඤ්ච මග්ගඪ්ඨං, බලං වීරියපච්ඡිමං.

570.

අචිත්තක්කෙ පකතියා, තස්මා කුමානං න විජ්ජති;
අහෙතුකෙ ව මග්ගඪ්ඨං, බලඤ්චාවීරියෙ යථා.

571.

අට්ඨ රුපින්ද්‍රියානෙත්ථ, අගය්හන්තෙව සබ්බථා;
මග්ගින්ද්‍රියබලට්ඨෙසු, සමාධි ව න කඪ්ඨිතෙ.

572.

කාමපුඤ්ඤස්වනියතා, විරතීපි අනුද්ධතා;
පඤ්ඤානුත්තරචිත්තෙසු, ඉන්ද්‍රියත්තයභාජිතා.

573.

සෙසා චුත්තානුසාරෙන, ලබ්භමානජ්ඣානාදිකා;
තෙහි යුත්තා ච විඤ්ඤෙය්‍යා, චිත්තූප්පාදා යථාක්කමං.

574.

සොමනස්සයුත්තා කාමෙ, ලොකුත්තරමභග්ගතෙ;
පට්මජ්ඣානචිත්තා ච, පඤ්චඤානඤ්ඤා මතා.

575.

දුක්ඛූපෙක්ඛායුත්තා කාමෙ, පඤ්චවිඤ්ඤාණවජ්ජිතා;
දුතියජ්ඣානචිත්තා ච, චතුඤ්ඤානඤ්ඤා සියුං.

576.

ඤානඤ්ඤානසංයුත්තා, තතියජ්ඣානමානසා;
චතුත්ථපඤ්චමාරුජ්ජා, ඤානඤ්ඤානඤ්ඤා යොගිනො.

577.

පඤ්චවිඤ්ඤාණයුගලෙ, ඤානඤ්ඤානඤ්ඤා නත්ථි කිඤ්චිපි;
ඉත්ථං ඤානානං භෙදෙන, පඤ්චධා මානසා යිතා.

578.

ඵකුනතිංසති සත්ත-තිංස වෙකාදසාපරෙ;
චතුත්තිංස දසෙවාථ, ගණිකා තු යථාක්කමං.

579.

ලොකුත්තරෙසු සබ්බෙසු, ඉන්ද්‍රියානි නවුච්චරෙ;
තිහෙතුකෙසු සබ්බෙසු, ලොකියෙසු පනට්ඨධා.

580.

ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු, සත්තධාව සමුද්ධරෙ;
සිතවොට්ඨබ්බතා පුඤ්ඤෙ, පඤ්චධාව පකාසයෙ.

581.

විචිකිච්ඡාසහගතෙ, චතුධාව විනිද්දිසෙ;
තිණින්ද්‍රියානි චුත්තානි, සෙසාහෙතුකමානසෙ.

582.

අට්ඨ වෙකුනතාලීස, ද්වාදස වාථ තෙරස;

එකඤ්ච සොළස වෙනි, ඡබ්බිධා තත්ථ සඨගහො.

583.

පයමානුත්තරං ඤානං, අට්ඨමග්ගඨිකං මනං;
සත්තමග්ගඨිකං නාම, සෙසං ඤානමනුත්තරං.

584.

ලොකියං පයමං ඤානං, තථා කාමෙ තිහෙතුකං;
පඤ්චමග්ගඨිකා නාම, චිත්තුප්පාදා පකාසිතා.

585.

සෙසං මහග්ගතං ඤානං, සම්පයුත්තා ච දිට්ඨියා;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තා ච, චතුමග්ගඨිකා මතා.

586.

දොසමුලද්වයඤ්චෙව, උද්ධච්චසහිතං තථා;
දිට්ඨියා විජ්ජයුත්තා ච, මග්ගඨිගත්තයයොගිනො.

587.

විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තො, චුත්තො මග්ගො දුච්චිකො;
අමග්ගාහෙතුකො වෙනි, සත්තධා තත්ථ සඨගහො.

588.

අට්ඨ ද්වත්තිංසනි වෙව, දස පඤ්චාධිකාපරෙ;
තාලීස කමතො සත්ත, එකඤ්චට්ඨදසාපරෙ.

589.

බලානි පන සත්තෙව, සබ්බත්ථාපි තිහෙතුකෙ;
ඤාණෙන විජ්ජයුත්තෙසු, ඡ බලානි සමුද්දිසෙ.

590.

චතුර්ධාකුසලෙ භොන්ති, තිව්ධා කඨිබ්බෙ පන;
ද්විබලං සිතවොට්ඨබ්බං, අබලං සෙසමීරිතං.

591.

ඡබ්බිධො සඨගහො තත්ථ, සත්තතාලීසථාපරෙ;
ද්වාදසකාදසෙකං ද්වෙ, සොළසෙනි යථාක්කමං.

592.

ඉත්ථං පඤ්ච ඡ සත්ත ඡ-කොට්ඨාසා කමතො ඨිතා;
චතුච්ඡති සබ්බෙපි, ඤානඨිගාදිවසා කථා.

ඉති වෙනසිකවිභාගෙ විත්තුප්පාදකථා නිට්ඨිතා.

සොළසමො පරිච්ඡෙදො.

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො

17. දිට්ඨිසංඛ්‍යාකථා

593.

යෙවාපනකනාමෙන, ධම්මා ඡන්දාදයො තථා;
ඛන්ධාදයො ච කොට්ඨාසා, උද්දිට්ඨා හි යථාරහං.

594.

තත්ථ ඡන්දාදයො ධම්මා, විහත්තාව යථාරහං;
ඛන්ධාදිරාසයො වාපි, විඤ්ඤායා දානි සම්භවා.

595.

වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජාදිකා;
සඤ්ඤා ච සඤ්ඤාක්ඛන්ධොති, ඡබ්බිධාපි පකාසිතා.

596.

සංඛාරක්ඛන්ධනාමෙන, සෙසා වෙනසිකා මතා;
චුත්තා විඤ්ඤාණකායා ඡ, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධනාමනො.

597.

රූපක්ඛන්ධො පුනෙකොව, සම්පයුත්තාවියොගිනො;
අරූපිනො ච චත්තාරො, පඤ්චක්ඛන්ධා පච්චවරෙ.

598.

මනායතනනාමං තු, විත්තමෙව තථාපරා;
චක්ඛුචිඤ්ඤාණධාතාදිසත්තවිඤ්ඤාණධාතූයො.

599.

සබ්බෙ වෙනසිකා ධම්මා, ධම්මායතනසංඛ්‍යා;
ධම්මධාතූති ච චුත්තා, ද්විපඤ්ඤාසාපි සබ්බථා.

600.

සුබ්බමානි ච රූපානි, නිබ්බානඤ්චෙන්ථ ගය්හරෙ;
ඔළාරිකානි රූපානි, දසායතනධාතූයො.

601.

එක්බුසොතසානඡීවිහා-කායායතනනාමකා;
රූපසද්දගන්ධරස-ඵොට්ඨබ්බායතනනාති ව.

602.

ද්වාදසායතනා සබ්බෙ, භොන්තට්ඨාරසධාතුයො;
බන්ධා යපෙත්වා නිබ්බානං, නත්ථි පණ්ණත්ති තීසුපි.

603.

ආහාරාදි ව කොට්ඨාසා, පුබ්බෙ චුත්තනායාව තෙ;
ඉති මිස්සකසඬ්ඛෙපො, විඤ්ඤාතබ්බො විභාවිනා.

604.

ද්වාදසාකුසලෙස්වෙව, චුද්දසාපි වචත්ථිතා;
යෙ සාවජ්ජාව තෙසමිපි, සඬ්ගභො දානි නියාතෙ.

605.

කාමාසවො භවාසවො, දිට්ඨාවිජ්ජාසවාති ව;
චත්තාරො ආසවා චුත්තා, තයො ධම්මා සරූපතො.

606.

ආසවා ආසවට්ඨෙත,
ඔසා චුය්හනතො තථා;
යොජෙන්නිති ව යොගාති,
තෙ චත්තාරො ව දෙසිතා.

607.

කාමබ්හවො ව පටිසො, මානො දිට්ඨි ව සංසයො;
සීලබ්බතපරාමාසො, භවරාගො තථාපරො.

608.

ඉස්සා මච්ඡරියාවිජ්ජා, ඉති සංයොජනා දස;
අට්ඨ ධම්මා සරූපෙන, අභිධම්මෙ පකාසිතා.

609.

ඉස්සාමච්ඡරියං භිත්වා, කත්වා මානුද්ධවං තභිං;
භින්දිත්වා භවරාගඤ්ච, රූපාරූපවසා ද්විධා.

610.

පඤ්චොරම්භාගියා වෙව, පඤ්චුද්ධම්භාගියාති ව;
දස සංයොජනා චුත්තා, සුත්තෙ සත්ත සරූපතො.

611.

ගන්ථා ධම්මා ච චත්තාරො, තයො ධම්මා සරූපතො;
අභිජ්ඣාකායගන්ථො ච, ඛ්‍යාපාදො ච පවුච්චති.

612.

සීලබ්බතපරාමාසො, කායගන්ථො තථාපරො;
ඉදංසච්චාභිනිවෙසො, ඉති දිට්ඨි විහෙදිතො.

613.

කාමච්ඡන්දො ච ඛ්‍යාපාදො, ථිනමිද්ධමථාපරං;
තථා උද්ධච්චකුක්කුච්චං, කඬ්ඛාවිජ්ජාති අට්ඨිමෙ.

614.

ධම්මා නිවරණා නාම, ඡධා ච පන දෙසිතා;
මිච්ඡාදිට්ඨි පනෙකාව, පරාමාසොති වුච්චති.

615.

උපාදානාති චත්තාරි, කාමුපාදාදිනාමකා;
දිට්ඨිසීලබ්බතං අත්ත-වාදුපාදානමෙව ච.

616.

ලොභදිට්ඨිවසා ද්වෙව, තිව්ධා දිට්ඨි දෙසිතා;
දිට්ඨි සීලබ්බතමත්ත-වාදො චෙති මහෙසිනා.

617.

ලොභො දොසො ච මොහො ච,
මානො දිට්ඨි ච සංසයො;
ථිනමුද්ධච්චමෙවාථ,
ලොකනාසයුගං තථා.

618.

ඉත්ථං කිලෙසචත්ථුනි, කිලෙසාති පකාසිතා;
දසෙතෙ තු සමානාව, පරතො ච සරූපතො.

619.

කාමරාගො ච පටිසො, මානො දිට්ඨි ච සංසයො;
භවරාගො අවිජ්ජාති, ඡ සත්තානුසයා මතා.

620. ගාහා ච පලිබොධා ච, පපඤ්චා වෙව මඤ්ඤනා.

තණ්හා මානො ච දිට්ඨි ච, දිට්ඨි තණ්හා ච නිස්සයා.

621.

පරාමාසෙකකො ද්වෙව, නිස්සයා මඤ්ඤනා තයො;
ආසවොසයොගගන්ථා, උපාදානා ව දුබ්බිධා.

622.

අට්ඨ නිවරණා වුත්තා, සත්තධානුසයා කථා;
සංයොජනා කිලෙසා ව, දසෙව පරතො යීතා.

623.

එකද්විතිජසත්තට්ඨදසකා තු යථාරහං;
ධම්මා සරූපතො භොන්ති, යථාවුත්තෙසු රාසිසු.

624.

කාමරාගහවරාගා, කාමාසවහවාසවා;
රූපරාගාරූපරාග, ඉති ලොභො විහෙදිතො.

625.

ඉදංසච්චාහිනිවෙසො, දිට්ඨි සීලබ්බතං තථා;
අත්තවාදො පරාමාසො, ඉති දිට්ඨි පච්චවති.

626.

දිට්ඨි පඤ්චදසවිධා, ලොභට්ඨාරසධා තහිං;
සෙසා සපරරාසිහි, සමානා ද්වාදසට්ඨිතා.

627.

එකාදසසමුට්ඨානෙ, දිට්ඨිලොභා වචන්තීතා;
අවිජ්ජා සත්තසු වුත්තා, පටිඝො පන පඤ්චසු.

628.

මානො ව විචිකිච්ජා ව, චතුට්ඨානෙසු උද්ධට්ඨො;
තිසු ද්විසු ව ටීනන්ති, අට්ඨෙතෙ සවිහත්තිකා.

629.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චමිද්ධලොකචිනාසකා;
ජාවිහත්තිකධම්මානි, අසම්භින්නා චතුද්දස.

630.

රූපරාගාරූපරාග-කාමාසවහවාසවා;
භොන්ති දිට්ඨිවිසුත්තෙසු, පුබ්බෙ වුත්තනායා පන.

631.

ඉති සාවජ්ජසඬුබෙපං, ඤාත්වා පුන විවක්ඛණො;
බොධිපක්ඛියධම්මානං, සඬගහම්පි විභාවයෙ.

632.

යෙසු සඤ්ඤාවිත්තදිට්ඨි-විපල්ලාසා යථාක්කමං;
සුභං සුඛං නිව්වමත්තා, ඉති ද්වාදසධා යීතා.

633.

තත්ථ කායෙ වෙදනාසු, චිත්තෙ ධම්මෙසු චක්කමා;
අසුභං දුක්ඛමනිව්වමනත්තාති උපට්ඨිතා.

634.

යථාචුත්තවිපල්ලාසපභානාය යථාරහං;
භින්නා විසයකිව්වානං, වසෙන පන සම්භවා.

635.

චත්තාරො සතිපට්ඨානා, කායානුපස්සනාදයො;
ඉති චුත්තා පනෙකාව, සම්මාසති මහෙසිනා.

636.

උප්පන්නානුප්පන්නපාපපභානානුප්පන්නාය ව;
අනුප්පන්නුප්පන්නෙහි වා, නිබ්බත්ති අභිචුද්ධියා.

637.

පදහන්තස්ස වායාමො, කිව්වාභොගවිභාගතො;
සම්මජ්ජධානා චත්තාරො, ඉති චුත්තා මහෙසිනා.

638.

ජන්දො ව චිරියං චිත්තං, චිමංසාති ව තාදිනා;
චත්තාරො ඉද්ධිපාදාති, විහත්තා චතුරාධිපා.

639.

සද්ධිත්තියඤ්ච චිරියං, සති වෙව සමාධි ව;
පඤ්ඤිත්තියඤ්ච පඤ්චෙව, බොධිපක්ඛියසඬගහෙ.

640.

ඉන්ද්‍රියානිත්තියට්ඨෙන, බලට්ඨෙන බලානි ව;
ඉති භින්නා විහත්තා ව, දුට්ඨාපි මහෙසිනා.

641.

සති ව ධම්මවිචයො, තථා චිරියපීතියො;

පස්සද්ධි ව සමාධි ව, උපෙක්ඛාති ව තාදිනා.

642.

දෙසිතා සත්ත බොජ්ඣංගිනා, බුද්ධිත්තස්ස සභාවතො;
කායචිත්තවසා භින්නං, කත්වා පස්සද්ධිමෙකකං.

643.

සම්මාදිට්ඨි ව සඤ්ඤා, වායාමො විරතිත්තයං;
සම්මාසති සමාධි ව, මග්ගො අට්ඨංගිකො මනො.

644.

ඉති සත්තෙව සඤ්ඤා, සත්තනිංස පහෙදතො;
එකං කත්වාන පස්සද්ධිං, අසම්භින්නා චතුද්දස.

645.

නවධා විරියං චුත්තං, ඡත්ත රාසිසු පඤ්චසු;
අට්ඨධා සති සෙසා තු, සමානපදරාසිකා.

646.

පඤ්චස්වෙව තු පඤ්ඤා ව, සමාධි චතුරාසිකො;
සද්ධා ද්විසු විහත්තාති, පඤ්චෙනෙ සවිහත්තිකා.

647.

නවා විහත්තිකා සෙසා, ඡන්දො විත්තමථාපරං;
පිති පස්සද්ධිපෙක්ඛා ව, සඤ්ඤා විරතිත්තයං.

648.

ඉති චුත්තනායා සබ්බෙ, බොධිපක්ඛියසඤ්ඤා;
ලොකුත්තරෙසු සම්මොභාති, සබ්බථාපි යථාරහං.

649.

පුබ්බභාගෙ යථායොගං, ලොකියෙසු ව ලබ්භරෙ;
නිබ්බේදභාවනාකාලෙ, ඡබ්බිසුද්ධිපවත්තියං.

650.

ඉති මිස්සකසාවජ්ජා, බොධිපක්ඛියසඤ්ඤා;
යෙවාපනකරාසිමිති, යථාසම්භවතො යිතා.

651.

කම්මපථා තු සම්මොභාති, පුඤ්ඤාපුඤ්ඤෙසු සබ්බථා;
අපථා ව සුවරිතා, තථා දුච්චරිතාපි ව.

652.

තත්ථ කම්මපථට්ඨානෙ, අනභිජ්ඣාදයො පන;
උපවාරෙන වුච්චන්ති, විපාකෙසු ක්‍රියෙසු වාති.

ඉති චෙතසිකවිභාගෙ දිට්ඨිසඬ්ඛනකථා නිට්ඨිතා.

සත්තරසමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි චෙතසිකවිභාගො.

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො

3. රූපවිභාගො

18. සරූපකථා

653.

තෙපඤ්ඤාස පනිච්චෙවං, නාමධම්මා පකාසිතා;
අට්ඨවිසව්ධං දානි, රූපං නාම කථියති.

654.

පථවාපො ච තෙජො ච, වායො චෙති චතුබ්බිධො;
චක්ඛුසොතඝාතජීවිහා, කායොති පන පඤ්ච ච.

655.

රූපසද්දගන්ධරසා, චත්තාරො ච අථාපරං;
ඉත්ථිපුම්භාවයුගලං, ජීවිතං හදයම්පි ච.

656.

කායවිඤ්ඤන්ති චෙවාථ, වච්චිඤ්ඤන්ති ච ද්වයං;
ආකාසධාතු රූපස්ස, ලහුතා මුදුතා තස්ස.

657.

කම්මඤ්ඤානා උපවයො, සත්තති ජරතා පන;
අනිච්චතා ච කබලීකාරාභාරොති සබ්බථා.

658.

අට්ඨවිසව්ධං භොති, රූපමෙතං සරූපතො;
තස්ස ලක්ඛණහෙදෙන, සභාවඤ්ච විභාවයෙ.

659.

සන්ධාරණං තු පථවීධාතු කක්ඛළලක්ඛණා;
ආබන්ධනමාපොධාතු, ආපග්ගරණලක්ඛණා.

660.

පරිපාවනතා තෙජොධාතු උණ්හත්තලක්ඛණා;
සමුදිරණතා වායොධාතු විත්ථම්භලක්ඛණා.

661.

සබ්බත්ථාවිනිභුත්තාපි, අසම්මිස්සකලක්ඛණා;
තංතංභාවසමුස්සන්තසම්භාරෙසුපලක්ඛිතා.

662.

අඤ්ඤමඤ්ඤෙත්තපත්ථද්ධා, සෙසරූපස්ස නිස්සයා;
චතුරධෙවං කලාපෙසු, මහාභූතා පවත්තරෙ.

663.

චක්ඛු සම්භාරචක්ඛුමිහි, සත්තක්ඛිපටලොචිතෙ;
කණ්හමණ්ඩලමජ්ඣමිහි, පසාදොති පවුච්චති.

664.

යෙන චක්ඛුපසාදෙන, රූපානි අනුපස්සති;
පරිත්තං සුබ්බමඤ්ඤවෙනං, උභකාසිරසමුපමං.

665.

සොතං සොතබ්ලස්සන්තො,
තම්බලොමාවිතෙ තථා;
අඩ්ගලිවෙධනාකාරෙ,
පසාදොති පකාසිතො.

666.

අන්තො අප්පදට්ඨානෙ, ඝාතං ඝාතබ්ලෙ යීතං;
ජීවිහා ජීවිහාය මජ්ඣමිහි, උප්පලාකාරසන්නිහෙ.

667.

ඉච්චෙවං පන චත්තාරො, තංතංදෙසවචත්ථිතා;
කායප්පසාදොපාදින්නෙ, සබ්බකෙති යථාක්කමං.

668.

රූපාද්‍යානිසාතාරහභූතානං වා යථාරහං;
දට්ඨුකාමනිදානාදිකම්මභූතානමෙව වා.

669.

පසාදලක්ඛණා භූතරූපානං භූතනිස්සිතා;
කප්පාසපටලස්තෙහසන්නිභාති ච වණ්ණිතා.

670.

පඤ්චාපි ජීවිතාරක්ඛා, රූපාදිපරිවාරිතා;
ධිතරාව කුමාරාව, කලාපන්තරවුත්තිනො.

671.

රූපං නිභාසො භූතානං, සද්දො නිග්ගොසනං තථා;
ගන්ධො ච ගන්ධනං තත්ථ, රසො ච රසනීයතා.

672.

භූතත්තයඤ්ච ඵොට්ඨබ්බං, ආපොධාතුවිච්ඡිතං;
සද්දො අනියතො තත්ථ, තදඤ්ඤෙ සහවුත්තිනො.

673.

චක්ඛාදිපටිභනනලක්ඛණා තු යථාක්කමං;
පඤ්චෙව පඤ්චවිඤ්ඤාණවිලීයා විසයා මතා.

674.

ඉත්ථිත්ථියං පනිත්ථිත්තං, ඉත්ථිභාවොති දෙසිතො;
පුරිසත්තං තථාභාවො, පුරිසිත්ථිය නාමකො.

675.

තං ද්වයං පනුපාදිත්තෙ, කායෙ සබ්බත්ථ ලබ්භති;
කලාපන්තරභිත්තඤ්ච, භිත්තසන්නානවත්ති ච.

676.

රූපානං කම්මජාතානං, අනුපාලනලක්ඛණං;
ජීවිතිත්ථියරූපන්ති, ආයු නාම පවුච්චති.

677.

මනොධාතූයා ච තථා, මනොවිඤ්ඤාණධාතූයා;
නිස්සයලක්ඛණං චත්ථුරූපං හදයනිස්සිතං.

678.

මජ්ඣෙ හදයකොසම්භි, අඛිප්පසතලොභිතෙ;
භූතරූපමුපාදාය, චක්ඛාදි විය වත්තති.

679.

ආකාසධාතු රූපානං, පරිච්ඡේදකලක්ඛණා;
තංතංරූපකලාපානං, පරියන්තොති වූච්චති.

680.

චිත්තං සහජරූපානං, කායස්ස ගමනාදිසු;
සන්ථම්භනසන්ධාරණවලනස්ස තු පච්චයො.

681.

වායොධාතුචිකාරොයං, කායවිඤ්ඤත්තිනාමකො;
වායොධාතාධිකානං තු, භූතානමිති කෙවනා.

682.

තථා චිත්තසමුට්ඨිනො, වච්ඡොසජ්ජපවත්තියං;
උපාදින්නරූපකායසට්ඨනස්ස තු පච්චයො.

683.

පථවිධාතුචිකාරොයං, වච්චිඤ්ඤත්තිනාමකො;
පථවිධාතාධිකානං තු, භූතානමිති කෙවනා.

684.

ද්වෙපි කායවච්ඡමමද්චාරභූතා යථාක්කමං;
තෙ පන සට්ඨනාහෙතු-විකාරාකාරලක්ඛණා.

685.

විඤ්ඤාපෙතීති කායෙන, වාචාය ව විචිත්තිතං;
සයඤ්ච විඤ්ඤායතීති, විඤ්ඤත්තිති පකිත්තිතා.

686.

ලහුතා පන රූපානං, අදන්ධාකාරලක්ඛණා;
මුදුතාපි ව රූපානං, මද්දවාකාරලක්ඛණා.

687.

කම්මඤ්ඤතා ව රූපානං, යොග්ගතාකාරලක්ඛණා;
ගාරවථද්ධතා යොග්ගපටිපක්ඛා යථාක්කමං.

688.

සජ්ජායමුතුමාහාරං, ලභිත්වා චිත්තසම්පදං;
ලහු මුදු ව කම්මඤ්ඤං, යදා රූපං පවත්තති.

689.

තථාපවත්තරූපස්ස, පවත්තාකාරහෙදිතං;

ලභ්‍යතාදිත්තයම්පෙනං, සහවුත්ති තදා භවෙ.

690.

සප්පායං පටිවෙධාය, පටිපත්තුපකාරිතා;
සාකාරා රූපසම්පත්ති, පඤ්ඤත්තාව මහෙසිනා.

691.

රූපස්සොපවයො නාම, රූපස්සාවයලක්ඛණො;
පවත්තිලක්ඛණො රූපසන්තතීති පකාසිතා.

692.

රූපමාවයරූපෙන, ජායතිච්චුපරූපරි;
පෙක්ඛතොපවයාකාරා, ජාති ගය්භති යොගිනො.

693.

අනුප්පබන්ධාකාරෙන, ජායතීති සපෙක්ඛතො;
තදායං සන්තතාකාරා, ජාති ගය්භති තස්ස තු.

694.

ඵවමාහොගහෙදෙන, ජාතිරූපං ද්විධා කතං;
අත්තුපලද්ධිභාවෙන, ජායන්තං වාථ කෙවලං.

695.

රූපං විචිත්තොකාසස්ස, පුරකට්ඨෙන වීයති;
අභාවා පුනභාවාය, පවත්තං සන්තතීති ව.

696.

ඵවමාකාරහෙදාව, සබ්බාකාරවරාකරො;
ජාතිරූපං ද්විධාකාසි, ජාතිරූපවිරොචනො.

697.

ජරතා නවතාභායා, රූපානං පාකලක්ඛණා;
අනිච්චතන්ති මප්පත්ති, පරිභිජ්ජනලක්ඛණා.

698.

ඉති ලක්ඛණරූපං තු, තිව්ධං භින්නකාලිකං;
සභාවරූපධම්මෙසු, තංතංකාලොපලක්ඛිතං.

699.

යෙන ලක්ඛීයති රූපං, භින්නාකාරං ඛණෙ ඛණෙ;
විපස්සනානායත්ථාය, තම්චිවාහ තථාගතො.

700.

කබලිකාරො ආභාරො,
යාපෙනබ්බොජලක්ඛණො;
ආභාරො සෙන්ද්‍රියජානො,
රූපකායානුපාලකො.

701.

ඉච්චෙවං සපරිච්ඡෙදා, සවිකාරා සලක්ඛණා;
අකිච්චපට්චෙධාය, දයාපන්නෙන තාදිනා.

702.

තත්ථ තත්ථ යථායාගං, දෙසිතාති පකාසිතා;
රූපධම්මා සරූපෙන, අට්ඨවිසති සබ්බථා.

703.

කත්ථාන ජාතිමෙකං තු, තත්ථොපවයසන්තතිං;
සත්තවිසති රූපානි, භවන්තීති විනිද්දිසෙ.

704.

භූතත්තයං තු ථොට්ඨබ්බං, කත්ථා ඡබ්බිසධාපි ච;
උභයං ජාතිථොට්ඨබ්බං, ගහෙත්ථා පඤ්චවිසති.

705.

රූපධම්මානම්චිචෙවං, විභාවෙය්‍ය විසාරදො;
සරූපං නාමසඬ්ඛෙපං, සභාවඤ්ච සලක්ඛණන්ති.

ඉති රූපවිභාගෙ සරූපකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨාරසමො පරිච්ඡෙදො.

එකුනවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

19. පහෙදකථා

706.

අට්ඨවිසව්ධම්මපෙතං, රූපං දානි යථාරහං;
භූතරූපාදිහෙදෙහි, විභජෙය්‍ය විචක්ඛණො.

707.

පථවාදිකමිදන්ති, භූතරූපං චතුබ්බිධං;
උපාදාරූපමඤ්ඤං තු, චතුර්විසතිවිධං භවෙ.

708.

පඤ්චවිධම්පි චක්ඛාදිරූපමජ්ඣත්තිකං මනං;
තෙවීසතිවිධං සෙසං, ඛාහිරන්ති පච්චිචති.

709.

රූපසද්දගන්ධරසභාවිධම්බා සත්ත පඤ්චධා;
පඤ්චජ්ජසාදවිසයා, පඤ්චාරම්මණනාමකා.

710.

එකවීසතිවිධං සෙසං, ධම්මාරම්මණසඤ්චගහං;
මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤායාං, මනොද්වාරස්ස ගොචරං.

711.

පසාදා විසයා චෙව, පඤ්චකා ද්වෙපි සම්භවා;
ද්වාදසාපි සරූපෙන, දසායතනධාතුයො.

712.

යදෙදං පන සබ්බම්පි, රූපං සජ්ජපිසං මනං;
තදෙවොළාරිකං නාම, සන්තිකෙති පච්චිචති.

713.

සෙසමජ්ජපිසං නාම, ධම්මායතනධාතු ව;
සුචුමඤ්චෙව රූපඤ්ච, රූපං සොළසධා ඨිතං.

714.

ජබ්බිධා චත්ථරූපං තු, පසාදහදයම්පි ව;
අචත්ථරූපං සෙසං තු, ද්වාවීසතිවිධං භවෙ.

715.

පසාදා චෙව විඤ්ඤත්ති, ද්වාරරූපං තු සත්තධා;
සෙසං අද්වාරරූපං තු, එකවීසතිවිධම්පි ව.

716.

පසාදා භාවයුගලං, ජීවිතඤ්චෙති අට්ඨධා;
ඉන්ද්‍රියරූපමඤ්ඤං තු, වීසධානින්ද්‍රියං සියා.

717.

චණ්ණො ගන්ධො රසො ඔජා, භූතරූපන්ති අට්ඨධා;
අවිනිබ්භොගමිතරං, විනිබ්භොගං තු වීසධා.

718.

අවිනිබ්බොගරූපානි, සද්දවත්ථිත්ථියානි ව;
නිජ්ඵන්තං අට්ඨාරසධා, රූපරූපන්ති වෙදිතං.

719.

පරිච්ඡේදො පනාකාසො, විඤ්ඤන්තිලහුතාදයො;
විකාරා ලක්ඛණා වෙව, රූපස්සුපවයාදයො.

720.

දසධාපි අනිජ්ඵන්තං, නත්ථෙතං පරමත්ථතො;
රූපස්සෙතන්ති කත්ථාන, රූපමිච්චෙව වුච්චති.

721.

රූපායතනමෙවෙකං, සනිදස්සනමීරිතං;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, සත්තවිසතිවිධමපි ව.

722.

කම්මජං පනුපාදිත්තං, අනුපාදිත්තකාපරං;
තිවිධං චිත්තජඤ්චෙව, උතුජාහාරජන්ති ව.

723.

චක්ඛුසම්ඵස්සවත්ථුති, චක්ඛුධාතු පකිත්තිතා;
න චත්ථු තස්ස සෙසං තු, සත්තවිසතිවිධං භවෙ.

724.

සොතසම්ඵස්සවත්ථාදි-වසා ව දුට්ඨා තථා;
තිවිධා ව විභාවෙය්‍ය, යථාසම්භවතො කථං.

725.

සනිදස්සනරූපඤ්ච, චණ්ණො සජ්ජට්ඨමපි ව;
අනිදස්සනමඤ්ඤං තු, ථුලං සජ්ජට්ඨං භවෙ.

726.

අනිදස්සනරූපඤ්ච, සෙසමජ්ජට්ඨමපි ව;
සොළසාති ව සබ්බමපි, රූපං තිවිධමුද්දිසෙ.

727.

අපත්තගාහකං නාම, චක්ඛුසොතද්වයං පන;
සම්පත්තගාහකං නාම, සානාදිත්තයමීරිතං.

728.

අගාහකමතො සෙසං, තෙවිසතිවිධං භවෙ;

කිඤ්චි සාරම්මණං නාම, න ගස්හතීති සබ්බථා.

729.

උපාදා අප්ඤ්ඤාත්තිකං රූපං, උපාදා බාහිරං තථා;
නොපාදා බාහිරඤ්ඤාචෙති, එවම්පි තිව්ධං භවෙ.

730.

අප්ඤ්ඤාත්තිකමුපාදින්නං, බාහිරඤ්ඤා තථාපරං;
අනුපාදින්නකඤ්ඤාචෙති, එවමාදිවසාපි ව.

731.

දිට්ඨං රූපං සුතං සද්දො, ගන්ධාදි තිව්ධං මුතං;
විඤ්ඤාතමඤ්ඤාච්ඤාඤ්ඤායං, මනසාති චතුබ්බිධං.

732.

රූපරූපං පරිච්ඡෙදො, විකාරො ලක්ඛණං කමා;
අට්ඨාරසෙකකං පඤ්ඤා, චතුක්කන්ති ව තං තථා.

733.

ද්වාරඤ්ඤා භොති වත්ථු ව, න වත්ථු ද්වාරමෙව තු;
න ද්වාරං වත්ථුමෙවාථ, නොභයන්ති ව නිද්දිසෙ.

734.

උපාදා අනුපාදින්නං, අනුපාදින්නකං තථා;
නොපාදා දුට්ඨඤ්ඤාචෙති, චතුද්ධෙවම්පි දෙසිතං.

735.

සප්පට්ඨිග්ගමුපාදා ව, රූපමප්පට්ඨිසං තථා;
නොපාදා දුට්ඨඤ්ඤාචෙති, චතුද්ධා එවමාදිතො.

736.

එකාදසෙකජරූපං, හදයින්නිශ්චයනවකං;
කම්මජං විත්තජඤ්ඤාචෙව, තථා විඤ්ඤාත්තිකං ද්වයං.

737.

සද්දො විත්තොතුජො තස්මා, රූපමෙකං ද්විජං මතං;
විත්තොතාභාරසම්භූතං, ලහුතාදිත්තයං තිජං.

738.

නවාකාසාවිනිබ්භොගා, කම්මාදිචතුසම්භවා;
අථ ලක්ඛණරූපන්ති, රූපමෙවං තු පඤ්ඤාධා.

739.

නවාකාසාවිනිබ්භොගා, නව වත්ථිත්ථියානි ව;
අට්ඨාරසවිධං රූපං, කම්මජං භොති පිණ්ඩිතං.

740.

සද්දාකාසාවිනිබ්භොගා, විඤ්ඤත්තිලහුතාදයො;
පඤ්චදසවිධං රූපං, චිත්තසම්භවමුද්දිසෙ.

741.

සද්දාකාසාවිනිබ්භොගා, ලහුතාදිත්තයන්ති ව;
උතුසම්භවමීරෙන්ති, රූපං තෙරසධා යීතං.

742.

පරිච්ඡෙදාවිනිබ්භොගා, ලහුතාදිත්තයම්පි ව;
එවමාහාරජං නාම, රූපං ද්වාදසධා යීතං.

743.

ජාති ජරා ව මරණං, න කුතොච්ඡි ජායති;
එවම්පි පඤ්චධා භොති, රූපජාතිවිභාගතො.

744.

පඤ්චවිසතිවිධං කම්මං, කාමරූපවචන්ථිතං;
ජනෙති කම්මජං රූපං, කාමරූපභවද්වයෙ.

745.

පඤ්චවිඤ්ඤාණමාරුප්ප-විපාකා සබ්බසන්ධියො;
චුති ඛිණ්ණසවස්සෙති, සොළසෙනෙ විවජ්ජයෙ.

746.

පඤ්චසත්තති සෙසානි, චිත්තානිමානි සම්භවා;
ජනෙන්ති චිත්තජං රූපං, පඤ්චවොකාරභූමියං.

747.

ජනෙති උතුජං රූපං, තෙජොධාතු භවද්වයෙ;
කාමභූමියමොජා තු, ජනෙතාහාරජං තථා.

748.

කම්මං ජනෙති රූපානි, අත්තජානි බණ්ණ බණ්ණ;
චිත්තමුප්පාදකාලම්භි, උප්පාදානන්තරං පරං.

749.

උතුසම්භවමීරෙන්ති, රූපං තෙරසධා යීතං;
පරිච්ඡේදාවිනිබ්භොගා, ලභ්‍යතාදිත්තයම්පි ව.

750.

සන්ධියම්පි කම්මජං තු, පචත්තෙපි ව සම්භවා;
ජනෙනි රූපං සෙසානි, පචත්තෙ, න තු සන්ධියං.

751.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසන්තානෙ, කම්මාදි නිවිධම්පි ව;
ජනෙනි රූපං මතකෙ, බාහිරෙ තු යථාරහං.

752.

ඉති කම්මාදයො රූපං, ජනෙන්ති ව යථාසකං;
සෙසානම්පි ව රූපානං, පච්චයා භොන්ති සම්භවා.

753.

ඉති රූපවිභාගඤ්ච, ජාතිහෙදඤ්ච සම්භවා;
ජනකාදිජපහෙදඤ්ච, රූපානං තත්ථ දීපයෙනි.

ඉති රූපවිභාගෙ පහෙදකථා නිට්ඨිතා.

එකුනවීසතිමො පරිච්ඡේදො.

වීසතිමො පරිච්ඡේදො

20. කලාපකථා

754.

ඉති වුත්තජපකාරෙන, සබ්බං රූපම්පි පිණ්ඩිතං;
සහවුත්තිනියාමෙන, එකවීසවිධං කථං.

755.

කම්මං විත්තොතුකාභාරසමුට්ඨානා යථාක්කමං;
නව ඡ වතුරො ද්වෙ ව, කලාපා එකවීසති.

756.

ජීවිතඤ්චාවිනිබ්භොග-රූපානි ව යථාක්කමං;
චක්ඛාදිකෙහි යොජෙත්වා, දසකා අට්ඨ දීපිතා.

757.

චක්ඛුසොතසානජීවිහාදසකා ව වතුබ්බිධා;

කායිත්ථිප්පම්භාවවත්ථුදසකා ව තථාපරෙ.

758.

ඪ්විතෙනාවිතිබ්භොගරූපානි නවකන්ති ව;
නවෙනෙ කම්මජා නාම, කලාපා සමුදිරිතා.

759.

අවිතිබ්භොගරූපානි, සුද්ධට්ඨකමථාපරං;
කායවිඤ්ඤත්තිනවකං, කායවිඤ්ඤත්තියා සහ.

760.

වච්චිඤ්ඤත්තිදසකං, සද්දෙන සහවුත්තිතො;
ලහුතාදෙකාදසකං, තිණ්ණන්තං සහ සම්භවා.

761.

කායවිඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි ද්වාදසකං භවෙ;
වච්චිඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි තෙරසකං තථා.

762.

ඉති චිත්තසමුට්ඨානා, කලාපා ඡ පකාසිතා;
රූපාකාරචිකාරම්පි, සඬගහෙත්වා යථාරහං.

763.

සුද්ධට්ඨකං තු පයමං, සද්දෙන නවකං භවෙ;
ලහුතාදෙකාදසකං, ලහුතාදීහි තිහිපි.

764.

සද්දෙන ලහුතාදීහි, තථා ද්වාදසකන්ති ව;
කලාපා උතුසම්භූතා, චතුර්ධාව පකිත්තිතා.

765.

සුද්ධට්ඨකඤ්ච පයමං, ආහාරජමථාපරං;
ලහුතාදෙකාදසකං, ඉති ද්වෙ ඔජජා මතා.

766.

කලාපානං පරිච්ඡෙදලක්ඛණත්තා විචක්ඛණා;
න කලාපඬගම්ච්චාහු, ආකාසං ලක්ඛණානි ව.

767.

තත්ථ වෙකුනනවුති, තෙසට්ඨි ව යථාක්කමං;
තාලීසෙකුනච්චිසා ව, කලාපඬගානි තානි ව.

768.

ලක්ඛණාකාසරූපානි, කලාපෙසු තභිං තභිං;
පඤ්ච පඤ්චෙති රූපානි, තිසතං සොළසාධිකං.

769.

අගභීතග්ගහණෙන, අට්ඨවිසව්ධානිපි;
රූපකොට්ඨාසනාමෙන, පඤ්චවිසති භාවයෙ.

770.

භූතත්තයං තු ඵොට්ඨබ්බං, කත්වාපවයසන්තතිං;
ජාතිමෙකඤ්ච කත්වා වා, විනාථ හදයං තභිං.

771.

ධම්මසඬගණියං හෙතං, රූපකණ්ඨෙව සරූපතො;
චත්ථරූපං න නිද්දිට්ඨං, පට්ඨානෙ දෙසිතං තු තං.

772.

ද්වෙ සද්දනවකා චෙව,
තයො සුද්ධට්ඨකාපි ච;
ද්වෙ ද්වෙ විත්තොතුසම්භූතා,
එකො ආභාරජාති ච.

773.

තෙසමුට්ඨානිකා පඤ්ච, කම්මජානි නවෙති ච;
රූපරූපවසෙනෙන, කලාපා චුද්දසෙරිතා.

774.

දසකෙස්වෙව සඬගය්හ, ජීවිතනවකං තභිං;
භාවද්දසකමෙකං වා, කත්වා චත්ථං විනා තථා.

775.

සද්දා විත්තොතුජා ද්වෙව, තෙසමුට්ඨානිකා තයො;
සුද්ධට්ඨකා ච සත්තෙව, කම්මජා දසකානි ච.

776.

ජන්තවුතිවිධං තත්ථ, රූපං භාසන්ති පණ්ඨිතා;
අගභීතග්ගහණෙන, අට්ඨාරසවිධං භවෙ.

777.

තෙසමෙව කලාපානං, සත්තකච්ඡක්කපඤ්චකා;
චතුක්කා ච තිකද්විකා, එකකා ච යථාරහං.

778.

ද්වේ සත්ත නව ඡ තයො, තයොපි ව යථාක්කමං;
චත්තාරොති චතුත්තිංස, සහවුත්තිකරාසයො.

779.

චක්ඛුසොතසානජීවිහා-කායචත්ථුවසා සියුං;
ඉත්ථිපුම්භාවදසකසහිතා සත්තකා ද්විධා.

780.

චක්ඛුසොතසානහීනා, පච්චෙකං ද්වේ සභාවකා;
අභාවතො භාවහීනො, ඉත්ථං ඡක්කාපි සත්තධා.

781.

චක්ඛුසොතවිහීනා ව,
චක්ඛුසානවිහීනකා;
සොතසානවිහීනා ව,
සභාවා ද්වේ තයො තයො.

782.

චක්ඛාදෙකෙකතො හීනා,
තිව්ධාපි අභාවතො;
ඉච්චෙවං පඤ්චකා නාම,
නවකා රාසයො සියුං.

783.

චක්ඛාදිත්තයහීනාව, එකතො ද්වේ සභාවකා;
චක්ඛාදිත්තයතො ද්විහි, තයො හීනා අභාවකා.

784.

රූපලොකෙ චක්ඛුසොත-චත්ථුජීවිතනවකා;
චත්තාරොච කලාපාති, චතුක්කා ඡ යථාරහං.

785.

ජීවිහාකායචත්ථුවසා,
අභාවො ද්වේ සභාවකා;
කායභාවචත්ථුවසා,
ඉති භොන්ති තයො තිකා.

786.

කායචත්ථුවසෙනෙතො, ද්වේ ව චිත්තොතුසම්භවා;
සද්දනවකට්ඨකාති, දුකා ව තිව්ධා සියුං.

787.

ජීවිතනවකඤ්චෙකං, තෙසමුට්ඨානිකානි ව;
සුද්ධට්ඨකානි තීණිති, චත්තාරො එකකා සියුං.

788.

චතුත්තිංස පනිච්චෙනෙ, සන්ධියඤ්ච පචත්තියං;
රූපරූපකලාපානං, රාසයො භොන්ති සම්භවා.

789.

සත්තති සට්ඨිමිච්චෙවමාදිනා ව යථාරහං;
කලාපරාසිරූපානි, තත්ථ තත්ථ විභාවයෙ.

790.

සොළස පඤ්චදසෙතිආදිහෙදවසාපි ව;
අගභීතග්ගහණෙන, තත්ථ තත්ථ විනිද්දිසෙ.

791.

චතුචත්තාලීසසතං, කලාපා භොන්ති පිණ්ඩිතා;
ජබ්බිස තත්ථ රූපානි, සහස්සඤ්ච චතුස්සතං.

792.

ඉච්චාපායචතුක්කෙ ව, කාමෙ සුගතිසත්තකෙ;
රූපෙ ව පඤ්චදසකෙ, අසඤ්ඤාපායභූමියං.

793.

චතුකොට්ඨාසිකෙස්චෙව, සත්තවීසවිධෙසුපි;
ජාතිට්ඨානෙසු සත්තානං, සන්ධියඤ්ච පචත්තියං.

794.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසත්තානෙ, තථානින්ද්‍රියකම්භි ව;
බහිසඬ්ඛාරසත්තානෙ, මතකායෙ ව සම්භවා.

795.

ලබ්භමානකලාපා ව, කලාපානඤ්ච රාසයො;
තත්ථ විත්ථාරසඬ්ඛෙපා, රූපානං ගණනාපි ව.

796.

එත්ථ රූපා අවුත්තා හි, යථාවුත්තානුසාරතො;
විත්ථාරෙත්ථාන විඤ්ඤෙය්‍යා, සබ්බථාපි ව විඤ්ඤානාති.

ඉති රූපවිභාගෙ කලාපකථා නිට්ඨිතා.

විසතිමො පරිච්ඡේදො.

එකවිසතිමො පරිච්ඡේදො

21. උප්පත්තිකථා

797.

අට්ඨවිසති රූපානි, කලාපා වෙකවිසති;
වුත්තා චෙත්තාවතා තෙසං, උප්පාදො දානි නියානෙ.

798.

අණ්ඩජා ජලාබ්‍රජා ව, සංසෙදජාපපාතිකා;
ඉච්චුප්පත්තිපහෙදෙන, චතස්සො යොනියො මතා.

799.

භුම්මවජ්ජේසු දෙවෙසු,
පෙනෙ නිජ්ඣාමතණ්හිකෙ;
නිරයෙසු ව සම්භොති,
යොනෙකාවොපපාතිකා.

800.

භුම්මදෙවෙ මනුස්සෙසු,
තිරච්ඡානාසුරෙ තථා;
පෙනෙසු චාවසෙසෙසු,
චතස්සොපි ව යොනියො.

801.

තත්ථ අණ්ඩජා ජලාබ්‍රජා, ගඛිභසෙයාසමුග්ගමො;
සංසෙදජාපපාතිකා, ඔපපාතිකනාමකා.

802.

තත්ථ සම්පුණ්ණායතනො, ගඛිභසෙයාසමුග්ගමො;
අභාවො ද්වෙ සභාවා ව, ඉත්ථිපුම්භාවමිස්සිතා.

803.

පරිපුණ්ණාපරිපුණ්ණො, ඔපපාතිකනාමකො;
අභාවො ද්වෙ සභාවා ව, චතුරාපායභූමියං.

804.

සම්පුණ්ණායතනොවෙසො,
කාමෙ සුගතියං පන;

ආදිකප්පෙ අභාවො ව,
ද්වෙ සභාවා තතො පරං.

805.

අපරිපුණ්ණායතනො, අභාවො ව මහග්ගතෙ;
ඉච්චෙවං දසධා භොන්ති, සබ්බා සන්ධිසමුග්ගමා.

806.

තත්ථෙව දසධා භින්තෙ, අත්තභාවසමුග්ගමෙ;
සන්ධියඤ්ච පචත්තෙ ව, රුපුප්පත්තිං විභාවයෙ.

807.

තත්ථාභාවකසත්තානං, ගබ්භසෙයාසමුග්ගමෙ;
කායචත්ථුවසා ද්වෙව, දසකා භොන්ති කම්මජා.

808.

රුපසන්තතිසිසානි, ද්වෙ ව රුපානි විසති;
අග්භිතග්ගහණෙන, තත්ථෙකාදස නිද්දිසෙ.

809.

තතො පරං පචත්තිම්හි, වඬ්ඨමානස්ස ජන්තුනො;
චක්ඛුදසකාදයො ව, චත්තාරො භොන්ති සම්භවා.

810.

ඉච්චාභාවකසත්තානං, ඡළෙචුත්තමකොට්ඨා;
හෙට්ඨිමකොට්ඨා ද්වෙව, ගබ්භසෙයාසමුග්ගමෙ.

811.

චක්ඛුසොතසානවසා, තත්ථ නිද්දෙකභීනකා;
එකො තයො තයො වෙව, සියුංතිවතුපඤ්චකා.

812.

ඔපපාතිකසඬ්ඛාතෙ, අභාවකසමුග්ගමෙ;
පීච්භාකායචත්ථුවසා, තයො හෙට්ඨිමකොට්ඨා.

813.

උත්තමකොට්ඨා භොන්ති, ඡළෙචොභින්තමන්තරෙ;
චතුක්කපඤ්චකා තත්ථ, ද්දෙකභීනා තයො තයො.

814.

ඡක්කාදයො අභාවානං,

ඉව්වෙවං පඤ්චසඬ්භා;
එකො තයො තයො වෙකො,
එකොති ව යථාක්කමං.

815.

සභාවකානං ද්විත්තමිපි, දුට්ඨා සත්තකාදයො;
භාවාදිකා යථාචුත්තා, නවධා නවධා සිද්ධං.

816.

සත්තෙචුත්තමතො හෙට්ඨා, තිවතුක්කා තදන්තරෙ;
චතුක්කපඤ්චකච්ඡක්කා, පඤ්චඡක්කාපි ව ද්විධා.

817.

තිණ්ණන්තමිපි වසෙනෙව, සත්තකච්ඡක්කපඤ්චකා;
චතුක්කතිකදුක්කා ව, ඡ කොට්ඨාසා යථාරහං.

818.

ද්වෙ සත්ත ව නව පඤ්ච, තයො වෙකො යථාක්කමං;
රූපසන්තතිසීසානං, රාසයො සත්තවිසති.

819.

කම්මජාතා යථායොගං, පවත්තන්ති ඛණෙ ඛණෙ;
කාමාවචරසත්තානං, පටිසන්ධිපවත්තියං.

820.

තත්ථ සන්තතිසීසානි, රූපානි ව යථාරහං;
පුබ්බෙ චුත්තනායෙනෙව, සබ්බත්ථාපි විනිද්දිසෙ.

821.

සීතුණ්හොතුසමඤ්ඤාතා,
තෙජොධාතු ඨිතික්ඛණෙ;
භූතා සන්ධික්ඛණෙ රූපං,
ජනෙති උතුජට්ඨකං.

822.

පටිසන්ධිමතික්කම්ම, චිත්තං චිත්තජමට්ඨකං;
භවඬ්ගාදිමුපාදාය, ජනෙතුජ්ජත්තියං පන.

823.

භුත්තාභාරො ඨිතිජ්ජත්තො, මාතරා ව සයම්පි ව;
සරීරානුගතො හුත්වා, ජනෙතාභාරජට්ඨකං.

824.

ඉති සුද්ධට්ඨකානි ව, තෙසමුට්ඨානිකාපරෙ;
සද්දවිඤ්ඤත්තිලහුතා, සම්භවෙ සම්භවන්ති ව.

825.

ඉත්ථං චතුසමුට්ඨානා, කලාපා කාමභූමියං;
යාවජීවං පවත්තන්ති, දීපජාලාව සන්තති.

826.

චක්ඛුසොතචත්ථුවසා, දසකා ච තයො පරං;
ජීවිතනවකඤ්ඤෙව, රූපාවචරභූමියං.

827.

භොන්ති සන්ධිපවත්තිසු, චත්තාරො කම්මජා සදා;
පුබ්බෙ චුත්තනගෙයෙනෙව, පවත්තෙ උතුචිත්තජා.

828.

ජීවිතනවකඤ්ඤෙකං, පටිසන්ධිපවත්තියං;
පවත්තෙ උතුජඤ්ඤෙති, ද්වෙධාසඤ්ඤීනමුද්දිසෙ.

829.

ඉච්චුජ්ජත්තිකමං ඤත්වා, විභාවෙයා තතො පරං;
කලාපානඤ්ච රූපානං, සම්භවාසම්භවම්පි ව.

830.

ඉන්ද්‍රියබද්ධසන්තානෙ, සබ්බෙ සම්භොන්ති සම්භවා;
කලාපා වෙව රූපානි, තථා සන්තතිරාසගො.

831.

බහිද්ධා මතකාගෙ ව, නොපලබ්භන්ති කම්මජා;
විත්තොජජා කලාපා ව, උතුජා ලහුතාදගො.

832.

තථා සුද්ධට්ඨකසද්ද-නවකඤ්ඤොතු සබ්බථා;
කලාපා තත්ථ ලබ්භන්ති, ද්වෙ ව රූපානි උද්දිසෙ.

833.

තෙසමුට්ඨානිකා සබ්බෙ, කලාපා නත්ථි සන්ධියං;
උජ්ජාදකාලෙ සබ්බත්ථ, ජරතානිච්චතාපි ව.

834.

කලාපා කම්මජා සන්ති, ජාතිරූපඤ්ච සන්ධියං;
රූපානි ච කලාපා ච, සබ්බෙපි ච පචත්තියං.

835.

සන්ති සබ්බානි රූපානි, කාමෙසු චතුසම්භවා;
ජීවිතනවකං හිත්වා, කලාපා භොන්ති වීසති.

836.

දසකෙස්වෙච ගහිතං, විසුං කාමෙ න ලබ්භති;
ජීවිතනවකං නාම, රූපලොකෙ විසුං සියා.

837.

ආහාරජකලාපා ච, භාවා ද්වෙ වාදිකජ්ජිකෙ;
ආදිකාලෙ න ලබ්භන්ති, පච්ඡා ලබ්භන්ති කෙවිපි.

838.

සානජීවිහාකායභාව-දසකා රූපභූමියං;
ආහාරජකලාපා ච, න ලබ්භන්තෙව සබ්බථා.

839.

චක්ඛුසොතවත්ථුසද්දා, කලාපා විත්තජාපි ච;
අසඤ්ඤභූමියං පුබ්බෙ, චුත්තාපි ච න ලබ්භරෙ.

840.

කලාපා සත්ත රූපානි, පඤ්ච රූපෙස්වසඤ්ඤසු;
නත්ථෙකාදස රූපානි, කලාපෙකුනවීසති.

841.

තස්මා තෙවීස රූපානි, කලාපා පන චුද්දස;
තෙසමුට්ඨානිකා සන්ති, රූපාවචරභූමියං.

842.

සත්තරසෙව රූපානි, කලාපා ද්වෙ ද්විසම්භවා;
අසඤ්ඤිතං තු සම්භොන්ති, නත්ථාරූපෙසු කිඤ්චිපි.

843.

උජ්ජත්තික්කමමිච්චෙවං, සම්භවාසම්භවමිපි ච;
කලාපානඤ්ච රූපානං, යථායොගං විභාවයෙති.

ඉති රූපවිභාගෙ උජ්ජත්තිකථා නිවර්තා.

එකවිසතිමො පරිච්ඡේදො.

ද්වාවිසතිමො පරිච්ඡේදො

22. පකිණ්ණකකථා

844.

ඉත්ථං රූපානමුප්පත්තිං, දීපෙත්වා දානි වුච්චති;
පවත්තිකොසල්ලත්ථාය, තත්ථෙවෙනං පකිණ්ණකං.

845.

දුට්ඨා සන්ධියො තත්ථ, මිස්සාමිස්සවිභාගතො;
තිට්ඨාපි චෙකචතු-පඤ්චවොකාරහෙදතො.

846.

රූපමත්තා අසඤ්ඤිතං, නාමාභාවා අමිස්සිතා;
නාමමත්තා අරුපිතං, රූපාභාවානි ච ද්විධා.

847.

කාමාවචරිකා චෙව, රූපාවචරිකානි ච;
දුට්ඨා මිස්සිතා චෙති, භවන්ති ච චතුබ්බිධා.

848.

එකච්චතුචොකාරා ච, අමිස්සා පඤ්ච සන්ධියො;
ඡබ්බිසතිට්ඨා මිස්සා, පඤ්චවොකාරසන්ධියො.

849.

ඉත්ථං භූමිප්පහෙදෙන, එකතිංසට්ඨාපි ච;
සන්තතිරාසිහෙදෙන, සියුං තිංසට්ඨා කථං.

850.

රූපසන්තතිසීඝානං,
රාසයො සන්තතිසිති;
වුත්තා කාමෙ වසා තෙසං,
සන්තකා කාමසන්ධියො.

851.

චෙදනාසඤ්ඤාසඬ්ඛාර-විඤ්ඤාණක්ඛන්ධසඬ්ඛා;
සබ්බත්ථාපි චතස්සොච, නාමසන්තතියො සියුං.

852.

ඉව්වුහින්තං වසා භොන්ති, තත්ථෙකාදසකාදයො;
සන්තතිරාසයො පුබ්බෙ, විහත්තා සන්තකාදයො.

853.

එකාදසකදසක-නවට්ඨසන්තකා සිග්ගං;
ඡක්කෙන සද්ධිං විඤ්ඤායා, තස්මා තත්ථ ඡ සඬගහා.

854.

අට්ඨ සන්තතියො භොන්ති, රූපලොකෙන මිස්සිතා;
අට්ඨකො රාසි තත්ථෙකො, තස්මා සන්තති වුච්චති.

855.

ජීවිතනවකො ත්වෙකො, අසඤ්ඤී පටිසන්ධියං;
අරූපිතං චතස්සොපි, නාමසන්තතියො සිග්ගං.

856.

ඉච්චෙකකචතුක්කානං, වසෙන ද්වෙ අමිස්සිතා;
අට්ඨවිසඤ්ච මිස්සාති, තිංසෙව භොන්ති සන්ධියො.

857.

එකුප්පාදනිරොධා ච, අමිස්සා තත්ථ රාසයො;
මිස්සිතානං විභාගොයං, යථායොගං කපීයති.

858.

උප්පාදට්ඨිතිහඬිගානං, වසා තීණි ඛණානිපි;
සමානානෙව නාමානං, එකච්ඡත්තක්ඛණං මතං.

859.

තුලාමුප්පාදහඬිගානං, රූපානම්පි ඛණද්වයං;
එකුනපඤ්ඤාසමත්තං, ධීතික්ඛණමුදිරිතං.

860.

නාමරූපානමුප්පාදො, හඬිගොපි හි සමො මතො;
දන්ධං හි චත්තිකං රූපං, නාමං තු ලභුවත්තිකං.

861.

තථා හි රූපෙ තිට්ඨන්තෙ, චිත්තුප්පාදා තු සොළස;
උප්පජ්ජිත්වා පචත්තිත්වා, හිජ්ජන්ති ච ලභුං ලභුං.

862.

තස්මා හි එකපඤ්ඤාස-ඛණරූපක්ඛණං තථා;

සත්තරසවිත්තක්කණං, තිකණන්ති ව වුච්චති.

863.

විත්තක්කණං හි තිණ්ණන්තං, තත්ථ විඤ්ඤත්තිකද්වයං;
ලක්කණත්තයරූපං තු, සලක්කණවචත්ථිතං.

864.

තස්මා හිත්වා ද්වයඤ්ඤවෙතං, බාවිසතිවිධම්පි ව;
රූපං නාම චතුක්කඤ්ඤ, සලක්කණනියාමිතං.

865.

එකුප්පාදනිරොධා ව, තත්ථ තුලාක්කණා මනා;
අතුලාක්කණධම්මානං, සියා හෙදං යථාරහං.

866.

පටිසන්ධික්කණෙ ජාතං, තස්මා රූපං තතො පරං;
සත්තරසමවිත්තස්ස, හඬගෙන සහ හිජ්ජති.

867.

තස්ස ධීතික්කණෙ ජාතං, රූපම්පි ව තතො පරං;
අට්ඨාරසමවිත්තස්ස, උප්පාදෙ පන හිජ්ජති.

868.

තස්ස හඬගක්කණෙ ජාතං, රූපම්පි ව තතො පරං;
අට්ඨාරසමවිත්තස්ස, ධීතිකාලෙසු හිජ්ජති.

869.

තථා දුතියවිත්තස්ස, උප්පාදම්හි සමුට්ඨිතං;
අට්ඨාරසමවිත්තස්ස, හඬගෙන සහ හිජ්ජති.

870.

ඉති වුත්තනියාමෙන, සජාතික්කණතො පරං;
යත්වා එකුතපඤ්ඤාස, කණානි පුන හිජ්ජති.

871.

තස්මා එකුතපඤ්ඤාස, කලාපා සහ වත්තරෙ;
එකො ජායති එකො ව, හිජ්ජතීති ව සබ්බථා.

872.

එකසන්තතිසම්බන්ධා, කලාපා සහ කම්මජා;
යථානුපුබ්බසට්ඨා, එකපඤ්ඤාස ලබ්භරෙ.

873.

සත්තවීස පනිව්වෙවං, කාමෙ ද්වෙ රූපභූමියං;
රූපසන්තතිසීසානං, රාසයො සත්තකාදයො.

874.

එකුනතිංස සබ්බෙපි, කම්මජාතා යථාරහං;
එකපඤ්ඤාස සට්ඨා, පවත්තන්ති බණ්ණ බණ්ණ.

875.

තත්ථ සන්ධික්ඛණ්ණ ජාතං, සත්තරසමචෙනසො;
උප්පාදෙ භිජ්ජතිව්වෙවං, චුත්තො අට්ඨකථානසො.

876.

තං නයං පට්ඨාහිත්වා, විත්තෙන සහ භිජ්ජති;
විත්තෙන සහ ජාතන්ති, චුත්තමාවරියෙන හි.

877.

ආනාපානතක්කචාරා, එකුප්පාදනිරොධකා;
චුත්තා හි යමකෙ කායවච්ඡධාරනාමකා.

878.

විත්තුප්පාදක්ඛණ්ණ ජාතා, උතු තස්ස ධීතික්ඛණ්ණ;
රූපං ජනෙති තත්ථාපි, උතු භඨගක්ඛණ්ණපි ව.

879.

අනුපුබ්බක්කමෙනෙවං, ජාතං රූපං තථාපරං;
අට්ඨාරසමඋප්පාදට්ඨිතිආදීසු භිජ්ජති.

880.

ඉත්ථං කලාපා සට්ඨා, උතුජාහාරජාපි ව;
එකසන්තතිසම්බන්ධා, එකපඤ්ඤාස ලබ්භරෙ.

881.

කලාපා විත්තජා යස්මා, උප්පාදක්ඛණ්ණසම්භූතා;
සට්ඨා සහ ලබ්භන්ති, තස්මා සත්තරසෙව තෙ.

882.

සබ්බෙපි රූපජනකා, විත්තුප්පාදෙ යථාසකං;
ජනෙන්නි ධීතිභඨගෙසු, න ජනෙන්නිති කෙවනා.

883.

කුසලාභ්‍යාකතාදීනං, එකුප්පාදනිරොධතා;
ධම්මානං යමකෙ වුත්තා, ඉති පාළි වදන්ති ව.

884.

කුසලාදිකසම්බන්ධා, තත්ථ තත්ථ හි දෙසිතා;
ඉති වත්වා පුරෙ වුත්තං, ඉච්ඡන්තාවරියා නයං.

885.

ඉච්චෙවං චතුසම්භූතා, රූපසන්තතිරාසයො;
රූපානි ව කලාපා ව, එකාබ්ද්ධා යථාරහං.

886.

සුත්තපවත්තමත්තානං, සම්බුද්ධානම්පි පාණිනං;
යාව මරණකාලාපි, පවත්තන්ති නිරන්තරං.

887.

ආයුක්ඛයා ව මරණං, තථා කම්මක්ඛයා සියා;
උභින්තං වා ඛයා වාථ, උපච්ඡේදකකම්මුතා.

888.

චතුර්ධාපි මරන්තස්ස, තස්සෙවං තු යථාරහං;
සත්තරසචිත්තක්ඛණමත්තසෙසම්හි ජීවිතෙ.

889.

උපරිච්චුතිචිත්තස්ස, සත්තරසමචෙනසො;
ධීතිකාලමුපාදාය, න තු ජායති කම්මජං.

890.

තස්සුප්පාදක්ඛණෙ ජානං,
රූපඤ්ච චුතියා සහ;
හිජ්ජතීති මනො නාම,
තනො හොති ස පුග්ගලො.

891.

චිත්තජාහාරජඤ්චාපි, න ජායති තනො පරං;
උතුසම්භවරූපං තු, අවසිස්සති වා න වා.

892.

තනො වුත්තනෙයෙනෙව, මතසත්තො යථාරහං;
මිස්සාමිස්සාහි සන්ධිහි, පුනදෙවොපපජ්ජති.

893.

තතො චුත්තනසෙනෙව, එකුනතිංස කම්මජා;
තෙසමුට්ඨානිකා පඤ්ච, චතුත්තිංස සමිස්සිතා.

894.

කලාපා රාසයො භොන්ති, සත්තවිසතිභූමිසු;
ඉති සබ්බපකාරෙන, රූපධම්මා පකාසිතාති.

ඉති රූපවිභාගෙ පකිණ්ණකකථා නිට්ඨිතා.

ද්වාවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි රූපවිභාගො.

තෙවිසතිමො පරිච්ඡෙදො

4. නිබ්බානවිභාගො

23. මූලවිසුද්ධිකථා

895.

ඉත්ථං චිත්තං චෙතසිකං, රූපඤ්චෙවාති සඬ්ඛතා;
චුත්තා අසඬ්ඛතං දානි, නිබ්බානන්ති පවුච්චති.

896.

සීලවිසුද්ධි ආදිමිහි, තතො චිත්තවිසුද්ධි ච;
දිට්ඨිවිසුද්ධිනාමා ච, කඬ්ඛාවිතරණාපි ච.

897.

තතො පරං මග්ගාමග්ග-ඤාණදස්සනනාමිකා;
තථා පටිපදාඤාණ-දස්සනා ඤාණදස්සනං.

898.

ඉච්චානුක්කමතො චුත්තා, සත්ත භොන්ති විසුද්ධියො;
සත්තමානුත්තරා තත්ථ, පුබ්බභාගා ඡ ලොකියා.

899.

සංවරො පාතිමොක්ඛො ච, තථෙච්ඡිත්තියසංවරො;
ආජීවපාරිසුද්ධි ච, සීලං පච්චයනිස්සිතං.

900.

ඉති සීලවිසුද්ධිති, සුද්ධමෙතං පවුච්චති;
චතුපාරිසුද්ධිසීලං, ධුතඬගපරිවාරිතං.

901.

කසිණානි දසාසුභා, දසානුස්සනියො පන;
අප්පමඤ්ඤා ච සඤ්ඤා ච, චචත්ථාරුප්පකාති ච.

902.

සමථක්කම්මට්ඨානානි, තාලීසට්ඨකථානායෙ;
පාළියං තු විහත්තානි, අට්ඨතිංසාති චණ්ණිතං.

903.

පථවාපො ච තෙජො ච,
වායො නීලඤ්ච පීතකං;
ලොභිතොදාතමාකාසං,
ආලොකකසිණන්ති ච.

904.

කසිණානි දසෙතානි, චුත්තානට්ඨකථානායෙ;
අට්ඨෙව පාළියං හිත්වා, අන්තෙ තු කසිණද්වයං.

905.

උද්ධුමාතං විනීලඤ්ච, විපුබ්බකං විබාසිතං;
විච්ඡිද්දකඤ්ච වික්ඛිත්තං, හතවික්ඛිත්තලොහිතං.

906.

පුළුවකං අට්ඨිකඤ්චෙති, අසුභා දස දෙසිතා;
රූපකායවිභාගාය, දසකායවිපත්තියා.

907.

බුද්ධෙ ධම්මෙ ච සඬ්ඝෙ ච, සීලෙ වාගෙ ච අත්තනා;
දෙවතොපසමායඤ්ච, සත්තානුස්සනියො කමා.

908.

මරණස්සති නාමෙකා, තථා කායගතාසති;
ආනාපානස්සතිච්චෙවං, දසානුස්සනියො මනා.

909.

මෙත්තා කරුණා මුදිතා, උපෙක්ඛාති චතුබ්බිධා;
චුත්තා බ්‍රහ්මවිහාරා ච, අප්පමඤ්ඤාති තාදිතා.

910.

එකාභාරෙ පටික්කුල-සඤ්ඤා නාමෙකමෙව තු;
චතුර්ධාතුවචත්ථානං, චතුර්ධාතුවරිග්ගහො.

911.

ආකාසානඤ්චායතනං, විඤ්ඤාණඤ්චමථාපරං;
ආකිඤ්චඤ්ඤං තථා නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤානාමකං.

912.

ඉච්චානුක්කමතො චුත්තා, අරූපජ්ඣානිකා පන;
අරූපකම්මට්ඨානානි, චත්තාරොපි පකිත්තිතා.

913.

කසිණාසුභකොට්ඨාසෙ, ආනාපානෙ ව සබ්බථා;
දිස්වා සුත්වා ඵ්ඨිත්වා වා, පරිකම්මං තු කුබ්බතො.

914.

උග්ගහො නාම සම්මොති, නිමිත්තං තත්ථ යුඤ්ජතො;
පටිභාගො තමාරබ්භ, තත්ථ චත්තති අප්පනා.

915.

සාධු සත්තා සුඛී භොන්තු, දුක්ඛා මුච්චන්තු පාණිනො;
අභො සත්තා සුඛප්පත්තා, භොන්තු යදිච්ඡකාති ව.

916.

උද්දිස්ස වා අනොදිස්ස, යුඤ්ජතො සත්තගොචරෙ;
අප්පමඤ්ඤා පනප්පෙන්නි, අනුපුබ්බෙන චත්තිකා.

917.

කසිණුග්ගාට්ඨාකාසෙ, පට්ඨාරූප්පමානසෙ;
තස්සෙව නත්ථිභාවෙ ව, තතිශාරූප්පකෙති ව.

918.

යුඤ්ජන්තස්ස පනෙතෙසු, ගොචරෙසු චතුසුපි;
අප්පෙන්නි අනුපුබ්බෙන, ආරූප්පාපි චතුබ්බිධා.

919.

ආනාපානඤ්ච කසිණං, පඤ්චකජ්ඣානිකං තභිං;
පට්ඨමජ්ඣානිකා චුත්තා, කොට්ඨාසාසුභභාවනා.

920.

සුඛිතජ්ඣානිකා තිස්සො, අප්පමඤ්ඤා ච හෙට්ඨිමා;
උපෙක්ඛාරුප්පකා පඤ්ච, උපෙක්ඛාඤ්ඤා ච.

921.

එකා දසෙකා දස ච, තයො පඤ්චෙති සබ්බථා;
පරිකම්මවසා තිංස, ඡ කොට්ඨාසා යථාක්කමං.

922.

පඤ්චකාදිසුඛොපෙක්ඛා, ඤානහෙදා චතුබ්බිධා;
එකච්චතුපඤ්චඤාන-වසෙන තිව්ධා සියුං.

923.

රූපාරූපවසා ද්වෙ ච, අප්පනානො පුනෙකධා;
ඉච්චෙවමප්පනා කම්ම-ට්ඨානහෙදා සමිස්සිතා.

924.

ද්වෙ ච සඤ්ඤාවචන්ථානා, අට්ඨානුස්සතියොති ච;
සෙසා දස පවුච්චන්ති, උපචාරසමාධිකා.

925.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභුතො පරං;
පඤ්චමං චා චතුත්ථං චා, ඡවනං හොති අප්පනා.

926.

අප්පනාඡවනං සබ්බං, ලොකුත්තරමහග්ගතං;
තිහෙතුකපරිත්තානි, පුරිමානි යථාරහං.

927.

ආවජ්ජනා ච වසිතා, තංසමාපජ්ජනා තථා;
අධිට්ඨානා ච වුට්ඨානා, පච්චෙක්ඛණ පඤ්චමා.

928.

වසිතාහි වසිභුතා, ඉති කත්ථාන පඤ්චහි;
භාවෙන්තස්ස පනප්පෙන්නි, උපරුපරි අප්පනා.

929.

යුඤ්ජන්තස්ස තු වුට්ඨාය, කසිණජ්ඣානපඤ්චමා;
පඤ්චාහිඤ්ඤා හි අප්පෙන්නි, රූපසද්දාදිගොචරෙ.

930.

ලොකුත්තරා පනප්පෙන්නි, සබ්බෙ නිබ්බානගොචරෙ;

අනිච්චදුක්ඛානත්තාති, භූමිධම්මෙ විපස්සතො.

931.

තත්ථ ච පාදකජ්ඣානං, සම්මට්ඨජ්ඣානමෙව වා;
අජ්ඣාසයො ච වුට්ඨාන-ගාමීනී ච විපස්සනා.

932.

මග්ගානං ඥානභෙදාය, යථායොගං නියාමතා;
යථාසකං ඵලානං තු, මග්ගා භොන්ති නියාමතා.

933.

මග්ගානන්තරමෙවාථ, භූමිධම්මෙ විපස්සතො;
ඵලසමාපත්තියම්පි, අප්පෙති ඵලමානසං.

934.

අනුපුබ්බසමාපත්තිං, සමාපජ්ජිස්ස වුට්ඨිතො;
ඤානධම්මෙ විපස්සිත්වා, තත්ථ තත්ථෙව පණ්ඩිතො.

935.

චතුත්ථාරුජ්ජමප්පෙත්වා, එකද්විජවනාපරං;
නිරොධං නාම ඵුසති, සමාපත්තිමචිත්තකං.

936.

අරහා වා අනාගාමී, පඤ්චවොකාරභූමියං;
යථාසකං ඵලජ්ජාදො, වුට්ඨානන්ති තතො මතො.

937.

අප්පනාපරියොසානෙ, සියා සබ්බත්ථ සම්භවා;
භවඬ්ඨපාතො තං ඡෙත්වා, ජායතෙ පච්චචෙක්ඛණා.

938.

ඉති වුත්තානුසාරෙන, අප්පනානසසඬ්ඨගං;
යථායොගං විභාවෙය්‍ය, තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණො.

939.

චිත්තවිසුද්ධි නාමායං, චිත්තසංක්ලෙසසොධනො;
උපචාරජ්ජනාභෙදො, සමථො පුබ්බභාගියොති.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ මූලවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

තෙවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

වතු විසතිමො පරිච්ඡේදො

24. පරිග්ගහවිසුද්ධිකථා

940.

සීලවිත්තවිසුද්ධිහි, යථාචුත්තාහි මණ්ඩිනො;
පයොගාසයසම්පන්නො, නිබ්බානාහිරතො තතො.

941.

ඛන්ධායතනධාතාදිජ්ජපභෙදෙහි යථාරහං;
ලක්ඛණපච්චුපට්ඨාන-පදට්ඨානවිභාගතො.

942.

පරිග්ගහෙත්වා සඬ්ඛාරෙ, නාමරූපං යථාකථං;
චචත්ථපෙන්නො තත්ථෙවමනුපස්සති පඤ්ඤවා.

943.

නාමරූපමිදං සුද්ධං, අත්තභාවොති වුච්චති;
නත්ථෙත්ථ කොචි අත්තා වා, සත්තො ජීවො ච පුග්ගලො.

944.

යථාපි අඬ්ගසම්භාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;
ඵචං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති.

945.

ඛන්ධායතනධාතූනං, යථායොගමනුක්කමො;
අබ්බොච්ඡින්නො පචත්තන්නො, සංසාරොති පවුච්චති.

946.

ඉති නානජ්ජකාරෙන, තෙභූමකපරිග්ගහො;
භූමිධම්මචචත්ථානං, සුද්ධසඬ්ඛාරදස්සනං.

947.

අත්තදිට්ඨිපභානෙන, දිට්ඨිසංක්ලෙසසොධනං;
දිට්ඨිවිසුද්ධි නාමාති, ඤාණමෙතං පවුච්චති.

948.

පරිග්ගහිතසඬ්ඛාරො, නාමරූපමපත්ථියා;
තතො පරං යථායොගං, පරිග්ගණ්හති පච්චයෙ.

949.

දුක්ඛසමුදයො තත්ථ, තණ්හා සංසාරනායිකා;
සමොධානෙනි සඬ්ඛාරෙ, තත්ථ තත්ථුපපත්තියා.

950.

තණ්හාසම්භවමෙවෙනං, තස්මා දුක්ඛං පවුච්චති;
තද්දුප්පවත්ති නිබ්බානං, මග්ගො තංපාපකොති ව.

951.

චතුසච්චවචත්ථාන-මුඛෙනෙවමිපි පච්චයෙ;
පරිග්ගණ්හන්ති එකච්චෙ, සඬ්ඛාරානමථාපරෙ.

952.

ආලොකාකාසවායාපපථවිඤ්චුපනිස්සයං;
භවඬ්ගපරිණාමඤ්ච, ලහිත්ථාව යථාරහං.

953.

ජ වත්ථුනි ව නිස්සාය, ජ ද්වාරාරම්මණානි ව;
පට්චිව මනසිකාරං, පවත්තන්ති අරුපිනො.

954.

යථාසකසමුට්ඨානං, විභාගෙහි ව රුපිනො;
පවත්තන්ති එකච්චෙති, පරිග්ගණ්හන්ති පච්චයෙ.

955.

අවිජ්ජාපච්චයා භොන්ති, සඬ්ඛාරා තු තතො තථා;
විඤ්ඤාණං නාමරුපඤ්ච, සළායතනනාමකං.

956.

එස්සො ව වෙදනා තණ්හා, උපාදානං භවො තතො;
ජාති ජරා මරණඤ්ච, පවත්තති යථාරහං.

957.

තතො සොකො පරිදෙවො, දුක්ඛඤ්චෙව තථාපරං;
දොමනස්සමුපායාසො, සම්භොති ව යථාරහං.

958.

එතස්ස කෙවලස්සෙවං, දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සම්භවො;
පට්චිවසමුප්පාදොව, නත්ථඤ්ඤො කොචි කාරකො.

959.

තත්ථාවිජ්ජාදයො ද්වෙපි, අද්ධාතීතො අනාගතො;

ජාතාදයොපරෙ අට්ඨ, පච්චුප්පන්තොති වණ්ණිකො.

960.

පුඤ්ඤාපුඤ්ඤානෙඤ්ජවසා, සඬ්ඛාරා තිව්ඨා තථා;
භවෙකදෙසො කම්මඤ්ච, කම්මවට්ටන්ති වුච්චති.

961.

අවිජ්ජාතණ්ණපාදානා, ක්ලෙසවට්ටමථාපරෙ;
විපාකවට්ටං සත්තාපි, උපපත්තිභවොපි ච.

962.

අවිජ්ජාසඬ්ඛාරානං තු, ගහණෙ ගහිතාව තෙ;
තණ්ණපාදානභවාති, අතීතෙ පඤ්ච හෙතවො.

963.

තණ්ණපාදානභවානං, ගහණෙ ගහිතාව තෙ;
අවිජ්ජා සඬ්ඛාරා වෙති, පච්චුප්පන්තොපි පඤ්චකෙ.

964.

විඤ්ඤාණාදිසරූපෙන, දස්සිතං ඵලපඤ්චකං;
තථා තදෙව ජාතාදි-නාමෙනානාගතන්ති ච.

965.

අතීතෙ හෙතවො පඤ්ච, ඉදානි ඵලපඤ්චකං;
ඉදානි හෙතවො පඤ්ච, ආයතිං ඵලපඤ්චකං.

966.

හෙතුඵලං ඵලහෙතු, පුන හෙතුඵලානි ච;
තිසන්ධි චතුසඬ්ඛෙපං, වීසතාකාරමබ්බු.

967.

අත්ථධම්මපට්ඨෙධ-දෙසනානං යථාරහං;
ගම්භීරත්තා චතුන්නම්පි, චතුගම්භීරතා මතා.

968.

ඵකත්තනානත්තනායා, අඛ්‍යාපාරනායොපරො;
තථෙවංධම්මතා වෙති, නායා වුත්තා චතුඛ්ඛිධා.

969.

ජරාමරණසොකාදි-පිළිතානමභිණ්ණසො;
ආසවානං සමුප්පාදා, අවිජ්ජා ච පවත්තති.

970.

අවිජ්ජාපච්චයා භොන්ති, සඬ්ඛාරාපි යථා පුරෙ;
ඛද්ධාවිච්ඡෙදමිච්චෙවං, භවචක්කමනාදිකං.

971.

තණ්හාවිජ්ජානාහිකං තං, ජරාමරණනෙමිකං;
සෙසාකාරාදිසට්ඨකං, තිභවාරථයොජ්ජනං.

972.

තිඅද්ධඤ්ච නිවට්ටඤ්ච, තිසන්ධිසට්ඨකං තථා;
චතුසඬ්ඛපගමිභීරනයමණ්ඩිතදෙසනං.

973.

වීසතාකාරවිභාගං, ද්වාදසාකාරසඬ්ඛගහං;
ධම්මට්ඨිතීති දීපෙන්ති, ඉදප්පච්චයතං බුධා.

974.

පට්චිවසමුප්පාදොයං, පච්චයාකාරනාමනො;
සඬ්ඛෙපනො ච විත්ථාරා, විවිධාකාරභෙදනො.

975.

ජනෙති පච්චයුප්පන්නෙ, අවිජ්ජාදිපචත්තියා;
අවිජ්ජාදිනිරොධෙන, නිරොධෙති ච සබ්බථා.

976.

පච්චයප්පච්චයුප්පන්න-වසෙනෙව පචත්තති;
සංසාරොයන්ති එකච්චෙ, පරිග්ගණ්හන්ති පච්චයෙ.

977.

සමන්තපට්ඨානමහාපකරණවිභාගනො;
එකච්චෙ පරිග්ගණ්හන්ති, චතුච්ඡති පච්චයෙ.

978.

ඉති නානස්පකාරෙන, පච්චයානං පරිග්ගහො;
සප්පච්චයනාමරූපං, වචත්ථානන්ති වෙදිකං.

979.

ඉදප්පච්චයතාඤ්ඤාණං, පච්චයාකාරදස්සනං;
ධම්මට්ඨිති යථාභූතඤ්ඤාණදස්සනනාමකං.

980.

කාලත්තයවිභාගෙසු, කඩ්බාසංක්ලෙසසොධනං;
කඩ්බාවිතරණා නාම, විසුද්ධිති පවුච්චති.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ පරිග්ගහවිසුද්ධිකථා නිවසීතා.

චතුර්විසතිමො පරිච්ඡේදො.

පඤ්චවිසතිමො පරිච්ඡේදො

25. විපස්සනාචූද්ධිකථා

981.

සීලවිත්තදිට්ඨිකඩ්බාවිතරණවිසුද්ධියො;
පත්වා කලාපතො තාව, සම්මසෙය්‍යා තතො පරං.

982.

කලාපතො සම්මසනං, උදයබ්බයදස්සනං;
භඩ්ගඤ්ඤාණං භයඤ්ඤාණං, තථාදීනචනිබ්බිදා.

983.

මුච්චිතුකම්‍යතාඤ්ඤාණං, පටිසඬ්ඛානුපස්සනා;
සඬ්ඛාරුපෙක්ඛානුලොමච්චිවානුක්කමතො යීතා.

984.

විපස්සනාති චක්ඛාතා, දසඤ්ඤාණපරම්පරා;
ලක්ඛණත්තයමාහව්ච, සඬ්ඛාරෙසු පචත්තති.

985.

තස්මා කලාපතො තාව, සම්මසෙය්‍යා තිලක්ඛණං;
සම්මසිත්වා අතීතාදිබන්ධායතනධාතුයො.

986.

අනිච්චා තෙ ඛයට්ඨේන, බන්ධා දුක්ඛා භයට්ඨතො;
අනත්තා අසාරකට්ඨේන, ඉච්චාහිණ්හං විචිත්තයං.

987.

තස්සෙවං සම්මසන්තස්ස, උපට්ඨාති තිලක්ඛණං;
සඬ්ඛාරෙසු තතො යොගී, ඛණසන්තතිඅද්ධතො.

988.

පච්චුප්පන්නාන ධම්මානං, උදයඤ්ච වයං තථා;

පඤ්ඤාසාකාරහෙදෙහි, අනුපස්සති තත්ථ හි.

989.

අවිජ්ජාතණ්හාකම්මානං, උදයා ච නිරොධනො;
සමුදයා නිරොධා ච, පඤ්චන්තං දස්සිතා තථා.

990.

රූපස්සාහාරනො තිණ්ණං, එස්සනො නාමරූපනො;
විඤ්ඤාණස්සෙති සබ්බෙපි, චත්තාලීස සම්ප්පිතා.

991.

නිබ්බත්තිලක්ඛණං භඨග-
ලක්ඛණඤ්චේත්ථ පස්සනො;
ඛණතොදයනො චෙති,
සම්පඤ්ඤාස භොන්ති තෙ.

992.

ඉති බන්ධමුඛෙනෙනෙ, විහත්තා උදයබ්බයා;
ආයතන්තාදිහෙදෙහි, යොජෙතබ්බා යථාරහං.

993.

උදයඤ්ච වයඤ්චේවං, පස්සනො තස්ස යොගිනො;
විභූතා භොන්ති සඨබාරා, සමුට්ඨාති තිලක්ඛණං.

994.

බොධිපක්ඛියධම්මා ච,
තෙ පස්සන්ති විසෙසනො;
තතො ජායන්තුපක්ලෙසා,
දසොපක්ලෙසචත්ථුකා.

995.

ඔභාසො පීති පස්සද්ධි, අධිමොක්ඛො ච පග්ගහො;
සුඛං ඤාණමුපට්ඨානං, උපෙක්ඛා ච නිකන්ති ච.

996.

තණ්හාමානදිට්ඨිග්ගාහවසෙන තිව්ධෙපි තෙ;
අස්සාදෙන්තො උන්තමන්තො, මමායන්තො කිලිස්සති.

997.

මග්ගං ඵලඤ්ච නිබ්බානං, පත්තොස්මීති අකොවිදො;
චෙක්ඛවුජ්ඣාති මඤ්ඤන්තො, පප්පොති අධිමානිකො.

998.

මග්ගාදයො න හොන්තෙන,
තණ්හාගාහාදිවක්ඛුතො;
තණ්හාමානදිට්ඨියො චුපක්ඛෙසා පරිපන්ථකා.

999.

පොරාණමෙව ඛන්ධානං, උදයබ්බයදස්සනං;
තිලක්ඛණාරම්මණතො, මග්ගො නිබ්බානපච්චයො.

1000.

ඉති මග්ගං අමග්ගඤ්ච, විසොධෙන්තස්ස සිජ්ඣති;
විසුද්ධි ව මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනනාමිකා.

1001.

තථාපරා විසුද්ධිනං, උදයබ්බයදස්සනං;
ආදිං කත්වා පටිපදාඤාණදස්සනනාමිකා.

1002.

පච්ඡා සංක්ඛෙසවික්ඛෙපවිසුද්ධන්තං යථා පුරෙ;
පටිපජ්ජති මෙධාවී, උදයබ්බයදස්සනං.

1003.

ඉති බොදයබ්බයානුපස්සනාඤාණවිජියං;
සික්ඛන්තස්සාවිරෙනෙව, පරිපක්කා විපස්සනා.

1004.

පහායොදයවොහාරං, වයමෙවාධිමුච්චතො;
උප්පාදාහොගමොහාය, භඩ්ගමෙවානුතිට්ඨති.

1005.

තතො නිජ්ඣරධාරාව, ගඬ්ගාවාරොදකං විය;
භිජ්ජමානතිණානිව, පටිපජ්ජා සිඛා විය.

1006.

පතන්තෙ ව වයන්තෙ ව, භිජ්ජන්තිව්චෙව සඬ්ඛතෙ;
පස්සතො තස්ස භඩ්ගානුපස්සනාඤාණමිරිතං.

1007.

තතො භයානුපස්සනා, සභයාති විපස්සතො;
ආදීනවානුපස්සනා-ඤාණං ආදීනවාති ව.

1008.

නිබ්බදානුපස්සනා ව, නිබ්බන්දන්තස්ස යොගිනො;
මුච්චිතුකමයතාඤාණං, තතො මුච්චිතුමිච්ඡතො.

1009.

නිච්චා වෙ න නිරුජ්ඣෙකියා, න බාධෙය්‍ය සුඛා යදි;
චසෙ චත්තෙය්‍ය අත්තා වෙ, තදභාවා න තෙ තථා.

1010.

සුච්ඡු මුච්චිතුමිච්චෙවං, පටිපච්චක්ඛතො තතො;
පටිසඬ්ඛානුපස්සනා-ඤාණං ජාතන්ති වුච්චති.

1011.

සාධුකං පටිසඬ්ඛාය, සඬ්ඛාරෙසු තිලක්ඛණං;
සුපරිඤ්ඤාතසඬ්ඛාරෙ, තථෙව පටිපස්සති.

1012.

අනිච්චා දුක්ඛානත්තා ව, සඬ්ඛාරාව න වාපරො;
අත්තා වා අත්තනීයං වා, නාහං න තු මමාති ව.

1013.

තතොව තත්ථ මජ්ඣන්තො, නන්දිරාගච්ඡිස්සටො;
අත්තත්තනියභාවෙන, සඬ්ඛාරෙස්චජ්ඣුපෙක්ඛති.

1014.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාසඬ්ඛාතං, ඤාණං තස්ස ඉතීරිතං;
තතො වුට්ඨානසට්ඨං, අනුලොමන්ති වුච්චති.

1015.

සුපරිඤ්ඤාතසඬ්ඛාරෙ, සුසම්මට්ඨතිලක්ඛණෙ;
උපෙක්ඛන්තස්ස තස්සෙව, සිඛාපත්තා විපස්සනා.

1016.

සඬ්ඛාරධම්මෙ ආරබ්භ, තාව කාලං පචත්තති;
තීරදස්සිව සකුණො, යාව පාරං න පස්සති.

1017.

යදා පස්සති නිබ්බානං, වුට්ඨානගහිතා තදා;
වුට්ඨානගාමීනී නාම, සානුලොමා පවුච්චති.

1018.

ඉති ද්විතී විසුද්ධි, විසුද්ධාය විපස්සනො;
විපස්සනාපටිපදං, සුරෙතීති පවුච්චතීති.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ විපස්සනාවුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චවිසතිමො පරිච්ඡේදො.

ඡබ්බිසතිමො පරිච්ඡේදො

26. චූට්ඨානවිසුද්ධිකථා

1019.

තස්සෙවං පටිපන්නස්ස, සිඛාපත්තා විපස්සනා;
චූට්ඨානගාමිනී නාම, යදා හොති තදා පන.

1020.

පරිකම්මොපචාරානුලොමගොත්‍රභූතො පරං;
මග්ගො තතො ඵලං හොති, භවඬිගා පච්චචෙක්ඛණා.

1021.

පරිකම්මොපචාරානුලොමසඬිබ්බාතගොචරා;
මග්ගස්සාවජ්ජනං හුත්වා, නිබ්බානෙ හොති ගොත්‍රභූ.

1022.

චතුක්ථං පඤ්චමං වාථ, ඡට්ඨං වාපි යථාරහං;
අප්පෙති මග්ගජවනං, නිබ්බානෙ සකිමෙව තං.

1023.

තතො ඵලානි තීණි ද්වෙ, ඵකං වාථ යථාක්කමං;
මග්ගාවසෙසනිරොධමග්ගචූට්ඨානවිට්ඨිං.

1024.

තතො භවඬිගපාතොච,
තං ඡෙත්වා පච්චචෙක්ඛණා;
තිස්සො පඤ්චවිධා හොන්ති,
යථායොගං තථා හි ව.

1025.

මග්ගං ඵලඤ්ච නිබ්බානං, අවස්සං පච්චචෙක්ඛති;
හීනෙ කිලෙසෙ සෙසෙ ව, පච්චචෙක්ඛති වා න වා.

1026.

තතො ව පුන සඬ්ඛාරො, විපස්සන්තො යථා පුරො;
අප්පෙති අනුපුබ්බෙන, සෙසමග්ගඵලානි ව.

1027.

තත්ථ වුච්චන්ති නිබ්බාන-ඵලමග්ගවිපස්සනා;
සුඤ්ඤතා වානිමිත්තා ව, තථාපණ්හිතානි ව.

1028.

සුඤ්ඤතාවිපස්සනාදිනාමෙන හි විපස්සති;
විමොක්ඛමුඛභූතාති, තිව්ධා භාජිතා තථා.

1029.

සුඤ්ඤතාදිකනාමෙන, විමොක්ඛා තිව්ධා මනා;
නිබ්බානඵලමග්ගා ව, සමාපත්තිසමාධයො.

1030.

තත්ථෙව පයමභූමිං, පත්තො අරියපුග්ගලො;
සත්තක්ඛන්තුපරමො සො, සොතාපත්තොති වුච්චති.

1031.

පත්තො දුතියභූමිඤ්ච, සකදාගාමීනාමකො;
සකිමෙව ඉමං ලොකං, ආගන්ත්වා හොති මානුසං.

1032.

පත්තො තතියභූමිඤ්ච, අනාගාමීති වුච්චති;
බ්‍රහ්මලොකා අනාගන්ත්වා, ඉධකාමොපපත්තියා.

1033.

පත්තො චතුත්ථභූමිඤ්ච, අරහා අග්ගපුග්ගලො;
දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛග්ගිං, නිබ්බාපෙතීති වුච්චති.

1034.

ඉති මග්ගඵලට්ඨානං, වසා අරියපුග්ගලො;
ද්විධාපි චතුධා යුග්ගා, අට්ඨ හොන්ති විභාගතො.

1035.

උභතොභාගවිමුක්ත-
විභාගාදිවසා පන;
විහත්තා හොන්ති සත්තෙන,
යථායොගං තථා හි ව.

1036.

සද්ධාධුරස්සානිච්චතො, වුට්ඨානං දුක්ඛතොපි ව;
පඤ්ඤාධුරස්සානත්තතො, ඉති දීපෙන්ති පණ්ඩිතා.

1037.

සද්ධානුසාරි ආදිමිහි, මජ්ඣෙ සද්ධාවිමුත්තකො;
අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොව, තස්මා සද්ධාධුරො සීයා.

1038.

ධම්මානුසාරි ආදිමිහි, දිට්ඨිප්පත්තො තතොපරි;
අන්තෙ පඤ්ඤාවිමුත්තොව, හොති පඤ්ඤාධුරොපි ව.

1039.

සමථයානිකා චෙව, රූපානුත්තරපාදකා;
විපස්සනායානිකා ව, සබ්බෙ සුක්ඛවිපස්සකා.

1040.

ධුරවුට්ඨානභෙදෙන, හොන්ති පඤ්චෙව සබ්බථා;
ආරුප්පපාදකා වාපි, ආදිමිහි දුට්ඨා තථා.

1041.

ජසු යානෙසු මජ්ඣකෙ, කායසක්ඛීති භාජිතා;
උභතොභාගවිමුත්තො, අරහත්තෙ පතිට්ඨිතො.

1042.

ඉත්ථං වුත්තයානධුර-වුට්ඨානානං විභාගතො;
මග්ගප්ඵලභූමියො ව, සත්තට්ඨාරියපුග්ගලා.

1043.

තත්ථ වානුත්තරඤ්ඤාණං, සච්චානං පටිච්චෙධකං;
සමුච්ඡෙදප්පහානෙන, ක්ලෙසානුසයසොධනං.

1044.

චතුමග්ගවිභාගෙන, වුට්ඨානන්ති පකිත්තිතං;
ඤ්ඤාණදස්සනවිසුද්ධි, නාම හොති තථාපි ව.

1045.

මග්ගො ව පරිජානාති, දුක්ඛං තෙභුමකං තථා;
යථායොගං පජහති, තණ්හාසමුදයමිපි ව.

1046.

නිරොධං සවිජ්ඣානොති, මග්ගසව්වමනුත්තරං;
භාවනාවිථිමොතිණ්ණො, භාවෙනිති පවුච්චති.

1047.

දිට්ඨිග්ගතවිචිකිච්ඡා-සීලබ්බතමසෙසතො;
අපායගමනීයඤ්ච, රාගදොසාදිකත්තයං.

1048.

තදෙකට්ඨෙ කිලෙසෙ ව, සහජාතජ්ජභානතො;
පජ්භාති සොතාපත්ති-මග්ගො පට්ඨමාමිකො.

1049.

තදෙකට්ඨෙ පජ්භති, රාගදොසාදිකෙපි ව;
ථුලෙ තු සකදාගාමී-මග්ගො දුතියභූමිකො.

1050.

පජ්භාති අනාගාමී-මග්ගො නිරවසෙසතො;
කාමරාගඛ්‍යාපාදෙ ව, තදෙකට්ඨෙ ව සම්භවා.

1051.

රූපාරූපරාගමානු-ද්ධව්වාචිජ්ජාති පඤ්චකං;
අග්ගමග්ගො පජ්භති, කිලෙසෙ සෙසෙ ව සබ්බථා.

1052.

ඉති සව්වපට්ඨෙධං, කිලෙසක්ඛයඵලාවහං;
මග්ගඤ්ඤාණං පකාසෙන්නි, විසුද්ධිං සත්තමං බුධා.

1053.

ජබ්බිසුද්ධිකමෙනෙවං, සබ්බථාය විසුද්ධියා;
සත්තමායානුපත්තබ්බං, නිබ්බානාන්ති පවුච්චති.

1054.

කිලෙසක්ඛයකරං තාණං, සංසාරාතික්කමං පරං;
පාරිමං තීරමහයං, සබ්බසංඛාරනිස්සටං.

1055.

තෙනම්මදනිම්මදනං, පිපාසවිනයාදිනා;
කිලෙසසංසාරසංඛාර-පට්ඨකිකිදස්සිතං.

1056.

අජරාමරමච්චන්ත-මනුජ්ජාදමසංඛිතං;

අනුත්තරමසඬාරං, අනන්තමතුලඤ්ච තං.

1057.

පරමත්ථමනොපම්මං, සන්ති අප්පට්ඨං සුඛං;
නිරොධසච්ච නිබ්බානං, එකන්තං අමතං පදං.

1058.

සොපාදිසෙසනිබ්බාන-ධාතු වෙච තථාපරා;
අනුපාදිසෙසා වෙති, දුට්ඨා පරියායතො.

1059.

සුඤ්ඤතං වානිමිත්තඤ්ච, තථාපණ්හිතන්ති ච;
අත්තාදිගාභාභාවෙන, තිට්ඨාපි ච භාජිතං.

1060.

ක්ලෙසසංසාරසඬාර-පච්චනිකවිභාගතො;
භවක්ඛයාදිහෙදෙහි, බහුධාපි පචුච්චති.

1061.

තදෙවමච්චුතං ධම්මං, ලොකුත්තරමකාලිකං;
වානාභාවා වානාතීතො, “නිබ්බාන”න්ති පකිත්තිතං.

ඉති නිබ්බානවිභාගෙ වුට්ඨානවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

ජබ්බිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ච සබ්බථාපි නිබ්බානවිභාගො.

සත්තවීසතිමො පරිච්ඡෙදො

5. පඤ්ඤත්තිවිභාගො

27. පහෙදකථා

1062.

චිත්තං චෙතසිකං රූපං, නිබ්බානමපි ච භාජිතං;
තස්මා දානි යථායොගං, පඤ්ඤත්තිපි පචුච්චති.

1063.

සා වායං අත්ථපඤ්ඤත්ති-නාමපඤ්ඤත්තිහෙදතො;
දුට්ඨා හොති පඤ්ඤත්ති, අත්ථපඤ්ඤත්ති තත්ථ ච.

1064.

සත්තසම්භාරසංශ්ඨාන-සඬ්ඝාටපරිණාමනො;
විකප්පුපට්ඨානාකාරවොහාරාහිනිවෙසනො.

1065.

තථා පවත්තසඬ්ඝනසිද්ධා අත්ථා පකප්පිතා;
පඤ්ඤාපියන්ති නාමාති, පඤ්ඤත්තීති පකිත්තිතා.

1066.

අත්ථා හි පරමත්ථත්ථා, පඤ්ඤත්තත්ථාති ව ද්විධා;
තත්ථ ව පරමත්ථත්ථා, සච්චිකට්ඨා සලක්ඛණා.

1067.

පඤ්ඤත්තත්ථා සච්චිකට්ඨසලක්ඛණසභාවනො;
අඤ්ඤථා ගහිතා තංතමුපාදාය පකප්පිතා.

1068.

තස්මා උපාදාපඤ්ඤත්ති, අත්ථපඤ්ඤත්තිනාමකා;
පඤ්ඤාපෙතබ්බනාමාව, පඤ්ඤත්තත්ථාව සබ්බථා.

1069.

පරමත්ථා යථාචුත්තා, චිත්තචෙතසිකාදයො;
පඤ්ඤත්තා ඉත්ථිපුරිසමඤ්ඤවපීයපටාදයො.

1070.

යෙන චුච්චති තං නාමං, පඤ්ඤාපෙතීති චුච්චති;
පඤ්ඤත්තීති ව සා නාමපඤ්ඤත්තීති තනො මතා.

1071.

සඬ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති, වොහාරොති ව භාජිතා;
චතුර්ධා පඤ්ඤාපෙතබ්බපඤ්ඤත්තීති හි වණ්ණිතා.

1072.

තනො නාමං නාමකම්මං, නාමධෙයං අථාපරං;
නිරුත්ති ඛාඤ්ජනමහිලාපොති පන භාජිතා.

1073.

නාමපඤ්ඤත්ති නාමාති, පඤ්ඤත්ති ද්විධා කතා;
සබ්බෙව ධම්මා පඤ්ඤත්තිපථාති පන භාජිතා.

1074.

පරමත්ථපඤ්ඤත්තත්ථා, දුට්ඨා භොන්ති තත්ථ ව;
පඤ්ඤත්තිපථා භොන්ති, පරමත්ථා සලක්ඛණා.

1075.

පඤ්ඤත්තත්ථා පඤ්ඤත්ති ව, පඤ්ඤාපෙතබ්බමත්තතො;
පඤ්ඤත්තිපථා ව නාමපඤ්ඤත්තිපථභාවතො.

1076.

නාමමිපි පඤ්ඤාපෙතබ්බමෙව කිඤ්චාපි කෙනචි;
නාමමෙවමිපෙතං තත්ථ, පඤ්ඤත්තිච්චෙව වණ්ණිතං.

1077.

පඤ්ඤාපෙතබ්බමමා ව, තෙසං පඤ්ඤාපිතාපි ව;
ඉච්ඡිතබ්බාපි පඤ්ඤත්තිපථා පඤ්ඤත්තිනානතා.

1078.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, චුත්තං අට්ඨකථානායෙ;
නායං ගහෙත්වා එත්ථාපි, පඤ්ඤත්ති දුට්ඨා කතා.

1079.

තස්මිමිපි පරමත්ථා ව, සච්චිකට්ඨසලක්ඛණා;
අත්ථා පඤ්ඤත්තිමත්තා ව, අත්ථපඤ්ඤත්තිනාමකා.

1080.

තෙසං පඤ්ඤාපිකා චෙව, නාමපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
ඉච්චෙවං වණ්ණනාමග්ගෙ, ඤෙය්‍යත්තා තිට්ඨා කතා.

1081.

පරමත්ථසච්චං නාම, පරමත්ථාව තත්ථ ව;
සච්චිකට්ඨසභාවත්තා, අවිසංවාදකා හි තෙ.

1082.

සම්මුතිසච්චං පඤ්ඤත්තිද්වයං වොහාරචුත්තියා;
ලොකසමඤ්ඤාධිජ්ජායාචිසංවාදකභාවතො.

1083.

ඉති සච්චද්වයමිපෙතං, අක්ඛාසි පුරිසුත්තමො;
තෙනාපි නාමසංවිඤ්ඤා, වොහරෙය්‍යුභයමිපි වා.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ පහෙදකථා නිට්ඨිතා.

සත්තචීසතිමො පරිච්ඡෙදො.

අට්ඨවිසතිමො පරිච්ඡේදො

28. අත්ථපඤ්ඤත්තිකථා

1084.

තත්ථ ච පුබ්බාපරිය-පචත්තක්ඛන්ධසම්මතා;
විඤ්ඤත්තින්ද්‍රියවිජ්ජාර-විසෙසොපනිඛන්ධනා.

1085.

දෙවයක්ඛමනුස්සාදි-නානාභේදා සලක්ඛිකා;
සත්තපඤ්ඤත්ති නාමායං, ස්වායං සත්තොති සම්මතො.

1086.

චට්ටත්තයමුපාදාය,
ඛන්ධායතනවුත්තියා;
කාරකො වේදකො වායං,
සන්ධාවති භවෙ භවෙ.

1087.

තස්මා සංසාරමාපන්නො, සත්තො නාම ස පුග්ගලො;
අභමත්තාපරා ඉත්ථි, පුරිසොති ච කප්පිතො.

1088.

ස්වායං ඛන්ධාදිතො සත්තො, අඤ්ඤොති ච න වුච්චති;
ඛන්ධාදිවිතිමුත්තස්ස, සත්තස්සෙව අභාවතො.

1089.

ඛන්ධා ඛන්ධානමෙවායං, සත්තොති ච න වුච්චති;
ඛන්ධවොහාරතො තස්ස, අඤ්ඤවොහාරසම්භවා.

1090.

ඉච්චෙවං ඛන්ධනානත්තෙ-කත්තමුත්තොපි අත්ථතො;
තඛ්ඛිසෙසාවචරිත-වොහාරො ච තු දිස්සති.

1091.

තෙනායං පුග්ගලො සත්තො, ජායතිජ්ජියාතීති ච;
මීයතීති ච තස්සායං, සංසාරොති පවුච්චති.

1092.

මතො ජාතො ච න ස්ථෙව, ඛන්ධභෙදොපචාරතො;
නාපරො ස්ථෙව සන්තානභේදාභාවොපචාරතො.

1093.

නානත්තෙකත්තමිව්වෙවං, පුග්ගලස්සොපචාරතො;
උච්ඡෙදසස්සත්තං වා, තස්මා නොපෙනි පුග්ගලො.

1094.

ඉච්චායං පුග්ගලො නාම, සත්තො සංසාරකාරකො;
ඛන්ධාදිකමුපාදාය, පඤ්ඤත්තොති පවුච්චති.

1095.

තස්මා පුග්ගලසඬ්ඛාතා, සංසාරොපනිඛන්ධතා;
සත්තපඤ්ඤත්ති නාමාති, විඤ්ඤාතඛ්ඛා විභාවිනා.

1096.

අජ්ඣත්තිකා ච කෙසාදිකොට්ඨාසා බාහිරෙසු ච;
භූමිපබ්බතපාසාණතිණුරුක්ඛලතාදිකා.

1097.

භූතසම්භාරනිබ්බත්තිවිභාගපරිකප්පිතා;
තමුපාදාය සම්භාරපඤ්ඤත්තිති පවුච්චති.

1098.

භූතසම්භාරසංශ්ඨානවිභාගපරිකප්පිතා;
සංශ්ඨානපඤ්ඤත්ති නාම, ථම්මකුම්භාදිකා මතා.

1099.

භූතසම්භාරසඬ්ඝාතවිසෙසපරිකප්පිතා;
සඬ්ඝාතපඤ්ඤත්ති නාම, රථගෙහාදිකා මතා.

1100.

භූතසම්භාරවිසෙසපරිණාමපකප්පිතා;
පරිණාමපඤ්ඤත්තිති, දධිහත්තාදිකා මතා.

1101.

ඉත්ථමජ්ඣත්තබ්බිද්ධා, ධම්මා සම්භාරසම්භූතා;
සන්තානවුත්ති සඬ්ඛෙතසිද්ධා පඤ්ඤත්ති පඤ්චධා.

1102.

තථා තථා සමුප්පන්තවිකප්පාහොගසම්මතා;
විකප්පපඤ්ඤත්ති නාම, කාලාකාසදිසාදිකා.

1103.

තං තං නිමිත්තමාගමිම, තතොපට්ඨානකප්පිතා;
උපට්ඨානපඤ්ඤත්තීති, පටිභාගාදිකා මතා.

1104.

විසෙසාකාරමත්තාපි, අත්ථන්තරපකප්පිතා;
ආකාරපඤ්ඤත්ති නාම, විඤ්ඤත්තිලභ්‍යතාදිකා.

1105.

තං තං කාරණමාගමිම, තථා වොහාරකප්පිතා;
වොහාරපඤ්ඤත්ති නාම, කට්ඨිනාපත්තිආදිකා.

1106.

බාලො යො සො ච මෙ අත්තා,
සො භවිස්සාමි මං ච තු;
නිච්චො ධුචො සස්සතොති-
ආදිකා පන සබ්බථා.

1107.

තබ්බොහාරනිමිත්තානං, අභාවෙපි පවත්තිතො;
අභිනිවෙසපඤ්ඤත්ති, නාම තිත්ථියකප්පිතා.

1108.

ඉච්චෙවං ලොකසාසනතිත්ථායතනකප්පිතා;
සන්තානමුත්තසඬකෙතසිද්ධා අත්ථාපි පඤ්චධා.

1109.

සඬකානචුත්තිසන්තානමුත්තහෙදවසා ද්විධා;
අත්ථපඤ්ඤත්ති නාමායං, දසධා පරිදීපිතා.

1110.

ඉති චුත්තප්පකාරෙසු, පඤ්ඤත්තත්ථෙසු පණ්ඩිතා;
පඤ්ඤත්තිමත්තං සන්ධාය, වොහරන්ති යථාකථං.

1111.

තදඤ්ඤෙ පන බාලා ච, තිත්ථියාපි අකොවිදා;
පඤ්ඤත්තිමතිධාවිත්ථා, ගණ්හන්ති පරමත්ථතො.

1112.

තෙ තථා ගහිතාකාරා, අඤ්ඤාණගහිතා ජනා;
මිච්ඡන්තාහිනිවිට්ඨා ච, වඩ්ඪන්ති භවබන්ධනං.

1113.

දුට්ඨෙසුපි අත්ථෙසු, තස්මා පණ්ඩිතජාතිකො;
පරමත්ථපඤ්ඤත්තිසු, විභාගමිති ලක්ඛයෙනි.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ අත්ථපඤ්ඤත්තිකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨවිසතිමො පරිච්ඡෙදො.

එකුනතිංසතිමො පරිච්ඡෙදො

29. නාමපඤ්ඤත්තිකථා

1114.

නාමචොභාරසඬකෙතකාරණොපනිබන්ධනා;
යථාචුත්තත්ථසද්දානං, අන්තරා චිත්තනා ගතා.

1115.

නාමපඤ්ඤත්ති නාමායං, අත්ථසද්දවිනිස්සටා;
තංද්වයාබද්ධසඬකෙතඤ්ඤායාකාරොපලක්ඛිතා.

1116.

යා ගය්හති නාමඤ්ඤාසගොචරුප්පන්තවිථියා;
පචත්තානන්තරුප්පන්ත-මනොද්චාරිකවිථියා.

1117.

මඤ්චපීඨාදිසද්දං හි, සොතවිඤ්ඤාණවිථියා;
සුත්වා තමෙව චිත්තෙත්වා, මනොද්චාරිකවිථියා.

1118.

තතො සඬකෙතනිප්ඵන්තං, නාමං චිත්තාය ගය්හති;
නාමපඤ්ඤත්තිඅත්ථා තු, තතො ගය්හන්ති සම්භවා.

1119.

සද්දනාමත්ථපඤ්ඤත්තිපරමත්ථවසෙන හි;
චතුර්ධා තිව්ඨා වාථ, චිත්තනා තත්ථ ඉච්ඡිතා.

1120.

ඉත්ථමට්ඨකථාමග්ගං, චණ්ණොන්තෙන හි දස්සිතො;
තයො ආචරියෙනෙති, විභාගොයං පකාසිතො.

1121.

නත්ථස්සදා කාවි විස්සන්ති, විකාරසහිතො පන;
සද්දොව නාමපස්සන්ති, ඉච්චෙකච්චෙහි වණ්ණිතං.

1122.

තදෙනං නාමපස්සන්තිභාවෙනෙකවිධම්පි ව;
නෙරුත්තිකයාදිච්ඡකවසා නාමං ද්විධා භවෙ.

1123.

සස්සදාසු ධාතුරූපානි, පච්චයස්සව තතො පරං;
කත්වා වණ්ණාගමාදිස්සව, සද්දලක්ඛණසාධිතං.

1124.

නෙරුත්තිකමුදිරෙන්ති, නාමං යාදිච්ඡකං පදං;
යදිච්ඡය කතමත්තං, බ්‍යස්සජනත්ථවිච්ඡිතං.

1125.

තිවිධම්පි තදන්වත්ථකාදිමස්සවොපචාරිමං;
නිබ්බවනත්ථසාපෙක්ඛං, තත්ථාන්වත්ථමුදිරිතං.

1126.

යදිච්ඡකතසඬකෙනං, කාදිමස්සවොපචාරිමං;
අතම්භුතස්ස තබ්භාවවොභාරොති පච්චිවති.

1127.

තථා සාමස්සන්තාමස්සව, ගුණනාමස්සව කිත්තිමං;
ඔපපාතිකම්ච්චෙවං, නාමං හොති චතුබ්බිධං.

1128.

මහාජනසම්මතස්සව, අන්වත්ථස්සවෙව තාදිසං;
තීණි නාමානි වන්දාදිනාමං තත්ථොපපාතිකං.

1129.

යාදිච්ඡකමාවත්ථිකං, නෙමිත්තකමථාපරං;
ලිඬ්භිකං රුජ්භිකස්සවෙති, නාමං පස්සව්විධං භවෙ.

1130.

යාදිච්ඡකං යථාචුඬ්ඪං, චච්ඡදම්මාදිකං පන;
ආවත්ථිකං නෙමිත්තකං, සිලවාපස්සන්තවාදිකං.

1131.

ලිඬ්භිකං දිට්ඨලිඬ්භිගං තු, දණ්ඩිජන්තිතිආදිකං;

රුළුහිකං ලෙසමත්තෙන, රුළුහං ගොමහිංසාදිකං.

1132.

විජ්ජමානාවිජ්ජමාන-පඤ්ඤත්තොභයමිස්සිතා;
විහත්තා නාමපඤ්ඤත්ති, ඡබ්බිධා භොති තත්ථ හි.

1133.

විජ්ජමානපඤ්ඤත්තිති, විජ්ජමානත්ථදීපිතා;
චුච්චති ඛන්ධායතන-ධාතුපඤ්චන්ද්‍රියාදිකා.

1134.

අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති-නාමිකා පරමත්ථතො;
අවිජ්ජමානමඤ්චාදි, අත්ථපඤ්ඤත්තිදීපිතා.

1135.

විජ්ජමානෙන අවිජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
තෙවිජ්ජො ඡළහිඤ්ඤො ච, සීලවා පඤ්ඤවාපි ච.

1136.

අවිජ්ජමානෙන විජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
ඉත්ථිරූපං ඉත්ථිසද්දො, ඉත්ථිචිත්තන්තිආදිකා.

1137.

විජ්ජමානෙන තු විජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
චක්ඛුචිඤ්ඤාණං ච චක්ඛු-සම්ඵස්සො චෙවමාදිකා.

1138.

අවිජ්ජමානෙනාවිජ්ජ-මානපඤ්ඤත්තිනාමිකා;
ඛත්තියපුත්තො බ්‍රාහ්මණ-පුත්තො ඉච්චෙවමාදිකා.

1139.

ඉති චුත්තානුසාරෙන, නාමපඤ්ඤත්තියා බ්‍රුධො;
සරූපං විසයඤ්චෙව, විභාගඤ්ච විභාවයෙ.

1140.

ඉච්චෙවං පරමත්ථා ච, යථාචුත්තා චතුබ්බිධා;
පඤ්ඤත්ති දුච්චිධා චෙති, ඤෙය්‍යත්ථා ඡබ්බිධා මතාති.

ඉති පඤ්ඤත්තිවිභාගෙ නාමපඤ්ඤත්තිකථා නිට්ඨිතා.

එකුනතිංසතිමො පරිච්ඡෙදො.

නිට්ඨිතො ව සබ්බථාපි පඤ්ඤත්තිවිභාගො.

නිගමනකථා

1141.

සෙට්ඨෙ කඤ්චිවරෙ රට්ඨෙ, කාවෙරිනගරෙ වරෙ;
කුලෙ සඤ්ජානභූතෙන, බහුස්සුතෙන ඤාණිනා.

1142.

අනුරුද්ධෙන ථෙරෙන, අනිරුද්ධසස්සිනා;
තම්බරට්ඨෙ වසන්තෙන, නගරෙ තඤ්ජනාමකෙ.

1143.

තත්ථ සඬ්ඝවිසිට්ඨෙන, යාවිතෙන අනාකුලං;
මහාවිහාරවාසිනං, වාවනාමග්ගනිස්සිනං.

1144.

පරමත්ථං පකාසෙත්තං, පරමත්ථවිනිච්ඡයං;
පකරණං කතං තෙන, පරමත්ථත්ථවෙදිනාති.

ඉති අනුරුද්ධාවරියෙන රචිතො

පරමත්ථවිනිච්ඡයො නිට්ඨිතො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

සච්චසඬ්ඛෙපො

ගන්ථාරම්භකථා

1.

නමස්සිත්වා තිලොකග්ගං, ඤෙය්‍යසාගරපාරගුං;
භවාභාවකරං ධම්මං, ගණඤ්ච ගුණසාගරං.

2.

නිස්සාය පුබ්බාවරියමතං අත්ථාවිරොධිනං;
වක්ඛාමි සච්චසඬ්ඛෙපං, භිතං කාරකයොගිනං.

1. පඨමො පරිච්ඡෙදො

රූපසඬ්ඛෙපො

3.

සව්වානි පරමත්ථඤ්ච, සම්මුතිඤ්චානි ද්වෙ තභිං;
ථද්ධභාවාදිනා ඤෙය්‍යං, සච්චං තං පරමත්ථකං.

4.

සන්තීවෙසවිසෙසාදිඤෙය්‍යං සම්මුති තං ද්වයං;
භාවසඬකෙතසිද්ධිනං, තථත්තා සච්චමීරිතං.

5.

පරමත්ථො සනිබ්බානපඤ්චක්ඛන්ධෙන්ථ රාසිතො;
ඛන්ධත්ථො ච සමාසෙන්වා, චුත්තොතිතාදිහෙදනං.

6.

වෙදනාදීසුපෙකස්මිං, ඛන්ධසද්දො තු රුජ්භියා;
සමුද්දාදෙකදෙසෙ තු, සමුද්දාදිරවො යථා.

7.

තත්ථ සීතාදිරුජ්ජත්තා, රූපං භ්වාපානලානිලං;
භූතං කථිතදවතාපවතීරණභාවකං.

8.

චක්ඛු සොතඤ්ච සානඤ්ච, ජීව්හා කායො පභා රවො;
ගන්ධො රසොජා ඉත්ථි ච, පුමා චත්ථු ච ජීවිතං.

9.

බං ජාති ජරතා භඩ්ගො, රූපස්ස ලහුතා තථා;
මුදුකම්මඤ්ඤතා කායචචිච්ඤ්ඤත්ති භූතිකං.

10.

චක්ඛාදී දට්ඨුකාමාදිහෙතුකම්මජභූතිකා;
පසාදා රූපසද්දාදී, චක්ඛුඤාණාදිගොචරා.

11.

ඔජා හි යාපනා ඉත්ථිපුමලිඬිගාදිහෙතුකං;
භාවද්වයං තු කායංච, බ්‍යාපි නො සහචුත්තිකං.

12.

නිස්සයං චත්ථු ධාතුනං, ද්විත්තං කම්මජපාලනං;
ජීවිතං උජ්ජලාදිනං, උදකංච ධීතික්ඛණං.

13.

බං රූපානං පරිච්ඡේදො, ජාතිආදිත්තයං පන;
රූපනිබ්බන්ති පාකො ව, භෙදො වෙව යථාක්කමං.

14.

ලභ්‍යආදිත්තයං තං හි, රූපානං කමතො සීයා;
අදන්ධථද්ධතා වාපි, කායකම්මානුකූලතා.

15.

අභික්කමාදිජනකචිත්තජස්සානිලස්ස හි;
විකාරො කායවිඤ්ඤත්ති, රූපත්ථම්මභාදිකාරණං.

16.

වච්භෙදකචිත්තෙන, භූතභූමිවිකාරතා;
වච්චිඤ්ඤත්තුපාදිත්තසංචිතස්සෙව කාරණං.

17.

රූපමඛ්‍යාකතං සබ්බං, විජ්ජයුත්තමභෙතුකං;
අනාලම්බං පරිත්තාදි, ඉති එකවිධං නයෙ.

18.

අජ්ඣත්තිකානි චක්ඛාදි, පඤ්චෙනෙව පසාදකා;
චත්ථුතා චත්ථු තානෙව, ද්වාරා විඤ්ඤත්තිහි සහ.

19.

සෙසං බාවිසති වෙකච්ඡ වීසති බාහිරං;
අජ්ජසාදමචත්ථුං ව, අද්වාරඤ්ච යථාක්කමං.

20.

පසාදා පඤ්ච භාවායු, ඉන්ද්‍රියනින්ද්‍රියෙතරං;
විනාපං ආදිතො යාව, රසා ථූලං න චෙතරං.

21.

අට්ඨකං අවිනිබ්භොගං, චණ්ණගන්ධරසොජකං;
භූතං තං තු විනිබ්භොගමිතරන්ති විනිද්දිසෙ.

22.

අට්ඨාරසාදිතො රූපා, නිජ්ඵන්තං තු න චෙතරං;
ථොට්ඨබ්බමාපවජ්ජං තු, භූතං කාමෙ න චෙතරං.

23.

සෙක්ඛසජ්ජපටිඝාසෙක්ඛපටිඝං ද්වයවජ්ජිතං;

වණ්ණං තදිතරං පුලං, සුබ්බමඤ්චෙති තං තිධා.

24.

කම්මජාකම්මජංනෙවකම්මාකම්මජතො තිධා;
චිත්තොජ්ජතුජාදීනං, වසෙනාපි තිධා තථා.

25.

දිට්ඨං සුතං මුතඤ්චාපි, විඤ්ඤාතං වත චෙතසා;
එකමෙකඤ්ච පඤ්චාපි, වීසති ව කමා සියුං.

26.

හදයං වත්ථු විඤ්ඤත්ති, ද්වාරං වක්ඛාදිපඤ්චකං;
වත්ථු ද්වාරඤ්ච සෙසානි, වත්ථු ද්වාරඤ්ච නො සියා.

27.

නිජ්ඵත්තං රූපරූපං ඛං, පරිච්ඡෙදොථ ලක්ඛණං;
ජාතිආදිත්තයං රූපං, විකාරො ලභ්‍යතාදිකං.

28.

යථා සඨබ්බධම්මානං, ලක්ඛණං සඨබ්බතං තථා;
පරිච්ඡෙදාදිකං රූපං, තජ්ජාතිමනතික්කමා.

29.

කම්මචිත්තානලාභාරපච්චයානං වසෙනිධි;
ඤ්ඤායා පවත්ති රූපස්ස, පිණ්ඩානඤ්ච වසා කථං.

30.

කම්මජං සෙන්ද්‍රියං වත්ථු, විඤ්ඤත්ති චිත්තජා රචො;
චිත්තග්ගිජො ලභ්‍යතාදිත්තයං චිත්තානලන්තජං.

31.

අට්ඨකං ජාති වාකාසො, චතුජා ජරතා ඛයං;
කුතොචි නෙව ජාතං තප්පාකහෙදං හි තං ද්වයං.

32.

ජාතියාපි න ජාතත්තං, කුතොචිට්ඨකථානයා;
ලක්ඛණාභාවතො තස්සා, සති තස්මිං න නිට්ඨිති.

33.

කම්මචිත්තානලන්තෙහි, පිණ්ඩා නව ව සත්ත ව;
චිත්තාරො ද්වෙ ව විඤ්ඤායා, සථිච්චෙ ද්වෙ අථිච්චකෙ.

34.

අට්ඨකං ජීවිතෙනායුතවකං භාවවත්ථුනා;
චක්ඛාදී පඤ්ච දසකා, කලාපා නව කම්මජා.

35.

සුද්ධට්ඨවිඤ්ඤත්තියුත්තනවකොපි ව දසකො;
සුද්ධසද්දෙන නවකො, ලහුතාදිදසෙකකො.

36.

විඤ්ඤත්තිලහුතාදීහි, පුන ද්වාදස තෙරස;
චිත්තජා ඉති විඤ්ඤෙය්‍යා, කලාපා සත්ත වා ඡ වා.

37.

සුද්ධට්ඨං සද්දනවකං, ලහුතාදිදසෙකකං;
සද්දෙනලහුතාදීහි, චතුරොතුජකණ්ණිකා.

38.

සුද්ධට්ඨලහුතාදීහි, අන්තජා ද්වෙතිමෙ නව;
සත්ත චත්තාරි ද්වෙ චෙති, කලාපා විසති ද්විති.

39.

තයට්ඨකා ව චත්තාරො, නවකා දසකා නව;
තයො ද්වෙකො ව එකෙන, දස ද්විති ව තිති ව.

40.

චතුත්තම්පි ව ධාතුනං, අධිකංසවසෙනිධ;
රූපභෙදොථ විඤ්ඤෙය්‍යා, කම්මචිත්තානලත්තජො.

41.

කෙසාදිමත්ථලුඬිගන්තා, පථවංසාති විසති;
පිත්තාදිමුත්තකන්තා තෙ, ඡලංසා ද්වාදසිරිතා.

42.

යෙන සත්තප්පනං යෙන, ජීරණං දහනං තථා;
යෙනසිතාදිපාකොති, චතුරංසානලාධිකා.

43.

උද්ධාධොගමකුච්ඡිට්ඨා, කොට්ඨාසෙය්‍යඬිගසාරි ව;
අස්සාසොති ව විඤ්ඤෙය්‍යා, ඡලංසා වායුනිස්සිතා.

44.

පුබ්බමුත්තකරීසඤ්චුදරියං චතුරොතුජා;
කම්මා පාවග්ගි චිත්තම්භා-ස්සාසොති ඡපි එකජා.

45.

සෙදසිඬ්ඝානිකස්සු ව, බෙළො චිත්තොතුසම්භවා;
ද්විජා ද්වත්තිංස කොට්ඨාසා, සෙසා එව චතුබ්භවා.

46.

එකජෙස්වාදිචතුසු, උතුජා චතුරට්ඨකා;
ජීවිතනවකො පාවෙස්සාසෙ චිත්තභවට්ඨකො.

47.

ද්විජෙසු මනතෙජෙහි, ද්වෙ ද්වෙ භොන්ති පනට්ඨකා;
සෙසතෙජානිලංසෙසු, එකෙකම්භි තයො තයො.

48.

අට්ඨකොජමනග්ගිහි, භොන්ති අට්ඨසු කම්මතො;
අට්ඨායුනවකා එවං, ඉමෙ අට්ඨ චතුබ්භවා.

49.

චතුච්චෙසු සෙසෙසු, චතුජෙසුට්ඨකා තයො;
එකෙකම්භි ව විඤ්ඤායා, පිණ්ඩා චිත්තානලන්තජා.

50.

කම්මජා කායභාවච්භා, දසකාපි සියුං තහිං;
චතුච්චෙසු අංසෙසු, එකෙකම්භි දුවෙ දුවෙ.

51.

පඤ්චාපි චක්ඛුසොතාදී, පදෙසදසකා පුන;
නවකා සද්දසඬ්ඛාතා, ද්වෙතිච්චෙවං කලාපතො.

52.

තෙපඤ්ඤාස දසෙකඤ්ච, නවුත්තරසතානි ව;
දසකා නවකා වෙව, අට්ඨකා ව සියුං කමා.

53.

සෙකපඤ්චසතං කායෙ, සහස්සං තං පවත්තති;
පරිපුණ්ණන්ද්‍රියෙ රූපං, නිප්ඵන්නං ධාතුහෙදතො.

54.

චිත්තුප්පාදෙ සියුං රූප-හෙතු කම්මාදයො පන;

යිති න පායේ විත්තස්ස, න භඩ්ගෙ රූපසම්භවො.

55.

“අඤ්ඤාභවනං යිතස්සා”ති, චුත්තත්තාව යිතික්ඛණං;
අත්ථිති වෙ පබන්ධෙන, යිති තත්ථ පච්චිති.

56.

අථ වා තික්ඛණෙ කම්මං, විත්තමත්තුදයක්ඛණෙ;
උතුඞ්ජාත්තනො යානෙ, රූපහෙතු භවන්ති හි.

57.

සෙය්‍යස්සාදික්ඛණෙ කාය-
භාවචත්ථුවසා තයො;
දසකා භොන්තිභාවස්ස,
විනා භාවං දූවෙ සිද්ධං.

58.

තතො පරඤ්ච කම්මග්ගිවිත්තජා තෙ ච පිණ්ඩිකා;
අට්ඨකා ච දූවෙ පුබ්බෙ, චුත්තචුත්තක්ඛණෙ වදෙ.

59.

කාලෙනාභාරජං භොති, චක්ඛාදිදසකානි ච;
චතුපච්චයතො රූපං, සම්පිණ්ඩෙවං පවත්ති.

60.

තං සත්තරසවිත්තායු, විනා විඤ්ඤත්තිලක්ඛණං;
සන්තතාමරණා රූපං, ජරාදිඵලමාවහං.

61.

භඩ්ගා සත්තරසුප්පාදෙ, ජායතෙ කම්මජං න තං;
තදුද්ධං ජායතෙ තස්මා, තක්ඛයා මරණං භවෙ.

62.

ආයුකම්මුභයෙසං වා, ඛයෙන මරණං භවෙ;
උපක්කමෙන වා කෙසඤ්චුපච්ඡෙදකකම්මුතා.

63.

ඔපපාතිකභාවස්ස, දසකා සත්ත කම්මජා;
කාමෙ ආදො භවන්තග්ගිජාහි පුබ්බෙව භූයතෙ.

64.

ආදිකප්පනරානඤ්ච, අපායෙ අන්ධකස්ස ව;
බධිරස්සාපි ආදො ඡ, පුබ්බෙවෙතරජා සිද්ධං.

65.

තත්ථෙවන්ධබධිරස්ස, පඤ්ච භොන්ති අභාවිනො;
යුත්තියා ඉධ විඤ්ඤෙය්‍යා, පඤ්ච වා චතුරොපි වා.

66.

චක්ඛාදිත්තයභිනස්ස, චතුරොව භවන්තිති;
වුත්තං උපපරික්ඛිත්වා, ගහෙනබ්බං විජානතා.

67.

රූපෙ ජීවිතඡක්කඤ්ච, චක්ඛාදිසත්තකත්තයං;
පඤ්ච ඡ උතුචිත්තෙහි, පඤ්ච ඡාසඤ්ඤිතං භවෙ.

68.

පඤ්චධාත්වාදිනියමා, පායෙ ගන්ධරසොජනං;
නුප්පත්ති තත්ථ භූතානං, අළොට්ඨබ්බපවත්තිනං.

69.

ථද්ධුණ්භිරණභාවොව, නත්ථි ධාත්වාදිකිච්චනො;
අඤ්ඤං ගන්ධාදිතං තෙසං, තක්කිච්චෙනොපලද්ධිනො.

70.

රූපෙ සප්පට්ඨන්තාදි, තත්ථ රූප්පනතා විය;
සට්ඨනඤ්ච රවුප්පාදස්සඤ්ඤත්ථස්සෙව භෙතුතා.

71.

ඉච්ඡිතබ්බමිමෙකන්තමෙවං පායාවිරොධනො;
අථ වා තෙහි විඤ්ඤෙය්‍යං, දසකං නවකට්ඨකං.

72.

සබ්බං කාමභවෙ රූපං, රූපෙ එකුනවිසති;
අසඤ්ඤිතං දස ගන්ධරසොජාහි ව බ්‍රහ්මුතං.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ රූපසඬ්ඛෙපො නාම

පයමො පරිච්ඡෙදො.

2. දුතියො පරිච්ඡෙදො

බන්ධන්තයසසිබ්බපො

73.

වෙදනානුභවො තෙධා, සුඛදුක්ඛමුපෙක්ඛයා;
ඉට්ඨානිට්ඨානුභවනමජ්ඣානුභවලක්ඛණා.

74.

කායිකං මානසං දුක්ඛං, සුඛොපෙක්ඛා ච වෙදනා;
එකං මානසමෙවෙති, පඤ්චධිත්ථියහෙදතො.

75.

යථා තථා චා සඤ්ඤාණං, සඤ්ඤා සතිනිබන්ධනං;
ජධා ඡද්චාරසම්භූතඵස්සජානං වසෙන සා.

76.

සඬ්ඛාරා වෙනනා ඵස්සො,
මනක්කාරායු සණ්ඨිති;
තක්කො චාරො ච වායාමො,
පීති ඡන්දොධිමොක්ඛකො.

77.

සද්ධා සති හිරොත්තජපං, වාගො මෙත්තා මති පුන;
මජ්ඣන්තතා ච පස්සද්ධි, කායචිත්තවසා දුචෙ.

78.

ලහුතා මුදුකම්මඤ්ඤපාගුඤ්ඤමුජුතා තථා;
දයා මුදා මිච්ඡාවාචා, කම්මන්තාජීවසංවරො.

79.

ලොභො දොසො ච මොහො ච, දිට්ඨි උද්ධච්චමෙව ච;
අහිරිකං අනොත්තජපං, විචිකිච්ඡිතමෙව ච.

80.

මානො ඉස්සා ච මච්ඡෙරං, කුක්කුච්චං ටීනමිද්ධකං;
ඉති එතෙව පඤ්ඤාස, සඬ්ඛාරක්ඛන්ධසඤ්ඤිතා.

81.

බ්‍යාපාරො වෙනනා ඵස්සො, චුසනං සරණං තහිං;
මනක්කාරො පාලනායු, සමාධි අවිසාරතා.

82.

ආරොපනානුමජ්ජට්ඨා, තක්කවාරා පනීහනා;
වීරියං පීනනා පීති, ඡන්දො තු කත්තුකාමතා.

83.

අධිමොක්ඛො නිච්ඡයො සද්ධා,
පසාදො සරණං සති;
හිරි පාපජීග්‍රච්ඡා හි,
ඔත්තප්පං තස්ස හිරුතා.

84.

අලග්ගො ව අවණ්ඨික්කං, වාගො මෙත්තා මති පන;
යාථාවබ්බොධො මජ්ඣත්තං, සමවාහිතලක්ඛණං.

85.

ඡ යුගානි කායචිත්තදරගාරවථද්ධතා-
අකම්මඤ්ඤත්තගෙලඤ්ඤකුට්ඨානං විනොදනා.

86.

තානුද්ධතාදිට්ඨතාදිදිට්ඨාදීනං යථාක්කමං;
සෙසකාදිඅසද්ධාදිමායාදීනං විපක්ඛිනො.

87.

දුක්ඛාපනයනකාමා, දයා මොදා පමොදනා;
වච්ඡව්වරිතාදීනං, විරාමො විරතිත්තයං.

88.

ලොභො දොසො ව මොහො ව,
ගෙධවණ්ඨමනන්ධනා;
කමෙන දිට්ඨි දුග්ගාහො,
උද්ධච්චං හන්තතං මතං.

89.

අහිරිකමලජ්ජත්තං, අනොත්තප්පමතාසනා;
සංසයො විචිකිච්ඡා හි, මානො උන්නතිලක්ඛණො.

90.

පරස්සකසම්පත්තීනං,
උසුයා ව නිගුහනා;
ඉස්සාමච්ඡෙරකා තාපො,
කතාකතස්ස සොවනා.

91.

ථිතං විත්තස්ස සඨකොවො, අකම්මඤ්ඤත්තතා පන;
මිද්ධමිච්චෙවමෙනෙසං, ලක්ඛණඤ්ච නයෙ බුධො.

92.

වෙදනාදිසමාධන්තා, සත්ත සබ්බගසඤ්ඤිතා;
තක්කාදිඅධිමොක්ඛන්තා, ඡ පක්ඛණ්ණකනාමකා.

93.

සද්ධාදයො විරමන්තා, අරණා පඤ්චවිසති;
ලොභාදිමිද්ධකන්තානි, සරණානි චතුද්දස.

94.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චදොසා කාමෙ දයා මුදා;
කාමෙ රූපෙ ච සෙසා ඡ-චත්තාලීස තිධාතුජා.

95.

ඡන්දනිච්ඡයමජ්ඣත්තමනක්කාරා සඋද්ධවා;
දයාදී පඤ්ච මානාදී, ඡ යෙවාපන සොළස.

96.

ඡන්දාදී පඤ්ච නියතා, තත්ථෙකාදස නෙතරා;
අභිරිකමනොත්තප්පං, ලොකනාසනකං ද්වයං.

97.

එතෙ ද්වෙ මොහුද්ධච්චාති, චත්තාරො පාපසබ්බගා;
ලොකපාලදුකං චුත්තං, හිරිඔත්තප්පනාමකං.

98.

ආරම්මණුපනිජ්ඣානා, ඤානඨගා තක්කචාරකා;
පිති එකග්ගතා වෙති, සත්ත විත්තිත්තයෙන වෙ.

99.

සද්ධා සති මනෙකග්ග-ධිති ලොකචිතාසකා;
පාලකා නව වෙතානි, බලානි අවිකම්පනො.

100.

එත්ථ සද්ධාදිපඤ්චායු, කත්වාත්‍ර චතුධා මතිං;
වෙදනාහි ද්විසත්තෙනෙ, ඉන්ද්‍රියානාධිපච්චනො.

101.

මනරුපින්ද්‍රියෙහෙනෙ, සබ්බෙ ඉන්ද්‍රියනාමකා;
බාවිසති භවන්තායුද්ධයං කත්වෙකසඬිගහං.

102.

දිට්ඨිහෙකග්ගතාතක්කසතිවිරතියො පථා;
අට්ඨ නියානානතො ආදිවතුරො භිත්වාන ද්වාදස.

103.

එස්සො ව චෙතනා චෙව,
ද්වෙවෙත්ථාහාරණත්තතො;
ආහාරා මනවොජාහි,
භවන්ති වතුරොථවා.

104.

හෙතු මූලට්ඨතො පාපෙ,
ලොභාදිත්තයමීරිතං;
කුසලාඛ්‍යාකතෙ වාසි,
අලොභාදිත්තයං තථා.

105.

දිට්ඨිලොභදුසා කම්මපථාපායස්ස මග්ගතො;
තබ්බිපක්ඛා සුගතියා, තයොති ඡ පථීරිතා.

106.

පස්සද්ධාදියුගානි ඡ, වග්ගත්තා යුගලානි තු;
උපකාරා සති ධී ව, ඛණ්ණපකාරභාවතො.

107.

ඕසාහරණතො යොගා,
යොජනෙනාභවග්ගතො;
සවනෙනාසවා දිට්ඨි-
මොහෙජෙත්ථ දුධා ලුහො.

108.

දළ්භග්ගාහෙන දිට්ඨෙජා, උපාදානං තිධා තභිං;
දිට්ඨි දොසෙන තෙ ගන්ථා, ගන්ථතො දිට්ඨිහ ද්විධා.

109.

පඤ්චාවරණතො කාම-කඬ්ඛාදොසුද්ධවං තපො;
ථිනමිද්ධඤ්ච මොහෙන, ඡ වා නීවරණානිථ.

110.

කත්වා තාපුද්ධවං එකං, ථිනමිද්ධඤ්ච වුවචති;
කිච්චස්සාහාරතො වෙච, විපක්ඛස්ස ච ලෙසතො.

111.

දිට්ඨෙජ්ජද්ධවදොසන්ධ-
කඨ්ඨාටිත්ථාණ්ණති දස;
ලොකනාසයුගෙනෙන,
කිලෙසා චිත්තක්කලෙසතො.

112.

ලොහදොසමුහමාන-දිට්ඨිකඨ්ඨිස්සමච්ඡරා;
සංයොජනානි දිට්ඨෙජා, භිත්වා ඛන්ධනතො දුධා.

113.

තානි මොහුද්ධවංමානකඨ්ඨාදොසෙජ්ජිට්ඨියො;
දුධාදිට්ඨි තිධා ලොහං, භිත්වා සුත්තෙ දසිරිතා.

114.

දිට්ඨිලොහමුහමානදොසකඨ්ඨා තභිං දුධා;
කත්වා ලොහමීමෙ සත්තානුසයා සමුදිරිතා.

115.

දිට්ඨි එච පරාමාසො, ඤෙයොයා එචං සමාසතො;
අත්ථො සඨ්ඨාරක්ඛන්ධස්ස, චුත්තො චුත්තානුසාරතො.

ඉති සච්චසඨ්ඨිබ්බෙපෙ ඛන්ධත්තයසඨ්ඨිබ්බෙපො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. තතියො පරිච්ඡෙදො

චිත්තපචත්තිපරිදීපනො

116.

චිත්තං විසයග්ගාහං තං, පාකාපාකදතො දුධා;
කුසලාකුසලං පුබ්බං, පරමඛ්‍යාකතං මතං.

117.

කුසලං තත්ථ කාමාදිභූමිතො චතුධා සියා;
අට්ඨ පඤ්ච චත්තාරි ච, චත්තාරි කමතො කථං.

118.

සොමනස්සමනියුත්තමසඬාරමනමෙකං;
සසඬාරමනඤ්චෙකං, තථා භීතමතිද්වයං.

119.

තථොපෙක්ඛාමනියුත්තං, මනිහීනන්ති අට්ඨධා;
කාමාවචරපුඤ්ඤත්ථ, භිජ්ජතෙ වෙදනාදිතො.

120.

දානං සීලඤ්ච භාවනා, පත්තිදානානුමොදනා;
වෙය්‍යාවච්චාපවායඤ්ච, දෙසනා සුති දිට්ඨිජු.

121.

එතෙස්වෙකමයං හුත්වා, චත්ත්වං නිස්සාය වා න වා;
ද්වාරභීතාදියොනීනං, ගතියාදිජ්ජහෙදවා.

122.

තිකාලිකපරිත්තාදිගොචරෙස්වෙකමාදිය;
උදෙති කාලමුත්තං වා, මනිහීනං විනාමලං.

123.

ජගොචරෙසු රූපාදිපඤ්චකං පඤ්ච ගොචරා;
සෙසං රූපමරූපඤ්ච, පඤ්ඤත්ති ඡට්ඨගොචරො.

124.

ඤාණයුත්තවරං තත්ථ, දත්වා සන්ධිං තිහෙතුකං;
පච්ඡා පච්චති පාකානං, පවත්තෙ අට්ඨකෙ දුවෙ.

125.

තෙසුයෙව නිහීනං තු, දත්වා සන්ධිං දුහෙතුකං;
දෙති ද්වාදස පාකෙ ව, පවත්තෙ ධියුතං විනා.

126.

එවං ධිහීනමුක්කට්ඨං, සන්ධියඤ්ච පවත්තියං;
භීතං පනුහයත්ථාපි, හෙතුභීතෙව පච්චති.

127.

කාමසුගතියංයෙව, භවභොගදදං ඉදං;
රූපාපායෙ පවත්තෙව, පච්චතෙ අනුරූපතො.

128.

විතක්කවාරපීතීහි, සුබ්බෙකග්ගයුතං මනං;
ආදි වාරාදිපිතාදිසුබ්බාදීහි පරං තයං.

129.

උපෙක්ඛෙකග්ගතායන්තමාරුප්පඤ්චෙවමඬිගතො;
පඤ්චධා රූපපුඤ්ඤං තු, භොතාරම්මණතො පන.

130.

ආදිස්සාසුභමන්තස්සු-
පෙක්ඛා මෙත්තාදයො තයො;
ආදො චතුන්තං පඤ්චන්තං,
සස්සාසකසිණානි තු.

131.

නහතම්මනතස්සුඤ්ඤතචිචිත්තචතුගොචරෙ;
කමෙනාතික්කමාරුප්පපුඤ්ඤං භොති චතුබ්බිධං.

132.

අමලං සන්තිමාරබ්භ, භොති තං මග්ගයොගතො;
චතුධා පාදකජ්ඣානානෙදතො පුන වීසති.

133.

දිට්ඨිකඬ්ඛානුදං ආදි, කාමදොසතනුකරං;
පරං පරං තදුච්ඡෙදී, අන්තං සෙසකතාසකං.

134.

එවං භූමිත්තයං පුඤ්ඤං, භාවනාමයමෙත්ථ හි;
පයමං චත්ථං නිස්සාය, දුතියං උභයෙනපි.

135.

තතියෙ ආදි නිස්සාය,
සෙසා නිස්සාය වා න වා;
භොන්ති ආදිද්වයං තත්ථ,
සාධෙති සකභුභවං.

136.

සාධෙනානුත්තරං සන්තිං, අභිඤ්ඤා පනිධෙව තු;
ඤ්ඤාදයඵලත්තා න, ඵලදානාපි සම්භවා.

137.

නාඤ්ඤභූඵලදං කම්මං, රූපපාකස්ස ගොචරො;

සකම්මගොවරොයෙව, න චඤ්ඤායමසම්භවො.

138.

පාපං කාමිකමෙවෙකං, හෙතුතො තං ද්විධා පුන;
මූලතො තිවිධං ලොභ-දොසමොභවසා සියා.

139.

සොමනස්සකුදිට්ඨිහි, යුත්තමෙකමසඬ්ඛරං;
සසඬ්ඛාරමනඤ්ඤෙවෙකං, භීනදිට්ඨිද්වයං තථා.

140.

උපෙක්ඛාදිට්ඨියුත්තමිහි, තථා දිට්ඨිවිසුත්තකං;
වෙදනාදිට්ඨිආදීහි, ලොභමූලෙවමට්ඨයා.

141.

සදුක්ඛදොසාසඬ්ඛාරං, ඉතරං දොසමූලකං;
මොහමූලමිහි සොපෙක්ඛං, කඬ්ඛුද්ධච්චයුතං ද්විධා.

142.

තත්ථ දොසද්වයං වත්ථුං, නිස්සායෙවිතරෙ පන;
නිස්සාය වා න වා භොන්ති, වධාදිසහිතා කථං.

143.

ඵරුස්සවධබ්‍යාපාදා, සදොසෙන සලොභතො;
කුදිට්ඨිමෙටුනාහිජ්ඣා, සෙසා කම්මපථා ද්විහි.

144.

සන්ධිං චතුස්වපායෙසු, දෙනි සබ්බත්ථ චුත්තියං;
පච්චතෙ ගොවරං තස්ස, සකලං අමලං විනා.

145.

අබ්‍යාකතං ද්විධා පාක-ක්‍රියා තත්ථාදි භූමිතො;
චතුධා කාමපාකෙන්ථ, පුඤ්ඤපාකාදිතො දුධා.

146.

පුඤ්ඤපාකා ද්විධාහෙතු-සහෙතූති ද්විරට්ඨකා;
අහෙතු පඤ්ච ඤාණානි, ගහණං තීරණං උභො.

147.

කායඤාණං සුඛී තත්ථ, සොමනස්සාදි තීරණං;
සොපෙක්ඛානි ඡ සෙසානි, සපුඤ්ඤංව සහෙතුකං.

148.

කෙවලං සන්ධිභවභිග-තදාලම්බවුතිබ්බසා;
ජායතෙ සෙසමෙතස්ස, පුබ්බෙ වුත්තනසා නයෙ.

149.

මනුස්සවිනිපාතීනං, සන්ධාදි අන්තතිරණං;
භොති අඤ්ඤාන කම්මෙන, සහෙතුපි අහෙතුනං.

150.

පාපජා පුඤ්ඤජාහෙතු-සමා තීරං විනාදිකං;
සදුක්ඛං කායවිඤ්ඤාණං, අනිට්ඨාරම්මණා ඉමෙ.

151.

තෙ සාතගොවරා තෙසු, ද්විට්ඨානං ආදිතිරණං;
පඤ්චට්ඨානාපරා ද්වෙ තෙ, පරිත්තවිසයාබ්ලා.

152.

සම්පට්ඨිජ්ජිපඤ්චන්තං, පඤ්ච රූපාදයො තහිං;
පච්චුප්පන්තාව සෙසානං, පාකානං ඡ තිකාලිකා.

153.

රූපාරූපවිපාකානං, සබ්බසො සදිසං වදෙ;
සකපුඤ්ඤාන සන්ධාදි-සකිච්චත්තයතං විනා.

154.

සමානුත්තරපාකාපි, සකපුඤ්ඤාන සබ්බසො;
හිත්වා මොක්ඛමුඛං තං හි, ද්විධා මග්ගෙ තිධා ඵලෙ.

155.

ක්‍රියා තිධාමලාභාවා,
භූමිතො තත්ථ කාමිකා;
ද්විධා හෙතුසහෙතූති,
තිධාහෙතු තහිං කථං.

156.

ආවජ්ජහසිතාවජ්ජා, සොපෙක්ඛසුඛුපෙක්ඛවා;
පඤ්චජකාමාවචරා, සකලාරම්මණා ච තෙ.

157.

සහෙතුරූපරූපා ච, සකපඤ්ඤංචාරහතො;
වුත්තිසා න ඵලෙ පුප්ඵං, යථා ඡින්නලතා ඵලං.

158.

අනාසෙවනයාවජ්ජ-ද්වයං පුපුජ්ජනස්ස හි;
න ඵලෙ වත්තමානම්පි, මොසපුප්ඵං ඵලං යථා.

159.

තිස්සත්ත ද්විජ ඡත්තිංස, චතුපඤ්ච යථාක්කමං;
පුඤ්ඤං පාපං ඵලං ක්‍රියා, එකුනනවුතීවිධං.

160.

සන්ධි භවඬගමාවජ්ජං, දස්සනාදිකපඤ්චකං;
ගහතීරණවොට්ඨබ්බ-ජවතග්ගොවරං වුතී.

161.

ඉති එසං ද්විසත්තන්තං, කිච්චවුත්තිවසාධුනා;
චිත්තජ්ජවත්ති ඡද්වාලෙ, සඬබ්බො වුච්චතෙ කථං.

162.

කාමෙ සරාගිනං කම්ම-නිමිත්තාදි වුතික්ඛණ්ණෙ;
බායතෙ මනසොයෙව, සෙසානං කම්මගොවරො.

163.

උපට්ඨිතං තමාරබ්භ, පඤ්චවාරං ජලො භවෙ;
තදාලම්බං තතො තම්භා, වුති හොති ජවෙහි වා.

164.

අවිජ්ජාතණ්ණාසඬබාර-සහජෙහි අපායිනං;
විසයාදීනවච්ඡාදි-නමනක්ඛිපකෙහි තු.

165.

අප්පහිනෙහි සෙසානං, ඡාදනං නමනම්පි ව;
බිපකා පන සඬබාරා, කුසලාව භවත්තිහ.

166.

කිච්චත්තයෙ කතෙ එවං, කම්මදීපිතගොවරෙ;
තජ්ජං වත්ථුං සහුජ්ජන්තං, නිස්සාය වා න වා තහිං.

167.

තජ්ජා සන්ධි සියා හිත්වා, අන්තරත්තං භවත්තරෙ;
අන්තරත්තං විනා දුරෙ, පටිසන්ධි කථං භවෙ.

168.

ඉහෙව කම්මතණ්හාදි-හෙතුතො පුබ්බවිත්තතො;
විත්තං දුරෙ සියා දීප-පටිසොසාදිකං යථා.

169.

නාසඤ්ඤා වචමානස්ස, නිමිත්තං න චුතී ව යං;
උද්ධං සන්ධිනිමිත්තං කිං, පච්චයොපි කනන්තරො.

170.

පුබ්බහවෙ චුති දානි, කාමෙ ජායනසන්ධියා;
අඤ්ඤවිත්තන්තරාභාවා, භොතානන්තරකාරණං.

171.

භවන්තරකතං කම්මං, යමොකාසං ලභෙ තතො;
භොති සා සන්ධි තෙනෙව, උපට්ඨාපිතගොචරෙ.

172.

යස්මා විත්තවිරාගත්තං, කාතුං නාසක්ඛි සබ්බසො;
තස්මා සානුසයස්සෙව, පුනුප්පත්ති සියා භවෙ.

173.

පඤ්චද්ඨාරෙ සියා සන්ධි, විනා කම්මං ද්විගොචරෙ;
භවසන්ධානතො සන්ධි, භවඬගං තං තදඬගතො.

174.

තමෙවන්තෙ චුති තස්මිං, ගොචරෙ වචනෙන තු;
එකසන්තතියා එවං, උප්පත්තිට්ඨිතිහෙදකා.

175.

අථඤ්ඤාරම්මණාපාථ-ගතෙ විත්තන්තරස්ස හි;
හෙතුසඬ්ඛං භවඬගස්ස, ද්වික්ඛත්තුං වලනං භවෙ.

176.

සට්ටිතෙ අඤ්ඤවත්ථුමිහි, අඤ්ඤනිස්සිතකම්පනං;
එකාබද්ධෙන භොතීති, සක්ඛරොපමයා වදෙ.

177.

මනොධාතුක්‍රියාවජ්ජං, තතො භොති සකිං භවෙ;
දස්සනාදි සකද්වාර-ගොචරො ගහණං තතො.

178.

සන්තීරණං තතො තම්භා, වොට්ඨබ්බඤ්ඤව සකිං තතො;

සත්තක්ඛත්තුං ජවො කාමෙ, තම්භා තදනුරූපතො.

179.

තදාලම්බද්විකං තම්භා, භවඤ්ඤාතිමහත්තරි;
ජවා මහත්තෙ වොට්ඨබ්බො, පරිත්තෙ නිතරෙ මනං.

180.

වොට්ඨබ්බස්ස පරිත්තෙ තු, ද්වත්තික්ඛත්තුං ජවො විය;
වදන්ති චුත්තිං තං පායෙ, අනාසෙවනතො න හි.

181.

නියමොපිධ චිත්තස්ස, කම්මාදිනියමො විය;
ඤ්ඤොයා අම්බොපමාදීහි, දස්සෙත්වා තං සුදීපයෙ.

182.

මනොද්වාරෙතරාවජ්ජං, භවඤ්ඤා සියා තතො;
ජවොකාමෙ විභූතෙ තු, කාමච්ඡෙ වියයෙ තතො.

183.

කාමීනං තු තදාලම්බං, භවඤ්ඤා තු තතො සියා;
අවිභූතෙ පරිත්තෙ ව, භවඤ්ඤා ජවතො භවෙ.

184.

අවිභූතෙ විභූතෙ ව, පරිත්තෙ අපරිත්තකෙ;
ජවායෙව භවඤ්ඤා තු, බ්‍රහ්මානං චතුගොචරෙ.

185.

මහග්ගතං පනාරබ්භ, ජවිතෙ දොසසංයුතෙ;
විරුද්ධත්තා භවඤ්ඤා න, කිං සියා සුඛසන්ධිතො.

186.

උපෙක්ඛාතීරණං භොති, පරිත්තෙනාවජ්ජං කථං.
නියමො න විනාවජ්ජං, මග්ගතො ඵලසම්භවා.

187.

මහග්ගතාමලා සබ්බෙ, ජවා ගොත්‍රභූතො සියුං;
නිරොධා ව ඵලුප්පත්ති, භවඤ්ඤා ජවනාදිතො.

188.

සහෙතුසාසවා පාකා, තීරණා ද්වෙ චූපෙක්ඛකා;
ඉමෙ සන්ධි භවඤ්ඤා ව, චුති චෙකුනච්ඡති.

189.

ද්වෙ ද්වෙ ආවජ්ජනාදීනි, ගහණන්තානි තීණි තු;
සන්තීරණානි එකංව, වොට්ඨබ්බමිතිනාමකං.

190.

අට්ඨ කාමමහාපාකා, තීණි සන්තීරණානි ව;
එකාදස භවන්තෙතෙ, තදාරම්මණනාමකා.

191.

කුසලාකුසලං සබ්බං, ක්‍රියා වාවජ්ජවජ්ජිතා;
එලානි පඤ්චපඤ්ඤාස, ජවනානි භවන්තිමෙ.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ චිත්තපචත්තිපරිදීපනො නාම

තතියො පරිච්ඡේදො.

4. චතුත්ථො පරිච්ඡේදො

විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපකිණ්ණකනයසඬ්ඛෙපො

192.

එකධාදිනයොදානි, පටුච්ඡිඨාය යොගිනං;
චුච්චතෙ විසයග්ගාහා, සබ්බමෙකවිධං මනං.

193.

එකාසීති තිභුමට්ඨං, ලොකියං සුත්තරඤ්ච තං;
සෙසං ලොකුත්තරං අට්ඨ, අනුත්තරඤ්චිතී ද්විධා.

194.

ලොකපාකක්‍රියාහෙතු, චෙකහෙතූති සත්තහි;
තිංස නාධිපති සාධි-පති සෙසාතිපි ද්විධා.

195.

ජන්දචිත්තිහවීමංසා-ස්වෙකෙන මනිමා යුතං;
විනා වීමංසමෙකෙන, ඤාණභීතමනං යුතං.

196.

පරිත්තානප්පමාණානි, මහග්ගතමනානිති;
තිධා ඡනව වට්ඨ ව, තිනවා ව යථාක්කමං.

197.

ද්විපඤ්ච විත්තං විඤ්ඤාණං, තිස්සො හි මනොධාතුයො;
ඡසත්තති මනොඤ්ඤාණ-ධාතුති තිව්ධා පුන.

198.

එකාරම්මණවිත්තානි, අනභිඤ්ඤං මහග්ගතං;
අමලං පඤ්චවිඤ්ඤාණං, නවපඤ්ච භවන්තිමෙ.

199.

පඤ්චාලම්බං මනොධාතු, සාභිඤ්ඤං කාමධාතුජං;
සෙසං ඡාරම්මණං තං හි, තෙවත්තාලීස සඨ්ඛ්ඛතො.

200.

කාමපාකදුසා වාදි-මග්ගො වාදික්ඛියා දුචෙ;
රූපා සබ්බෙතිරූපෙ න, තෙවත්තාලීස භොන්තිමෙ.

201.

විනාව රූපෙනාරූප-විපාකා චතුරො සියුං;
ද්වෙවත්තාලීස සෙසානි, වත්තන්තුභයථාපි ව.

202.

චතුර්ධාපි අහෙත්චෙකද්විහෙතුකතිහෙතුතො;
අට්ඨාරස ද්වෙ ඛාවිස, සත්තවත්තාලීසං භචෙ.

203.

කාමෙ ජවා සචොට්ඨබ්බා, අභිඤ්ඤාද්වයමෙව ව;
රූපිරියාපට්ඨඤ්ඤත්තිකරාමෙ චතුරට්ඨකා.

204.

ඡබ්බිසති ජවා සෙසා, කරා රූපිරියාපථෙ;
ද්විපඤ්චමනවජ්ජානි, කාමරූපඵලානි ව.

205.

ආදික්ඛියාති චෙකුන-විස රූපකරා ඉමෙ;
සෙසා වුද්දස භින්තාවචුති සන්ධි න තිණ්ඨි.

206.

එකකිච්චාදිතො පඤ්ච-විධා තත්ථෙකකිච්චකා;
ද්විපඤ්චවිත්තං ජවනං, මනොධාතුට්ඨසට්ඨිමෙ.

207.

ද්විකිච්චාදීනි චොට්ඨබ්බං, සුබ්බීරං මහග්ගතෙ;

පාකා කාමමහාපාකා, සෙසා තීරා යථාක්කමං.

208.

දස්සනං සවනං දිට්ඨං, සුතං සායනකාදිකං;
තයං මුතං මනොධාතුත්තයං දිට්ඨං සුතං මුතං.

209.

දිට්ඨං සුතං මුතං ඤාතං, සාහිඤ්ඤං සෙසකාමිකං;
විඤ්ඤාතාරම්මණං සෙසමෙවං ඡබ්බිධම්මරයෙ.

210.

සත්තධා සත්තවිඤ්ඤාණධාතුනං තු වසා භවෙ;
චුච්චතෙදානි තස්සෙව, අනන්තරනයක්කමො.

211.

පුඤ්ඤස්වාදිද්ධයා කාමෙ, රූපපුඤ්ඤමනන්තකං;
තප්පාදකුත්තරානන්තං, භවඬගඤ්ඤාදිතිරණං.

212.

දුතියන්තද්ධයා තීරං, භවඬගං තතියද්ධයා;
තෙ අනන්තාමලං පුඤ්ඤං, මජ්ඣන්තඤ්ඤං මහග්ගතං.

213.

සබ්බවාරෙ සයඤ්ඤෙති, තෙපඤ්ඤාස නිසත්ත ව;
තෙත්තිංස ව භවන්තෙනෙ, රූපෙසු පන පුඤ්ඤතො.

214.

තප්පාකා ව මනියුත්ත-කාමපාකා සයං දස;
ආරූප්පපුඤ්ඤතො තෙ ව, සකො පාකො සයං පුත.

215.

අධොපාකා ව අන්තම්භා, තතියඤ්ඤං ඵලන්තිමෙ;
දසෙකද්විතිපඤ්ඤාහි, මග්ගා වෙකං සකං ඵලං.

216.

ලොහමුලෙකහෙතුහි, අන්තකාමසුභා විය;
සත්ත දොසද්ධයා කාම-භවඬගපෙක්ඛවා සයං.

217.

මහාපාකතිහෙතුහි, සාවජ්ජා සබ්බසන්ධියො;
කාමච්චුතීහි සෙසාහි, සාවජ්ජා කාමසන්ධියො.

218.

කාමච්චුති ව වොට්ඨබ්බං, සයඤ්ච සුඛතීරතො;
පට්ච්ඡා තීරණානි ද්වෙ, ඉතරා සකතීරණං.

219.

සකං සකං පට්ච්ඡං තු, විඤ්ඤාණෙනි ද්විපඤ්චනි;
රූපපාකෙනි සාවජ්ජා, සන්ධියොහෙතුවජ්ජිතා.

220.

අරූපපාකස්වාදිමිහා, කාමපාකා තිහෙතුකා;
අන්තාවජ්ජමිපි වාරුජ්ජ-පාකා ව නව භොන්තිමෙ.

221.

දුතියාදීහි තෙයෙව, අධොපාකං විනා විනා;
එලා තිහෙතුකා පාකා, සයඤ්චෙනි චතුද්දස.

222.

ද්විපඤ්චාදික්‍රියා භාසා, සයඤ්චාරුජ්ජවජ්ජිතා;
ඤාණයුත්තභවඬිගාති, දස වොට්ඨබ්බතො පන.

223.

කාමෙ ඡවා භවඬිගා ව, කාමරූපෙ සයමිපි වා;
නවපඤ්ච සහෙතාදි-කිරියද්වයතො පන.

224.

සයං භවඬිගමතිමා, රූපෙ සාතක්‍රියාපි ව;
තජ්ජාදකන්තිමඤ්චෙනි, බාවිස තතියා පන.

225.

තෙ ව පාකා සයඤ්චන්තෙ, එලං මජ්ඣා මහග්ගතා;
ක්‍රියානි විසති භොන්ති, සෙසද්විහි දුකෙනි තු.

226.

චුත්තපාකා සයඤ්චෙනි, චුද්දසෙවං ක්‍රියාජවා;
තදාරම්මණං මුඤ්චිත්වා, පට්ඨානනයතො නයෙ.

227.

අථ සාතක්‍රියා සාතං, සෙසං සෙසක්‍රියාපි ව;
තදාලම්බං යථායොගං, වදෙ අට්ඨකථානයා.

228.

මහග්ගතා ක්‍රියා සබ්බා, සකපුඤ්ඤසමා තභිං;
අන්තා ඵලන්තිමං හොති, අයමෙව විසෙසතා.

229.

ඉමස්සානන්තරා ධම්මා, එත්තකාති පකාසිතා;
ඉමං පනෙත්තකෙහිති, වුච්චතෙයං නයොධුතා.

230.

ද්විති කාමජවා තිහි, රූපාරූපා චතුහි තු;
මග්ගා ඡහි ඵලාදි ද්වෙ, සෙසා ද්වෙ පන සත්තහි.

231.

එකමහා දස පඤ්චහි, පට්චජා සුඛතීරණං;
කාමෙ දොසක්‍රියාහීන-ජවෙහි ගහතො සකා.

232.

කාමෙ ජවා ක්‍රියාහීනා, තදාලම්බා සචොට්ඨබ්බා;
සගහඤ්චෙති තෙත්තිංසවිත්තෙහි පරතීරණා.

233.

කාමපුඤ්ඤසුඛිතීරකණ්ඨචොට්ඨබ්බතො ද්වයං;
මහාපාකන්තිමං හොති, අනාරුප්පචුතිහි ව.

234.

සත්තතිංස පනෙතාති, එත්ථ හිත්වා දුසද්වයං;
එතෙහි පඤ්චතිංසෙහි, ජායතෙ දුතියද්වයං.

235.

සුඛතීරාදි සත්තෙතෙ, ක්‍රියතො වාපි සම්භවා;
ඤ්ඤායා සෙසාති චත්තාරි, භවධිගෙන ව ලබ්භරෙ.

236.

මග්ගචජ්ජා සචොට්ඨබ්බසුඛිතීරජවාබ්බලා;
චුතිති නවකට්ඨාහි, තතියද්වයමාදිසෙ.

237.

එතෙහි දොසචජ්ජෙහි, සත්තතිහිතරද්වයං;
රූපපාකා විනාරුප්පපාකාහෙතුදුහෙතුකෙ.

238.

තෙහෙවෙකුනසට්ඨිහි, හොන්තිරුප්පාදිකං විනා;

භාසාවජ්ජෙ ජවෙ රූපෙ, අට්ඨජක්කෙහි තෙහි තු.

239.

සාධොපාකෙහි තෙහෙව, දුතියාදිති අත්තනා;
අධොධොජවහිනෙහි, එකෙකුනෙහි ජායරෙ.

240.

සුඛතීරහවඬගානි, සයඤ්චාති තිසත්තහි;
අත්තාවජ්ජං අනාරුප්පහවඬගෙහි පනෙතරං.

241.

චුත්තානන්තරසඬබ්බාතො, නයො දානි අනෙකධා;
පුග්ගලාදිප්පහෙදාපි, පවත්ති තස්ස වුව්වතෙ.

242.

පුපුජ්ජනස්ස ජායන්තෙ, දිට්ඨිකඬබ්බායුතානි වෙ;
සෙක්ඛස්සෙවාමලා සත්ත, අනන්තානිතරස්ස තු.

243.

අත්තාමලං අනාවජ්ජක්‍රියා වෙකුනවීසති;
කුසලාකුසලා සෙසා, භොන්ති සෙක්ඛපුපුජ්ජනෙ.

244.

ඉතරානි පනාවජ්ජද්වයං පාකා ව සාසවා;
තිණ්ණන්තම්පි සිග්ගං එවං, පඤ්චධා සත්තහෙදතො.

245.

කාමෙ සොළස සානාදිත්තයං දොසමභාවලා;
රූපාරූපෙ සපාකොති, පඤ්චවීසති එකජා.

246.

කාමපාකා ව සෙසාදිමග්ගො ආදික්‍රියා දුවෙ;
රූපෙ ජවාති බාවීස, ද්විජා සෙසා තිධාතුජා.

247.

විත්ථාරොපි ව භූමීසු, ඤෙයොසා කාමසුභාසුහං;
භාසවජ්ජමහෙතුඤ්ච, අපායෙ සත්තතිංසිමෙ.

248.

භිත්වා මහග්ගතෙ පාකෙ, අසීති සෙසකාමීසු;
චක්ඛුසොතමනොධාතු, තීරණං වොට්ඨබ්බම්පි ව.

249.

දොසහීනජවා සො සො, පාකො රූපෙ අනාරියෙ;
පඤ්චසට්ඨි ඡසට්ඨි තු, පරිත්තාභාදීසු තීසු.

250.

ආදිපඤ්චාමලා කඬ්ඛාදිට්ඨියුත්තෙ විනා තහිං;
තෙයෙව පඤ්චපඤ්ඤාස, ජායරෙ සුද්ධභූමීසු.

251.

ආදිමග්ගදුසාභාසරූපහීනජවා සකො;
පාකො වොට්ඨබ්බනඤ්චාති, තිතාලීසං සියුං නහෙ.

252.

අධොධොමනවජ්ජා තෙ,
පාකො චෙව සකො සකො;
දුතියාදීසු ජායන්තෙ,
ද්වෙ ද්වෙ උභතා තතො තතො.

253.

අරූපස්ථෙකමෙකස්මිං, රූපස්ථාදිත්තිකෙපි ව;
තිකෙ ව තතියෙ එකං, ද්වෙ භොන්ති දුතියත්තිකෙ.

254.

අන්තිමං රූපපාකං තු, ඡසු වෙහජ්ඵලාදීසු;
කාමසුගතියංයෙව, මහාපාකා පවත්තරෙ.

255.

ඝායනාදිත්තයං කාමෙ, පටිසද්වයමෙව ව;
සත්තරසෙසු පයමං, අමලං මානවාදීසු.

256.

අරියාපායවජ්ජෙසු, චතුරොදිජ්ඵලාදිකා;
අපායාරූපවජ්ජෙසු, භාසරූපසුභක්‍රියං.

257.

අපායුද්ධත්තයං හිත්වා, භොතාකාසසුභක්‍රියං;
තථාපායුද්ධද්වෙ හිත්වා, විඤ්ඤාණකුසලක්‍රියං.

258.

භවග්ගාපායවජ්ජෙසු, ආකිඤ්චඤ්ඤසුභක්‍රියං;
දිට්ඨිකඬ්ඛායුතා සුද්ධෙ, විනා සබ්බාසු භූමීසු.

259.

අමලානි ව තීණන්තෙ,
භවග්ගෙ ව සුභක්‍රියා;
මහාක්‍රියා ව භොන්තෙතෙ,
තෙරසෙවානපායිසු.

260.

අනාරුප්පෙ මනොධාතු, දස්සනං සවතීරණං;
කාමෙ අනිට්ඨසංයොගෙ, බ්‍රහ්මානං පාපජං ඵලං.

261.

වොට්ඨබ්බං කාමපුඤ්ඤඤඤව, දිට්ඨිහීනං සඋද්ධවං;
වුද්දසෙතානි චිත්තානි, ජායරෙ තිංසභුමිසු.

262.

ඉන්ද්‍රියානි දූවෙ අන්තද්වයවජ්ජෙස්වහෙතුසු;
තීණි කඨබ්බෙතරාහෙතුපාපෙ චත්තාරි තෙරස.

263.

ඡ ඤාණහීනෙ තබ්බන්තසාසවෙ සත්ත නිම්මලෙ;
චත්තාලීසෙ පනට්ඨෙවං, ඤෙයාමිත්තියහෙදතො.

264.

ද්වෙ බලානි අහෙත්චන්තද්වයෙ තීණි තු සංසයෙ;
චත්තාරිතරපාපෙ ඡ, භොන්ති සෙසදුහෙතුකෙ.

265.

ඵකුනාසිතිචිත්තෙසු, මනිශුත්තෙසු සත්ත තු;
අබලානි හි සෙසානි, වීරියන්තං බලං භවෙ.

266.

අක්ඛානඬ්ඛානි ද්වෙපඤ්ඤව, තක්කන්තා හි තදඬ්ඛතා;
ක්ඛානෙ පිතිවිරත්තෙ ත-ප්පාදකෙ අමලෙ දූවෙ.

267.

තතියෙ සාමලෙ තීණි, චත්තාරි දුතියෙ තථා;
කාමෙ නිජ්ජිතිකෙ වාපි, පඤ්චඬ්ඛානි හි සෙසකෙ.

268.

මග්ගා ද්වෙ සංසයෙ දිට්ඨිහීනසෙසාසුහෙ තයො;
දුහෙතුකෙතරෙ සුද්ධජ්ක්ඛානෙ ව දුතියාදිකෙ.

269.

චන්තාරො පඤ්ච පයමකොනකාමනිහෙනුකෙ;
සත්තාමලෙ දුතියාදි-කොනිකෙ අට්ඨ සෙසකෙ.

270.

හෙත්චන්තතො හි මග්ගස්ස, අමග්ගභිගමහෙනුකං;
ජමග්ගභිගයුතං නත්ථි, බලෙහිපි ච පඤ්චහි.

271.

සුඛිතීරතදාලමිබං, ඉට්ඨෙ පුඤ්ඤජුපෙක්ඛවා;
ඉට්ඨමජ්ඣෙකරං හොති, තබ්බිපක්ඛෙ තු ගොචරෙ.

272.

දොසද්වයා තදාලමිබං, න සුඛික්‍රියතො පන;
සබ්බං සුභාසුභෙ නට්ඨෙ, තදාලමිබණුවාචතො.

273.

ක්‍රියතො වා තදාලමිබං, සොපෙක්ඛාය සුඛි න හි;
ඉතරා ඉතරඤ්චෙති, ඉදං සුට්ඨුපලක්ඛයෙ.

274.

සන්ධිදායකකම්මෙන, තදාලමිබපචත්තියං;
නියාමනං ජවස්සාහ, කම්මස්සෙවඤ්ඤකම්මතො.

275.

චිත්තෙ චෙතසිකා යස්මිං,
යෙ චුත්තා තෙ සමාසතො;
චුච්චරෙ දානි ද්වෙපඤ්චෙ,
සබ්බගා සත්ත ජායරෙ.

276.

තක්කචාරාධිමොක්ඛෙහි, තෙයෙව ජායරෙ දස;
පඤ්චට්ඨානමනොධාතු-පඤ්චකෙ සුඛිතීරණෙ.

277.

එතෙ පිතාධිකා භාසෙ, වායාමෙන ච ද්වාධිකා;
චොට්ඨබ්බනෙපි එතෙව, දසෙකා පිතිවජ්ජිතා.

278.

පාපසාධාරණා තෙ ච, තිපඤ්චුද්ධච්චසඤ්ඤුතෙ;
කඨබායුත්තෙපි එතෙව, සකඨබා හීනනිච්ඡයා.

279.

කඩ්බාවජ්ජා පනෙනෙව, සදොසව්ජන්දනිව්ජයා;
සත්තරස දුසෙ හොන්ති, සලොහන්තද්වයෙ පන.

280.

දොසවජ්ජා සලොහා තෙ,
තතියාදිදුකෙසු තෙ;
දිට්ඨිපිතිද්වයාධිකා,
ද්විතවෙකුනවිසති.

281.

පිතිවාරජ්ජනාවජ්ජා, ආදිනො යාව තිංසිමෙ;
උජ්ජජ්ජන්ති චතුත්ථාදි-රූපාරූපමනෙසු වෙ.

282.

පිතිවාරවිතක්කෙසු,
එකෙන ද්විතිතික්කමා;
තතියාදිසු තෙයෙව,
තිංසෙකද්වෙනයොධිකා.

283.

එතෙවාදිද්වයෙ කාමෙ, දුතියාදිදුකෙසු හි;
මතිං පිතිං මතිජ්ජිතිං, හිත්වා තෙ කමනො සියුං.

284.

කොතෙ චුත්තාව තජ්ඣානිකාමලෙ විරතාධිකා;
තත්ථෙතා නියතා විත්තිං, වදෙ සබ්බත්ථ සම්භවා.

285.

කාමපුඤ්ඤෙසු පච්චෙකං,
ජයන්තානියතෙසු හි;
විරතියො දයාමොදා,
කාමෙ සාතසුහත්‍රියෙ.

286.

මජ්ඣන්තෙපි වදන්තෙකෙ, සහෙතුකසුහත්‍රියෙ;
සුඛජ්ඣානෙපි පච්චෙකං, හොන්තියෙව දයාමුදා.

287.

ථිනමිද්ධං සසඬ්බාරෙ, දිට්ඨිහීනද්වයෙ තහිං;
මානෙන වා තයො සෙසදිට්ඨිහීනෙ විධෙකකො.

288.

ඉස්සාමච්ඡෙරකුක්කුච්චා, විසුං දොසයුතද්වයෙ;
තත්ථන්තකෙ සියුං ටීනමිද්ධකෙන තයොපි වා.

289.

යෙ චුත්තා එත්තකා එත්ථ, ඉති චෙතසිකාබ්ලා;
තත්ථෙත්තකෙස්විදන්තෙවං, චුච්චතෙයං නයොධුනා.

290.

තෙසට්ඨියා සුඛං දුක්ඛං, තීසුපෙක්ඛාපි වෙදනා;
පඤ්චපඤ්ඤාසවිත්තෙසු, භවෙ ඉන්ද්‍රියතො පන.

291.

එකත්ථෙකත්ථ චෙව ද්වෙසට්ඨියා ද්වීසු පඤ්චහි;
පඤ්ඤාසායාති විඤ්ඤෙයාං, සුඛාදින්ද්‍රියපඤ්චකං.

292.

දසුත්තරසතෙ හොති, නිච්ඡයො වීරියං තතො;
පඤ්චහිනෙ තතොකුතෙ, සමාධින්ද්‍රියමාදිසෙ.

293.

ජන්දො එකසතෙකුනවීස සද්ධාදයො පන;
ඤාණවජ්ජා නවහීනසතෙ හොන්ති මතී පන.

294.

එකුනාසීතියා වාරො, ඡසට්ඨීසු පනප්පනා;
පඤ්චපඤ්ඤාසකෙ පීති, එකපඤ්ඤාසකෙ සියා.

295.

විරතී ඡට්ඨකෙ වීසෙ, කරුණාමුදිතාථ වා;
අට්ඨසොපෙක්ඛවිත්තෙන, අට්ඨවීසතියා සියුං.

296.

අභිරිකමනොත්තප්පමොහුද්ධච්චා ද්වාදසෙව;
ලොභො අට්ඨසු විත්තෙසු, ටීනමිද්ධං තු පඤ්චසු.

297.

මානො චතුසු දිට්ඨි ව, තථා ද්වීසු මනෙසු හි;
දොසො ඉස්සා ව මච්ඡෙරං, කුක්කුච්චඤ්ච භවන්තිමෙ.

298.

එකස්මිං විමතී හොති, එවං චුත්තානුසාරතො;
අප්පචත්තිනයො වාපි, සක්කා ඤාතුං විජානතා.

299.

අස්මිං ඛන්ධෙව විඤ්ඤෙය්‍යා, වෙදනාදීස්වයං නයො;
එකධාදිවිධො යුත්ති-වසානෙනාවියොගතො.

300.

උපමා ඵෙණුපිණ්ඩො ච, බුබ්බුළො මිගතණ්හිකා;
කදලී මායා විඤ්ඤෙය්‍යා, ඛන්ධානං තු යථාක්කමං.

301.

තෙසං විමද්දාසහනඛණසොභප්පලොභන-
නිසාරවඤ්චකත්තෙහි, සමානත්තං සමාහටං.

302.

තෙ සාසවා උපාදානක්ඛන්ධා ඛන්ධාවනාසවා;
තත්ථාදී දුක්ඛවත්ථුත්තා, දුක්ඛා භාරා ච බාදකා.

303.

ඛන්ධානිච්චාදිධම්මා තෙ, වධකා සහයා ඉතී;
අසුබද්ධම්මතො වික්ඛා, උක්ඛිත්තාසිකරී යථා.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපකිණ්ණකන්‍යසඬ්ඛෙපො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

5. පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො

නිබ්බානපඤ්ඤත්තිපරිදීපනො

304.

රාගාදීනං ඛයං චුත්තං, නිබ්බානං සන්තිලක්ඛණං;
සංසාරදුක්ඛසන්තාපතත්තස්සාලං සමෙතවෙ.

305.

ඛයමත්තං න නිබ්බානං, සගම්භීරාදිවාචනො;
අභාවස්ස හි කුම්මානං, ලොමස්සෙව න වාචනා.

306.

ඛයොති චුච්චතෙ මග්ගො, තප්පාපත්තා ඉදං ඛයං;

අරහත්තං විසුජ්ජාද-වයාභාවා ධුවඤ්ච තං.

307.

සඬ්ඛතං සම්මුතිඤ්චාපි, ඤාණමාලම්භ නෙව හි;
ඡීන්දෙ මලෙ තතො චත්ථු, ඉච්ඡිතබ්බමසඬ්ඛතං.

308.

පත්තුකාමෙන තං සන්තිං, ඡබ්බිසුද්ධිං සමාදිය;
ඤාණදස්සනසුද්ධි තු, සාධෙනබ්බා හිතත්ථිනා.

309.

චෙනනාදිවිධා සීල-සුද්ධි තත්ථ චතුබ්බිධා;
සොපචාරසමාධි තු, චිත්තසුද්ධිති වුච්චතෙ.

310.

සම්පාදෙන්වාදිද්වෙසුද්ධිං, නමනා නාමං තු රුජ්ජ-
තො රූපං නත්ථි අත්තාදිචත්ථුති ච චචත්ථපෙ.

311.

මණ්ණිකානාතපෙ අග්ගි, අසන්තොපි සමාගමෙ;
යථා හොති තථා චිත්තං, චත්ථාලම්භාදිසඬ්ඛමෙ.

312.

පඬ්ගුලන්ධා යථා ගන්තුං, පච්චෙකමසමත්ථකා;
යන්ති යුත්තා යථා එවං, නාමරූපවිභයා ක්‍රියා.

313.

න නාමරූපතො අඤ්ඤො, අත්තාදි ඉති දස්සනං;
සොධනත්තා හි දුද්දිට්ඨිං, දිට්ඨිසුද්ධිති වුච්චති.

314.

අවිජ්ජාතණ්හපාදාන-කම්මෙනාදිම්හි තං ද්වයං;
රූපං කම්මාදිතො නාමං, චත්ථාදිහි පචත්තියං.

315.

සදා සබ්බත්ථ සබ්බෙසං, සදිසං න යතො තතො;
නාහෙතුනාඤ්ඤො අත්තාදිනිච්චහෙතුති පස්සති.

316.

එවං තීරයතෙ කඬ්ඛා, යාය පඤ්ඤාය පච්චයෙ;
දිට්ඨත්තා සුද්ධි සා කඬ්ඛාතරණං ඉති වුච්චති.

317.

පත්තඤ්ඤාතපරිඤ්ඤා සො, අත්‍රට්ඨො යතතෙයති;
තීරණවිහපරිඤ්ඤාය, විසුද්ධත්ථං සදාදරො.

318.

තිකාලාදිවසා ඛන්ධෙ, සමාසෙත්වා කලාපතො;
අනිච්චා දුක්ඛානත්තාති, ආදො ඵලං විපස්සති.

319.

ඛන්ධානිච්චා ඛයට්ඨෙන, භයට්ඨෙන දුබ්බා ව තෙ;
අනත්තාසාරකට්ඨෙන, ඉති පස්සෙ පුනථපුනං.

320.

ආකාරෙහි අනිච්චාදිවත්තාලීසෙහි සම්මසෙ;
ලක්ඛණානං විභූතත්ථං, ඛන්ධානං පන සබ්බසො.

321.

ඵවඤ්චාපි අසිජ්ඣන්තෙ, නවධා නිසිතින්ද්‍රියො;
සත්තකද්වයතො සම්මා, රූපාරූපෙ විපස්සයෙ.

322.

රූපමාදානනික්ඛෙපා, වයොචුද්ධත්තගාමිතො;
සම්මසෙවන්තජාදීහි, ධම්මතාරූපතොපි ව.

323.

නාමං කලාපයමතො, ඛණතො කමතොපි ව;
දිට්ඨිමානනිකන්තීනං, පස්සෙ උග්ගාඨනාදිතො.

324.

අවිජ්ජාතණ්හාකම්මන්ත-හෙතුතො රූපං උබ්භවෙ;
විනාහාරං සථස්සෙහි, වෙදනාදිත්තයං භවෙ.

325.

තෙහියෙව විනා ඵස්සං,
නාමරූපාධිකෙහි තු;
විත්තං හෙතුක්ඛයා සො සො,
වෙනි වෙ තස්ස තස්ස තු.

326.

හෙතුතොදයනාසෙවං, ඛණොදයවයෙනපි;
ඉති පඤ්ඤාසාකාරෙහි, පස්සෙ පුත්‍රදයබ්බයං.

327.

යොගිස්සෙවං සමාරද්ධඋදයබ්බයදස්සිනො;
පාතුහොන්ති උපක්ලෙසා, සභාවා හෙතුතොපි ව.

328.

තෙ ඔහාසමතුස්සාහපස්සද්ධිසුබ්බපෙක්ඛනා;
සති පීතාධිමොක්ඛො ව, නිකන්ති ව දසිරිතා.

329.

තණ්හාදිට්ඨුන්තතිග්ගාභවත්ථුතො තිංසධා තෙ ව;
තදුප්පන්තෙ වලෙ බාලො, අමග්ගෙ මග්ගදස්සකො.

330.

විපස්සනා පථොක්කන්තා, තදාසි මතිමාධුනා;
න මග්ගො ගාභවත්ථුත්තා, තෙසං ඉති විපස්සති.

331.

උපක්ලෙසෙ අනිච්චාදි-වසගෙ සොදයබ්බයෙ;
පස්සතො වීරීනොක්කන්තදස්සනං වුව්වතෙ පථො.

332.

මග්ගාමග්ගෙ වචත්ථෙත්වා, යා පඤ්ඤා එවමුට්ඨිතා;
මග්ගාමග්ගික්ඛසඬ්ඛාතා, සුද්ධි සා පඤ්චමී භවෙ.

333.

පහානවහපරිඤ්ඤාය, ආදිතො සුද්ධිසිද්ධියා;
තීරණවහපරිඤ්ඤාය, අන්තගො යතතෙධුනා.

334.

ජායතෙ නවඤ්ඤාණී සා, විසුද්ධි කමතොදය-
බ්බයාදී සංමානස්ස, නව හොන්ති පනෙත්ථ හි.

335.

සන්තතීරියතො වෙව, සනෙනාපි ව ඡන්තතො;
ලක්ඛණානි න බායන්තෙ, සංකිලිට්ඨා විපස්සනා.

336.

තතොත්‍ර සම්මසෙ හියොයා, පුනදෙවුදයබ්බයං;
තෙනානිච්චාදිසම්පස්සං, පටුතං පරමං වජෙ.

337.

ආවට්ටෙන්වා යඳුප්පාදට්ඨිතිආදීහි පස්සතො;
හඬගෙව තිට්ඨතෙ ඤාණං, තදා හඬගමනී සියා.

338.

එවං පස්සයතො හඬගං, තිහවො බායතෙ යදා;
සීහාදිව හයං හුත්වා, සියා ලද්ධා හසික්ඛණා.

339.

සාදීනවා පතිට්ඨන්තෙ, ඛන්ධාදිත්තසරං විය;
යදා තදා සියා ලද්ධා, ආදීනවානුපස්සනා.

340.

සඬබාරාදීනවං දිස්වා, රමතෙ න හවාදිසු;
මති යදා තදා ලද්ධා, සියා නිබ්බිදපස්සනා.

341.

ඤාණං මුච්චිතුකාමං තෙ, සබ්බභුසඬබතෙ යදා;
ජාලාදීහි ව මච්ඡාදී, තදා ලද්ධා චජ්ජමති.

342.

සඬබාරෙ අසුභානිච්චදුක්ඛතොනත්තතො මති;
පස්සන්ති චත්තුමුස්සුක්කා, පටිසඬබානුපස්සනා.

343.

චුත්තාත්‍ර පටුභාවාය, සබ්බඤාණපචත්තියා;
මීනසඤ්ඤාය සප්පස්ස, ගාහලුද්දසමොපමා.

344.

අත්තත්තතියතො සුඤ්ඤං, ද්විධා “නාහං ක්වවා” දිනා;
චතුධා ඡබ්බිධා වාපි, බහුධා පස්සතො භුසං.

345.

ආවට්ටනිග්ගිමාසජ්ජ,
න්භාරූච මති සඬබතං;
චත්තහරියො යථා දොසෙ,
තථා තං සමුපෙක්ඛතෙ.

346.

තාව සාදීනවානම්පි, ලක්ඛණෙ තිට්ඨතෙ මති;
න පස්සෙ යාව සා තීරං, සාමුද්දසකුණි යථා.

347.

සඬ්ඛාරුපෙක්ඛාඤාණායං, සිඛාපත්තා විපස්සනා;
වුට්ඨානගාමිනීති ව, සානුලොමාති වුව්වති.

348.

පත්වා මොක්ඛමුඛං සත්ත, සාධෙතිරියපුග්ගලෙ;
ඤානඬ්ඛිගාදිප්පහෙදෙ ව, පාදකාදිවසෙන සා.

349.

අනිච්චතො හි වුට්ඨානං, යදි යස්සාසි යොගිතො;
සොධිමොක්ඛස්ස බාහුල්ලා, තික්ඛසද්ධිත්ථියො භවෙ.

350.

දුක්ඛතොනත්තතො තඤ්චෙ, සියා භොන්ති කමෙන තෙ;
පස්සද්ධිවෙදබාහුල්ලා, තික්ඛෙකග්ගමතිත්ථියා.

351.

පඤ්ඤාධුරත්තමුද්දිට්ඨං, වුට්ඨානං යදිනත්තතො;
සද්ධාධුරත්තං සෙසෙහි, තං වියාහිනිවෙසතො.

352.

ද්වෙ තික්ඛසද්ධසමථා, සියුං සද්ධානුසාරිතො;
ආදො මජ්ඣෙසු යානෙසු, ඡසු සද්ධාවිමුත්තකා.

353.

ඉතරො ධම්මානුසාරීදො, දිට්ඨිප්පත්තො අනත්තකෙ;
පඤ්ඤාමුත්තොභයත්ථන්තෙ, අඤානිඤානිකා ව තෙ.

354.

තික්ඛසද්ධස්ස චන්තෙපි, සද්ධාමුත්තත්තමීරිතං;
විසුද්ධිමග්ගෙ මජ්ඣස්ස, කායසක්ඛිත්තමට්ඨසු.

355.

වුත්තං මොක්ඛකථායං යං, තික්ඛපඤ්ඤාරහස්ස තු;
දිට්ඨිපත්තත්තං හෙතඤ්ච, තඤ්ච නත්ථාහිධම්මිකෙ.

356.

තෙ සබ්බෙ අට්ඨමොක්ඛානං, ලාභී වෙ ඡසු මජ්ඣසු;
කායසක්ඛි සියුං අත්තෙ, උභතොභාගමුත්තකා.

357.

අනුලෝමානි වත්තාරි, තිණි ද්වෙ වා භවන්ති හි;
මග්ගස්ස වීරියං මන්දමජ්ඣතික්ඛමතිබ්බසා.

358.

විසුද්ධිමග්ගෙ වත්තාරි, පටිසිද්ධානි සබ්බථා;
එවමට්ඨසාලිනියා, චුත්තත්තා එවමීරිතං.

359.

භවභිගාසන්තදොසොපි, නප්පනාය ථීරත්තතො;
සුද්ධිං පටිපදාඤ්ඤාණදස්සනෙවං ලභෙ යති.

360.

ආවජ්ජං විය මග්ගස්ස, ඡට්ඨසත්තමසුද්ධිනං;
අත්තරා සන්තිමාරබ්භ, තෙහි ගොත්‍රභූ ජායතෙ.

361.

සංයොජනත්තයච්ඡෙදී, මග්ගො උප්පජ්ජතෙ තතො;
එලානි එකං ද්වෙ තිණි, තතො චුත්තමතික්කමා.

362.

තථා භාවයතො හොති, රාගදොසතනුකරං;
දුතියො තප්ඵලං තම්භා, සකදාගාමී තප්ඵලී.

363.

එවං භාවයතො රාගදොසනාසකරුබ්භවෙ;
තතියො තප්ඵලං තම්භා, තප්ඵලට්ඨොනාගාමීකො.

364.

එවං භාවයතො සෙසදොසනාසකරුබ්භවෙ;
චතුත්ථො තප්ඵලං තම්භා, අරභා තප්ඵලට්ඨකො.

365.

කතකිච්චො භවච්ඡෙදො, දක්ඛිණෙය්‍යොපධික්ඛයා;
නිබ්බුතිං යාති දීපොච, සබ්බදුක්ඛන්තසඤ්ඤිතං.

366.

එවං සිද්ධා සියා සුද්ධි, ඤාණදස්සනසඤ්ඤිතා;
චුත්තං එත්තාවතා සච්චං, පරමත්ථං සමාසතො.

367.

සච්චං සම්මුති සත්තාදිඅවත්ථු චුච්චතෙ යතො;

න ලබිභාලාතවක්කංව, තං හි රූපාදයො විනා.

368.

තෙන තෙන පකාරෙන, රූපාදිං න විභාය තු;
තථා තථාහිධානඤ්ච, ගාහඤ්ච චත්තතෙ තතො.

369.

ලබිහතෙ පරිකප්පෙන, යතො තං න මුසා තතො;
අචුත්තාලම්බමිච්චාහු, පරිත්තාදීස්වචාවතො.

370.

පාපකල්‍යාණමිත්තොයං, සත්තොති ඛන්ධසන්තති;
එකත්තෙන ගහෙත්වාන, වොහරන්තීධ පණ්ඩිතා.

371.

පථවාදි වියෙකොපි, පුග්ගලො න යතො තතො;
කුදිට්ඨිචත්ථුභාවෙන, පුග්ගලග්ගහණං භවෙ.

372.

එතං විසයතො කත්වා, සඬ්ඛාදීහි පදෙහි තු;
අවිජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, ඉති තඤ්ඤුහි භාසිතා.

373.

පඤ්ඤත්ති විජ්ජමානස්ස, රූපාදිවිසයත්තතො;
කායං පඤ්ඤත්ති වෙ සුට්ඨු, වදන්තො සුණ සච්චතො.

374.

සවිඤ්ඤත්තිවිකාරො හි, සද්දො සච්චද්වයස්ස තු;
පඤ්ඤාපනත්තා පඤ්ඤත්ති, ඉති තඤ්ඤුහි භාසිතා.

375.

පච්චුප්පන්නාදිආලම්බං, නිරුත්තිපට්ඨමිහිදා-
ඤාණස්සාති ඉදඤ්ඤෙවං, සති යුජ්ජති නාඤ්ඤථා.

376.

සද්දාහිධෙයාසඬ්ඛාදි, ඉති වෙ සබ්බචත්ථුනං;
පඤ්ඤාපෙතබ්බතො භොති, පඤ්ඤත්තිපදසඬ්ගහො.

377.

“සබ්බෙ පඤ්ඤත්තිධම්මා” ති, දෙසෙතබ්බං තථා සති;
අථ පඤ්ඤාපනස්සාපි, පඤ්ඤාපෙතබ්බචත්ථුනං.

378.

විභාගං ඤාපනත්ථං හි, තථුද්දෙසො කතොති වෙ;
න කත්තබ්බං විසුං තෙන, පඤ්ඤත්තිපථසඬගහං.

379.

පඤ්ඤාපියත්තා චතුහි, පඤ්ඤත්තාදිපදෙහි සා;
පරෙහි පඤ්ඤාපනත්තා, ඉති ආචරියාබ්බු.

380.

රූපාදයො උපාදාය, පඤ්ඤාපෙනබ්බතො කිර;
අවිජ්ජමානොපාදායපඤ්ඤත්ති පඨමා තතො.

381.

සොතවිඤ්ඤාණසන්තානානන්තරං පත්තජාතිනා;
ගහිතපුබ්බසඬකෙතමනොද්චාරිකවෙනසා.

382.

පඤ්ඤාපෙන්ති ගහිතාය, යාය සත්තරථාදයො;
ඉති සා නාමපඤ්ඤත්ති, දුතියාති ච කිත්තිනා.

383.

සද්දතො අඤ්ඤනාමාවබොධෙනත්ථාවබොධනං;
කිච්ඡසාධනතො පුබ්බනගො ඵච පසංසිගො.

384.

සා විජ්ජමානපඤ්ඤත්ති, තථා අවිජ්ජමානතා;
විජ්ජමානෙන චාවිජ්ජමානා තබ්බිපරිතකා.

385.

අවිජ්ජමානෙන විජ්ජමානතබ්බිපරිතකා;
ඉච්චෙනා ඡබ්බිධා තාසු, පඨමා මතිආදිකා.

386.

සත්තො සද්ධො නරුස්සාහො,
සෙනියො මනවෙනනා;
ඉච්චෙවමෙනා විඤ්ඤෙය්සා,
කමතො දුතියාදිකා.

387.

ඵචං ලක්ඛණතො ඤත්වා,
සච්චද්වයමසඬකරං;

කාතබ්බො පන වොහාරො,
විඤ්ඤානි න යථා තථාති.

ඉති සච්චසඬ්ඛෙපෙ නිබ්බානපඤ්ඤත්තිපරිදීපනො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

සච්චසඬ්ඛෙපො නිට්ඨිතො.